

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

ΠΛΑΤΩΝ

PLATONIS PHILOSOPHI
QUAE EXSTANT

GRAECE AD EDITIONEM HENRICI STEPHANI

ACCURATE EXPRESSA

CUM MARSILII FICINI INTERPRETATIONE

ACCEDIT VARIETAS LECTIONIS

STUDIIS SOCIETATIS BIPONTINAE

VOLUMEN OCTAVUM

BIPONTI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
CICICCLXXXV

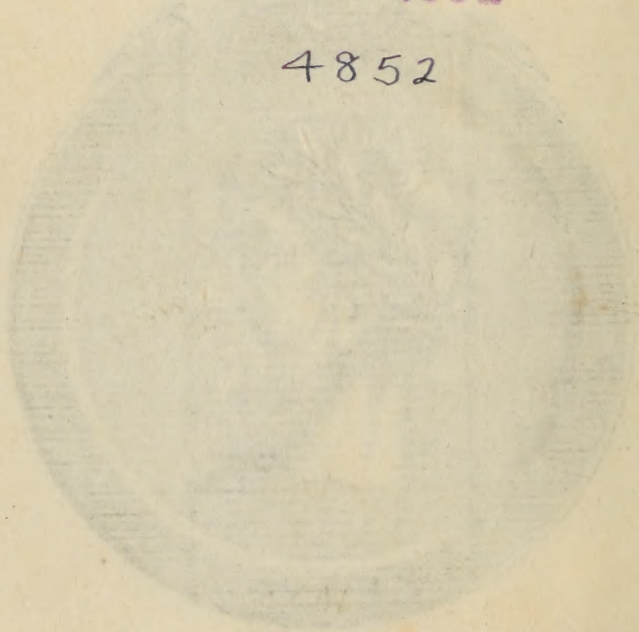
PLATON

PLATON'S PHILOSOPHY
QUAE EXSTANT
GRÆCÆ AD EDITIONEM HENRICI STEPHANI

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
10 ELMSELEY PLACE
TORONTO 5, CANADA

MAR 31 1932

4852

NOTUM EST OCTAVIAN
BIBLIOTHECA SOCIETATIS
CIVICAE

CONTINUATIO
NOTITIAE LITERARIAE

IO. ALB. FABRICII

AUCTIORIS

DE SINGULIS LIBRIS PLATONIS.

I. ΝΟΜΩΝ, ἢ περὶ νομοθεσίας βιβλία ἰβ, πολιτικός.
De Legibus opus Socrati tribuit Salvianus lib. VII de Dei providentia p. 254: *Videamus ergo, quas Socrates de pudicitia leges sanxerit. Uxorem, inquit, propriam nullus habeat; matrimonia enim cunctis debent esse communia.* -- De hac re & libros condidit & memoriae haec pudenda mandavit. Olympiodorus in Platonis vita observat, Platonem a Solone genus ducere, huiusque aemulatione Legum libros & de Republica scripsisse. Arcadibus, Cyrenaeis ac Thebanis, quantumvis rogatus, leges ferre noluit, quia surdas eorum aures reperit ad aequabilem honorem & partitionem bonorum admittendam, ut referunt Aelianus Var. II, 42; Laërtius III, 23, & Plutarchus ad Principem ineruditum. Athenaeus vero Platonem reprehendit, quod leges scripserit hominibus, non quales sunt, sed quales ipse finxit imaginatione L. VI, p. 508.

Ludovicus Castelvetrius, scriptor acutissimus, ad Aristotelis poëticam Hetrusca lingua editam p. 110 reprehendit Platonem, quod has de legibus dissertationes uno vesperi factas distasque fingat, properanti lectori vix intra quadrimum absolvendas, & tamen easdem in XIII libros (annumerato Epinomide) dividere non dubitaverit. Sed ad postremum responderi potest, divisionem librorum non esse a Platone ipso, verum a Philippo Opuntio. Vide, *Plat. Oper. Vol. VIII.* *

quae infra ad *Epinom.* Sed & *Cicero*, qui *Platonis* ad exemplum, absolutis de *Republica* libris, illos de *Legibus* scripsit, haud dubitavit, etiam in eo suum sequi *Platonem*. Is quidem *Lib. II* de *Legibus* f. 69. ult. inquit: *Et quoniam libitum est vobis, me ad haec impellere, hodierno sermone conficiam, spero, hoc praesertim die. video enim, Platonem idem fecisse, omnemque orationem eius de Legibus peroratam esse uno aestivo die.* Scripserat autem *Cicero* libros quinque, quorum duo ultimi plane periere. Aliud in *Platone* reprehendit *Seneca*, *Epist. XCIV*: *In hac re dissentio a Posidonio: non probo, quod Platonis Legibus principia adiecta sunt. Legem enim brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur, ut velut emissa divinitus vox sit. Iubeat, non disputet. Nihil mihi videtur frigidius, nihil ineptius, quam lex cum prologo.* Ad hoc quoque responderi potest, philosophi simul partes legislatorem habuisse *Platonem*. *Cicero* quidem de *Legg. L. II*, f. 14, c. 6. hanc in rem scribit: *Sed ut vir doctissimus fecit Plato, idemque gravissimus philosophorum omnium, qui princeps de Republica conscripsit, idemque separatim de legibus eius; item mihi credo esse faciendum, ut priusquam ipsam legem recitem, de eius legis laude dicam. quod idem & Zaleucum & Charondam fecisse video; cum quidem illi non studii & delectationis, sed rei publicae causa leges civitatibus suis scripserunt. Quos imitatus Plato, videlicet hoc quoque legis putavit esse, persuadere aliquid, non omnia vix ac minis cogere.*

Contra *Platonis* *Leges* *Perseus* *Stoicus* scripserat libros VII teste *Laërtio* VII, 36. Passim quoque in *Leges* *Platonicas* invehuntur veteres scriptores *Christiani*, eorumque exemplo *Georgius Trapezuntius* in *comparatione Aristotelis & Platonis* (recusa *Venet. 1523, 8*) contra quem operae pretium est videre, quae pro *Legibus* *Platonis* vel excusandis vel defendendis disseruit *Cardinalis Bessarion*, (an. 1473 denatus) qui iam antea defensionem *divi Platonis* *Romae* apud *Conr. Sweinheim & Arn. Pannarzar* ediderat, libro IV operis, quod contra *calumniatorem Platonis* (ita *Trapezuntium* vocat) inscripsit, & *Romae* primum ap. eosdem ty-

pographos sine anni nota excusum est, dein cum aliis eiusdem Bessarionis scriptis (librorum Platonis de Legibus correctio, Georgio Trapezuntio interprete, ac de natura & arte adversus Trapezuntium & Plethonem) Venet. 1503 fol. ab Aldo recusum, itemque Venet. 1516 fol. Aldus editionis suae praestantiam in titulo commendat his verbis: *passim verba Graeca ipsius Platonis recitantur & emendata, & cum suis accentibus. Nam in libris Romae olim impressis desunt. Deinde a Bessarione saepe argumento praemisso in Latinum vertuntur. Postremo Trapezuntii tralatio eorundem verborum Platonis subiungitur, quod est perquam utile iis, qui Graecis literis instituantur, atque ex Graecis bonis bona Latina facere volunt.* Trapezuntio, qui admodum senex obiit Romae an. 1486, etiam in Epitaphio exprobratum legitur, quod Platoni paulo acerbius insultavit:

*Hac urna Trapezuntii quiescunt
Georgii ossa, parum Diis amici,
Quod acri & procaci lingua
Platonem Superis parem petivit.*

Conf. Allatium de Georgiis p. 378. Ut ad Platonem revertamur, eius legem de communione uxorum, vide quomodo purget Bessarion L. IV, c. 3. cui adde, si lubet, Mosellanum ad Gellii XVIII, 2. Livium Galantem in comparatione Theol. Christ. cum Plat. L. I, p. 26 sq. Cotelerium ad patres Apostolicos p. 582 sq. Sed obscura ea de re videntur Platonis sententia.

Aristotelis τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος, sive tribus (ut Laërt. V, 22) sive duobus libris opus constitit (ut Anonymus a Menagio editus in Aristotel. vita) interciderunt, perinde ut Epitome legum a Theophrasto concinnata.

Excusi Platonis de Legibus libri cum priori, qui inscribitur Minos, & Epinomide Lovanii 1531, 4 (ex recognitione Fr. Craneveldii). Graece & Latine librum X inter dialogos selectos edidit Io. Nort, Cantabr. 1673, 8. Agitur in illo, de Dei existentia, providentia, & ἀδωροδοκίᾳ,
* *

existimavitque Plato, eum instar proëmii legibus præmitti posse, σχεδὸν γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἀπάντων κάλλιστον προοίμιον εἶη.

Locum pulcherrimum libri X de Legibus, quo Plato providentiam Dei, non universum modo, sed & eius singula complectentem, tuetur adversus hos, qui curam rerum humanarum, ut nimis exiguarum, Deo indignam iuveniliter putant, Ioh. Eustach. *Goldhagen* in commentt. hebdomadariis, in scriptis *der Greis*, vol. IV, part. 159. p. 133 - 140 ed. nov. 1781 probabiliter expressit *Germanice*.

Georgii Gemisti in I de Legibus MS.

Antonii Montecatini Epitome librorum de Legibus, legiturque in ordinem redactarum Ferrar. 1594 fol.

Io. *Sleidani* Summa doctrinae Platonis de Republica & de Legibus, Argentor. 1548, 8.

II. ΕΠΙΝΟΜΙΣ, ἢ νυκτερινὸς σύλλογος (ἢ φιλόσοφος) πολιτικός. *Legum appendix* vel *Philosophus*. Theoni p. 9 de locis in Platone Mathematicis vocatur ἐπινομίον. Vicissim Philo Iudaeus Deuteronomion Mosis (*Mischnah Torah* Deut. XVII, 13) vocat ἐπινομίδα in libro, qui heres rerum divinarum. Sed & Iulius Caesar Scaliger librum postremum Poënces suæ inscripsit ἐπινομίδα, quasi *accessorium munus*. Nam & frenam ἐπινομίδα dixit Ulpianus apud Athenaeum, & recte quidem, ut notavit Casaubonus lib. III, c. 18. Ceterum mirum est, quod Suidas, & solus, ni fallor, tradit, auditorem quendam Platonis, *philosophum*, opus de Legibus in XII libros distribuisse, & decimum tertium (hanc nempe ἐπινομίδα) loco accessorii, de suo addidisse. Quia res insolens videri potest, & plura huius discipuli Platonici scripta eo in loco recensentur, en tibi ipsa Suidae verba: φιλόσοφος, ὃς τοὺς τοῦ Πλάτωνος νόμους διεῖλεν εἰς βιβλία ἰβ. Τὸ γὰρ ἰγ αὐτὸς προσθεῖναι λέγεται. Καὶ ἦν Σωκράτους καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος ἀκουστῆς, σχολάσας τοῖς μετεώροις. Ὡν δὲ κατὰ τὸν Φίλιππον Ματ

κεδόμενα, συνεγράφατο τάδε. Περὶ τῆς ἀποστάσεως ἡλίου καὶ σελήνης. Περὶ θεῶν β. Περὶ χρόνου α. Περὶ μύθων α. Περὶ ἐλευθερίας α. Περὶ ὀργῆς α. Περὶ ἀνταποδόσεως α. Περὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων α. Περὶ ἡδονῆς α. Περὶ ἔρωτος α. Περὶ φίλων καὶ φιλίας α. Περὶ τοῦ γράφειν. Περὶ τοῦ Πλάτωνος. Περὶ ἐκλείψεως καὶ περὶ μεγέθους ἡλίου καὶ σελήνης καὶ γῆς α. Περὶ ἀστραπῶν. Περὶ πλανήτων. Ἀριθμητικά. Περὶ πολυγώνων ἀριθμῶν. Ὀπτικῶν β, ἐνοπτικῶν β, κυκλιακά, Μεσότητις, καὶ ἄλλα. — Aliter Suidae locum accepit Menagius ad Laërtium p. 158. Sed nec emendatio viri praestantissimi mihi probatur hoc loco, neque interpretatio, quam nec ipse secutus Menagius est p. 428. Miror viris doctis non animadversum, quod Laërtio idem philosophus III, 37 vocatur *Philippus*. Ait enim plerisque arbitrari, Philippum Opuntium leges Platonis ex cereis, in quibus auctor eas scripserat, tabellis transcripsisse, & tertium decimum librum addidisse. Ἐμοί τε φασίν, ὅτι Φίλιππος ὁ Ὀπούντιος τοὺς νόμους Πλάτωνος μετέγραψεν ὄντας ἐν κηρῶ. Τούτου καὶ τὴν Ἐπινομίδα φασίν εἶναι. Eiusdem Philippi in Platonis discipulis mentio, III, 47. — Hoc postea vidi etiam notatum accuratissimae eruditionis viro, Lud. Kuestero ad Suidam. Non praetereundus porro locus *Nicomachi Gerasoni* L. 1. Arithm. p. 6: Πλάτων δὲ ἐπὶ τέλει τοῦ τρισκαιδεκάτου τῶν νόμων, ὅτερ τινὲς φιλόσοφον ἐπιγράφουσιν, ὅτι ἐν αὐτῶ περισκοπεῖ, πόταπον δεῖ τὸν φιλόσοφον εἶναι —

Addenda ad Notitiam liter. de Platone eiusque scriptis vol. I praemissam.

ad p. xci - xciii fasciculi scriptorum Plat. & p. xciv versiones German. Friedrich Christian Jonathan Dillenius, (superior praceptor Scholae Vracensis in Duc. Wurtemberg.) Chrestomathiam Platonianam Graece & cum vers. Germ. notisque criticis & philol. illustratam

edidit Winterthurii 1782, 8. Continentur hac collectione scripta Platonis seq. 1) Eutyphron, oder vom Heiligen. 2) Theaetet, oder von der Wissenschaft. 3) Theages, oder von der Weisheit. 4) Laches, oder von der Tapferkeit. 5) Protagoras, oder die Sophisten. 6) Die Liebhaber, oder die Philosophie. 7) Menon, oder von der Tugend. 8) Alcibiades I, oder von der menschlichen Natur. 9) Alcibiades II, oder vom Gebet. 10) Platons Vertheidigung des Socrates. 11) Criton, oder von der Bürgerpflicht. 12) Phaeton, oder von der Seele. — Hisce igitur dialogis etiam singulis adscribenda est versio & cura Dillenii.

Addimus etiam ad contin. notit. liter. vol. II praemissam; quod *Theagem* Platonis feliciter imitatus est, philosophus elegantissimus, Io. Mart. *Wielandus*, cuius ore Mutas loqui Germanice nemo non novit, vol. I scriptorum profaicorum.

Ad Not. liter. vol. IV praemissam p. VI

Quod ad intelligentiam *Philebi* attinet, Serranum interpretem correxit philosophus eruditior Patavinus, Iac. *Stellini* Opp. vol. V.

Ad Not. liter. vol. V praemissam p. V

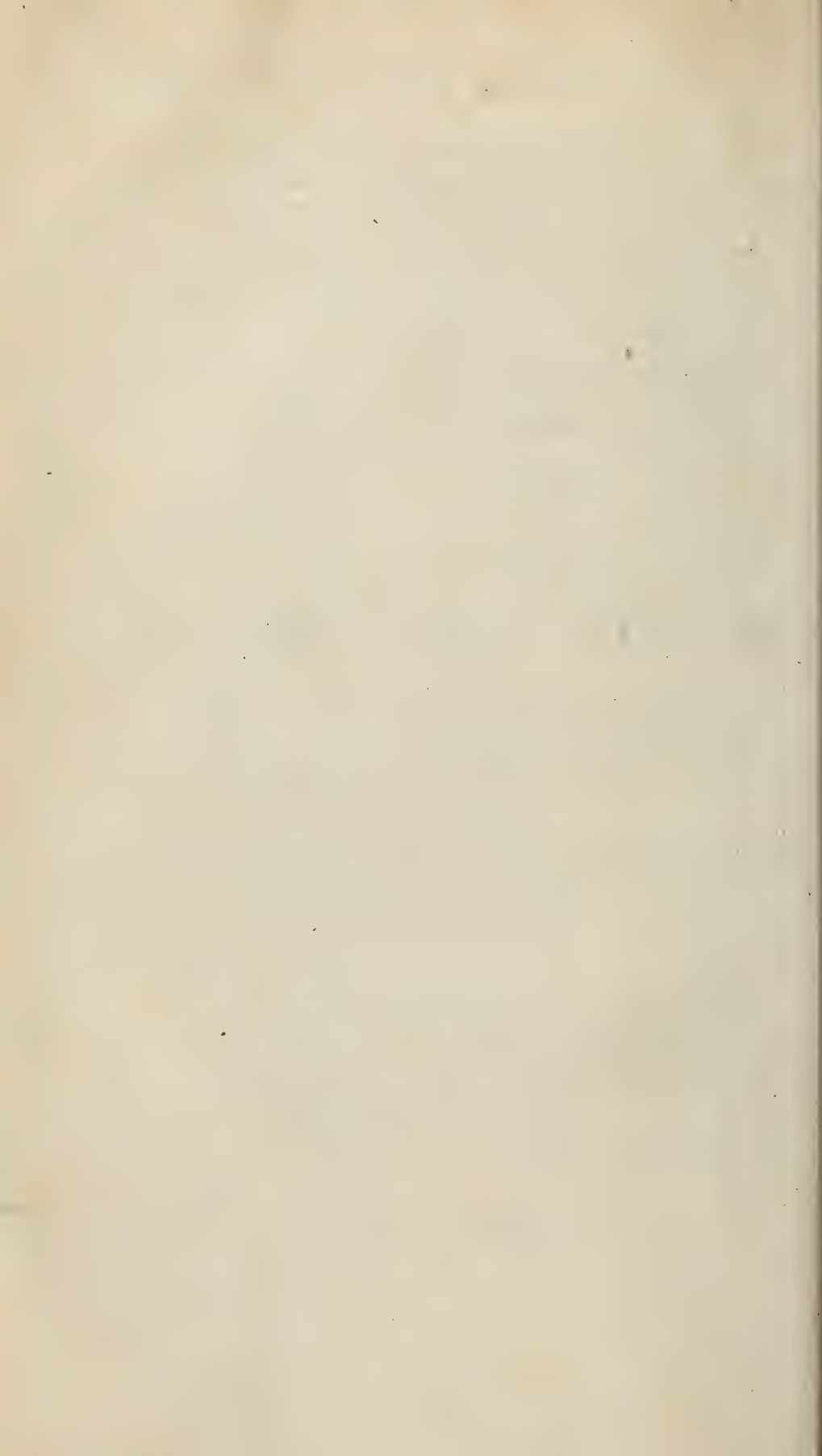
Lyfis. Consilium finemque huius dialogi Serrano haud perspectum rectius exposuit idem Iac. *Stellini* Opp. T. IV Lucubr. ethic. qui prodiit Patavii 1779, 4, p. 124 - 143.

Ad Not. liter. vol. VI praemissam p. IV

Reipublicae Platonis *Gallicis* interpretibus post Lud. *Regium*, & ante novissimum P. Grou, etiam adscribendus est De la *Piloniere*, qui *Londini* suam illius versionem splendide edendam curavit an. 1726, 4.

Anglice eandem vertit *Spence* cum *Diff.* de philosophia veterum. 1764, 8.

N O M O I

3

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Τῶν δώδεκα λόγων ἢ διαλόγων ὁ πρῶτος.

PLATONIS
DE LEGIBUS.

SIVE

DE LEGUM INSTITUTIONE

E duodecim liber five dialogus primus.

ARGUMENTUM.

De legibus acturus Plato, accommodate incipit ab illarum causa & firmamento. Duplicem illarum causam notat: primariam quidem atque summam, Deum; secundam vero & intermediam, virtutem: non aliquam quidem illius partem, sed universam ipsam, omnibus suis partibus perfectam atque absolutam. quo uno nempe vinculo generis humani societas potest contineri. Docet item hominis naturam legum esse subiectum, corruptam quidem illam & variis vitiis contaminatam: ut ratio ipsa tot habeat hostes, quot sunt in homine cupidita-
Plat. Oper. Vol. VIII. A 2

tes, quarum veluti pugnam expressis imaginibus describit. Quod quidem facit in eum finem, ut intelligat legislator, quantam diligentiam quantumque iudicium in ferendis legibus, in quibus videlicet vesana illa humanarum cupiditatum intemperies coërceatur, adhibere debeat. Huius igitur dialogi thesīs est, Legum causae, Subiectum, & Finis: qui quidem finis huiusmodi notatur, ut & cives & respublica ex illo virtutum temperamento componantur, ac proinde illis vera constet felicitas.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

- Θ

 ρ. Ἡ **ΘΕΟΣ** ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ᾧ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰτίαν
624 τῆς τῶν νόμων διαθέσεως; **ΚΛΕΙ.** Θεός, ᾧ ξένη, θεός, ὡς
a. γε τὸ δικαιοτάτου εἰπεῖν· παρὰ μὲν ἡμῖν, Ζεὺς, παρὰ δὲ
 Λακεδαιμονίοις (ὄθεν ὄδ' ἐστίν) οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλ-
 λωνα. ἢ γάρ; **ΜΕΓ.** Ναί. **ΑΘΗΝ.** Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον
 λέγεις, ὡς τοῦ Μίνω φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκά-
b. σοτε συνουσίαν δι' ἐννάτου ἔτους, καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου
 φήμας ταῖς πόλεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους; **ΚΛΕΙ.** Λέ-

DIALOGI PERSONAE

ATHENIENSIS HOSPES, CLINIAS CRETENSIS,
MEGILLUS LACEDAEMONIUS.

DEUMNE, an aliquem hominum, o hospites, condenda-
rum legum causam existimatis? *Cli.* Deum, o hospes, Deum,
inquam, ut decet asserere: apud nos quidem Iovem, apud
Lacedaemonios vero, unde hic est, Apollinem dicturos istos
existimo. nonne? *Meg.* Certe. *Athen.* An Homerum secutus
ita dicis? nempe Minoa, per novennium patris colloctionem
petere solitum, eius monitis, civitatibus vestris leges, quem-

γεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῶν. καὶ δὴ καὶ τὸν ἀδελφὸν γε αὐτοῦ
 Ῥαδάμανθου (ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα) δικαιοτάτον γεγονέναι.
 τοῦτον οὖν φαίμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ Κρηῖτες ἐκ τοῦ τότε διανέ- P.
 μιν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς, τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἰ- 625
 ληφέναι. ΑΘΗΝ. Καὶ καλὸν γε τὸ κλέος, οἶεῖτε Διὸς μά- a.
 λα πρέπον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἡθεσι τέτραφθε νομικοῖς,
 σύ τε καὶ ὄδω, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀγῶς ἡμᾶς περὶ τε πολι-
 τείας ταυῶν καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκού-
 οντας ἅμα κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δὲ γὰρ ἐκ
 Κνωσσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερὸν, ὡς ἀκούο- h.
 μεν, ἰκανὴ καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς εἰκὸς, πνίγους
 ὄντος ταυῶν, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδροισιν εἰσὶ σκιαραὶ. καὶ ταῖς
 ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυκνὰ ἐν αὐ-
 ταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους, τὴν ὁδὸν ἄπα-
 σαν οὕτω μετὰ ῥαψῶνης διαπερᾶναι. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν ἔστι
 γε, ὃ ξένη, προΐοντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὑψηλὴ καὶ
 κάλλιπα θαυμάσια, καὶ λειμῶνες, ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι δια- c.
 τριβοίμεν ἂν. ΑΘΗΝ. Ὀρθῶς λέγεις. ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν

admodum ille canit, posuisse. *Cli.* Sic nostri ferunt. fratrem
 quoque eius Rhadamanthum (audivistis enim nomen) iustissi-
 mum fuisse. eumque nos Cretenses, quia tunc recte ius uni-
 cuique distribuerit, hanc laudem consecutum censemus. *Athen.*
 Egregia profecto laus, maximeque filio Iovis digna. Verum
 quia in huiusmodi moribus atque legibus ambo educati estis,
 tu scilicet atque hic, spero, nobis non iniucundum fore, si in-
 ter eundem de constituendis civitatibus ac legibus differamus.
 est autem a Gnosso in antrum templumque Iovis via, satis,
 ut audivimus, longa: sessionesque per ipsam sub altis arbori-
 bus, ut in aestu convenit, umbræ sunt. nostræ igitur ætati
 conveniens erit, frequenter in his requiescere, mutuoque ora-
 tionis solamine sine molestia iter hoc omne transigere. *Cli.* At-
 qui cum progressi fuerimus, hospes, cupressos offendemus in
 lucis proceritate specieque mirabili, prata quoque amoena, in
 quibus requiescentes libenter commorabimur. *Athen.* Recte ni-

- οὖν. ἰδόντες δὲ, μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ' ἴωμεν ἀγαθῇ τύχῃ
 ΑΘΗΝ. Ταῦτ' εἶη. καὶ μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτια τε
 ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὴν τῶν
 ὄπλων ἕξιν. ΚΛΕΙ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥόδιον
 ὑπολαβεῖν εἶναι τὰ γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης
 d. Κρήτης φύσιν ὁρᾶτε, ὡς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν,
 πεδιάς. διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον,
 δρόμοισι δὲ ἡμεῖς. ἦδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ, καὶ πρὸς τὴν τῶν
 πεζῇ δρόμων ἀσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ τὰ ὄπλα
 ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιοῦτῳ κεκτῆσθαι, καὶ μὴ βάρους ἔχοντα
 δεῖν. τῶν δὲ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ κουφότης ἀρμόττειν
 δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῶν ἅπαντα ἐξήρτυται καὶ
 e. πάνθ' ὁ νομοθέτης, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων
 συνετάττετο. ἐπεὶ καὶ τὰ ξυσσίτια κινδυνεύει συναγαγεῖν,
 ὁρῶν ὡς πάντες, ὅταν στρατεύωνται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγ-
 ματος ἀναγκάζονται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦ-
 του τὸν χρόνον. ἀνοίαν δὴ μοι δοκεῖ καταγνώσθαι τῶν πολ-

mirum loqueris. *Cl.* Prorsus, verum haec magis affirmabi-
 mus, cum viderimus. Sed nunc bonis avibus eamus. *Athen.*
 Fiat. Sed dic mihi, oro, quamobrem convivia publica, gymna-
 sia, armorumque artem lex vobis instituit? *Cl.* Arbitror
 equidem, o hospes, nostra haec esse facillima cognitu. Natu-
 ram enim regionis Cretae totius universam videtis non esse, ut
 Thessaliae, planam. idcirco equis illi magis, nos cursibus uti-
 mur. inaequalitas haec locorum ad pedestrem exercitationem
 cursumque est aptior. quapropter armaturam quoque levio-
 rem esse necesse est, ne pondere suo cursum impediatur. ar-
 cum ergo sagittarumque levitas maximè congruit. Haec igi-
 tur omnia ad bellum nobis accommodata sunt: ad idque res-
 piciens legislator, cuncta, ut mihi videtur, instituit. Quippe
 huius gratia ipsam etiam conveniendi legem sanxisse videtur,
 cum omnes videret in militia, re ipsa coactos, custodiae suae
 gratia convivia habere communia. In quo sane arbitror eum
 stultitiae crimine permultos condemnasse, quod minime intel-

λῶν, ὡς οὐ μανθανόντων ὅτι πόλεμος αἰεὶ πᾶσι διὰ βίου
 ξυνεχῆς ἐστὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὴ πολέμου γε ὄν-
 τος, Φυλακῆς ἕνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν, καὶ τινὰς ἄρχοντας καὶ
 ἀρχομένους διακεκοσμημένους εἶναι Φύλακας αὐτῶν· τοῦτο p.
 καὶ ἐν εἰρήνῃ δραξέον. ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλείοσι τῶν ἀνθρώ- 626
 πων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ' ἔργῳ πάσαις a.
 πρὸς πάσας τὰς πόλεις αἰεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν
 εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις, οὕτω σκοπῶν, τὸν Κρητῶν νο-
 μοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ
 νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο· καὶ κατὰ ταῦτα οὐ-
 τω Φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδεὶς b.
 οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ, οὔτε κτημάτων, οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, αὐ-
 μῇ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῆ τις. πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων
 ἀγαθὰ, τῶν νικῶντων γίγνεσθαι. ΑΘΗΝ. Καλῶς γε, ᾧ
 ξένε, Φαίνη μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν
 νόμιμα· τόδε δὲ μοι Θράζε ἐτι σαφέστερον. ὃν γὰρ ὄρον ἔδου
 τῆς εὐ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν, οὕτω κε-
 κοσμημένην οἰκεῖν δεῖν ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πό- c.

ligant, bellum civitatibus omnibus cum omnibus iuge atque
 perpetuum esse. Nam si, dum est bellum, custodiam causa con-
 vivia in unum celebrare, praefectosque aliquos una cum sub-
 iectis suis armatos tueri ceteros oportet, id ipsum est pacis
 etiam tempore faciendum. quam enim plerique pacem no-
 minant, id esse nomen solummodo existimandum: re vero
 ipsa omnibus civitatibus adversus omnes non indictum bellum
 natura esse. Ac reperies fere, si consideres, Cretensem legum-
 latorem omnes leges, tam privatim, quam publice, ita nobis
 conscripsisse, quasi ad bellum respiceret: atque ita illis parere
 iussisse, quasi ceterarum rerum nulla esset utilitas, non pos-
 sessionum, non artium, nisi quis bello superet; cum omnia bo-
 na eorum, qui victi sunt, ad victores illico transeant. Athen.
 Probe, o hospes, ad exponendum Cretensem leges exerci-
 tatus mihi videris. sed id planius dicas. nam recte dispositam
 civitatem ita demum dicere visus es, si sic instituta sit, ut ce-

- λεις. ἢ γάρ; ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω
 ξυνοκεῖν. ΜΕΓ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναίτο, ὦ θεῖς,
 Λακεδαιμονίων γε δοττισοῦν; ΑΘΗΝ. Πότερον οὖν δὴ πό-
 λεισι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ' ἐστὶ, κώμη δὲ πρὸς κώμη
 ἕτερον; ΚΛΕΙ. Οὐδαμῶς. ΑΘΗΝ. Ἀλλὰ ταυτόν; ΚΛΕΙ.
 Ναί. ΑΘΗΝ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκίᾳ τῶν ἐν τῇ κώμῃ,
 καὶ πρὸς ἄνδρα ἀνδρὶ ἐνὶ πρὸς ἓνα, ταυτόν ἐτι; ΚΛΕΙ.
 α. Ταυτόν. ΑΘΗΝ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμῶν
 πρὸς πολέμιον διανοητέον; ἢ πῶς ἐτι λέγωμεν; ΚΛΕΙ. Ὡ-
 ξένε Ἀθηναῖε. οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοισι' ἂν προσαγορευ-
 εῖν. δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιός εἶναι μᾶλλον
 ἐπονομάζεσθαι. τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν,
 σαφέστερον ἐποίησας. ὥστε ῥᾶον ἀνευρήσεις ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν
 ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμῖος εἶναι πάντας πᾶσι, δημοσίᾳ τε
 β. καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς. ΑΘΗΝ. Πῶς εἰρη-
 κας, ὦ θαυμάσιε; ΚΛΕΙ. Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν
 αὐτὸν αὐτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶ-

teras bello vincere possit. itane? *Cli.* Ita profus. hunc etiam
 arbitror consensurum. *Meg.* Haud aliter Lacedaemoniorum
 quispiam, o divine vir, responderet. *Athen.* Utrum civitati ad
 civitatem ita convenit; pago autem ad pagum aliter? *Cli.*
 Non aliter. *Athen.* Similiter ergo se habent. *Cli.* Similiter.
Athen. Numquid & domus ad domum, quae eodem in pago
 sunt, & singuli viri ad singulos? *Cli.* Similiter & ista. *Athen.*
 Quid porro de viro quolibet ad se ipsum est dicendum? utrum
 quemlibet ad se ipsum, quasi hostem ad hostem, meditandum
 comparandumque dicemus? an aliter? *Cli.* O hospes Athenien-
 sis. non enim ego te Atticum nominare volo. videris namque
 Deae ipsius Athenas, id est, Palladis cognomento dignior esse.
 nempe universam hanc rationem ad principium reductam pla-
 nam fecisti, quo facilius inveniri queat, probe iam fuisse di-
 ctum, hostes videlicet omnes omnibus esse, tam publice, quam
 privatim, & singulos sibi ipsis. *Athen.* Quomodo id ais, o vir
 mirifice? *Cli.* Primam, o hospes, & optimam esse dico victo-

εἶναι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἰσχιζόν τε ἄμα καὶ κλέμ-
 ζον. ταῦτα γὰρ, ὡς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς
 ἡμᾶς αὐτοῦς, σημαίνει. ΑΘΗΝ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον
 ἀνασρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν, ὁ μὲν, κρείττων
 αὐτοῦ, ὁ δὲ, ἡττων ἐστὶ, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώ- P.
 μιν καὶ πόλιν ἔχειν ταυτὸν τοῦτο ἐν αὐταῖς, ἢ μὴ φῶμεν; 627
 α.
 ΚΛΕΙ. Τὸ κρείττω δὲ αὐτῆς εἶναι λέγεις τινὰ, τὴν δ' ἡτ-
 τω; ΑΘΗΝ. Ναί. ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἦρου. πάνυ
 γὰρ ἐστὶ καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἡκιστα, ἐν ταῖς πόλεσιν.
 ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς
 χεῖρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὐτῆς λέγοιτο ἢ πόλις,
 ἐπινοοῖτό τε ἂν δικαιοῦτατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ τοῦναντίου δὲ,
 ὅπου τῶναντία. ΑΘΗΝ. Τὸ μὲν τοίνυν εἶποτ' ἐστὶ που τὸ b.
 χεῖρον κρείττων τοῦ ἀμείνονος, ἐάσωμεν (μακροτέρου γὰρ
 λόγου) τὸ δ' ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὡς ποτε πο-
 λιται ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες, ἀδικοὶ καὶ
 πολλοὶ συνηθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δου-

riam, ut se ipsum quis vincat: turpissimum vero quiddam &
 pessimum, ut a se ipso vincatur. atque haec omnia, singulis ad-
 versus se ipsos bellum esse, significant. *Athen.* Orationem igitur
 illam resumamus. nam cum quisque nostrum, aut superior se
 ipso fit, aut inferior; dicendumne est, eodem se modo do-
 mum, pagum, & civitatem habere? an aliter? *Cli.* Sitne su-
 perior aliqua se ipsa, aliqua inferior, dicis? *Athen.* Id ipsum.
Cli. Id quoque recte quaesisti. non enim minus civitatibus id
 contingit: immo maxime hoc in eis perspicitur. nam ubi me-
 liores multitudinem peioresque superant, recte profecto civitas
 illa superior se ipsa dicetur, & hac victoria non iniuria lauda-
 bitur: contra vero, ubi contrarium fit. *Athen.* Sed utrum
 quod peius est, meliore aliquando superius & potentius fit, ad
 praesens praetermittatur. longiore namque oratione indiget.
 Quod autem abs te dictum est, sic intelligo, quod cives
 quandoque cognati & civitatis eiusdem, multi & improbi, ad-
 versus iustos, paucos illos, conspirabunt, vimque inferent, ut

- λούμενοι· καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσι, ἤττων ἢ πόλις αὐτῆς ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακῆ ὅπου δ' ἂν ἤττωνται, κρείττων τε καὶ ἀγαθῆ. ΚΛΕΙ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε,
- c. τὸ νῦν λεγόμενον ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως, ἀναγκαιότατον. ΑΘΗΝ. Ἐχε δὴ, καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα. πολλοὶ ἀδελφοὶ που γένοιτ' ἂν ἐνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς υἱεὺς. καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, τοὺς πλείους μὲν ἀδίκους αὐτῶν γίγνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους, δικαίους. ΚΛΕΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘΗΝ. Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρέπον ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν, τοῦτο θηρεῦειν, ὅτι νικούντων μὲν τῶν πονηρῶν, ἢ τε οἰκία καὶ ἢ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα, ἤττων αὐτῆς λέγοιτ' ἂν κρείττων
- d. δὲ, ἤττωμένων. οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης ῥημάτων ἕνεκα τανῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἀμαρτίας περὶ νόμων, ἣτις ποτέ ἐστι φύσει. ΚΛΕΙ. Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις. ΜΕΓ. Καλῶς μὲν οὖν, ὡς γε καὶ ἐμοὶ ξυνοικεῖν, τόγε τοσοῦτον τανῦν. ΑΘΗΝ. Ἰδῶμεν δὴ καὶ τόδε. τούτοις τοῖς ἄρτι λεγομένοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἂν που τις δικασῆς; ΚΛΕΙ. Πάνυ γε. ΑΘΗΝ. Πότερος οὖν ἀμείνων; ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέσειεν

eos subiciant: ac, si vicerint, civitas illa se ipsa inferior pravaque dicetur: sin autem victi fuerint, superior atque proba.

Cli. Mirum est, hospes, quod dicitur. sic tamen fateri necesse.

Athen. Age iam, & hoc rursus consideremus. Multi ab uno patre matreque eadem fratres nasci possunt: nec mirum, si plures eorum iniusti erunt, iusti vero pauciores.

Cli. Nihil mirum.

Athen. Nec me decet, arbitror, aut vos isthuc captare, domum scilicet & cognationem universam inferiorem se ipsa videri, si pravi superent: superiorem, si vincantur. neque enim hoc agimus, ut elegantiam vel ruditatem verborum observemus, quod multi facere solent: sed ut, quae recta ratio secundum naturam in legibus sit, quis error, indagemus.

Cli. Vera loqueris, hospes.

Meg. Probe profecto hucusque mihi quoque dictum videtur.

Athen. Hoc praeterea consideremus. utrum dictis modo fratribus iudex quispiam praeesse poterit?

Cli. Procul dubio.

αὐτῶν ὅσοι κακοὶ, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτοὺς αὐτῶν e.
 προστάξειεν; ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν, τοὺς
 χειροὺς δ' ἐάσας ζῆν, ἄρχεσθαι ἐκόντας ποιήσῃ; τρίτον δὲ
 που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἶπαμεν, εἴ τις εἴη τοιοῦτος, ὅστις
 παραλαβὼν συγγένειαν μίαν διαφερομένην, μήτε ἀπολέσειε
 μηδένα· διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, νόμους αὐ- p.
 τοῖς θεῖς, πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναίτο, ὥστε εἶναι 628
 φίλους. ΚΛΕΙ. Μακρῶ ἀμείνων γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος δι- a.
 καστής τε καὶ νομοθέτης. ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν τοῦναντίον γε ἢ
 πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοῖ.
 ΚΛΕΙ. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΑΘΗΝ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρ-
 μόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων, τὸν
 βίον κοσμοῖ μάλλον, ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνώ- b.
 μενον ἐκάστοτε, ἢ δὴ καλεῖται εἰσῆσις; ὃν μάλιχα μὲν ἅπας
 ἂν βούλοίτο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει, γενόμενον
 τε ὡς τάχις ἀπαλλάττεσθαι. ΚΛ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτου.
 ΑΘΗΝ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὐ τῶν ἐτέρων εἰρήνην τῆς
 εἰσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ τῶν ἐτέρων δέξαιτ' ἂν τις

Athen. Uter igitur melior erit iudex? num qui improbos per-
 det, efficietque, ut probi sibi ipsi imperent? an qui probos
 quidem facit imperare; improbos autem, cum sponte subire
 imperium persuaferit, vivere patietur? tertium virtute iudicem
 his addamus, si quis talis reperietur, qui dissidentem cogna-
 tionem ita commendatam habeat, ut neminem perdat, sed re-
 conciliatis leges conscribat, quibus inter se perpetuo amici fu-
 turi sint. *Cli.* Longe melior talis iudex legumque conditor erit.
Athen. Atqui contra, quam ad bellum respiciens, ipsis leges
 conscribet. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Quid autem? qui ad
 bellum respiciens, civitatem constituit, utrum ad externa bella
 respiciet, & ad illa vitam civium referet: an intestina, quae
 seditiones appellantur, quae minime omnium & esse in civi-
 tate sua quivis cupiat, &, si sint, quam ocissime abolere? *Cli.*
 Ad haec plane. *Athen.* Utrum vero, perdita civium parte, pa-
 cem ex seditione consequi, cum altera pars potita victoria

- μᾶλλον ἢ Φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης· οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκη εἶναι τὸν νοῦν;
- c. ΚΛΕΙ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ κείνως περὶ τὴν αὐτοῦ γίγνεσθαι πόλιν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;
- ΚΛΕΙ. Τί μὴν; ΑΘΗΝ. Ἄρ' οὖν οὐ τοῦ ἀρίστου ἕνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθεῖν πᾶς; ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘΗ. Τόγε μὴν ἀρίστου, οὔτε ὁ πόλεμος, οὔτε ἡ σῴσις· (ἀπεικτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων) εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη. καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὡς ἔοικεν, αὐτὴν αὐτὴν
- d. πόλιν, οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων. ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σώμα, ἰατρικῆς καθάρσεως τυχόν, ἠγροῖτό τις ἀρίστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ τοπαράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχει τὸν νοῦν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοοῦμενος οὕτω τις, οὐτ' ἂν ποτε πολιτικὸς γένοιτο, ὀρθῶς πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὐτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβῆς, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμι-

fit, malit quispiam : an potius, per reconciliationem facta pace amicitiaque firmata, ad externa bella totius animum civitatis converti? *Cli.* Hoc profecto potius, quam illud, civitati suae accidere quisque optabit. *Athen.* Nonne & legumlator similiter? *Cli.* Similiter. *Athen.* An non ipsius optimi gratia leges omnes ferendae sunt? *Cli.* Ipsius nempe. *Athen.* Atqui optimum nec bellum nec feditio est: (omnes enim deprecantur, ne quid horum sibi ineundum sit:) sed pax, mutuaque benevolentia. sed neque victoria illa, qua civitas ipsa se ipsam superat, optimum quiddam est, sed necessarium potius. putare autem, optimum civitatis statum in pugnando & vincendo consistere, simile est, ac si quis optime cum aegrotante agi putet, dum curatur: de eo vero ne cogitet quidem, qui nunquam aegrotaverit. Et si quis similiter de civitatis, vel privati hominis, felicitate existimet: nec civilis revera unquam vir erit, dum externa solum atque inprimis bella respiciet; nec exquisitus legum conditor, nisi gratia pacis de bello potius, quam

κῶν ἕνεκα τὰ τῆς εἰρήνης. ΚΛΕΙ. Φαίνεται μὲν πως ὁ λόγος c.
 οὔτος, ὃ ξένη, ὀρθῶς εἰρησθῆναι θαυμάζω γε μὴν εἰ τὰ τε
 παρ' ἡμῶν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περι Λακεδαιμόνα μὴ πᾶσαν
 τὴν σπουδὴν τούτων ἕνεκα πεποιήται. ΑΘΗ. Τάχ' ἂν ἴσως. p.
 δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐτοὺς διαμάχεσθαι ταυῦν· ἀλλ' 629
 ἡρέμα ἀνερωτᾶν, ὡς μάλιστα περι ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων
 σπουδαζόντων. καὶ μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστη-
 σώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ
 πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περι ταῦτα
 ἐσπούδακεν, εἰπὼν ὅτι, Οὔτ' ἂν μνησαίμην, οὔτ' ἐν λόγῳ
 ἄνδρα τιθείμην, οὔτ' εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, b.
 Φησὶν, οὔτ' εἰ πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος (εἰπὼν σχεδὸν
 ἅπαντα) ὃς μὴ περι τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνεται· αἰεὶ ταῦτα
 γὰρ ἀκήκοός που καὶ σὺ τὰ ποιήματα. ὃδε μὲν γὰρ, οἶμαι,
 διακορῆς αὐτῶν ἐσι. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὔν. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν
 καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαιμόνος. ΑΘΗ.
 Ἴδι οὔν δὴ ἀνερώμεθα κοινῇ τουτοῦ τὸν ποιητὴν οὕτως ἴσως,
 Ὡ Τύρταιε, ποιητὰ θεότατε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῶν

belli gratia de pace, leges conscribat. *Cli.* Recte haec, hospes,
 dicta esse videntur. ego vero mirarer, si quis forte tam no-
 fitas, quam Lacedaemoniorum, leges non belli gratia fedulo pro-
 fitas esse contendat. *Athen.* Fortasse ita fit. oportet autem
 non contentiose, sed quiete, rem inquirere, studio quam ma-
 xime tam a vobis, quam ab illis, huiusmodi rebus adhibito.
 Attendatis igitur, oro. Incipiamus a Tyrtaeo, natura quidem
 Atheniense, Lacedaemoniorum postea cive, qui prae ceteris
 hominibus maxime huiusmodi rebus incubuit, & dixit: *Non
 si opibus superet cunctos, & plurima solus Possideat bona* (nu-
 merat autem fere omnia) *vir mihi nomine dignus abibit, Tra-
 standis quisquis non est accommodus armis.* Haec tu quoque for-
 sitan carmina audivisti. nam hunc obtusum iam esse audiendo
 arbitror. *Meg.* Vulgatissima haec apud nos sunt. *Cli.* Ad nos
 quoque haec Lacedaemone advecta pervenerunt. *Athen.* In
 commune igitur hoc modo hunc poetam interrogemus: O

- c. εἶναι καὶ ἀγαθὸς, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντάς, διαφερόντως ἐγκεχωμιάκας. ἤδη οὖν τυγχάνομεν ἐγὼ τε καὶ ὄδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνώσσιος οὗτοσί ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὡς δοκοῦμεν. εἰ δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μὴ, βουλόμεθα σαφῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἄρα εἶδη δύο πολέμου, καθάπερ ἡμεῖς, ἡγῆ καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πᾶς; Πρὸς ταῦτα, οἶμαι, καὶν πολὺ φαυλότερος εἴποι Τυρταίου
- d. τίς τάλιθες, ὅτι δύο. τὸ μὲν, ὃ καλοῦμεν ἅπαντες εἰσὶν ὃς δὴ πάντων πολέμων χαλεπώτατος, ὡς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δὴ τὸ δ' ἄλλο πολέμου θῆσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ᾧ πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἄλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ πραότερον ἐκείνου. ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘΗΝ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν τὸν πόλεμον, οὕτως τοὺς μὲν ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἔψεξας τῶν ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός. εἰρηκας γοῦν ὥδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς
- e. οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος, Οἷ μὴ τολμήσουσι μὲν ὄραῖν φόνου αἱματβέντα, Καὶ δῆϊων ὄρέγονιτ' ἐγγύθεν ἰσάμενοι. οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἂν ἡμεῖς, ὅτι σὺ μὲν

divinissime poëta Tyrtaee, sapiens certe ac bonus nobis esse videris, qui excellentibus eos extulisti laudibus, qui in bello excelluerunt: de quo iam ego, & hic, & Clinias Gnoffius, valde tibi assentire videmur. utrum autem eisdem de viris dicamus, an non, plane scire vellemus. Quare nobis explana, num tu quoque, sicuti & nos, duo belli genera arbitreris, an aliter. Ad haec, arbitror, non Tyrtaeum solum, sed & quemvis illo longe deiectionem, duo protinus responsurum: alterum, quod seditionem appellamus, omniumque gravissimum esse modo concessimus: alterum vero belli genus, quod omnes ponimus multo mitius illo, quo adversus externos & alienigenas utimur. *Cli.* Cui dubium? *Athen.* Dic igitur nobis, quos viros in quo belli genere ita valde laudasti, & quos usque adeo vituperasti? Videris enim eos laudasse, qui externa magno animo bella gerunt. sic enim in carminibus dixisti, *Quisquis non ausit caedem spectare cruentam, Et durum co-*

ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν γιγνόμενον πόλεμον ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτ' ἄν που καὶ ὁμολογοῖ. ΚΛΕΙ. Τι μὴν; ΑΘΗΝ. Ἡμεῖς δέ γε, ἀγαθῶν ὄντων τούτων, ἐτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ ^{p.} τοὺς ἐν τῷ μεγάλῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ^{63*} ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θεόγγιν, πολίτην τῶν ^{a.} ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων ὅς φησι, Πισὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι Ἄξιος, ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ. Τοῦτον δὴ φαμὲν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπλου γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σαφροσύνη καὶ φρόνησις, εἰς ταυτὸν ἐλθοῦσα μετ' ἀν- ^{b.} δρείας. πισὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν εἴσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, ἀνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλείοσι γίνονται θρασεῖς καὶ ἀδικοὶ καὶ ὑβρισαί, καὶ ἀφρονέεσται σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὴ τινῶν μάλα ὀλίγων. ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουλευθεῖς

ram manibus laceffere Martem, Despicio. Hinc nos, o Tyrtaeae, eos te laudare colligimus, qui in externis bellis gerendis prae ceteris clareant. Concedet Tyrtaeus? Cli. Quidni? Athen. Nos autem, cum hi praestantes sint, longe praestantiores eos existimamus, qui maximo in bello praestant. testemque & nos poetam habemus Theognim Megarenssem civem ex Sicilia, qui ait: Argento fuerit fulvo aequiparandus & auro, Fidus in insana seditione manens. Hunc itaque dicimus in gravissimo bello tanto illo esse meliorem, quanto sola fortitudine melior est iustitia, temperantia, sapientia, fortitudini coniuncta. nemo enim integer & fidelis sine omnium virtutum numero in seditionibus reperiri poterit. Multi autem etiam mercenarii, quod non negabit Tyrtaeus, reperiuntur, qui externo in bello intrepide pugnant: quorum plurimi feroces, iniurii, contumeliosi, paucissimisque exceptis, omnium amenissimi. Quorsum vero haec? quidque ex his declaratum esse

- c. λέγει ταῦτα; δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῆδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιχα βλέπων ἀεὶ, θήσει τοὺς νόμους. ἔσι δὲ, ὡς Φησὶ Θεογνίς, αὕτη πισότης ἐν τοῖς δεινοῖς ἦν δικαιοσύνην ἂν τις τελέαν ὀνομάσειεν. ἦν δ' αὖ Τύρ- ταιος ἐπήνεσε μάλιχα, καλὴ μὲν, καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμη- μένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη δὲ ὁμῶς ἀριθμῶ τε καὶ δυνάμει τοῦ
- d. τιμία εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. ΚΛΕΙ. ὦ ξέεε, τὸν νομο- θέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρρω νομοθέτας; ΑΘΗ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄρισε· ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τά τ' ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὰ τῆδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιχα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νό- μιμα. ΚΛΕΙ. Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν; ΑΘΗΝ. Ὄσ- περ τό, τε ἀληθὲς, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπὲρ γε θείας διαλε-
- e. γομένους λέγειν, οὐχ ὡς πρὸς ἀρετῆς τι μῦθον, καὶ ταῦτα τὸ φαυλότατον, ἐτίθει βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ἐζήτει αὐτῶν τοὺς νόμους· οὐδ' ἄπερ οἱ τῶν νῦν

voluit, cum haec dixit? Quod videlicet omnino tam ille, qui leges hic ab Iove dedit, quam alius omnis legumlator, si quid modo profuturus est, ita leges condet, ut non ad aliud, quam ad amplissimam semper virtutem, respiciat. Est autem, ut inquit Theognis, fides illa, quae maxime in periculis lucet, quam iustitiam perfectam quis nominabit. Ea vero, quam summopere Tyrtaeus laudavit, etsi pulchra est, & a poeta opportune laudata, virtute tamen, qua ex honorabilium genere dicitur, & numero, quarto loco rectissime honoranda est. *Cli.* Ergo, hospes, legum nostrarum conditorem inter ultimos legum conditores reiiicimus? *Athen.* Non illum, o vir optime, sed ipsi nos ipsos: si quidem putemus, & hic & apud Lacedaemonios Lycurgum & Minoem, ad bellum respicientes, leges condidisse. *Cli.* Quomodo igitur de hoc dicere nos oportebat? *Athen.* Ut veritas & iustitia postulat eos dicere, qui de divina republica differunt: non ad particulam virtutis, & praesertim ad deiectionem, sed ad universam ipsos virtutem

εἶδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν. οὗ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρείᾳ γιγνη-
 ται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παραθέμενος· ὁ μὲν, τὰ περὶ τῶν κλη-
 ρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ, τῆς αἰκίας περὶ ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄτ-
 τα, μυρία τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ φημὲν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζή-
 τημα τῶν εὖ ζητούντων, ὡσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ p.
 τὴν μὲν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντά- 631
 πασι ἀγαμαί· (τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἀρχεσθαι, λέγοντα ὡς a.
 ἐτίθει ταύτης ἕνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν) ὅτι δὲ πάντα εἰς
 μόριον ἀρετῆς, καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον, ἐπαναφέροντα
 εἴησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέ-
 γων, τόν τε ὕπερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἴρηκα διὰ ταῦ-
 τα. πῆ δὲ οὖν σε ἐπ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν, αὐτός b.
 τε ἀκούειν, βούλει σοὶ φράζω; ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘΗ.
 Ὡ ξένη, ἐχρήν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι, οὐκ εἰσὶ μάτην δια-
 φερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν. ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς,
 τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. ἅπαντα

respexisse putandum, & per singulas earum species, leges quae-
 sisse, nec eas species investigasse, quas multi modo propo-
 nentes quaerunt. id enim quisque maxime quaerere solet,
 quo maxime indiget: alius de hereditate, & mulieribus solis
 heredibus relictis in uxores ducendis, alius de iniuria, alius
 de ceteris huiusmodi multis. nos autem tunc de legibus bene
 quaeri putamus, cum ita, ut nos modo incepimus, quaeritur.
 & tuum equidem ingressum ad exponendas leges valde pro-
 bo. Quod enim a virtute fecisti principium, dicens, leges virtutis
 gratia conditas, recte quidem aggressus esse videris: quod
 autem ad particulam virtutis, & eam minimam, respexisse
 conditorem legum affirmasti, haud recte mihi visus es di-
 cere, atque idcirco longiore postea oratione usus sum. Quo-
 modo autem te nobis distinguere voluisssem, si vis, tibi dicam.
Cli. Volo equidem. *Athen.* Hunc in modum dicere oportebat,
 o hospes. Cretensum leges non temere omnibus, Graecis
 imprimis, probantur. recte enim positae sunt, cum utentes
 eis beatos efficiant. omnia enim bona his porrigunt. *Du-*
Plat. Oper. Vol. VIII. B

γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐσι τὰ μὲν, ἀν-
 θρώπινα τὰ δὲ, θεῖα. ἡρτῆται δ' ἐκ τῶν θεῶν θάτερα. καὶ
 ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάτ-
 τ. **τ.** τωνα· εἰ δὲ μὴ, εἰσέρεται ἀμφοῖν. ἐσι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν
 ἡγεῖται μὲν ὑγίεια κάλλος δὲ, δεύτερον τὸ δὲ τρίτον, ἰσχύς,
 εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι·
 τέταρτον δὲ δὴ, πλοῦτος, οὐ τυφλός, ἀλλ' ὄξυ βλέπων, ἄν
 περ ἄμ' ἐπιηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θεῶν ἡγεμο-
 νοῦν ἐσιν ἀγαθόν, ἢ φρόνησις· δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν, σώφρων
 ψυχῆς ἕξις. ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων, τρίτον
α. ἄν εἴη δικαιοσύνη τέταρτον δὲ, ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα
 ἐκείνων ἐμπροσθεν τέτακται φύσει καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ
 τακτέον οὕτω. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πο-
 λίταις εἰς ταῦτα βλέπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευσέον. τού-
 των δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα, εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν
 ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν περὶ τε γάμους ἀλλήλοις
 ἐπικοινωνουμένου. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐν ταῖς τῶν παιδῶν γεννή-
 σεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρῆνες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε

plicia vero bona sunt, alia humana, divina alia: dependent-
 que a divinis humana. si qua vero civitas maiora suscepit,
 minora quoque possidet: fin autem illis caret, utrisque priva-
 tur. Minorum primum est fanitas: forma secundum: tertium
 vires ad cursum ceterosque corporis motus: quartum divitiae,
 quae caecae non sunt, sed acute cernunt, si prudentiam se-
 quantur. Quae quidem prudentia divinorum bonorum dux
 primus existit. deinde post mentem temperatus animi habi-
 tus. ex his duobus, cum fortitudine mixtis, iustitia tertio emer-
 git. fortitudo quartum tenet locum. Quae omnia humanis
 illis natura praeponuntur. quare oportet, ut legum quoque la-
 tor & ipse hunc ordinem sequatur, & mandet omnibus, ut
 semper ad haec ipsa respicientes in singulis operentur. huma-
 na enim ad divina, divina vero ad mentem principem refe-
 renda. Curet praeterea oportet nuptias inter cives, & gene-
 rationes educationesque liberorum, masculorum pariter & fe-

ἔντων καὶ ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἰόντων, μέχρι γήρως τιμῶντα ε.
 ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, καὶ ἀτιμάζοντα ἐν πάσαις ταῖς τού-
 των ὀμιλίαις, τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς
 ἐπιθυμίας. ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον ^{p.}
 καὶ παραπεφυλαχότα, ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐ- ^{63^a}
 τῶν τῶν νόμων. ἐν ὀργαῖς τε αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ
 δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίνονται, καὶ ὅσαι ἐν
 εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί· ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ
 κατὰ πολέμους ἢ πενίας, ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα,
 προσπίπτει ταῖς ἀνθρώποις καθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις
 τῆς ἐκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὀριζέον τό, τε καλὸν καὶ
 μὴ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νομοθέτην τὰς κτήσεις τῶν ^{b.}
 πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν ὄντινα ἂν γίγνηται
 τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ
 διαλύσεις, ἐκοῦσι τε καὶ ἄκουσι, καδ' ὁποῖον ἂν ἕκαστον πράτ-
 τωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό, τε δίκαιον
 καὶ μὴ, ἐν οἷς ἐσί τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει· καὶ τοῖς μὲν εὐπει-
 θέσι τῶν νόμων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας

minarum, tam iuvenum, quam aetate provectorum: & eos,
 qui recte in hisce se gerunt, ut decet, honoret: contra vero
 dolores, voluptates, & cupiditates in omni conversatione vi-
 tuperet. considerabit etiam & observabit diligenter, ad quae
 studia quemque raptat amor: rectaque officia per leges lau-
 dabit, vituperabit contraria. docebit item atque definiet, quid
 in cuiusque affectu honestum sit, quid turpe, circa iram vi-
 delicet atque metum, & alias, quaecunque vel adversis in re-
 bus accidunt perturbationes, vel secundis delicias, atque circa
 omnes denique motus, qui ex morbo, bello, paupertate, vel
 horum contrariis homines vexant. Post haec necesse est, ut
 legislator quaestus impensasque civium diligenter observet, &
 quomodo fiant, agnoscat: societates praeterea & earum disso-
 lutiones, quas vel sponte, vel non sponte, faciant: quidquid
 horum inter se contraxerint, ubi iustitia adsit, ubi absit, anim-
 advertat: & parentibus quidem honores, non parentibus de-

- ε. τακτὰς ἐπιτιθέναι μέχρι περὶ ἂν πρὸς τέλος ἀπάσης πολιτείας
 ἐπεξεληθῶν, ἴδη τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἐκόσμοις
 γίγνεσθαι τὰς ταφὰς, καὶ τιμὰς ἄστινας αὐτοῖς ἀπονέμειν
 δεῖ. κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους, ἅπασιν τούτοις Φυλακὰς
 ἐπισήσει, τοὺς μὲν, διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ, δι' ἀληθοῦς δό-
 ξης ἰόντας· ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδῆσας ὁ νοῦς, ἐπόμενα
 σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφῆγη, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ
 φιλοτιμίᾳ. οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤβελον ἂν ὑμᾶς, καὶ ἔτι
 δ. οὐν βούλομαι, διεξελεθεῖν, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις
 νόμοις, τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὗς Μίνως τε καὶ
 Λυκούργος ἐθέτην, ἕνεσί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπη τάξι
 τινὰ εἰληφότα, διάδηλά ἐσι τῷ περὶ νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ,
 εἴτε καὶ τισὶν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐσι κατα-
 φανῇ. ΚΛΕΙ. Πῶς οὖν, ὦ ξένε, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα;
 ΛΟΗΝ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελεθεῖν,
 ε. καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύματα·
 ἔπειτα ἕτερον καὶ αὐτίς ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς διέξιμεν, εἰάν

bitas poenas constituat. Demum omnibus ad finem usque rei-
 publicae pertractis, animadvertat statuaturque necesse est, quo-
 modo monumenta mortuis exstrui, quive defunctis singulis
 honores impendi debeant. His denique declaratis, legislator
 omnibus istis custodes praeficiet, alios prudentia, alios vera
 opinione rem administrantes : ut mens in unum haec omnia
 colligens eo deducat, ut temperantiam & iustitiam potius, quam
 divitias ambitionemve sequatur. Ita equidem, hospites, voluif-
 sem, atque etiam volo, a vobis exponi, quo pacto in legibus
 Iovis, & Apollinis Pythii, quas Minos & Lycurgus scripse-
 runt, insint haec omnia, & quonam ordine posita pateant illi,
 qui artificio, vel usu quodam, legum peritiam habet; nobis
 vero aliis nullo modo pateant. *Cli.* Quo pacto igitur, hospes,
 quae sequuntur, tractanda sunt? *Athen.* Ab initio rursus, ut
 supra coepimus, tractanda imprimis ea mihi videntur, quae ad
 fortitudinem pertinent: deinde aliam atque aliam virtutis spe-
 ciem transigemus, si vobis etiam ita placet. ac primum iam

βούλησθε. ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θεόμενοι, καὶ τὰλλα οὕτω διαμυθολογούντες, παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ· ὑπερον δὲ, ἀρετῆς πάσης· καὶ ἅ γε νῦν δὴ ἀήλωμεν, ἐκείσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. ΚΛ. Καλῶς λέγεις. καὶ πειρῶ πρῶτον κρι-
 νειν τὸν τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν. ΑΘΗΝ. Πειράσομαι p.
633
a.
 καὶ σέ τε καὶ ἑμαυτόν. καινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὔν. τὰ ξυσσίτια φασὲν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρῆσθαι τῷ νομοθέτῃ; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗΝ. Καὶ τρίτον, ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρεῖη διακριθῆσθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν, εἴτε ἅτ' ἂν αὐτὰ καλεῖν χρεῶν ἔσι, δηλοῦντα μόνον ὃ λέγει. ΜΕΓ. Τρίτον τοίνυν ἔγωγε εἶποιμ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίων δοτισοῦν τὴν θήραν b2
 εὔρε. τέταρτον δὲ ἢ πέμπτον, εἰ δυναίμεθα, λέγειν πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρώμεν ἂν λέγειν, τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγηδόνων, πολὺ παρ' ἡμῖν γινόμενον, ἔν τε ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις, καὶ ἐν

pertractemus; ad eiusque exemplar cetera, ut confabulationem nobis itineris afferat. postremo, cum de universa virtute tractaverimus, ea, quae modo tenuimus, illuc respicere, si Deus voluerit, ostendemus. *Cli.* Recte dicis: conareque primo nobis Iovis hunc laudatorem excutere. *Athen.* Conabor & te simul, & me ipsum. ad utrumque enim pertinet, & me, & te, haec oratio. Dicite igitur: Num convivia ea, quae in commune fiunt, & gymnasia, ad bellum a legumlatore inventa fuisse dicimus? *Cli.* Utique. *Athen.* An tertium, vel quartum, ad idem inventum fuisse dicendum? forte enim ita dinumerare oportet, tum in hoc virtutis genere, tum in ceterarum virtutum sive parte, sive quomodocunque aliter declarationis dumtaxat gratia nominare deceat. *Meg.* Tertium vero ipse dicerem, nec Lacedaemoniorum quisquam negaret, venationem excogitatam fuisse. quartum autem & quintum invenire conemur. Quartum itaque pono apud meos praecipuum, scilicet doloris tolerantiam: quae res pugnis in-

- άρπαγαῖς τισι διὰ πολλῶν πληγῶν ἐκάστοτε γιγνομένων. ἔτι δὲ καὶ κρύπτειά τις ὀνομάζεται, θαυμασῶς πολύπονος πρὸς
- ε. τὰς καρτερήσεις· χειμῶνων τε ἀνυποδησῖαι καὶ ἀσρωσῖαι καὶ ὄνευ θερὰπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι δὲ καὶ τὰς γυμνοπαιδαῖς δεῖναι καρτερήσεις παρ' ἡμῖν γίνονται, τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα, σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἐκάστοτε διεξιῶν.
- ΚΛΕΙ. Εὖγε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δὲ, φέρε, τιθῶμεν πότερον ἀπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ
- δ. λύπας διαμάχην μόνον; ἢ καὶ πρὸς πόθους τε καὶ ἡδονάς, καὶ τινὰς δεινὰς θωπείας κολακικὰς; αἶ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς μαλάττουςαι, κηρίους ποιούσι πρὸς ταῦτα ξύμπαντα; ΜΕΓ. Οἶμαι μὲν οὕτω πρὸς ταῦτα ξύμπαντα. ΑΘΗ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, ἦπτω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὐτῆς καὶ ἀνδρα. ἦ γὰρ, ὦ ξένε Κνώσσιε; ΚΛΕΙ. Καὶ πάνυ γε. ΑΘΗ. Νῦν
- ε. οὐν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λοιπῶν ἦπτω, κακὸν, ἢ καὶ τὸν

ter se, ac rapinis quibusdam, multis cum vulneribus quotidie adhibetur. Ad haec occultatio quaedam mirabilis, & ad tolerantiam valida, nudis in hieme pedibus, nudo etiam saepe reliquo corpore, sine ministris die nocteque per omnem regionem errantium enarratur. Praeterea in nudorum exercitationibus adolescentum mirabilis apud nos tolerantia, cum intensi caloris vi resistendum sit: & multa huiusmodi alia, quae non facile quisquam enumeraret. *Cli.* Probe loqueris, hospes Lacedaemonie. sed utrum ad timores solum atque dolores fortitudini pugna est dumtaxat? an etiam ad cupiditates voluptatesque, ac vehementes quasdam blanditias, quae eorum etiam, qui honesti videntur, animos flectunt, & quasi cereos faciunt? *Meg.* Adversus haec omnia. *Athen.* Si supra dictorum meminimus, hic civitatem aliquam se ipsa inferiorem, & virum aliquem inferiorem se ipso esse dicebat. itane, hospes Gnosie? *Cli.* Ita profus. *Athen.* Utrum igitur eum, qui dolore frangitur,

τῶν ἡδονῶν μᾶλλον; ΚΛΕΙ. Ἐμοιγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν
 καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατού-
 μενον, τοῦτον τὸν ἐπονειδίσως ἤττονα ἑαυτοῦ, πρότερον ἢ τὸν
 ὑπὸ τῶν λυπῶν. ΑΘΗ. Ὁ Διὸς οὔν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομο-
 θέτης οὐ δὴ που χωλὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς ^{P.}
 τὰ ἀρισερὰ μόνου δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ ⁶³⁴
 καὶ κομφὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατοῦσαν; ἢ πρὸς ἀμφοτέρας; ^{a.}
 ΚΛΕΙ. Πρὸς ἀμφοτέρα ἐχωγε ἀξιῶ. ΑΘΗ. Λέγομεν τοί-
 νυν πάλιν ἐπιτηδεύματα ποῖα ἔσθ' ὑμῖν ἀμφοτέραις ταῖς πό-
 λεσιν, ἃ γέγοντα τῶν ἡδονῶν, καὶ οὐ φεύγοντα αὐτάς,
 καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας,
 ἡνάγκαζε καὶ ἐπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν. ποῦ δὴ τοῦτ'
 ἐστὶ ταῦτόν περὶ τὰς ἡδονὰς συντεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις, ^{b.}
 λεγέσθω τί τοῦτ' ἐστὶν ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρὸς τε
 ἀλγυθόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους, νικῶντάς
 τε ἃ δεῖ νικᾶν, καὶ οὐδαμῶς ἤττους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα
 ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων. ΜΕΓ. Οὕτω μὲν τοίνυν, ᾧ ξένη.

an eum, qui voluptate superatur, deteriorem vocare oportet?
Cli. Eum, arbitror, qui superatur a voluptate: omnesque vo-
 luptate illaqueatum hominem, inferiorem se ipso magis, & qui-
 dem cum opprobrio, quam dolore demolitum, putant. *Athen.*
 An igitur Iovis & Apollinis legumlatores claudam fortitu-
 dinem posuerunt, quae ad sinistram quidem adversis resistere
 possit; ad dextram vero, rebus secundis & laetis, blandien-
 tibusque, succumbat: aut ad utrumque sufficientem? *Cli.* Ad
 utrumque, arbitror. *Ath.* Exponamus itaque similiter, quatenam
 officia vestris in civitatibus sint, quae gustent quodammodo
 voluptates, nec fugiant omnino, quemadmodum nec dolores
 refugiunt; sed perinde, ut in doloribus sit, ducant in medias vo-
 luptates, ad easque superandas homines partim vi impellant,
 partim honoribus invitent. Ubinam vestris in legibus id con-
 spicitur, quod aequae contra voluptates, sicuti contra dolores,
 homines fortes efficiat, victoresque, quorum oportet, osten-
 dat: nec ullo modo patiatur a proximis cuique intra se &

- καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη
- c. καὶ διαφανῆ λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν κατὰ δὲ σμικρὰ, ἴσως εὐποροίην ἂν. ΚΛΕΙ. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐγωγε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανῆς ὁμοίαις ποιεῖν τὸ τοιοῦτον. ΑΘΗΝ. ὦ ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδὲν γε θαυμαστόν· ἀλλ' ἂν ἄρα τις ἡμᾶς περὶ τοὺς ἐκάστων οἴκοι νόμους ψέξη τί, βουλόμενος ἰδεῖν τό, τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πρῶτος ἀποδεχόμεθα ἀλλήλων. ΚΛΕΙ. Ὀρθῶς,
- d. ὦ ξένη Ἀθηναίε, εἰρηκας· καὶ πεισέον. ΑΘΗΝ. Οὐ γὰρ ἂν, ὦ Κλεινία, τηλικοῖσδε ἀνδράσι πρέποι τὸ τοιοῦτον. ΚΛΕΙ. Οὐ γὰρ οὔν. ΑΘΗΝ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς, ἢ μὴ, τίς ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὃ λόγος ἂν ἕτερος εἴη τὰ γοῦν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γὰρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκευάσαι τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων, μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἔξιν ποῖα

gravissimis hostibus superari? Dicite, obsecro, quid apud vos tale? *Meg.* Non ita facile, hospes, quemadmodum multas dolori oppositas leges, ita etiam voluptati possem producere: nec magnas perspicuasque partes adversus voluptates habeo; parvas vero forsan reperiam. *Cli.* Nec ego in Cretensium legibus similiter id ostendere possem. *Athen.* Nec mirum est, optimi hospites. verum si quis inter nos veri & optimi diligens investigator nonnihil in patriis cuiusque nostrum legibus reprehendat, non gravi quidem, sed aequo animo, vicissim ferre debemus. *Cli.* Probe loqueris, Atheniensis hospes. quare tibi parendum censeo. *Athen.* Profecto non aliter, Clinia, huius aetatis & conditionis, qua vos estis, homines facere decet. *Cli.* Non certe. *Athen.* Utrum recte, necne, Laconicam & Cretensem rempublicam quis reprehendere possit, alia quaestio est. quae vero a multis dicuntur, forsitan ego magis, quam uterque vestrum, referre possim. Vobis quidem, recte necne constitutae sint leges, una certe lex est optima, quae iubet,

καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει μίᾳ δὲ Φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στό- e.
ματος πάντα συμφωνεῖν, ὡς πάντα καλῶς κείνται, φέτων
θεῶν καὶ ἐάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τοπαράπαν
ἀκούοντας. γέρων δὲ εἴ τις τὶ ξυνοεῖ τῶν παρ' ἡμῖν, πρὸς ἀρ-
χοντά τε καὶ ἡλικιώτην, μηδεὶν ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς
τοιούτους λόγους. ΚΛΕΙ. Ὁρθότατά γε, ὦ ξέε, λέγεις
καὶ, καθάπερ μάντις, ἀπὸν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος p.
αὐτὰ νῦν ἐπεικῶς μοι δοκεῖς ἐσοχάσθαι, καὶ σφόδρα ἀληθῆ ⁶³⁵
λέγειν. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν ἡμῖν ταυῶν ἐρημία μὲν νέων, αὐτοὶ
δ' ἕνεκα γήρων ἀφείμεθ' ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, διαλεγόμενοι περὶ
αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους, μηδὲν ἄν πλημμυελῖν.
ΚΛΕΙ. Ἐσι ταῦτα οὕτως· εἰς ἃ καὶ μηδὲν γε ἀνῆς ἐπιτι-
μῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν. οὐ γὰρ τόγε γυνῶναί τι τῶν μὴ καλῶν,
ἀτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίγνεσθαι τῷ μὴ
φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐδοκίᾳ δεχομένῳ. ΑΘΗΝ. Καλῶς. b.
οὐ μὴν γε ἐπιτιμῶν ἐρῶ τοῖς νόμοις πῶ πρὶν βεβαίως εἰς δύ-
ναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομο-

ne quis iuvenum quaerere audeat, rectene, an contra, se leges
habeant, sed uno omnium ore, unaque voce, recte tanquam
a Diis positas concedi praecipit; nec ullo modo aliter pati
quidquam quosquam dici: senem autem, si quid excogitarit,
principibus & aequalibus, nemine iuvenum audiente, re-
ferre. *Cli.* Recte loqueris, hospes: ac, licet tunc a mente con-
ditoris abfueris; tamen, tanquam vates, scite ista nunc conie-
cisse videris, veraque penitus dicere. *Athen.* Itaque nobis ad
praefens iuvenes nulli adsunt: ipsi vero, propter senectutem,
sine peccato soli de his inter nos differere a legislatore per-
mittimur. *Cli.* Est, ut dicis. quare ne parcas: sed libere leges
nostras reprehende. neque enim indecorum est, si quid non
probe se habet, nosse. nam hinc, si quis non cum invidia,
sed animo benevolo accipiat, remedium invenitur. *Athen.*
Praeclare tu quidem. ego vero non ante reprehendam, quam
pro viribus diligenter consideraro: immo dubitando potius
verba faciam. Solis enim vobis Graecorum barbarorumque

- Ζήτησ μόνους Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ γέυεσθαι· τὸ δὲ τῶν λυπῶν καὶ φόβων (ὅπερ ἄρτι διελήλυθαμεν) ἠγήσατο εἴτις ἐκ παιδῶν φευξεῖται διὰ τέλους,
- c. ἐπόταν εἰς ἀναγκαίους ἔλθῃ πόρους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξεῖσθαι τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνασμένους, καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς. ταυτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἀπειροὶ τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πολλοὶ γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνόμενοι ἐν ταῖς ἡδοναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν, ἕνεκα
- d. τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς, ταυτὸν πείσονται τοῖς ἠττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσί τε τρόπον ἕτερον καὶ ἐτ' αἰσχύω τοῖς γε δυναμένοις καρτερεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τοῖς κεκτημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς ἀνθρώποις, ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς· καὶ τὴν ψυχὴν, τῇ μὲν, δούλην, τῇ δὲ ἐλευθέρην ἔξουσι· καὶ οὐκ ἄξιοι ἀπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλεύθεροι

omnium, quorum notitiam habemus, legislator praecipit a maximis voluptatibus iucundissimisque ludis cavere, nec ex his quidquam degustare. de doloribus. autem & timoribus, quod modo diximus, sic censuit: si quis a primis annis eos declinare affuescat, fieri, ut quoties dolores, metus, atque labores necessarios subire oportet, fugiat illos, qui in his exercitati sunt, eisque ferviat. Hoc ipsum, ut ego arbitror, oportuit eum de voluptate etiam cogitare, ac istud secum statuere: Si ab ineunte aetate maximarum cives voluptatum expertes erunt, nec docti continere se in voluptate, nihilque turpe iucunditatis voluptuariae gratia facere: ita succumbent, quemadmodum qui timore vincuntur: & modo quodam alio ac turpiore fervient, quam illi, qui mediis in voluptatibus sese continere affueti sunt, & qui inter voluptates conversantes, oblectamenta sibi suppeditare possint, pessimi forsan homines. atque ita animum partim servum, partim liberum habebunt: nec omnino fortes ac liberi appellari debebunt. Considerate igitur,

ἔσονται προσαγορεύεσθαι. σκοπεῖτε οὖν εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατὰ τρόπον δοκεῖ λέγεσθαι. ΚΛΕΙ. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως, λεγομένου τοῦ λόγου· περὶ δὲ τηλικούτων εὐθύς ε. πεπισκευέναι ῥαδίως, μὴ νέων τε εἴη μᾶλλον καὶ ἀνοήτων.

ΑΘΗΝ. Ἄλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα διεξιοίμεν ὧν προὔδεμεθα, ὧ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε (μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν) τί διαφέρων ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις, ἢ ταῖς τῶν εἰκῆ πολιτευομένων ἀνευρήσομεν, ὡσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δὴ. ΜΕΓ. Σχεδὸν οὐ ῥάδιον. P^o

ΚΛΕΙ. Ἄλλ' εἴοικε γὰρ τὰ τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια⁶³⁶ καλῶς εὐρῆσθαι πρὸς ἀμφοτέρας. ΑΘΗΝ. Ἔοικε δῆτα, ὧ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀναμφισβητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίνεσθαι. κινδυνεύει γὰρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατόν εἶναι προστάξαι τί πρὸς ἐν σῶμα ἐν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανεῖν ταυτὸν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτων ἡμῶν τὰ σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ b. γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς σάσεις χαλεπά. δηλοῦσι δὲ Μιλησίων

fi quid ex dictis probe vobis dici videtur. *Cli.* Videtur quidem. sic enim oratio est. Sed iuvenum, immo vero amentium penitus, esset, de tantis rebus statim ac facile assentiri. *Athen.* Quid igitur? num, quae proposuimus, nunc prosequemur, o *Clinia*, hospesque *Lacedaemonie*: post fortitudinem enim de moderatione dicamus: quae differentia sit inter has & ceteras respublicas, aut quae casu, non lege, gubernari videntur, quemadmodum nunc de bello? *Meg.* Non est ferme id facile. *Cli.* Videntur tamen communia convivia certaminaque gymnastica commode utrisque adinventum fuisse. *Athen.* Videtur sane, o hospites, arduum esse, in respublicas ut verbis, ita & re ipsa, undique tutum aliquid certumque inducere. nam quemadmodum in corporibus fieri non potest, ut aliquod unum uni corpori studium accommodetur, quod non idem aliis prodesse, aliis obesse videatur: sic & in civitate. nempe gymnasia & sodalitates alibi quidem civitatibus conferunt: in seditionibus

καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες. καὶ δὴ καὶ παλαιὸν νόμιμον
δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα καὶ κατὰ Φύσιν, τὰς περὶ τὰ ἀφρο-
δίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρ-
κέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρώτας ἂν τις αἰτιῶ-
c. το, καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἄπτονται τῶν γυμνασίων.
καὶ εἴτε παιζόντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα,
ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἀρρένων φύσει εἰς κοινω-
νίαν ἰούση τῆς γεννήσεως, ἢ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ Φύσιν
ἀποδεδοσθῆαι δοκεῖ· ἀρρένων δὲ πρὸς ἀρρένας, ἢ θηλειῶν πρὸς
θηλείας, παρὰ Φύσιν καὶ τῶν πρώτων τὸ τὸλμημα εἶναι δι'
ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυ-
μήδη μῦθον κατηγοροῦμεν, ὡς λογοποιησαντων τούτων· ἐπει-
d. δὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιευσμένοι ἦσαν γεγονόσαι,
τούτου τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διὸς, ἵνα ἐπό-
μενοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν
οὖν τοῦ μῦθου χαιρέτω. νόμων δὲ περὶ διασκοπούμενων ἀν-
θρώπων, ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἢ σκέψις περὶ τε τὰς ἡδονὰς καὶ

autem obsunt omnino. Cuius rei Milesii, & Boeotii, & Thu-
rii, nobis exemplo sunt. Atqui haec studia prisca, videntur
veteres & naturales circa venerea voluptates, non in homini-
bus solum, sed in bestiis, pervertisse. qua in re primæ civi-
tates vestrae possent accusari; & aliae omnes, quibus cura
gymnasticarum exercitationum maxime fuit. Ac seu ioco, siye
serio, cogitare oportet, cogitandum est, quod, cum femina
& masculus ad generandum conveniunt, huiusmodi voluptas
secundum naturam his tributa videtur. quod mares autem
maribus, aut feminae feminis commiscantur, praeter natu-
ram voluptas ea est: & qui primum tale facinus ausi sunt,
voluptatis incontinentia id fecerunt. Omnes porro Creten-
sium fabulam de Ganymede vehementer culpamus, quod adversus
Iovem ficta sit: ut cum ab eo leges ipsorum originem ha-
buisset credantur, eum Deum imitantes, qui leges tradidit, hac
etiam voluptate fruantur. Sed fabula quidem valeat. Eorum
autem, qui de legibus considerant, cogitatio paene omnis de vo-

τὰς λύπας, ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίῳ εἶθεσι. δύο γὰρ αἰτια-
 πηαι μεθεῖνται φύσει ρεῖν ἂν ὁ μὲν ἀρυττόμενος ὅθεν τε δεῖ
 και ὅποτε και ὅπσον, εὐδαίμωνεῖ, και πόλις ὁμοίως και ἰδιώ-
 της, και ζῶον ἅπαν ὁ δ' ἀνεπισημόνως ἅμα και ἐκτὸς τῶν
 καιρῶν, τὰναντία ἂν ἐκείνῳ ζῶῃ. ΜΕΓ. Λέγεται μὲν ταῦ-
 τα, ὡ ξένης, καλῶς πως οὐ μὴν ἄλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμ-
 βάνει τίποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἔμοιγε ὀρθῶς
 δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τὸν γε ἐν Λακε-
 δαιμονι νομοθέτην. περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσσῶ νόμων ὅδε, ἂν ἐθε-
 λήσῃ, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλισ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι
 κεῖσθαι τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς. οὗ γὰρ μάλισ' ἀνθρώποι και με-
 γίσται προσπιπτοσιν ἡδοναῖς και ὕβρεσι και ἀνοίᾳ πάσῃ, p.
 τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης και 637
 οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἰδοίς, οὔτ' ἐν ἄξεσι ὄσων Σπαρτιάταις μέ-
 λαι, συμπόσιαι οὐδ' ὅποσα τοῦτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς
 κινεῖ κατὰ δύναμιν. οὐδ' ἔστι ὅστις ἂν ἅπαντῶν κωμάζοντι
 τιμὴ μετὰ μέθης, οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς ἐπιθείῃ και

luptatibus & doloribus, tam circa publicos, quam circa priva-
 tos cuiusque mores esse debet. Duo namque hi fontes natura
 scaturiunt: a quibus qui haurit, unde, quando, quantumque
 oportet, felix est, privatus scilicet, & civitas, omneque animal:
 qui autem insipienter & praeter opportunitatem, contra vivit
 infelix. Meg. Recte ista dicuntur, o hospes: nec, quid adver-
 sus haec dici possit, videmus. Videtur autem mihi Lacedae-
 moniarum legum conditor recte, fugiendas esse voluptates, ius-
 sisse. Gnoffiis autem legibus Clinia hic, si volet, opitulabitur.
 nam apud Spartiatae, quae ad voluptates pertinent, optime
 omnium disposita esse arbitror. Quo enim omnes homines
 summopere in voluptates vehementissimas, petulantiamque &
 insaniam, incidunt, id ab universa regione lex nostra exter-
 minavit: nec in agris, nec in urbibus, quas Spartiatae guber-
 nant, computationes videbis; sed nec computationibus con-
 iuncta, quibus ad omnes voluptates movemur. nec ullus est,
 qui cuidam ebrietate lascivienti obviam factus, non maximo

- h. οὐτ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' αὐτὸν λύσαιτο, ὡσπερ ἐν ἀμάξαις εἶδον ποτὲ παρ' ὑμῖν ἐγώ. καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔς' οὐδὲν τοιοῦτον. ΑΘ.
- ἜΩ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἐνεῖσι καρτερήσεις· ὅπου δ' ἀνεῖνται, βλακικώτερα. ταχὺ γὰρ σοῦ λάβοιτ' ἂν τις τῶν παρ' ἡμῖν ἀμυνόμενος,
- c. δεικνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν ἀνεσίαν. ἅπανσι δὴ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι, καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ παρ' ὑμῖν δὲ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν, ἀλλ' ὀρθῶς. πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένω, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν δρῶντι, Μὴ θαύμαζε, ὦ ξένε νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ Φίλοι ἄνδρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων
- d. ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς. ἔτι γὰρ οὖν εἶπωμεν πλείω περὶ ἀπάσης μέθης. οὐ γὰρ σμικρὸν ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα, οὐδὲ φαύλου διαγυῶναι νομοθε-

ipsum supplicio statim afficiat: neque Bacchanalium tempus ipsum liberet: quemadmodum apud vos in curribus vidi, & apud Tarentinos, qui nostri coloni sunt, omnem in Bacchanalibus ebriam civitatem. apud nos autem nihil tale conspicitur. *Athen.* Laudanda haec omnia sunt, o hospes Lacedaemonie, ubi continentia quaedam est: ubi autem omnino permittuntur, emolliunt. Cito enim aliquis nostra defendens, te reprehendat, si mulierum apud vos licentiam ostendat. Una certe in omnibus his & Tarentinos, & nos, immo vero & vos responsio liberat, quod haec probe, non improbe, se habeant. Quisque enim peregrino admiranti, quod insolita videat, respondere poterit: Noli mirari, o hospes: haec apud nos exstat lex. apud vos autem iisdem de rebus forsan alia lex est. Nobis vero in praesentia, o amantissimi viri, non de hominibus aliis sermo est, sed de conditorum ipsorum virtute ac vitio. Verum latius de universa ebrietate dicamus. non enim exigua res est, neque ad abiectum aliquem iudicium eius

του. λέγω δ' οὐκ οἴνου περί πόσεως τοπαράπαν, ἢ μὴ μέθης
 δὲ αὐτῆς περί, πότερον, ὡς περ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι,
 χρυσεόν, καὶ ἔτι Καρχηδόνοι, καὶ Κελτοὶ καὶ Ἰβηρες καὶ
 Θραῖκες, πολεμικὰ ὄντα ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς. ὑμεῖς ε.
 μὲν γὰρ, ὅπερ λέγεις, τοπαράπαν ἀπέχεσθε· Σκύθαι δὲ καὶ
 Θραῖκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐ-
 τοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὐδαι-
 μον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι. Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν
 χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ὥς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν
 τάξει δὲ μᾶλλον τούτων, ὧ λῶσε. ΜΕΓ. Διώκομεν δέ γε p.
 ἡμεῖς πάντας τούτους ὅταν ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν. ⁶³⁸
 ΑΘΗΝ. ὦ ἄρισε, μὴ λέγε ταῦτα. πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ a.
 καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασι τε καὶ ἔσονται. διὸ φανερὸν
 ὄρον τοῦτου οὐκ ἂν ποτε λέγοιμεν, ἀλλ' ἀμφισβητήσιμον περὶ
 καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μὴ, νίκην τε καὶ ἦτταν λέγοντες
 μάχης. ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάττους πόλεις νικῶσι
 μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συρακούσιοι μὲν, Λοκροὺς,

spectat. non dico, utrum bibendum fit vinum, necne: sed de
 ebrietate quaerendum, inquam, utrum ita utendum fit, quem-
 admodum Scythae ac Persae utuntur, Carthaginienfes prae-
 terea, & Galli, & Hispani, & Thraces, quae omnes gentes
 bellicosissimae sunt: vel quemadmodum vos, qui, ut ais, omni-
 no abstinetis. Scythae vero ac Thraces mero penitus utun-
 tur, tam viri, quam mulieres: ac mero vestes perfundunt, prae-
 clarum hoc & beatum vitae genus existimantes. Persae vero
 aliis quoque deliciis, quas vos spernitis, valde utuntur, quam-
 vis moderatius, quam isti, vir optime. Meg. Sed omnes istos
 nos tum, cum arma ceperimus, fundimus atque fugamus. Athen.
 Noli haec, o vir optime, dicere. permultae namque & fu-
 gae & infestationes & factae sunt, & fient, de quibus certa
 quaedam eiusmodi causa reddi non potest. Quare non cer-
 tum, sed ambiguum, argumentum signumque de honestis offi-
 ciis, & contrariis, in vita sumemus, si ad victoriam belli fu-
 gamque respexerimus: praesertim cum minores civitates a

- b. οἱ δὴ δοκοῦσιν εὐνομάτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον γε-
γονέναι· Κείους δὲ, Ἀθηναῖοι μυρία δ' ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὐ-
ροίμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα
λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐτούς· νίκας δὲ καὶ ἤττας ἐκτὸς λό-
γου ταυτῶν θῶμεν. λέγωμεν δ' ὡς τὸ μὲν τοιούδε, ἔτι καλόν·
τὸ δὲ τοιούδε, οὐ καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τι μοῦ περὶ αὐ-
τῶν ταύτων, ὡς δεῖ τό, τε χρῆσθον καὶ τὸ μὴ, σκοπεῖν. ΜΕΓ.
- c. Πῶς οὖν δὴ λέγεις; ΑΘΗΝ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγῳ
τί λαβρόντες ἐπιτηδεύμα, καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαι-
νεῖν εὐθὺς ῥηθῆν, οὐδαμῶς δρᾶν κατὰ τρόπον· ἀλλὰ ταυτὸν
ποιεῖν οἷον εἰ δὴ τις ἐπαινέσαντος τινὸς πυροῦς, βρῶμα ὡς
ἀγαθὸν, εὐθὺς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος αὐτοῦ μήτε μὲν ἐρ-
γασίαν, μήτε τὴν προσφορὰν, ὄντινα τρόπον, καὶ οἷς τισι καὶ
μεθ' ὧν, καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως ἔχουσι προσφέρειν δεῖ.
- d. νῦν δὴ ταυτὸν δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν. περὶ μέ-
θης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον, εὐθὺς οἱ μὲν ψέγειν
αὐτὸ, οἱ δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως. μάρτυσι γὰρ καὶ

maioribus in servitutum pugnando redigantur: ut a Syracusanis
Locrenses, qui optimis inter eas gentes legibus usi sunt; &
ab Atheniensibus Cei; similiaque huiusmodi multa liceat intueri.
igitur victoria & offensione belli praetermissa, conemur, de
unoquoque officio secundum se considerantes, quod in quo-
que verum est, nobis persuadere. Dicamus autem, quemad-
modum hoc quidem tale, bonum est: illud autem tale, non
bonum. Sed imprimis me audiat, quomodo in huiusmodi re-
bus bonum malumque considerari debet. *Meg.* Quo pacto id
ais? *Athen.* Quicumque rem aliquam statim in disputatione pro-
positam vituperant aut laudant, delinquere mihi videntur, idem-
que facere, ac si quis cerealem cibum, ab aliquo laudatum ut
bonum, statim vituperet, priusquam eius effectus percipiat,
& qua ratione, quibus, cum quibus, quomodo praeparatus, &
quomodo affectis corporibus offerri debeat. Quod nos modo
facere in disputando videmur. qui, cum primum ebrietatis
facta mentio est, statim alii vituperamus, alii vero laudamus:

ἐπαινέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι· καὶ οἱ μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμεν τι λέγειν καίριον· οἱ δὲ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὀρῶμεν νικῶντας μαχομένους. ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦθ' ἡμῖν. εἰ μὲν δὴ καὶ περὶ ἐκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διέξιμεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἶη. τρόπον δὲ ἄλλον ὃν ἔμοι φαίνεται δεῖν ἐθέλω λέγειν e. περὶ αὐτοῦ τούτου τῆς μέθης, πειρώμενος ἂν ἄρα δύναμαι τὴν περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν· ἐπειδὴ καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ἡμῖν πόλεσι δυοῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ' ἂν. ΜΕΓ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοιούτων, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν. ΑΘΗΝ. Σκεψόμεθα δὴ πη τῆδε. Φέρε, εἴ τις αἰγῶν P. 639 τροφὴν, καὶ τὸ ζῶον αὐτὸ, κτήμα ὡς ἔστι καλὸν ἐπαινοῖ, ἀλλ' a. λος δὲ τις ἐωρακῶς αἴγας χωρὶς νεμομένης αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις, δράσας κακὰ, διαψέγοι καὶ πᾶν ἔρεμμα ἀναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ἰδῶν, οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἠγάμεθα ὑγιᾶς ἂν ποτε ψέξαι καὶ ὀτιοῦν; ΜΕΓ. Καὶ πῶς; ΑΘΗΝ. Χρηστὸς δὲ ἀρχῶν ἔσθ' ἡμῖν ἐν

& valde quidem id absurde. testibus enim assertoribusque utrinque utentes, alii, quia plures habemus, aliquid fide dignum afferre putamus; alii, quia vino abstinentes vincant in pugna: quod tamen ambiguum nobis est. Si ergo hoc modo etiam in aliis procedemus, nihil, mea quidem sententia, faciemus. Sed, ut mihi quidem videtur, conabor, si potero, ipsius ebrietatis exemplo, viam nobis ac rationem rectam in huiusmodi omnibus aperire: praesertim cum gentes innumerales, de eisdem dubitantes, duabus cum civitatibus vestris contendant. Meg. Audiendum est omnino, si qua de his recta consideratio inveniatur. Athen. Consideremus itaque sic. Si quis caprarum curam, & genus id animantis habendum ac possidendum probet; alius vero vituperet, cum absque pastore eas per fata pasci, damnumque facere, viderit, & omne adeo pecus vel sine pastore, vel malis pastoribus gubernatum, conspexerit: numquid iustam eius vituperationem censebimus?

- b. πλοίοις, πότερον ἔαν τὴν ναυτικὴν ἔχη τὴν ἐπισήμην μόνον, ἄντ' οὖν ναυτιᾶ, ἄν τε μή; ἢ πῶς ἄν λέγοιμεν; ΜΕΓ. Οὐδαμῶς, ἄν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχη καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις. ΑΘΗΝ. Τί δ' ἄρχων στρατοπέδων; ἄρ' ἔαν τὴν πολεμικὴν ἔχη ἐπισήμην, ἰκανὸς ἄρχειν, καὶ δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπο μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾶ; ΜΕΓ. Καὶ πῶς; ΑΘΗΝ. Ἄν δὲ αὖ μὴτ' ἔχη τὴν τέχνην, δειλὸς τ' ἦ; ΜΕΓ. Παντάπασι τιὰ πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα,
- c. ἀλλὰ τιῶν σφόδρα γυναικῶν. ΑΘΗΝ. Τί δ' ἐπαιέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινσοῦν, ἢ πέφυκὲ τε ἄρχων εἶναι, μετ' ἐκείνου τε ἐφέλιμός ἐστιν ὃ δὲ μὴθ' ἑωρακῶς εἶη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὐτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρχοντος, αἰεὶ δὲ ἀναρχον, ἢ μετὰ τὰ κακῶν ἄρχόντων ξυνοῦσαν, οἴωμεθ' ἄν ποτε τοὺς τοιούτους θεωροῦς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρησόν τι ψέξειν ἢ ἐπαιέσεσθαι; ΜΕΓ. Πῶς δ' ἄν; μηδέποτε γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινο-
- d. νημότων; ΑΘΗΝ. Ἐχε δὴ τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπό-

Meg. Nullo modo. *Athen.* Gubernator vero navis utrum si gubernandi solummodo artem habeat, an si nausea exagitetur, aut non, aut quo tandem pacto, bonus dicetur? *Meg.* Nihil ad artem nausea facit. *Athen.* Quid autem ductor exercitus? si bellandi probe teneat artem, numquid ex hoc sufficiens dux putandus est, etiam si timidus sit, & in periculis ebrietate quadam metus ipsius nauseet? *Meg.* Quonam modo? *Athen.* Quid porro, si neque artem habeat, & sit timidus? *Meg.* Ignavum & inutilem narras omnino; neque viatorum, sed vilium quarundam mulierum principem. *Athen.* Qui vero laudat aut vituperat societatem aliquam, cuius esse dux aliquis possit, sitque utilis societas, quoties suum nata est gubernatorem; ille vero nunquam eam recte viderit gubernatam, sed semper aut absque principibus, aut cum improbis: numquid recte unquam vituperare eam, aut laudare poterit? *Meg.* Quo pacto id faciet, qui nunquam societatem recte gubernatam prospexerit? *Athen.* Age, iam attende. computatores computationesque non-

τας καὶ ξυμπόσια δεῖμεν ἂν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι; ΜΕΓ.
 Καὶ σφόδρα γε. ΑΘΗΝ. Ταύτην οὖν μῶν ὀρθῶς γιγνομένην
 ἤδη τις ποτὲ ἐθεάσατο; καὶ σφῶϊν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥάδιον ὡς
 οὐδεπώποτε τοπαράπαν (οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο, οὐδὲ
 νόμιμον) ἐγὼ δ' ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλαχοῦ· καὶ
 προσέτι πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διηρώτηκα. καὶ σχεδὸν ὅλην
 μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἐώρακα οὐδ' ἀκήκοα μόριον **ε.**
 δέ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ, ξύμπανθ', ὡς εἰπεῖν,
 διημαρτημένα. ΚΛΕΙ. Πῶς δὲ ταῦτα, ὦ ξένη, λέγεις; εἰπέ
 ἔτι σαφέστερον. ἡμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρία τῶν τοιού-
 των, οὐδ' ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως, εὐθύς γε γινώμεν τό, τε **ρ.**
 ὀρθὸν καὶ μὴ, γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς. ΑΘΗΝ. Εἰκὸς λέγεις. ⁶⁴⁰
 ἀλλ' ἐμοῦ φράζοντας, πειρῶ μανθάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις **α.**
 τε ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις πράξεων ὠντινωοῦν, ὡς ὀρθὸν
 πανταχοῦ ἐκάστοις ἄρχοντα εἶναι μανθάνεις; ΚΛΕΙ. Πῶς
 γὰρ οὐ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὡς
 ἀνδρεῖον δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι. ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘΗΝ.

ne societatem quandam de multis unam dicemus? Meg. Sum-
 moperere. Athen. Hanc vero numquid unquam recte guber-
 natam aspexit quisquam? Sed vobis respondere facillimum,
 nunquam id perspexisse: (neque enim id vobis ex patriis le-
 gibus consuetum) ego autem multis passim interfui, diligen-
 terque de omnibus, ut breviter dicam, quaesivi: nullamque
 ferme recte universam administrari aut vidi unquam, aut audi-
 vi; sed particulas quodammodo parvas, quasdam & paucas.
 multas autem, ut sic dixerim, penitus aberrare cognovi. Cli. Qua
 ratione haec dicis, o hospes? apertius enodato. nos enim, ut
 aiebas, cum nullam huius rei peritiam habeamus, non illico,
 quid recte, quid minus in ea fiat, cognoscere possumus. Athen.
 Consentaneum id quidem: sed conare me dicente perdiscere.
 In omni conventu atque communitate quarumcunque rerum
 gerendarum principem esse oportere fateris? Cli. Procul dubio.
 Athen. Atqui paulo ante dicebamus, fortem esse pugnantium
 principem oportere. Cli. Dicebamus. Athen. Fortis autem vir

- Ὁ μὲν ἀνδρείος τοῦ δειλοῦ ὑπὸ φόβων ἤττον τελοῦνται.
- b. ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο οὕτως. ΑΘΗΝ. Εἰ δ' ἦν τις μηχανὴ μὴδὲν τοπαράπαν δεδιότα μὴδὲ δορυβούμενον ἐπισηῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγὸν, ἄρ' οὐ τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν; ΚΛΕΙ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΑΘΗΝ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου περὶ λέγομεν ἄρχοντος ἐν ἀνδρῶν ὀμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου, φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλοφροσύνης. ΚΛΕΙ. Ὅρθῶς. ΑΘΗΝ. Ἐσι δέ γε ἡ
- c. τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσαι μετὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος. ἢ γὰρ; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν τούναντίον. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ; ΚΛΕΙ. Τί μὲν; ὡς οὐδενί γε πράγματι. ΑΘΗΝ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατὸν εἶη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὲν περὶ γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ. γίνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελη-
- d. τῆς ὅπως ἔσαι διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν. ΚΛΕΙ. Ἀληθέστατα. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθύν-

a timore minus, quam timidus, perturbatur. *Cli.* Est ita. *Athen.* Si quis modus inveniri possit, ut exercitui ducem prorsus intrepidum praeficeremus, nonne ad id omni studio niteremur? *Cli.* Maxime. *Athen.* Nunc autem non de exercitu, nec imperaturo adversus hostes in bello, sed de gubernaturo in pace, iucundam amicorum inter se consuetudinem dicimus. *Cli.* Sic est. *Athen.* Ea societas, si quidem ebrietas aderit, tumultu carebit? nonne? *Cli.* Quomodo? at contrarium puto. *Athen.* Primum igitur etiam his opus est duce. *Cli.* Maxime omnium. *Athen.* Utrum igitur principem, qui non perturbetur, si fieri possit, deligere oporteat? *Cli.* Oportet fane. *Athen.* Societatis conciliandae peritum hunc principem esse oportet. eius enim officium esse debet, ut & praesentem amicitiam illis conservet, & maiorem insuper ex eo contubernio fieri procuret. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Nonne igitur sobrius & sapiens ebriorum princeps, haud contra, constituendus est? nam si sit iuvenis,

των δεῖ καλιξάναι, καὶ μὴ τούναντίον. μεθύοντων γὰρ μεθύων
καὶ νέος ἄρχων, μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσαιτό τι μέ-
γα, πολλῇ χρωτ' ἂν ἀγαθῇ τύχῃ. ΚΛΕΙ. Παμπόλλῃ μὲν
οὔν. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθό-
τατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνοσιῶν μέμφοιτό τις,
ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως ἂν μέμ- e.
φοίτο. εἰ δὲ ἀμαρτανόμενον ὡς οἴοντε μάλιξ ἐπιτήδευμα τις
ὀρθῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνώ-
μενον οὐκ ὀρθῶς, εἴθ' ὅτι πᾶν τούτῳ τῷ τρόπῳ Φανεῖται πο-
νηρὸν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραπτόμενον.
ἢ οὐ ξυνοεῖς τοῦδ', ὅτι μεθύων κυβερνήτης, καὶ πᾶς παντὸς
ἄρχων, ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖα εἴτε ἄρματα, εἴτε στρα- p.
τόπεδον, εἴθ' ὅ, τι ποτ' εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ; ΚΛΕΙ. 641
a.
Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθὲς εἰρηκας, ᾧ ξένε' τὸ ἐπὶ τῷδε δ'
ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πό-
σεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν ἡμᾶς. οἷον ὃ νῦν δὴ ἐλέγο-
μεν, εἰ στρατεύμα ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου
τοῖς ἐπομένοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν· καὶ τᾶλλ'

& non sapiens, sed ebrius, ebriorum princeps, bonae fortu-
nae, non confilio, imputabitur, si temeritate sua non ever-
tet omnia. *Cli.* Optimae sane. *Athen.* Si quis ergo compotatio-
nes, dum, quoad fieri posset, recte in civitate dispositae sint,
accusaret, rem ipsam accusans, recte faceret forsam. sin autem
propter compotationem unam turbulentam, quam vidit, omnem
compotationem vituperet, primum quidem patet, ignorare
eum, non recte dispositam eam fuisse: deinde constat, omnia
eodem modo, etiam si sobrio domino ac principe fiant, impro-
ba visum iri. An non animadvertis, quod ebrius navis, aut cu-
iusvis rei alterius, gubernator evertit omnia, five naves, five
currus, five exercitus, seu quodvis aliud ab eo regatur? *Cli.*
Vere omnino id dixisti, hospes: sed & hoc pro nobis expone.
Quid nobis compotationes hae, si recte aguntur, conferent?
ut, quod modo dicebamus, recte ductus exercitus victoriam
in bello afferret, bonum profecto non parvum: idemque de

- b. οὕτω συμποσίου δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος, τί μέγα ἰδιώ-
ταις ἢ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἄν; ΑΘΗΝ. Τί δὲ, παιδὸς ἑνὸς ἢ
καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος κατὰ τρόπον ἑνὸς, τί μέγα τῇ
πόλει φαῖμεν ἄν γίγνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἴ-
ποιμεν ἄν, ὡς ἑνὸς μὲν βραχὺ τι πόλει γίγνοιτ' ἄν ὄφελος· εἰ
δ' ὅλως ἐρωτᾶς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τῆν πό-
λιν ὀνίησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ, γί-
γνοιτ' ἄν ἄνδρες ἀγαθοί· γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι, τά τ' ἄλλα
- c. πρᾶττοιεν καλῶς, ἔτι δὲ καὶ νικῶεν τοὺς πολεμίους μαχό-
μενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ' ἐπίσπε ἀπαι-
δευσίαν. πολλοὶ γὰρ, ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκαις γενόμενοι,
μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὑβριν ἐνεπλήσθησαν. καὶ παιδεία μὲν
οὐδὲ πώποτε γέγονε Κадμεία, νίκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ
τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. ΚΛΕΙ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ
Φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἴνοις κοινὴν διατριβὴν ὡς εἰς παιδείας με-
- d. γάλην μοῖραν τείνουσαν λέγειν, ἄν ὀρθῶς γίγνηται. ΑΘΗ.
Τί μὴν; ΚΛΕΙ. Ἐχοις ἄν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν; ὡς ἔστι τὸ

ceteris iudicandum. computatione vero recte gubernata, quid
magni vel civitati, vel privatis, accederet? *Athen.* Quid autem,
puero uno, vel uno quodam coetu, recte instituto, magni ci-
vitas adipiscetur? At enim ita de hoc interrogati responde-
bimus, parvam ex unius dumtaxat educatione civitati utili-
tatem accedere. si autem in universum de iuvenum bene in-
stitutorum eruditione, quid potissimum conferat reipublicae,
quaeras, haud difficile dictu erit. bene enim eruditi, viri probi
evadent: probi autem facti, tum cetera bene agent, tum etiam
hostes pugnando vincent. Disciplina utique victoriam prae-
stat, victoria nonnunquam negligentiam & ruditatem gignit.
multi enim, in victoria elati, alia quoque vitia multa per in-
solentiam contraxerunt. Et disciplina quidem nulla unquam
Cadmea fuit: victoriae vero multae huiusmodi & fuerunt &
erunt. *Cli.* Videris, o amice, quasi magnam disciplinae par-
tem, communem in vini potu consuetudinem, si recte fiat,
laudare. *Athen.* Profecto. *Cli.* Poteris ergo deinceps, verum

νῦν εἰρημένον ἀληθές; ΛΘΗΝ. Τὸ μὲν ἀληθές, ὦ ξένη, διίσχυρίζεσθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ εἰ δ' ὅπη ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεὶς φθόγος, ἐπεὶ περ ἰσχυρίζομαι γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιῆσθαι τανῦν. ΚΛΕΙ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ τῶν νῦν ἀμφισβητούμενων καταμαθεῖν. ΑΘΗ. e. Ἄλλὰ χρὴ ποιεῖν οὕτως· ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν, καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλῶσαι πειρώμενον ἀμωσγέπως ξυυτεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δέ μου ἀκούσατε τὸ τοιούδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνας ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλολόγους τέ ἐσι καὶ πολυλόγους· Λακεδαιμόνα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν, βραχυλόγον, τὴν δὲ, πολυλόγον μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ μὴ δόξαν ὑμῶν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέδης πέρι, σμικροῦ πράγματος, παρμήκη λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἢ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναίτο ἀνευ μουσικῆς ὀρθότητος ποτὲ σαφὲς οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἀνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὖ ποτὲ δύναίτο. ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί

p.
642
a:

id esse, ostendere? *Athen.* Vera haec ita esse, o hospes, approbare, cum multi de eis ambigant, folius Dei est. tamen, si, quod sentio, dicam, nulla arbitror invidia obstabit: de legibus enim & republica verba facere in praesentia statuimus. *Cli.* Age, conemur, quod tibi de his ambiguitatibus videtur, perdiscere. *Athen.* Ita decet. oportet autem, ut vos ad discendum, ego ad docendum, orationem omnem convertamus. Ac primum illud audiat. Graeci omnes civitatem nostram & verborum studiosam iudicant, & verbosam: Lacedaemonem vero atque Cretam, alteram breviloquam, alteram intelligentiae magis, quam verbis, studentem. Vereor itaque, ne vobis, tanquam verbosus, parva de re loqui multa videar, dum de ebrietate, re quidem parva, nimis longa utor oratione. Computationis autem ipsius recta secundum naturam constitutio nunquam poterit sine recta musicae regula aperte & sufficienter oratione tractari; nec musica sine universa disciplina. quae

- ποιῶμεν, εἰ ταῦτα μὲν ἐλάσαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαῖμεν
- b. δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων περί λόγον. ΜΕΓ. ὦ ξένη Ἀθηναίε, οὐκ οἶσθ' ἴσως ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἢ ἐστὶ τῆς πόλεως οὔσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν, ἐπειδὴν ἀκούσωσιν ὅτι τινὸς εἰσι πόλεως πρόξενοι, ταύτη τις εὐνοια ἐκ νέων εὐθὺς ἐνδύεται ἕκαστον ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρᾳ οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταυτὸ τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παιδῶν,
- c. εὐθὺς εἴ τι μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς ἡ πόλις ὑμῶν, ᾧ Μέγιλλε, ἔφασσαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔρρεξε. ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν αἰὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄγοντας, πᾶσαν εὐνοίαν ἔσχον. καὶ μοι νῦν ἢ τε φωνὴ προσφιλῆς ὑμῶν, τό, τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ, διαφερόντως εἰσι τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι. μόνοι γὰρ ἄνευ ἀνάγκης, αὐτοφυῶς, θεῖα μοίρα, ἀληθῶς καὶ
- d. οὔτι πλαστῶς εἰσιν ἀγαθοὶ. παρρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα λέγοις

omnia profecto multis indigent verbis. Videte igitur, quid agendum sit. An, his in praesentia praetermissis, ad aliam quandam legum quaestionem iam transeundum? Meg. Ignoras forsitan, Atheniensis hospes, familiam nostram communem civitatis vestrae hospitem esse. Et, quod omnibus arbitror pueris accidit, ut, cum audiunt, se civitatis alicuius hospites esse, benevolentia quaedam erga illam, quasi alteram patriam, confestim a teneris usque annis eorum illabatur, mihi quoque contigit. Audiebam equidem, pueros Lacedaemonios, quoties aliquid vel succenserent Atheniensibus, vel laudi darent, ita dicere, Vestra, o Megille, urbs nobis id mali intulit, aut boni. atque haec audiens, pugnam adversus eos, qui vos vituperabant, magna erga vos affectus benevolentia. Ac mihi quidem nunc vestra vox valde iucunda est, quodque vulgo fertur, Probos Athenienses, praecipue probos esse, vere prorsus mihi dictum videtur. foli enim suapte natura, divina quadam sorte, non coacti, neque ficti, sed vere probi sunt. Quare

ἂν τοσαῦτα ὀπόσα σοὶ φίλον. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν, ὦ ξένε, καὶ
 τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας καὶ ἀποδεξάμενος, θαρρῶν
 ὀπόσα βούλει λέγε. τῆδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας, ὡς Ἐπιμενίδης
 γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκεῖος· ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν
 Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμῶν, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ
 μαντείαν, θυσίας τε ἐθύσατο τινὰς, ἃς ὁ θεὸς ἀνεῖλε· καὶ
 δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων εἶλον, εἶπεν ὅτι ε.
 δέκα μὲν ἑτῶν οὐχ ἕξουσιν ὅταν δὲ ἐλθῶσιν, ἀπαλλαγῆσου-
 νται, πράξαντες οὐδὲν ὧν ἠλπίζον, παθόντες τε ἢ δράσαντες
 πλείω κακὰ. τότε οὖν ἐξεκώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ
 εὐνοίαν ἐκ τῆσσι ἐγάγε· ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἔχουσι γονεῖς.
 ΑΘΗΝ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς εἰσικεν, ἔτοιμ' ἂν
 εἴη τὰ δ' ἐμὰ, βούλεσθαι μὲν ἔτοιμα, δύνασθαι δὲ, οὐ
 πάνυ βράδια· ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λό-
 γον, ὀριστώμεθα παιδείαν τί ποτ' ἐστὶ, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει.
 διὰ γὰρ ταύτης φασὲν ἵτεόν εἶναι τὸν προκεχειρισμένον ἐν
 τῷ νῦν λόγῳ ὑφ' ἡμῶν, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκη-

P.
 643
 a.

mea quidem causa libere audens, hospes, quodcunque velis,
 enarrato. *Cli.* Si me quoque audies, hospes, quaecunque in
 mentem tibi veniant, summa fiducia proferes. fortasse nam-
 que audisti, Epimenidem virum fuisse divinum: qui ex fami-
 lia nostra fuit, ac decem annis ante Persicum bellum, Dei ora-
 culo monitus, ad vos pervenit, & sacrificia quaedam Dei ora-
 culo edita fecit, Atheniensibusque Persicam formidantibus clas-
 sem praedixit, decennio Persas nequaquam venturos; sed &
 postquam venerint, infecta re discessuros, pluraque perpeffos
 mala, quam fecerint. Tunc quidem maiores nostri vestros ho-
 spitali affectu complexi sunt, & ex illo tempore parentes nostri
 egoque vobis benevoli sumus. *Athen.* Parati ergo vos qui-
 dem estis audire, ut videmini. ego autem ad dicendum vo-
 luntate promptus sum potius, quam facultate paratus. conabor
 tamen, ut potero. Primum vero, quod ad hunc sermonem,
 quid disciplina sit, quamque vim habeat, definiamus. per hanc
 enim eundem est disputationi nobis in praesentia institutae,

- ται. ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν δρῶμεν ταῦτα, εἴπερ σοί γε ἡδύ.
- b. ΑΘΗΝ. Λέγοντος τίνυ ἐμοῦ τί ποτε χρή Φάσαι παιδείαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκη τὸ λεχθέν. ΚΛΕΙ. Λέγοις ἂν.
- ΑΘΗΝ. Λέγω δὴ καὶ Φημι τὸν ὀτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα ἔσεσθαι, τοῦτο αὐτὸ ἐκ παιδῶν εὐθὺς μελετᾶν δεῖν, παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα, ἐν τοῖς τοῦ πράγματος ἐκάστοις προσήκουσιν. οἷον, τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργόν, ἢ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν, οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκο-
- c. δομημάτων παίζειν χρή τὸν δ' αὖ, γεωργοῦντα καὶ ὄργανα ἐκατέρῳ σμικρὰ, τῶν ἀληθινῶν μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἐκάτερον. καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθητέναι, μανθάνειν οἷον τέκτονα, μετρεῖν ἢ σαξμάσθαι καὶ πολεμιδὸν, ἰππεύειν παίζοντα, ἢ τι τῶν τοιοῦτων ἄλλο ποιοῦντα. καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παιδῶν, οἳ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὴ παιδείας λέ-
- d. γομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν ἢ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς

quousque ad Deum ipsum perveniat. *Cli.* Ita certe faciendum est, si tibi placet. *Athen.* Dum ergo, quid disciplina sit, dico, considerate, numquid mea vobis sententia placeat. *Cli.* Dicas. *Athen.* Assero equidem, eos, qui praestantes viri in aliquo evasuri sunt, ab ineunte statim pueritia oportere id ipsum tam ludendo, quam studendo, in singulis ei negotio convenientibus meditari. nempe si quis peritus agricola aut aedificator futurus est, ludentem oportet a prima aetate vel colere terram, vel pueriles quasdam domos aedificare: atque eum, qui educat utrumque, utrique instrumenta quaedam parva, verorum instrumentorum imagines, praeparare. Ex doctrinis quoque eas perdiscere debent, quae ad rem suam faciunt. quippe futurus faber mensurare, ac regula uti: eques futurus equitare ludendo, aut aliquid huiusmodi facere. in omnibus enim ludendo conari debemus, ut eo voluptates & cupiditates puerorum vertamus, quo eos tandem pervenire cupimus. Caput autem disciplinae rectam educationem dicimus, quae

ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἀνδρ' αὐ-
 τὸν, τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς. ὄρατε οὖν εἰ
 μέχρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν. ΚΛΕΙ.
 Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘΗΝ. Μὴ τοίνυν μὴδ' ὃ λέγομεν εἶναι παι-
 δεῖαν, ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ'
 ἐκάστων τὰς τροφὰς, λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν
 ὄντα τινα, τὸν δὲ, ἀπαιδευτον, ἐνίοτε εἰς τε κατηλείας καὶ ε.
 ναυκληρίας, καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων ἀν-
 δρώπων σφόδρα. οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι
 παιδεῖαν, ποιῶσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐρασίην τοῦ πολίτην
 γενέσθαι τέλειον, ἀρχεῖν τε καὶ ἀρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ
 δίκης. ταύτην τὴν τροφήν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ἐξ ὧν P.
 φαίνεται, νῦν βούλοισ' ἂν μόνην παιδεῖαν προσαγορεύειν τὴν 644
 δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν, ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν, ἢ καὶ πρὸς ἄλ- a.
 λην τινα σοφίαν, ἄνευ νοῦ καὶ δίκης, βάνανυσόν τ' εἶναι καὶ
 ἀνελεύθερον, καὶ οὐκ ἀξίαν τοπαράπαν παιδεῖαν καλεῖσθαι.

ludentis animum in amorem praecipue illius perducit, quod,
 virili aetate perfecte comparata, virtute artis eius iam cum
 facere oportebit. Sed confiderate nunc, ut dicebam, si,
 quae dicta sunt haecenus, vobis probantur. *Cli.* Quid pro-
 hibet? *Athen.* Neque tamen indeterminatum relinqui debet,
 quid potissimum disciplinam esse dicamus. cum enim vitupe-
 ramus, aut laudamus, singulorum educationes, dicere sole-
 mus, disciplina instructum hunc esse, illum disciplinae exper-
 tem, quamvis cauponariam, & navigandi artem, ceteraque
 huiusmodi, optime calleat. quippe non hanc disciplinam pu-
 tamus, sed eam, quae a pueritia desiderari amarique virtu-
 tem facit: & quidem illam, qua perfectus quispiam civis ef-
 fectus, iure imperare sciat, atque parere. Hanc educationem
 hic sermo solam disciplinam appellandam esse docet: il-
 lam vero, quae ad colligendam pecuniam, vel ad corporis ro-
 bur augendum, vel ad peritiam quandam aliam absque mente
 & iustitia conquirendam tendit, mechanicam atque illibera-
 lem, & disciplinae appellatione indignam ducit. Sed nos

- ἡμεῖς δὴ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς· ἀλλ' ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἷγε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι, σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ
- b. ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνώμενον καὶ, εἴ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' εἶναι ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' αἰεὶ δρασέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν. ΚΛ.
- Ὅρθῶς καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις. ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχαρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ, τῶν μὴ. ΚΛΕΙ. Λέγεις ὀρθότατα. ΑΘΗΝ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ
- c. ὅ, τι ποτὲ λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκόνας ἀποδέξασθε, εἴαν πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον. ΚΛΕΙ. Λέγε μόνον. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκασον αὐτῶν τιθῶμεν; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗΝ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλω, ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ᾧ προσαγορεύομεν ἡδονῆν καὶ λύπην. ΚΛΕΙ. Ἔσι ταῦτα. ΑΘΗΝ. Πρὸς δὲ τούτοις ὁμοίῳ αὖ ὀξέας μελλόντων οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἑλπίς· ἴδιον

de verbo quidem non contendamus : hoc autem, paulo ante assertum, inter nos conveniat, quod, qui rectam nacti sunt disciplinam, omnes ferme probi evadunt; qui contra, improbi. quare nulla in re disciplina negligenda est, quae praeclarissimarum rerum prima praestantibus hominibus adest. & si quis in re aliqua excidit, potestque corrigi, se ipsum emendet, idque per totam vitam pro viribus faciat. *Cli.* Recte loqueris. idcirco, quae dicis, concedenda sunt. *Athen.* Atqui olim iam concessimus, bonos esse illos, qui sibimet imperare possunt; malos autem, qui nequeunt. *Cli.* Scite admodum. *Athen.* Resumamus igitur id ipsum, ut clarius innotescat, quod dicimus. ac vos per imaginem id, ut liqueat, accipiatis, si quo modo possim rem vobis hanc aperire. *Cli.* Dic iam. *Athen.* Nonne quemlibet nostrum unum putamus? *Cli.* Unum. *Athen.* Habentem videlicet in se consiliarios duos, contrarios atque amentes, quos voluptatem ac dolorem appellamus. *Cli.* Et hoc. *Athen.* Ad hos futurorum opiniones accedunt, quibus

δὲ, φόβος μὲν, ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς· θάρρος δὲ, ἢ πρὸ τοῦ ἐναν-
 τίου. ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις, λογισμὸς, ὃ, τι ποτ' αὐτῶν ἄμεινον **d.**
 ἢ χειρόν· ὅς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινόν, νόμος ἐπωνόμα-
 ςται. **ΚΛΕΙ.** Μόγισ μὲν πως ἐφέπομαι λέγε μὴν τὸ μετὰ
 ταῦτα, ὡς ἐπομένου. **ΜΕΓ.** Καὶ ἐν ἐμοὶ μὲν ταυτὸ τοῦτο
 πάθος ἐνι. **ΑΘΗΝ.** Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὕτως· θαῦ-
 μα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἠγησώμεθα τῶν ζώων δεῖον, εἴτε ὡς
 παίγνιον ἐκείνων, εἴτε ὡς σπουδῇ τινι ξυνεσηκός. οὐ γὰρ δὴ
 τοῦτό γε γινώσκομεν· τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν **c.**
 ἡμῖν οἷον νεύρα ἢ μῆρινοι τινὲς ἐνοῦσαι, σπᾶσι τε ἡμῶς, καὶ
 ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι οὔσαι, ἐπ' ἐναντίας πράξεις,
 οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μιᾶ γὰρ φησὶν ὁ
 λόγος δεῖν τῶν ἐλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδ' αὐτὴ ἀπολει-
 πόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον. ταύτην
 δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσῆν καὶ ἱεράν, τῆς πό- **p.**
 λεως κοινόν νόμον ἐπικαλουμένην. ἄλλιάς δὲ, σκληράς καὶ σι- **645**
 δηράς· τὴν δὲ, μαλακὴν, ἅτε χρυσῆν, οὔσαν· τὰς δὲ ἄλλας, **a.**

commune nomen spes est : proprie vero, quae ante dolorem
 spes est, timor ; quae ante contrarium, confidentia. ad haec
 omnia rationis iudicium, dictans, quid istorum melius sit, quid
 peius. hoc, si commune decretum civitatis efficitur, lex no-
 minatur. *Cli.* Vix ego te sequor. dic tamen, quae restant,
 perinde ac si sequerer. *Meg.* Idem mihi quoque accidit. *Athen.*
 Sic autem de his cogitemus, ut miraculum quoddam divinum
 in animantium genere unumquemque nostrum existimemus,
 sive ioco, sive serio, (non enim id novimus) a superis con-
 stitutum. illud autem non ignoramus, quod hi affectus in no-
 bis, quasi nervi, aut funes ingeniti, trahunt nos invicem, retra-
 huntque ad contrarias actiones, ubi virtus, & vitium discreta
 versantur. ratio enim, tractionem unam sequendam semper,
 neque unquam relinquendam, sed hac ceteris omnibus obni-
 tendum esse, edicit : eamque rationis ductionem esse auream
 atque sacram, quae civitatis lex communis vocetur. & cete-
 ras duras ac ferreas esse ; hanc mollem, quod aurea fit : &

- παντοδαποῖς εἶδεσιν ὁμοίας, δεῖν τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου
 ἀεὶ ξυλλαμβάνειν. ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος,
 πράου δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑψηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν,
 ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. καὶ οὕτω
- b. δὲ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς σεσωσμένος
 ἂν εἶη καὶ τὸ κρεῖττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι, τρόπον τινα
 φανερόν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ· καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην
 τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἔλξεων
 τούτων, τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ζῆν· πόλιν δὲ, ἢ παρὰ θεῶν τινος,
 ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν,
 νόμον θερέμεν, αὐτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὐ-
- c. τω καὶ κακία δὲ καὶ ἀρετῇ σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν
 εἶη ἐναργεστέρου δ' αὐτοῦ γενομένου, καὶ παιδεία καὶ τᾶλλα
 ἐπιτηδεύματα ἴσως ἔσαι μᾶλλον καταφανῆ. καὶ δὴ καὶ τὸ
 περὶ τῆς ἐν τοῖς οἴνοισι διατριβῆς, ὃ δοξασθεῖν μὲν ἂν εἶναι
 Φαύλου πέρι μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον. ΚΛΕΙ.
 Φανείη δὲ τάχ' ἂν ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον.

uniformem praeterea; ceteras, multiformes. oportere itaque pulcherrimam nos legis ductionem sequi semper, eique favere. nam cum rationis iudicium honesta res sit, & mitis quidem potius, quam violenta, ministris ductionem ipsius egere, ut aureum in nobis genus alia genera superet. Et sic fabula, qua mira res homo esse narratur, virtute servabitur: & qua ratione superior quis & inferior quodammodo se ipso dicatur, planius cognoscetur: & quod oporteat unumquemque, vera in se ipso de his tractionibus ratione percepta, ad eam ipsam vitam omnem suam dirigere: civitatem vero, vel a Deorum aliquo, vel ab hoc ipso, qui hoc cognovit, ratione accepta, eam habere pro lege, ad eiusque normam officia sua secum, & cum aliis civitatibus, instituere. atque ita virtus & vitium clarius nobis distincta patebunt: quibus plane perceptis, & disciplina & reliqua studia magis forsitan elucescent. Et ille in potationibus receptus nunc mos: quo de vile fortasse putabitur, si pluribus dicam. *Cli.* Forte non videbitur prolixa oratione indignum. *Athen.* Probe

ΑΘΗΝ. Εὖ λέγεις· καὶ περαίνωμεν ὃ, τι περ ἂν τῆς γε νῦν
 διατριβῆς ἄξιον γίγνηται. ΚΛΕΙ. Λέγε δὴ. ΑΘΗ. Προσφέ-
 ροντες τῷ θαύματι τούτῳ τὴν μέθην, ποῖόν τι ποτὲ αὐτὸ δ.
 ἀπεργασόμεθα; ΚΛΕΙ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανε-
 ρωτᾷς; ΑΘΗ. Οὐδὲν πῶ πρὸς ὃ, τι τοῦτο δὲ ὅλως κοινωη-
 σαν τούτῳ, ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον ὃ
 βούλομαι πειράσομαι φραζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιούδε, Ἐρα
 σφοδρότερας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμούς τε καὶ ἐρωτας
 ἢ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει; ΚΛΕΙ. Πολύ γε. ΑΘΗ. Τί δ'
 αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας καὶ φρονήσεις, πό- e.
 τερον ἀσαύτως σφοδρότερας; ἢ πάμπαν ἀπολείπει ταῦτα
 αὐτὸν, ἂν κατακορῆς τις τῇ μέθῃ γίγνηται; ΚΛΕΙ. Ναί,
 πάμπαν ἀπολείπει. ΑΘΗ. Οὐκοῦν εἰς ταυτὸν ἀφικνεῖται τὴν
 τῆς ψυχῆς ἔξιν τῇ τότε ὅτε νέος ἦν παῖς. ΚΛΕΙ. Τί μὲν;
 ΑΘΗ. Ἦκιστα δὴ τότ' ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής.
 ΚΛΕΙ. Ἦκιστα. ΑΘΗ. Ἐρ' οὖν πονηρότατος φημὲν ὃ τοιοῦ- P.
 τος; ΚΛΕΙ. Πολύ γε. ΑΘΗ. Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὃ 646
 γέρων δις παῖς γίγνοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ὃ μεθυσθεῖς. ΚΛΕΙ. a.

loqueris: quare dicamus, quid in ea maxime dignum videatur.
Cli. Prosequere iam. *Athen.* Si mirae huic rei ebrietatem ad-
 damus, qualem ipsam reddemus? *Cli.* Quorsum istud rogi-
 tas? *Athen.* Nondum dico. Sed si mira haec res illi se com-
 misceat, qualis redditur? Verum apertius etiam, quod volo,
 dicere conabor. Tale quiddam interrogo, An vini usus vo-
 luptates, dolores, iras, amores, vehementius concitet. *Cli.*
 Maxime quidem. *Athen.* Utrum etiam sensus, memoriam,
 opinionem, intelligentiam, similiter vehementiora efficiat: an
 prorsus exstinguat, si quis ebrietate fuerit occupatus? *Cli.*
 Omnino certe exstinguit. *Athen.* Ad eum igitur animi habi-
 tum redit, quem puer primis ab annis habebat. *Cli.* Profecto.
Athen. Quare minime tunc sui ipsius compos erit. *Cli.* Mini-
 me. *Athen.* Erit itaque pessimus. *Cli.* Valde. *Athen.* Non
 solum igitur senex, ut videtur, bis erit puer, sed ipse etiam
 temulentus. *Cli.* Optime id, hospes, est dictum. *Athen.* Pote-

- "Αριστα εἶπες, ὦ ξένη. ΑΘΗ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὡς χρὴ γεύεσθαι, καὶ μὴ φεύγειν παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν; ΚΛΕΙ. Ἐοικεν εἶναι. σὺ γοῦν Φῆς, καὶ ἔτοιμος ἦσθα νῦν δὴ λέγειν.
- b. ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι μνημονεύεις. καὶ νῦν γ' εἰμὶ ἔτοιμος, ἐπειδὴ περ σφῶ γε ἐβελήσειν προθύμως ἔφατον ἀκούειν. ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; κἂν εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἐκόντα ποτὲ ἀνθρώπου εἰς ἅπασαν φαυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν. ΑΘΗ. Ψυχῆς λέγεις. ἢ γὰρ; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗ. Τί δέ; σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτότητα τε καὶ αἴσχος καὶ ἀδυναμίαν, θαυμάζοιμεν ἂν εἰ ποτέ τις ἐκὼν εἶναι ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘΗ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ, ἀγνοεῖν οἰόμεθα ὅτι μετ' ὀλίγον ἕτερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔξουσι τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δέξαιτο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πόνους ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὡς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίνονται; ΚΛΕΙ.
- c.

fitne ratio nobis aliqua suadere, hanc rem aliquo pacto gustandam esse, neque esse totis viribus fugiendam? *Cli.* Poterit forsitam, ut ais: & modo paratum te dicere ostendebas. *Athen.* Optime meministi. nempe & nunc paratus sum, quandoquidem utrique haud gravatim audire promisistis. *Cli.* Quidni audiamus? & si non ob aliud, tamen quia mirum absurdumque videtur, si oportebit quandoque hominem sponte se ipsum in omnem pravitatem abiicere. *Athen.* Animine dicis? *Cli.* Animi. *Athen.* Numquid autem mirabimur, o amice, si quis in corporis pravitatem, maciem dico, deformitatem, imbecillitatem sponte deveniat? *Cli.* Quidni? *Athen.* An igitur putamus, eos, qui ultro medicorum pharmaca accipiant, ignorare, se paulo post ita corpus per aliquod dies affectum habituros, ut, si affectum similiter perpetuo sint habituri, vivere nolint? An etiam ignoramus, eos, qui gymnasia, & labores subeunt, imbecilles lassitudine confestim fieri?

Πάντα ταῦτα ἴσμεν. ΑΘΗ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ἀφέλειας ἕνεκα ἐκόντες πορεύονται; ΚΛΕΙ. Κάλλις. ΑΘΗ. δ, Οὐκοῦν χρῆ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων περὶ διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον; ΚΛΕΙ. Πάνυ γε. ΑΘΗ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνου ἄρα διατριβῆς ὡσαύτως διανοητέον, εἴπερ ἔνι τοῦτο ὀρθῶς διανοηθῆναι ἐν τούτοις. ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘΗ. Ἄν ἄρα τινὰ ἀφέλειαν ἡμῖν ἔχουσα φαίνεται, μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκιάν νικᾷ τῷ τὴν μὲν, μετ' ἀλληλόων εἶναι, τὴν δὲ, μή. ΚΛΕΙ. Ὅρθῶς λέ- e
γεις. Θαυμάζοιμι δ' ἂν εἴ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν. ΑΘΗ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς εἶχ', ὑμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καὶ μοι λέγε δύο φόβων εἶδη σχεδὸν ἐναντία δυναίμεθα κατανοῆσαι; ΚΛΕΙ. Ποῖα δὴ; ΑΘΗ. Τὰ τοιάδε. Φοβούμεθα μὲν πού τὰ κακὰ, προσδοκῶντες γενήσεσθαι; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗ. Φοβούμεθα δὲ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοί, πράττοντες ἢ λέγοντες τι τῶν μὴ καλῶν. ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε (οἶμαι

P.
64
a.

Cli. Haec omnia novimus. *Athen.* Atqui & istud, quod cuncti futurae utilitatis gratia ad haec ultro tendunt. *Cli.* Praeclare. *Athen.* Nonne eodem modo de ceteris rebus existimandum? *Cli.* Eodem prorsus. *Athen.* Non aliter quoque de comotatione vini cogitandum est, si datur hoc in istis recte considerari. *Cli.* Sic certe. *Athen.* Si utilitatem aliquam habere perspicietur nihilo inferiore, quam quae in corporali exercitatione inest, bene quidem: principio tamen in hoc exercitationem corporis superat, quod haec dolorem habeat, illa non habeat. *Cli.* Recte id quidem. sed mirarer equidem, si quid tale in eo possemus percipere. *Athen.* Hoc ipsum iam explanare conandum. quare mihi dicas, An duas timoris species invicem paene contrarias possumus cogitare? *Cli.* Quas dicis? *Athen.* Has, inquam. timemus profecto mala, cum futura exspectamus. *Cli.* Timemus. *Athen.* Metuimus quoque saepenumero existimationem, cum formidamus, ne, dicendo aut faciendo aliquid minus honestum, mali videamur. quem

D

Plat. Oper. Vol. VIII.

δὲ καὶ πάντες) αἰσχύνην. ΚΛΕΙ. Τί δ' οὐ; ΑΘΗ. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναντίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείυσι καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς. ΚΛΕΙ. Ὅρθότατα λέγεις. ΑΘΗ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἂν νομοθέτης, καὶ πᾶς οὐ καὶ μικρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστη σέβει, καὶ καλῶν αἰδῶ, τὸ τοῦτων θάρρος ἐναντίον, ἀναϊδειᾶν τε προσαγορεύει, καὶ μέγιστον κα-
 b. κὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι νενόμικε; ΚΛΕΙ. Ὅρθῶς λέγεις. ΑΘΗ. Οὐκοῦν τά τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν, ἐν πρὸς ἕν, οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται. δύο γὰρ οὖν ἔσονται τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος, αἰσχύνης πέρι κακῆς. ΚΛΕΙ. Ἐστὶ ταῦτα. ΑΘΗ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίνεσθαι καὶ φοβερὸν ἕκα-
 c. σον· ὧν δ' ἑκάτερον ἕνεκα, διηρήμεθα. ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘΗ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουλευθέντες ποιεῖν, φό-

quidem timorem nos, immo omnes, ut arbitror, pudorem appellamus. *Cli.* Cui dubium? *Athen.* Hos equidem timores duos dicebam, quorum alter contrarius quidem est doloribus ceterisque timoribus, contrarius est & plurimis ingentibusque voluptatibus. *Cli.* Recte admodum. *Athen.* Nonne igitur & legislator, & quivis alius, qui prodesse hominibus quoquo modo possit, hunc timorem maximo honore colat, vocetque pudorem? confidentiam vero, huius contrariam, impudentiam nominet, ac maximum privatim & publice malum hominibus arbitretur? *Cli.* Recte dictum. *Athen.* Is utique timor & in aliis multis ingentibusque nos maxime servat, & in bello, si unum uni comparetur, hic certe maxime omnium victoriam nobis salutemque largitur. Duo enim sunt, quae victoriam pariunt: adversus hostes quidem audacia, adversus amicos autem turpis infamiae timor. *Cli.* Est ita. *Athen.* Intrepidum itaque unumquemque nostrum, & timidum fieri oportet. quamobrem vero ita utrumque oporteat, iam distinximus. *Cli.* Omnino. *Athen.* Atqui quoties intrepidum aliquem reddere

βων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα. ΚΛΕΙ. Φαινόμεθα. ΛΘΗ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμεν τινὰ φοβερόν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἄρ' οὐκ ἀναισχυντία ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ προσγυμνάζοντας, νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν διαίτῃ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον καὶ νικῶντα αὐτήν, δεῖ δ. τέλειον οὕτω γίγνεσθαι πρὸς ἀνδρείαν; ἀπειρος δὲ δὴ που καὶ ἀγύμναστος ὢν τῶν τοιοῦτων ἀγῶνων ὀστισοῦν, οὐδ' ἂν ἡμισυ ἑαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετήν; σώφρων δὲ ἄρα τελέως ἔσαι, μὴ πολλαῖς ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ ἀδικεῖν διαμεμαχημένος, καὶ νενικηκῶς μετὰ λόγου καὶ ἔργου καὶ τέχνης, ἐν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπαθῆς ὢν πάντων τοιοῦτων; ΚΛ. Οὐκ οὐν τόν γ' εἰκότα λόγον ἂν e. ἔχοι. ΛΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅς τις θεὸς δέδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ἐπόσω πλέον ἂν ἐθέλῃ τις πίνειν αὐτοῦ, τοσοῦτω μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἑκάστην πόσιν δυστυχή γίγνε-

volumus, in multarum terrorem formidinum lege impulsus, talem efficitur. *Cli.* Ita videtur. *Athen.* Quem vero, ut timeat, quae timenda sunt, inducere volumus, eum profecto debemus rebus ad impudentiam declinantibus tentare, in pugna contra voluptates domesticas, aut anteaetae vitae institutum exercere, & ad victoriam cohortari, atque ita vincentem vere fortem reddere. Qui vero nec periculum sui fecerit ullum, neque in his certaminibus exercitatus fuerit, ne mediam quidem suarum virium partem ad virtutem habebit. Temperatus autem quomodo erit perfecte, nisi voluptatibus atque cupiditatibus plurimis, ad impudentiam & iniuriam compellentibus, fortiter repugnaverit, ac ratione, opereque, & arte tam iocosis, quam seriis, in rebus devicerit? an temperans erit, inquam, qui nihil huiusmodi sit perpessus? *Cli.* Haudquam verisimile est. *Athen.* Sed dic, oro, num aliquod ad inducendum timorem pharmacum Deus quispiam hominibus dedit, ut, quanto plus ex eo quis bibat, tanto ex qualibet potatione infelicior se fieri putet, cum omnia tam praesentia,

- σθαι; καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα αὐτῶ
 p. πάντα; καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν δέος ἵεναι τὸν ἀνδρείτατον
 648
 a. ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ πόματος ἀπαλλαγέν-
 τα, πάλιν ἐκάσποτε τὸν αὐτὸν γίγνεσθαι; ΚΛΕΙ. Καὶ τί
 τοιοῦτον φαῖμεν ἂν, ὃ ξέγε, ἐν ἀνθρώποις γεγενῆσθαι πόμα;
 ΑΘΗ. Οὐδέν. εἰ δ' οὖν ἐγένετο ποθὲν, ἐσθ' ὅτε πρὸς ἀνδρείαν
 ἦν ἂν νομοθέτη χρήσιμον; οἷον τὸ τοιούδε περὶ αὐτοῦ καὶ μά-
 λα εἶχομεν ἂν αὐτῶ διαλέγεσθαι, Φέρε, ὃ νομοθέτα, εἴτε
 Κρησὶν, εἴθ' οἰσισινοῦν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν
 b. ἄρ' ἂν δέξαιο βάσανον δυνατὸς εἶναι λαμβάνειν ἀνδρείας τε
 πέρι καὶ δειλίας; ΚΛΕΙ. Φαίη που πᾶς ἂν δηλονότι. ΑΘ.
 Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων μεγάλων, ἢ μετὰ
 τῶν ἐναντίων; ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας
 ξυνομολογήσει πᾶς. ΑΘ. Χρῶ δ' ἂν, εἰς τοὺς φόβους τού-
 τους ἄγων, καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκά-
 ζειν ἄφοβον γίγνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νοουθετῶν, καὶ
 c. τιμῶν; τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοὶ μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος

quam futura, sibi metuat; atque ad omnem formidinem, etiam-
 si fortissimus omnium sit, tandem deveniat: cumque dormie-
 rit, & a potione huiusmodi liberatus fuerit, rursus sibi idem
 quotidie accidat? *Cli.* Et quam, o amice, huiusmodi potio-
 nem in hominum vita fuisse unquam dicemus? *Athen.* Nul-
 lam utique. tamen, si reperiretur haec potio, essetne ad for-
 titudinem conditori legum idonea, ut tale quid de ipsa dicere
 ad latorem legis possemus: Age, primum dic, legum conditor,
 five Cretensibus, five quibuscunque aliis leges conscribis,
 utrum velles de civibus tuis posse fortitudinis & ignaviae
 periculum facere? *Cli.* Velle se profecto quilibet responderet.
Athen. Deinde, utrum id tuto, neque magno imminente pe-
 riculo; an contra? *Cli.* Tuto scilicet atque secure quilibet
 confitebitur. *Athen.* Num igitur potione hac uteris, ita eos ad
 terrores compellens, & in ipsis perturbationibus arguens mo-
 nitu tuo ac iussu, ut cives tuos imperterritos facias, alios
 honorans, alios autem vituperans, si tuis monitis non pa-

οἶον σὺ τάττεις ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενος μὲν εὖ καὶ ἀν-
 δρείως, ἀζήμιον ἀπαλλάττοισ ἀν κακῶς δὲ, ζημίαν ἐπιτιθεῖς;
 ἢ τοπαράπαν οὐκ ἀν χρῶο, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πόματι;
 ΚΛ. Καὶ πῶς οὐκ ἀν χρῶτο, ᾧ ξένη; ΑΘ. Γυμνασία γοῦν,
 ᾧ φίλε, παρὰ τὰ νῦν σαυμαστὴ βραζώνης ἀν εἴη καθ' ἓνα καὶ
 κατ' ὀλίγους, καὶ καθ' ὁπόσους τις ἀεὶ βούλοιο. καὶ εἴτε τις
 ἄρα μόνος ἐν ἐρημίᾳ τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν ποιούμενος, d.
 πρὶν εὖ σχεῖν ἠγούμενος ὀρᾶσθαι μὴ δεῖν, οὕτω πρὸς τοὺς
 φόβους γυμνάζοιο, πόμα μόνου ἀντι μυρίων πραγμάτων
 παρασκευαζόμενος, ὀρθὸν ἀν τι πράττοι· εἴτε τις ἑαυτῷ πι-
 σεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι, μηδὲν ὀκνοῖ
 μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος, ἐπιδείκνυσθαι τὴν
 ἐν τῇ τοῦ πόματος ἀναγκαίᾳ διαφθορᾷ δύναμιν, ὑπερδέων
 καὶ κρατῶν ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ ἐν σφάλλεσθαι μέ- e.
 γα, μηδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετὴν πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν
 ἀπαλλάττοιο, πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν ἀπάντων ἦτταν φο-
 βούμενος ἀνθρώπων τοῦ πόματος. ΚΛ. Ναί. σωφρονεῖ γὰρ.

ruerint? atque eos, qui strenue exercendo se gesserint, impu-
 nes relinquant: at eos, qui contra, poena afficias? an nullo
 modo uteris, quamvis nihil aliud habeas, quod in ea portione
 accuses? *Cli.* Cur non utatur, hospes? *Athen.* Exercitatio qui-
 dem, o amice, praeter consuetas mirae facilitatis est, qua vel
 unus, vel pauci possunt, aut quotcunque volueris, exerceri. Ac
 sive quis solitario in loco solus ignominiam ob oculos ponens,
 quod, priusquam profecerit, videri nolit, ita adversus fortitudi-
 nem se exerceat, portione hac sola prae multis rebus aliis
 praeparata, probe aliquid profecto efficiet: seu quis confidens,
 natura se & usu satis instructum, non formidet cum multis
 compotatoribus exercitari, vimque in poculo necessario exhau-
 riendo perdendoque ostendere, adeo praevalens & exsupe-
 rans, ut nulla in re magna per impudentiam erret, & propter
 virtutem statu non moveatur; ac iuxta ultimam portionem
 ante ebrietatem discedat, apprime cavens meri in omnes ho-
 mines violentiam. *Cli.* Certe & hic, o hospes, ita se gerens,

- ᾧ ξένε, καὶ ὁ τοιοῦτος, οὕτω πρῶτων. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε, Εἶεν, ᾧ νομοθέτα. τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον, οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα (τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν δοίῃ λέγω) τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαρρῆειν καὶ ἀκαίρως ἂ μὴ χρῆ, πότερον ἐσι πόμα; ἢ πῶς λέγομεν; ΚΛ. Ἐσι φήσει που τὸν οἶνον ὁ Φράζων. ΑΘ. Ἡ καὶ τοῦναντίον ἔχει τοῦτο τῶ νῦν δὴ λεγομένῳ; πίνοντα τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἴλεων εὐθύς μᾶλλον ἢ πρότερον; καὶ, ὅπως
- b. ἂν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσοῦτω πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πληροῦται καὶ δυνάμειος εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ τοιοῦτος παρρησίας, ὡς σοφὸς ὢν, μεσοῦται, καὶ ἐλευθερίας· πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὅτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πράξαι; ΚΛΕΙ. Πᾶς ἡμῖν, οἴμαι, ταῦτ' ἂν συγχωροῖ. ΜΕΓ. Τί μῆν; ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δύο ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι· τὸ μὲν, ὅπως ὅτι μάλισα θαρρῆσομεν· τὸ δὲ, τοῦναντίον, ὅτι
- c. μάλισα φοβησόμεθα. ΚΛ. Ἄ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἴμε-

moderatus evadet. *Athen.* Rursus ad conditorem legum ita dicamus: O legis conditor, neque Deus tale adhuc hominibus timoris dedit pharmacum, neque ipsi excogitavimus. ipsos namque veneficos inter convivas non numero. confidere autem valde & intrepide, praeterquam audere in quibuscunque, & importune quidem, utrum potio quaedam, an nulla est, quae facit? *Cli.* Vinum esse dicet. *Athen.* Porro contra id facit, quam ea potio, de qua modo facta est mentio. nam cum biberit quis, primo alacrior fit, quam prius erat: deinde, quo plus biberit, eo maiore & meliore spe est, & fortius de se sentit. tandem, quasi sapiens, ea homo confidentia, libertate, audaciaque repletur, ut intrepide & dicat, & faciat, quidquid placet. *Cli.* Arbitror equidem, omnes id concessuros. *Meg.* Certe omnes. *Athen.* Recordemur itaque nunc, duo quaedam esse, quae in nostris animis curanda superius diximus: alterum, ut maxime confidamus; alterum, ut maxime formidemus. *Cli.* De pu-

Ἰα. ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τὴν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτέου ἄρα τὸ ἐναντίου ἐν τοῖς ἐναντίοις θραπεύεσθαι δέον ἂν εἴη.

ΚΛ. Τόγ' οὖν εἰκός. ΑΘ. Ἄ παθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφορόντως, θάρραλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δέον ἂν, ὡς ἔοικεν, εἴη τὸ μελετᾶν ὡς ἤκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρασύτητος γέμοντας. Φοβεροὺς δὲ εἰς τὸ τολμᾶν ἐκά-

δοτε λέγειν, ἢ πάσχειν ἢ καὶ δρᾶν αἰσχρὸν ὄτιοῦν. ΚΛΕΙ. Ἔοικεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐσι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμὸς, ἔρωσ, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, δειλία καὶ ἔτι τὰ τοιαῦτα, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς καὶ πάντ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὐθιγὰ μεθύσκοντα παράφροναις ποιεῖ. τούτων δ' εὐτελεῖ τε καὶ ἀσινεστέρα, πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πείραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οὐνῷ βασάνου καὶ παιδιᾶς, τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἔμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὀπωστιοῦν μετ' εὐλαβείας γιγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δὴ δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρίαί γίνονται, πότερον ἰόντας εἰς

dore dicta haec existimamus. *Athen.* Recte tenetis. sed quoniam fortitudinem imperterritique animi habitum in timoribus addiscere oportet, considerandum, numquid contrarium addiscere in contrariis conveniat. *Cli.* Consequens id est. *Athen.* In iis igitur, quae perpeffi confidentes audacesque maxime fieri natura solemus, cogitandum videtur, ut quam minime impudentes & audaces simus; sed contra formidolosi ad dicendum, aut patiendum, aut agendum quidquam turpe. *Cli.* Ita videtur. *Athen.* Nonne haec ita sunt, in quibus tales sumus, ira, amor, petulantia, inscitia, avaritia, socordia: & ad haec illa, divitiae, forma, vires, & quaecunque voluptatis ebrietate quadam homines amentes faciunt? Ad horum omnium leve & innocuum periculum faciendum, induendamque exercitationem, nullam habemus voluptatem commodiorem ea, quae potione mores examinat, si modo prudens quaedam cautio adhibeatur. Videamus enim. Duri & agrestis animi, unde iniuriae mille pullulant, ubi experimentum ca-

- τὰ ξυμβόλαια πείραν λαμβάνειν, κινδυνεύοντας περί αὐτῶν
- p.** σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενομένους μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεω-
⁶⁵⁰ρίας, ἢ πρὸς τὰ φροδίσια ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανου
a. λαμβάνειν, ἐπιτρέποντας αὐτῶν θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ
 γυναῖκας οὕτως ἐν τοῖς φιλότατοις κινδυνεύσαντας, ἥθος ψυ-
 χῆς θεάσασθαι. καὶ μυρία δὲ λέγων οὐκ ἂν τις ποτὲ ἀνύσειεν
 ὅσα διαφέρει τὸ μετὰ παιδιᾶς τινάλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώ-
 δους θεωρεῖν. καὶ δὴ τοῦτο μὲν αὐτὸ, περί γε τούτων, οὐτ'
b. ἂν Κρήτας οὐτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἰόμεθα ἀμφισβη-
 τῆσαι, μὴ οὐ πείραν τε ἀλλήλων ἐπιεικῆ ταύτην εἶναι, τό, τε
 τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν πρὸς τὰς
 ἄλλας βασάνους. ΚΛ. Ἀληθὲς τοῦτό γε. ΑΘ. Τοῦτο μὲν
 ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἐν εἶη, τὸ γινῶναι τὰς φύσεις τε
 καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ ἧς ἐσι ταῦτα θερα-
 πεύειν. ἐσι δὲ που φαμὲν, ὡς οἶμαι, πολιτικῆς. ἢ γάρ; ΚΛ.
 Πάνυ μὲν οὖν.

pere tutius fit, in commerciis, quae vel maxime ingenium declarare videntur, an Dionysii spectaculis, aut venerea in re animo succumbente, ut mores alicuius, in periculum vel filiae, vel filii, vel uxoris pudicitia exposita, probes? equidem si infinita commemorares, nunquam invenies, in quo per iocum, sine omni prorsus periculo, spectare ingenia, sicut & in vino, licet. Qua de re neque Cretenses, neque alios hominum ullos, dubituros unquam putamus, quin huiusmodi morum examinatio conveniens sit, ac prae ceteris facilis, tuta, brevis. *Cl.* Verum id quidem. *Athen.* Hoc igitur utilissimum quiddam erit, naturas & habitus animorum arte illa cognoscere, quae ista curanda sunt. Est autem hoc, ut arbitror, civilis facultatis officium. an non? *Cl.* Sic est omnino.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

PLATONIS
DE LEGIBUS

SIVE

DE LEGUM INSTITUTIONE
DIALOGUS SECUNDUS.

ARGUMENTUM.

Substrato legum fundamento, illarum quoque subiectum notarat Plato, nempe hominis naturam: cuius adeo maximam habere rationem debeat legislator in legibus instituendis. & quoniam ex cupiditatibus humanis duae potissimum dominantur, dolor & voluptas, idcirco docuit in iis adhibendam esse diligentem cautionem, ne vel nimia sit licentia, vel nimia severitas: proptereaque naturarum variarum circumstantias esse considerandas, ut ex illarum ratione leges prudenter accommodari possint. Quam quaestionem, in primo libro inchoatam,

hoc secundo diligenter persequitur, de legum videlicet ex personarum circumstantiis accommodandarum ratione. Docet igitur, quantum habeat momentum disciplina, & in ipsorum quidem puerorum animis: omnium autem aetatum decoram quandam esse harmoniam, quasi rhythmum, choream, melos: ita quidem, ut & animi & corporis varii habitus inde conformentur.

- P.** **Τ**Ο δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, σκεπτέον ἐκεῖνο περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει τὸ κατιδεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καὶ τι μέγιστος ἀφελείας, ἄξιον πολλῆς σπουδῆς, ἐνεσι τῇ κατ' ὄρθον χρειᾷ τῆς ἐν οἴῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἐνεσθ', ὡς ὁ λόγος ἔοικε βούλεσθαι σημαίνειν ὅτι δὲ καὶ ὅπως, ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μὴ πη παραποδίσθῶμεν ὑπ' αὐτοῦ. **ΚΛ.** Λέγε οὖν. **ΑΘ.** Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ τί ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὄρθην παιδείαν. τούτου γὰρ, ὡς γ' ἐγὼ τοπάζω τανῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τούτῳ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία. **ΚΛ.** Μέγα λέγεις. **ΑΘ.** Λέγω τοίνυν τῶν παιδῶν παιδικὴν εἶναι πρώτην αἰσθησιν, ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῆ καὶ κακία παραγίνεται, πρῶτον ταῦτ' εἶναι. Φρόνησιν δὲ

DEINCEPS autem de his considerandum est, utrum id solum bonum habeant, ut perspiciamus, quomodo naturas habeamus, an magna etiam utilitas, multo studio digna, in vini potatione, si recte fiat, insit. Quid igitur dicimus? Inest utique, ut ratio haec insinuare videtur. ubi autem, & quomodo, attente, obsecro, audiamus, ne ex ea re praepediamur. *Cli.* Dic igitur. *Athen.* Repetere itaque memoria cupio, quid rectam esse disciplinam dicamus. huius enim, ut in praesentia conicio, est in hoc officio, quando recte institutum est, salus. *Cli.* Magnum dicis. *Athen.* Primum profecto puerorum sensum esse dico voluptatis atque doloris: atque haec duo esse, in quibus primum virtus & vitium animo innascuntur. Beatus autem est, cui in senectute contigerit, ut sapientiam

καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαιοῦν, εὐτυχὲς ὄτω καὶ πρὸς τὸ γῆρας
 παρεγγένητο. τέλειος δ' οὖν ἔστιν ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ ἐν
 τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθὰ. παιδεῖαν δὲ λέγω τὴν πα- b.
 ραγυνομένην πρῶτον παισὶν ἀρετὴν. ἡδονὴ δὲ καὶ Φιλία καὶ
 λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνυνται, μήπω
 δυναμένων λόγῳ λαμβάνειν λαβόντων δὲ τὸν λόγον, συμ-
 φωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰδίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων
 ἔθῳ. αὐτῆς δ' ἡ ξυμφωνία, ξύμπασα μὲν, ἀρετὴ τὸ δὲ περὶ
 τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μι-
 σεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους· ἐέρ- c.
 γειν δὲ ἃ χρὴ ἐέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμῶν τῷ λόγῳ, καὶ
 παιδεῖαν προσαγορεύων, κατὰ γε τὴν ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ἂν
 προσαγορεύοις. ΚΛ. Καὶ γὰρ, εὖ ξένε, ἡμῖν καὶ τὰ πρότε-
 ρον ὀρθῶς σοὶ παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρησθαι δοκεῖ. ΑΘ.
 Καλῶς τοίνυν. τούτων γὰρ δὴ τῶν ὀρθῶς τεθραμμένων ἡδονῶν
 καὶ λυπῶν παιδείῶν οὐσῶν χαλᾶται τοῖς ἀνθρώποις καὶ δια-
 φθεῖρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ. θεοὶ δὲ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν

verasque opiniones assequi possit. perfectus porro vir est, qui
 haec, & quae in his sunt, omnia possidet bona. Disciplinam
 appello virtutem, quae primo pueris advenit. Si voluptas, &
 amor, dolorque, & odium recte in animos influant, antequam
 ratione moveantur, & ratione deinde praesente, rationi con-
 sentiant propter superiorem honorum morum consuetudinem:
 haec ipsa consensus univēsa quidem virtus est. Ipsam vero de-
 centem circa voluptates & dolores assuetudinem, per quam ab
 initio, usque ad extremum vitae, homines oderint, quae odisse
 oportet, & ament, quae amanda sunt, si per se ipsam seorsum
 & ratione consideratam disciplinam vocaveris, recte, ut ego
 arbitror, appellabis. *Cli.* Etenim quae antea, hospes, & quae
 nunc de disciplina differuisti, probe dicta videntur. *Athen.*
 Bene igitur est. Huiusmodi vero voluptatum atque dolorum
 rectam institutionem, quae disciplina dicitur, transgrediuntur
 homines in vita, ac saepe pervertunt. Dii autem, genus ho-
 minum laboribus natura pressum miserati, remissiones labo-

- d. ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος, ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο, τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας, Ἀπόλλωνα τε μουσηγέτην, καὶ Διόνυσον, ξυνεορτασὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς γενομένας τροφὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὄρα ὅν χρῆ πότερον ἀληθῆς ἡμῖν κατὰ φύσιν ὁ λόγος ὑμνεῖται. τανῦν, ἢ πῶς. Φησὶ δὲ, τὸ νέον ἅπαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς Φωναῖς ἡσυ-
- e. χίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζῆτεῖν καὶ φθέγγεσθαι τὰ μὲν, ἀλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαιζοντα τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνὰς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἰσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων, οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἀρμονία. ἡμῖν δὲ οὗς εἶπομεν θεοὺς συγχορευτὰς δεδῶσθαι,
- 654 P. τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἐνρυθμόν τε καὶ ἐναρ-
a. μόνιον αἰσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ἣ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῖν τούτους, ᾧδαῖς τε καὶ ὀρχήσεσιν ἀλλήλους ξυνεῖροντας· χορούς τε ὠνομακέναι τὸ παρὰ τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα.

rum ipsis statuerunt, solemnia videlicet festa vicissim in ipsorum Deorum honorem instituta praeibentes. Musas quin etiam, & Apollinem Musarum ducem, & Bacchum, concelebratores, Deorumque concilio emendatores morum, inter solemnia adhibere. Considerandum igitur, utrum hic sermo secundum naturam nobis ac verus est, qui dicit, tenerioris aetatis omnes, ut uno verbo complectar, non posse nec corpore, nec voce quiescere, sed semper moveri, & loqui velle: alios exultantes ac gestientes, & veluti cum voluptate saltantes ludentesque; alios variis vocibus conclamantes. Ac cetera quidem animalia ordinem ordinisve defectum, qui sane ordo in moribus inspicitur, & rhythmus harmoniaque vocatur, nequaquam advertere. Nobis autem ab iis Diis, quos concelebratores datos esse nobis diximus, rhythmici & harmoniae participem sensum esse tributum, eosque movere nos cum voluptate, chorumque nobis ducere, cantibus & saltationibus nos invicem copulantes: quem quidem chorum ἀπὸ τῆς χαρᾶς, id est,

πρῶτον δὴ τοῦτο ἀποδεξώμεθα, θάρσει παιδείαν εἶναι πρῶ-
 την, διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως.
 ΑΘ. Οὐκοῦν, ὁ μὲν ἀπαιδευτος, ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσαι τὸν
 δὲ πεπαιδευμένον, ἱκανῶς κεχορευκότα δετέον. ΚΛ. Τί μῆν; b.
 ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὄρχησις τε καὶ ἰδὴ τὸ ξύνολον ἔστιν.
 ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος, ἄδειν
 τε καὶ ὄρχεῖσθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς. ΚΛ. Ἔοικεν. ΑΘ.
 Ἰθάμεν δὴ τί ποτ' ἐστὶ τὸ νῦν αὖ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον
 δὴ; ΑΘ. Καλῶς ἄδει, Φαμέν, καὶ καλῶς ὄρχεῖται πότερον
 καὶ καλὰ ἄδει καὶ καλὰ ὄρχεῖται, προσθῶμεν, ἢ μῆ; ΚΛ.
 Προσθῶμεν. ΑΘ. Τί δ' ἂν τὰ καλὰ τε ἡγούμενος εἶναι κα- c.
 λὰ, καὶ τὰ αἰσχροῦ, αἰσχροῦ, οὕτως αὐτοῖς χρῆται, βέλτιον
 ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσαι τὴν χορηγίαν τε καὶ
 μουσικὴν, ἢ ὅς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ Φωνῇ τὸ διανοηθὲν
 εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν δυναθῆ ἑκάστοτε, χαίρη δὲ μὴ
 τοῖς καλοῖς, μηδὲ μισθῇ τὰ μὴ καλὰ; ἢ κείνος ὅς ἂν τῇ μὲν
 Φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ἢ κατορθοῦν ἢ δια-

laetitia, nominaverint. Primo vero considerandum, num con-
 cedamus, disciplinam primam per Musas & Apollinem esse.
 an quomodo? *Cli.* Ita profus. *Athen.* Disciplinae igitur ex-
 pers dicendus, qui nunquam chorea usus est: disciplinae vero
 compos contra, qui fatis id fecit. *Cli.* Sic ponimus. *Athen.*
 Choreae vero omnis tripudium simul est, & concentus. *Cli.*
 Necessse est. *Athen.* Quisquis ergo bene disciplina instructus
 est, & saltare, & cantare bene potest. *Cli.* Videtur. *Athen.*
 Sed videamus, quid sit, quod modo diximus. *Cli.* Quid istud?
Athen. Cum bene cantare & bene saltare quempiam dicimus,
 utrum etiam bona cantare & bona saltare, addendum sit;
 an non? *Cli.* Addendum. *Athen.* Quid porro? si quis hone-
 sta, ut sunt, ita honesta esse arbitratur, & turpia similiter
 turpia, atque ita his utitur, melius choream musicamque te-
 nebit, quam ille, qui corpore atque voce, quod honestum pu-
 tat, sufficienter exsequi passim valet; nec honestis tamen gau-
 det, nec odit turpia? an ille, qui, quamvis voce corporeque

- d. νοεῖσθαι, τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, τὰ μὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλὰ, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὅποσα μὴ καλὰ; ΚΛ. Πολὺ τὸ διαφέρειν, ὧ ξένε, λέγεις τῆς παιδείας. ΑΘ. Οὐκ οὖν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾧδῆς καὶ ὀρχήσεως περὶ γινώσκουμεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαιδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' ἦτις παιδείας ἐστὶ Φυλακῆ, καὶ ὅπου, διαγιγνώσκειν ἂν ποτε δυναίμεθα. ἄρ' οὐχ
- e. οὕτως; ΚΛ. Οὕτως μὲν οὖν. ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦδ' ἡμῖν αὖ, καθάπερ κυσὶν ἰχθυοῦσαις, διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾧδὴν καὶ ὀρχησιν. εἰ δὲ ταῦδ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰχῆσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦδ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς, εἰθ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς, λόγος ἂν εἴη. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Εἶεν. τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναι ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐρχο-
- p. μένης, καὶ δειλῆς, ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις, ἄρ' ὅμοια τὰ
- 655 a. τε σχήματα καὶ τὰ φθέρματα συμβαίνει γίνεσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μὴδὲ τὰ χρώματα; ΑΘ. Καλῶς γε, ὧ ἑταῖρε. ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη

non potest, ut decet, affequei, voluptate tamen & dolore affequitur, ut bonis quidem gaudeat, prava autem oderit? *Cli.* Magnum vero disciplinae discrimen, o hospes, narras. *Athen.* Si ergo cantus tripudiique bonum nos tres non ignoramus, cognoscimus utique, & qui disciplina recte positus, & qui contra. fin autem hoc ignoramus, neque, si qua disciplinae conservatio fit, & ubi sit, scire unquam poterimus. nonne ita? *Cli.* Ita profus. *Athen.* Deinceps igitur, sicuti canes per vestigia, decentem figuram, melodiam, cantum, & saltationem investigemus. nam si ista nos fugiant, frustra de recta disciplina, sive Graeca, sive barbara, disputabimus. *Cli.* Sic arbitror. *Athen.* Quam igitur figuram & melodiam bonam vocare decet? Num fortis animi, & timidi, similes figurae vocisque in eisdem aequisque laboribus sunt? *Cli.* Quomodo similes, quando neque colores? *Athen.* Scite, o amice. sed in musica & figurae sunt, & concentus, cum circa rhyth-

ἔνεσι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς. ὥστε εὐρυθμον μὲν καὶ εὐἁρμονον, εὐχρον δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν, ἀπεικάζοντα ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάζου-
 σιν, ὀρθῶς Φθέγγεσθαι. τὸ δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου
 σχῆμα ἢ μέλος ἐστὶ τε, καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει, τὰ b.
 μὲν τῶν ἀνδρείων, καλὰ, τὰ δὲ τῶν δειλῶν, αἰσχρά. καὶ
 ἵνα δὲ μὴ μακρολογία πολλή τις γίγνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν,
 ἅπαντα ἀπλῶς ἔσω τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώμα-
 τος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκότος, ξύμπαντα σχήματά τε
 καὶ μέλη, καλὰ τὰ δὲ κακίας αὖ, τοῦναντίου ἅπαν. ΚΛ.
 Ὅρθῶς τε προκαλῆ, καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἀποκεκρί-
 στω τανῦν. ΑΘ. Ἐτι δὲ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χο-
 ρεῖαις ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ. ΚΛ. Τοῦ παντὸς μὲν c.
 οὔν. ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὔν λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι;
 πότερον οὐ ταυτὰ ἔστιν ἡμῖν καλὰ πᾶσιν; ἢ τὰ μὲν, ταυτὰ,
 ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταυτὰ εἶναι; οὐ γάρ που ἔρεῖ γε τις ὡς ποτὲ
 τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα οὐδ' ὡς αὐ-

num & harmoniam verferetur. quare boni rhythmici harmo-
 niaeque figuram & cantum licet dicere: boni autem coloris
 non possumus recte dicere, perinde imaginantes, ut magistri
 choreae solent. Ignavi autem & fortis viri figura quaedam
 est, aut cantus: atque haec recte in viris fortibus honesta,
 in ignavis turpia nominantur. Sed ne in his longior sim,
 omnes simpliciter virtuti animi, vel corporis, aut virtutis ima-
 gini adhaerentes figurae atque concentus, honesti: contrarii
 vero, turpes. *Cli.* Recte tu quidem: atque ista sic se habere,
 in praesentia iudicamus. *Athen.* Praeterea & hoc cogitandum,
 utrum omnes omnibus choreis similiter delectemur, an mul-
 tum interfit. *Cli.* Multum omnino. *Athen.* Quid igitur esse
 dicemus, quod in errorem nos impulit? utrum non eadem
 sunt honesta bonaque nobis omnibus? an ipsa quidem eadem
 sunt, non tamen eadem esse videntur? Neque vero dicere
 quisquam audebit, vitiosam choream virtutis particeps me-
 liorem esse: neque fatebitur unquam aliquis, se quidem figu-

- τὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ' ἄλλοι ἐναντία ταύτης μούσῃ τινί. καίτοι λέγουσί γε οἱ πλείστοι μου-
- d. σικῆς ὀρθότητα εἶναι, τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς πορίζουσαν δύναμιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε ὅσιον τοπαράπαν φθέγγεσθαι. τότε δὲ μᾶλλον εἰκὸς πλαναῖν ἡμᾶς. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τρόπων ἐστὶ τὰ περὶ τὰς χορείας ἐν πράξεσιν τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις καὶ ἡδέσι καὶ μιμήμασι διεξιόντων ἐκάστων, οἷς μὲν ἂν πρὸς τρόπου τὰ ῥηθέντα ἢ μελωδηθέντα, ἢ καὶ ὁπωσοῦν χορευθέντα, ἢ κατὰ φύσιν, ἢ κατὰ ἔθος, ἢ κατ' ἀμφοτέρα, τούτους μὲν
- e. καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον· οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαινεῖν, αἰσχρά τε προσαγορεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύσεως ὀρθὰ ξυμβαίνῃ, τὰ δὲ τῆς συνηθείας, ἐναντία· ἢ τὰ μὲν τῆς συνηθείας, ὀρθὰ, τὰ δὲ τῆς φύσεως, ἐναντία· οὗτοι δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαίνοους
- p.
656 ἐναντίους προσαγορεύουσιν. ἡδέα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι
a.

ris pravis laetari, alios autem contraria quadam Musa. quam plerique praedicant, rectam musicae rationem in vi quadam consistere, quae voluptatem animis afferat. quod neque ferendum est, neque dicendum omnino: nefas enim. Haec autem potius erroris causa est. *Cli.* Quaenam? *Athen.* Quoniam in chorea variorum morum, variarumque rerum, variis in fortunis moribusque gestarum, imitationes fiunt, quibus illa, quae dicuntur, aut declarantur, aut sub specie saltationis exprimuntur, vel natura, vel consuetudine, vel utrisque probantur, atque animo eorum conveniunt, quos gaudere illis, laudareque, & honesta nuncupare necesse est. quibus autem praeter naturam, vel morem, vel consuetudinem aliquam accidunt, hi neque gaudere ipsis possunt, neque ea laudare, immo turpia appellare necesse. at vero quibus haec natura recte contingunt, consuetudine autem contra: vel consuetudine quidem recte, contra vero natura: isti laudes voluptatibus contrarias proferunt. singula enim horum ius

Φασί, πονηρὰ δέ. καὶ ἐναντίον ἄλλων, οὓς οἴονται φρονεῖν, αἰσχύνονται μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ἄδειν, ὡς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς· χαίρουσι δὲ παρ' αὐτοῖς. ΚΛ. Ὁρθότατα λέγεις. ΑΘ. Μῶν οὖν τὴν βλάβην ἐστ' ἤντινα φέρει τῷ χαίροντι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν; ἢ τιν' ὠφέλειαν αὐτοῖς πρὸς τὰναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις; ΚΛ. Εἰκὸς γε. ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ β. ἀναγκαῖον ταυτὸν εἶναι ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνῶν κακῶν ἀνθρώπων, μὴ μισῇ, χαίρη δὲ ἀποδεχόμενος; ψέγη δὲ, ὡς ἐν παιδείᾳ μοῖρα δνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦσθαι δὴ που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὁποτέρως ἀν χαίρη, ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται. καίτοι τοῦ τοιοῦτου τί μείζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαῖμεν ἀν ἡμῶν ἐκ πάσης ἀνάγκης γίγνεσθαι; ΚΛ. Δοκῶ μὲν οὐδέν. ΑΘ. Ὅπου δὲ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι, ἢ καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσον- c. ται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε καὶ παιδιὰν οἰόμεθα

cunda asserunt esse : sed & prava esse concedunt. atque idcirco coram aliis, quos mentis compotes putant, verentur corpus eo pacto movere ; verentur quoque ea cantare, honestaque & studio digna asserere. ipsi vero secum iis omnibus delectantur. *Cli.* Verissima loqueris. *Athen.* Numquid damnum aliquod infertur illi, qui pravis figuris aut cantibus delectatur? vel utilitas eis, qui voluptates in contrariis capiunt? *Cli.* Verisimile id quidem. *Athen.* Utrum verisimile tantum, an etiam necessarium, ita id se habere? sicuti cum quispiam cum hominibus improbis conflictatur, neque mores eorum odit, sed delectatur his potius, & indulget; & tamen ioci loco vituperat, quasi per somnum ipse in se eorum percipiens pravitatem. tunc quippe necesse est, ut similis efficiatur illis, quibus gaudet, etiamsi laudare vereatur. qua quidem re quidnam maius aut bonum, aut malum, ex omni necessitate accedere nobis existimemus? *Cli.* Nihil, puto. *Athen.* Numquid arbitramur, ubi leges bene constitutae sunt, aut in posterum ita erunt, in disciplinis iocisque Musarum eam poetiis fore
Plat. Oper. Vol. VIII. E

- ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὅ, τι περ ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπῃ ῥυθμοῦ ἢ μέλους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς, ὅ, τι ἂν τύχοι ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν; ΚΛ. Οὗτοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει. ΜΕΓ. Πῶς γὰρ ἂν; ΑΘ. Νῦν δὲ γε αὐτὸ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἔξεις δρᾶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον. ΚΛ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πᾶς τὸ τοιοῦτον φῆς νομοθετεῖσθαι; ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκουσαι. πάλαι γὰρ δὴ ποτε, ὡς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν ταυῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους. ταξάμενοι δὲ ταῦτα ἄττα ἐσὶ καὶ ὀποῖ' ἄττα, ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱεροῖς· καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ
- d. ἐξῆν οὔτε ζωγράφους, οὔτ' ἄλλοις ὅσοι σχήματα καὶ ὀποῖ' ἄττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν, οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἄττα ἢ τὰ πάτρια οὐδὲ νῦν ἔξεις, οὔτ' ἐν τούτοις, οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπόσῃ. σκοπῶν δ' εὐρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα, ἢ τετυπωμένα (οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν,

licentiam, ut, quidquid poëtam deletet vel rhythmo, vel cantu, vel verbo poëtico, idem & docere ei liceat, & bene institutorum civium pueros adolescentisque in choris, quacunquē contingit, vel ad virtutem, vel ad vitium flectere? *Cli.* Praeter rationem id est. *Meg.* Certe. *Athen.* At isthuc, ut breviter dicam, undique fere, praeterquam in Aegypto, agere licet. *Cli.* Quo autem pacto in Aegypto hanc legem fancitam esse dicis? *Athen.* Mirum hoc quidem audita est. nam id olim, ut mihi videtur, illi cognoverunt, oportere, quod nunc nos diximus, in civitatibus iuvenes bonis figuris & bonis cantibus assuescere. quae vero & qualia sint huiusmodi, in sacris ab eis est institutum: ac praeter illa neque pictoribus, neque aliis figurarum, vel quorumcunque artificiorum fabris, nova ulla licebat inducere, neque etiam excogitare alia, praeter patria; neque hodie licet, aut in his, aut in universa musica. Itaque si observes, invenies ibi, quae decem annorum millibus retro de-

ἀλλ' ὄντως) τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα, οὔτ' αἰσχίω, τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα. ΚΛ. Ρ. 657
 Θαυμαστὸν λέγεις. ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν a.
 ὑπερβαλλόντως. ἀλλ' ἕτερα Φαῦλ' ἂν εἴροις αὐτόθι. τοῦτο δὲ
 τὸ περὶ μουσικὴν, ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν
 ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρρόυντα
 μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα. τοῦτο δὲ, θεοῦ ἢ
 θεοῦ τιδὸς ἂν εἴη. καθάπερ ἐκεῖ Φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον
 σεσωσμένα χρόνον μέλη, τῆς Ἰσίδος ποιήματα γεγονέναι. b.
 ἄσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναίτο τις ἐλεῖν αὐτῶν καὶ ὀπωσοῦν
 τὴν ὀρθότητα, θαρρόυντα χρὴ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐ-
 τά. ὡς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζήτησις τοῦ καινῆ ζητεῖν αἰεὶ
 μουσικῇ χρῆσθαι, σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει
 πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν, ἐπικαλοῦσα
 ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατῇ γεγονέναι

picta, formatave quomodocunque fuerunt; quasi non adeo
 vetusta sint, ut ita dicam; nec pulchriora, neque turpiora
 his, quae hodie depinguntur, sed eadem arte confecta. *Cli.*
 Mirabile auditu est, quod dicis. *Athen.* Immo civile nimium,
 maximeque legum positioni conveniens. Invenies tamen ibi alia
 quaedam levia. sed hoc circa musicam verum est, dignumque
 animadversione: quod videlicet poterat de rebus huiusmodi
 certa stabilique lege caveri, & legumlatorem ausum fuisse
 concertus tales, qui natura rectitudinem exhiberent, induce-
 re. quod quidem aut Dei, aut divini alicuius viri, opus est:
 quemadmodum & ibi ferunt, antiquissimos illos apud eos
 concertus, Isis esse poemata. Quamobrem, ut dicebam,
 si quis quoquo modo istorum possit rectitudinem intelli-
 gere, ei audendum est haec ad ordinem legemque reducere.
 nam nova semper circa voluptatem & dolorem appetitus
 ipsius affectio, quae quidem nova semper musica uti studet,
 haud magnam fortasse vim habet, ut eas choreas vetustatis
 incusatione corrumpat, quae sunt sacris legibus constitutae.
 nempe Aegyptiorum choreas nequaquam tanto tempore cor-

- διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τούναντίον. ΚΛ. Φαίνεται οὕτως ἂν
 c. ταῦτα ἔχειν, ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τανῦν λεχθέντων. ΑΘ. Ἐγὼ οὖν
 διαρροῦντες λέγωμεν τὴν τῆ μουσικῆ καὶ τῆ παιδιᾶ μετὰ
 χορείας χρεῖαν ὀρθὴν εἶναι, τοιῶδέ τινι τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν
 οἰόμεθα εἴ πρᾶττειν, καὶ ὅποταν χαίρωμεν, οἰόμεθα εἴ
 πρᾶττειν αὖ. μῶν οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ
 μὴν ἐν γε τῷ τοιοῦτῳ χαίροντες, ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν.
 ΚΛ. Ἐστὶ ταῦτα. ΑΘ. Ἐγὼ οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ
 d. χορεύειν ἔτοιμοι; τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν ἐκείνους αὖ
 θεωροῦντες, διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῆ ἐκεί-
 νων παιδιᾶ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλα-
 φρόν ἐκλείπει νῦν; ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, τίθεμεν οὐ-
 τως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅτι μάλιξ αἰς τὴν νεό-
 τητα μὴ μὴ ἐπεγείρειν; ΚΛ. Ἀληθέςατα. ΑΘ. Μῶν οὖν
 e. ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλοὺς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον
 ἡγεῖσθαι, καὶ κρῖνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαί-

rumpere potuisset videtur, sed contra omnino. *Cli.* Ita se res habet, ut ex tuis verbis colligitur. *Athen.* Dicamus igitur confidenter, choream cum ludis & musica recte cohaerere. Laetamur, quoties feliciter vivere nos opinamur: quotiesque laetamur, rursus feliciter vivere ducimus. nonne ita? *Cli.* Ita profus. *Athen.* Atque dum laetamur, quiescere non valemus. *Cli.* Est, ut dicis. *Athen.* Nonne igitur, qui iuvenes inter nos sunt, ad saltandum apti sunt? nos autem, qui seniores sumus, in his spectandis decenter versari putamus, dum illorum ludis & celebritate gaudemus: quandoquidem nos corporis levitas destituit, cuius desiderio certamina his ponimus, qui quam maxime queant aetatem illam iuvenilem in memoriam nobis revocare. *Cli.* Vera narras. *Athen.* An igitur frustra omnino illud a multis de id genus hominibus sacros ludos peragentibus dictum esse putamus, cum sapientissimum & victoriae compotem iudicandum esse maxime, qui nos laetari atque gaudere quam maxime faciat? nam postquam lu-

ρειν ὅτι μάλιξά ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπεὶ περ ἀφείμεθα
 γε παίξειν ἐν τοῖς τοιοῦτοις, τὸν πλείους καὶ μάλιξά χαίρειν
 ποιοῦντα, τοῦτον μάλιξά τιμᾶσθαι τε, καὶ (ὅπερ εἶπον νῦν
 δὴ) τὰ νικητήρια φέρειν. ἄρ' οὖν ὀρθῶς λέγεται τε τοῦτο,
 καὶ πράττειτ' ἄν, εἰ ταύτη γίγνοιτο; ΚΛ. Τάχ' ἄν. ΑΘ. ^{p.}
 Ἄλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ ⁶⁵⁸
 διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη, σκοπώμεθα τοιῶδέ τινι τρόπῳ ^{a.}
 τί ἄν, εἴποτε τις οὕτως ἀπλῶς ἀγῶνα θεῖη ὄντιν οὖν, μηδὲν
 ἀφορίσας, μήτε γυμνικόν, μήδ' ἵππικόν, μήτε μουσικόν ἀλ-
 λά πάντασιν συναγαγῶν τοὺς ἐν τῇ πόλει, προείποι, θεῖς νικη-
 τήρια, τὸν βουλόμενον ἡκεῖν ἀγωνιούμενον ἡδονῆς περὶ μόνον
 ὅς δ' ἄν τέρψη τοὺς θεατὰς μάλιξά (μηδὲν ἐπιταττόμενος ^{b.}
 ὦ τινι τρόπῳ) νικήσῃ δὲ, αὐτὸ τοῦτο ὅτι μάλιξά ἀπεργασά-
 μενος, καὶ κριτῆ τῶν ἀγωνισαμένων ἡδίστος γεγονέναι τί
 ποτ' ἄν ἠγάμεθα ἐκ ταύτης τῆς προῤῥήσεως ξυμβαίνειν;
 ΚΛ. Τοῦ περὶ λέγεις; ΑΘ. Εἰκός που τὸν μὲν τινα ἐπι-
 δεκνύουσι, καθάπερ Ὅμηρος, ῥαψωδίαν ἄλλον δὲ, κιθαρωδίαν
 τὸν δὲ τινα, τραγωδίαν τὸν δ' αὖ, κωμωδίαν. οὐ θαυμαστὸν

dere in istis permittitur, conveniens esse videtur, ut eum, qui
 quam plurimos, & quam maxime ad gaudium provocet,
 praecipue honoremus, &, ut modo dicebam, victorem esse di-
 camus. rectene id ita dicitur? recteque fieret, si ita fieret?
Cli. Forte. *Athen.* Sed, o beate, ne tam praecipitanter sen-
 tentiam feramus, sed, hoc ipsum in partes distinguentes, hoc
 modo consideremus. Si quis certamen aliquando quaecunque
 proponat, sed nec gymnicum, nec musicum, nec equestre
 adiciat; sed, omnibus civibus congregatis, voluptatis gratia
 certamen dumtaxat instituat, praemiaque ei proponat, qui
 spectatores maxime delectat, optimeque omnium id fecisse iu-
 dicetur, cum nullus delectandi modus expressus sit: quidnam
 ex praeconio eventurum putamus? *Cli.* Qua de re dicis?
Athen. Par est, ut alius, sicut Homerus, rhapsodiam ostendat,
 alius citharam, tragoediam alius, alius vero comoediam.
 neque deerit, qui miraculo ostendendo victoriam se opinetur

- δὲ εἴτις καὶ θαύματα ἐπιδεικνύς, μάλισ' ἂν νικᾶν ἤγοιτο.
- c. τούτων δὴ τοιούτων καὶ ἐτέρων ἀγωνισῶν μυρίων ἐλθόντων, ἔχομεν εἰπεῖν τις ἂν νικῶ δικάίως; ΚΛ. "Ἄτοπον ἤρου, τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο, ὡς γνοὺς ἂν ποτε, πρὶν ἀκοῦσαι τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐκείνων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι;
- ΑΘ. Τί οὖν δὴ; βούλεσθε ἐγὼ σφῶν τὴν ἄτοπον ταύτην ἀποκρισὶν ἀποκρίνωμαι; ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Εἰ μὲν ταῦν τὰ πάνυ σμικρὰ κρίνοι παῖδια, κρινούσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα. ἢ γάρ; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Ἐὰν δέ γ' οἱ μείζους παῖδες, τὸν τὰς κωμωδίας τραγωδίαν δὲ αἷ τε πεπαιδευμένοι τῶν γυναικῶν, καὶ τὰ νέα μειράκια, καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων. ΚΛ. Ἴσως ὅητα. ΑΘ. Πραψφδὸν δὲ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσειαν ἢ τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες ἠδιστα ἀκούσαντες, νικᾶν ἂν Φαῖμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀρθῶς ἂν νενικηκῶς εἴη τὸ μετὰ
- e. τοῦτο; ἢ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Δῆλον ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φάναι, τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κρι-

consecuturum. Cum tales, & alii generis eiusdem, certatores multi confluxerint, possumusne dicere, quis rite victor sit abiturus? *Cli.* Absurdum quid rogas. quis enim scite id respondere poterit, priusquam ipse istuc praefens singulos certatores audiverit? *Athen.* Vultisne igitur, ut ipse ad absurdum istud respondeam? *Cli.* Quidni? *Athen.* Si pueri admodum parvi sententiam dicant, praestigiatores vicisse ceteros iudicabunt. an non? *Cli.* Quid obstat? *Athen.* Pueri vero maiusculi comoedum ceteris anteponent. sed mulieres eruditae, atque adolescentuli, & ferme multitudo tota, tragoediam fortasse laudabunt. *Cli.* Fortassis ita continget. *Athen.* Seniores autem nos iucundissime rhapsodum forsitan audiemus, qui Homericum aliquid, Iliada, vel Odysseam, aut aliquid Hesiodicum bene cecinerit; victoremque omnium praedicabimus. Qui ergo iure victor sit, nonne declarandum restat? *Cli.* Sane. *Athen.* Perspicuum quidem est, ut & mihi videtur, & vobis necesse est concedere, eum revera esse victorem, qui vicisse a nostris ac-

ζέντας, ὀρθῶς ἂν νικᾷν. τὸ γὰρ ἦθος ἡμῶν τῶν νέων δὴ πάμ-
 πολυ δοκεῖ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλ-
 τιστον γίνεσθαι. ΚΛ. Τί μὲν; ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τόγε τοσοῦ-
 του καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονὴν κρίνεσθαι,
 μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων· ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι
 μοῦσαν καλλίστην ἣτις τοὺς βελτίστους καὶ ἰκανῶς πεπαιδευ-
 μένους τέρπει· μάλιστα δὲ εἴτις ἓνα τὸν ἀρετῆ τε καὶ παιδείᾳ
 διαφέροντα. διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς Φαμὲν δεῖσθαι τοὺς τούτων ^{p.}
 κριτὰς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ Φρονή- ⁶⁵⁹
 σεως, καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ πατέρου δεῖ ^{a.}
 τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μαθάνοντα, καὶ ἐκπληττόμενον
 ὑπὸ πατρὸς τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας· οὔτ'
 αὖ γιγνώσκοντα, δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν, ἐκ ταυτοῦ σώ-
 ματος οὔπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο μέλλων κρίνειν, ἐκ τού-
 του ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥαθύμως τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ ^{b.}
 μαθητῆς, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μάλ-
 λου ὁ κριτῆς καθίξει, καὶ ἐναγχιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ

qualibus iudicabitur. usus enim rerum, quem ab aetate habemus,
 omnium quidem civilium magnum quiddam ubique est
 & optimum. *Cli.* Procul dubio. *Athen.* Concedo igitur ipse
 hoc multis, voluptate musicam iudicandam; non tamen quo-
 rumvis hominum voluptate: sed illam ferme Musam esse dico
 pulcherrimam, quae optimos satisque eruditos delectet, prae-
 cipue vero, quae virum virtute & disciplina praestantem.
 Quapropter virtute egere harum rerum iudices affirmamus.
 nam & prudentiae eos, & fortitudinis, oportet esse participes.
 Prudentiae quidem, quia non debet verus iudex, quae deter-
 minanda iudicio sunt, ab alio discere, & quasi stupefactus tam
 clamore multorum, quam ignorantia sua, ita ferre sententiam.
 Fortitudinis autem, quia nec etiamsi per se ipsum intelligit,
 debet propter ignaviam & formidinem ex eodem ore, quo
 iudicaturus Deos invocavit, ignaviter iniquum iudicium pro-
 mulgare. non enim ut discipulus, sed ut magister spectato-
 rum, sicut par est, iudex sedet, ineptis spectantium volupta-

- προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδούσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ, καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος, νῦν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων, καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρχε μὲν τοὺς ποιη-
- c. τὰς αὐτοὺς· (πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιούσιν, οὖσαν φαύλην ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι) διέφθαρχε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς. δέον γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἡθῶν ἀκουστας, βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὖ τοῖς ὀρθῶσι πᾶν τούναντιον ξυμβαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῶν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθε τόδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταυτὸν περιφερόμενος ἦκειν, ὡς
- d. ἄρα παιδεῖα μὲν ἔσθ' ἢ καίδων ὀλιγή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον, καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυυδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθὸς ἔστι. ἐν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυυέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐ-

tibus adversaturus. licebat enim hoc prisca Graecaque lege, quemadmodum nunc Sicula & Italica: quae multitudini spectatorum rem permittens, & manibus sublatis victorem declarans, depravavit quidem poetas ipsos, qui ad iudicium vulgarium pravam voluptatem componunt omnia, ita ut ipsi spectatores poetas, & se ipsos erudiant. corrumpit & ipsius spectaculi voluptates. Nam cum eos oporteat, qui interfunt, meliora semper moribus suis audire, atque ita meliorem consequi voluptatem, nunc eis ex theatro contrarium accidit. Quid igitur haec ita dicta sibi volunt? Animadvertite, num hoc sit, quod volunt. *Cl.* Quidnam? *Athen.* Ter iam aut quater ad idem revoluta oratio mihi videtur, disciplinam educationem esse puerorum, quae ad eam vivendi rationem perducit, quam lex rectam esse dicit, & viri aequitate praestantes senioresque usu rerum, sicuti rectam, comprobarunt. Ut igitur puerorum animus legem ita sequatur, ut non contrariis, sed iisdem, qui-

τοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἅς ᾤδ' ἄς καλοῦ-
 μεν, ὄντως μὲν ἐπ' ὧδ' αἱ ταῖς ψυχαῖς αὐταὶ νῦν γεγονέναι, e.
 πρὸς τὴν τοιαύτην ἦν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι,
 διὰ δὲ τὸ σπουδῆν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς,
 παιδιαὶ τε καὶ ᾤδ' αἱ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι καθάπερ τοῖς
 κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα, ἐν ἡδέσι τισὶ
 σιτίοις καὶ πόμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφήν προσφέρειν, p.
 οἷς μέλει τούτων τὴν δὲ τῶν πονηρῶν, ἐν ἀηδέσι ἵνα τὴν ⁶⁶⁰
 μὲν ἀσπάζονται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζονται. ταυτοῦν δὴ a.
 καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι
 καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε, καὶ ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν
 σαφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντων ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐν
 τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἀρμονίαις μέλη ποιοῦντα, ὀρθῶς
 ποιεῖν. ΚΑ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Δίδος, ᾧ ξέγε, b.
 ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γάρ, καθ' ὅσον αἰσθάν-
 νομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ νῦν
 λέγεις, οὐκ οἶδα πραττόμενα· καὶ ἃ δὲ ἄττα ἀεὶ γιγνόμενα

bus lex & senior, doleat gaudeatque, profus legum conditor
 suadebit: & si opus fuerit, coget poëticum hominem honestis
 verbis temperatorum, & fortium, & omnino bonorum ho-
 minum gesta describere, tam figuras eorum rhythmis, quam
 accentus harmoniis, ut decet, effingentem per eos cantus, quas
 Odas vocamus, quae revera ἐπ' ὧδ' αἱ, id est, incantationes,
 circa animos sunt, de industria ad id compositae, ut homi-
 num animi dolendo gaudendoque legibus obsequantur. Quia
 vero teneriores animi seria studia non suscipiunt, ioci & can-
 tus ista dicantur, & fiant: idemque in his efficiatur, quod
 agere solent, qui homines corpore aegrotantes curant. hi nam-
 que alimenta convenientia quidem iucundis condimentis illi-
 niunt, noxia vero amaris inficiunt; ut asciscere altera, altera
 reiicere consuescant. *Cli.* An igitur in aliis civitatibus nunc,
 hospes, fervari haec censes? nam quantum ego scio, quae
 tu praecipis, nusquam, nisi apud nos & Lacedaemonios, fiunt.
 nova enim semper & in saltationibus, & in alia musica, ex-

- περί τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περί τὴν ἄλλην μουσικὴν ξύμ-
 πασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα, ἀλλ' ὑπὸ τινῶν
 ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι καὶ κατὰ
 c. ταυτὰ (ὡς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις) ἀλλ' οὐδέποτε
 τῶν αὐτῶν. ΑΘ. Ἄριστά γε, ὦ Κλεινία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἃ σὺ
 λέγεις λέγειν ὡς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι εἰ μὴ
 σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι, τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον. ἀλλ'
 ἃ βούλομαι γίγνεσθαι περὶ μουσικὴν, τοιαῦτ' ἅπαντα εἶπον
 ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγ-
 ματα ἀνίατα, καὶ πόρρω προβεβηκότα ἀμαρτίας, οὐδαμῶς
 d. ἡδὺ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίστε ἐσίν. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ξυνοκεῖ καὶ
 σοι, Φέρε Φῆς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλ-
 λοις Ἑλλησι γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα; ΚΛ. Τί μῆν; ΑΘ. Τί
 δ' εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλ-
 λιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἂν, ἢ καθάπερ νῦν, γίγνεται γι-
 γνόμενα; ΚΛ. Πολύ που τὸ διαφέρον, εἰ καθάπερ παρὰ τε
 τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν
 c. εἶναι, γίγνοιτο. ΑΘ. Φέρε δὴ ξυνομολογησώμεθα ταυῦν. ἄλ-

cogitant, non a legibus mutata, sed a voluptatibus quibusdam
 vagis: quae nullo pacto aut eadem sunt, aut eodem modo
 permanent; sed variae semper fiunt, contra mores illos Ae-
 gyptiorum, quos narraſti. *Athen.* Probe, o Clinia. Si autem
 visus sum tibi, quae modo dicis, quasi ubique nunc fiant, su-
 pra dixisse, non mirarer, si minus clare, quae sentio, exposue-
 rim. Dixi equidem, quae in musica fieri vellem: & ea tibi,
 quasi fiant, dicere visus sum. vituperare enim rem insanabi-
 lem, & errore longe provectam, nullo modo iucundum, in-
 terdum vero necessarium est. Verum postquam in his con-
 sentimus, nonne, quaeso, apud vos & apud istos haec magis,
 quam apud alios Graecos, fieri asseris? *Cli.* Cur non assera-
 mus? *Athen.* Si & apud ceteros similiter fierent, nonne me-
 lius, quam nunc, agerentur? *Cli.* Multo certe praestantius, si
 ita disposita essent, quemadmodum apud istos & apud nos,
 & ut paulo ante tu praecepisti. *Athen.* Age, videamus, num-

λοτι παρ' ὑμῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενα
 ἐστὶ τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς
 ἀνὴρ, σώφρων ὢν καὶ δίκαιος, εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος·
 εἴαν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς, εἴαν τε μικρὸς καὶ ἀσθενὴς ἢ
 καὶ εἴαν πλουτῆ, καὶ μὴ. εἴαν δὲ ἄρα πλουτῆ μὲν Κινύρα τε
 καὶ Μίδα μάλλον, ἢ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρὸς
 ζῆ. καὶ, Οὐτ' ἂν μνησαίμην (Φησὶν ὑμῶν ὁ ποιητὴς, εἴπερ
 ὀρθῶς λέγει) οὐτ' ἐν λόγῳ ἀνδρα τιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ
 λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττει καὶ κτῶτο, καὶ δὴ
 καὶ δῆλων, τοιοῦτος ὢν, ὀρέγοιτο ἐγγύθεν ἰσάμενος· ἄδικος δὲ
 ὢν, μῆτε τολμῶ ὄρων Φόνον αἱματόεντα, μῆτε νικῶ δέων
 Θρηῆκιον βορέην, μῆτε ἄλλο αὐτῶ μηδὲν τῶν λεγομένων
 ἀγαθῶν γίγνοιτο ποτέ. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα
 ἀγαθὰ, οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν,
 ὑγιαίνειν δεύτερον δὲ, κάλλος τρίτον δὲ, ἰσχὺς τέταρτον δὲ,
 πλοῦτος. μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται. καὶ γὰρ δεῦ ὄραν
 καὶ ἀκούειν, καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθήσεων, εὐαι- b:

P.
66x
a.

quid haec sint, quae apud vos in omni disciplina & musica
 praedicantur. Poëtas carminibus dicere cogitis, bonum virum,
 quia temperatus iustusque fit, felicem esse atque beatum, sive
 magnus atque robustus, sive parvus ac debilis, sive pauper fit,
 seu dives: iniustum autem hominem, etiamsi ditior fit, quam
 Cinyras aut Midas, miserum esse, & in moerore vitam duce-
 re. Itaque poëta nobis, si recte loquatur, inquiet: Nunquam
 ego de illo mentionem faciam, neque virum appellabo, qui non
 omnia, quae bona dicuntur, cum iustitia possideat atque dispo-
 nat. Is igitur iustitia exornatus, cominus pugnare cum hosti-
 bus delectetur. iniustus autem sanguinolentam caedem videre
 non audeat, neque currendo Thracium queat Boream supera-
 re: nec ei quidquam eorum, quae bona dicuntur, unquam af-
 fuerit. quae enim vulgo appellantur bona, non recte bona di-
 cuntur. Aiunt nempe optimum esse sanitatem: ei proximum bo-
 num formam: vires tertium: quartam vero divitias. innumera-
 bilia ferme cetera huiusmodi bona narrantur. nam & acute cer-

- σδήτως ἔχειν· ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὃ, τι ἂν ἐπι-
 θυμῆ. καὶ τὸ δὴ τέλος ἀπάσης μακαριότητος εἶναι, τὸ, πάν-
 τα ταῦτα κεκτημένον, ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχι-
 σα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐσι ξύμ-
 παντα, δικαίοις μὲν καὶ ὀσίοις ἀνδράσιν ἄρισα κτήματα, ἀδί-
 κοῖς δὲ, κακίστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς υἰγείας. καὶ δὴ
 καὶ τὸ ὄρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ τοπαράπαν
- c. ζῆν, μέγιστον μὲν κακὸν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον
 ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πλὴν δι-
 καιουσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἀπάσης· ἔλαττον δὲ, ἂν ὡς ὀλίγιστον
 ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῶη. ταῦτα δὴ λέγειν οἶμαι τοὺς παρ'
 ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε· καὶ ἔτι
 τούτοις ἐπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἀρμονίας ἀποδιδόντας, παι-
 δευειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἢ γὰρ ὄρατε; ἐγὼ μὲν γὰρ λέ-
 γω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα, ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις
 εἶναι τοῖς δὲ δικαίοις, κακὰ. τὰ δ' ἀγαθὰ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς,
 ὄντως ἀγαθὰ· τοῖς δὲ κακοῖς, κακὰ. ὅπερ οὖν ἠρόμην, ἄρα

nere atque audire, aliisque sensibus integre uti, bona videntur,
 & ad haec omnia posse tyrannica licentia facere, quaecunque
 cupias. summamque totius beatitudinis esse ferunt, si cum isto-
 rum omnium possessione immortalis statim evadas. Ego autem
 ac vos una convenimus, iustis sanctisque viris optimam esse isto-
 rum omnium possessionem: iniustis autem omnium pessimam,
 a sanitate initio sumto. sanum namque esse, & videre, atque
 audire, ac omnia facile sentire, & omnino vivere vel immor-
 talem, pessimum est, si cum horum omnium possessione sem-
 per vixeris expers iustitiae ceterarumque virtutum. minus
 autem malum, si quam brevissimo tempore sic affectus vitam
 finieris. Haec utique & ipsi vestros hortabimini, & cogetis
 poëtas dicere: perque his consentaneos numeros & concen-
 tus adolescentiam erudire. Num ipsi hoc animadvertitis? Ego
 enim assero, quae vulgo mala dicuntur, iniustis bona esse, iu-
 stis autem mala: quae vero dicuntur bona, bonis quidem
 vere bona, malis autem mala. Convenimusne igitur adhuc in

ξυμφανούμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς; ἢ πῶς; ΚΛ. Τὰ μὲν, ἔμοι-
 γε Οκινόμεθά πως, τὰ δ', οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑγίειάν τε
 κερκτημένον, καὶ πλοῦτον καὶ τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι
 προστιθῆμι ὑμῖν ἰσχύϊ διαφέρουσαν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανα-
 σίας, καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτῶ τῶν λεγομένων κακῶν ἐγγιγνόμε-
 νον, ἀδικίαν δὲ καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῶ μόνον τὸν οὕτω
 ζῶντα, ἴσως ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ'
 ἄβλιον γιγνεσθαι σαφῶς; ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ.
 Ἐξεν. τι οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρεόν; ἀνδρείος γὰρ
 δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ ποιῶν ὅ, τιπερ
 ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν δοκεῖ, εἴπερ ἀδικος εἴη
 καὶ ὕβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰσχυρῶς ἂν ζῆν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως
 ἂν συ χερήσαιτε, τό γε αἰσχυρῶς; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
 Τί δέ; τὸ καὶ κακῶς; ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ἔμοιως. ΑΘ.
 Τί δέ; τὸ καὶ ἀγῶς καὶ μὴ ξυμφορόντως αὐτῶ. ΚΛ. Καὶ
 πῶς ἂν ταῦτά γ' ἔτι ξυγχωροῖμεν; ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς
 ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ᾧ Οἴλοι, δοίη τις συμφωνίαν ὡς νῦν γε
 σχεδὸν ἀπέδομεν ἀπ' ἀλλήλων. ἐμοὶ γὰρ οὐ φαίνεται ταῦτα

p.
 062
 a.

b.

eo, quod quaerebatur, an non? *Cli.* Partim quidem consentire videmur, partim minime. *Athen.* Forte vobis non persuadeo, non esse beatum illum, sed miserum, qui iniustus & contumeliosus est, etiam si sanitatem habeat, & divitias, perpetuamque tyrannidem, invictas praeterea corporis vires, & animositatem, immortalitatemque possideat, nihilque ex his perpetiatur, quae vulgo mala dicuntur. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Esto. sed quid deinde dicendum? & si viribus pollet, formosusque est & dives, cunctaque per omnem vitam facit, quae concupiscit, nonne vobis videtur, si iniustus contumeliosusque sit, ex hoc dumtaxat necessario turpiter vivere? an turpiter quidem conceditis? *Cli.* Prorsus. *Athen.* Quid autem, nonne & male? *Cli.* Haud similiter istud. *Athen.* Iniucunde vero atque incommode, non conceditis ei? *Cli.* Quo pacto haec concedemus? *Athen.* Quomodo? si Deus quispiam, o amici, consensum nobis, ut videtur, animi tribuat: ut nunc

- οὕτως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδὲ, ὦ Φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς. καὶ νομοθέτης ἄν, ταύτη πειράμην ἄν τοὺς τε ποιητάς ἀναγκάζειν Φθέγγεσθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει. ζημίαν τε ὀλίγου μεγίστην ἐπιτιθείην ἄν, εἴτις ἐν τῇ χώρᾳ Φθέγγαιτο ὡς εἰσὶ τινες ἄνθρωποι ποτὲ πονηροὶ μὲν, ἡδέως
- c. δὲ ζῶντες ἢ λυσιτελοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιοτέρα δὲ ἄλλα. καὶ πολλὰ ἄττ' ἄν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπὸ τε Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δὴ που καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διάφορα, πείθοιμ' ἄν τοὺς πολίτας μοι Φθέγγεσθαι. Φέρε γάρ, πρὸς Διὸς τε καὶ Ἀπόλλωνος, ὦ ἀρίστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῶν αὐτοὺς τούτους ἐροίμεθα θεοὺς, ἄρα ὁ δικαιοτάτος βίος ἐστὶν
- d. ἡδιστος, ἢ δύο ἐσὸν τιε βίῳ, οἷν ὁ μὲν, ἡδιστος ἄν τυγχάνει, δικαιοτάτος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαίην, ἐροίμεθ' ἄν ἴσως αὐτοὺς πάλιν (εἴπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῶμεν) ποτέρους δ' εὐδαιμονεσέρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιοτάτον ἢ τοὺς τὸν ἡδιστον διαβιοῦντας βίον. εἰ μὲν δὴ φαίην τοὺς τὸν ἡδιστον, ἄτοπος

quidem inter nos dissentimus. Mihi enim ista magis necessaria videntur esse, o amice Clinia, quam Cretam esse insulam. ac si Cretensibus ipse leges conderem, tam poëtas, quam ceteros omnes cives, sic loqui compellerem: ac poenam paenè omnium maximam intentarem, si quis ea in regione assereret esse aliquos quandoque homines pravos, qui iucundè vivant; vel alia esse utilia & conducibilia, alia iustiora. multaque quidem contra ea, quae nunc a Cretensibus & Lacedaemoniis dici videntur, immo vero a ceteris quoque hominibus, dicere civibus meis persuaderem. Agite igitur per Iovem atque Apollinem, optimi viri, si hos ipsos Deos, qui leges nobis dederunt, interrogemus, sitne iucundissima vita iustissima; an duae quaedam vitae sint, altera iucundissima, iustissima altera: nobisque ita quaerentibus ipsi duas esse respondeant: ab eis forsan iterum percontabimur, si recte sciscitari voluerimus, utros beatiores oporteat dicere, iustissime an iucundissime viventes: ac si iucundissime viventes responderint, turpis erit responsio. Vellem autem,

αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βεβύλομαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν
 λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλ-
 λον. καὶ μοι τὰ ἔμπροσθεν ἠρωτημένα, πατέρα τε καὶ νομο- c.
 θέτην ἠρωτήσω. ὁ δ' εἰπάτω, ὡς ὁ ζῶν τὸν ἡδίστον βίον, ἔσι
 μακαριώτατος. εἶτα μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν Οἰαην, ὦ πάτερ,
 οὐχ ὡς εὐδαιμονέστατα με ἐβούλευ ζῆν; ἀλλ' αἰεὶ διακελευό-
 μενος οὐδὲν ἐπαυου ζῆν με ὡς δικαιοτάτα. ταύτη μὲν οὖν ὁ
 τιθέμενος, εἴτε νομοθέτης, εἴτε καὶ πατήρ, ἄτοπος ἂν, οἶμαι,
 καὶ ἄτορος Οἰαίνοιο τοῦ ξυμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν. εἰ δ'
 αὖ τὸν δικαιοτάτον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι,
 ζητοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς
 ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνδὸν ἐπαινεῖ. p.
 τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γίγνοιτο; 663
 φέρε, κλέος τε καὶ ἐπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ἄρ'
 ἔστιν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλὸν, ἀηδὲς δέ; δύσκλεια δέ, τάναν-
 τια; ἡκισα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ μήτε τινα
 ἀδικεῖν, μήτε ὑπὸ τινος ἀδικεῖσθαι, μῶν ἀηδὲς μὲν, ἀγαθὸν
 δὲ ἢ καλὸν; τὰ δ' ἕτερα, ἡδέα μὲν, αἰσχρὰ δὲ καὶ κακά;

de patribus legumque latoribus viris potius, quam Diis, tale ali-
 quid esse dictum. quare, quae petii, a patre legisque latore me
 petiisse existimetis: responsumque mihi esse, beatissimum esse
 illum, qui iucundissime vivat. Ego autem ita deinde opponam:
 O pater, nonne quam beatissime volebas me vivere? Certe. At
 nunquam cessabas iubere, ut quam iustissime viverem. Quis-
 quis autem haec una concedit, sive legumlator, sive pater, &
 absurde loquitur, & sibi ipsi non constat. Quod si iustissimam
 vitam, beatissimam esse respondeat, quaeret, ut arbitror, qui-
 cunque id audiet, Quidnam ea in vita bonum & pulchrum,
 tanquam voluptate melius, lex ipsa laudat? quid enim a volu-
 ptate superato iusto boni adesse potest? Dic, obsecro, an laus
 & gloria tam apud homines, quam apud Deos, bonum quidem
 est atque honestum, iniucundum autem? infamia vero contra?
 Minime dicemus, o legislator. Sed iniuriam neque inferre, ne-
 que pati, num iucundum quidem sit, bonum vero atque hone-

- ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Οὐκοῦν, ὃ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἢ δὴ
 b. τε καὶ δίκαιον, καὶ ἀγαθόν τε καὶ καλόν, πιθανός γ', εἰ μὴ
 δὲν ἕτερον, πρὸς τὸ τιναῖ ἐθέλειν ζῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον
 βίον. ὥστε νομοθέτῃ γε αἴσχιος λόγων καὶ ἐναντιώτατος,
 ὃς ἂν μὴ Φῆ ταῦτα οὕτως ἔχειν. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐκὼν ἐθέλοι
 πειδεσθαι πράττειν τοῦτο ὄτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ λυπεῖσθαι
 πλέον ἔπεται. σκοτοδιναῖν δὲ, τὸ πόρρωθεν δρώμενον, πᾶσι
 τε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ, παρέχει. νομοθέτης
 δ' ἡμῖν δόξαν εἰς τὸναντίον τούτου καταστήσει, τὸ σκότος
 c. ἀφελόν, καὶ πείσει ἀμωσγέπως ἔθεσι καὶ ἐπαίνοις καὶ λό-
 γοις, ὡς ἐσκιαγραφημένα τὰ δίκαιά ἐσι καὶ ἄδικα καὶ τὰ
 μὲν ἄδικα, τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδί-
 κου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα, ἡδέα τὰ δὲ δίκαια, ἀηδέ-
 σατα. ἐκ δὲ δικαίου πάντα τὰναντία παντι πρὸς ἀμφοτέρα.
 ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέραν
 κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν τῆς χειρόνος ψυχῆς, ἢ
 d. τὴν τῆς βελτίονος; ΚΛ. Ἀναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνονος.

sum: cetera autem iucunda quidem, turpia vero & mala? *Cli.*
 Quo pacto id ais? *Athen.* Ratio igitur, quae neque iucundum a
 iusto, neque bonum separat ab honesto, probabilis est: & si
 non ad aliud, attamen ad hoc, ut sancte ac iuste quis vivere
 velit, multum conducit. quocirca legislatori turpissima, & ad-
 modum contraria oratio est, si haec ita habere se neget. Nemo
 enim sponte id ager, cui non plus laetitiae, quam doloris, inest.
 quod vero procul aspicitur, omnibus, ut ita dicam, vel ipsis
 pueris, caliginosam affert vertiginem. Quare, vertigine tene-
 brisque ablatis, in contrarium legislator opiniones civium du-
 cet, & tum laudibus, tum consuetudine, tum rationibus, quo-
 dammodo ipsis persuadebit, tam iusta, quam iniusta, esse obum-
 brata; atque iniusta quidem contra apparere, quam iusta. nem-
 pe iniusto ac pravo iucunda videri, cui iusta videntur iniucun-
 diffima. iusto autem utraque contra omnino videri. *Cli.* Sic ap-
 paret. *Athen.* Revera autem utram sententiam potiore existi-
 mabimus? meliorisne, an deterioris animi? *Cli.* Melioris ne-

ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον, οὐ μόνον αἰσχρῶ καὶ μοχθηρότερον, ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου. ΚΛ. Κινδυνεύει, κατὰ γε τὸν νῦν λόγον, ὧ φίλε. ΑΘ. Νομοθέτης δὲ οὐ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ἤρηχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῶ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὃ, τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτὲ, καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βία **ε.** ἀλλ' ἐκόντας πάντα τὰ δίκαια; ΚΛ. Καλὸν μὲν ἢ ἀλήθεια, ὧ ξέγε, καὶ μόνιμον ἔοικε μὴν οὐ βῆδιον εἶναι πείθειν. ΑΘ. Εἶεν. τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα βῆδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία. ΚΛ. Ποῖα; ΑΘ. Τὸ, σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καίτοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτη παράδειγμα τοῦ πείθειν ὃ, τι ἂν ἐπιχειρῆ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς. ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκόποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας, μέγιστον

p.
664
a.

cessario. *Athen.* Necessse est igitur, iniustam vitam non turpiorem solum ac peiorem iusta sanctaque vita esse, verum etiam iniucundioiorem. *Cli.* Ita certe ex hac ratione, o amice, videtur. *Athen.* Legis itaque lator, ex quo exigua fit provenitura utilitas, etiamsi non ita id se haberet, ut modo diximus, non alienum tamen sua gravitate putaret, ad iuventutis utilitatem falso aliquid, si modo quid unquam aliud falso dicendum sit, dicere: maxime cum nullum mendacium hac falsitate utilius excogitare possit, quod videlicet ita trahere audientes valeat, ut non vi, sed sponte, iustitiam velint suscipere. *Cli.* Pulchrum certe, o hospes, & stabile quiddam est veritas. videtur autem plerumque non facile persuadere. *Athen.* Esto. at enim Sidonii fabula illa, etsi nihil verisimilitudinis habuit, facile nihilominus persuasit, aliaque permultae similiter. *Cli.* Quanam? *Athen.* Quod a dentibus quondam fati armati milites nati sint. Magnum enim id legislatori exemplum est, posse animis iuvenum, quodcunque velit, persuadere. Quapropter nihil aliud scrutari debet, quam quibus rebus per-

Plat. Oper. Vol. VIII. **F**

- ἀγαθὸν ἐργάζοιτο ἂν πόλιν· τούτου δὲ περὶ πᾶσαν μηχανὴν εὐρίσκειν, ὅτινα ποτὲ τρόπον ἢ τοιαύτη ξυνοικία πᾶσα περὶ τουτων ἐν και ταυτὸν ὅτι μάλιξα Φδέγγοιτ' αἰεὶ διὰ βίου παντός, ἐν τε ᾠδαῖς και μύθοις και λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλη πη δοκεῖ ἢ ταυτη, πρὸς ταῦτα οὐδεὶς Φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ
- b. λόγῳ. ΚΛ. Ἄλλ' οὐ μοι φαίνεται πρὸς γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβητῆσαι ποτ' ἂν οὐδέτερος. ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοιουν ἐμὸν ἂν εἶη λέγειν. Φημὶ γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπάδειν τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς ἔτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς και ἀπαλαιῖς τῶν παιδων, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα ὅσα διεληλυθαμέν τε και ἔτι διέλθοιμεν ἂν. τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔσω τὸν αὐτῶν ἡδισόν τε και ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίου
- c. λέγεσθαι Φάσκοντες, ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα, και μᾶλλον πείσομεν οὐς δεῖ πειθεῖν, ἢ ἔαν ἄλλως πως Φδεγγώμεθα λέγοντες. ΚΛ. Συγχωρητέον ἂ λέγεις. ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοιουν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσὶοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ἀσύμενος ἀπάσῃ σπουδῇ και ὄλῃ τῇ πόλει. δεύτερος δὲ, ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, τόν τε Παιᾶνα

suasione acceptis maximum bonum conferat civitati: ad idque omni incumbere studio, ut civitas universa de his rebus unum atque idem quam maxime ac semper in cantibus, fabulis, & omni sermone decantet. Equidem ita sentio. si vero videtur vobis aliter, nulla invidia fit contradicere. *Cli.* Neuter nostrum posse unquam de his dubitare videtur. *Athen.* Prosequar igitur, asserens, choros omnes, qui tres sunt, teneris adhuc & mollibus puerorum animis, & alia bona, quae diximus, & quaecunque narrare possumus, quasi incantatione quadam insinuare oportere. caput autem illud fit, quod videlicet, si vitam eandem optimam & iucundissimam iudicari a Diis asseveremus, & vera loquemur, & magis illis, quibus opus est, persuadebimus, quam si aliter diceremus. *Cli.* Concedenda sunt, quae dicis. *Athen.* Primus itaque puerilis Musarum chorus, haec studiose toti civitati decantaturus, ingrediatur. Secundus illorum chorus, qui ad triginta usque annos profecti

ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῶν λεγομένων ἀληθείαις πέρι, καὶ τοῖς νέοις ἴλεων μετὰ πειθοῦς γιγνεσθαι ἐπευχόμενος. δεῖ δὲ δὴ καὶ ἔτι τρίτους, τοὺς ἑπὲρ τριάκοντα ἔτη μέγχοι τῶν ἐξή- **d.** κοντα γεγυνοτάς, ἄδειν. τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα (οὐ γὰρ ἔτι δυνατοὶ φέρειν ψῆδαις) μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ψῆδων διὰ θείας Φήμης καταλελειφθαι. **ΚΛ.** Λέγεις δὲ, ὦ ξένη, τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πάνυ ξυνίμεν σαφῶς ὅ, τι ποτὲ βούλει φράζειν αὐτῶν πέρι. **ΑΘ.** Καὶ μὴν εἰσι γε οὔτοι· σχεδόν, ὧν χάριν οἱ πλείστοι τῶν ἔμπροσθεν ἐρόσθησαν λόγων. **ΚΛ.** Οὐπω μεμαθήκαμεν· ἀλλ' ἔτι σαφέ- **e.** σερον πειρῶ φράζειν. **ΑΘ.** Εἴπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὡς ἡ φύσις ἀπάντων τῶν νέων διάπυρος οὔσα ἡσυχίαν οὐχ οἶα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθέγγοιτο δ' αἰεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῶ. τάξεως δ' αἰσθησιν τούτων ἀμφοτέρων, τῶν ἄλλων μὲν ζῶων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχει μόνη τοῦτο. τῇ δὲ τῆς κινήσεως τάξει βυβλῆδος ὄνομα εἴη τῇ δ' αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε **p.** ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραυνυμένων, ἀρμονίας ὄνομα **a.**

sunt, Paeana testem veritatis dictorum invocet, & iunioribus propitium suppliciter esse precetur. Tertius eorum sit chorus, qui triginta annos inter & sexaginta aetatem agunt. His autem seniores, quia non amplius de eisdem moribus fabulas poterunt decantare, dimittendos divino oraculo censemus. *Cli.* Quosnam, hospes, tertios hos choros dicis? non enim clare, quid de his dicere velis, comprehendimus. *Athen.* Hi profecto sunt, quorum gratia pleraque superius sunt inducta. *Cli.* Nondum intelligimus. quamobrem apertius conare dicere. *Athen.* Dictum est disputationis principio, si recordamur, ita ardentem iuvenum omnium naturam esse, ut neque corpore, neque voce quiescere possit, sed sine ordine semper clamet & saltet: atque ordinis utrorumque istorum nullum aliud animal, praeter solam hominis naturam, sensum habere. Ordinis autem, qui in motu conspicitur, nomen Rhythmus, id est, numerus, esse potest: sed eius, qui in voce, acuto &

- προσαγορεύοιτο χορεία δὲ τὸ ξυναμφοτέρων κληθείη. θεοὺς δὲ ἔφαμεν ἑλεοῦντας ἡμᾶς, συγχορευτάς τε καὶ χορηγούς ἡμῖν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας. καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα; ΑΘ. Ὅ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν χορὸς εἴρηγται τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν
- b. ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι. ΚΛ. Πῶς δὴ; λέγε. μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνεται ἂν ὡς γ' ἑξαιφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορὸς· εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη, μέχρι ἑξήκοντα, αὐτῶ χορεύουσιν. ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὲ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπη τοῦτο εὐλογον οὕτω γιγνόμενον ἂν γίγνοιτο. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ἡμολογεῖται;
- c. ΚΛ. Τοῦ πέρι; ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλυν τε καὶ ἄρρενα, καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτῇ ἐπάδουσαν, μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἀμωσγέπως αἰεὶ μεταβαλλόμενα

gravi simul contemperato, Harmonia, id est, concentus. utrumque vero simul, Chorea nominabitur. Deos quoque diximus nostri misertos choreae concelebratores ac duces dedisse nobis Apollinem & Musas: tertiumque, si recordamur, Dionysum numeravimus. *Cli.* Cur non recordari debeamus? *Athen.* Atqui Apollinis & Musarum chori dicti iam sunt: tertius autem, qui reliquus est, Dionysio necessario tribuetur. *Cli.* Quo pacto? latius expone. nam primo auditu valde absurdus Dionysiacus seniorum chorus esse videtur, si ultra tricesimum annum, & ad quinquagesimum iam proventi, & usque ad sexagesimum eo utantur. *Athen.* Vera loqueris. sed ratione ad haec opus esse arbitror, ut appareat, quo pacto opportune id fieri possit. *Cli.* Quidni? *Athen.* Numquid superiora illa inter nos constant? *Cli.* Quanam? *Athen.* Quod oporteat viros omnes & pueros, liberos & servos, mares & feminas, & universam civitatem toti civitati quotidie, quae diximus, variis modis & carminibus decantare, ut ex innume-

καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν ὥστε ἀπλησίαν εἶναί τινα τῶν ἕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ ἡδονήν. ΚΛ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν ταῦτα δεῖν οὕτω πράττεσθαι; ΑΘ. Ποῦ δὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ ἅμα Φρονήσεσι δ. πιθανώτατον ἂν τῶν ἐν τῇ πόλει, ἄδον τὰ κάλλιζα, μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθά; ἢ τοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίσων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ὤδων; ΚΛ. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὡς γε τὰ νῦν λεγόμενα. ΑΘ. Πῶς οὖν πρόπον ἂν εἴη τοῦτο; ὄρατε εἰ τῆδε. ΚΛ. Πῆ δὴ; ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος, ὄκνου πρὸς τὰς ὤδὰς μεσῶς, καὶ χαίρει τε ἥττον πράττων τοῦτο, καὶ ἀνάγκης γιγνομένης, αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσ- e. βύτερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἄρ' οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὔν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ἄδειν ἐσὼς ὀρθός, ἐτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἂν. καὶ ταῦτά γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι, πεφωνασκηκότες, ἰσχυροὶ τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζονται

rabili hymnorum varietate, inexplibili quodammodo voluntate concinentes afficiantur. *Cli.* Nihil obstat, quo minus concedatur ita fieri oportere. *Athen.* Sed quo optima haec civitatis pars, cui propter aetatem atque prudentiam summa inest ad persuadendum auctoritas, optima canendo maximorum bonorum causa erit? an id stulte omittemus, in quo optimorum & utilissimorum cantuum vis inest praecipua? *Cli.* Haud omittere licet, ut modo apparet. *Athen.* Quomodo igitur decenter id fiet? videte, quaeso, an ita. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Unusquisque senior, circa cantus iam satietate affectus, his minime delectatur: & cum res postulat canere, quanto senior atque modestior est, tanto magis canere veretur. an non ita? *Cli.* Ita prorsus. *Athen.* Sed multo etiam magis in theatro coram multitudine rectus cantare prae pudore non tolerabit: praesertim si seniorum chori, quemadmodum qui de victoria contendunt, & ii quidem, quo clarior vox sit, tenues atque ieiuni cantare cogantur. sic enim non sine molestia &

- ἄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάσῃ που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχρῆτιλῶς
 P. ἄδοντες, ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοντο. ΚΛ. Ἀναγκαιό-
 666
 a. τατα μέντοι λέγεις. ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα
 προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδὰς; ἄρ' οὐ νομοθετήσομεν, πρῶ-
 τον μὲν τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τοπαράπαν
 οἴνου μὴ γεύεσθαι; διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχε-
 τεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνοὺς
 ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι τὴν ἐκμανῆ εὐλαβούμενοι ἕξιν τῶν νέων.
 μετὰ δὲ τοῦτο, οἴνου μὲν δὴ γεύεσθαι τοῦ μετρίου, μέχρι
 b. τριάκοντα ἐτῶν· μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τοπαράπαν τὸν νέον
 ἀπέχεσθαι. τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς ξυσ-
 σιτίοις εὐωχθέντα, καλεῖν τοὺς τε ἄλλους θεοὺς, καὶ δὴ καὶ
 Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα
 καὶ παιδιᾶν, ἣν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ
 γήρας ἀνσηρότητος ἐδωρήσατο, τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστ'
 ἀνηβᾶν ἡμᾶς, καὶ δυσθυμίας λήθην γίνεσθαι, μαλακώτε-
 c. ρον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σί-
 δηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι.

pu-dore cantabunt, & ad ista tardiores accedent. *Cli.* Neces-saria narras. *Athen.* Quo igitur pacto paratos eos ad cantum reddemus? Principio lege fanciemus, ut pueri usque ad duo-devicesimum annum vini usum prorsus ignorent. Nempe eos monebimus, non oportere ignem igni in corpus atque animam fuggerere, antequam viri effecti subire labores incipiant. fu-riofum namque habitum iuventutis cavere oportet. Deinde vino moderate utantur, usque ad annum aetatis tricesimum. ab ebrietate vero & vini repletionem iuvenes omnino absti-neant. Sed cum ad quadragesimum pervenerint, tunc in con-viviis liberius discumbentes, cum alios Deos, tum Dionysum ad sacra senum & ludos invocent, qui hominibus vinum, quasi remedium adversus senectutis duritiam est largitus, ut reiuve-nescere videamur, & moestitiae nos oblivio capiat, ipsaque affectio animi, sicuti ferrum in igne, ex duritie in mollitiam de-ducta flexibilior fiat. Primum quidem sic affectus quisque, sum-

πρώτον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος, ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοι προ-
 θυμότερόν τε, ἤττον αἰσχυρόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἀλλ' ἐν
 μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἀλλ' ἐν οἰκείοις, ἄδειν τε, καὶ
 (ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν) ἐπάδειν; ΚΛ. Καὶ πολὺ γε. ΑΘ.
 Εἰς μὲν γε τὸ προάγειν τοῖσιν αὐτοῦς μετέχειν ἡμῖν ᾠδῆς,
 οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχήμων γίγνοιτο. ΚΛ. d.
 Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ποῖαν δὲ ἄσουσιν οἱ ἄνδρες Φωνῆν, ἢ μουσάν;
 ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα. ΚΛ. Πῶς γὰρ
 οὐ; ΑΘ. Τίς ἂν οὖν πρέποι θεοῖς ἀνδράσιν; ἄρ' ἂν ἢ τῶν
 χορῶν; ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ᾧ ξένη, καὶ οἶδε, οὐκ ἄλλην ἂν
 τινα δυναίμεθα ᾠδῆν ἢ ἣν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν. ξυνήθεις
 ἄδειν γενόμενοι. ΑΘ. Εἰκότως γε. οὕτως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι
 γεγόνατε τῆς καλλίστης ᾠδῆς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχε- e.
 τε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄξεσι κατωκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πώ-
 λους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους Φορβάδας, τοὺς νέους κέκτησθε.
 λαβῶν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων σπά-
 σας σφῆδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἵπποκόμον τε
 ἐπέσχεεν ἰδίᾳ, καὶ παιδεύει ψήχων τε καὶ ἡμερῶν, καὶ πάν-

ta fiducia, minus verebitur inter aliquos ac suos, non tamen
 multos & alienos canere, & una, quod iam saepius repetivi-
 mus, incantare. *Cli.* Et maxime quidem. *Athen.* Ad eos
 igitur inducendos, ut cantibus interesse velint, modus hic
 haud indecens erit. *Cli.* Non certe. *Athen.* Qua autem voce
 & qua Musa hi viri cantabunt? an ea videlicet, quae ipsis
 conveniat? *Cli.* Ea dumtaxat. *Athen.* Quaenam igitur divinis
 viris conveniens erit? nonne ea, qua chori decantant? *Cli.*
 Nos quidem, hospes, & ii, non possumus aliud canere, quam
 quod in choro didicimus. in hoc enim cantu assueti sumus.
Athen. Par est. optimum enim cantum non didicistis: quasi
 enim castrensem rempublicam habetis potius, quam urba-
 nam. propterea tanquam frequentes pullos gregatim pascen-
 tes, iuvenes amatorios habetis. unde nemo vestrum arripit
 suum, & ad cohibendam eius ferocitatem, cuidam, quasi
 equorum magistro, committit, qui erudiat ipsum leniter tra-

- τα προσήκοντα ἀποδίδους τῇ παιδοτροφίᾳ. ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄση δυνάμενος διοικεῖν,
- p.** ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἶπομεν τῶν Τυρταίου πολεμικῶν εἶναι πο-
⁶⁶⁷
a. λεμικώτερον. τέταρτον, ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα, ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει. ΚΛ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὧ ξένε, ὅπῃ πάλιν αὐ τοὺς νομοθέτας φαυλίζεις. ΑΘ. Οὐκ, ὧ ἄγαθ', προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν, ἤρῳ τούτο, εἶπερ' ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτη πορευόμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν Μοῦσαν τῆς τῶν
- b.** χορῶν καλλίῳ καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦναι τούτοις οὓς φαμὲν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δὲ ἥτις καλλίση ταύτης κοινωνεῖν. ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπασιν ὅσοις συμπάρεπεται τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνου αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι, ἢ τινα ὀρθότητα, ἢ, τὸ τρίτον, ὠφέλειαν. οἷον δὴ λέγω ἐδώδῃ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμπάσῃ τροφῇ παρέ-
c. πεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείπομεν ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὑγιεινὸν τῶν προσφερομένων

ctans & mansuefaciens, & cetera, quae educationi conveniunt, peragens, ex quo non modo probus miles efficiatur, sed civitatum quoque & urbium idoneus gubernator: quem quidem principio diximus Tyrtaei militibus fore bellicosiores, quarto virtutis loco, non primo, semper & ubique privatim & publice fortitudinis munera colentem. *Cli.* Nescio, quo modo rufus, hospes, legumlatoribus nostris derogas. *Athen.* Non ex animo id facio, bone vir, si quidem facio. sed pergamus, quo ratio ducit, si vultis. Nam si Musam habemus, chororum & theatri communi Musa praestantiores, hanc illis exhibere conemur, quos diximus illam quidem vereri, & aliam quaerere meliorem. *Cli.* Omnino. *Athen.* Omnibus igitur, quaecunque gratia quaedam sequitur, ineffe id oportet, ut vel ea ipsa gratia sola in his alliciat, sitque praecipuum, vel rectitudo, vel utilitas. Exemplo, quod dico, exponam. Cibus ac potus, & alimentum omne, gratiam habet, quam voluptatem dici-

λέγομεν ἐκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μισθώσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν· τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν, καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς, τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀποτελοῦσαν. ΚΛ. Ἔστιν οὕτω. ΑΘ. Τί δέ; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασία, ὅσαι τέχναι εἰκαστικαί, ἅρ' οὐκ ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδονὴν ἐν αὐτοῖς γίγνεσθαι, **d.** παρεπόμενον ἂν γίγνηται, χάριν αὐτὸ δικαιοτάτου ἂν εἴη προσαγορεύειν; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιοῦτων ἢ ἰσότης ἂν, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσοῦτου καὶ τοῦ τοιοῦτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονὴ κρίνοιτ' ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρθῶς, ὃ μήτε τινα ἀφέλειαν, μήτε ἀλήθειαν, μήτε ὁμοιότητα ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὖ γε βλάβην· ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίγνοιτο τοῦ συμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιπα τίς ὀνομάσαι ἂν ἡδονὴν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτων ἐπακολουθῇ. ΚΛ. Ἀβλαβῆ λέγεις ἡδονὴν μόνον. ΑΘ. Ναί, καὶ παιδιῶν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέ-

mus : rectitudinem vero & utilitatem, si confert ad sanitatem. *Cli.* Profus. *Athen.* Sic & in discendo gratia inest, quae voluptas nominatur: rectitudo etiam atque utilitas, & bonus habitus atque pulcher, quae ab ipsa veritate efficiuntur. *Cli.* Ita est. *Athen.* Quid porro in artibus, quibus similia efficiuntur, nonne id ipsum inspicimus? voluptas profecto ex illis quandoque provenit, quam par est gratiam nominare. *Cli.* Certe. *Athen.* Rectitudinem vero talium, ut in universum dicam, aequalitas ipsa tanti talisque efficit potius, quam voluptas. *Cli.* Praeclare. *Athen.* Voluptate igitur sola id merito iudicabitur, quod neque utilitatem, neque veritatem, neque similitudinem, neque rursus damnum efficit, sed solum causa gratiae illius fit, quae concomitatur alia: quam voluptatem recte possumus nominare, quando videlicet nihil istorum ipsam sequitur. *Cli.* Voluptatem dicis solam, quae minime noceat? *Athen.* Nempe: & lufum rursus eam ipsam

- γω τότε ὅταν μήτε τι βλάβη, μήτε ὠφελῆ, σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον. ΚΛ. Ἀληθέςατα λέγεις. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν Φαίμεν ἄν, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ἡμῖσα ἡδονῆ
- p.** προσήκειν κρίνεσθαι καὶ δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γὰρ εἴ τῷ δοκεῖ, ἢ μὴ τις χαίρει τῷ, τό γε ἴσον, οὐδὲ τὸ συμμετρον ἄν εἴη σύμμετρον ὅλως· ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιχα, ἡμῖσα δὲ ὀφρῶν ἄλλω. ΚΛ. Παντάσασι μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικὴν γε πᾶσαν Φαίμεν εἰ- κασικὴν τε καὶ μιμητικὴν; ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Ἐκείν' ἄρα ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῆ Φῆ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἡμῖσα ταύτην, ὡς σπουδαιαν, εἴτις
- b.** ἄρα που καὶ γίγνοιστο· ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι. ΚΛ. Ἀληθέςατα. ΑΘ. Καὶ τοῖσι δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ὠδὴν τε ζητοῦσι καὶ μουσικῶν, ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἡδεῖα, ἀλλ' ἥτις ὀρθή. μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότητος, εἰ τὸ μιμηθὲν, ὅσον τε καὶ οἶον ἦν, ἀποτελοῖτο. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Καὶ μὴν

appello, quando nec nocumenti, neque utilitatis, aliquid affert aestimatione dignum. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Sequitur ex his, quae diximus, nullam imitationem voluptate & opinione non vera iudicandam esse: similiter etiam aequalitatem nullam. non enim quia huic videatur, aut quoniam hic gaudeat, idcirco aequale, ipsum aequale est, aut commensurabile ipsum est commenturabile; sed nullo alio, quam veritate sola. *Cli.* Sic est omnino. *Athen.* Atqui musicam omnem imitatricem, & similitudinem effectricem esse dicimus. *Cli.* Cui dubium? *Athen.* Cum ergo quis sola voluptate musicam afferit iudicari, minime audiendus est, minimeque huiusmodi musica, si alicubi colitur, quaerenda est; sed illa, quae per imitationem boni similitudinem possidet. *Cli.* Vera haec sunt. *Athen.* Qui ergo cantus speciem & Musam quaerunt optimam, non eam, quae iucunda, sed quae recta est, quaerere debent. Rectitudo enim imitationis in hoc consistit, ut dicebamus, si tantum & tale fiat, quod imitatione exprimitur,

τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογῶσιν περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ
περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησις τε καὶ ἀπεικασία. καὶ τοῦ- c.
τό γε μᾶν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμολογοῦσιν ποιηταί τε καὶ
ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ'
ἕκαστον γε, ὡς ἔοικε, γινώσκειν τῶν ποιημάτων, ὅ, τι ποτέ
ἐστὶ, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἀμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γι-
νώσκων τὴν οὐσίαν τί ποτε βούλεται, καὶ ὅτου ποτέ ἐστιν εἰ-
κῶν ὄντως, σχολῆ τὴν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ
ἀμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται. ΚΛ. Σχολῆ. πως δ' οὔ; ΑΘ.
Ὅ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων, ἄρ' ἂν ποτε τό γε εὔ και κα- d.
κῶς δυνατὸς εἴη διαγνώσωναι; λέγω δ' οὐ πάνυ σαφῶς· ἀλλ'
ἔωδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθεῖη. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Εἰσὶ δὴ που
κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῶν ἀπεικασίαι μυρίαί. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τί
οὔν; εἰ τις ἀγνοοῖ τῶν μεμιμημένων ὅ, τι ποτέ ἐστὶν ἕκαστον
τῶν σαμάτων, ἄρ' ἂν ποτε τόγε ὀρθῶς εἰργασμένον αὐτῶν
γνοίη; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος,
καὶ ἑκάστων τῶν μερῶν τὰς θέσεις ἢ ἔχει, ὅσοι τέ εἰσι καὶ e.

quantum & quale in se ipso est. *Cli.* Cui dubium? *Athen.*
Atqui illud de musica omnes concederent, omnia videlicet
poëmata eius imitationem esse atque assimilationem. quod &
poëtae omnes, & auditores, histrionesque concederent. *Cli.*
Magnopere. *Athen.* Oportet igitur circa unumquodque poë-
ma & figmentum, ut videtur, quid sit, quod effingitur, co-
gnoscere illum, qui in ipso non sit erraturus. nam qui nec no-
vit, quid essentia ipsius velit, nec cuius imago sit, nunquam
rectitudinem eius & errorem intelliget. *Cli.* Nunquam certe.
Athen. Qui autem rectitudinem operis non intelligit, num,
bene an male factum sit, cognoscet? Obscurius equidem lo-
quor. forte vero planius ita mihi dicetur. *Cli.* Quo pacto?
Athen. Multae ad aspectum pertinentes similitudines fiunt.
Cli. Certe. *Athen.* Si quis corporis depicti modum non teneat,
cognoscetne unquam, utrum recte sit pictum? ut puta, utrum
articulos corporis & singulas particulas habeat, & numerum, &
qualitatem, & locationem singulorum, prout decet ad singula,

ὅποια παρ' ὅποια αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπέλι-
 ληφε, καὶ ἐτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα ἢ πάντα ταῦτα
 τεταραγμένως εἰργασαί μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἄν ποτε διαγνώναί
 τις τοπαράπαν, ἀγνοῶν ὃ, τι ποτέ ἐσι τὸ μεμιμημένον ζῶον;
ΚΛ. Καὶ πῶς; **ΑΘ.** Τί δ' εἰ γιγνώσκοιμεν ὅτι τὸ γεγραμ-
 μένον ἢ τὸ πεπλασμένον ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα
p. τὰ ἑαυτοῦ καὶ χρώματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπέλιλθεν ὑπὸ
 669 τῆς τέχνης, ἄρα γε ἀναγκαῖον ἤδη τῷ ταῦτα γνόντι, καὶ
a. ἐκεῖνο ἐτοίμως γιγνώσκειν εἴτε καλὸν εἴτε ὅπη ποτέ ἔλλιπες
 ἂν εἶη κάλλους; πάντες μὲντ' ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὧ ξένε, τὰ
 καλὰ τῶν ζῶων ἐγιγνώσκομεν. **ΚΛ.** Ὁρθότατα λέγεις. **ΑΘ.**
 Ἄρ' οὖν οὐ περὶ ἐκάστην εἰκόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ
 καὶ πάντῃ τὸν μέλλοντα ἔμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα
b. τρία ἔχειν; ὃ, τέ ἐσι, πρῶτον γιγνώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς,
 ἔπειθ' ὡς εὖ, τὸ τρίτον, εἰργασαί τῶν εἰκόνων ἡτισοῦν ῥήμασί
 τε καὶ μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς; **ΚΛ.** Ἔοικε γοῦν. **ΑΘ.** Μὴ
 τοίνυν ἀπέπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν μουσικὴν ἢ χαλεπόν.
 ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται τὸ περὶ αὐτὴν διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας

colores praeterea atque figuras: vel contra, utrum perturbate
 haec omnia picta sint? an censes, haec aliquem cogniturum,
 qui animal, quod pingitur, minime noverit? *Cli.* Nullo modo.
Athen. Sin autem cognoscat aliquis, hominem esse id, quod
 pictum, vel quoquo modo formatum est, suasque partes omnes,
 & figuras, & colores ab arte accepisse; num idem necessario,
 sicubi defectus aliquis pulchritudinis in eo sit, continuo agnos-
 cet? *Cli.* Omnes ferme hoc modo, hospes, quae in anima-
 libus pulchre se habent, cognosceremus. *Athen.* Recte loque-
 ris. Nonne igitur in imagine omni, sive per picturam, sive
 per musicam, sive quomodocunque aliter fiat, tria haec pru-
 dentem iudicem habere oportet? primum, ut cognoscat, quid
 sit, quod in imitationem cadit: secundum, ut recte: tertium,
 ut bene, quaelibet similitudo verbis, concentibus, numeris ef-
 fecta sit, noverit? *Cli.* Videtur. *Athen.* Ne pigeat igitur dif-
 ficultatem, quae in musica est, exponere. Porro, quoniam ma-

εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ δεῖται πλείους πασῶν εἰκόνων. ἁμαρ-
 τῶν τε γὰρ τις μέγισ' ἂν βλάβητο, ἢ ἢ κακὰ φιλοφρονού-
 μενος χαλεπώτατόν γε αἰτῶσθαι, διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς, c.
 Φαυλοτέρους εἶναι ποιητὰς αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν
 ἐκεῖναί γε ἕξαμάρτοιν ποτὲ τοσοῦτον, ὥστε, ῥήματα ἀνδρῶν
 ποιήσασαι, τὸ σχῆμα γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι καὶ
 μέλος ἐλευθέρων αὐτῶν καὶ σχήματα ξυμβεῖσαι, ῥυθμοὺς δού-
 λων καὶ ἀνελευθέρων προσαρμόττειν· οὐδ' αὐτῶν, ῥυθμοὺς καὶ
 σχῆμα ἐλευθέρων ὑποθεῖσαι, μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀπο-
 δοῦναι τοῖς ῥυθμοῖς. ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ d.
 ὀργάνων, καὶ πάντας ψόφους εἰς ταυτὸ οὐκ ἂν ποτὲ ξυ-
 δεῖται, ὡς ἐν τι μιμούμεναι. ποιηταὶ δ' ἀνθρώπινοι, σφόδρα τὰ
 τοιαῦτα ἐμπλέκοντες, καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως, γέλωτ' ἂν
 παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους Φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν
 ἄρα τῆς τέρψιος. ταῦτά τε γὰρ ὀρῶσι πάντα κυκώμενα,
 καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταί. ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέ-
 λους χωρὶς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ' αὐτῶν

gis haec, quam aliae similitudines, celebratur, maiore, quam
 in ceteris, opus est diligentia. nam qui in hac aberrat, ma-
 xime laeditur, cum sub eius suavitate malos imbibat mores.
 difficile autem id cognitu est, quoniam poëtae non ita, ut Mu-
 sae, artem poëticam tenent. nunquam enim illae tantum errare
 possent, ut in effingendis viroverbis, colorem mulierum
 concentusque redderent; vel in concentibus figurisque libero-
 rum, fervorum & illiberalium numeros; vel in numeris figu-
 risque liberis, concentum vel sermonem numeris contrarium.
 nunquam insuper ferarum voces atque hominum, pulsando-
 rumque instrumentorum, & strepitus omnes, quasi unum ali-
 quid imitentur, in unum confunderent. Humani vero poëtae
 huiusmodi multa perturbant, & sine ratione commiscent, ri-
 sumque hominibus commovent: quos Orpheus delectationis
 gratiam nactos ait. omnia enim & confusa cernunt, & ipsi
 quoque distrahunt poëtae, numerum quidem atque figuras a
 concentu seorsum, orationes nudas absque concentu metrico

- c. καὶ ῥυθμοὺς ἀνευ ῥημάτων, ψιλῆ καθαρίσει τε καὶ αὐλήσει προσχρώμενοι. ἐν οἷς δὴ παγχάλεπον ἀνευ λόγου γιγνόμενον ῥυθμόν τε καὶ ἀρμονίαν γινώσκειν, ὃ, τι τε βούλεται, καὶ ὅτω ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων. ἀλλ' ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε, πολλῆς ἀγροικίας μεσὸν πᾶν, ὀπίσσω τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ Φωνῆς Δηριώδους σφόδρα
- P. Φίλον, ὥστ' αὐλήσει γε χρῆσθαι καὶ καθαρίσει, πλὴν ὅσον ⁶⁷⁰ ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδῆν. ψιλῆ δ' ἑκατέρω πᾶσά τις ἀμου-
- a. σία καὶ θαυματουργία γίγνοιτ' ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτη λόγον. ἡμεῖς δέ γε οὐχ ὅτι μὴ δεῖ ταῖς μούσαις ἡμῶν προσχρῆσθαι τοὺς ἤδη τριακοντούτους καὶ τῶν πεντηκοντα πέρα γεγονότας σκοπούμεθα, ἀλλ' ὅτι τότε δεῖ. τότε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη τῆς γε χορικῆς μούσης, ὅτι πεπαιδευσθαι δεῖ βέλτιον τοὺς πεν-
- b. τηκοντούτους, ὅσοις περ ἂν ἄδειν προσήκη. τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν ἀρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν εὐαισθητῶς ἔχειν καὶ γινώσκειν. ἢ πᾶς τὴν ὀρθότητα γινώσεται τῶν μελῶν,

componentes, atque etiam concentus & numeros absque verbis, nudae citharae pulsationi & tibiae sono accommodantes. qua in re difficillimum est cognoscere, quid numerus & concentus, qui sine verbis fit, sibi velit, & cui imitationi similis fit earum, quae ratione sunt dignae. putare autem oportet, multa ruditate esse refertum id omne, quodcunque sive velocitatem, seu tarditatem, vocemque ferarum proxime sequitur, ut aliter tibia citharaque utaris, quam ad tripudium opus fit atque cantum. nudo autem utroque uti, abusus est praestigiatrici ostentationi persimilis, & a Musis admodum alienus. Sed horum quidem haec ratio est. nos autem haec non consideramus, quod triginta quinquagintaque annos & ultra nati Musis nostris uti non debeant: sed, uti quando debeant, videamus. Ex istis autem oratio haec nobis id significare videtur, quod ad quinquagesimum annum provectos, quibuscunque canere opus est, melius ceteris chori Musam tenere oporteat. necesse namque est, ut acute concentus & numeros sentiant,

ἢ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ Δωρισι, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν ὁ ποιητὴς αὐτῷ προσῆψεν, ὀρθῶς ἢ μὴ; ΚΛ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς. ΑΘ. Γελῶσι γὰρ ὅγε πολὺς ὄχλος, ἡγούμενος ἰκανῶς γιγνώσκων τὸ, τ' εὐάρμοσον καὶ εὐρυθμον καὶ μὴ, ὅσοι προσφθεῖν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ γηγύνασι διηναγκασμένοι. ὅτι δὲ δρῶσι ταῦτα ἀγνοοῦντες αὐτῶν ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται τότε που προσήκοντα μὲν ἔχον πᾶν μέλος, ὀρθῶς ἔχειν μὴ προσήκοντα δὲ, ἡμαρτιμένως. ΚΛ. Ἀναγκαιότατα. ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴδὲ ὅ, τι ποτ' ἔχει γιγνώσκων, ἄρα ὅ, τι περ εἶπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει, γινώσεται ποτὲ ἐν ὄρω; ΚΛ. Καὶ τίς μηχανή; ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὐτὰ νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς ἡμῖν οὐς νῦν παρακαλοῦμεν, καὶ ἐκόντας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσοῦτου πεπαιδευθεῖν σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι ξυνακλουθεῖν ἕκασον ταῖς τε βάσει τῶν ῥυθμῶν, καὶ ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν ἵνα καθορῶντες τὰς τε

atque cognoscant. quomodo enim aliter quispiam rectitudinem cantus cognoscet, cui vel conveniat, vel non conveniat Doricum, & numerus, quem illi poëta adiunxit, utrum recte iunxerit necne? *Cli.* Nullo certe pacto. *Athen.* Vulgus autem deridendum est, cum se putet, quod boni concentus numerique compos est, & quod contra, satis cognoscere: hi, inquam, qui ad numeros accinere & saltare iam olim coacti sunt. quod vero singula istorum ignorent, non isthuc apud se ita reputant, quod quilibet cantus, si omnia sibi convenientia continet, recte se habet: si non continet, contra. *Cli.* Sic omnino necesse. *Athen.* Quid porro? si quis rationem eius, quidve habeat, non intelligit, numquid, quod diximus, quo pacto recte se habeat, in aliquo unquam cognoscet? *Cli.* Quo pacto id fieri posset? *Athen.* Hoc itaque nunc in his invenisse videmur, quod cantores eos seniores, quos prius quidem nolentes ita provocamus, ut libenter quodammodo canant, usque adeo haec didicisse necesse est, ut eorum quilibet tam numerorum progressus pondera, quam sonos fidium harmonicis consequatur:

- ἀρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς, ἐκλέγεσθαι τε τὰ προσήκοντα οἷοίτ' ὄσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιοῦτοις ἄδειν πρέπον καὶ οὕτως ἄδωσι, καὶ ἄδοντες, αὐτοὶ τε ἡδονὰς τοπαραχρῆμα ἀσινεῖς ἡδωνται, καὶ τοῖς νεωτέροις ἢ εὐμύνας ἡθῶν χρη-
- e. εἰς ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίνωνται. μέχρι δὲ τοσούτου παιδευθέντες, ἀκριβεστέραν ἂν παιδείαν τῆς ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μετακεχειρισμένοι, καὶ τῆς περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμίᾳ ἀνάγκῃ ποιητῆ γιγνώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα· τὸ δ' ἀρμονίας καὶ ῥυθμοῦ, σχεδὸν ἀνάγκῃ. τοῖς δὲ πάντα τὰ τρία, τῆς ἐκλο-
- p. γῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου ἢ μηδέποτε ἱκανὸν ἐπω-
- 67¹ δὸν γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν. Καί, ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρ-
- a. χαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῶ τοῦ Διονύσου χορῶ βοήθειαν ἐπιδειξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν εἴρηκε. σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε· Ἰσοκράτους μὲν που ὁ ἐξῆλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προΐουσης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον εἰ ξυμβαίνει γιγνόμενος. ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γί-
- b. γνεσθαι περὶ τῶν νῦν γιγνομένων. ΚΛ. Ἀνάγκῃ. ΑΘ. Πᾶς

ut concentus & numeros intelligentes, illos eligere possint, quos tantis ac talibus decantari oporteat; atque ita canentes & ipsi voluptates innocuas confestim percipiant, & iuvenes ad probos mores de cantibus perducant & oblectamentis. Eatenus autem docti, exquisitiorem, quam vulgus & poëtae ipsi, disciplinam habebunt. tertium quidem illud, sive bona, sive mala imitatio fit, non est necesse, ut poëta cognoscat: concentum vero numerumque, necesse. Isti autem omnia tria cognoscere debent, ut optimum & secundum eligere queant. aliter autem nunquam sufficienter, veluti incantationibus quibusdam, poterunt iuvenum animos ad virtutem allicere. Enimvero, quod ab initio voluimus, ut videlicet Dionysi choro rectam opem fermo noster afferret, pro viribus dictum est. Verum consideremus, an hoc ita fit factum. talis utique concentus hominum necessario computatione progrediente turbulentior redditur: quod & a principio supposuimus, in his, quae fiunt

δέ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται, καὶ γεγηθέ τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλαται καὶ ἀνηκουσίας ἐν τῷ τοιοῦτῳ τῶν πέ-
 λας ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γε-
 γονέναι. ΚΛ. Τί μῆν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται
 ταῦτα, καθάπερ τιὰ σίδηρον, τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων δια-
 πύρους γιγνομένας, μιλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας;
 ὥστε εὐαργῶγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ καὶ ἐπιζαμένῳ παι- c.
 δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι. τοῦτον δ' εἶναι
 τὸν πλάσῃν, τὸν αὐτὸν ὄνπερ τότε τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην· οὐ
 νόμους εἶναι δεῖσυμποτικοῦς, δυναμένους τὸν εὐελπιν καὶ θαρ-
 ραλέον ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος,
 καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου
 καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τού-
 τοις τᾶναντία· καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλι-
 ζον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἴουστ' εἶναι μετὰ δίκης· d.
 ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν. ΚΛ. Ἐσι
 ταῦτα. ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ

hodie, necessario fieri. *Cli.* Necessè. *Athen.* Ubi certe unuf-
 quisque se ipso levior factus extollitur & exsultat, audaciaque
 repletur, nec audit proximum, sed tam sui ipsius, quam cete-
 rorum omnium, ducem se sufficientem existimat. *Cli.* Absque
 dubio. *Athen.* An non diximus, quoties ista fiunt, bibentium
 animos, sicut in igne ferrum, ita vino ferventes molliores
 iunioresque fieri: & idcirco facilius deduci, veluti quando iu-
 venes erant; si quis & possit, & sciat, erudire eos ac fingere?
 fictorem vero eundem esse, qui & tunc probus legislator di-
 cebatur. cuius in legibus computationis modus est praescri-
 bendus, ut possint hae leges confidentem illum audacemque, &
 impudentiorem, quam deceat, factum, qui ordinem vicissim
 silentio, sermone, computatione, & musica fervare non vult,
 cohibere, atque ita instruere, ut contra in omnibus facere
 velit, quam faciat; contra insurgentem ac turpem confidentiam
 admoventes timorem optimum cum iustitia. quem quidem
 timorem divinum, pudorem & verecundiam nominavimus.

συνδημιουργούς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ
 νηφόντων στρατηγούς· ὧν δὴ χωρὶς, μέθῃ διαμάχεσθαι δεινό-
 τερον, ἢ πολεμίους εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων. καὶ
 τὸν αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις, καὶ τοῖς ἡγε-
 e. μόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονόσιν,
 ἴσην καὶ μείζω τὴν αἰσχυνὴν φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως
 ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν. ΚΛ. Ὅρθῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν εἶγε εἴη
 τοιαύτη μὲν μέθῃ, τοιαυτὴ δὲ παιδιὰ, μῶν οὐκ ὠφελιθέστες
 ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον, ἀπαλ-
 λάττειντο ἀλλήλων, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ταυῶν ἐχθροί; κατὰ
 p. νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυνουσίαν ξυγγεγόμενοι καὶ ἀκολουθή-
 672 σαντες, ὁπότε ἀφιγοῖντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσι; ΚΛ.
 a. Ὅρθῶς, εἶγε δὴ εἴη ἐπὶ τοιαύτῃ οἴαν νῦν λέγεις. ΑΘ. Μὴ
 τοῖνυν ἐκεῖνό γ' ἐτι τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν ἀπλῶς,
 ὡς ἔσι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ
 ἐτι πλείω τις ἂν ἐπεξέλθοι λέγων· ἐκεῖ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν
 ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν ὄκνος εἰς τοὺς πολλοὺς, διὰ τὸ κακῶς

Cli. Est, ut ais. *Athen.* Harum legum auctores atque custodes
 a perturbatione & ebrietate remotos esse oportet, vinolento-
 rum duces. sine quibus contra ebrietatem pugnare durius est,
 quam sine ducibus prudentibus & consideratis cum hostibus
 dimicare. Si quis autem neque obtemperare velit his, neque
 ducibus Dionysi ultra annos sexaginta natis, aequale, vel etiam
 maius, dedecus ferat, quam qui ducibus Martis non paret. *Cli.*
Recte. Athen. Nonne, si talis ebrietas talisque ludus adhibere-
 tur, compotatores magnam inde utilitatem consecuti, & maio-
 ri, quam prius, invicem benevolentia iuncti, non autem, sicuti
 nunc, inimici discederent: cum legitime invicem conversati
 essent, & ducentibus sobriis temulenti quoque legibus obtem-
 perassent? *Cli.* Sic certe, si talis esset ebrietas, qualem modo
 narrabas. *Athen.* Ne igitur Liberi patris munus simpliciter ita
 vituperemus, quasi malum sit, neque dignum, ut in civitate
 recipiatur. Atqui plura etiam in hanc sententiam referri pos-
 sent: quamvis maximum illud bonum, quod largitur Diony-

τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γινῶναι λεχθέν. ΚΛ. Τὸ β. ποιῶν δὴ; ΑΘ. Λόγος τις ἄμα καὶ Οἴμη ὑπορρεῖ πᾶς, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητριᾶς διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γινῶ-
 μην διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μαυικὴν ἐμβάλλει
 χορείαν τιμωρούμενος· ὅθεν καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ δε-
 δάσθηται. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλῆς ἡγουμένοις
 εἶναι λέγειν περὶ θεῶν, ἀφήμι λέγειν τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι
 πᾶν ζῶον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοιοῦ- c.
 τον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ
 χρόνῳ ἐν ᾧ μήπω κέκμηται τὴν οἰκειάν Φρόνησιν, πᾶν μαίνε-
 ται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως· καὶ ὅταν ἀποκτείνῃ τις αὐτὸ τά-
 χιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ. ἀναμνησθῶμεν δὲ ὅτι μουσικῆς τε
 καὶ γυμνασικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι. ΚΛ. Μερμή-
 μεθα. τι δ' οὐ; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἀρμο-
 νίας αἰσθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῶν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν
 ταύτην ἔφαμεν; Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον, d.
 ταύτων αἰτίους γεγόνεναι; ΚΛ. Πᾶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Καὶ δὴ

fus, efferre in multos verear; quoniam homines, cum audie-
 rint, non recte accipiant, nec intelligant. *Cli.* Quid istud?
Athen. Rumor quidam & fama defluxit ad nos, hunc Deum
 a Dea Iunone mente olim deturbatum fuisse: atque idcirco
 ulciscendi gratia bacchantum choream omnemque insaniam
 induxisse, & vinum ad hoc ipsum tribuisse. Ego autem haec
 illis permitto dicere, qui tutum talia de Diis dicere arbitrantur.
 Illud tamen scio, quod nullum animal cum tanta ac tali na-
 scitur intelligentia, quanta & qualis ei, cum provectum fue-
 rit, convenit. hoc porro in tempore, quo prudentiam suam
 nondum possidet, furit omne, & sine ordine clamat: & cum
 quis ipsum occiderit, rursus incompote & sine ordine exful-
 tat. Recordemur autem, quod musicae & gymnasticae haec
 esse principia diximus. *Cli.* Recordamur. *Athen.* Nonne etiam,
 quod numeri & concentus sensus nobis solis sit, ex hoc prin-
 cipio constare diximus? Apollinem vero, & Musas, & Dio-
 nysum, duces ad haec nobis esse tributos? *Cli.* Utique. *Athen.*

καὶ τὸν οἶνον γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων λόγος, ἵνα μανῶ-
 μεν Φησὶν ἐπὶ τιμωρία τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι ὁ δὲ νῦν λε-
 γόμενος ὑφ' ἡμῶν, Φάρμακον ἐπὶ τὸν ναυτίον Φησὶν αἰδοῦς
 μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδόσθαι, σώματος δὲ υγιείας τε
 καὶ ἰσχύος. ΚΛ. Κάλλις, ὦ ξένη, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευ-
 ε. κας. ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεα διαπεπεράνθω
 τὰ δ' ἡμίσεα ὅπως ἂν ἐτι δοκῇ περανοῦμεν, ἢ καὶ ἐάσομεν;
 ΚΛ. Ποῖα δὴ λέγεις; καὶ πῶς ἐκάτερα διαιρῶν; ΑΘ. Ὅλη
 μὲν που χορεία, ὅλη παιδείσις ἦν ἡμῖν· τούτου δ' αὖ, τὸ μὲν,
 ῥυθμοὶ τε καὶ ἁρμονίαι τὸ κατὰ τὴν φωνήν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ.
 Τὸ δὲ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, ῥυθμὸν μὲν κοινὸν
 τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἴδιον· ἐκεῖ δὲ μέλος, ἢ
 τῆς φωνῆς κίνησις. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν
 τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς, πρὸς ἀρετῆς παιδείαν, οὐκ οἶδ'
 ὄντινα τρόπον ὠνομάσαμεν μουσικῆν. ΚΛ. Ὅρθῶς μὲν οὖν.
 ΑΘ. Τὰ δὲ γε τοῦ σώματος, ἃ παίζόντων ὄρχησιν εἶπομεν,
 ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἢ τοιαύτη κίνησις γί-

P.
673
a.

Vinum vero, ut ferunt multi, ad ultionem hominibus datum est, ut insaniant: ut autem sermo habet noster, remedium, & medicina in contrarium, ut animus quidem pudorem, corpus autem sanitatem & vires adipiscatur. *Cli.* Egregie, hospes, superiorem orationem commemorasti. *Athen.* Sed iam media pars eorum, quae ad choream pertinent, dicta est. reliquam vero, ut videtur, perficiemusne, an praetermitteremus? *Cli.* Quasnam dicis partes, & quomodo partiris utrasque? *Athen.* Tota quippe chorea, univēsa nobis dicta est disciplina: choreae vero pars una in voce est per numeros & concentus. *Cli.* Ita est. *Athen.* Altera in corporis motu per numerum atque figuram. sed numerum quidem habet cum motu vocis communem, figuram vero propriam. in prima autem illa parte cantus ipse vocis est motus. *Cli.* Vera narras. *Athen.* Sed vocis quidem habitum, qui ad disciplinam virtutis animi pervenit, nescio quomodo musicam nominavimus. *Cli.* Recte admodum. *Athen.* Si autem corporis motus in ludo, quem saltationem appellavimus, ad cor-

γυμναστικῆν, τὴν ἔντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ, γυμναστικῆν προσείπωμεν. ΚΛ. Ὁρθότατα. ΑΘ. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν σχεδὸν ἡμῖς διεληλυθέναι τῆς χορείας εἶπομεν, καὶ διαπεπεράσθαι, καὶ νῦν οὕτως εἰρήσσω τὸ δὲ ἡμῖς λέγαμεν. ἢ πῶς καὶ πῆ ποιητέον; ΚΛ. Ὡς ἄρισε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγόμενος, μουσικῆς περὶ διεληθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ γυμναστικῆς, τί ποτε οἶε σοὶ πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν; ΑΘ. Ἀποκεκρίσθαι ἔγωγ' ἂν σε φαίην σχεδὸν, ταῦτ' ἐρόμενον σαφῶς καὶ μανδῶν ὡς ἐρώτησις οὔσα αὐτῇ ταυτῶν, ἀπόκρισις τε ἐστίν, ὡς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεπεράσθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς. ΚΛ. Ἄρισθ' ὑπέλαβες τε καὶ οὕτω δὴ ποιεῖ. ΑΘ. Ποιητέον. οὐδὲ γὰρ πάνυ χαλεπὸν ἐστὶν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλεον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε. ΚΛ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν αὐτῆς ἀρχὴ μὲν τῆς παιδείας, τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰδίσθαι πᾶν ζῶον· τὸ δ' ἀνθρώπινον, ὡς ἔφαμεν, αἴσθησιν λα-

poris usque virtutem attingit, artificiosam hanc ad id ipsius deductionem, gymnasticam nominemus. *Cli.* Rectissime. *Athen.* De musica quidem, quam mediam choreae partem diximus, satis actum putavimus: atque ita de ea sit dictum. quare de reliqua iam dicamus: vel quid agendum? *Cli.* O vir optime, qui cum Cretensibus & Lacedaemoniis differis, quando iam satis tractatum de musica est, sed de gymnastica haecenus minime, quidnam responsurum tibi ad interrogationem huiusmodi utrumvis nostrum existimas? *Athen.* Affirmabo equidem, te, cum haec interrogaveris, aperte iam respondisse. intelligo enim, quod haec tua interrogatio responsio quaedam est, ut dixi, ac iussio simul, ut transfigantur, quae ad gymnasticam pertinent. *Cli.* Optime intellexisti: & sic facias. *Athen.* Faciendum est, neque enim difficile est, quae vobis utrisque notissima sunt, transfigere. nempe huius artis utrique multo magis, quam illius, periti estis. *Cli.* Vera ferme dicis. *Athen.* Nonne huius quoque ludi principium est? quia unumquodque animal natura saltare consuevit. homo

- βόν τοῦ ῥυθμοῦ, ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε. τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκουτος καὶ ἐγείροντος τὸν ῥυθμὸν, κοιναθέντε ἀλλήλοις χορεύου καὶ παιδιὰν ἔτεκέτην. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, Φαμέν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ· τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελθεῖν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χορεία τὸν κολοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ
- e. σφῶν ξυνοδοκεῖ. ΚΛ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις; ΑΘ. Εἰ μὲν τις πόλις, ὡς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ, χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν ἕνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεσται, ὡσαυτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασιν αὐτοῖς χρησέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾶ τε, καὶ ἐξέσαι τῷ βουλομένῳ, καὶ ὅταν βούληται, καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πίνειν μετ' ἐπι-
- p. 674
a. τηδευμάτων ἀντινωοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτε μέθη χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν, ἢ τοῦτον τὸν ἀνδρα. ἀλλ' ἐτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσδείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέ-

autem, velut diximus, cum numeri sensum acceperit, saltationem generavit ac peperit. cantus iam numerum excitat: quae ambo, invicem copulata, choream & ludum pepererunt. *Cli.* Ita est. *Athen.* Huius partem alteram iam peregrimus, alteram deinceps aggrediemur. *Cli.* Prorsus. *Athen.* Sermonem igitur de ebrietatis chorea primum hac, si placet, sententia concludamus. *Cli.* Quonam pacto? *Athen.* Si civitas aliqua tanquam re feria computationibus & cum legum ordine utatur, exercitationis cuiusdam ad temperantiam gratia, & alias voluptates non fugiat, sed eadem ratione, ut ipsas superet, exercetur: hoc utique pacto omnibus his utendum. sin vero tanquam ludo utatur computationibus civitas, & liceat cuique, quando velit, & quibuscum velit, combibere, & alia quaeque pro libidine exercere, non essem huius sententiae, quod deceat civitatem istam, aut hunc virum, ebrietati aliquando indulgere. Sed multo magis, quam Cretoniam Lacedaemonio-

ποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλ' ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τούτου τὸν χρόνον ἅπαντα· καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε μηδὲ ἄρχοντας, τούτου τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι μηδ' **b.** αὐτὴν κυβερνήτας, μηδὲ δικαστὰς, ἐνεργοὺς ὄντας, οἴνου γεύεσθαι τοπαράπαν· οὐδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίῳ τινὰ λόγου συνέρχεται. μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τοπαράπαν, εἰ μὴ σωμασκήσις ἢ νόσων ἕνεκα· μηδ' αὐτὴν νύκτωρ, ὅταν ἐπισηῖ τις παιδάς παιεῖσθαι ἀνῆρ ἢ καὶ γυνή. καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὄρθον, εὐποτέος οἶνος. ὥστε κατὰ τὸν λόγον τούτου, **c.** οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἤτιμι πόλει. τακτὰ δὲ τά τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα, καὶ πᾶσα ἡ διαίτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἀπάντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίνονται ἂν. οὗτος, ὧ ξένοι, ἡμῖν (εἰ ξυνδοκεῖ) κολοφῶν ἐπὶ τῷ περι οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. **ΚΛ.** Καλῶς καὶ ξυνδοκεῖ.

rumque usum, Carthaginienfium legem probarem, Ut nunquam in castris quisquam gustare vinum audeat, sed toto illo tempore aqua bibatur: & in civitate nunquam vini usum fervero vel servae concederem: sed nec magistratibus toto eo anno, quo magistratu funguntur. gubernatores etiam, atque iudices, munus suum obituros, a vino penitus prohiberem: deliberaturos quoque de rebus non negligendis. Ac nulli penitus interdum vinum concederem, nisi exercitationis corporeae morborumque causa hoc potu opus fuerit: neque etiam nocte viro vel mulieri, quando liberis operam dare volunt. Plura etiam referri possent, in quibus homines legis rectae mentisque compotes vino abstinerent. Quapropter secundum hanc rationem, nec multis civitati vineis opus esset. Atqui & reliqua agricultura, omnisque vivendi norma ordinem suum teneret, ac vini usus ferme omnium moderatissimus & parcissimus esset. Hic itaque sermone de vino, hospites, si vobis quoque videtur, colophon impositus sit. *Cli.* Probe dictum. quare & nobis ita videtur.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

PLATONIS
DE LEGIBUS
SIVE
DE LEGUM INSTITUTIONE
DIALOGUS TERTIUS.

ARGUMENTUM.

Constituto legum fundamento, nunc agit de illarum origine: ac docet, quando, & quo tempore, & quibus de causis, inceperint homines leges ponere. Earum incunabula deducit ab eo tempore, quod exstitit post universum quoddam diluvium, cum hominum societas, universo terrarum orbe aquis circumfuso atque obruto, paene deleta, instauranda esset ex iis hominum reliquiis, quae in editioribus montium cacuminibus ab ea vastitate fuissent conservatae. Illo igitur mundi quasi renascentis primordio, simplicitatem quandam & aequitatem fuisse pro

sanctissima lege, cum nec penuria ad iniuriam inferendam quemquam incitaret, nec copia & ubertas ad avaritiam. Crescente vero in dies genere humano, coepisse adhiberi leges, tanquam vincula, ut & potentiorum intemperies cohiberetur, & tenuiores in officio continerentur. Ita necessitatem statuit causam legum componendarum & politiae constituendae: varias autem occasiones, variarum & legum & politiarum dedisse primordia.

TΑΥΤΑ μὲν οὖν δὴ ταῦτα. πολιτείας δ' ἀρχὴν τίνα ποτὲ ῥ. 676
 φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὐτὴν ῥᾶξά τε ^{a.}
 καὶ κάλλιπα κατιδοί; ΚΛ. Πόθει; ΑΘ. Ὅθεν καὶ τῆν τῶν
 πόλεων ἐπίδοσιν ἐπ' ἀρετὴν μεταβαίνουσαν ἅμα καὶ κακίαν
 ἐκάστοτε δεατέον. ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθει; ΑΘ. Οἴμαι μὲν ἀπὸ
 χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας, καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ ^{b.}
 τοιοῦτῳ. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰ-
 σὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι
 χρόνου πλῆθος ὅσον γέγονεν; ΚΛ. Οὐκ οὐκ ῥᾶδόν γε οὐδαμῶς.
 ΑΘ. Τὸ δὲ γε ὡς ἀπειρόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη. ΚΛ.
 Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε. ΑΘ. Μῶν γε οὖν οὐ μυρίαί μὲν
 ἐπὶ μυρίαῖς ἡμῖν γεγονάσι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; κατὰ

HAEC quidem ita se habeant. Civilis autem disciplinae initium quodnam fuisse dicemus? an non hinc facillime ipsum quis optimeque inspiciet? *Cli.* Undenam? *Athen.* Unde civitatum quoque incrementum & ad virtutem & ad vitium licet inspicere. *Cli.* Unde dicis? *Athen.* Reor equidem a longitudine infinitateque temporis, rerumque in eo mutationibus. *Cli.* Quo pacto id ais? *Athen.* Age, dic, si habes, ex quo urbes civilesque homines institutiones coeperunt, quanta temporis praecefferit multitudo. *Cli.* Nequaquam id facile. *Athen.* Infinitum utique hoc, & impossibile cogitatu. *Cli.* Sic est omnino. *Athen.* Nonne innumerae in hoc tempore conditae sunt civitates, totidemque destructae, quae omni civilis

- τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ πλήθους λόγον, οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμένοι;
- c. πεπολιτευμένοι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἐκασαχοῦ; καὶ τοτὲ μὲν ἐξ ἐλαττόνων, μείζους, τοτὲ δὲ ἐκ μείζονων, ἐλάττους· καὶ χεῖρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι, καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων; ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Ταύτης δὴ περιλάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν. τάχα γὰρ ἂν ἴσως δεῖξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν. ΚΛ. Εὖ λέγεις. καὶ προθυμεισθῆαι δεῖ, σὲ μὲν, ὃ διανοῆ περι αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ, ξυνεπομένους.
- P. ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δο-
677
a. κοῦσιν; ΚΛ. Ποιοὶ δέ; ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγοῦναι κατακλυσμῶς τε καὶ νόσοις, καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχὺ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί. ΑΘ. Φέρε δὴ, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην, τὴν τῶ κατακλυσμῶ ποτὲ γενομένην. ΚΛ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες; ΑΘ.
- b. Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν, σχεδὸν ὄρειοι τινὲς ἂν εἶεν νομεῖς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν

vitae conditione passim usae sint, factaeque modo maiores e minoribus, modo minores e maioribus, peiores quoque ex melioribus, & contra ex peioribus meliores? *Cli.* Necessarium id quidem est. *Athen.* Huius igitur mutationis causam excogitemus, si possumus. fortassis enim primam vitae civilis causam, mutationemque nobis ostendet. *Cli.* Probe loqueris. quare & te oportet, quid hac de re sentias, diligenter exponere: & nos attente aufcultare. *Athen.* Num igitur prisca sermones veritatem aliquam habere videntur? *Cli.* Quinam? *Athen.* Multos videlicet hominum interitus ex diluviis, morbis, aliisque permultis, olim accidisse: ex quibus pauci homines superstites fuerint. *Cli.* Valde id cuique verisimile. *Athen.* Age, iam de multis unum hoc exitium, quod diluvio factum est, perspiciamus. *Cli.* Quid in hoc cogitare nos iubes? *Athen.* Nempe eos, qui cladem tunc evaserunt, montanos quosdam pastores fuisse, in montium cacuminibus pauca femina ad propa-

ἀνθρώπων γένους διασσεωσμένα. ΚΛ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιοῦτους γε ἀνάγκη που τῶν ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄξεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν, εἰς τε πλεονεξίας καὶ Φιλονεικίας, καὶ ὁπόσ' ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσι. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ. Θῶμεν δὴ, τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θαλάττῃ κατοικοῦσας, ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθεῖρσθαι. ΚΛ. Θῶμεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴτι τέχνης ἢ ἐχόμενον σπουδαίας εὐρημένον, ἢ πολιτικῆς, ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔρξεν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν, ὧ ἄριστε, εἴγε ἔμενε τάδε οὕτω τὸν πάντα χρόνον ἄς νῦν διακεκόσμηται, καὶ νῦν ἀνευρίσκετο ποτὲ καὶ ὅτιοῦν του; ὅ, τι μὲν γὰρ μυριάσις μύρια ἔτη διελεύσανεν ἄρα τοὺς τότε· χίλια δ' ἀφ' οὗ γέγονεν, ἢ δις τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῆ γέγονε, τὰ δὲ, Ὀρφεῖ, τὰ δὲ, Παλαμῆδει· τὰ δὲ περὶ μουσικῆν, Μαρσύα καὶ Ὀλύμπῳ περὶ λύραν δὲ, Ἀμφίονι· τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα,

gandum genus hominum conservata. *Cli.* Patet. *Athen.* Atqui necesse est, eos & aliarum artium fuisse expertes, & avaritiae contentionisque studia inter cives, ceterasque adversus alios astutias, ignorasse. *Cli.* Consentaneum id quidem. *Athen.* Ponamus etiam, campestres & maritimas urbes funditus illo tempore periisse. *Cli.* Ponamus. *Athen.* Instrumenta igitur omnia, & quaecunque artium, sive ad disciplinam civilem, sive ad facultatem aliam pertinentium, existabant inventa, concidisse illis temporibus asseremus. *Cli.* Quomodo enim, o vir optime, si haec in sempiternum, ita se, ut modo, habentia, mansissent, novum quidquam alicui esset inventum? Nempe, quia innumerabilis quaedam multitudo annorum ignorabatur ab illis. mille autem anni, vel duo millia, intercessere, ex quo quidquam dicitur partim Daedalo, partim Orpheo, partim Palamede inventum. sicut quae ad musicam pertinent, Marfyae & Olympe; quae ad lyram, Amphioni attribuantur: aliaeque aliis multa, ut ita dicam, heri & nudius tertius adinventae.

ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρῶην γεγυότα. ΑΘ. Ἄρ' οἶσθ' ;
 ὦ Κλεινίχ, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες τὸν ἀτεχνῶς χθὲς γε-
 νόμενον; ΚΛ. Μῶν φράζεις Ἐπιμενίδην; ΑΘ. Ναί, τοῦ-
 e. του. πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμ-
 παντας, ὦ φίλε. ὁ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο πάλαι, τῷ
 δ' ἔργῳ ἐκαῖνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ. ΚΛ. Φαμὲν γὰρ
 οὔ. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε ὅτε ἐγένετο ἡ
 φθορὰ, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρία μὲν τινα
 φθβεράν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόου πληθὸς ἀάμπολυ. Ζῶων δὲ
 τῶν ἄλλων ἐρρήντων, βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴτι που αἰγῶν περι-
 λαιφθὲν ἐτύγχανε γένος, σπάνια καὶ ταῦτα νέμουσι εἶναι
 P ζῆν τότε κατ' ἀρχάς. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πο-
 678 a. λιτείας περὶ καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέσηκεν,
 ἄρ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τοπαράπαν;
 ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὔ-
 τω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι,
 καὶ τέχναι, καὶ νόμοι καὶ πολλή μὲν πονηρία, πολλή δὲ καὶ

Athen. Videtne, Clinia, praetermissum abs te esse amicum, qui vere heri fuit? *Cli.* An Epimenidem dicis? *Athen.* Hunc equidem. longe enim hic novarum rerum excogitatione omnibus apud vos excelluit, o amice. quod fane verbis olim Hefiodus divinavit, re autem Epimenides ipse perfecit, ut vos asseritis. *Cli.* Asserimus plane. *Athen.* Ex ea utique devastatione magnam terribilemque humanis in rebus desolationem accidisse tunc arbitramur: fertilium agrorum magnitudinem desertam, ceterisque animalibus corruptis, vix bouum caprarumque genus, & illud quidem rarum, relictum fuisse, quibus pascendis tunc homines vitam agebant. *Cli.* Cui dubium? *Athen.* Civitatis vero, & disciplinae civilis, & legum, de quibus praefens a nobis sermo habetur, numquid memoriam quidem ullam, ut ita loquar, fuisse putamus? *Cli.* Nullam prorsus. *Athen.* An non ex illis ita dispositis nobis haec omnia provenerunt, civitates, disciplinaeque civiles, artes, leges, & vitiorum atque virtutis non parva copia? *Cli.* Quo pacto id

ἀρετή. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἴδμεθα, ὦ θαυμάσιε, τοὺς τότε, ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ **b.** ἄσκη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντιῶν, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγονέναι; ΚΛ. Καλῶς εἶπες· καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προσήλκυθεν ἅπαντα. ΚΛ. Ὁρθότατα. ΑΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ, ἐν πεμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ. ΚΛ. Καὶ μάλα πρέπει τοῦθ' οὕτως. ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψη- **c.** λῶν εἰς τὰ πεδία καταβιβάειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἐναυλος ἐγεγόνει. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ. Ἴδμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἐώρων, δι' ὀλιγότητα, ἐν τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον; πόρεια δὲ, ὥστ' ἐπ' ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν, σὺν ταῖς τέχναις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντα **ε** σχεδὸν ἀπολώλει; ξυμμίσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατὸν. σίδηρος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μετ- **d.** ἀλλεῖα συγκεχυμένα ἠφάνισο· ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ

ais? *Athen.* Numquid arbitramur, o vir mirifice, eos homines, cum multorum, quae inter cives honesta habentur, vel turpia, ignari essent, summos vel in virtute, vel in vitio existisse? *Cli.* Probe dixisti: & quod vis, intelligimus. *Athen.* Tempore igitur progrediente, ac genere hominum multiplicato, ad eum, quem nunc videmus, habitum proventa omnia sunt. *Cli.* Recte admodum. *Athen.* Neque tamen subito, ut verisimile est, sed paulatim longoque in tempore. *Cli.* Valde sic decet. *Athen.* In campos enim ex cacuminibus montium recens formido descendere prohibebat. *Cli.* Certe. *Athen.* Nonne & propter paucitatem illis temporibus mutuo inter se aspectu congratulabantur, praesertim cum neque terra, neque mari, transitus ad alios facilis fuerit, omnibus ferme ad transitum instrumentis deletis una cum artibus? quapropter invicem convenire non admodum, ut opinor, poterant. ferrum namque, & aes, & metalla omnia confusa perierant, ut inveniri & in lucem erui non possent: unde & lignorum fabri

ἀνακαθαίρεσθαι τὰ τοιαῦτα. δρυτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γάρ τι που καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν τάχῃ κατατριβέντα ἠφάνισο, ἄλλα δ' οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι, πρὶν πάλιν ἢ τῶν μεταλλῶν ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους τέχνη. ΚΛ. Πῶς γὰρ δὴ; ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὑπερον οἰόμεθα τοῦδ' οὕτω γεγονέναι; ΚΛ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις
 e. τισίν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι ὅσαι περ σιδήρου δέονται καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἔτι πλείονα ἠφανισμένοι ἂν εἶεν ἐν τῷ τότε. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Καὶ τοίνυν εἴσεις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῆ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἡγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλήλους δι' ἐρημίαν ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ
 679
 a. τισι κατ' ἀρχῆς ἴσως ἢ δὴ τὸ πλείονον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ. γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν ἔτι δὲ θηρέουτες, οὐ φαύλην οὐδ' ὀλίγην τροφήν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπεχόνης γε καὶ εἰρωμῆς, καὶ οἰκίσεων καὶ

non erant. nam etsi aliquod instrumentum relictum quandoque in montibus superfuerit, cito tamen contritum evanuit; nec alia fieri poterant, antequam ars metallica hominibus iterum inveniretur. *Cli.* Quo enim pacto aliter fieri potuisset? *Athen.* Quos autem seculis postea id factum esse putamus? *Cli.* Profecto multis. *Athen.* Igitur artes, quaecunque ferro utuntur, & acre, ceterisque huiusmodi omnibus, eodem tempore, immo etiam maiore, ignorantiae tenebris obsitae ignorabantur. *Cli.* Certum id est. *Athen.* Quin etiam neque seditio illo tempore, neque bellum erat. *Cli.* Qua ratione? *Athen.* Primo, quod propter solitudinem ardenti se invicem benevolentia complectebantur. deinde, quod cibus bellum non concitabat. pascuorum enim nulla erat inopia, nisi forte quibusdam paucis ab initio: pascentis autem plurimum illis temporibus vitam agebant. lactis item & carniū copia non deerat: ac venatio facile alimenta, nec illa quidem mala, suppeditabat. vestitus praeterea, stramentorum, habitaculorum, vasculorumque tam igneorum,

σκευῶν ἐμπύρων τε καὶ ἀπύρων εὐπόρου. αἱ πλαστικαὶ γὰρ
 καὶ ὅσαι πλεκτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲν προσδέονται σιδήρου.
 ταῦτα δὲ πάντα τούτῳ τῷ τέχνῳ θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς
 ἀνθρώποις, ἵν' ὁπότε εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν, ἔχοι b.
 βλάβην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πένητες μὲν
 δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ πενίας ἀναγ-
 καζόμενοι, διάφοροι ἑαυτοῖς ἐγίνοντο. πλούσιοι δ' οὐκ ἄν
 ποτ' ἐγένοντο, ἄχρυσοὶ τε καὶ ἀνάργυροι ὄντες ὁ τότε ἐν
 ἐκείνοις παρῆν. ἢ δ' ἄν ποτε ξυνοικία μῆτε πλοῦτος ξυνοικῆ
 μῆτε πενία, σχεδὸν ἐν ταυτῇ δικαιοτάτα ἦθι γίνοντ' ἄν.
 οὔτε γὰρ ὕβρις, οὔτ' ἀδικία, ζῆλοι τε αὐ καὶ φθόνοι οὐκ c.
 ἐγγίγγονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ διὰ ταῦτά τε ἦσαν, καὶ διὰ τὴν
 λεγομένην εὐθῆβαιαν. ἃ γὰρ ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχυρὰ εὐθῆβαι
 ὄντες, ἠγούντο ἀληθέεστα λέγεσθαι, καὶ ἐπειθοντο. ψεῦδος
 γὰρ ὑπονοεῖν οὐδεὶς ἠπίεσχετο, διὰ σοφίαν, ὥσπερ τανῦν ἀλλὰ
 περὶ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα, ἀληθῆ νομίζοντες,
 ἔζων κατὰ ταῦτα. διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν, οἷους αὐ-
 τοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε d.

quam non igneorum, copiam habebant. artes quippe fingen-
 di atque texendi ferro non indigent: quibus haec omnia Dei
 nutu consequimur, ut si quando homines in talem calamita-
 tem deciderint, propagare genus humanum possint. Hac de
 causa non valde inopes erant, neque inopia compellebantur
 ad bella. divites etiam fieri minime poterant, cum neque au-
 rum, neque argentum haberent. In quocumque vero hominum
 coetu, nec inopia, neque divitiae sunt, huic iustissimi mores
 aderunt. neque enim ibi contumelia, neque iniuria locum habet.
 aemulatio quoque & invidia procul abest. His igitur de causis
 boni erant, ac maxime propter simplicitatem. quaecumque enim
 audiebant honesta esse, vel turpia, propter simplicitatem creden-
 tes esse vera, monitis obtemperabant. nec ullus propter sapien-
 tia opinionem, ut modo fit, de mendacio suspicabatur: sed,
 quae de Diis & hominibus dicebantur, vera putantes, quiete
 ad haec vitam suam instituebant. Quamobrem tales erant omni-

- οὕτω ταῦτα ξυδοκεῖ. ΑΘ. Οὐκοῦν εἶπαμεν ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολλαὶ τοῦτον τὸν τρόπον, τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρὸς τε τὰς ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς, ὅσαι τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τῶν νῦν, καὶ ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ δίκαι καὶ εἴσεις λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημένοι πάσας μηχανὰς
- e. εἰς τὸ κακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν εὐθέστεροι δὲ καὶ ἀνδρείότεροι, καὶ ἅμα σωφρονέστεροι, καὶ ξύμπαντα δικαιοτέροι. τὸ δὲ τούτων αἴτιον ἤδη διεληλύθαμεν. ΚΑ. Ὅρθως λέγεις. ΑΘ. Λελέχθω δὴ ταῦτα ἡμῖν καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα ἔτι πάντα εἰρήσθω, τοῦδ' ἕνεκα ἵνα νοήσωμεν τοῖς τότε
- p. νόμων τίς ποτ' ἦν χρεια, καὶ τίς ἦν νομοθέτης αὐτοῖς. ΚΑ. 680
a. Καὶ καλῶς γε εἰρήκας. ΑΘ. Ἐρ' οὖν ἐκείνοι μὲν οὔτ' ἐδέοντο νομοθετῶν, οὔτε πω ἐφίλει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον; οὐδὲ γὰρ γράμματα ἐσί πω τοῖς ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς περιόδου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγομένοις πατρικοῖς νόμοις ἐπόμενοι ζῶσιν. ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

no, quales paulo ante narravimus. *Cli.* Ego quidem, & hic, tibi in his consentimus. *Athen.* Diximus porro, generationes multas ita viventes, tam illis, qui ante diluvium fuerunt, quam hodiernis hominibus minorem peritiam habuisse, cum ceterarum artium, tum bellicarum, quae terra vel mari hodie exercentur, iudiciorum quoque & seditionum, quae in civitate & verbis & operibus sedulo contendunt ad iniuriam aliis inferendam: simpliciores autem fuisse, & fortiores, ac simul modestiores, & in omnibus iustiores. horum vero causam iam diximus. *Cli.* Recte loqueris. *Athen.* Dicta igitur ita haec nobis sint: & quae sequuntur, idcirco exponantur omnia, ut intelligamus, cur illis opus legibus fuerit, & quis leges eis condiderit. *Cli.* Probe dixisti. *Athen.* An igitur illi nec legumlatoribus indigebant, neque dum illis temporibus id fieri consueverat? literas enim nondum habebant illius temporis homines, sed consuetudinem & mores maiorum sequentes vivebant. *Cli.* Verisimile est. sed

ΛΘ. Πολιτείας δὲ γε ἤδη καὶ τρόπος ἐστὶ τις οὗτος. ΚΛ. Τίς;
 ΛΘ. Δικοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολιτείαν, b.
 δυναστείαν καλεῖν ἢ καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἑλλησσι
 καὶ κατὰ βαρβάρους ἐστὶ. λέγει δ' αὐτὴν περὶ καὶ Ὅμηρος γε-
 γονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώπων οἰκισιν εἰπὼν,

Τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουλευφόροι, οὔτε δέμισες·

Ἄλλ' οἴγ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα,

Ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι. δεμιζεύει δὲ ἕκαστος

Παίδων ἢδ' ἀλόχων· οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσι. c.

ΚΛ. Ἐοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι χαρίεις, καὶ
 γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ' ἀξεία, οὐ μὴν
 πολλά γε. οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρήτες τοῖς ξενικοῖς
 ποιήμασι. ΜΕΓ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα μὲν καὶ εἰοικέ γε
 κρατεῖν τῶν τοιούτων ποιητῶν· οὐ μέντοι Λακωνικόν γε,
 ἀλλὰ τινὰ μᾶλλον βιον Ἰωνικὸν διεξέρχεται ἕκαστος. νῦν μὴν d.
 εὔ τῷ σῶ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτὸν ἐπὶ τὴν
 ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανενεγκῶν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ.
 Ἐμμαρτυρεῖ γὰρ καὶ λάβαμέν γε αὐτὸν μνηστὴν ὅτι τοι-

civilis disciplinae quis modus fuit? *Athen.* Hic. *Cli.* Quis?
Athen. Omnes mihi videntur disciplinam vivendi civilem il-
 lius temporis δυναστείαν, id est, potentatum appellare: quod
 etiam nunc multis in locis & apud Graecos, & apud barba-
 ros viget. quod quidem in habitatione Cycloperum existisse,
 ita testatur Homerus: *Ad consultandum nunquam coeunt pu-
 blice, nec exercenda iudicia: sed in altis montibus cava antra
 inhabitant; spretisque publicis, privatim quique uxoribus filii-
 que dant iura.* *Cli.* Lepidus hic poeta vobis fuisse videtur.
 atqui & alia nonnulla ipsius vidimus, valde illa quidem ur-
 bana, non multa tamen. nos quippe Cretenfes peregrino poe-
 mate parum utimur. *Meg.* Nos autem utimur. videturque
 nobis poetas huiusmodi superasse, quamvis non Laconicam,
 sed Ionicam vitam potius, ubique explicet. Bene autem verbis
 hic tuis attestari videtur, cum antiquitatem hominum per fa-
 bulas ad silvestrem vivendi modum reduxerit. *Cli.* Sane.

Plat. Oper. Vol. VIII.

H

- αὐται πολιτεῖαι γίνονται ποτέ. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Μῶν οὐκ ἓκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἰκῆσιν καὶ κατὰ γένος διασπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς Φθοραῖς, ἐν αἷς τὸ πρεσβυτάτου ἄρχει, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγενῆσθαι, οἷς ἐπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλεύμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιῶντες πόλεις, πλείους συνέρχονται καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρείαις τρέπονται
- ρ. πρώτας, περιβόλους τε αἰμασιώδεις τινὰς, τειχῶν ἐρύματα, τῶν θηρίων ἕνεκα ποιῶνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινὴν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες. ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίνεσθαι. ΑΘ. Τί δὲ τὸδε; ἄρα οὐκ εἰκὸς; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τῶν οἰκίσεων τούτων μείζονων αὐξανομένων ἓκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων, ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος
- β. ἔχουσαν τὸν τε πρεσβυτάτου ἄρχοντα, καὶ αὐτῆς ἔθνη ἅττα

Athen. Attestatur nimirum. quapropter testimonio illius inducti credamus, gubernationes huiusmodi aliquando fieri. *Meg.* Recte. *Athen.* Nonne gubernationes hae fiunt ex hominibus ipsis, qui per habitationes singulas, singulaque genera, propter egestatem ex vastationibus factam dispersi vivunt? in quibus semper antiquior dominatur, ex eo, quod principium ex patre matreque sumpserunt: quos quidem quasi aves secuti gregem unum conficiunt, patris voluntate pro lege utentes, & regno omnium iustissimo gubernati. *Meg.* Ita profus. *Athen.* Postea vero communiter pluresque confluentes, maiores civitates constituunt, atque ad agriculturas primum in montium radicibus conversi, ex sepibus ambitus, quasi muros urbium, ferarum causa condunt, unam domum amplam communemque condentes. *Meg.* Verisimile id quidem videtur. *Athen.* Quid autem hoc? nonne etiam verisimile? *Meg.* Quidnam? *Athen.* Cum habitationes hae maiores e minoribus primisque sunt factae, adesse parvarum singulas, quarum unaquaeque adducat seniore principem propriosque mores, ex eo, quod seorsum vixerint, &

Ἰδια, διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰδίδθησαν περὶ θεοῦ τε καὶ ἑαυτοῦ, κοσμιωτέρων μὲν, κοσμικότερα, καὶ ἀνδρικῶν, ἀνδρικότερα καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἀναιρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους, καὶ παιδῶν παῖδας, ὃ λέγομεν, ἔκειν, ἔχοντας ἰδίου νόμους, εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὖ; ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκουσιν ἐκάστοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων, ὑπέρουσιν. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀρχῇ δὲ νομοθεσίας οἷον ἐμβάντες ἐλαθόμεν, ὡς εἰσικεν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖόν αἰρεῖσθαι τοὺς συνελθόντας τουτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἳ τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφίσι ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαθοῦσι τοὺς δήμους, οἷον βασιλεῦσι, Θανερὰ δειξάντες, ἐλέσθαι τε δόντες, αὐτοὶ μὲν, νομοθέται κληθήσονται τοὺς δὲ ἄρχοντας καταστήσαντες, ἀριστοκρατικῶν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιήσαντες, ἢ καὶ τινὰ βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πολιτείας οἰκήσουσιν. ΚΛ. Ἐφεξῆς

idcirco alios ab aliis parentibus educatoribusque mores susceperint, quibus affuefacti sunt singuli ad Deos colendos, seque ipsos curandos, modestiores quidem a modestis, a fortioribus fortiores, & in ceteris omnibus, prout singuli filios aut nepotes erudierunt, quorum ritus quasi leges proprias ad maiorem habitationem ferunt. *Meg.* Quid prohibet? *Athen.* Atqui necesse est, leges suas cuique imprimis placere, aliorum vero leges loco secundo. *Meg.* Ita est. *Athen.* Sed videmur iam in ipsa quasi legum incunabula & exordium infancie ingressi. *Meg.* Utique. *Athen.* Post haec necesse est, ut qui conveniunt, aliquos ex se ipsis communiter eligant, qui omnium instituta noverint, & quae maxime ex his probaverint, ad communes quosdam populi duces, quasi reges, deferant. earum vero legum, quae comprobatae fuerint, ipsi latores nominabuntur: constituentesque optimatum gubernationem ex potentatibus, aut regnum aliquod, in hac civilis disciplinae mutatione conveniunt. *Meg.* Ita certe

- γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο. ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἴπωμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γιγνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἶδη καὶ παθήματα πολιτειῶν καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; ΑΘ. Ὁ μετὰ τὸ δεῦτερον καὶ Ὅμηρος ἐπεσημῆνατο, λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγονέναι, Κτίσσε δὲ Δαρδανίην [γὰρ που Φησίην] ἐπεὶ οὕτω Ἴλιος ἱρὴ ἔεν πεδίῳ πεπόλιεο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,
- 682
p. Ἄλλ' ἔθ' ὑπάρχειας ᾠκου πολυπιδάκου Ἴδης. λέγει γὰρ δὴ
a. ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα ἃ περὶ τῶν Κυκλάπων εἶρηκε, κατὰ θεῶν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν. θεῶν γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν ἐνθεαστικὸν ὃν γένος, ὑμνωδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἐκάστοτε. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Εἰς δὲ τὸ πρόσθεν προέλθωμεν ἔτι τοῦ νῦν ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου. τάχα γὰρ ἂν σημήναιε τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως. οὐκοῦν χρῆ; ΚΛ.
- b. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Κατωκίσθη δὴ, φαρμὲν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τιναὸ οὐχ ὑψηλόν, καὶ ἔχοντα ποταμούςς πολλοὺς ἀνωθεν ἐκ τῆς

convenienti successione continget. *Athen.* Tertiam itaque disciplinae civilis figuram iam dicamus, in qua species omnes & affectus rerumpublicarum & civitatum reperiuntur. *Meg.* Quenam ista est? *Athen.* Ea certe est, quam Homerus post secundam tertio factam ita significavit: *Dardanium vero tunc terram ille aedificavit. nondum enim sacra Ilii moenia erecta in campis stabant, multarum gentium civitas, sed ad radices montis Idae fontistuae habitabant.* Profecto carmina haec, & superiora illa de Cyclopiibus, divinitus & secundum naturam ipsam conscripta sunt. Divinum enim poetarum genus est: Diis igitur, & sacros concinit hymnos. unde vera passim cum Musis atque Gratiis tangere solent. *Meg.* Summopere. *Athen.* Praecedentem igitur fabulam prosequamur. forte enim aliquid ex ea patebit ex iis, quae volumus. An non sic oportet? *Meg.* Sic profus. *Athen.* Conditum igitur ex altioribus locis in magno pulchroque campo Ilium dicebamus, in colle

Ἰδὲς ἀρμυμένους. ΚΛ. Φασὶ γοῦν. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν
 πολλοῖς τισι χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἰό-
 μεθα γεγονέναι; ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς; ΑΘ. Δεινὴ
 γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθη τότε παρεῖναι τῆς νῦν λεγομένης
 Ὀδοῦρας, ἧς οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψη- ca
 λῶν ῥέοντες πόλιν ὑπέθεσαν, πιπευσαντες οὐ σφέδρα ὑψη-
 λοῖς τισι λόφοις. ΚΛ. Δῆλον οὖν ὡς παντάπασί τι μικρὸν
 ἀπέειχον χρόνον τοῦ ταιούτου πάθους. ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε,
 οἴμαι, πόλεις τότε κατέκειον ἤδη πολλὰι, τληθύοντων τῶν
 ἀνθρώπων. ΚΛ. Τί μὲν; ΑΘ. Αἱ γέ που καὶ ἐπετρατεύ-
 σαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θαλάτταν δὲ Ἰσως, ἀφόβως ἤδη πάν-
 των χρωμένων τῇ θαλάττῃ. ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Δέκα δ' d
 ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν.
 ΜΕΓ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὅντι
 δεκέτει, ὅν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούτων ἐκά-
 στων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυμβάνε γιγνόμενα περὶ τὰς εἴσεις
 τῶν νέων οἱ καὶ ἀφικόμενους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν
 πόλεις τε καὶ οἰκίας, οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντο· ἀλλ'

quodam non alto, quo multi desuper ex Ida fluvii defluebant.
 Meg. Sic traditum est. Athen. An non longo post diluvium tem-
 pore id factum putamus? Meg. Quis non ita putarit? Athen.
 Magna igitur eos devastationis illius cepisse videtur oblivio,
 quando iuxta multos fluvios, & ab altioribus locis fluentes,
 urbem condiderunt, seque ipsos collibus exiguis credidere. Meg.
 Inde igitur perspicuum est, multis seculis eos post diluviū
 vastitatem fuisse. Athen. Aliae praeterea multae urbes, iam
 tunc longius propagato genere hominum, colebantur. Meg.
 Quidni? Athen. Quae scilicet & adversus Iliem militarunt:
 atque per mare forsan, quasi iam omnes eo intrepide uteren-
 tur. Meg. Apparet. Athen. Decennio autem Achivi Troiam
 oppugnantes everterunt. Meg. Plane. Athen. In eo igitur de-
 cennio, quo Troia obsidebatur, multa mala domi obsidentibus
 Achivis propter seditiones juvenum acciderunt, qui nec ho-
 neste, nec iuste in sua redeuntes milites recipere, sed ita, ut

e. ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παρὰ
 πόλλας· εἴ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον, μεταβαλόντες ὄνομα,
 Δαρίεις ἀπ' Ἀχαιῶν κληθέντες, διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα
 εἶναι τοὺς τότε Φυγάδας Δαριάεα. καὶ δὴ ταῦτά γε ἤδη πάνθ'
 ὑμεῖς, ὧ Λακεδαιμόνιοι, πάντεσθιν μυθολογεῖτε καὶ δια-
 περαινέτε. ΜΕΓ. Τι μὴν; ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχὰς ἐξετρα-
 πέμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ
 ταῖς μέβαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγημεθα, ὥσπερ κατὰ
 θεόν. καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀπεδώσιν ἡμεῖς γὰρ ἐπὶ
 τῇν εἰς Λακεδαίμονα κατοικίῃσιν αὐτῇν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς
 P. 683
 a. ἔφατε κατοικεῖσθαι, καὶ Κρήτην, ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν
 οὖν τσοῦνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολι-
 τεῖων τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθασάμεθα πρώ-
 την τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἰόμεθα,
 ταῖς κατοικήσεσιν ἔχομένας, ἐν χρόνου τινὸς μήνεσιν ἀπλέ-
 τοις. νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε,
 ἔθνος ἡκεῖ κατοικιζόμενον τε ποτὲ, καὶ νῦν κατῳκισμένον. ἐξ

multi morte, multi exilio afficerentur. qui rursus expulsi de-
 ducti sunt, Dori pro Achivis mutato nomine appellati, pro-
 pter Doricum quendam, a quo exfules congregati & restituti
 fuerunt. Atque haec omnia vos, o Lacedaemonii, hinc narra-
 tis. *Meg.* Procul dubio. *Athen.* Cum sermo nobis de legibus in-
 stitutus esset, in disputationem de musica & ebrietate digressi
 sumus. Nunc tandem, quasi divinitus, ad idem nobis oratio re-
 voluta est, nobisque quodammodo ansam praebuit. ad eam
 enim civilem disciplinam delapsa est, quam & Lacedaemone,
 & in Creta recte, quasi fraternis legibus, institutam asseritis.
 tantum vero ex hac orationis digressionem lucrati sumus, ut,
 dum per disciplinas civiles urbiumque habitationes transvehe-
 remur, primam & secundam & tertiam civitatem perspexeri-
 mus, alteram ab altera in tractu quodam longissimo temporis,
 ut nostra fert opinio, dependentes. Nunc vero quarta haec no-
 bis civitas venit. aut, si vultis, quartum hoc hominum genus,
 quod & quandoque alicubi habitavit, & nunc iam habitat. ex

ἂν ἀπάντων εἴτι ξυνεῖναι δυνάμεθα τί τε καλῶς ἢ μὴ κατω- b:
 κίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σώζουσιν αὐτῶν τὰ σαζόμενα, καὶ
 ποῖοι φθειροῦσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ ποίων ποῖα μετα-
 τεθέντα, εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζονται ἂν, ὧ Μέγιλλέ τε
 καὶ Κλεινία. ταῦτα δὴ πάλιν οἶον ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον εἰ
 μὴ τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν λόγους. ΜΕΓ. Εἰ γοῦν, ὧ
 ξένε, τίς ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεὸς ὡς, ἐὰν ἐπιχειρήσωμεν τοδεύ-
 τερον τῆ τῆς νομοθεσίας σκέψει, τῶν νῦν εἰρημέων λόγων c.
 οὐ χείρους οὐδ' ἐλαττους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι
 ἔγωγε. καὶ μοι βραχεῖ' ἂν δόξειεν ἢ νῦν παρούσα ἡμέρα γί-
 γνεσθαι. καίτοι σχεδὸν γέ ἐστιν ἢ ἐκ περιῶν εἰς τὰ χειμερινὰ
 τοῦ θεοῦ τρεπομένου. ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν.
 ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Γεγώμεθα δὴ ταῖς διανοαῖσις ἐν
 τῷ τότε χρόνῳ ὅτε Λακεδαιμῶν μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσ-
 σήγη καὶ τὰ μετὰ τούτων ὑποχείρια τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὧ d.
 Μέγιλλε, ἰκανῶς ἐγεγόνει τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐ-
 τοῖς, ὡς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῆ τὸ πρῶτευμα διανεί-

quibus omnibus si intelligere potuerimus, quid bene vel con-
 tra in habitatione sit institutum, & quaenam leges ipsorum
 conservant ea, quae conservantur, & quae corrupta corrup-
 punt, & qualis institutionum civilium commutatio beatam, ο
 Megille & Clinia, efficit civitatem, fatis nobis factum puta-
 bimus. Haec omnia, inquam, rursus, tanquam ab initio, nobis
 tractanda sunt: nisi forte aliquo pacto, quae dicta sunt, respua-
 mus. Meg. Si quis nobis, hospes, Deus polliceretur, si disputa-
 tionem de latione legum rursus aggrediamur, neque pauciora,
 neque peiora his, quae dicta sunt, audituros esse: longum ipse
 hac de causa iter facerem, & brevis mihi haec dies videretur,
 quamvis ab aestivali solstitio ad hiemalia dies modo verta-
 tur. Athen. Consideranda igitur ista videntur. Meg. Maxime.
 Athen. Illa denique tempora cogitatione complectamur, in qui-
 bus Lacedaemon, Argos, Messeneque, & eis coniuncta omnia,
 maioribus vestris, Megille, subiecta fuerunt. tunc enim illud
 ipsis, ut dici solet in tabula, placuit, ut tripartito exercitu di-

μαυτας, τρεῖς πόλεις κατοικίσει, Ἄργος, Μεσσήνην, Λακε-
 δαίμονα. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄρ-
 γους, Τήμενος ἐγίγνετο· Μεσσήνης δὲ, Κρεσφόντης· Λακε-
 δαίμονος δὲ, Πατροκλῆς καὶ Εὐρυσθένης. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;
 ΑΘ. Πάντες δὴ τούτοις ὤμοσαν οἱ τότε βοηθήσειν, ἐάν τις
 e. τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρη. ΚΛ. Τί μὲν; ΑΘ. Βασι-
 λεια δὲ καταλύεται, ᾧ πρὸς Διὸς, ἢ καὶ τις ἀρχὴ πάποτε
 κατελίθη, μῶν ὑπὸ τινῶν ἄλλων ἢ σφῶν αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ
 μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυχόντες τοῖς λόγοις, οὐ-
 τω ταῦτ' ἐτίθεμεν, νῦν δ' ἐπιελήσμεθα; ΜΕΓ. Καὶ πῶς;
 ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοιοῦτον. περι-
 τυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν
 λόγον ἐληλίθαμεν· ὥστε οὐ περὶ κενόν τι ζητήσομεν τὸν αὐ-
 τὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε
 P. 684
 a. ὃν τὰδε· βασιλείαι τρεῖς βασιλευσμέναις πόλεσι τριπλαῖς
 ὤμοσαν ἀλλήλαις ἐκάτεραι, κατὰ νόμους, οὓς ἔθεντο, τοῦ
 τε ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι κοινός, οἱ μὲν, μὴ βιαιοτέραν τὴν

visio, urbes tres habitarent, Argos, Messenen, Lacedaemonem.
 Meg. Sic factum. Athen. Et Argorum quidem rex Temenus
 factus est: Messenes vero, Cresphontes: Lacedaemonis autem,
 Eurysthenes simul atque Patrocles. Meg. Sic utique. Athen.
 Coniurarunt item omnes, eum hostem futurum, qui cuiusquam
 ipsorum regnum devastare aggredereetur. Meg. Plane. Athen.
 Dic vero, per Iovem, numquid regnum vel principatus quis-
 piam evertantur, vel eversti quandoque ab aliis sint; an a se
 ipsis? an paulo ante, cum in hunc sermonem incidereemus,
 id ita esse putabamus, nunc autem obliti omnino sumus? Meg.
 Minime. Athen. Nonne idem magis nunc confirmabimus? ab
 historia enim rerum gestarum, in quam incidimus, ad hoc af-
 firmandum admonemur. quare non circa vanum aliquid ora-
 tionem revolvemus, cum rem gestam ac veram dicamus. Fa-
 cta vero haec sunt: Tria regna, & tres gubernatae regno ci-
 vitates, legibus communiter de imperando parendoque positis,
 iurarunt invicem: reges quidem, ne genere ac tempore pro-

ἀρχὴν ποιήσεσθαι, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους· οἱ δὲ, ταῦτα ἐμπεδούτων τῶν ἀρχόντων, μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν, μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις. βροθήσται δὲ βασιλεῖς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις, **h** καὶ δήμοι δήμοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἄρ' οὐχ οὕτως; **MEΓ.** Οὕτω μὲν οὖν. **ΑΘ.** Οὐκοῦν, τό γε μέγιστον, ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλεῖς ἐνομοθέτου, εἴτ' ἄλλοι τινές. **MEΓ.** Ποῖον; **ΑΘ.** Τὸ βροθῶν εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν αἰὲ πόλιν, τὴν τοῖς τεθείσι νόμοις ἀπειθοῦσαν. **MEΓ.** Δῆλον. **ΑΘ.** Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιοῦτους ζήτῳσι τοὺς νόμους **c** οὓς ἐκόντες οἱ δήμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται καθάπερ ἂν εἴ τις γυμναστῆς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα. **MEΓ.** Παντάπασιν μὲν οὖν. **ΑΘ.** Τὸ δὲ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις εἰ καὶ τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναίτο εὐεκτικὰ τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι. **MEΓ.** Τί μὴν; **ΑΘ.** Καὶ τότε γε ἔτι

grediente violentius regnarent; populi autem, si reges iusiurandum conservarent, ne unquam regna labefactarent, immo vero defenderent, si quis unquam aggredieretur. reges quoque regibus & populis, atque etiam populi populis & regibus, se ad mutuo propulsandas illatas iniurias iuramento obstrinxerunt. nonne ita? *Meg.* Ita prorsus. *Athen.* Quod autem in constituenda disciplina civili maximum est, id, sive reges, sive alii, leges tulerint, tribus illis civitatibus adfuit. *Meg.* Quid illud? *Athen.* Ut duae simul contra unam insurgerent, quae positas leges transgredieretur. *Meg.* Manifestum id quidem. *Athen.* Illud etiam legislatoribus multi praecipunt, ut leges huiusmodi ferant, quales multitudo & populus libenter suscipiant: perinde ac si quis gymnasii magistris medicisve praeciperet, ut cum voluptate corpora curent, eisque iucunde medeantur. *Meg.* Sic omnino. *Athen.* Pulchre tamen saepenumero habet, si quis parva cum molestia bonam habitudinem & sanitatem corpo-

- d. τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν εἰς βραχύνῃν τῆς θέσεως τῶν νόμων. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμφεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας ἢ περὶ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, εἴαν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν ὄρων ὡς οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἰκανῶς ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τί πᾶς
- e. ἀπαντᾷ, λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα καὶ ἐπαρᾶται γῆς τε ἀναδασμοῖς εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀποκοπᾶς. ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα. τοῖς δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνεμεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανεμέσθαι καὶ χρέα μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν. ΜΕΓ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Πῆ δέ ποτε οὖν, ὧ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς ἐχώρησεν ἡ κατοικίσις τε καὶ νομοθεσία;
- P. ΜΕΓ. Πῶς δὴ; καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις; ΑΘ. Ὅτι
685
a. τριῶν γενομένων τῶν οἰκίσεων, τὰ δύο αὐτῶν μέρη ταχὺ τῆν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθειρε, τὸ δὲ ἐν μόνον

ribus reddat. *Meg.* Quidni? *Athen.* Hoc praeterea ipsis aderat non parvum ad ferendarum legum facilitatem. *Meg.* Quidnam? *Athen.* Non erat illarum legum latoribus, bonorum aequalitatem efficientibus, maxima illa difficultas, quae convenientibus in unam legem civitatibus multis solet accidere, si agrorum quaerant possessionem turbare, & novas tabulas introducere, quoniam videant, non satis posse absque his aequalitatem fieri. nam adversus eum, qui movere ex his aliquid tentat, omnes reclamant, ne moveat non movenda. agros quippe dividenti, & novas tabulas introducenti, aperte omnes maledicunt, ut quisque, quo se vertat, ignoret. Dorienfibus autem haec difficultas turbatioque non fuit. nam agros abunde sine controversia possidebant, debitaque ipsis aeris alieni, iam olim conflata, & magna, non erant. *Meg.* Vera narras. *Athen.* Quoniam igitur, optimi viri, ita male constitutio illa & legislatio ipsis abivit? *Meg.* Quo id pacto? quidve culpas? *Athen.* Quod ex tribus civitatum constitutionibus duae cito & disciplinam civi-

ἔμεινε τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως. ΜΕΓ. Οὐ πάνυ ῥάδιον ἐρω-
 τᾶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκοποῦ-
 ντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιᾶν πρεσβυ-
 τικὴν σωφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς ἐφαμεν, ἡλικα
 ἠρχόμεθα περὶ εὐεσθαι. ΜΕΓ. Τί μὴν; καὶ ποιητέον γε ὡς βί-
 λέγεις. ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ
 νόμων, ἢ τούτων οἱ ταυτας διακεκοσμήμασιν; ἢ πόλεων πέρι
 τίνων εὐδοκιματέρων τε καὶ μειζόνων κατοικήσεων σκοποί-
 μεθ' ἂν; ΜΕΓ. Οὐ ῥάδιον ἀντι τούτων ἐτέρας λέγειν. ΑΘ.
 Οὐκοῦν ὅτι μὲν διεννοοῦτό γε οἱ τότε τὴν κατασκευὴν τῆς
 οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἐσεσθαι βοηθὸν ἰκανὴν, σχεδὸν
 δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἑλλησι πᾶσιν, εἴτις τῶν βαρβάρων c.
 αὐτοὺς ἀδικοῖ· καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον οἰκοῦντες, τότε
 πιεσούντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει τῇ περὶ Νίνου γενο-
 μένῃ, θρασυόμενοι τὸν πόλεμον ἤγειραν τὸν ἐπὶ Τροίαν.
 ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ
 μικρόν. καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς,

lem, & leges perdiderunt, & vestra civitas una relicta est. *Meg.*
 Haud facile est, quod interrogas. *Athen.* Atqui opus est, ut id
 modo considerantes, differentesque de legibus senili quodam
 modestoque ioco, iter hoc, quemadmodum diximus, cum iter
 facere coepimus, sine molestia conficiamus. *Meg.* Procul dubio
 faciendum est, ut dicis. *Athen.* An igitur pulchriorem de legi-
 bus considerationem habere possumus, quam de his legibus,
 quae civitates huiusmodi exornarunt: aut etiam civitates ulla
 institutionesque honestiores ac maiores his cogitare? *Meg.* Non
 facile quispiam his alias anteponat. *Athen.* Nemo autem am-
 biget, quin illi ita coniuncti non Peloponnesum tantum, verum
 etiam universam Graeciam, si barbarus quispiam iniuriam in-
 ferret, defendere posse crediderint: Troianorum exemplo ex-
 citus, qui Assyriorum potentia freti, quae a Nino traxit origi-
 nem; bellum contra se ipsos concitarunt. erat enim adhuc prin-
 cipatus illius non contemnenda potentia. quare, quemadmo-
 dum nunc regem nos magnum formidamus, ita gentium illa-

- καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἢ τῆς Τροίας ἄλωσις το-
- d. δεύτερον ἐγεγόνει τῆς ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὴ ταῦτα πάντα ἢ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευῆ, μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παιδῶν Ἡρακλέους, καλῶς ἐδόκει ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη, καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλειῶδες τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἠγόουντο ἀρχόντων ἀρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὐτὸ
- e. στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς ἀρετήν. νενικημένοι γὰρ τούτους ἠττάσθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας, ὑπὸ Δαριέων. ἄρ' οὐχ οὕτως οἴομεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε;
- MEG. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἴεσθαι ταῦθ' ἔξειν εἰκὸς αὐτοὺς, καὶ χρόνον τιὰ ἂν πολὺν
- p. μένειν, ἅτε κεκοινωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων
- 686 a. ἀλλήλοισι, ὑπὸ γένους δὲ ἐνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους. πρὸς τούτοις δ' ἔτι, καὶ πολλοῖς μάντεσι

rum conspirantium in unum potentiam tunc omnes expavescebant. Magnam vero his invidiam secunda Troiae everfio conflavit. Assyriorum enim principatus particula quaedam Troiae potentia fuit. Adversus igitur eam potentiam in tres divisus civitates exercitus a fratribus, Herculis filius, tunc regnantibus, optime atque ornatissime habere videbatur, & multo melius instructus, quam ille, qui Troiam obsedit. Primum enim Heraclicidas principes excellentiores, quam Pelopidas, habere se arbitrabantur: deinde, hunc exercitum illi, qui Troiam petiit, virtute praestare. hos enim vicisse: illos ab istis fuisse superatos, a Doriensibus Achivos. Nonne sic illos cogitasse, eaque de causa sic se praeparasse, credimus? Meg. Omnino. Athen. Verisimile igitur, illos firmam quoque constitutionem hanc suam fore putasse, longumque tempus duraturam: praefertim, quia multa pericula & labores una subierunt, & a fratribus regibus gubernabantur, nec non multis usi fuerant vatibus, tum aliis, tum Apolline.

κεχρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλ-
 λωνι. ΜΕΓ. Πῶς δ' οὐκ εἰκός; ΑΘ. Ταῦτα δὴ τὰ μεγάλα
 οὕτω προσδεδωμένα διέπτατο, ὡς ἔοικε, τότε ταχύ πλην
 ἔπερ εἶπομεν νῦν δὴ σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον
 τόπον. καὶ τοῦτο δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμαῖν οὐ πάποτε b.
 πέπαυται, μέχρι τοῦ νῦν. ἐπεὶ γενομένη γε ἡ τότε διάνοια
 καὶ συμφωνήσασα εἰς ἓν, ἀνυπόβρατον ἂν τινα δύναμιν ἔσχε
 κατὰ πόλεμον. ΜΕΓ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Πῶς οὖν καὶ πῆ
 διάλετο; ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικούτου καὶ τοιοῦτου
 σύστημα ἥτις ποτὲ τύχη διέφθειρε; ΜΕΓ. Σχολῆ γὰρ οὖν
 δὴ τις ἂν ἄλλο σκοπῶν, ἢ νόμους ἢ πολιτείας ἄλλας θεά-
 σαιτο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, ἢ καὶ τοῦ- c.
 νατίου διαφθειρούσας τοπαράπαν, εἰ ἀμύληται τούτων. ΑΘ.
 Τοῦτο μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβεβλήκαμεν γε
 εἰς τινα σκέψιν ἰκανήν. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἄρ' οὖν,
 εἰ θαυμάσιε, κελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ ταινῶν δὴ
 ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἐκάστοτε τί καλὸν ὄραν πρᾶγμα γενέ-
 μενον, καὶ θαυμαστὰ ἂν ἐργασάμενον, εἴτις ἄρα ἠπιστήθη

Delphico. Meg. Verisimile admodum. Athen. Haec vero, quae
 maxima fore existimabantur, brevi tunc, ut videtur, evanue-
 runt, praeter parvam, ut modo diximus, partem, quae ve-
 stram habitat regionem. haec nunquam ad hunc usque diem,
 bello contra duas partes suscepto, quievit. nam si facta tunc
 constitutio concors mansisset, invicta profecto bello fuisset.
 Meg. Quidni? Athen. Quomodo igitur, & qua ratione, dissoluta
 est? nonne consideratione dignum apparet, quaenam fortuna
 tantam ac talem constitutionem evertit? Meg. Nunquam pro-
 fecto aliud considerans quispiam, vel leges, vel respublicas alias,
 intelligere poterit, quibus pulchrae magnaeque res servantur,
 vel contra perdantur, si ista neglexerit. Athen. Feliciter ergo
 in hanc tam accommodam considerationem incidisse videmur.
 Meg. Summopere. Athen. Numquid ergo, vir mirifice, noster
 nos error omnes latet, & in praesentia maxime, dum putamus
 singularem quandam perspexisse rem, & quam mirabiles even-

- d. καλῶς αὐτῷ χρῆσασθαι κατὰ τινὰ τρόπον τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ' ἂν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὔτ' ὀρθῶς διανοοίμεθα, οὔτε κατὰ φύσιν; καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα περὶ ὧν ἂν οὕτω διανοηθῶσι; ΜΕΓ. Λέγεις δὲ δὴ τί; καὶ περὶ τίνας σοὶ φῶμεν μάλισ' εἰρηῆσθαι τοῦτον τὸν λόγον; ΑΘ. Ὡ γὰρ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον οὐ περὶ διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι, καὶ θαυμαστὸν κτῆμα παρα-
- e. πεσεῖν τοῖς Ἑλλησιν, ὅπερ εἶπον, εἴτις ἄρα αὐτῷ τότε καλῶς ἐχρήσατο. ΜΕΓ. Οὐκοῦν εὔ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες, καὶ ἐπηνέσαμεν ἡμεῖς; ΑΘ. Ἴσως. ἐνωῶ γε μὴν, ὡς πᾶς ὅς ἂν ἴδῃ τί μέγα, καὶ δύναμιν ἔχον πολλήν καὶ βράμην, εὐθὺς ἔπαθε τοῦτο, ὡς εἶπερ ἐπίσαιτο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι, τοιοῦτω τε ὄντι καὶ τηλικούτω, θαυμάσι' ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ. ΜΕΓ. Οὐκ-
- p. οὐν ὀρθὸν καὶ τοῦτο; ἢ πᾶς λέγεις; ΑΘ. Σκόπει δὴ ποῖ βλέ-
- 687
a. πων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ ἐκάστου τιθέμενος, ὀρθῶς λέγει. πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου, πῶς, εἰ κα-

tus sequentur, si quis bene illa uti modo debito non ignorabit? nos autem modo neque recte forsan, neque secundam naturam, de hoc ipso sentimus: & alii omnes in omnibus errant, quibus de similitur cogitant? *Meg.* Quid ais? & qua de re istud maxime dicis? *Athen.* Ipse me, o bone vir, nunc certe risi, cum enim illum exercitum, de quo modo sermo habitus est, considerassem, egregius profecto atque mirandus mihi visus est, & praeclara quaedam facinora Graecis designaturus, si quis tunc ipso bene usus fuisset. *Meg.* An non prudenter & tu cuncta dixisti, & nos probe laudavimus? *Athen.* Fortasse. puto tamen, omnes, qui magnum aliquid & ingenti potentia praeditum viderint, statim sic affici, ut opinentur, si sciret, qui ipsum possidet, tanta re talique uti, multis praeclarisque inde rebus gestis felicem fore. *Meg.* Nonne & hoc rectum? vel quomodo dicis? *Athen.* Considera iam, quorsum respiciens, qui sic laudat singula, recte dicat. ac primum, de quo dicebamus, quo

τὰ τρόπον ἠπισηθῆσαν τάξαι τὸ κρατόπειδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πως ἂν ἔτυχον. ἄρ' οὐκ εἰ ξυνέσησαν τε ἀσφαλῶς αὐτὸ, διέσωζόν τε εἰς τὸν αἰὲ χρόνον, ὥστε αὐτοὺς γε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν ἂν βουληθεῖεν; καὶ ὅπως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρ- b. βάρροις πράττειν ὃ, τι ἐπιθυμοῖεν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπιθυμοῖεν ἂν; ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ὅς ἂν ἰδῶν πλοῦτον μέγαν, ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους, ἢ καὶ ὄτιοῦν τῶν τοιοῦτων, εἶπῃ ταυτὰ ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα, ἢ τὰ πλείστα, καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγου; ΜΕΓ. Ἐοικε γοῦν; ΑΘ. Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἐσὶ κοινὸν ἐπιθύμημα ἐν τι, τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου c. δηλούμενον, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ λόγος. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ, κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι μάλιστα μὲν, ἅπαντα εἰ δὲ μὴ, τὰ γε ἀνθρώπινα. ΜΕΓ. Τί μὴν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἐπεὶ περ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον αἰεὶ παῖδες τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται,

facto, si recte scivissent exercitum ordinare, qui tunc praefuerunt, feliciter usi occasione fuissent. nonne, si tutiorem illo tempore constituissent, semper servassent, ita ut & ipsi liberi essent, & alios, quos vellent, subiugarent? atque omnino & ipsi & eorum posterii, tam apud Graecos, quam apud barbaros, quidquid cuperent, consequerentur? an non omnia huius gratia cupiebant? Meg. Immo etiam valde. Athen. Quicumque igitur, cum divitias ingentes perspexerit, aut honores generis excellentes, aut aliquid eiusmodi, eadem ipsa dixerit, ad hoc respiciens dicet, quasi per hoc ipsi futura sint omnia, quae desiderat, vel plurima, atque potissima. Meg. Ita videtur. Athen. Una certe omnium hominum communis quaedam cupiditas est, quam praefens sermo significavit. Meg. Quanam? Athen. Ut secundum animi sui desiderium omnia, vel saltem humana, gerantur. Meg. Cui dubium? Athen. Quando omnes semper hoc volumus, & in pueritia, & adulta aetate, & senio, sedulo

- τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐχόμεθα ἀναγκαιῶς διὰ τέλους. ΜΕΓ.
 d. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ. Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ'
 ἂν ταῦτα ἅπερ ἐκεῖνοι αὐτοῖς. ΜΕΓ. Τί μὴν; ΑΘ. Φίλος
 μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὦν, ἀνδρί. ΜΕΓ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ.
 Καὶ μὴν ὦν γ' ὁ παῖς εὐχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ δ'
 πατὴρ ἀπεύξειτ' ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέως
 εὐχὰς γίγνεσθαι. ΜΕΓ. Ὅταν ἀνόητος ὦν καὶ ἔτι νέος εὐ-
 χηται, λέγεις; ΑΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ πατὴρ ὦν γέρον, ἢ καὶ
 σφόδρα νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιγνώ-
 σκων, εὐχεται μάλα προθύμως, ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὦν
 τοῖς γενομένοις Θησεῖ πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα
 Ἰππόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιγνώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρί
 συνεύξεται; ΜΕΓ. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δο-
 κεῖς ὡς οὐ τοῦτο εὐκαιρῶν, οὐδὲ ἐπεικτέον, ἔπεσθαι πάντα τῇ
 ἑαυτοῦ βουλήσει τὴν βούλησιν δὲ μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονή-
 σει. τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκασον καὶ εὐχεσθαι
 p. δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἔξει. ΑΘ. Ναί. καὶ δὴ καὶ πο-
 688 λιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα
 a.

id procul dubio habere precamur. *Meg.* Utique. *Athen.* Amicis etiam haec precamur, quae ipsi quoque sibi precarentur. *Meg.* Et hoc. *Athen.* Amicus autem filius patri, cum puer sit, viro. *Meg.* Profecto. *Athen.* Atqui eorum, quae puer contingere sibi precatur, multa pater, ne accidunt, Deos precatur. *Meg.* An id fieri dicis, quando iuvenis est & amens filius, qui precatur? *Athen.* Immo etiam quando pater five senex, five admodum iuvenis, cum nec honestorum, neque iustorum quidquam cognoscat, sic affectus, ut Theseus erga infelicem Hippolytum, impensius imprecatur; filius autem cognoscit: putasne tunc filium cum patre eadem oraturum? *Meg.* Intelligo, quod dicis. dicere enim mihi videris, non esse precandum conandumque, ut voluntatem nostram cuncta sequantur; sed, ut prudentiam nostram voluntas. idque tam civitati, quam singulis, precibus petendum, studendumque, ut mentem habeant. *Athen.* Idque profus, inquam. quin etiam, quod civilis vir legumlator

τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθη, καὶ ὑμᾶς ἐπαναμνήσκω, κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῶν ἦν παρακείμενον, ὡς χρῆσθαι εἰς τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι τὸ δὲ ἕμῳ ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν, οὐσῶν τετραίων, κελεύει τίθεσθαι τοὺς νόμους· δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην, τὴν τῆς ξυμπάσης ἢ ἐμένα ἀρετῆς. Φρόνησις δ' εἴη τοῦτο, καὶ νοῦς καὶ δόξα, μετ' ἔρατός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης. ἤκει δὲ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταυτὸν καὶ ὁ λέγων ἐγὼ, νῦν λέγω πάλιν ἄπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἶθ' ὡς σπουδάζων ὅτι δὴ Φημι εὐχῆ χρῆσθαι σφαλερὸν εἶναι, νῦν μὴ κεκτημένον ἀλλὰ τὰναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίνεσθαι. σπουδάζοντα δ' εἰ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε. πάνυ γὰρ οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὐρήσειν τῷ λόγῳ ἐπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν προῦθέμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε Φθορᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὕσαν τὴν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσαντο ἄρχοντές τε καὶ οὐς προσῆ-

ad haec semper respiciens leges ferre debet, & ipse recordatus sum, & vos nunc recordari volo. nempe vos in disputationis principio dicebatis, probum legumlatorem ad bellum omnia referre debere. ego autem dicebam, ad unam solummodo virtutem, cum tamen sint quatuor, id respicere: respiciendumque non ad unam tantum, sed omnes: maxime vero ad primam, quae & ceterarum omnium dux est. haec vero prudentia est, & intellectus, & opinio, una cum amore & cupiditate, ista sequente. Eodem iam oratio nostra revertitur: & ego, qui tunc ea dicebam, eadem nunc etiam dico, sive ioco vultis, sive serio. Affero equidem, non esse tutum, voto uti, & voto potiri, si mentem non habeas; sed contraria eorum evenire, quae petis, fatius esse. Si serio dicta haec existimare vultis, existimate. spero enim nunc vobis persuadere, quod paulo ante proposuimus, perditionis regum, totiusque constitutionis illius dissolvendae causam, non timiditatem fuisse, nec rei militaris

κεν ἄρχεσθαι τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα, καὶ
 μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων
 d. ἀμαθίᾳ. ταῦτ' οὖν ὡς οὕτω γέγονε περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν,
 εἶπου γίνεταί, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, οὐκ ἄλλως συμ-
 βήσεται ἔάν βούλησθε, πειράσομαι, ἰὼν κατὰ τὸν ἐξῆς λό-
 γον, ἀνευρίσκεν τε, καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν, ὡς οὔσι
 φίλοις. ΚΛ. Λόγω μὲν τοίνυν σὲ, ᾧ ξένε, ἐπαινεῖν, ἐπαχθέ-
 σερον ἔργω δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λε-
 γομένοις ἐπακολουθήσομεν ἐν οἷς ὄγε ἐλεύθερος ἐπαίνων καὶ
 μὴ, μάλιστα ἐστὶ καταφανής. ΑΘ. Ἄρισ', ᾧ Κλεινία' καὶ
 ποιῶμεν ἃ λέγεις. ΚΛ. Ἔσαι ταῦτα, ἔάν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε
 μόνον. ΑΘ. Φαμέν δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ
 λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπο-
 λέσαι καὶ νῦν ταυτὸν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν. ὥστε τὸν γε
 νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνη-
 σιν μὲν ὅσῃ δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ' ἄνοιαν ὅτι μάλιστα
 P. ἐξαιρεῖν. ΚΛ. Δῆλον. ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέ-
 689

a. ignorantiam seu principum, sive subditorum; sed universam
 reliquam pravitatem, & praesertim circa humanarum rerum
 maxima ignorantiam. quod haec tunc ita contigerint, &
 nunc, sicubi fiant, aut futura quandoque sint, non aliter eve-
 niant, si vultis, conabor, ut ratio deinceps ostendet, adinveni-
 re, vobisque, tanquam amicis, pro viribus explanare. *Cli.* Ver-
 bis te, hospes, laudare molestum: re autem valde laudabimus,
 ultro, quae dicas, audiendo; qua in re liberalis verusque lauda-
 tor vel maxime perspicuus fit. *Athen.* Optime tu quidem, Cli-
 nia. quare, quod ais, efficiamus. *Cli.* Erit ita, si Deus voluerit.
 tu modo dic. *Athen.* Censemus ergo, per sequentem dispu-
 tationis huius viam deinceps progredientes, maxima tunc igno-
 rantia potentiam illam fuisse perditam: similesque rerum even-
 tus & nunc eadem ex causa proficisci. Quapropter si hoc ita
 se habet, legislator conari debet, prudentiam, quoad fieri potest,
 civibus dare, ignorantiam quam maxime auferre. *Cli.* Mani-
 festum id quidem. *Athen.* Quaenam igitur maxima inscitia iure

ροίτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον
 ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. ΚΛ. Ποίαν; ΑΘ. Τὴν,
 ὅταν τῷ τί δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ Φιλῆ τοῦτο,
 ἀλλὰ μισῆ· τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἀδικὸν δοκοῦν εἶναι Φιλῆ τε
 καὶ ἀσπάζηται. ταύτην τὴν διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς
 πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν, ἀμαθίαν Φημί εἶναι τὴν ἐσχά-
 την. μεγίστην δὲ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐσὶ τῆς ψυχῆς. τὸ γὰρ
 λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς, ὅπερ δῆμὸς τε καὶ πλῆθος **b.**
 πόλεως ἐστίν. ὅταν οὖν ἐπισήμοις, ἢ δόξαις, ἢ λόγῳ ἐναντιῶ-
 ται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἢ ψυχῇ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγο-
 ρεῖω πόλεως τε, ὅταν ἀρχουσι καὶ νόμοις μὴ πειθῆται τὸ
 πλῆθος· ταυτὸν δὴ καὶ ἐνδὸς ἀνδρὸς, ὅπότεν καλοὶ ἐν ψυχῇ
 λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοῦ-
 νασιον. ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἐγὼ γ'
 ἂν δεῖναι πόλεως τε καὶ ἐνδὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ **c.**
 τὰς τῶν δημιουργῶν· εἰ ἄρ' ἐμοῦ καταμανθάνετε, ᾧ ξένοι,
 ὃ λέγω. ΚΛ. Μανθάνομέν τε, ᾧ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν

dicetur? Considerate, si mihi assentimini. ego enim hanc cen-
 seo. *Cli.* Quam? *Athen.* Quando aliquis, quod honestum sibi
 aut bonum videtur, non amet, sed oderit: quod autem malum
 atque iniustum, id diligat atque amplectatur. hanc voluptatis
 dolorisque dissensionem adversus eam, quae rationem sequi-
 tur, opinionem, extremam esse inscitiam assero: quam etiam
 maximam dico, quia in multitudine animi est. quod enim in
 eo doloribus voluptatibusque mancipatum est, quasi plebs ci-
 vilitatis est atque multitudo. Quando igitur scientiae, vel opi-
 nioni, vel rationi, quae natura dominantur, animus adversatur,
 hoc ego ignorantiam appello: & civitatis quidem, quando
 principibus legibusque multitudo non paret: & unius etiam
 viri, quando, licet bonae in animo rationes sint, nihilo tamen
 magis secundum ipsas agitur, sed contra omnia peraguntur.
 Has equidem ignorantias perniciosissimas esse assero civitatis,
 cuiuslibetque civis: non autem opificum ignorantias; si modo,
 quod dico, hospites, intelligitis. *Cli.* Et intelligimus, o amice,

- ὃ λέγεις. ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδισέον, ἂν καὶ πάντι λογιστικοί τε ᾖσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὄσα
- d. πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα τὰς δὲ τούναντιον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον (ἂν καὶ, τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίστανται) καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. πῶς γὰρ ἂν, ᾧ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος, οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἢ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν, μεγίστη δικαιοτάτ' ἂν λέγοιτο σοφία ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν, μέτοχος ὁ δ' ἀπολειπόμενος, οἰκοφθόρος,
- e. καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῆ σωτήρ, ἀλλὰ, πᾶν τούναντιον, ἀμαθαιῶν εἰς ταῦτα ἐκόσσοτε φανεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἶπομεν ἄρτι λελεγμένα, τεθήτω ταύτη. ΚΛ. Κείσθω γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι πού; ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Εἶεν. ἀξιῶ-

haec, & concedimus. *Athen.* Hoc itaque ratum habeatur, quod civibus, qui hoc modo ignorant, nihil ad principatum pertinens committendum sit: immo vero, ut ignorant, obiurgandi, etiam si acutissimi & disertissimi sint, & quae ad ornamentum & acumen ingenii spectant, cuncta complexi. qui vero contra affecti sunt, sapientes habendi, etiam si neque literas, ut dicitur, noverint, neque natate sciant: magistratus quoque istis, quasi prudentibus, committendi. quomodo enim, o amici, vel minima prudentiae species sine consensu consistere poterit? *Cli.* Nullo modo. *Athen.* At vero pulcherrimus maximusque consensus omnium, maxima iure sapientia esse dicitur. cuius quidem particeps sit necesse est, qui secundum rationem vivere debet. quisquis autem expertus est, & suae domus everfor, & civitatis nunquam servator, sed contra omnino ad haec semper ignarus esse, videbitur. Haec igitur, ut paulo ante diximus, ita se habeant. *Cli.* Ita profus. *Athen.* Imperantes vero & parentes nonne in civitatibus esse debent? *Cli.* Utique. *Athen.* Esto.

ματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, ποῖά ἐστι καὶ πόσα, p.
 ἐν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς, ἐν τε οἰκίαις ἑσπέραις
 τῶν; ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό, τε πατρός καὶ μητρός; καὶ ὅλως
 γουέας ἐκγονοῦ ἄρχειν, ἀξίωμα ὄρθου πανταχοῦ ἂν εἴη;
 ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Τούτῳ δὲ γε ἐπόμενον, γενναίους
 ἀγενναῖον ἄρχειν καὶ τρίτον ἐτι τούτοις ξυλέπεται, τὸ πρε-
 σβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. ΚΛ.
 Τί μὴν; ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ, δούλους μὲν ἄρχεσθαι, b.
 δεσπότας δὲ ἄρχειν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Πέμπτον
 γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχε-
 σθαι. ΚΛ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἰρηκας. ΑΘ.
 Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν, καὶ κατὰ
 φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον,
 ὡς εἰοικεν, ἀξίωμα, ἔκτον ἂν γίγνοιτο, ἐπεσθαι μὲν τὸν
 ἀνεπισημόνα κελευόν, τὸν δὲ φρονούοντα, ἢ εἰσθαι καὶ ἄρ-
 χειν. καίτοι τοῦτό γε, ὡ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ c.
 ἂν παρὰ φύσιν ἐγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ,
 τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐ βίαιον, πεφυκυῖαν.
 ΚΛΕΙ. Ὅρθότατα λέγεις. ΑΘΗ. Θεοφιλῆ δὲ γε καὶ εὐτυ-

raciones autem pro dignitate imperandi parendique tam in ci-
 vitatibus, seu magnis, seu parvis, quam privatim in domibus
 similiter, quales & quot sunt? nonne prima dignitatis recta ra-
 tio erit, ut pater ac mater, & omnino genitores ubique natis
 imperent? *Cli.* Maxime. *Athen.* Secunda, ut ignobilibus ge-
 nerosi? tertia, ut iunioribus seniores? *Cli.* Et hoc. *Athen.*
 Quarta, ut domini servis? *Cli.* Procul dubio. *Athen.* Quinta,
 ut potentiores dominantur, imbecilliores ferviant? *Cli.* Princi-
 patum modo dixisti admodum necessarium. *Athen.* Immo vero
 qui plurimus, & secundum naturam, ut Thebanus Pindarus
 ait, in omnibus animalibus reperitur. Maxima vero dignitas
 sexto collocanda est, qua ignorantes quidem sequi iubentur;
 prudentes autem ducere, atque dominari. Quod ego quidem
 imperium, o sapientissime Pindare, non praeter naturam, sed
 secundum naturam legis, & sponte susceptum, non violenter

- χῆ τινὰ λέγοντες, ἐβδόμην ἀρχὴν εἰς κληρὸν τινὰ προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν, ἀρχεῖν, δυσκληροῦντα δὲ, ἀρχεσθαι ἀπιόντα, τὸ δικαιοτάτον εἶναι φημέν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ὁρᾶς δὴ, Φαῖμεν ἂν, ᾧ νομοθέτα, πρὸς τινὰ παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσειν ἰόντων ῥαδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἀρχοντας ἀξιώματα, καὶ ὅσα πεφυκότα πρὸς ἀλλήλα ἐναντίας; νῦν γὰρ δὴ γάσεων πηγὴν τινὰ ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνάσκειναι πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἀμαρτάνοντες οἱ περὶ τε Ἄργος καὶ Μεσσηνίην βασιλεῖς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν οὕσαν θαυμαστὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ διέφθειραν. ἅρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἡμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον; ὁπόταν ἦ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν, ζημιῶδες, τὸ δ' ἡμισυ, μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἅμεινον ὃν χειρόνος. ΚΛ. Ὁρθότατά γε. ΑΘ. Πότερον οὖν οἰόμεθα περὶ βασιλείας τούτ' ἐγ-

fieri, affirmarem. *Cli.* Probe dictum. *Athen.* Septimum principatum ad sortem aliquam producimus, eum Dei gratia & felicitate quadam obtingere asserentes: & iustissimum esse ducamus, ut is, quem fors delegerit, imperet; ille vero, quem repulerit, pareat. *Cli.* Vera narras. *Athen.* Dicemus ergo ioco quodam ad aliquem eorum, qui facile ferendarum legum munus aggrediuntur: An vides, o legumlator, quot circa imperantes dignitates expendendae, & quomodo inter se oppositae sint? profecto nunc fontem aliquem seditionum invenimus, a quo tibi est cavendum. Primum nobiscum diligenter considera, quidnam & quomodo praeter haec male agentes isti apud Argos Messenamque reges se ipsos simul, & Graecorum potentiam, quae tunc mira erat, everterunt. nonne, quia rectissime dictum ab Hesiodo ignorarunt, *Dimidium nonnunquam plus esse, quam totum?* quando videlicet totum comprehendere noxium est, dimidium vero moderate se habet, tunc sane moderatum immoderato plus esse censuit, utpote deteriore melius. *Cli.* Rectissime. *Athen.* Utrum regibus hoc

γιγνόμενον ἐκάστοτε διαφθεῖρειν, πρότερον ἢ ἐν τοῖσι δήμοις;
 ΚΛ. Τὸ μὲν εἰκὸς, καὶ τὸ πολὺ, βασιλέων τοῦτο εἶναι νόση- P.
691
A.
 μα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφᾶς. ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον ὡς
 πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασιλεῖς ἔσχον τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τε-
 θευτων νόμων καὶ ὃ λόγῳ τε καὶ ὄρκῳ ἐπήνεσαν, οὐ ξυνε-
 φώνησαν αὐτοῖς· ἀλλ' ἢ διαφωνία, ὡς ἡμεῖς Θεμὸν, οὔσα
 ἀραβία μεγίστη, δοκοῦσα δὲ σοφία, πάντ' ἐκεῖνα διὰ πλημ-
 μέλειαν καὶ ἀμουσίαν τὴν πικρὰν διέφθειρεν. ΚΛ. Ἔοικε
 γοῦν. ΑΘ. Εἶεν. τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα, εὐ- B.
 λαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἀρ' ὦ πρὸς
 θεῶν, νῦν μὲν οὐδὲν σόφον τοῦτο γινῶναι, οὐδ' εἰπεῖν χαλε-
 πόν; εἰ δὲ προῖδεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προῖ-
 δών; ΜΕΓ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονός παρ'
 ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔσι νῦν γε κατιδόντα γινῶναι καὶ γινόν-
 τα, εἰπεῖν ῥᾶδιον ὃ τότε ἔδει γίνεσθαι. ΜΕΓ. Σαφέστερον
 ἔτι λέγε. ΑΘ. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιούδε. ΜΕΓ.
 Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῶ τοῖς ἐλάττοσι δύνα- C.

perniciosum esse prius, quam plebi, credamus? *Cli.* Probabile
 est, regum maxime hunc morbum esse, qui superbe propter
 delicias vivunt. *Athen.* Perspicuum igitur, hoc primum reges
 eos habuisse, quod plus, quam leges contenderent, posse volue-
 runt, nec in eo concorditer permanserunt, quod verbis & iu-
 reiurando laudaverant. verum dissensio, ut nobis videtur,
 quae, cum maxima ignorantia sit, sapientia tamen apparet, ea
 omnia propter errorem & ruditatem acerbam evertit. *Cli.*
Videtur. Athen. Esto. quid igitur hoc de morbo timentem
 legislatorem oportuit cavisse? an per Deos neque sapientiae
 laudem habet nunc huius agnitio, neque difficile dictu? si
 quis autem id tunc praevidisset, certe is nobis sapientior ex-
 stitisset. *Meg.* Quid illud dicis? *Athen.* Licet nunc, Megille,
 quod olim a vobis factum sit, animadvertere, atque inde rem
 ipsam cognoscere; faciliusque ita, quod tunc fieri oportuit, di-
 cere. *Meg.* Dic planius. *Athen.* Ita certe apertissimum fiet.
Meg. Quonam pacto? *Athen.* Si quis minoribus potentiam

- μιν, παρὲς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰσῖα, καὶ σώμασι τροφῆν; καὶ ψυχαῖς ἀρχᾶς, ἀνατρέπεται που πάντα, καὶ ἐξυβρίζοντα, τὰ μὲν εἰς νόσους δεῖ, τὰ δ' εἰς ἐκγονον ὕβρεως ἀδικίαν. τί οὖν δὴ ποτε λέγομεν; ἄρα γε τὸ τοιούδε, ὡς οὐκ ἔσ', ὧ Οἰλοὶ ἄνδρες, θυγῆς ψυχῆς Φυσις, ἣτις ποτὲ δουρῆσεται τῆν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν, νέα καὶ ἀνυπεύδουτος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοσίας πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν, μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγγύτατα φίλων ἃ γενόμενον, ταχὺ διεφθεῖρεν αὐτήν, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς. τοῦτ' οὖν εὐλαδιθῆναι, γόνυτας τὸ μέτριον, μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν δὴ τότε γενόμενον, νῦν ἐπιμετριωτάτα τοπᾶσαι, τὸδ' ἔοικεν εἶναι. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Θεός, εἴμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις ὅς τὰ μέλλοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῖν συτεύσας τὴν τῶν βασιλέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέσειλε· καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι Φύσις τις ἀνθρωπίνη, μεμιγμένη δεῖρα τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγμαινούουσαν, ἔτι μίγνυσι τὴν

maiolem, neglecta mediocritate, navibus vela, cibum corporibus, animis principatum committet, omnia pervertentur. nam supra modum elata lasciviant: & alia quidem in morbos incidunt, alia in iniuriam, elatioris lasciviae filiam. Quid itaque dicimus? nonne hoc? quod nullum profus, o viri mihi amicissimi, ingenium humanum sit, quod, si & iuvenile, & nemini subiectum existat, ita ferre potentiam maximam possit, ut ne mente, amentia, morbo maximo, referta, in proximorum etiam amicorum invidiam incurrat: quod cum accidit, animum statim perdit, & omnem eius vim obscurat. Hoc autem cavere mediocritatis ipsius observatione, excellentium legumlatorum opus. Quod igitur tunc factum, facile modo perspectu est: hoc autem esse videtur. *Mag.* Quidnam? *Athen.* Deus quispiam, ut arbitror, vestri curam habuit; qui, cum futura praesciret, geminam vobis ex unica regum generationem constituit, atque ita ad mediocritatem magis contraxit, praeterea natura quaedam humana, viribus divinis coniuncta, tu-

κατὰ τῆς ἄρας σώφρονα δύναμιν τῇ κατὰ γένος ἀυθάρδει βίῳ
 τὴν τῶν ἐπιτῶ καὶ εἰκοσι γερόντων ἰσόψηφον εἰς τὰ μέγιστα p.
 τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῶν 692
 ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὄρων, οἷον ψάλλ- a.
 λιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἐγγὺς τῆς
 κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμειας. καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον
 ἡ βασιλεία παρ' ὑμῶν ἐξ ἄν' ἔδει σύμμικτος γενομένη, καὶ
 μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτῇ, σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν
 αἰτία. ἐπεὶ ἐπὶ γε Τημένω καὶ Κρεσφόντῃ, καὶ τοῖς τότε b.
 νομοθέταις, οἵτινες ἄρα ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστο-
 δημου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἄν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νομοθεσίας
 ἔμπειροι, σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτ' ᾤθησαν ὅροις μετριάσαι
 ψυχὴν νέαν, λαβῶσαν ἀρχὴν, ἐξ ἧς δυνατὸν ἦν τυραννίδα
 γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἔδειξεν οἷαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μὲν
 οὖσαν μάλιστ' ἀρχὴν γίγνεσθαι. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν γιγνώσκε-
 σθαι ταῦτα (ὅπερ εἶπον ἔμπροσθεν) νῦν μὲν γενόμενον, οὐ- c.
 δὲν σοφόν. (ἐκ γὰρ παραδείγματος ὄραν γεγονότος οὐδὲν

mentem vestrum perspiciciens principatum, moderatas vires
 eorum, qui in iudiciali foro versantur, superbae nobilitatis po-
 tentiae iunxit, viginti & octo senum sententia in rebus maxi-
 mis regum potentiae adaequata. Ad haec tertius servator af-
 fuit, qui luxuriantem adhuc & frementem considerans princi-
 patum, Ephorum censura proxime ad potentiam forte ele-
 ctam conducta, quasi frenum ipsi immisit. Hac igitur ratione
 regnum vestrum, ex quibus decebat compositum, & mode-
 rate constitutum, & ipsum quidem servatum est, & salutis
 aliorum causa fuit: quoniam Temeno & Cresphonte, ceteris-
 que, qui leges eis condiderunt, quicumque fuerint, nec factio
 quidem ipsa Aristodemi servata fuisset. neque enim satis erant
 ferendarum legum periti: quoniam, si fuissent, nunquam iu-
 venilem animum accepto principatu, unde tyrannis fieri pote-
 rat, iureiurando cohibituos existimassent. Nunc autem Deus
 ostendit, qualem oportebat oportetque potissimum constitui
 principatum. Quod quidem a nobis intelligi, postquam factum

χαλεπὸν) εἰ δ' ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα, καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχάς, καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τὰ τε νοθήντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσωσε· καὶ οὐκ ἂν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς ἂν εὖλος ἄρμιγε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων. ΚΛ.

- d. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Αἰσχροῦ γοῦν ἡμύναντο αὐτοὺς, ᾧ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω, οὐχ ὡς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασι μάχας· ἀλλ' ὅτι Φιμὶ αἰσχρὸν τὸτ' εἶναι, τὸδε λέγω τὸ, πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμύναι· τὰ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένω, ὥστε ἡ μὲν καὶ Λακεδαιμόνα διεκόλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος· ἡ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν τοῖς
- e. τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομὴν, ἢ περὶ τὸ Ἄργος, παρακαλουμένη ἀμύνει τὸν βάρβαρον, οὐδ' ὑπήκουσεν, οὐτ' ἤμυσε. πολλὰ δὲ λέγων ἂν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκείνον τὸν πόλεμον, τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ· οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τὴν γε Ἑλλάδα λέγων, ὀρ-

est, ut dixi antea, nihil mirum. non enim arduum est videre, si exemplo commonearis. At si quis id tunc prospexisset, moderarique principatus, & unum ex tribus perficere, potuisset, magnificas omnes eorum cogitationes servasset: nec Persica classis, nec alia ulla unquam, contemtis nobis, ut nulla re dignis, in Graeciam navigasset. *Cli.* Vera narras. *Athen.* Turpiter ergo illis repugnarunt, o Clinia. turpiter autem dico, non quia qui tunc terra marique vicerunt, minus, quam deceret, fortiter pugnando se gesserint: sed turpe illud inquam, quod una de tribus illis civitatibus pro Graecia decertavit: duae autem ita depravatae fuerunt, ut altera Lacedaemonem quoque, ne succurreret, prohiberet, non parvo ipsi bello illato; altera Argivorum, quamvis prima illis distributionis temporibus in Graecia esset, tamen ad depellendum barbarum arcessita, nec orantes audire voluit, neque defendit. Multa referre possem, quae ea tempestate in Graecia facta, ut turpia possunt

ὡς ἂν λέγοι. ἀλλ' εἰ μὴ τό, τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακε-
 δαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιούσαν δουλείαν, σχε-
 δὸν ἂν ἤδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐ-
 ἀλλήλοις, καὶ βαρβαρικά ἐν Ἑλλήσι, καὶ Ἑλληνικά ἐν
 βαρβάροις· καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τανῦν, διαπε-
 φορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖ-
 ται. ταῦτ', ὧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν τοῖς
 τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν,
 ἵνα τὰς αἰτίαις αὐτῶν ἀναζητοῦντες, ἀνευρίσκωμεν τί παρὰ
 ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἷον δὴ καὶ τὸ παρὸν εἴπομεν ὡς b.
 ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμίκτους νομοθετεῖν·
 διανοηθέντας τὸ τοιούδε, ὅτι τὴν πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ
 καὶ ἔμφρονα, καὶ ἑαυτῇ Φιλίῃ καὶ τὸν νομοθετοῦντα, πρὸς
 ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολ-
 λάκις ἤδη προθέμενοι ἅττα, εἰρήκαμεν ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ
 νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην· τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταυ-
 τὰ ἡμῖν φαίνεται ἐκάστοτε. ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρὴ, ὅταν c.

accusari. Neque, qui Graeciam se defendisse dicunt, vere di-
 cunt. nisi enim Atheniensium Lacedaemoniorumque commu-
 ne consilium atque potentia imminentem servitutem propu-
 lisset, ferme iam omnia confusa essent, & Graeca cum Grae-
 cis invicem, cum Graecis item barbara, Graecaque cum bar-
 baris: quemadmodum Graeca illa, quae nunc Persarum tyran-
 nidi subiecta sunt, sine ordine ullo confusa sunt invicem, ac
 male etiam dissipata. Haec habemus, o Clinia & Megille, quae
 tam priscis viris civilibus legumque latoribus, quam iuniori-
 bus, opponamus, ut causas eorum rimantes, quid praeter haec
 aliud fuerit agendum, inveniamus: quale est, quod nunc expo-
 suimus, quod videlicet non oporteat magnos impermixtosque
 principatus constituere, illud semper memoria tenentes, quod
 civitatem & liberam semper, & prudentem, & sibi ipsi amicam
 esse oportet. ad quae respiciendum est illi, qui leges laturus
 est. Ne miremini autem, si saepe iam alia quaedam proposui-
 mus, ad quae sit legumlatori respiciendum, quae quidem non

- πρὸς τὸ σωφρονεῖν Φῶμεν δεῖν βλέπειν, ἢ πρὸς Φρόνησιν ἢ Φιλίαν, ὡς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος, ἀλλ' ὁ αὐτός. καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ὑμῶς τοιαῦτα ἂν γίνηται ῥήματα, μὴ διαταρασσέτω. ΚΛ. Πειρασώμεθα ποιεῖν οὕτως, ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς Φιλίας τε καὶ Φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὃ, τι βουλόμενος ἐμελλες λέγειν
- d. δεῖν σοχάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγει. ΑΘ. "Ακουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἷον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γε-
γονέναι λέγων ἂν τις, ὀρθῶς λέγοι. καὶ τὴν μὲν προσαγο-
ρεῖν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν καὶ τῆς μὲν
τὸ Περσῶν γένος, ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ, ἡμᾶς. αἱ δ' ἄλλαι
σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλ-
μέναι. δεῖ δὴ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτων,
- e. εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσαι καὶ Φιλία μετὰ Φρονήσεως. ὃ δὴ βού-
λεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων ὡς οὐκ ἂν ποτε τού-
των πόλις ἄμοιρος γενομένη, πολιτευθῆναι δύναιτ' ἂν καλῶς.

eadem esse atque haec appareant. Sed reputare oportet, quan-
do ad temperantiam, vel prudentiam, vel amicitiam respi-
ciendum dicimus, non aliam atque aliam, sed eandem nobis
esse intentionem: ac si multis etiam aliis huiuscemodi verbis
utemur, ne turbemini. *Cli.* Conabimur ita facere, verba or-
dine repetentes. sed nunc expone, quod dicturus eras, quando
amicitiam, libertatem prudentiamque spectare legumlatorem
debere dicebas. *Ather.* Audiatis modo. Duae gubernationum
civilium quasi matres quaedam sunt, ex quibus si quis alias di-
xerit originem ducere, recte utique dicet. quarum alteram
monarchiam, id est, principatum unius, alteram democratiam,
id est, populi, appellare decet. alterius quoque summum te-
nere Persarum genus, alterius nos, putandum. Ceterae vero
formae omnes hinc, ut dixi, variae componuntur. Necessè est
autem, harum utrarumque participem fore civitatem, si liber-
tas in ea atque amicitia cum prudentia futura sit. quod qui-
dem oratio praecipere nobis vult, cum dicit, civitatem ho-
ium expertem bene gubernari nunquam posse. *Cli.* Quo enim

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἡ δὲ τὸ ἐλευθερὸν ἀγ' ἀπέχασα μειζόνως ἢ ἴσθαι μόνον, οὐδέτερα τὰ μέτρια κέκτηται τούτων αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἡ, τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πάλαι οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ, ἤττον. τὰ δ' αἴτια διέλωμεν. ἢ **p.**
 γάρ; ΚΑ. Πάντως· εἰ γὰρ τοῦ μέλλομεν ὃ προῦθέμεθα παρὰ ⁶⁹⁴
 γεν. ΑΘ. Ἀκούομεν δὴ. Πέρσαι γὰρ ὅτε μὲν τὸ μέτριον
 μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἤγουν ἐπὶ Κύρου, πρῶτον
 μὲν αὐτοὶ ἐλευθεροὶ ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπό-
 ται. ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες, μεταδίδόντες ἀρχομένοις, καὶ
 ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες, μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρατιῶται στρα-
 τηγοῖς, καὶ πρόθυμοι αὐτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο. **b.**
 καὶ εἰ τις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλεύειν δυνατὸς,
 οὗ ὄψεσθε τοῦ βασιλέως οὗτος, δίδόντος δὲ παρρησίαν καὶ
 τιμῶντος τοὺς εἰτι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινῇ τὴν τοῦ
 ὄψεσθε εἰς τὸ μέσον παρείχετο δύναμιν καὶ πάντα δὴ τότε
 ἀπέδωκεν αὐτοῖς, δι' ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοι-

paſto? *Athen.* Cum igitur altera monarchiam, unius scilicet principatum; altera libertatem dumtaxat, magis quam oportuerit, complexa sit; neutra mediocritatem servitutis libertatisque servavit: vestrae autem, Laconica, dico, & Cretica, magis. Sed & Athenienses ac Persae quondam hoc fere paſto, nunc vero minus. sed causas quoque dicemus, an non? *Cli.* Omnino, si modo, quod propositum est, absolvere cupimus. *Athen.* Audiamus ergo. Persae quidem, quando Cyri tempore servitutis libertatisque mediocritatem magis habebant, primum ipsi liberi fuerunt, deinde multos alios subiecerunt. nam cum principes ipsi libertatem subditis impertirent, & rem ad aequalitatem magis reducerent, milites ducibus magis erant amici, paratosque se in periculis exhibebant. ac si quis inter eos prudentior erat, consilioque valebat, cum rex invidus non esset, sed dicendi facultatem libere omnibus daret, honoraretque consilii compotes, facultatem prudentiae communem in mediam deducebat. cuméta igitur tunc illis libertate, amici-

- ιαυίαν. ΚΛ. Ἔοικε γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι.
- c. ΑΘ. Πῆ δὴ οὖν ποτε ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσου, καὶ πάλιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη; βούλεσθε οἶον μαντεία διανοηθέντες χράμεθα; ΚΛ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο ἐφ' ὅπερ ὠρμήκαμεν. ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περὶ γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν φρατηγὸν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ Φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἤφθαι τοπαράπαν οἰκονομία τε οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσχικέναι. ΚΛ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον Φῶμεν; ΑΘ. Ἔοικεν ἐκ νέου φρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς
- d. γυναιξὶ παραδοῦς τοὺς παῖδας τρέφειν. αἱ δὲ, ὡς εὐδαιμονίας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους γεγούτας, καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς, ἔτρεφον κωλύουσαι δὲ ὡς οὔσιν ἱκανῶς εὐδαιμοσι, μήτε αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδὲν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν τοιούτους τινας. ΚΛ. Καλὴν, ὡς ἔοικας, τροφήν εἰρηκας. ΑΘ. Γυναικείαν μὲν οὖν,
- e. βασιλίδων γυναικῶν, νεωστὶ γεγонуῖων πλουσίων καὶ ἐν ἀν-

tia, mentisque communione facilia reddidit. *Cli.* Videntur haec, ut dicuntur, ita gesta fuisse. *Athen.* Quo pacto igitur Cambysae tempore regnum id fere cecidit, & rursus Darii tempore restitutum est? vultisne, ut quasi divinatione usi dicamus? *Cli.* Quidni velimus? confert enim hoc ad illud, quo tendimus. *Athen.* Ita igitur de Cyro vaticinor, in ceteris quidem ipsum & ducem bonum, & civilis vitae amicum fuisse, rectam vero disciplinam nullo pacto attigisse, nec ad rei familiaris administrationem animum unquam applicuisse. *Cli.* Cur ita? *Athen.* A iuventa per totam vitam militia occupatus, mulieribus filios tradidit educandos: quae ipsos ut felices statim pueros atque beatos, nullius indigentes rei, sic educabant, ut prohiberent, ne quis eis, utpote beatis, aliqua in re adversaretur; cogentes omnes, quidquid ipsi dicerent, aut facerent, laudare. ita ipsos tales quosdam educaverunt. *Cli.* Bellam certe educationem narrasse videris. *Athen.* Feminream nempe, quam induxerunt regiae mulieres, novis elatae divitiis, desertaeque a

δρωῶν ἐρημίᾳ, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν
 κινδύων, τοὺς παῖδας τρεφουσῶν. ΚΛ. Ἐχει γὰρ λόγον.
 ΑΘ. Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποιμνία μὲν καὶ πρόβατα
 καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο
 αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν, ἠγνόει τὴν πα-
 τρῶν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὔσαν Περσικὴν, (ποιμένων ^{p.}
 οὐτων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγότων, σκληρὰν καὶ ἰκα- ⁶⁹⁵
 νην ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς, καὶ δυναμένους
 θυραύλειν καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ, εἰ στρατεύεσθαι δεοί, στρατεύε-
 σθαι) διεφθαρμένην δὲ παιδεῖαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαι-
 μονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνοῦχων
 παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. ὅθεν ἐγένοντο οἴους ἦν εἰκὸς
 αὐτοὺς γενέσθαι, τροφῇ ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλα- ^{b.}
 βόντες δ' οὐν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου, τρυφῆς μεσοὶ
 καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε,
 τῷ ἴσῳ ἀγακιῶν μετὰ δὲ τοῦτο, αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ
 μέθης τε καὶ ἀπαιδευσίας, τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων

viris, bello & periculis occupatis. *Cli.* Consentaneum id qui-
 dem. *Athen.* Pater vero ipsorum, ovium, hominum, multo-
 rumque aliorum, quorum ad eos spectabat possessio, greges
 multos habebat: sed ignoravit, quod filii, quibus haec relictu-
 rus erat, paternam ipsam Persicamque artem non docebantur,
 cum Persae pastores essent, in regione aspera geniti, & ipsa
 ars Persica dura esset, sufficiensque robustos eos pastores effi-
 cere, qui & custodias agere, & vigilare possent, & militare,
 si res postularet. permisit autem, ut mulieres & eunuchi Me-
 dorum ritu filios eius nutrent: quorum educatio ab ea, quae
 vulgo existimatur felicitas, corrupta est. unde tales evase-
 runt, quales fieri conveniebat eos, qui in summa rerum licen-
 tia nutriti fuissent. Cum igitur, mortuo Cyro, rerum potiti
 sunt, utpote qui deliciarum, & impunitatis, ac licentiae pleni
 essent, primum alter, aequalitatem non ferens, alterum interfe-
 cit: deinde ipse, ignorantia ebrietateque furens, principatum
 perdidit. Medi enim, ac quidam Eunuchus tunc dictus, ipsum

- τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς
 Καμβύσου μαρίας. ΚΛ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε καὶ ἔοικέ
 c. γε σχεδὸν οὕτω πως γεγονέναι. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς
 Πέρσας ἔλθειν τὴν ἀρχὴν διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεταιί
 που. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ, ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ.
 Δαρεῖος γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱός, παιδεία τε οὐ διατρυ-
 φώσῃ τετραμμένος· ἔλθων δ' εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ λαβὼν αὐ-
 τὴν ἔβδομος, διαιλετο, ἑπτὰ μέρη τερόμενος, ὧν καὶ νῦν ἐπι-
 σμικρὰ ὀνειράτα λέλπειται καὶ νόμους ἡξίου θέμενος οἰκεῖν,
 d. ἰσότητά τινά κοινὴν εἰσφέρων καὶ τὸν τοῦ Κύρου δασμόν
 ὃν ὑπέσχετο Πέρσας, εἰς τὸν νόμον ἐνέδν, φιλίαν πορίζων
 καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσας, χρήμασι καὶ δωρεαῖς τὸν Περ-
 σῶν δῆμον προσαγόμενος. τοιγαροῦν αὐτῷ τὰ στρατεύματα
 μετ' εὐνοίας προσεκλήσατο χώρας οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε
 Ἐκῦρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον, ὃ τῆ βασιλικῇ καὶ τρυφώσῃ πάλ-
 λιν παιδευθεὶς παιδεία Ξέρξης. ὦ Δαρεῖε, εἰπεῖν ἐσι δικαιο-
 e. τατον ἴσως, ὅς τοῦ Κύρου κακὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ

quasi amentem contemserunt. *Cli.* Sic fertur, atque sic ferme contigisse videtur. *Athen.* Atqui & hoc fertur, per Darium septemque illos viros principatum in Persas iterum rediisse. *Cli.* Plane. *Athen.* Inspiciamus igitur, rationem sequentes. Darius nec regis erat filius, nec in deliciis enutritus. Is, cum ad principatum pervenisset, septimusque ipsum accepisset, septem in partes ipsum partitus est, quarum hodie adhuc parva quaedam somnia restant: censuitque, vivendum esse sub legibus ad communem quandam conferentibus aequalitatem: atque id ita sanxit, distributionemque illam, quam Cyrus Persis pollicitus fuerat, lege complexus est, amicitiam communitatemque Persis omnibus praebens, ac Persarum populum pecuniis & muneribus attrahens. Ita dilectus a militibus, non pauciores, quam Cyrus reliquerat, regiones ipse subiugavit. Post Darium Xerxes, qui regis est deliciis quidem educatus. Sed te nunc iure appello, Darie, qui Cyri malo commonitus non fuisti, sed in eisdem Xerxem moribus educaisti, in quibus

Ἐξέξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡέσειν ἐν οἷσπερ Κῦρος Καμβύσην. ὁ
 δὲ, ἅτε τῶν αὐτῶν παιδείῶν γενόμενος ἔκγονος, παραπλή-
 σια ἀπετέλεσε τοῖς Καμβύσου παθήμασι καὶ σχεδὸν ἐκ γε
 τοσοῦτου βασιλεὺς ἐν Πέρσαις οὐδεὶς πω μέγας γέγονεν
 ἀληθῶς, πλὴν γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον, οὐ τύχης, ὡς ὁ ἔρως
 λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων
 καὶ τυράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν. οὐ γὰρ μὴ ποτε γένη-
 ται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρον ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς διαφέ-
 ρων πρὸς ἀρετὴν. ἂ δὴ, Θαμῆν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον, καὶ
 ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὲν, ὧ Λακεδαιμόνιοι,
 τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενία καὶ πλούτῳ
 καὶ βασιλείᾳ καὶ ἰδιωτείᾳ διαφέρουσιν οὐδ' ἡγνιστοῦ τιμῆν καὶ
 τροφῆν νέμετε, ἅς μὴ τὸ καταρχὰς ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ
 διεμαντεύσατο τινός. οὐ γὰρ δὴ δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς
 τιμὰς ὑπερεχοῦσας, ὅτι τις ἐστὶ πλούτῳ διαφέρων. ἐπεὶ οὐδ' ὅτι
 ταχύς, ἢ καλὸς, ἢ ἰσχυρὸς, ἄνευ τινός ἀρετῆς οὐδ' ἀρετῆς
 ἧς ἂν σαφροσύνη ἀπῆ. ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὧ ξέγε, λέγεις;
 ΑΘ. Ἀνδρεία που μῦριον ἀρετῆς ἐν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

Cambysem Cyrus nutriterat. ipse igitur, utpote eodem pacto
 educatus, similia quoque perpeffus est, Ex illo tempore nullus
 unquam ferme Persarum rex magnus, nisi nomine, fuit. neque
 fortunam fuisse causam arbitror, sed vitam malam, quam fi-
 lli valde divitum tyrannorumque plurimum vivunt. nunquam
 enim puer, & vir, & senex ex huiusmodi vita virtute praestans
 evadere poterit. Quae quidem & legumlatori consideranda, &
 nobis in praesentia animadvertenda censemus. Atqui & vobis
 par est, o Lacedaemonii, id tribuere, quod nec paupertati,
 nec divitiis, nec regno, nec privatis, excellentem magistra-
 tum ullum committitis, quem iam a principio vox Dei alicuius
 committi non iusserit. neque oportet enim in civitate excel-
 lentes cuiquam conferre honores, quia divitiis praestet, aut
 quia velox, aut formosus, aut robustus sit, si virtute careat:
 sed neque si virtutem etiam aliam habeat quandam, tempe-
 rantiam vero non habeat. Meg. Quo pacto id, hospes, ais?

ΑΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς, τὸν λόγον ἀκούσας, εἴ σοι δέ-
 ξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναι τινὰ, σφόδρα μὲν ἀνδρεῖον,
 c. μὴ σάφρονα δὲ, ἀλλ' ἀκόλασον. ΚΛ. Εὐφήμει. ΑΘ. Τί δέ;
 τεχνικὸν μὲν, καὶ περὶ ταῦτα σοφὸν, ἄδικον δέ; ΚΛ. Οὐ-
 δαμῶς. ΑΘ. Ἄλλὰ μὴν τόγε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ
 σαφρονεῖν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Οὐδὲ μὴν, ὅτι γε σοφὸν
 ἡμεῖς νῦν δὴ προϋθέμεθα, τὸν τὰς ἡδονῶν καὶ λύπαις κεντη-
 μένον συμφώνους τοῖς ὀρθοῖς λόγοις, καὶ ἐπομένους. ΚΛ. Οὐ
 γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἐπι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψάμεθα, τῶν ἐν ταῖς
 d. πόλεσι τιμῆσεων ἕνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίνονται ἐκά-
 ρστοτε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλ-
 λης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινι μεμονωμένη, τίμιον ἢ ἀτίμιον γί-
 γνοιτ' ἂν κατὰ δίκην; ΚΛ. Οὐκ ἔχω ὅπως εἶπω. ΑΘ. Καὶ
 μὴν εἰρημῶς γε μετρίως. εἰπὼν γὰρ δὴ ὧν ἡρόμην ὀποτεροῦν,
 παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγγασθαι. ΚΛ. Καλῶς τοί-
 νυν γεγονὸς ἂν εἴη. ΑΘ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ πρόσδημα, τιμαί

Athen. Nonne fortitudo una quaedam pars virtutis est? *Meg.*
 Est. *Athen.* Tu ipse igitur, cum audieris, iudicato, velle sine
 vicinum aut domesticum quempiam habere, fortem quidem
 maxime, minime vero temperatum, sed protervum, & qui se
 in omni vitio effundit. *Meg.* Dii meliora! *Athen.* An vero
 artium quidem multarum peritum, & in his sapientem, sed
 iniustum? *Meg.* Nullo modo. *Athen.* At verò iustitia sine tem-
 perantia originem habere nullam potest. *Meg.* Quomodo enim
 aliter? *Athen.* Sed neque etiam ille, qui modo sapiens a no-
 bis dictus est, quod voluptates atque dolores rectae rationi
 concordēs & obsequentes habet. *Meg.* Non certe. *Athen.* Id
 praeterea consideremus, ut, quomodo inter cives honores recte,
 vel non recte distribuantur, inspiciamus. *Meg.* Quidnam?
Athen. Temperantia si ab omni alterius virtutis genere in ali-
 cuius animo destituta sit, honorandane iure est, an contra?
Meg. Non habeo, quod respondeam. *Athen.* Modeste, satisque
 responsum est. alterutro enim illorum concessio, inconcinne,
 ut arbitror, respondisses. *Meg.* Bene igitur factum est. *Athen.*

τε καὶ ἀτιμίαι, οὐ λόγου ἀλλὰ τινος μᾶλλον ἀλόγου σιγῆς
 ἄξιον ἂν εἴη. ΚΛ. Σωφροσύνην μοι φαίνῃ λέγειν. ΑΘ. Ναί. c.
 τὸ δὲ γε τῶν ἄλλων πλείω ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προ-
 δήκης, μάλιστα ἂν τιμῶμενον, ὀρθότατα τιμῶτο· καὶ τὸ
 δευτέρου, δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον τὰς
 ἐφεξῆς τιμὰς λαγχάνου ἕκαστον, ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι. ΚΛ.
 Ἔχει ταύτη. ΑΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὐτῷ φη- p.
 σομεν εἶναι διανέμειν; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Βούλει δὴ τὰ ⁶⁹⁷
 μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργου καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκεῖνω a.
 δῶμεν νεῖμαι; τὸ δὲ τριχῆ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἐσμὲν καὶ
 αὐτοὶ πως ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν; διατεμεῖν χωρὶς τὰ τε
 μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
 Λέγομεν τοίνυν ὅτι πόλις, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν σώζε-
 σθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην, δεῖ καὶ b.
 ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν. ΚΛ. Ὀρθῶς.
 ΑΘ. Ἔσι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ
 τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῆ·

Esto. nempe accessio ipsa, & honores, & opprobria, non re-
 sponso, sed silentio potius irrationabili, digna erunt. *Meg.* Tem-
 perantiam dicere mihi videris. *Athen.* Hanc ipsam dico. quod
 igitur ex aliis nobis prodest plurimum, si cum additione ma-
 xime honoretur, rectissime honorabitur: & quod secundo lo-
 co prodest, secundo honorandum. atque ita secundum suc-
 cessionis rationem, si unumquodque honores, qui deinceps or-
 dine sequuntur, nanciscatur, recte utique nanciscetur. *Meg.* Est
 ita. *Athen.* Quid porro? an haec quoque a legislatore distri-
 buenda esse dicemus? *Meg.* Maxime. *Athen.* Visne partiti-
 onem cunctorum in opera singula & minima quaeque illi relin-
 quamus? tripartite vero divisionem, quoniam & ipsi legum
 quodammodo studiosi sumus, teneamus, maxima, & media, &
 minima invicem discernentes. *Meg.* Summopere. *Athen.* Opor-
 tere itaque dicimus civitatem, quae pro humanis viribus salva
 felixque futura sit, recte honores & ignominias distribuere.
Meg. Sic est. *Athen.* Recta autem distributio est, ut prima &

- δεύτερα δὲ, τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τρίτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βραίνῃ νομοθέτης, ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα
- c. προάγουσα, ἢ τι τῶν ὑσέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὐθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῶν πρᾶγμα. εἰρήσῃω ταῦτα, ἢ πῶς, ἡμῖν; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν εἰρήσῃω σαφῶς. ΑΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλεόν ἐποίησεν εἰπεῖν ἢ Περσῶν περὶ διάσκεψις τῆς πολιτείας. ἀνευρίσκομεν δὲ ἐπὶ ἔτι χειροῦς αὐτοῦς γεγυότας. τὴν δὲ αἰτίαν Φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ δεσποτικὸν δ' ἐπα-
- d. γαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ Φίλου ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ φθαρέντος, οὐθ' ἢ τῶν ἀρχόντων βουλή ὑπὲρ ἀρχομένων καὶ τοῦ δήμου βουλευέται, ἀλλ' ἔνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἂν τι καὶ σμικρὸν πλεόν ἐκάσσοτε ἡττῶνται, ἔσσεσθαι σφίσιν ἀνασάτους μὲν πόλεις, ἀνάσασατα δὲ ἔθνη Φίλια πυρὶ καταφθείραντες. ἐχθρῶς τε καὶ ἀνελεῶς μισοῦντες μισοῦνται ὅταν τε εἰς χρεῖαν τοῦ μάχε-

maxime honoranda censeantur animi bona, si adiuncta illis temperantia fit. secundo dignitatis gradu corporis bona ponantur: tertio, externa possessio & pecuniae. Haec si quis legislator civitasve transgreditur, vel pecuniam prae ceteris honorando, vel posterius aliquid honore prius collocando, neque sancte, neque civiliter faciet. Ratane haec nobis habenda? an quomodo? *Meg.* Prorsus quidem. *Athen.* Haec latius dicere nos induxit Perficae gubernationis consideratio. Invenimus autem, eos peiores adhuc factos esse. causamque esse dicimus, quia nimium populi libertate sublata, dominandique potestate magis quam oporteret adaucta, societatem in civitate & amicitiam sustulerunt. Quibus corruptis, principes quoque non subditis ac populo, sed proprio imperio, consulunt. quin etiam saepe exigui sui commodi gratia, funditus everti civitates, gentesque amicas igne absumi non curant. ita hostiliter & absque misericordia oderunt, & odio similiter habentur. Ac si quando opus sit, ut pro eis populi pugnent, nullum rursus com-

εἶναι περὶ ἑαυτῶν τοὺς δῆμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν
 αὐτοῖς αὖ μετὰ προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχε- e.
 εἶναι ἀνευρίσκουσιν ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους
 λογισμῶ, ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται καὶ,
 καθάπερ ἐνδεεῖς ἀνθρώπων, μισθούμενοι, ὑπὸ μισθωτῶν καὶ
 ὀθνεῖων ἀνθρώπων ἡγούνται ποτὲ σωθῆσεσθαι. πρὸς δὲ του-
 τοῖς ἀμαθαινέειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις ὅτι λῆρος πρὸς P^d
 χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἐστὶν ἐκάστοτε τὰ λεγόμενα τίμια καὶ 698
 καλὰ κατὰ πόλιν. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ a.
 περὶ τε Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τανῦν διοικεῖται, διὰ τὴν σφό-
 δρα δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἔχέτω. ΜΕΓ. Πάνυ
 μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὖ πολιτείαν, τὸ
 μετὰ τοῦτο ἄσάυτως διεξελεῖν ἡμᾶς χρεῶν, ὡς ἡ παντελῆς
 καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία, τῆς μέτριον ἐχούσης ὑφ'
 ἑτέρων οὐ σμικρῶ χεῖρων. ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον b.
 ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἑλλησιν (ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασι
 τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν) ἐγίγνετο, πολιτεία τε ἦν πα-

munem in ipsis confensum inveniunt, ut velint ex animo sub-
 ire pericula, & pro principibus dimicare: sed cum innumeris
 paene hominibus dominantur, inutiles tamen omnes habent ad
 bellum: &, tanquam hominum indigentes, alios mercede con-
 ducunt, per mercenarios extraneosque milites salvos se fore
 putantes. Praeterea & insanire coguntur, cum re ipsa praedi-
 cent, nugae esse ea, quae in civitate honesta esse & honoranda
 dicuntur, si ad argentum & aurum conferantur. *Meg.* Ita fit.
Athen. Sed de rebus Persarum, quod propter nimiam domi-
 nationem servitutemque non recte modo se habeant, iam satis
 fit dictum. *Meg.* Omnino. *Athen.* Atticam deinceps guberna-
 tionem similiter percurrere decet, ut pateat, quemadmodum
 libertas nulli subdita magistratui non paulo deterior est, quam
 illa, quae mediocritatem magistratuum dominatione consequi-
 tur. Nobis enim tempore, quo Persae Graeciam, immo univer-
 sam paene Europam aggrediebantur, prisca quaedam erat res-
 publica, & magistratus aliqui ex censu quadrifariam divisio

- λαϊὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων· καὶ δεσπότις ἐνῆν τις αἰδῶς, δι' ἣν δουλεύοντες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν. καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ εἴλου κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν γενόμενον, φόβον ἀπειρον ἐμβαλόν,
- e. δουλειαν ἐτι μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τότε ἀρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεύσαι. καὶ διὰ ταῦτα πάνθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δάτις, Περσικὸν εἴλου ἀγων, πέμψαντος Δαρείου διαρρήδην ἐπὶ τε Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριέας, ἐξανδραποδιτάμενον ἀγαγεῖν θάνατον αὐτῷ προειπῶν, μὴ πράξαντι ταῦτα. καὶ ὁ Δάτις τοὺς μὲν
- d. Ἐρετριέας ἐν τινι βραχεῖ χρόνῳ παντάπασι κατὰ κράτος εἴλε μυριάσι συχναῖς· καὶ τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφῆκε φοβερόν, ὡς οὐδεὶς Ἐρετριέων αὐτὸν ἀποπεφευγῶς εἴη. συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας, σαυηνεύσαιεν πᾶσαν τὴν Ἐρετρικὴν οἱ ερατιῶται τοῦ Δάτιδος. ὁ δὲ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὅπη ἀφίκετο, τοὺς τε ἄλλους Ἑλλήνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληγτε· καὶ πρεσβευομένοις

erant: pudorque inerat, quasi dominus, cuius causa legibus subiecti vivere volebamus. Praeterea magnitudo terrestrium maritimarumque copiarum usque adeo nos exterruit, ut observantius nos legibus & magistratibus obsequi & obedire coegerit. quibus de causis maior inter nos exorta est benevolentia. Ferme namque decennio ante, quam bellum navale in Salamina gestum fit, Datis ipse, a Dario missus, classem Persicam in Athenienses Eretrienfisque duxit: cui mors a Dario, nisi has gentes ditioni suae subiiceret, est indicta. Datis igitur ipse Eretrienfes brevi tempore innumerabili militum copia penitus expugnavit: terribilisque inde rumor ad urbem pervenit nostram, neminem Eretrienfium effugisse, sed manibus invicem milites iunctis, atque ita universa regione Eretrienfium circumdata, omnes penitus comprehendisse. Hic rumor, seu verus, sive non, cum ceteros Graecos, tum vel maxime Athenienses, perterruit. quibus, cum universam Graeciam passim legationibus missis

αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἤθελε, πλὴν γε Λακεδαι- e.
μονίων. οὗτοι δὲ ὑπὸ τε τοῦ πρὸς Μεσσήνην ὄντος τότε πο-
λέμου, καὶ εἰ δὴ τι διεκώλυεν ἄλλο αὐτοὺς (οὐ γὰρ ἴσμεν
λεγόμενον) ὕπερον δ' οὖν ἀφικουτο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης
γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ τοῦτο παρασκευαί τε μεγά-
λαι λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοίτων παρὰ βασιλέως μυρία.
προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δαρεῖος μὲν τεθνήσκει ἐλέχθη, νέος
δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρελιχθέναι τὴν ἀρχὴν, καὶ
οὐδαμῶς ἀφίεσθαι τῆς ὀρμῆς. οἱ δὲ Ἴ�θηναῖοι πᾶν τοῦτο p.
ᾤοντο ἐπὶ σφῶς αὐτοῦ παρασκευάζεσθαι, διὰ τὸ Μαραθῶνι 699
γεγόμενον. καὶ ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον, καὶ Ἐλ- a.
λῆσποντον ζευγνόμενον, καὶ τὸ τῶν νεῶν πλῆθος, ἠγγήσαντο
οὔτε κατὰ γῆν σφίσι εἶναι σωτηρίαν, οὔτε κατὰ θάλατ-
ταν. οὔτε γὰρ βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα, μεμνημένοι ὡς οὐδ'
ὅτε τοπρῶτον ἦλλον καὶ τὰ περὶ Ἐρέτριαν διεπράξαντο,
σφίσι γε οὐδεὶς τότε ἐβελήθησεν, οὐδ' ἐκινδύνευσεν συμμαχό-
μενος. ταυτὸν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τόγῃ κα- b.
τὰ γῆν. καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὖ, πᾶσαν ἀπορίαν ἐώρων

ad opem ferendam cohortarentur, nemo praeter Lacedaemo-
nios auxiliari voluit. Et isti quidem, seu bello, quod adversus
Messenen gerebant, impediti, sive alia quadam causa, (non
enim scimus) sequenti post pugnam Marathonicam die opitu-
laturi venerunt. Post haec magna in dies parare, multaque mi-
nari rex dicebatur. Interea Darius naturae concessisse nuntia-
tur, ac filius eius, atrox iuvenis, imperium accepisse, nec a
coeptis paternis desistere velle. Cuius apparatus omnes in se
converti Athenienses, propter Marathonicam stragem, crede-
bant. porro audientes, defodi Athon, coniungi Hellepontum,
classis immensam magnitudinem cumulari, nec mari, nec terra
salutem sibi fore putabant: praesertim, quia in nullius praefi-
dio confidebant, quippe qui memoria tenerent, neque tunc,
cum primo illorum ingressu capti Eretrieneses fuerant, quem-
quam sibi opem ferre, & pro eorum salute subire periculum
voluisse. Idem igitur tunc terra sibi eventurum putarunt. mari

- σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἔτι πλεόνων ἐπιφερομένων. μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνεβόουν, λεπτήν μὲν καὶ ἄπορον, μόνου δ' οὖν βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον, ὡς ἐξ ἀπόρων ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μαχομένους. ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχοῦμενοι ταύτης, εὕρισκον καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεούς. ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποιεῖ, ὁ φόβος ὁ τότε παρών ὁ, τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἔμπροσθεν γεγονώς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτητο, ἣν αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἀνω λόγοις εἶπομεν ἢ καὶ δουλεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσσεσθαι ἧς ὁ δεῖλός ἐλεύθερος καὶ ἀφοβός. ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἔλαβεν, οὐκ ἂν ποτε ξυνελθὼν ἡμίνατο, οὐδ' ἡμυεν ἱεροῖς τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι, καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα
- d. καὶ φίλοις, ὡσπερ τότε ἐβοήθησεν ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεῖς, ἄλλος ἄλλοσε διεσπάρη. ΜΕΓ. Καὶ μάλα, ὦ ξένη, ὀρθῶς τε εἴρηκας, καὶ σαυτῷ τε καὶ τῇ πατρίδι πρεπόντως. ΑΘ. Ἐσι ταῦτα, ὦ Μέγιλλε.

vero nullam prorsus salutem inveniebant, cum naves plus quam mille adveherentur. Unam vero salutem, quamvis tenuem dubiamque, solummodo videbant. nam cum respicerent, quae antea gesta fuerunt, & quod, desperata salute, tamen vice-runt: hac spe evecti, in se ipsis ac Diis tantum invenerunt sibi refugium fore. Haec igitur omnia eos maiori inter se benevolentia copularunt, praefens, inquam, metus, & qui a legibus iam pridem inerat, quem servientes legibus affecuti sunt. hunc saepe pudorem in superioribus nominavimus: cui servire omnes oportere diximus, quicumque boni futuri sunt: quo quisquis afficitur, liber est & imperterritus. Ac nisi praefens ille metus pudori huic iunctus fuisset, nunquam ex huiusmodi concursione illi provocati & una convenientes, Deorum templa, maiorum sepulcra, patriam ipsam, ceterosque familiares atque amicos, defendissent, ut fecisse narrantur: sed sparsi alius alio abissent. Meg. Probe, hospes, ac sicut te patriamque de-ces, dixisti. Athen. Vera haec sunt, o Megille. nam quae

πρὸς γὰρ σε τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν τῆ
 τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν
 καὶ σὺ καὶ Κλεινίας εἴτι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα
 λέγομεν. οὐ γὰρ μύθων ἕνεκα διεξέρχομαι, οὐ λέγω δ' ἕνεκα. e.
 ὄρατε γὰρ· ἐπειδὴ τινὰ τρόπον ταυτὸν ἡμῖν ξυμβεβήκει πά-
 ρος ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἀγουσι
 τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τούναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προ-
 τρέπουσι τὰ πλήθη. πῶς δὴ καὶ τί λέγωμεν τούντεῦθεν, οἱ
 προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι, τρόπον τινὰ καλῶς
 εἰσὶν εἰρημένοι. MEG. Λέγεις εὖ. πειρῶ δ' ἔτι σαφέστερον p:
 ἡμῖν συμῆναι τὸ νῦν λεγόμενον. AΘ. Ἔσχι ταῦτα. οὐκ ἦν, ⁷⁰⁰
 ᾧ Οἰλοῖ, ἡμῖν ἐπὶ τῶν παλαιῶν νόμων ὁ δῆμος τινῶν κύριος,
 ἀλλὰ τρόπον τινὰ ἐκῶν ἐδούλευε τοῖς νόμοις. MEG. Ποίους
 δὴ λέγεις; AΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε·
 ἵνα ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίσαν ἐπίδοσιν βίου.
 διχημένῃ γὰρ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἶδη τε ἑαυτῆς
 ἄττα καὶ σχήματα· καὶ τι ἦν εἶδος ᾠδῆς, εὐχαὶ πρὸς θεοῦς· b:
 ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο. καὶ τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν

tunc gesta sunt, ea par est tecum, qui parentum naturam ser-
 vas, referre. sed & tu & Clinias attente considerate, si, quae
 ad legumlationem pertinent, dicimus. neque enim confabulan-
 di gratia haec enarro. cuius autem gratia ista dicam, videte:
 ut scilicet intelligamus, idem nobis ac Persis quodammodo ac-
 cidisse, dum illi quidem in omnem servitutem plebem trahe-
 rent, nos contra in meram libertatem. Quomodo vero & quid
 deinceps dicamus, habita iam verba & commode dicta quo-
 dammodo demonstrant. Meg. Probe loqueris. sed conare, quod
 modo dicebas, apertius eloqui. Athen. Faciam. Non erat, o
 amici, apud nos ex veteribus legibus alicuius rei plebs do-
 mina, sed sponte quodammodo legibus serviebat. Meg. Qui-
 bus legibus? Athen. Illis, inquam, quae de musica positae fue-
 runt: ut, quo pacto libertas haec nimia iam paulatim aucta sit,
 repetamus. Distincta enim nobis tunc per species & figuras
 erat musica. fuitque una species cantus ad Deos precibus pla-

- ᾠδῆς ἕτερον εἶδος· Ψήνους δὲ τίς ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παίωνες, ἕτερον· καὶ ἄλλο, Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοῦνομα ἐκάλουν, ᾠδὴν ὡς τινα ἑτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρωδικούς. τούτων δὲ διατεταγμένων, καὶ ἄλλων τινῶν, οὐκ ἔξῃν ἄλλω
- c. εἰς ἄλλο κατακρηῖσθαι μέλους εἶδος. τὸ δὲ κῦρος τούτων γινῶναι τε, καὶ ἅμα γινόντα δικάσαι, ζημιοῦν τε αὖ τὸν μὴ πειθόμενον, οὐ σύριγξ ἦν, οὐδέ τινες ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τανῦν, οὐδ' αὖ κρότοι ἐπαίνους ἀποδιδόντες· ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγυόσι περὶ παιδείουσι, δεδομένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέλους· παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείω ὄχλῳ, ράβδου κοσμούσης ἢ νομβέτησις ἐγίγνετο.
- d. ταῦτ' οὖν οὕτω τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θυροῦβου. μετὰ δὲ ταῦτα, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας, ποιηταὶ ἐγίγνοντο, φύσει μὲν ποιητικοὶ, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ δίκαιον τῆς μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες,

candos, quos hymnos vocabant. huic altera cantus contraria species. querulos hos cantus quis maxime appellaret. alia species Paeon. alia Dionysi generatio, quam Dithyrambum arbitror appellatam. erat & alia cantus species, quam leges citharoedicas nominabant. His itaque aliisque quibusdam lege statutis, non licebat alio genere cantus pro alio abuti. auctoritas autem cognoscendi haec iudicandique, & damnandi, si quis contra fecisset, nec sibilo, nec ineptis clamoribus multitudinis, ut modo, tribuebatur: nec rursus laudandi licentia plaudenti strepentiue turbae, sed praestantibus doctrina viris, erat concessa: dabaturque ipsis ad finem usque magno cum silentio audire. adolescentes autem, paedagogi, & plebs universa castigatione virgae admonebantur. Haec cum ita ordine fierent, multitudo civium libenter parebat, nec audebat tumultuose quidquam iudicare. Tempore deinde procedente auctores quidem transgressionis a musica alienae, poetae ipsi fuerunt: qui ingenio quidem valebant, sed, quod iustum atque legitimum

καὶ μᾶλλον τοῦ δέουτος κατεχόμενοι ὑφ' ἡδονῆς κεραινού-
 τες δὲ Ξρήνους τε ὕμνοις, καὶ παίκους διθυράμβοις· καὶ αὐ-
 λωδίας δὴ ταῖς κιθαρωδίαις μιμούμενοι, καὶ πάντα εἰς πᾶν-
 τα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἀκοντες ὑπ' ἀνοίας καταψευδό-
 μνοι ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχει οὐδ' ἠγνιστῶν μουσικῆ, c.
 ἡδονῆ δὲ τῆ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε χείρων ἂν
 εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιοῦντες ποιήμα-
 τα, λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιοῦτους, τοῖς πολλοῖς ἐπέθεσαν
 παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ τόλμαν, ὡς ἱκανοῖς οὖσι
 κρίνειν. ὅθεν δὴ τὰ θεάτρα ἐξ ἀφάνων φωνήεντα ἐγένον-
 το, ὡς ἐπαύοντα ἐν Μούσαις τό, τε καλὸν καὶ μῆ. καὶ ἀντὶ P.
 ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ δεατροκρατία τις πονηρὰ γέγονεν. 701
 εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις μόνον ἐγένετο ἐλευ- a.
 θέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἀν' ἅπαν γε δεινὸν ἦν τὸ γεγυός· νῦν
 δὲ ἤρξε μὲν ἡμῶν ἐκ μουσικῆς ἢ πάντων εἰς πάντα σο-
 φίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέσπετο δὲ ἐλευθερία. ἀφοβοί

in musica esset, non satis observabant, debacchantes utique,
 & voluptati magis, quam oportuerit, indulgentes. hi sane &
 lugubria hymnis, & dithyrambis paeonas coniunxerunt, tibia-
 rumque sonos & cantus citharae cantibus imitati sunt, omni-
 bus omnia commiscentes. qui & imprudentes ob inscitiam
 contra musicam mentiti sunt, afferentes, eam quidem nullam
 rectam in se normam habere: sed audientis voluptate, sive
 probus ille vir sit, seu contra, rectissime iudicari. Cum igitur
 huiusmodi poemata componerent, & talia vulgo dicerent,
 iniquum adeo & audax adversus musicam vulgus hominum
 reddiderunt, ut se plane posse sententiam de musica ferre cre-
 deret. hinc theatra frequenter exclamare coeperunt, cum filere
 antea consuevissent, quasi quid pulchrum in Musis, quid non,
 acute sentirent: atque ita ex optimatum potestate, in pravam
 theatri potentiam res ipsa defiluit. Si enim popularis potentia
 solum liberorum hominum exstitisset, nullum utique magnum
 incommodum fuisset. nunc autem ex musica nobis incepit
 omnium ad omnia opinio sapientiae, praevaricatioque secuta

- γὰρ ἐγίνοντο, ὡς εἰδότες ἢ δὲ ἀδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτεκε!
- b. τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος δόξαν μὴ φοβείσθαι, διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτὸ ἐστὶ σχεδὸν ἢ πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δὲ τίνος ἐλευθερίας λίαν ἀποτετολμημένης. MEG. Ἀληθέστατα λέγεις. ATH. Ἐφεξῆς δὴ ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τοῦ μὴ ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίνονται ἂν καὶ ἐπομένη ταύτῃ, Φεύγειν πατρός καὶ μητρός καὶ πρεσβυτέρων δουλείαν καὶ νοθεύειν. καὶ ἐγγύς τοῦ τέλους οὔσι, νόμων ζητεῖν μὴ
- c. ὑψηλοῖς εἶναι. πρὸς αὐτῶ δὲ ἤδη τῷ τέλει, ὄρων καὶ πίψεων καὶ τοπαράπαν δεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνύειν καὶ μιμουμένοις ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομένους, χαλεπὸν αἰῶνα διάγοντας, μὴ λῆξαι ποτὲ κακῶν. τίνος δὲ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἶόν περ ἵππον, τὸν λόγον ἐκάστοτε ἀναλαμβάνειν καὶ μὴ, καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ ζῶμα, βία ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν,
- d. ἀπὸ τίνος ὄνου πεσεῖν ἀλλ' ἐπανερωτᾶν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ, τίνος δὲ χάριν ἕνεκα ταῦτα ἐλέχθη. MEG. Καλῶς.

est, & libertas, intrepidi enim erant, quasi scientes: haec licentia impudentiam peperit. nempe si melioris opinio propter audaciam non timetur, id ipsum paene perniciofa est impudentia, quae a libertate quadam temeraria proficiscitur. Meg. Verissima loqueris. Athen. Hanc libertatem ea licentia sequitur, quae facit, ne magistratibus subesse velimus. ex hac originem habet & illa, per quam patris matrisque, & seniorum fervitutum & praecepta contemnimus. cumque prope transgressionis huius extremum sumus, legibus quoque parere recusamus. in ipso autem extremo, iusiurandum, fidem, & omnino Deos negligimus. unde ad priscam illam Titanicamque revoluti naturam, eadem illa iterum patiemur, duraque secula rursus degemus, nec malorum finem ullum reperiemus. Sed cur haec nobis dicta sunt? mihi videtur sermo, velut equus, undiquaque restringendus; ne, tanquam os habens effrene, impetu abreptus, ab asino, iuxta proverbium, excidat. Interrogandum est

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν εἶρηται ἐκείνων ἕνεκα. ΜΕΓ. Τίνων ;
 ΑΘ. Ἐλέξαμεν ὡς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν σοχαζόμενον νο-
 μοθετεῖν ὅπως ἡ νομοθετουμένη πόλις ἐλευθέρα τε ἔσαι καὶ
 φίλη ἑαυτῇ, καὶ νοῦν ἔξει. ταῦτ' ἦν. ἢ γάρ; ΜΕΓ. Πάνυ
 μὲν οὔν. ΑΘ. Τούτων ἕνεκα δὴ πολιτείας τὴν τε δεσποτι-
 κωτάτην προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην, ἐπεσκοποῦ-
 μεν νυνὶ ποτέρω τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται. λαβόντες δὲ αὐ-
 τῶν ἑκατέρω μετριότητα τινὰ, τῶν μὲν, τοῦ δεσπόμενου, τῶν
 δὲ, τοῦ ἐλευθεριώτατου, κατείδομεν ὅτι τότε διαφερόντως ἐν αὐ-
 ταῖς ἐγένετο εὐπραγία· ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαγόντων ἑκατέ-
 ρων, τῶν μὲν, δουλείας, τῶν δὲ, τούναντίου, οὐ συνήνεγκεν
 οὔτε τοῖς, οὔτε τοῖς. ΜΕΓ. Ἀληθέςατα λέγεις. ΑΘ. Καὶ
 μὴν αὐτῶν γε ἕνεκα καὶ τὸ Δωρικὸν ἔθεασάμεθα κατοικιζό-
 μενον στρατόπεδον, καὶ τὰς τοῦ Δαρδάνου ὑπωρείας τε καὶ
 τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν· καὶ τοὺς πρώτους δὴ τοὺς περι-
 λιπεῖς γενομένους τῆς Φθόριος· ἔτι δὲ τοὺς ἔμπροσθεν τούτων
 γενομένους ἡμῖν λόγους περὶ τε μουσικῆς καὶ μέθης, καὶ τὰ

P.
762
a.

igitur, cuius causa haec dicta sunt. Meg. Est utique. Athen. Haec ergo illorum gratia diximus. Meg. Quorum? Athen. Diximus nempe, ad tria quaedam esse latori legum respiciendum, ut civitas, quae legibus instituitur, libera sit, sibi ipsi amica, & mentem habeat. haec dicta sunt, an non? Meg. Dicta profus. Athen. Propterea duas gubernationum species in medium adduximus: unam, in qua arctissima servitus; alteram, in qua resoluta libertas: consideravimusque, utra recte gubernaretur. Perspeximus autem, mediocritate alteri dominandi, alteri libertatis addita, feliciter nimium utrasque se habuisse: infeliciter vero, cum servitus in altera, in altera libertas ad extremum usque pervasit. Meg. Vera narras. Athen. Atqui huius quoque ipsius gratia Dorici exercitus constitutionem consideravimus, & radices montium Dardani, habitationemque maritimam, primos praeterea illos, qui a vastitate diluvii relicti fuerant: horumque causa de musica, de ebrietate, deque prioribus etiam, habita nobis oratio est. haec enim omnia ob

- τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα γὰρ πάντα εἶρηται τοῦ κατιδαῖν
 ἔνεκα πῶς ποτ' ἂν πόλις ἀριστα οἰκίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἂν τις
- b. βέλτιστα τὸν αὐτοῦ βίον διαγάγοι. εἰ δὲ δὴ τι πεποιθήκαμεν
 προὔργου, τίς ποτ' ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς αὐ-
 τοὺς λεχθεῖς, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία; ΚΛ. Ἐγὼ τίς,
 ὦ ξένη, μοὶ δοκῶ κατανοεῖν. ἔοικε κατὰ τύχην τιὰ ἡμῖν
 τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν διεξήλομεν γεγεμέναι.
 σχεδὸν γὰρ εἰς χρεῖαν αὐτῶν ἔγωγ' ἐλήλυθα ταυῖν, καὶ κα-
 τά τινα αὐτῶν οὐδὲν σὺ τε παραγέγονας ἄμικ καὶ Μέγιλλος
- c. ὁδε. οὐ γὰρ ἀποκρύφομαι σφω τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον ἀλλὰ
 καὶ πρὸς οἰωνόν τινα ποιουμαι. ἢ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης
 ἐπιχειρεῖ τίνα ἀποικίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς
 Κνωσίοις ἐπιμελεσθῆναι τοῦ πράγματος· ἢ δὲ τῶν Κνωσ-
 σίων πόλις ἐμοὶ τε καὶ ἄλλοις ἐγγεῖα ἄμικ δὲ καὶ νόμους
 τῶν τε αὐτόθι, εἴ τινες ἡμᾶς ἀρέσουσι, τιθεσθαι κελεύει καὶ
 εἴ τινες ἐτέρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν,
 ἂν βελτίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν ταύτην
- d. δῶμεν χάριν, ἐκ τῶν εἰρημέων ἐκλέξαντες, τῷ λόγῳ συζη-

eam causam dicta sunt, ut intelligamus, quomodo optime gu-
 bernari civitas possit, & quo pacto privatim quisque optime
 suam vitam disponat. Si vero quidquam operae pretii fecimus,
 quaenam nobis ipsis adversus nos, o Megille & Clinia, redar-
 gutio erit? *Cli.* Ego mihi, hospes, videre quaedam videor.
 Peropportune superiora omnia nobis dicta videntur. his enim
 ego quodammodo indigebam: commodumque ambo, tu, dico,
 & Megillus hic, me reperistis. neque celabo vos, quod mihi
 accidit. quasi enim augurio his sermonibus confirmatus sum.
 Maxima profecto Cretensium pars coloniam deducere quan-
 dam cogitat, ac Gnoffis eius rei curam committit. Gnoffiorum
 vero civitas mihi, aliisque novem viris, id mandat curandum.
 leges autem ponere iubet, & quae nobis ex Cretensibus pla-
 ceant, & quae aliunde colligi possint: edicitque nobis, ne
 peregrinas leges horreamus, modo probentur. Nunc igitur &
 mihi & vobis hanc gratiam praebeamus: collectis undique le-

σώμεθα πόλιν, ὅσον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες. καὶ ἅμα μὲν ἡμῖν οὗ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται ἅμα δ' ἐγὼ τάχ' ἀν-
 χρησίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτη τῇ συζάσει. ΑΘ.
 Οὐ πόλεμον γε ἐπαγγέλλεις, ὦ Κλεινία· ἀλλ' εἰ μή τι
 Μεγίλλῳ πρόσαντες, τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἡγοῦ σοὶ πάντα κα-
 τὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν. ΚΛ. Εὖ λέγεις. ΜΕΓ. Καὶ
 μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ. ΚΛ. Κάλλιζα εἰρήματον. ἀτὰρ πει- C.
 ρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίζειν τὴν πόλιν.

gibus, oratione condamus ab initio civitatem. sic enim & il-
 lud, quod a nobis quaeritur, diligentius considerabitur, & mihi
 forsitan disputatio haec ad futurae civitatis constitutionem con-
 feret. *Athen.* Non bellum indicis, o Clinia. quare, nisi id Me-
 gillo incommodum, mea quidem pro viribus tibi parata sunt.
Cli. Probe dicis. *Meg.* Ego quoque paratus sum. *Cli.* Opti-
 me ambo dixistis. quare conandum est primum oratione ci-
 vitatem condere.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
 ΝΟΜΩΝ
 Η
 ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
 ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

PLATONIS
 DE LEGIBUS
 SIVE
 DE LEGUM INSTITUTIONE
 DIALOGUS QUARTUS.

ARGUMENTUM.

Pergit in explicanda praefatione, quam ad quinti dialogi paene medium persequitur. Ut autem veram constantemque Reipublicae ὑπαρξιν repraesentaret, de industria coloniam quandam in agro Cretensi sibi proponit, ad quam legibus exornandam leges eae, quas tradit, accommodari queant. In summa praefationis illius, quam ab ipso disputationis initio instituit, illustria quaedam capita explicat in hoc dialogo: nimirum, De situ civitatis opportuno (maritimum autem non probat, ut commerciorum versutiis magis expositum:) De quaerendarum

sedum occasionibus : De reipublicae forma, & de Dei ac parentum cultu. Tractat etiam praeclarissimos locos, De legum vi & auctoritate : De praesationum ante legitimam principemque legum constitutionem necessitate, & quibus illae regulis debeant circumscribi.

ΦΕΡΕ δὴ, τίνα δεῖ διανοηθῆναι ποτὲ τὴν πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ, οὔτι τοῦνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὃ, τι ποτ' ἐστὶ τανῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὃ, τι δεήσει κελεῖν αὐτήν (τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς, ἢ τις τόπος, ἢ ποταμοῦ τιος, ἢ κρήνης, ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσδεῖη τὴν αὐτῶν φήμην καὶ ἡ γενόμενῃ τῇ πόλει) τὸδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστὶν ὃ βουλόμενος μάλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττιδὸς ἔσαι τις, ἢ χερσαία. **ΚΛ.** Σχεδὸν, ὦ ξένη, ἀπέχει θαλάττης γε ἢ πόλις ἣς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινὰς ὁδοήκοντα σταδίους. **ΑΘ.** Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς; ἢ τοπαράπαν ἀλίμενος; **ΚΛ.** Εὐλίμενος μὲν οὖν ἐστὶ ταύτη γε ὡς δυνατὸν ἐστὶ μάλις, ὦ ξένη. **ΑΘ.** Παπαί, οἷον λέγεις; τί δέ; περὶ αὐτὴν ἢ χώρα, πότερον πάμφορος, ἢ καὶ τινῶν ἐπι-

AGE iam, quamnam fore civitatem cogitare debemus? neque vero nunc de praesenti eius nomine, aut de futuro interrogo. (id enim forsitan aut ipsa coloniae deductio dabit, aut locus, vel etiam fluvii, aut fontis, aut Deorum, qui in ea regione sunt, alicuius cognomentum, civitati novae fama sua nomen imponet.) sed illud potius quaero, utrum maritima erit, an mediterranea? *Cli.* Distat fere, hospes, a mari haec, de qua loquimur, civitas, stadiis octoginta. *Athen.* Portus vero suntne prope? an mare illud penitus est importuosum? *Cli.* Portuosa est, o hospes, ea regio, quam maxime fieri potest. *Athen.* Papae, quid ais? ager autem ille fert omnia? an aliquorum indigus? *Cli.* Fert paene omnia. *Athen.* Civitas vero

Plat. Oper. Vol. VIII. **L**

- δεής; ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής. ΑΘ. Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσαι τις πλησίον; ΚΛ. Οὐ πάνυ. διὸ καὶ κατοικίζεται. παλαιὰ γάρ τις ἐξοικισίς ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασαι χρόνον ἀμήχανον ὅσον.
- ΑΘ. Τί δ' αὖ πεδίων τε καὶ ὄρων καὶ ὕλης πῶς μέρος ἐκάστων ἡμῶν εἶληχε; ΚΛ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη. ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος, ἀλλ' ἐπιδεής πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτήρός τε αὐτῇ, καὶ νομοθετῶν θεῶν τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἦθι καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἔξειν, τοιαύτη φύσει γενομένη νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα σαδίων. ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέοντος κείται τῆς θαλάττης σχεδὸν, ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῆς εἶναι.
- ρ. ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσκομος γὰρ θαλάττα χώρα, τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἀλμυ-
- 705
α.

aliquane illi proxima? *Cli.* Non valde: atque idcirco habitatores illuc conducere cogitamus. prisca enim quadam hominum inde facta propulsione, magno temporis spatio iacet regio desolata. *Athen.* Quod ad campos autem montesque, & silvas pertinet, quo pacto disposita est? *Cli.* Similis est reliquae totius Cretae naturae. *Athen.* Asperam igitur ipsam potius & silvestrem, quam campestem, esse dicis? *Cli.* Aio eundem. *Athen.* Non est igitur ad acquirendam virtutem incommoda. nam si mari proxima esset & portuosa, nec ferret omnia, sed multarum rerum egeret, maximo sibi salutis fundatore opus esset, divinisque legumlatoribus, ne multos ac varios mores, simulque pravos, huiusmodi regionis natura contraheret. Nunc vero iuvat, quia stadiis octoginta remota est a mari: propinquior certe, quam oportet, mari, eo ferme, quod portuosior est, ut ais. satis tamen & hoc esse videtur. Profecto mare civitati proximum quotidiana quadam iucunditate eam afficit. veruntamen vicinitas ea nimium revera falsa est

ρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα. ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ
 διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσσα ἑαυτήν, ἤθη παλίμθορα καὶ ἀπίστα
 ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτὴν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν
 ἀπίστον καὶ ἀφίλον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους
 ἀσχύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος
 εἶναι κέκτηται. τραχεῖα δὲ οὔσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφο- b.
 ρός τε εἶη καὶ πάμφορος ἅμα. τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν
 ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομισματός ἀργύρου καὶ χρυσοῦ
 πάλιν ἀντετίμπλατ' ἂν οὔ μείζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
 πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἔν ουδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δι-
 καίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν (εἰ μεμνήμεθα) ἐν τοῖς πρό-
 σθεν λόγοις. ΚΛ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα καὶ συγχωροῦμεν
 τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ ταυῶν. ΑΘ. Τί δὲ δὴ; ναυπη- c.
 γησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῶν τῆς χώρας πῶς ἔχει; ΚΛ. Οὐκ
 ἔστι οὔτε τις ἐλάττη λόγου ἀξία, οὔτ' αὖ πεύκη κηπάριττός
 τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὖ καὶ πλάτανον ὀλίγην ἂν εὔροι τις·
 οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς
 ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἐκάστοτε. ΑΘ. Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς

atque amara. nam cum mercibus & pecuniis cauponando ci-
 vitas repleatur, dolosi animi instabiles & infidos mores parit:
 unde parum & ipsa ad se ipsam, & ad gentes alias fidem &
 amicitiam colit. Adversus haec tamen illud habet remedium,
 quod omnia fert. cumque silvosa sit & aspera, licet omnia
 ferat, non tamen abunde omnia. nam si esset ad omnia ferax
 atque foecunda, multum auri atque argenti ex emissionem rerum
 colligeret. qua una re nihil, ut breviter dicam, perniciosius
 est, si unum uni conferas ad generosos iustosque mores, ut in
 superioribus quoque, si recordamur, est dictum. *Cli.* Recor-
 damur quidem: & illa tunc, & nunc ista recte dicta concedi-
 mus. *Athen.* Materia vero ad fabricandas naves nunquid illic
 abundat? *Cli.* Neque illic abies est mentione digna, nec arbor
 picea: cupressi item copia parva: pinumque & platanum illic
 raram invenies: quibus necessario fabri navium ad interiores
 navium partes utuntur. *Athen.* Atque in his etiam non male

- ἔχοι τῆ χώρα τῆς φύσεως. ΚΛ. Τί δὴ; ΛΘ. Μιμήσεις
 d. πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μὴ βραδίως δύνασθαι τινὰ πόλιν, ἀγαθόν. ΚΛ. Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας, εἶπες ὁ λέγεις; ΛΘ. ὦ δαιμόνιε, φύλαττέ με, εἰς τὸ κατ' ἀρχαῖς εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἐν τι βλέποισιν. καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλέγετο αὐτὸ εἶναι σφῶ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον ὡς ὅτι μὲν εἰς ἀρετὴν ποι βλέποι τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα, καλῶς ἔχοι τὸ δ' ὅτι πρὸς μέρος, ἀλλ' οὐ πρὸς πᾶσαν, σχεδὸν οὐ πάνυ
 e. συνεχώρου. νῦν οὖν ὑμεῖς μοι τῆς παρουσίας νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἐπόμενοι ἕαν ἄρα τί μὴ πρὸς ἀρετὴν τείνου, ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον, νομοθετῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον, ὃς ἂν δίκην τοξότου ἐκάσποτε
 p. σοχάζεται τούτου, ὅτῳ ἂν συνεχῶς τούτων τῶν ἀεὶ καλῶν
 7^o6
 a. τι ξυνέπηται μόνῳ· τὰ δὲ ἄλλα ξύμπαντα παραλείπη, ἕαν τέ τις πλοῦτος, ἕαν τε ἄρα τί τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὄν τυγχάνῃ, ἄνευ τῶν προειρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον

se habet regionis ipsius natura. *Cli.* Quid ita? *Athen.* Quoniam operae pretium est, ut civitas facile imitari hostes improba imitatione non possit. *Cli.* Cuiusnam supra dictorum potissimum gratia ista dicis? *Athen.* Observa me, vir praeclare. nempe illius gratia, quod est ab initio de Cretenesium legibus dictum, quas vos ad unum aliquid, id est, bellum respicere dicebatis. eas ego, quoniam ad virtutem quodammodo referrentur, probe positas esse dixi: quoniam vero non ad universam, sed ad virtutis partem ferme, equidem non valde laudabam. Nunc igitur me quoque vos in praesenti legumlatione diligenter observate, si quid aut quod ad virtutem non pertineat, aut quod ad partem solummodo, legibus sancio. Eum quippe solum recte ferre leges existimo, qui veluti sagittarius illuc animum semper intendit, unde continuo aliquid semperque sequatur eorum, quae bona sunt: cetera vero relinquit, sive divitias, seu huiusmodi aliud, quod a virtutibus sit separatum. Imitationem vero hostium improbam tunc fieri dicebam, cum iuxta

τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακίην, τοιάνδε γίνεσθαι, ὅταν οἰκῆ
 μὲν τις πρὸς θάλαττη, λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων οἷον Φράσω
 γὰρ, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν Μίνως γὰρ δὴ ποτε
 τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεσήσατο εἰς χαλεπὴν τινα
 Φορὰν δαυμοῦ, δύναμιν πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος. b.
 αἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικὰ οὔτ'
 αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς
 ναυτικὴν παρεσχέσθαι δύναμιν. οὐκ οὖν οἷοίτ' ἐγένοντο διὰ
 μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι, εὐθὺς τότε τοὺς
 πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκεις ἑπτὰ ἀπολέσαι
 παιῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀπὶ πεζῶν ἑπλιτῶν νομίμων,
 ναυτικοῦς γενομένους, ἐπισθῆναι, πυκνὰ ἀποπηδῶντας ἄρο- c.
 μικῶς εἰς τὰς ναῦς, ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μη-
 δὲν αἰσχρὰν ποιεῖν, μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν, μένοντας
 ἐπιφερομένων πολεμίων ἀλλ' εἰκαίαις αὐτοῖς γίνεσθαι προ-
 φάσεις καὶ σφόδρα ἐτοίμας, ὅπλα τε ἀπολλῦσι, καὶ Φεύγουσι
 δὴ τινὰς οὐκ αἰσχρὰς, ὡς Φασι, Φυγάς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυ-
 τικῆς ἑπλιτείας ῥήματα Φασι ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων

mare quispiam habitans, laedatur ab hostibus. Quale illud fuit,
 dicam enim: non tamen praeteritae iniuriae commemoran-
 dae studio. Minos olim, navali copia fretus, crudele Atticae
 tributum imposuit. Athenienses vero nondum naves, ut nunc,
 ad bellum paratas habebant: nec illa in regione arborum co-
 pia erat, unde naves facile fabricarentur. Quare non potuerunt,
 rerum imitatione navalium ipsi quoque nautae facti, statim
 hostes tunc suos ulcisci. meliusque secum actum esset, si fae-
 pius septem adolescentes amisissent, quam, quod illis accidit,
 perpeti. nam pro terrestribus firmisque copiis navales factae,
 consueverunt cursum naves infilire, ac cito decedere, nihil tur-
 pe facere arbitrantes, si minus audeant hostium impetum ex-
 spectare, ac mori: sed praetextum habent levem, ut armis
 amissis, minime, ut aiunt, turpiter fugiant. Huiusmodi vero
 ex navali bello voces audire contingit, non laudibus ingenti-
 bus, sed vituperatione summo opere dignas. nunquam enim

d. πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τούναντίον. ἔθῃ γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, καὶ ταῦτα, τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό γε καὶ παρ' Ὀμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῆ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν. ὁ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ, καὶ λέγει,

Ὅς κέλευαι, πολέμοιο συνεσαότος καὶ αὐτῆς,

e. Νῆας εὐσέλμους ἀλαδ' ἔλκειν ὄφρ' ἔτι μᾶλλον
 Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται, ἐλδομένοισι περ ἔμπης,
 Ἥμῃν δ' αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιρρέπη. οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
 Σχίσουσιν πολέμου νηῶν ἀλαδ' ἔλκομενάων,
 Ἀλλὰ ἀποπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης.

p. Ἐνθά κε σὴ βουλή δηλήσεται. οἱ ἄγορεύεις.

707 a. Ταῦτ' οὖν ἐγίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ τριήρεις ὀπλίταις παρεσῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν ἐλάφους ἐπισθεῖεν φεύγειν, τοιοῦτοις ἔθεσι χρώμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, αἱ διὰ τὰ ναυτικὰ πόλεων δυνάμεις ἅμα σωτηρία τιμὰς οὐ τῷ καλλίῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδάσκει. διὰ

malis moribus, praesertim optimam civium partem, affuefacere decet. Apud Homerum navium refugium hoc reprobatum videtur. Ulysses namque Agamemnonem reprehendit, qui, proelio Graecis apud Troianos occupatis, naves in mare deducere iubebat. quod moleste ferens Ulysses ait: *An iubes, instante belli turbine, bene tabularis instructas naves in altum deducere, ut Troianis ad votum cuncta succedant, nos autem perniciose strages cladesque sequatur? Neque enim gravi sese pugnae committerent, cum naves mari ad fugam paratas aspiciant: sed, neglecto bello, cedent, atque inde volabunt. Ubi quale hoc consilium tuum fuerit, apparebit.* Patet igitur, Homerum quoque sensisse, obesse triremes ad pugnantium fugam paratas. quippe vel leones, his moribus usi, cervos fugere consuescerent. Praeterea civitatum potentiae, quae navalibus copiis fretae salutem consequuntur, honores optimae bellicarum rerum parti haudqua-

κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας, καὶ ἑρετικῆς παντοδαπῶν καὶ οὐ πάνυ σπουδαίων ἀνθρώπων γιγνομένης, τὰς β. τιμὰς ἐκάστῳ οὐκ ἂν δύναίτο ὀρθῶς ἀποδιδόναι τις. καίτοι πῶς ἂν ἐτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθή, τούτου φερομένη; ΚΛ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν, ὦ ξένη, τὴν γε περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρήτες τὴν Ἑλλάδα φαρμέν σῶσαι. ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δὲ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε καὶ ὁδε Μέγιλλος, φαρμέν τὴν c. περὶ μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γενομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας τοῖς Ἕλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι καὶ τὰς μὲν βελτίους τοὺς Ἕλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους· ἴν' οὕτω λέγωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσασασῶν ἡμᾶς μαχῶν. πρὸς γὰρ τῇ περὶ Σαλαμῖνα τὴν περὶ τὸ Ἄρτεμισιον σοὶ προσδήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες νῦν πρὸς πολιτείας, ἀρετὴν καὶ d. χώρας φύσει σκοπούμεθα, καὶ νόμων τάξιν· οὐ τὸ σώζεσθαι

quam retribuunt. nam cum arte gubernatoria, & quinquaginta virorum principatu & remigio, variorumque & vilium hominum opere res navalis geratur, non potest quispiam recte honores singulis reddere. Quomodo vero recte se habere civitas potest, si hoc ipso privata fuerit? *Cli.* Ferme impossibile. verumtamen, hospes, navale apud Salaminam Graecorum adversus barbaros proelium universam nos Cretenfes Graeciam servasse putamus. *Athen.* Atqui multi istud tam Graecorum, quam barbarorum, affirmant. ego autem, o amice, & hic Megillus, pedestrem in Marathone & in Plataeis pugnam, alteram principium salutis, alteram finem fuisse dicimus: & his quidem pugnis meliores Graecos factos fuisse, aliis non meliores: ut ita de proeliis, quibus tunc pariter servati sumus, dicamus. Bello enim apud Salaminam gesto illud addo, quod in Artemisio commissum fuit maritimum. Verum spectantes nunc civilis disciplinae virtutem, & regionis naturam, & legum ordinem consideramus. non enim servari ac

τε καὶ εἶναι μόνον ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγεύμενοι, (καθάπερ οἱ πολλοὶ) τὸ δ' ὡς βελτίστους γίνεσθαι τε καὶ εἶναι, τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἀν ὦσιν. εἰρήται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν ταῖς πρόσθεν. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπάμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα, βελτίστην οὔσαν πόλεσι κατοικήσεων περὶ καὶ νομοθεσιῶν. ΚΛ.

e. Καὶ πολὺ γε. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τούτοις ἐξῆς, τίς ὁ κατοικιζόμενος ὑμῖν λεῖος ἔσαι πότερον ἐξ ἀπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινας ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσαις γεγενημένου πλειονος, ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν. οὐ γὰρ πού τὸν βουλόμενόν γε Ἑλλήνων συναγάγετε. καίτοι τινας ὑμῖν ἐκ τε Ἄργους ἑρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων

P. 708 a. εἰς τὴν χώραν κατακισμένους. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῆς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν ταυῦν. ΚΛ. Ἐκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστα μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι συνοίκους. καὶ γὰρ ὁ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθὲς φράσεις, ὡς ἐξ Ἄργους εἰσί. καὶ τό γε μάλισ' εὐδοκίμου

esse solum, hominibus summo in pretio habendum existimamus, ut vulgus putat: sed ut, quamdiu sunt, optimi sint. quod & in superioribus, ut arbitror, a nobis est dictum. *Cli.* Dictum plane. *Athen.* Id itaque tantum animadvertamus, si eandem ipsam agamus viam, quae civitatibus optima fit in constituenda habitatione legibusque ferendis. *Cli.* Mirum in modum. *Athen.* Dic ergo, quod sequitur, quae multitudo habitatura coloniam fit: utrum quicumque velint ex tota Creta; quasi magna in singulis civitatibus turba superfluat? an ad ipsius agri vires & fertilitatem electi? non enim volentes ex Graecis omnes colligitis: etiam nonnullos video ex Argis & Aegina, aliisque Graeciae partibus, regionem hanc habitare. Sed in praesenti mihi dicas, unde futura sit vobis horum nunc civium multitudo. *Cli.* Ex universa Creta futuram existimo, & inter Graecos alios, qui ex Peloponneso venient, maxime, ut opinor, recipientur. quodque modo dicebas, verum est, ex

τανῶν ἐνθάδε γένος, τὸ Γόρτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γὰρ τυγχά-
 νει ἀπρωκῆδός ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς. ΑΘ. Οὐ τοίνυν b,
 εὐκόλος ὁμοίως γίγνεται ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν
 μὴ τὸν τῶν ἐσμῶν γιγνηται τρόπον ἐν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰδῶν
 χώρας οἰκίζηται, Οἴλου παρὰ Οἴλων, ξενοχωρία τινὶ πολιορ-
 κῆθην γῆς, ἢ τισιν ἄλλοις τοιοῦτοις παθήμασιν ἀναγκασθῆν.
 ἔσι δ' ὅτε καὶ εἰσέσει βιαζόμενοι ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐτέρωσε
 ἀποξενουῦσθαι πόλεως τί μέρη. ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα
 πόλις τινῶν ἐφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ.
 ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν βία κατοικίσεσθαι τε καὶ νομο- c.
 δετεῖσθαι, τῇ δὲ, χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἐν τι εἶναι γένος
 ἰσόφανον καὶ ἰσόνομον, ἔχει τινὰ Φιλίαν, κοινῶν ἱερῶν ὄν
 καὶ τῶν τοιοῦτων πάντων νόμους δ' ἐτέρους καὶ πολιτείας
 ἄλλας τῶν οἰκοθεν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται τὸ δ' ἐνίοτε πονηρία
 νόμων δεξιακῆς, καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἐπι χρῆσθαι τοῖς
 αὐτοῖς ἤθεσι, δι' ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατ-

Argis scilicet istos esse. Etenim quod maxime modo hinc genus
 laudatur, Gortynicum est, quod ex ipsa Peloponnesiaca Gor-
 tyne huc migravit. *Athen.* Sed non aequae facilis civitatibus
 illa in unum commigratio solet fieri: quando non examinum
 more fit, ut genus unum amicum inter se ab amicis veniens
 ex una quadam regione, aut agri angustiis pressum, aut alia
 huiusmodi necessitate coactum, in aliena commigret. quando-
 que vero accidit, ut, civitate seditionibus agitata, alio civium
 pars una secedat. *Universa* etiam civitas bello victa quando-
 que simul fugisse reperitur. Haec autem omnia partim facilia
 sunt, ut nova in habitatione disponantur, & legibus denuo
 profitis gubernentur: partim etiam difficilia. nam quod genus
 unum est unius linguae earundemque legum, cum sacrorum &
 huiusmodi omnium communionem habeat, amicitia quidem
 inter se aliqua copulatur: sed leges alias, gubernationisque mo-
 dum, a pristino discrepantem, non facile suscipit. quod vero
 propter legum suarum improbitatem seditionibus concitum
 fuit, cum primos illos propter consuetudinem, quibus corru-

- d. οικίζονται καὶ νομοθετοῦνται καὶ δυσπειθὲς γίνονται. τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταυτὸ ξυνεβρύηκός γένος, ὑπακοῦσαι μὲν τινῶν νόμων καινῶν τάχα ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον· τὸ δὲ συμπνεῦσαι, καὶ καθάπερ ἵππων ζεῦγος καθ' ἓνα εἰς ταυτὸν (τὸ λεγόμενον) ξυμφυσῆσαι, χρόνου πολλοῦ, καὶ παγχάλεπον. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ νομοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμοί, πάντων τελευτάτου πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν. ΚΛ. Εἰκόσ. ὅπη δ' αὖ βλέπων
- e. τοῦτ' εἴρηκας, φράζ' ἐτι σαφέστερον. ΑΘ. ὦ γαθὲ, ἔοικα, περὶ νομοθετῶν ἐπαινῶν καὶ σκοπῶν, ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον. ἀλλ' ἂν πρὸς καιρὸν τινὰ λέγωμεν, πρᾶγμα οὐδὲν γίγνοιτ' ἂν ἐτι. καίτοι τί ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γάρ τοι πάντα οὕτως ἔοικεν ἔχειν τὰνθρώπινα. ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἐμελλον λέγειν ὡς οὐδεὶς ποτὲ ἀνθρώπων οὐδὲν
- P. νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία. πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτο-

P.
7^c9
a.

ptum est, mores desideret, durum se & inobediens gubernanti legesque ponenti praebet. Quod autem ex variis confluit generibus, libentius fortasse novas leges audiet: sed arduum est omnino, & longo tempore indiget, ut conspirare, & tanquam sub uno iugo equi, unum idemque, ut dicitur, efflare possint. sed enim legum sanctio civitatisque constitutio est ad virorum virtutem omnium perfectissima. *Cli.* Probabile id quidem. sed clarius expone, bone vir, quorsum id dixeris. *Athen.* Dum considerare legumlatores & laudare vellem, ad vile quid dictu videor lapsus. quod tamen, si opportune dicatur, nihil negotii dabit. ac quid ego conturbor, cum omnia humana fere ita habere videantur? *Cli.* Qua de re dicis? *Athen.* Dicturus eram, nullum unquam hominum aliquid lege sancire, sed fortunas casusque varios incidentes, leges nobis per omnia ferre. aut enim imminentis violentia belli; priorem pervertit rempublicam, legesque mutat: aut summa quaedam penuria. morbi quoque multa innovare compellunt: pestis etiam diutina, multorum-

μειν, λοιμων τε εμπιπτόντων, και χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυ-
 τῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία. ταῦτα δὴ πάντα προΐδών τις,
 αἰξίειν ἂν εἰπεῖν ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ, τὸ, θνητῶν μὲν μηδένα
 νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώ- b.
 πινα πράγματα. τόδ' ἔστι περί τε ναυτιλίαν και κυβερνητικὴν
 και ἰατρικὴν και στρατηγικὴν, πάντα ταῦτ' εἰπόντα, δοκεῖν
 εὔ λέγειν ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ και τὸδε ἐστὶ λέγοντα, εὔ λέ-
 γειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς θεὸς
 μὲν πάντα και μετὰ θεοῦ τύχη και καιρὸς τὰνθρώπινα δια-
 κυβερνᾷσι ξύμπαντα. ἡμεράτερον μὲν τρίτον ξυχωρῆσαι,
 τούτοις δεῖν ἐπεσθαι τέχνην. καιρῷ γὰρ χειμῶνος ξυλλα- c.
 βέσθαι κυβερνητικὴν, ἢ μὴ, μέγα πλεονέκτημα ἐγωγ' ἂν
 δεῖν. ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκοῦν και τοῖς ἄλλοις
 ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον; και δὴ και νομο-
 θεσία ταυτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα
 δεῖ χάρα ξυτυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκῆσειν, τὸν
 νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἐκάστοτε
 πύλαι δεῖν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὄγε πρὸς

que annorum incommoda & importuna tempestas. Haec si
 quis animadvertat, non verebitur, idem, quod ego nunc, ex-
 clamare, mortalium neminem leges condere, sed humana
 omnia fortunae agi. Quod si quis in navigatione, gubernatione,
 medicina, militari imperio, affirmaverit, recte videbitur
 dicere. sed rursus & istud similiter de iis ipsis bene dicitur.
Cli. Quidnam? *Athen.* Deum quidem omnia, & fortunam op-
 portunitatemque simul cum Deo, cuncta humana gubernare.
 Mitius tamen concedendum tertium, superiora artem vide-
 licet sequi. tempestate enim imminente multum interesse ar-
 bitror, gubernatoriam habeas artem, necne. aut quomodo
 dicendum? *Cli.* Ita prorsus. *Athen.* Nonne & in aliis eadem
 ratio? atqui & legislationi idem est tribuendum, ut con-
 currentibus aliis, quaecumque ad felicem regionis habitationem
 conducunt, legislator veritatis compos civitati non desit. *Cli.*
 Vera loqueris. *Athen.* Nonne qui in singulis illorum artem ha-

- d. ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων ἔχων τὴν τέχνην, καὶ εὐξασθᾶί που δύναίτο ὀρθῶς τι παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης, τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οἴτε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ρηθέντες, κελεύμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν, εἴποιεν ἂν. ἦ γάρ; ΚΛ. Τί μὲν; ΑΘ. Ταυτὸν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν. ΚΛ. Ἐγὼ γ' οἶμαι. ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα (πρὸς αὐτὸν Φῶμεν) τί σοι καὶ πῶς πόλιν εἴχουσαν δῶμεν, ὃ λαβῶν, ἔξεις ὥστ' ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἰκανῶς διοικῆσαι; τί μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ὀρθῶς ἔστιν; ἄρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο; ἦ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τόδε. τυραννουμένην μοι δότε τὴν πόλιν, φήσει. τύραννος δ' ἔσω νέος, καὶ μνήμων, καὶ εὐμαθής, καὶ ἀνδρείος, καὶ μεγαλοπρεπῆς φύσει. ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἐπεσθᾶι ξύμπασι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, ἔαν μέλλῃ τῶν ἄλλων
- 710
a. ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναι τι. ΚΛ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ὃ Μέγιλλε, δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὃ ξένος. ἦ γάρ; ΑΘ. Τὴν δημῳδὴν γε, ὃ Κλεινία, καὶ οὐχ ἦν τις σεμνύων

bet, precari poterit, ut aliquid a fortuna sibi feliciter adfit, nec alia re, praeterquam artificio, opus sit? *Cli.* Valde. *Athen.* Ceteri quoque omnes, quos modo diximus, si quis quaesierit, suas preces votaue aperient. an non? *Cli.* Plane. *Athen.* Idem & legislator, ut arbitror, faciet. *Cli.* Sic puto. *Athen.* Age itaque, sic eum interrogemus: O legislator, qualem tibi civitatem tradi desideras, ut ipse ex reliquis postea sufficienter eam disponere possis? Quid recte deinde dicetur? an legumiaris responsio afferri debet? *Cli.* Utique. *Athen.* Tyrannidi subiectam mihi tradite civitatem, dicet. tyrannus autem iuvenis fit, memoria valens, acutus, fortis, naturaue magnificus. & quod in superioribus omnes virtutis partes sequi debere dicebamus, id animo quoque tyrannico infit, si quid modo cetera profutura sint. *Cli.* Temperantiam mihi videtur hospes, o Megille, dicere tyranni animo inesse oportere. nonne? *Athen.* Popularem, o Clinia, dico: non temperantiam illam, quam ex-

ἂν λέγοι Ὀρόνησιν, προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν. ἀλλ' ὅπερ εὐθὺς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονὰς, ξυμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ, ἐγκρατῶς ὁ καὶ μολούμενον ἐφαρμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων, οὐκ ἄξιον ἔναι λόγου. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω που; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος φύσει ἐχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν ἐστὶ τάχιιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα, εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάξεις οὗτ' ἐστίν, οὗτ' ἂν ποτε γένοιτο. ΚΛ. Πῶς δὴ, καὶ τίνι λόγῳ τοῦτο, ὦ ξένη, λέγων ἂν τις, ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν ἂν πείθοι; c.

ΑΘ. Ῥαδίον που τοῦτό γε νοεῖν ἐστίν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐστὶ τοῦθ' οὕτω. ΚΛ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, Φῆς, νέος, σώφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρείος, μεγαλοπρεπής, εὐτυχής; ΑΘ. Πρόσθεε μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου, καὶ τινα τύχην εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου,

tollens aliquis prudentiam appellandam esse monstraret; sed eam ipsam affectionem, quae in bestiis & pueris illico apparet innata, ut alii ad voluptatem proniores, continentiores alii nati esse videantur. quam quidem continentiam, a bonis aliis separatam, parvi faciendam esse duximus. Tenetis, quod dico? *Cli.* Maxime. *Athen.* Hanc ergo naturam ad superiores illas naturae qualitates tyrannus habeat, si debet civitas celerrime & optime, prout possibile est, eam gubernationem assequi, qua felicissime vivat. nulla enim velocior, nulla melior dispositio civitatis aut est, aut esse potest. *Cli.* Quomodo vero & qua ratione, hospes, id asserens aliquis, recte dici sibi quispiam suadebit? *Athen.* Facile intellectu est, o Clinia, hoc ita natura esse. *Cli.* Quid ais? numquid esse illud asseris, si tyrannus juvenis sit, temperatus, ingeniique acumine & memoria pollens, fortis, magnificus, atque felix? *Athen.* Adde nihil aliud, nisi ut tempore ipsius laude dignus legislator reperiat, & fortuna quaedam eos in idem conducat. hoc enim si accesserit,

- d. πάντα σχεδὸν ἀπείργασαι τῷ θεῷ, ἅπερ, ὅταν βουληθῆ δια-
 φερύτως εὖ πρᾶξαι τινα πόλιν· δεύτερον δὲ, ἐάν ποτε τινὲς
 δύο ἄρχοντες γένωνται τοιοῦτοι· τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λό-
 γον ἰσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους· ὅσῳ δ' ἐναντίον,
 ἐναντίως. ΚΛ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην Φῆς γενέσθαι πόλιν
 ἂν ὡς φαίνη· μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου, καὶ τυράννου κοσμίου
 καὶ ῥᾶξά τε καὶ τάχισ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ τοι-
 ούτου δεύτερον δὲ, ἐξ ὀλιγαρχίας. ἢ πῶς λέγεις; καὶ τὸ τρί-
 του, ἐκ δημοκρατίας. ΑΘ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν
 πρῶτον· δεύτερον δὲ, ἐκ βασιλικῆς πολιτείας· τρίτον δὲ, ἐκ
 τινος δημοκρατίας· τὸ δὲ τέταρτον, ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοι-
 ούτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναιτ' ἂν προσδέξασθαι. πλείους
 γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάσσει γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνε-
 σθαι τότε ὅταν ἀληθῆς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινῇ
 δὲ αὐτῷ τις ῥώμη ξυμβῆ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει μέγιστον
 P·
 711 a. δυναμένους. οὗ δ' ἂν τοῦτο ἀριθμῶ μὲν βραχύτατον, ἰσχυ-
 ρότατον δὲ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται, ταύτῃ καὶ τότε
 τάχος καὶ ῥαξῶν τῆς μεταβολῆς γίνεσθαι φιλεῖ. ΚΛ.

omnia ferme Deus dederit, quae dare solet, quoties civitatem aliquam felicem maxime vult fore. Deinde, si duo tales principes sint: tertio loco, si tres: & successionis eadem ratione servata eo difficilium, quo plures; atque contra, quo pauciores, eo facilius. *Cl.* Ex tyrannide optimam fieri rempublicam affirmare videris, cum summo certe legislatore, modestoque tyranno: ac facillime & celerrime ex illa in hanc mutationem fieri: secundo, ex paucorum potentia: tertio, ex populari. an non ita? *Athen.* Minime: sed ex tyrannide primo: deinde, ex regia gubernatione: tertio, ex quadam populari potentia: postremo, paucorum potentia optimae reipublicae generationem difficillime suscipit. plurimi enim in ipsa potentes sunt. Tunc vero haec fieri dicimus, cum verus natura legum conditor invenitur, & ei potentia quaedam communis cum illis contingit, qui plurimum in civitate possunt. Ubi autem paucissimi quidem numero sunt, potentia vero summi, quod tyrannidi accidit, ibi

Πῶς; οὐ γὰρ μαυθάνομεν. ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηταί γ' ἡμῶν οὐχ ἄπαξ, ἀλλ', οἶμαι, πολλάκις. Ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τε-
 θεάσατε τυραννομένην πόλιν. ΚΛ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητῆς
 ἐγώ γ' εἰμί τοῦ θεάματος. ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις
 ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐδὲν β.
 δεῖ πόνων, οὐδὲ τινος παμπόλλου χρόνου, τῷ τυράνῳ, με-
 ταβαλεῖν βουλευθέντι πόλεως ἢθι πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ
 πρῶτον ταύτῃ ὅπῃπερ ἂν θελήσῃ, εἴαν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτη-
 δεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πολίτας, εἴαν τε ἐπὶ τούναντιον,
 αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν τὰ μὲν
 ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ
 τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἑκάστας τῶν πράξεων. c.
 ΚΛ. Καὶ πῶς οἴομεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς ἄλλους
 πολίτας τῷ τῆν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν εἰληφότι; ΑΘ.
 Μηδεὶς ἡμᾶς πειθέτω, ᾧ φίλοι, ἄλλη δ᾿ ἄττον καὶ ῥᾶον με-
 ταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους, ἢ τῇ τῶν δυναστεύον-
 των ἡγεμονίᾳ· μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι, μηδ' αὖθις πο-

celer & facilis fieri mutatio solet. *Cli.* Quo pacto? non enim intelligimus. *Athen.* At vero non semel id a nobis, sed saepius, ut opinor, est dictum. vos autem fortasse civitatem tyrannide pressam nunquam vidistis. *Cli.* Ego quidem spectaculum istiusmodi videre minime cupio. *Athen.* Atqui quod modo diximus, in ea inspicies. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Quod non multo labore, nec longo tempore, tyranno opus fit, civitatis mores mutare volenti. nam sive ad virtutis officia, sive contra, cives perducere velit, ipse primus viam, per quam sequantur ceteri, ingrediatur oportet, omniaque in se ipso primum expressa praescribat agendo: alia quidem laudans atque honorans, alia vero vituperans, & eos, qui non obediunt in singulis actionibus, semper dedecorans. *Cli.* Quomodo vero ubique magnum quid aut arduum existimabimus, ut cives eum statim sequantur, qui ita suadet & cogit? *Athen.* Nemo nobis persuadeat, o amici, aliter unquam citius & facilius, quam principum exemplo, leges in civitate mutari. neque aliter ocius

- d. τὲ γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον, οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον ἀλλὰ τὸδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ· ὅταν δὲ ξυμβῆ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεσθαι, ἐν ἧ ποτ' ἂν ἐγγένηται. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστεύουσαις, ἢ κατὰ πλούτων ὑπεροχὰς διαφερούσαις, ἢ γενῶν ἢ τῆν Νέστορος ἔαν ποτέ τις ἐπανελέγχῃ Φύσιν, ὃν τῆ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασι πάντων διενεγκόντα ἀνδράπων, πλεον ἔτι τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν. τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασι, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς. εἰ δ' οὖν καὶ γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος, ἢ νῦν ἡμῶν ἐστὶ τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῆ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήμοιοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος ζῆματος ἰόντων λόγων. ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμειος ὁ αὐτὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταυτὸν τῷ
- P.
712 Φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμ-
α.

aut fieri nunc existimetis, aut futurum. Profecto hoc nobis neque impossibile est, neque factu difficile. sed illud difficile factu est, raroque longo in tempore factum: quod si quando contigerit, innumera civitati, cui eveniet, & immensa bona efficiet. *Cli.* Quid illud? *Athen.* Si quando divinus amor temperate iusteque agendi magnae potentiae innascatur, quae aut in unius sita sit potestate, aut in plurium principatu divitiis vel nobilitate generis excellentium: aut si quando naturam Nestoris quis reducerit, quem & dicendi facundia, & temperantia vitae, multo magis omnibus excelluisse ferunt: qualis quidem vir Troiae temporibus fuisse dicitur, nostris autem minime: si, inquam, talis quandoque vir fuit, aut erit, aut nunc inter nos est aliquis, & ipse beate vivit, & illi quoque beati sunt; qui fluentia ex ore modesto audiunt verba. Eadem quoque de universa potentia ratio est, quod videlicet, cum in eodem homine bene cum prudentia & temperantia simul potentia summa convenerit, tunc demum gubernationis optima, optima

πέσει, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιοῦτων
 οὔεται γένεσις· ἄλλως δὲ οὐ μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν
 οὔν, καθαπερὶ μῦθος τις λεχθεὶς, κεχρησμένω δῶκαί καὶ ἐπι-
 δεδείχθω, τῇ μὲν, χαλεπὸν ὄν τὸ πόλιν εὖνομον γίγνεσθαι
 τῇ δ', εἴπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιζόν τε καὶ ῥᾶπον
 μακρῶ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ
 πόλει σῆ, καθάπερ παῖδα πρεσβύται, πλάττειν τῶ λόγῳ ἢ.
 τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἴωμεν δὴ, καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι. ΑΘ.
 Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὃ δὲ
 ἀκούσειέ τε, καὶ ὑπακούσας, ἴλεως εὐμενῆς τε ἡμῖν ἔλθοι,
 συνδιακοσμήσων τῆν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἐλλοι
 γὰρ οὔν. ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῶ
 τῇ πόλει προστάττειν; ΚΛ. Οἷον δὴ τι λέγειν βουλευθεὶς, c.
 Ὁράξ' ἔτι σαφέστερον. οἷον δημοκρατίαν τινὰ, ἢ ὀλιγαρχίαν,
 ἢ ἀριστοκρατίαν, ἢ βασιλικήν. οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέ-
 γοις ἂν, ὡς γ' ἡμεῖς οἰηθείημεν. ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος
 ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἂν ἐθέλῃ, τὴν οἴκοι πολιτείαν

rumque legum elucebit origo : aliter autem nunquam. Verum
 haec, tanquam fabula quaedam, oraculorum ritu dicta sint :
 ostensumque fit, partim difficile esse, civitatem bonis fundari
 legibus; partim vero, si contigerit id, quod diximus, longe
 omnium facillimum & brevissimi temporis opus. *Cli.* Quo pa-
 eto? *Athen.* Sed conemur iam civitati tuae rem omnem ac-
 commodantes, tanquam seniores pueris, leges oratione confin-
 gere. *Cli.* Aggrediamur iam id sine mora. *Athen.* Deum in-
 primis ad civitatis constitutionem invocemus. qui utinam au-
 diat, exaudiensque propitius & benignus nobis adveniat, una
 nobiscum civitatem & leges exornaturus! *Cli.* Veniat, opto.
Athen. Sed qualemnam politiam, id est, rempublicam civi-
 tati tradere volumus? *Cli.* Declara, si placet, quid dicere velis :
 utrum populi potestatem, vel paucorum, vel optimatum, vel
 regnum. neque enim tyrannidem te dicere arbitramur. *Athen.*
 Age iam, uter vestrum prior mihi respondere vult, quae-
 nam ex his suae patriae respublica est? *Meg.* Num par est,
Plat. Oper. Vol. VIII. M

- εἰπὼν, τίς τούτων ἐστί; ΜΕΓ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον
 d. ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν πρότερον; ΚΛ. Ἴσως. ΜΕΓ. Καί
 μὴν ξυνοῶν γε, ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαιμόνι πολιτείαν, οὐκ
 ἔχω σοὶ φράζειν οὕτως ἤντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ
 γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι. τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων,
 Ξαυμασὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε. καίτοι ἐνίστε μοὶ
 φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένη μάλιστα' εοικέναι.
 τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι, παντάπασιν
 e. ἄτοπον. καὶ μὲν δὴ βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ, καὶ
 ἀρχαιοτάτη πασῶν, καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν
 αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτηθεῖς,
 ὅντως (ὅπερ εἶπον) οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων
 ἐστὶ τῶν πολιτειῶν. ΚΛ. Ταυτὸν σοὶ πάθος, ὦ Μέγιλλε, κα-
 ταφαίνομαι πεπουθέναι. πάνυ γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσσῶ
 πολιτείαν τούτων τινὰ διίσχυριζόμενος εἰπεῖν. ΑΘ. Ὅντως
 γὰρ, ὦ ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε' ἄς δὲ ἄνομάκαμεν νῦν,
 οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκῆσεις, δεσποζομένων τε καὶ

quia senior sum, ut ipse prior respondeam? *Cli.* Forte. *Meg.*
 Cum Lacedaemonicam, hospes, rempublicam mente revolvo,
 non facile tibi possum dicere, quomodo sit appellanda. etenim
 tyrannidi similis esse videtur. nam Ephorum potestas mirum
 in modum ibi tyrannica. nonnunquam tamen prae ceteris ci-
 vitatibus populari gubernationi apparet simillima. negare au-
 tem, eam esse optimatum rempublicam, omnino absurdum.
 regnum quoque in ea perpetuum, quod omnium antiquissi-
 mum, tam a ceteris hominibus, quam a nobis ipsis, esse dici-
 tur. Quare ita subito interrogatus, revera, ut dicebam, non
 possum in praesentia tibi distincte, quae illarum sit, respondere.
Cli. Mihi quoque, Megille, perinde ac tibi contigisse videtur.
 nescio enim, quam illarum potissimum Gnosiam esse affirmem
 rempublicam. *Athen.* Verae enim, o viri optimi, reipublicae
 vos participes estis. quae autem modo nominatae sunt, non
 reipublicae, sed urbium habitationes quaedam sunt: in qui-
 bus pars una servit alteri dominantanti, & a partis dominantis

δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν τισί. τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἐμάτη **P.**
 προσχρηρεύεται κράτος. χρῆν δ' εἶπερ τοῦ τοιοῦτου τὴν πόλιν ⁷¹³
 εἶδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ τῶν νοῦν ἔχοντων **a.**
 δεσπότητος θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι. **ΚΛ.** Τίς δ' ὁ θεός; **ΑΘ.**
 Ἄρ' οὖν μύθῳ σμικρὰ γ' ἔτι προσχρησέον, εἰ μέλλομεν ἐμ-
 μελῶς πως δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον; οὐκοῦν χρῆ ταύτη
 δρᾶν; **ΚΛ.** Πάνυ μὲν οὖν. **ΑΘ.** Τῶν γὰρ δὴ πόλεων ἂν ἐμ-
 προσθεν τὰς ξυνοικήσεις διήλθομεν, ἔτι προτέρα τούτων πάμ- **b.**
 πολυ λέγεται τίς ἀρχή τε καὶ οἰκήσις γεγονέναι ἐπὶ Κρόνου,
 μάλ' εὐδαίμων ἦς μίμημα ἔχουσα ἐστὶν ἤτις τῶν νῦν ἀριστο-
 κρατεῖται. **ΜΕΓ.** Σφόδρ' ἂν, ὡς ἔοικεν, εἴη περὶ αὐτῆς δέον
 ἀκούειν. **ΑΘ.** Ἐμοιγ' οὖν φαίνεται. διὸ καὶ παρήγαγον αὐ-
 τὴν εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις. **ΜΕΓ.** Ὀρθότατά γε δρῶν' καὶ
 τόν γε ἔξῃς περαίνων ἂν μῦθον, ἧπερ προσῆκον ἐστὶ, μάλ'
 ἐρθῶς ἂν ποιήσῃς. **ΑΘ.** Δραστέον ὡς λέγετε. φήμην τοίνυν πα- **c.**
 ραδεδῆγμα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὡς ἀφθονά τε
 καὶ αὐτόματα πάντα εἶχεν. ἢ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιαύ-

potentia, tota nomen accipit gubernatio. oportebat autem, si hoc modo nominanda sit civitas, Dei ipsius nomine nuncupari, qui illorum, qui mentis compotes sunt, verus est dominus. *Cli.* Quis autem iste Deus? *Athen.* An fabula paulisper utendum, si volumus commode, quod modo quaesitum est, declarare? an non sic faciendum? *Cli.* Sic omnino. *Athen.* Multo ante habitationes urbium, de quibus in superioribus facta nobis mentio est, principatus quidam & gubernatio sub Saturno valde felix fuisse dicitur: cuius imitationem quandam habet, quae nunc ab optimatibus gubernatur. *Cli.* Attentius ergo de ipsa, ut videtur, est audiendum. *Athen.* Mihi quidem ita videtur, proptereaue in medium eam modo produxi. *Meg.* Recte tu quidem: ac probe facies, si sequentem fabulam, quatenus convenit, exposueris. *Athen.* Faciam, ut dicitis. Fama profecto beatae illius vitae ad nos usque pervenit, copiosa ipsam omnia, suaque sponte parata habuisse. cuius rei causa fuisse haec traditur. Cum intelligeret Saturnus, quem-

- δε τις γινώσκων ὁ Κρόνος ἄρα (καθάπερ ἡμεῖς διεληλύθαμεν) ὡς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἰκανή, τὰ ἀνθρώπινα διοικουῖσα αὐτοκράτωρ πάντα, μὴ οὐχ ὑβρεῶς τε καὶ ἀδικίας μεσοῦσθαι ταῦτ' οὖν διανοοῦμενος, ἐφίση βασιλέας γε καὶ
- d. ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμεινός, δαίμονας· οἷον νῦν ἡμεῖς δρῶμεν τοῖς ποιμνίοις, καὶ ὅσων ἡμεροὶ εἰσὶν ἀγέλαι οὐ βοῦς βοῶν, οὐδὲ αἴγας αἰγῶν ἄρχοντας ποιοῦμεν αὐτοῖς τινὰς, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν δεσπότημεν, ἀμεινον ἐκείνων γένος. ταυτὸν ἄρα καὶ ὁ θεὸς δὴ καὶ Φιλάνθρωπος ὢν, τὸ γένος ἀμεινον ἡμῶν ἐφίση τὸ τῶν δαιμόνων· ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς βραδύνης,
- e. πολλῆς δ' ἡμῖν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἀφρονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀσασίασα καὶ εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειργάζετο γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὡς ὅσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλά τις ἄρχη θνητὸς, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφραξις· ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς οἴεται πάση μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν

admodum ipfi narravimus, nullam hominis naturam res humanas ita gubernare posse, ut si omnibus arbitrato suo dominetur, lasciviori superbia iniustitiaque non repleatur: cum haec, inquam, non ignoraret, non homines, sed divinioris praestantiorisque generis daemones, civitatibus nostris reges principesque praefecit: quod nunc nos in ovium gregibus aliorumque cicurum armentis facimus. non enim bobus boves, nec capris capras praeficimus, sed nos ipsis, genus melius, dominamur. Similiter Deus, homines amans, genus daemonum generi nostro praestantius nobis praefecit, quod summa tam sua, quam nostra facilitate nostrarum rerum curam habebat, pacemque & pudicitiam, libertatem & iustitiae copiam praebens, procul a seditione, ac felix hominum reddebat genus. Hic utique sermo veritate usus afferit, civitatibus omnibus, quibus non Deus, sed mortalis aliquis, dominetur, nullam unquam malorum laborumque fore quietem: sed omni studio imitari nos iubet vi-

ἀθανασίας ἔνεσι, τούτῳ πειθομένους, δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκίσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, τὴν τοῦ νοῦ διάνομήν ἐπονομάζοντας νόμον. εἰ δ' ἄνθρωπος εἷς, ἢ ὀλιγαρχία τις, ἢ καὶ δημοκρατία, ψυχὴν ἔχουσα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην, καὶ πληροῦσθαι τούτων δεομένην, σέγουσαν δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀνηγύτῳ καὶ ἀπλήτῳ κακῷ νοσήματι ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πόλεως ἢ τινος ἰδιώτου, καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους· ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὴ δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὃ Κλεινία, πότερον αὐτῷ πεισόμεθα, ἢ πῶς δράσομεν. ΚΛ. Ἀνάγκη δὴ που πείθεσθαι. ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι νόμων εἶδη φασὶ τινὲς εἶναι τσαυτά, ὅσαπερ πολιτειῶν. πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί. μὴ δὲ Φαύλου πέρι νομίσης εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου. τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἱ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῶν ἀμφισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν

tam, quae sub Saturno fuit, & quantum in nobis est immortalitatis, ipsi obtemperantes, privatim & publice domos civitatesque gubernare, ipsam mentis in qualibet re dispensationem, legem nuncupantes. Nam si homo unus, aut paucorum, aut etiam populi potestas, voluptati & cupiditati deditum animum habeat, hisque repleti desideret, cumque id minime affequatur, inexplebili inextinguibilique ardore & insanabili morbo vexetur, dominetur autem civitati aut privatis nonnullis: statim spretis legibus non est, ut modo dicebamus, spes ulla salutis. Considerare decet, o Clinia, utrum huic rationi credendum sit, an aliter faciendum. *Cli.* Neceffe est, ut credamus. *Athen.* Perspicias, tot legum species, quot & gubernationum, a quibusdam existimari. Gubernationum vero species quot multi ponunt, paulo ante narravimus. Neque de re vili nunc, sed de re maxima, nobis esse quaestionem existimes. nam quo iustum & iniustum respicere debeat, rursus in ambiguitatem incidit. nec enim ad bellum, nec ad omnem virtutem, referri leges debere aiunt: sed ad illud potius, quod

- Φασὶ τοὺς νόμους· ἀλλ' ἦτις ἂν καθεστηκυῖα ἢ πολιτεία, ταύτην δεῖν τὸ συμφέρον, ὅπως ἄρξει τε αἰεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται καὶ τὸν φύσει ὄρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλιστ' οὕτω. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστὶ. ΚΛ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον ὦδε. ΑΘ. Τίθεται δέ που, Φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἐκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γὰρ; ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οἶει, Φασί, ποτὲ δῆμον νικῆσαντα, ἢ τινα πολιτείαν ἄλλην, ἢ καὶ τυραννίδα, δῆσεσθαι ἐκόντα πρὸς ἄλλό τι πρῶτον νόμους, ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ δεῖ ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίνει, κολάσει ὁ θέμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων. ΚΛ. Ἔσικε γοῦν. ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' αἰεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι. ΚΛ. Φησὶ γοῦν εὗτος ὁ λόγος. ΑΘ. Ἐστὶ γὰρ τοῦτο ἐν ἐκείνων τῶν ἀδικημάτων ἀρχῆς περί. ΚΛ. Ποίων δῆ; ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἄρχειν δεῖ. καὶ ἐφάνη δῆ γονέας μὲν, ἐκγόνων νεωτέρων δὲ, πρεσβυτέρους γεν-

constitutæ reipublicæ conferat, quæcunque illa fit, ut dominetur semper, nec pereat: iustique definitionem sic natura optime se habere contendunt. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Quod potentiori confert. *Cli.* Apertius dicito. *Athen.* Sic accipe. Leges, ut aiunt, semper in civitate ponit, quod dominatur, nonne? *Cli.* Utique. *Athen.* Numquid existimas, inquit, vel populum superantem, vel etiam quampiam rempublicam, vel tyrannum, ad aliud potius sponte leges laturum, quam ad utilitatem suam, hoc est, sui principatus stabilitatem? *Cli.* Non ad aliud. *Athen.* Si quis autem huiusmodi leges transgrediatur iam positas, ut iniquus puniatur ab eo, qui has institutiones induxit, iustasque appellat. *Cli.* Sic apparet. *Athen.* Sic itaque iustum se semper habebit. *Cli.* Sic sane hæc asserit ratio. *Athen.* Una profecto hæc iniquitas ex illis est, quæ de principatu sunt. *Cli.* Ex quibus? *Athen.* Ex his, inquam, quas supra narravimus, quos quibus imperare oporteat, exponentes. Diximus autem, parentes filiis atque nepotibus, seniores iunior-

ναίους δὲ, ἀγεννῶν. καὶ συχνὰ ἄττα ἦν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτερα ἑτέροις. καὶ δὴ καὶ ἐν ἦν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἔφαρμέν που κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἀγειν δικαιοῦντα τὸ βριαϊότατον ὡς Φάναί. ΚΛ. Ναί' ταῦτ' ἦν ἃ τότε ἐλέχθη. p.

ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἢ πόλις ἡμῖν ἐστὶ παραδοτέα. 715
γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἐν τισὶ πόλεσι. ΚΛ. a.

Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχίτων γενομένων, οἱ νικῆσαντες, τὰ γε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μὴδ' ὄτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσι, μῆτε αὐτοῖς, μῆτε ἐκγόνοις. παραφυλάττοντες δ' ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μήποτε τις εἰς ἀρχὴν ἀφικόμενος ἐπανασῆ, με- b.
μνημένος τῶν ἐμπροσθεν γεγονότων κακῶν. ταύτας δὴπου Φαμέν ἡμεῖς νῦν οὐτ' εἶναι πολιτείας, οὐτ' ὄρθους νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἕνεκα τινῶν, σασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους Φαμέν· καὶ τὰ τούτων δίκαια ἃ Φασιν εἶναι, μάτην εἰρησθῆαι. λέγεται δὲ τοῦ δ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῆ πόλει ἀρχῆς,

ribus, generosos ignobilibus dominari debere: & alia quaedam, si tenetis, quorum aliis alia impedimento sunt, ex quibus unum hoc erat. adiecimusque, Pindarum existimare, secundum naturam ac iustum imperium esse, ut potentiora imbecillioribus dominantur. *Cli.* Haec certe tunc dicta fuerunt. *Athen.* Considera iam, quibus nostra civitas committenda. milites namque in civitatibus nonnullis id contigit. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Cum de principatu certatum esset, qui vicerunt, adeo ad se solos rem contraxerunt, ut nullum victis eorumque posteris magistratum concesserint, caventes semper, ne quis ex victis, potentiam adeptus, insurgat priorum memor malorum. Has quidem nos negamus esse respublicas: neque censemus rectas esse eas leges, quae non sint communiter totius civitatis gratia positae. Qui autem aliquarum partium gratia leges condunt, eos non cives, sed seditiosos putamus, & iura sua frustra sic ab eis vocari censemus. Haec autem eam ob causam dicimus, quia nos tua in civitate non ideo magistratus alicui

- οὐθ' ὅτι πλούσιος ἐστὶ τις, δάσσομεν, οὐθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν, ἢ μέγεθος, ἢ τι γένος. ὅς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατός τ' ᾦ, καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους, νῦν ὑπὲρ τὰς τοῖς νόμοις ἐκόλεσα, εὐτυ καινοτομίας
- d. ὀνομάτων ἕνεκα ἄλλ' ἠγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει, καὶ τούναντίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὄρω τῇ τοιαύτῃ ἐτοίμῃ οὕσαν ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἀρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν, καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ. ΚΛ. Ναι μὰ Δί', ὧ ξένη. καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις. ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ἂν πᾶς ἄνθρωπος, τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὄρα,
- e. γέρων δὲ ὀξύτατα. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἠκοντας μὲν καὶ παρόντας θεῶμεν τοὺς ἐποί-

dabimus, quod dives fit, aut huiusmodi quidquam possideat, ut robur, magnitudinem, generis claritatem. ei vero, qui positus legibus parebit maxime, & hac re ceteris in civitate praestabit, Deorum quoque cultum & ministerium dabimus: maximum quidem primo, secundum vero illi, qui secundo loco excellet. eademque ratione sequentibus singula pro dignitate distribuemus. Magistratus autem legum ministros appellavi, non quia innovare vocabula cupiam, sed quia putem, salutem hinc maxime civitati fore, & contrarium ex contrario. Interitum enim paratum illi civitati video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus praesunt: salutem vero illi, ubi lex fervientibus magistratibus dominatur. Cuncta certe bona, quae Dii civitatibus praebent, huic affore cerno. *Cli.* Per Iovem, hospes, acute, ut aetas tua postulat, perspicis. invenis enim haec obtuse admodum, senex acutissime cernit. *Meg.* Vera loqueris. *Athen.* Quid vero deinceps? nonne venisse

κους, τὸν δ' ἐξῆς αὐτοῖς διαπεραντέον ἂν εἴη λόγος; ΚΛ.
 Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ." Ἄνδρες τοίνυν Φῶμεν πρὸς αὐτοὺς, ὁ μὲν
 δὴ θεὸς (ὡσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος) ἀρχὴν τε καὶ τελευ-
 τὴν καὶ μέσα τῶν ὕψτων ἀπάντων ἔχων, εὐβείαν περαίνει p.
 κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν 716
 ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμο-
 νήσειν μέλλων, ἐχόμενος, ξυνέπεται ταπεινὸς κεκοσμημένος·
 ὁ δὲ τις ἐξαρθρὸς ὑπὸ μεγαλχυχίας, ἢ χρήμασιν ἐπαίρόμενος,
 ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεβτήτι καὶ ἀνοίᾳ,
 φλεγόμενος τὴν ψυχὴν μεθ' ὑβρεως, ὡς οὐτ' ἀρχοντος, οὔτε
 τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἰκανὸς ὢν ἡγεῖ-
 σθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ. καταλειφθεὶς δὲ, καὶ ἔτι b.
 ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν, σκιρτᾷ ταραττων πάνθ' ἅμα·
 καὶ πολλὰς τισὶν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν
 ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ, ἑαυτὸν τε καὶ οἴκου
 καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω δια-
 τεταγμένα τί χρὴ δρᾶν, ἢ διανοεῖσθαι, καὶ τί μὴ, τὸν ἔμ-

iam ac adesse colonos arbitrari debemus, reliquumque ad eos
 fermonem peragere? *Cli.* Quid prohibet? *Athen.* Sic itaque ad
 eos dicamus: Deus, o viri, sicut antiquus quoque sermo tes-
 tatur, principium, finem, & media rerum omnium continens,
 recta peragit secundum naturam circuens. Hunc semper iudi-
 cium comitatur, eos, qui a divina lege desciverint, puniens.
 cui quidem iudicio, quicumque felix futurus est, adhaerens, hu-
 milis subsequitur atque compositus. Qui autem superbia elat-
 us est, quod pecunia vel honoribus antecellat, vel corporis
 forma polleat, quacum iuvenilis animus dementia simul ar-
 deat & petulantia, quasi nec principe nec duce ullo indigeat,
 sed aliorum ipse sufficiens ductor sit, is penitus a Deo dese-
 ritur. desertus autem, & alios huiusmodi nactus, exultat,
 omnia simul perturbans, multisque videtur minime contemnen-
 tus. brevi tamen postea inculpabili Dei punitus iudicio, se ipsum,
 omnium suam, civitatemque universam simul evertit. Cum
 nec igitur ita disposita sint, quid facere & cogitare, quidve

- φρονα; ΚΑ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησόντων ἐσόμενον τῷ θεῷ, δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα. ΑΘ.
- c. Τίς οὖν δὴ πράξις Φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία, καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίω τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ Φίλον ἂν εἶη, τὰ δ' ἄμετρα, οὔτ' ἀλλήλοις, οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὲ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἶη μάρισα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ που τίς, ὡς Φασιν, ἄνθρωπος. τὸν οὖν τῷ τοιοῦτῳ προσφιλεῖ γενησόμενον, εἰς δύναμιν ὅτι μάρισα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. καὶ κατὰ
- d. τοῦτον δὴ τὸν λόγον, ὁ μὲν σώφρων ἡμῶν, θεῷ φίλος (ὅμοιος γάρ) ὁ δὲ μὴ σώφρων, ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος, καὶ ἄδικος. καὶ τᾶλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσωμεν δὴ τούτοις ἐπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἀπάντων κάλλιπον καὶ ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ εὖεῖν καὶ προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς, καὶ εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμπάσῃ θεραπείᾳ θεῶν, κάλλιπον καὶ ἄριπον καὶ ἀνυσιμώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον, καὶ δὴ καὶ διαφερόντως πρέ-

cavere prudentem oportet? *Cli.* Nemini dubium, quin cogitare quisque debeat, qua ratione ex eorum numero fit, qui Deum sequantur. *Athen.* Quenam igitur actio a Deo amatur, Deumque sequitur? Una certe, rationem unam antiquam habens atque praecipuam, quod simile simili, quod moderatum fit, amicum est. immoderata vero neque invicem, neque moderatis sunt amica. Deus profecto nobis rerum omnium maxime fit mensura, multoque magis, quam quivis, ut ferunt, homo. Qui igitur huic tali amicus fore studet, eum necesse est, ut quam maxime pro viribus talis efficiatur. Atqui secundum hanc rationem, quisquis hominum temperatus est, Deo est amicus: similis enim. intemperatus autem, dissimilis, differens, & iniustus: ceteraque similiter. Sed intelligamus, ad hanc rationem illam sequi, omnium rationum, ut arbitror, pulcherrimam: que verissimam, quod bonum virum decet sacrificare Diis: interesse divinis. nempe illos prosequi orationibus, muneribus, alioque cultu divino, pulcherrimum, optimum, commod-

που τῷ δὲ κακῷ τούτων τάναντία πέφυκεν. ἀκάθαρτος γὰρ ε.
 τὴν ψυχὴν ὅγε κακός· καθαρὸς δὲ ὄγ' ἐναντίος. παρὰ δὲ
 μικροῦ δῶρα οὔτ' ἀνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν ἐστὶ ποτὲ τόγε ὀρθὸν
 δέχεσθαι. μάτην οὖν περὶ θεοῦ ὁ πολὺς ἐστὶ πόνος τοῖς ἀνο- P-
 σοῖσι· τοῖς δὲ σοῖσις ἐγκαιρότατος ἄπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῶν ⁷¹⁷
 οὗτος οὐ δεῖ φοχάζεσθαι βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἶον ἢ τοῖς βέλε- a.
 σιν ἔφεις, τὰ ποῖ' ἂν λεγόμενα, ὀρθότατ' ἂν φέροιτο; πρῶ-
 τον μὲν, Φαμὲν, τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν
 πόλιν ἔχοντας θεοῦς, τοῖς χθονίοις ἂν τις θεοῖς ἄρτια καὶ
 δεῦτερα καὶ ἀριστερὰ νέμων, ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας σκο-
 ποῦ τυγχάνοι τοῖς δὲ τούτων ἀναθεῖν, τὰ περιττὰ καὶ ἀντί- b:
 φωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δὴ. μετὰ θεοῦ δὲ τούσδε,
 καὶ τοῖς δαίμοσιν ὄγ' ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἂν ἤρωσι δὲ μετὰ
 τούτους. ἐπακολουθεῖ δ' αὐτοῖς ἰδρύματα ἴδια πατρῶων θεῶν
 κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα. γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζών-
 των, ὡς δέμεις, ὀφείλονται ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα
 ὀφειλήματα χρεῶν πάντων πρεσβύτατα. νομίζειν δὲ, ἂ κέ-

mum ad beatam vitam, idque prae ceteris est decorum. Malo
 autem contra contingunt omnia. impurus enim mali est ani-
 mus: boni autem, purus. ab impuro autem capere munera,
 neque bonum virum, neque Deum decet. Frustra itaque circa
 Deos profani laborant: quod opportune faciunt omnes sancti.
 Atqui signum quidem hoc est, quo aciem debemus intendere.
 Sagittae vero ad illud quaenam, & quis proprius ipsarum im-
 petus, rectissime dicere? Principio post coelestium, civitatisque
 praesidentium Deorum honores, si quis terrestribus Diis paria,
 secunda, praecipua munera tribuat, rectissime signum ipsum
 pietatis attinget. Quae vero horum supra positorum imparia,
 & alterna voce respondentia supra dictis, post Deos istos dae-
 monibus vir mentis compos sacrificabit: heroibusque post
 daemones. Sequuntur statuae patriorum Deorum propriae, se-
 cundum legem consecratae. Demum viventium cultus paren-
 tum, quibus fas est prima & maxima debita, omnium anti-
 quissima debitorum, persolvere. putare enim quisque debet,

- κτιγται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψά-
 c. μένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ
 δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας· δεύτερα, τὰ τοῦ
 σώματος· τρίτα, τὰ τῆς ψυχῆς· ἀποτίνοῦτα δανείσματα ἐπι-
 μελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ᾧδῖνας παλαιᾶς ἐπὶ νέοις δανει-
 σθείσας. ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρα σφόδρα κεχρη-
 μένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχημέναι χρεὴ
 πρὸς αὐτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ
 d. πτηγῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ
 τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος. θυμουμένοις τε
 οὖν ὑπείκειν δεῖ, καὶ ἀποπιμπλάσι τὸν θυμὸν, ἔάν τ' ἐν λό-
 γοις, ἔάν τ' ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγινώσκοντα ὡς
 εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ, δοξάζων ἀδικεῖσθαι, θυμοῖτ' ἄν
 διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων ταφή μὲν ἢ σωφρο-
 νέσατη, καλλίστη μὴθ' ὑπεραίροντα τῶν εἰθισμένων ὄγκων,
 e. μὴτ' ἔλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες τοὺς ἑαυτῶν γεννήτας
 ἐτίθεσαν. τάς τε αὖ κατ' ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἔχόντων

omnia, quae possidet, eorum esse, qui genuerunt, & educarunt, ita ut illis haec omnia pro viribus ministrare debeat, primum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremo quae ad animum pertinent: haec omnia videlicet mutuo data persolvens, & pro curis doloribusque priscis parentum, in senecta recentes reddens, quando maxime indigent. In verbis quin etiam per totam vitam parentes venerari maxime decet. Levium enim volatiliumque verborum gravissima imminet poena, nam omnibus praeposita est Nemesi iudicii angelus, huiusmodi omnium consideratrix. Oportet itaque iratis animumque expletibus cedere, seu verbis, sive rebus id faciant, non ignorantes, patrem iure admodum filio valde succensere, si quando ab eo iniuriam sibi fieri arbitretur. Mortuis vero parentibus monumenta decentissima, quae temperatissime structa: neque consuetam magnitudinem oportet excedere, neque minora illis facere, quae maiores genitoribus suis struebant. Annuas quoque curas defunctorum, quae ornamentum afferunt, instaurare decet,

ὀσάυτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι. τῷ δὲ
 μὴ παραλείπειν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα
 αἰεὶ προσβέβηκεν, δαπάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέ- p.
 τριον τοῖς κεκμηκόσι νέμονται. ταῦτ' οὖν ποιῶντες καὶ κατὰ 718
 ταῦτα ζῶντες ἐκάστοτε ἕκαστοι, τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ a.
 ὅσοι κρείττονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγον-
 τες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἃ δὲ πρὸς ἐκγόνοους καὶ ξυγγενεῖς
 καὶ φίλους καὶ πολίτας, ὅσα τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύ-
 ματα καὶ ὀμιλίαις, ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν ἑαυ-
 τοῦ βίον φαιδρυόμενον, κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν νόμων b.
 αὐτῶν ἢ διέξοδος, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπέικοντα πει-
 ποῖ τῶν ἡθῶν, βία καὶ δίκη κολάζουσα, τὴν πόλιν ἡμῖν ξυμ-
 βουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαίμονα ἀποτελεῖ. ἃ δὲ
 χρῆ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἶπειν νομοθέτην ὅστις ἄπερ ἐγὼ
 διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμου ἀναρμοσεῖ λεγόμενα, τού-
 των περὶ δοκεῖ μοι δεῖγμα προσενεγκόντα αὐτῷ τε καὶ ἐκεί-
 νοις οἷς νομοθετήσῃ, τὰ λοιπὰ πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόν- c.

& nova quotidie repetita memoria semper parentes summo-
 pere honorare, impendio moderate pro fortuna utentes. Si haec
 fervabimus, vitamque semper ita agemus singuli, digna a Diis
 ceterisque natura nostra superioribus omnibus praemia repor-
 tabimus, plurimum bona cum spe viventes. Quae vero erga
 filios & nepotes, consanguineos, amicos, cives, peregrinos,
 Deos semper colendo, tum in congressu horum omnium, ope-
 rari quisque debeat, atque ita vitam suam secundum legem il-
 lustrare, legum ipsarum tractatio demonstrabit, partim quidem
 suadendo, partim vero duriores mores vi supplicioque cogendo:
 atque ita civitatem nostram, faventibus Diis, felicem bea-
 tamque efficiet. Quae vero rursus oportet necessariumque est,
 ut legislator, qui eadem, quae & ego, agitet, edifferat, neque
 tamen sub ipsa legis forma commode dici posse videntur, ho-
 rum exemplum inprimis tam ipsi legumlatori, quam his, qui
 lege instituendi sunt, arbitror afferendum: deinde legum posi-
 tionem incipiendam, reliqua omnia pro viribus discutiendo.

- τα, τὸ μετὰ τοῦτο ἀρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔτι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιξα σχήματι κείμενα, οὐ πάνυ ῥᾶδιον ἐν ἐνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτὰ, ὅσον τινὶ τύπῳ· ἀλλ' οὕτωςι τινὰ τρόπον λάβωμεν ἂν τι δυνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι. ΚΛ. Λέγε τὸ ποῖον. ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὡς εὐπειθεσάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται
- d. τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἀπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξε τί μοι προὔργου δρᾶν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῆ μὴ παντάπασιν ὠμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερόν τε ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον. ὥστε, εἰ καὶ μὴ μέγα τί, μικρὸν δὲ, τὸν ἀκούοντα ὑπερ Φησίν, εὐμενέστερον γιγνόμενον, εὐμαθέστερον ἀπεργάζεται, πᾶν ἀγαπιτόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια, οὐδὲ ἀφθογία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιξα καὶ ὡς τάχις
- e. γίνεσθαι. τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι, λέγοντα ὡς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς, λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχέϊα οὕσα·

Τῆς δ' ἀρετῆς [φησίν] ἰδρᾶτα θεοὶ προπάροιδεν ἔθικαν

Talia vero quomodo maxime habeant, haud sane facile una quadam formula comprehendī potest. sed ita de ipsis modum aliquem capiamus, si quid de ipsis asseverare possumus. *Cli.* Dic, age, quem modum? *Athen.* Vellem equidem eos ad virtutis officia persuasos maxime & obtemperantes esse: idque legislator facere ubique conabitur. *Cli.* Quidni? *Athen.* Quae igitur dicta sunt, nonnihil ad illud conducere mihi videntur, ut, si non crudus omnino audientis animus sit, mitior benevolentiorque in audiendis praeeceptis efficiatur; benevolentior vero factus, facilius perdiscat. quod si non omnino peragatur, aliquo saltem modo factum, satis esse putandum est. non enim magna est eorum copia, qui optimi quam maxime & celerime conentur evadere. Hesiodum vero sapientem multi praedicant, cum dicat, viam ad vitia planam esse, ac sine sudore peragi, cum brevissima sit. *Ante virtutem vero, inquit, sudorem Dii immortales posuerunt. ac via, quae ad eam ducit, lon-*

Ἄθάνατοι μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν·

Καὶ τριχὺς τοπρῶτον ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἰκνῆται,

Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

P.
719
a.

ΚΛ. Καὶ καλῶς γ' εἶοικε λέγοντι. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ
προάγων λόγος ὁ γε μοι ἀπείργασαι, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ
μέσον αὐτὸ δεῖναι. ΚΛ. Τίθει δὴ. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τῷ
νομοθέτῃ διαλεγόμενοι, τόδε, Εἰπέ ἡμῖν, ὦ νομοθέτα εἴπερ ὅ,
τι χρὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ λέγειν εἰδείης, ἄρ' οὐ δῆλον ὅτι
καὶ ἂν εἴποις; ΚΛ. Ἄναγκαῖον. ΑΘ. Σμικρῷ μὲν δὴ πρόσ-
θεν ἄρα οὐκ ἠκούσαμεν σοῦ λέγοντος ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ
τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν λέγειν ὃ ἂν αὐτοῖς ἢ φίλον; οὐ γὰρ
ἂν εἰδείην τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτειν
τὴν πόλιν; ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις. ΑΘ. Ὑπὲρ δὲ τῶν
ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτήν, ἄρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη
μέτρια; ΚΛ. Ποῖα τάδε; ΑΘ. Παλαιὸς μῦθος, ὦ νομοθέ-
τα, ὑπὸ τε αὐτῶν ἡμῶν ἀεὶ λεγόμενος ἐστὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις
πᾶσι ξυυδεδογμένος, ὅτι ποιητῆς, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς
Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις
τὸ ἐπίδον ῥεῖν ἐταίμως ἐᾷ· καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως,

*ga, ardua, & aspera primum: sed postquam ad summa fastigia
perventum est, quae ardua via fuerat, facilem praestat callem.*
Cli. Bene dicere videtur. *Athen.* Ita certe est. verum quo ser-
monis spectabat progressio, volo in medio vobis proponere.
Cli. Ponas. *Athen.* Orationem ad legislatorem sic vertamus:
Dic nobis, o legislator, si scires, quid agendum dicendumque
nobis sit, nonne diceres? *Cli.* Necessario. *Athen.* An non pau-
lo ante dicentem audivimus, non debere legislatorem poetis
permittere, ut, quaecunque sibi placent, effingant? non enim
intelligunt, quae dicta contra leges noceant civitati. *Cli.* Vera
loqueris. *Athen.* Si de poetis haec ad eum dixerimus, erunt-
ne nobis modeste dicta? *Cli.* Quaenam haec? *Athen.* Vetus,
o legislator, fabula passim a nobis fertur, atque a ceteris
omnibus confirmatur, poetam, quando in Musae tripode sedet,
non esse mentis compotem, sed quasi fontem fluere, & quae-

- ἀναγκάζεται, ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθε-
 μένους, ἐναντία λέγειν αὐτῷ πολλάκις· οἶδε δὲ οὐτ' εἰ ταῦτα
 οὐτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων. τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο
 d. οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἐνὸς, ἀλλὰ ἓνα περὶ ἐνὸς
 αἰεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἔξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ
 σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς, τῆς μὲν, ὑπερβε-
 βλημένης, τῆς δὲ, ἑλλειπούσης, τῆς δὲ, μετρίας· τὴν μίαν
 ἐλόμενος σὺ, τὴν μέσην, ταύτην προστάττετε καὶ ἐπῆνεσας
 ἀπλῶς. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν γυνὴ διαφέρουσα εἴη πλούτῳ, καὶ
 θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο, ἐν τῷ ποιήματι τὸν ὑπερβάλ-
 e. λοντα ἂν τάφον ἐπαινοῖην· Φειδῶλός δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ
 τὸν καταδεᾶ μέτρον δὲ οὐσίας κεντημένος, καὶ μέτριος αὐ-
 τὸς ὢν, τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὕτω ῥητέον ὡς
 νῦν εἶπες, μέτριον εἰπών. ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὀπόσον,
 ῥητέον ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοὶ διανοοῦ γίνεσθαι
 νόμον. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ
 τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νόμοις μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύει ἐν

cunque influunt, profus effundere. Cumque ars eius imitatio
 quaedam sit, & contrarios affectus hominum exprimat, faepe
 cogi poëtam sibi ipsi contraria dicere: neque scire, utrum haec,
 an illa, vera sint. Legislatori autem non licet duo quaedam di-
 versa de uno in lege loqui, sed unum debet semper enuntiare
 de uno. Id autem ex his, quae modo dicebas, animadvertes.
 Cum sepulcrorum alia excedant, alia deficient, alia medium
 teneant, mediocria tu simpliciter laudasti, fierique sola iussisti.
 Ego autem, si uxor mihi ditissima esset, iuberetque, ut eam
 magnifice sepelirem, in poëmate excedens sepulcrum lauda-
 rem: pauper item vir atque avarus, deficiens. qui vero me-
 diocres divitias possidet, & ipse quoque moderatus sit, me-
 dium laudabit. Sed tibi non ita dicendum, sicut dicebas mo-
 do, ut scilicet mediocre solummodo dicas, sed quid quantum-
 que mediocre sit, exponendum. aliter ne putes orationem
 huiusmodi legem esse. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Utrum qui
 legibus condendis incumbit, nihil tale in legum exordio dicet,

ἀρχῆ τῶν νόμων; ἀλλ' εὐθὺς ὁ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ, Ὁράζην τε, καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζήμειαν, ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον; P. 720
 παραμυθίας δὲ καὶ πειθοῦς τοῖς νομοθετοῦμένοις μηδὲν προσ- a.
 διδῶ; καθάπερ ἰατροὺς δέ τις, ὁ μὲν, οὕτως, ὃδ' ἐκείνως ἡμᾶς εἰώθειν ἐκάστοτε θεραπεύειν ἀναμιμνησκόμεθα δὲ τὸν τρόπον ἐκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέουτο ἂν παῖδες, τὸν πράξαστον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτοῦς. εἶον δὴ τι λέγομεν εἰσὶ που τινὲς ἰατροὶ, Φαμὲν, καὶ τινες ὑπερέται τῶν ἰατρῶν; ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δὴ που καὶ τούτους; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Ἐάν τέ γ' ἐλεύθεροι ᾧσιν, b.
 ἔάν τε δούλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μὴ, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι, αὐτοὶ τε μεμαθήκασιν οὕτω, τοὺς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας; θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἄρ' οὔν καὶ ξυνοεῖς ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δούλοι τὰ πολλὰ c.
 ἰατρῶσιν περιτρέχοντες, καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες;

fed statim, quid faciendum fit, & quid non, exponet: multa-
 que imposta, ad aliam se legem vertet, nulla ratione ad ex-
 hortandum persuadendumque allata? Afferamus autem in me-
 dium modos medendi duos, quibus alii medici aliter curare
 consueverunt: ut quemadmodum pueri medicum orant, ut
 modo quam facillimo eos curet, ita & nos legumlatorem.
 Quod ut fiat apertius, nonne dicimus, quosdam medicos esse,
 & quosdam medicorum ministros, quos etiam medicos appel-
 lamus? *Cli.* Sic omnino. *Athen.* Sive liberi sint, sive servi,
 qui dominorum iussu, consideratione, usu, & experientia ar-
 tem possideant: non autem secundum naturam, sicuti liberi,
 qui & ipsi sic didicerunt, & suos filios instruunt? An ponis
 duo haec genera medicorum? *Cli.* Quid prohibet? *Athen.* Num
 igitur intelligis, cum servi & liberi in civitate aegrotent, servos
 a servis plerumque curari, qui & in medicorum officinis
 versantur, & omnia circumeunt? nec rationem ullam de *sin-*
Plat. Oper. Vol. VIII. N

- καὶ οὔτε τινὰ λόγον ἐκάστου περὶ νοσήματος ἐκάστου τῶν οἰκε-
 τῶν οὔδεις τῶν τοιούτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται;
 προστάξας δ' αὐτῶ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς
 εἰδῶς, καθάπερ τύραννος, αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς
 ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην· καὶ βραδύνην οὕτω τῷ δεσπότῃ
 παρασκευάζει τῶν κάμνόντων τῆς ἐπιμελείας; ὁ δὲ ἐλεύθερος
- d. ὡς ἐπιτοπλεῖσον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσήματα θεραπεύει τε
 καὶ ἐπισκοπεῖ· καὶ ταῦτα, ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ
 φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις,
 ἅμα μὲν αὐτὸς μαυθάνει τί παρὰ τῶν νοσοῦντων, ἅμα δὲ,
 καθόσον οἴσπε ἐσι, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν· καὶ οὐ
 πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἂν πη ξυμπίσῃ. τότε δὲ μετὰ πειθοῦς
 ἡμερούμενον αἰεὶ παρασκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν
- e. ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται. πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός
 τε ἰώμενος, ἀμείνων, καὶ γυμναστῆς γυμνάζων; διχῆ τὴν
 μίαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῆ; καὶ κατὰ τὸ χειρὸν
 τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος; ΚΛ. Πολύ που
 διάφορον, ὧ ξέγε, τὸ διπλῆ. ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα

gulis fervorum morbis aut reddunt, aut accipiunt: sed quae
 usu prodesse videntur, quasi exacte scientes, tyrannorum in-
 star superbe & pertinaciter imperant, atque ita a servo ad ser-
 vum medentes transfvolant? in quo sane ad curandos aegro-
 tantes domino facilitatem parant. Liber autem medicus libe-
 rorum ut plurimum morbos curat atque considerat, ita ut a
 principio morbi naturam perquirat, communiterque cum ae-
 grotante atque eius amicis versetur, tum discendo ab illis non-
 nihil, tum, quoad fieri potest, docendo: nec ante imperat quid-
 quam, quam persuaserit. atque ita persuadendo semper, man-
 suete ad sanitatem perducere aegrotantes conatur. Uter melior
 est & medicus & exercitator, qui sic, an qui modo illo, me-
 detur, atque exercet? qui videlicet dupliciter vim unam per-
 ficit, an qui simpliciter, & eum, qui deterior ex duobus atque
 atrocior modus est, exsequitur? *Cli.* Multum praestat, hospes,
 qui hoc dupliciter peragit. *Athen.* Vis ergo, duplex hoc atque

τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γι-
γνώμενον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς
θεῶν, τιν' ἄρα πρῶτον νόμον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ,
κατὰ φύσιν, τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων περὶ
κατακοσμήσει ταῖς τάξεσι; ΚΛ. Τι μὲν; ΑΘ. Ἄρχῃ δ' ἐστὶ p.
τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἄρ' οὐχ ἢ τῶν γάμων σύμ- 721
μιξις καὶ κοινωνία; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Γαμικοὶ δὲ νό- a.
μοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι, καλῶς ἂν τιθεσθαι πρὸς
δρθότητα πάσῃ πόλει. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Λέ-
γαμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν. ἔχει δ' ἂν πως ἴσως ὧδε γα-
μεῖν δὲ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἤ τις τριάκοντα, μέχρῃς ἐτῶν πέντε b.
καὶ τριάκοντα. εἰ δὲ μὴ, ζημιόσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτι-
μίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῆδε καὶ τῆδε ἀτιμίᾳ.
ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔσω τις τοιοῦτος περὶ γάμων ὁ δὲ διπλοῦς,
ὧδε. γαμεῖν δὲ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἤ τις τριάκοντα, μέχρῃς τῶν
πέντε καὶ τριάκοντα· διανοηθέντα ὡς ἔστιν ἢ τὸ ἀνθρώπινον
γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας· οὐ καὶ πέφυκεν ἐπι-

simplex, quomodo in legibus ferendis fiat, consideremus? *Cli.*
Volo equidem. *Athen.* Dic, age, per Deos, quam legis condi-
tor primam legem conscribet? an non, secundum naturam,
primum generationis in civitate principium ante omnia legibus
exornabit? *Cli.* Plane. *Athen.* Principium autem generationis
omnibus civitatibus nuptiarum conventus atque communio.
Cli. Utique. *Athen.* Quare, si nuptiales primum leges ponan-
tur, bene ad omnem civitatem recte constituendam positaе vi-
debuntur. *Cli.* Sic est omnino. *Athen.* Simplicem ergo primum
dicamus, quae sic se forsan habebit: Uxorem quisque a trige-
simo anno usque ad trigessimum quintum ducat. Sin minus, pe-
cunia mulsetur, atque dedecore: pecunia quidem tanta vel tan-
ta, dedecore autem tali quodam vel tali. Et simplex quidem
lex de nuptiis talis fit: duplex autem, talis. Uxorem ducere
quisque debet, cum annos habet triginta: cogitans, quod na-
tura quadam humanum genus quodammodo immortalitatem
consequitur: cuius rei quisque natura summo opere cupidus est.

- θυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν, καὶ μὴ
 c. ἀνόνημον κείσθαι τετελευτηκότα, τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυ-
 μία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστὶ τι ξυμφυῆς τοῦ παντὸς χρόνου,
 ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυπέπεται καὶ συκέψεται, τούτῳ τῷ τρό-
 πῳ ἀθάνατον ὄν τῷ παῖδας παίδων καταλιπόμενον, ταυτὸν
 καὶ ἐν ὄν ἀεὶ γενέσει, τῆς ἀθανασίας μετελιγφέναι. τούτου
 δὴ ἀποσερεῖν ἐκόντα ἑαυτὸν, οὐδέποτε ὄσιον. ἐκ προνοίας δ'
 ἀποσερεῖ ὅς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῆ. πειθόμενος οὖν
 d. τῷ νόμῳ, ἀζήμιος ἀπαλλάττοιο ἂν μὴ πειθόμενος δὲ αὐτῷ,
 μηδὲ γαμῶν, ἔτη τριάκοντα γεγονῶς καὶ πέντε, ζημιούσῳ
 μὲν κατ' ἑνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῆ τὴν μοναυ-
 λίαν οἱ κέρδος καὶ ῥαζῶνην φέρειν. καὶ μὴ μετεχεῖτω δὲ τι-
 μῶν ὧν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τι-
 μῶσιν ἐκάστοτε. τοῦτον δὲ παρ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ἀκούσαντα
 ἔξεσι περὶ ἐνὸς ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς
 e. οὕτω δεῖ γενέσθαι τῷ μήκει τὸ σμικρότατον, διὰ τὸ πείθειν
 τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ, τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους,
 ἀπλοῦς γιγνεσθαι τοῖς μήκεσι. MET. Πρὸς μὲν τοῦ Λα-

nemo enim est, qui non desideret perpetuum apud posteros
 nomen habere. Genus itaque hominum immortale hoc modo
 in sempiternum perdurat, quod filiorum filios relinquendo,
 unum & idem semper per generationem, immortalitatem adipi-
 scatur. Nefas autem est, immortalitate se ipsum sponte privare.
 hac vero ex animo ille se privat, qui filios & uxorem negligit.
 Quicumque igitur legi huic obtemperaverit, indemnis esto: qui
 vero non paruerit, & quinque ac triginta annos natus uxorem
 non duxerit, ne solitariam vitam lucro sibi & voluptati fore
 censeat, tanta in annos singulos mulsetur pecunia; neque eo-
 rum particeps honorum sit, quos iuniores quotidie in civitate
 senioribus exhibent. Duabus his legibus invicem comparatis,
 de singulis iudicare licet, utrum oporteat eas duplices longitu-
 dine quam brevissima conscribere, ut persuasiones simul in-
 terponantur & minae: an minis uti solum, & simplices longi-
 tudine leges condere. Meg. Laconici moris est, hospes, bre-

κωνικοῦ τρόπου, ὃ ξένη, τὸ τὰ βραχύτερα ἀεὶ προτιμᾶν
 τούτων μὴ τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύει γίννε-
 σθαι, πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοὶ γεγραμμένα τε-
 θῆναι, τὰ μακρότερά ἂν ἐλοίμην. καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νό- p.
 μου κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἐκάτερα, ταυ- 722
 τὸν τοῦτ' ἂν αἰροίμην. οὐ μὴν ἀλλὰ που καὶ Κλεινία τῶδ' a.
 ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα. τούτου γὰρ ἡ πόλις ἡ νῦν
 τοῖς τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη. ΚΛ. Καλῶς γ',
 ὃ Μέγιλθε, εἶπες. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων
 γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον, λίαν εὐήθες. τὰ γὰρ,
 οἶμαι, βέλτερον, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα, οὐδὲ τὰ μήκη τι-
 μητέον τὰ δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθείσιν, οὐ διπλῶ θάτερα b.
 τῶν ἑτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ
 ἐρρήθη, νῦν δὴ τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα παρε-
 τέθη. πρὸς τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πάποτε τῶν νο-
 μοθετῶν, ὡς ἐξόν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς νομοθεσίας, πει-
 θοῖ καὶ βίᾳ, καὶ καθ' ὅσον οἴοντε ἐπὶ τὸν ἄπειρον παιδείας
 ὄχλον τῶ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον. οὐ γὰρ πειθοῖ κεραυνῶντες

viora semper eligere. Si quis autem in his me iudicem faceret,
 ut eligere mihi liceret ex his, utram velim, legem in civitate,
 longiorem eligerem: in ceterisque legibus omnibus, si duo haec
 proponantur, ad hoc ipsum exemplar idem facerem. oportet
 tamen, praesentes leges & Cliniae huic probari. huius enim ea
 civitas est, cuius usui leges hae conduntur. *Cli.* Probe tu qui-
 dem, Megille. *Athen.* De prolixitate quidem vel brevitate scri-
 bendi curare, nimis ineptum est. non enim brevissima aut lon-
 gissima, sed optima, sunt, ut arbitror, eligenda. Atqui & in le-
 gibus paulo ante propositis, non duplicitate solum altera ma-
 gis, quam altera, ad virtutem confert: sed quod de duplici me-
 dicorum genere dictum est, rectissime est appositum. Quod
 quidem legislatorum nullus unquam cogitasse videtur. nam
 cum liceat duobus quibusdam ad ferendas leges, vi persuasio-
 neque, uti, ad turbam disciplinae expertem, quoad possunt, al-
 tero solum utuntur. non enim persuasioni minas coniungunt,

- c. τὴν μάχην νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκράτῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δὲ, ᾧ μακάριε, καὶ τρίτον ἔτι περὶ τοὺς νόμους ὁρῶ γίνεσθαι δεόν, οὐ ταυῦν γιγνόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἐξ αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγμεθα ἡμεῖς, κατὰ θεὸν τινὰ γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤρξαμεθα λέγειν ἐξ ἑωθινοῦ, μεσημβρία τε γέγονε, καὶ ἐν ταύτῃ παγκάλη ἀναπαύλη τινὶ γεγονάμεν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ περὶ νόμων διαλεγόμενοι. νόμους δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν λέγειν ἀρχεσθαι τὰ δ' ἔμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν, προοίμια νόμων. τί δὲ ταῦτ' εἶρηκα; τὸδ' εἶπεῖν βουλευθείς, ὅτι λόγων πάντων καὶ ὄσων φωνὴ κεκοινώνηκε, προοίμιά τέ ἐσι, καὶ σχεδὸν οἷον τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαι τινὰ ἔντεχρον ἐπιχείρησιν, χρήσιμον πρὸς τὸ μέλλον περαίνεσθαι. καὶ δὴ που κιθαρωδικῆς ᾠδῆς λεγομένων νόμων καὶ πάσης μουσικῆς προοίμια θαυμασῶς εἰσποδασμένα πρόκειται. τῶν δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὗς δὴ πολιτικούς εἶναι φημὲν, οὐδεὶς πώποτε οὔτ' εἶπέ τι προοίμιον, οὔτε ξυμβότης γενόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς ὡς οὐκ ὄντος

fed vim puram solummodo inferunt. Ego autem, o vir beate, tertium quiddam faciendum in legibus video, quod fieri nunquam videmus. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Quod per ea, de quibus differuimus, nobis Deo quodam aspirante factum est. mane enim disputare de legibus coepimus, & iam meridies est, & hoc amoeno in loco commodissime requiescimus, de legibus solummodo disputantes. Et nunc primum tractandarum legum principium facere mihi videmur: superiora vero cuncta exordia legum erant. Quorsum vero haec? quia volebam dicere, quod sermonum omnium, ceterorumque, quibus vocis imitatio est, exordia sunt, & quasi quaedam praeludia, quae artificiosam aliquam & utilem ad rem dicendam tractationem habent. Nempe illis, quae citharoedici cantus leges vocantur, & reliquae Musae, prooemia mire adinventae praeponuntur. verarum autem legum, quas civiles esse dicimus, nemo unquam prooemium aliquod aut pronuntiavit, aut conscriptum in lucem protulit, quasi nullum natura sit. Nobis autem mora haec

Φύσει. ἡμῖν δὲ ἡ νῦν διατριβὴ γεγονυῖα, ὡς ἔμοι δοκεῖ, σημαίνει ὡς ὄντος. οἱ τὲ γὰρ δὴ διπλοῖ ἔδοξαν νῦν δὴ μοι λεχθέντες νόμοι, οὐκ εἶναι ἀπλῶς οὕτω πως διπλοῖ· ἀλλὰ δύο μὲν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου. ὃ δὲ τυραννικὸν ἐπιτάγμα, ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν ἰατρῶν, οὓς εἶπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος ἄκρατος. τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθὲν, πεισικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὄντως μὲν εἶναι πεισικὸν, προοίμιον μὲν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν (ὃ δὲ ἐστὶν ὁ νόμος) δέξηται ὡς τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρησθῆναι μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείλων εἶπεν ὁ λέγων. διὸ δὲ, κατὰ γὰρ τὸν ἑμὸν λόγον, τοῦτ' αὐτὸ, προοίμιον, ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπὼν, τί τὸ μετὰ τοῦτο ἂν μοι βουλευθῆναι εἰρησθῆναι; τὸδε ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε ἀεὶ τῶν νόμων χρεῶν ἐστὶ μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίῳ ποιεῖν, καὶ καθ' ἕνασον ἢ διοίσουσιν ἑαυτῶν, ἄσον νῦν δὴ τῶ λεχθέντε διηνεγκάτην. ΚΛ. Τὸ γ' ἑμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπισημόνα. ΑΘ. Κα-

P.
723
a.

b.

& disputatio nostra esse aliquod significare videtur. Leges autem, quae modo duplices appellatae sunt, non duplices sunt simpliciter: sed duo quaedam, lex, ac legis exordium. atque ea, quam tyrannico & medicorum servilium imperio comparavimus, lex mera est: quod vero ante positum fuit, ab hoc persuasorium dictum, revera ad persuadendum spectat quidem, sed vim habet exordii. nam ut benevolentius audiant legislatoris imperium, quae lex est, & propter hoc facilius suscipiant cives, idcirco tota illa oratio habita est, quae ad persuadendum est inducta. Quapropter, ut mea sententia fert, non legis ratio, sed prooemium, totum hoc merito appellabitur. Post hanc autem quid insuper addi desidero? hoc sane, Oportere legislatorem exordium semper omni legi praeponere, & in singulis ostendere, in quo a se ipsis differant, quatenus duo illa, quo modo relata sunt, differebant. *Cli.* Ego quidem nunquam aliter

- c. λῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τόγε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσι γε νόμοις ἐστὶ προσιμιον καὶ ὅτι πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας, χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προσιμιον ἐκάστοις. οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτο ἐστὶ ῥηθισόμενον οὐδ' ὀλίγον διαφέρον, ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι. τὸ μέντοι μεγάλων περὶ λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν, εἰ ὁμοίως προσιμιιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ
- d. ἂν ὁρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ἄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν. καίτοι πέφυκὲ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρῆσθον ἅπανσι. αὐτῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελωδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἐκάστοτε ἐπιτρεπτέον. ΚΛ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μικρότ', ὦ ξένη, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήτεως ποιῶμεθα· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν, καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἰ σοι φίλον, ὧν οὐχ ὡς προσιμιάζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν (οἷον Φασὶν οἱ παίζοντες)
- e. ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων, ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προσιμιον, ἀλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγου περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι.

virum harum rerum peritum leges ferre defiderarem. *Athen.* Probe mihi, o Clinia, eo dixisse videris, quod omnibus legibus prooemium quoddam præerit, & quod oportet in omnis legum conscriptionis principio, omni sermone praeponere exordium legibus singulis accommodatum. non enim parum est, quod postea dicitur: nec parum refert, clarene an obscure talia commemorentur. Si autem magnarum parvarumque legum exordia similiter confici iubeamus, non recte iubebimus. non enim in omni cantu, neque in omni sermone id faciendum. nam etsi possit in omnibus inveniri, non tamen omnibus utendum est. id autem ipsi rhetori, cantorique, & legum conditori semper est concedendum. *Cli.* Vera loqueris, hospes. sed ne ulterius immoremur, immo vero ad sermonem propositum iam revertamur, & ab illis incipiamus, si tibi placet, quae supra haud quasi prooemio utens dixisti. Quare iterum, ut ludentes aiunt, meliora ab initio secunda resumamus, quasi certum prooemium, non quemlibet sermonem, ut nuper, tractantes.

λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς, προγόνων τε θεραπείας, καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα, ἱκανά τὰ δ' ἐξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχρι περ ἂν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρήσθαι δοκῇ. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν p. περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοῦς, καὶ γονέων ζώντων τε ⁷²⁴ a. πέρι καὶ τελευτησάντων, τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὡς νῦν λέγομεν τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιοῦτου φαίνῃ μοι σὺ διακελεύεσθαι τανῦν οἷον πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὔν. ΑΘ. Ἄλλὰ μὴν μετὰ γε τὰ τοιαῦτα ὡς χρὴ περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινοτάτου ἀναπεμπαζομένους τὸν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούον- b. τας, παιδείας γίγνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους. ταῦτ' οὔν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ρητέα καὶ ἀκουσέα. ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

Incipiamus itaque, & exordiri profiteamur. Ac de honore quidem Deorum, maiorumque nostrorum cura, satis fit dictum: cetera transigere annitatur, donec tibi videaris sufficienter totum prooemium absolvisse. denique post prooemium leges aggredieris. *Athen.* Cum de Diis Deosque sequentibus, & parentibus, sive viventibus, sive defunctis, satis per exordium dixerimus, ut nunc affirmamus: quod restat, ut tu iubere videris, in lucem est educendum. *Cli.* Prorsus quidem. *Athen.* Post illa vero quae ad animos, quae ad corpora, quae ad bona pertinent, quo studio colenda sint, communiter differendo, ita determinare oportet, ut & dicentes, & audientes, disciplinam pro viribus consequamur. Haec ergo post illa nobis revera dicenda audiendaque sunt. *Cli.* Recte admodum loqueris.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

PLATONIS
DE LEGIBUS
SIVE
DE LEGUM INSTITUTIONE
DIALOGUS QUINTUS.

ARGUMENTUM.

Prima huius dialogi pars complectitur nonnulla, quae ad praefactionem absolvendam restabant, & tractat pulcherrimum locum, De vero animi cultu, id est, quanto studio & labore versari debeat bonus civis in animo suo colendo, & quinam sit verus & genuinus illius colendi modus: atque adeo, quantum corpori, quantum pecuniae, & iis omnibus rebus externis sit ab eo tribuendum. Ita verum verae legum institutionis fundamentum substernit Plato. Frustra enim leges instituerentur, neque ullam efficaciam exfererent, nisi eius, cui ponuntur, animus

recte prius fuerit informatus, ut ipse sibi sit lex. Inde ad ipsam νομοθεσίαν accedit, quae est horum duodecim librorum altera pars.

ΑΚΟΤΟΙ δὴ πᾶς, ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε p.
 ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων. πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ 726
 κτημάτων μετὰ θεοῦ ψυχὴ θεϊότατον, οἰκειότατον ὄν. τὰ a.
 δ' αὐτοῦ διττά ἐσι παντάπασι. τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμεί-
 νω, δεσπόζονται τὰ δ' ἥττω καὶ χεῖρω, δοῦλα. τῶν οὖν αὐ-
 τοῦ τὰ δεσπόζοντα αἰεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω
 δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοῦ ὄντας δεσπότας καὶ τοὺς
 τούτοις ἐπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρα- p.
 κελεύομαι. τιμᾶ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς δοκεῖ 727
 δέ. θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμῇ τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. a.
 ὁ δ' ἠγούμενος ἢ τισι λόγοις ἢ δάροις αὐτὴν αὐξέει, μηδὲν
 βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δο-
 κεῖ, δρᾶ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος

AUDIAT iam reliqua, quicunque paulo ante de Diis carissimisque genitoribus audiebat. cuiusque enim animus, omnium suarum rerum post Deos cum sit maxime suus, divinissimus est. quae vero sua sunt, bifariam dividuntur. & potentiora quidem ac meliora dominantur, imbecilliora vero deterioraque serviunt. Profecto quae dominantur, prae illis, quae serviunt, semper sunt honoranda. quapropter merito post dominantes Deos, eosque, qui illos sequuntur, animum nostrum colendum secundoque loco habendum iubeo. Nemo autem, ut breviter dicam, recte animum suum honorat, quamvis videatur. divinum enim bonum est honor: malorum autem nihil est honorandum. Quisquis igitur putat, vel sermonibus quibusdam, vel muneribus, vel obsequiis animum suum posse extolli, si meliorem ipsum ex deteriore non reddit, quanquam honorare videtur, minime tamen id facit. nam sta-

- ἄνθρωπος πᾶς, ἡγεῖται πάντα ἰκανὸς εἶναι γινώσκειν, καὶ
- b. τιμᾶν οἶεται ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ. τὸ δὲ νῦν λεγόμενον ἐστίν, ὡς δρῶν ταῦτα, βλάπτει καὶ οὐ τιμᾶ. δεῖ δὲ, ὡς φαρμὲν, μετὰ γε θεοῦ δευτέραν. οὐδὲ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγήται, καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαίρη, τιμᾶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὡς δὴ δοκεῖ. ὁ δὲ
- c. πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο. βλάπτει γάρ. οὐδ' ὀπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαινοῦ χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς τιμᾶ ἀτιμάζει δὲ, κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν. οὐδὲ γε ὀπόταν αὐτὸν ἀναντία τοῦς ἐπαινουμένους πόρους, καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονή καρτερῶν, ἀλλ' ὑπέικη, τότε οὐ τιμᾶ ὑπέικων. ἀτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὀπόταν ἡγήται τὸ ζῆν πάντως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾶ ἀτιμάζει δ'
- d. αὐτήν καὶ τότε. τὰ γὰρ ἐν αἴδου πράγματα πάντα, κακὰ

tim a pueritia unusquisque sufficientem ad omnia cognoscenda se putat, & honorare suum animum opinatur laudando, permittendoque sibi, quidquid libuerit agere. Nos autem dicimus, eum, qui haec agit, animum non honorare, sed laedere, quem tamen secundo loco post Deos dicimus honorandum. Sed neque ille eum honorat, qui peccatorum suorum, plurimorumque & maximorum scelerum, non se ipsum, sed alios causam ducit. qui sane, se ipsum semper excusans, honorare videtur animum: longe tamen abest, cum obsit. Neque etiam, cum praeter rationem laudemque legumlatoris, voluptatibus quis indulget, animum suum honorat: deicit enim ipsum, cum malis & poenitentia repleat. Neque etiam tunc honorat, quando labores lege laudatos, metusque ac dolores ferendos non suscipit, sed cedit atque succumbit. haec enim agens omnia, animum suum dedecorat. Sed nec quando hanc vitam summum bonum censet: immo tunc etiam vituperat. nam animo existimanti omnia apud inferos mala esse, protinus assentitur, ne-

ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει, καὶ οὐκ ἀντιτείνει, δι-
 δάσκων τε καὶ ἐλέγχων ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τὰναντία πέ-
 φυκε μὲν ἴσα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς
 τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὐτοῖς προτιμᾷ τις κάλ-
 λος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς οὕτως καὶ πάν-
 τας ἀτιμία. ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐπιτιμότερον οὗτος ὁ λόγος
 φησὶν εἶναι, ψευδόμενος. οὐδὲν γὰρ γιγγενὲς ὀλυμπίων ἐπι- e.
 μότερον. ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δεξάζων ἀγνοεῖ ὡς θαυ-
 μαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. οὐδὲ γε ὁπόταν χρήματα
 τις ἐραῖ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος,
 δάροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν. παντὸς μὲν οὖν P.
 λειπεί. τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδεται σμι- 728
 κροῦ χρυσοῦ. πᾶς γὰρ ὁ, τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς, a.
 ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιός. οὐδὲ (εἰπεῖν ξυλλήβδην) ὅσαπερ νομο-
 θέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττη, καὶ
 τοῦναντίου ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλη
 πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν,
 οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος, ψυχῆν, θεϊότατον b.

que resistit, docens ipsum atque redarguens, quasi ignoret,
 utrum contra, quae apud Deos inferos sunt, omnium bonorum
 nobis maxima sint. Praeterea qui virtuti formam corporis an-
 teponit, animam vere penitusque dedecorat. nempe corpus
 anima venerabilius arbitratur: in quo certe vehementer errat.
 nihil enim terrenum rebus coelestibus venerabilius est. & qui
 de animo aliter sentit, quam mirabilem rem negligat, prorsus
 ignorat. Nec rursus qui pecuniam iniuste cupit, aut possidens
 iniuste, non dolet, muneribus animum suum exornat, sed ab
 hoc longissime abest. quod enim venerabile pulchrumque in
 animo est, parvo pro auro prodit: cum totum, quod super
 terram, quodve sub terra est aurum, virtuti compensari digne
 non possit. Denique, ut summam dicam, quaecunque illa, quae
 legislator turpia malaque putat esse, omni studio non fugit;
 nec pro viribus sequitur ea, quae bona & pulchra statuit; non
 videt in his omnibus, quam turpiter & foede diviniusimum

- ὄν, ἀτιμότεστα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. τὴν γὰρ λε-
γομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς, ὡς ἔπος
εἶπεῖν, λογίζεται. ἔστι δ' ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς κακοῖς
ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἀνδρας
καὶ λόγους, καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώ-
κοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας. προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιοῦτοις,
ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦ-
c. τοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος, δίκη μὲν οὐκ ἔστι
(καλὸν γὰρ τόγε δίκαιον, καὶ ἡ δίκη) τιμωρία δὲ, ἀδικίας
ἀκόλουθος πάθη ἧς ὁ, τε τυχῶν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄλλιος·
ὁ μὲν, οὐκ ἰατρευόμενος· ὁ δὲ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται,
ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἔστιν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἶπεῖν, τοῖς μὲν
ἀμείνοσιν ἔπεσθαι· τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνα-
τὰ, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. ψυχῆς οὖν ἀνθρώπων κτῆ-
d. μα οὐκ ἔστιν εὐφύεσθρον, εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακὸν, ἰχθυῖ-
σαι δὲ καὶ ἐλεῖν τὸ πάντων ἄριστον καὶ ἐλόντα αὖ, κοινῇ
ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον. διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ

animum suum afficiat. Maximam enim secundum iustitiam ul-
tionem male agendi, nemo, ut uno verbo dicam, animadver-
tit. maxima vero est, ut quis malis hominibus similis efficia-
tur, faciliusque similis bonos & viros & sermones fugiat, seque
ipsum ab eis feiungat: improbis autem adhaereat, & eorum
consuetudinem amplectatur. Eum vero, qui se his immiscuit,
necesse est eadem pati & agere, quae tales agere & loqui inter
se consueverunt. Ac passio quidem huiusmodi iustitia non est.
iustitia enim & iustum, honestum est. ultio vero passio iniu-
stitiae sequax, in quam & qui non incidit, & qui incidit, ma-
lus miserque est: ille, quoniam non sanatur; hic, quoniam, ut
multi ferventur, ipse perit. Honor autem est, ut totum simul
complectar, meliora sequi, & ex peioribus, quaecunque me-
liora fieri possunt, ad melius quam optime reducere. Homini
profecto nihil animo aptius & sagacius est ad fugiendum ma-
lum, ad vestigandum eligendumque, quod est omnium opti-
mum, eique per omnem vitam firmiter adhaerendum, idcirco

τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσῃ, τὴν τοῦ σώματος εἶναι κα-
 τὰ φύσιν τιμὴν. τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν καὶ τούτων τίνες
 ἀληθεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι. τοῦτο δὲ, νομοθέτου. μὴνύειν δὴ
 μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι τίμιου
 εἶναι σῶμα, οὐ τὸ καλὸν, οὐδὲ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τάχος ἔχον,
 οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγμεινὸν (καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε e.
 δοκοῖ) καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ,
 ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα, σωφρονέστατα ἅμα
 τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῶ. τὰ μὲν γὰρ χαλκίους τὰς ψυ-
 χὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ, ταπεινὰς τε καὶ ἀνελευθέ-
 ρους. ὡς δ' αὐτῶς ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτησίς
 καὶ τιμῆσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει. τὰ μὲν γὰρ ὑπέρ-
 ογκια ἐκάστων τούτων ἔχθρας καὶ ζῆσεις ἀπεργάζεται ταῖς p.
 πόλεσι, καὶ ἰδίᾳ τὰ δ' ἐλλείποντα, δουλείας ὡστοπολύ. μὴ ⁷²⁹
 δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτά- a.
 τούς καταλίπη. οὔτε γὰρ ἐκείνοις, οὔτ' αὖ τῇ πόλει ἄμεινον.
 ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐν-

illi secundo statutus est honor. Tertium deinde honorem secun-
 dum naturam quivis intelliget corpori convenire. Tum confide-
 rare oportet, qui veri honores sint, quive adulterati: quorum
 differentia a legislatore declaranda mihi videtur: utputa, honore
 dignum corpus esse, non quod formosum aut robustum est,
 aut velox, vel magnum, vel sanum, (quamvis multis id videat-
 ur) neque quod contrariis modis affectum. Nempe quae me-
 dium istorum omnium habitum tangunt, ea longe moderatiora
 tutioraque censenda sunt. altera enim inflatos & audaces ani-
 mos reddunt: altera deiectos atque illiberales. Similiter pecu-
 niarum, praediorumque, & census possessio se habet. excedens
 enim & privatim & in civitatibus inimicitias seditionesque pa-
 rit: deficiens autem, ut plurimum servitutem. Nemo igitur li-
 berorum gratia pecuniis cumulandis incumbat, ut diuissimos
 eos relinquat. neque enim ipsis, neque civitati id conducit.
 Sed census iuvenum tum adulatione vacuus, tum rerum ne-
 cessariarum non indigens, omnium decentissimus & optimus

- δεῖς, αὐτῆ πασῶν μουσικωτάτῃ τε καὶ ἀρίστῃ. ξυμφανοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα, ἄλυτον τὸν βίον
- b. ὑπεργυζέται. παισὶ δὲ αἰδῶ χρῆ πολλήν, οὐ χρυσόν, καταλείπειν. οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυνοῦσι, τοῦτο καταλείπειν. τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ γυν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται, λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὃ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους· καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μὴ ποτέ τις αὐτὸν ἰδῆ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντα τί τῶν αἰσχρῶν.
- c. ὡς ὅπου ἀναισχυνοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀνοιδεσάτους. παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσα ἔστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλου νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογενίαν θεῶν κοινωσίαν ἅπασαν ταυτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὐνοῦς ἂν γενέσθαι οὕς θεοὺς εἰς παιδῶν αὐτοῦ σποράν ἴσχει κατὰ λόγον. καὶ μὴν τόγε φίλων καὶ ἐτέρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίαις

est. nam hic nobis ad omnia consonans accommodatusque, vitam a do'oribus tutam reddit. Liberis ergo non auri, sed pudoris multum oportet relinquere. Putamus autem, verbis impudentiam iuvenum castigando, id nos impetraturos: sed non ea castigatione, quam iuvenibus incutiunt, dicentes, quod adolescentem oporteat in omnibus verecundum esse. sapiens itaque legumlator senioribus praecipiet potius, ut sint coram iunioribus verecundi, ac summopere caveant, ne quis iuvenum eos aut videat, aut audiat agentes turpe aliquid, vel loquentes. nam ubi fenes minus pudici sunt, necesse est ibi iuvenes impudentissimos esse. praestans enim & iuniorum & seniorum disciplina est, non verborum increpatio, sed ut, quae increpando quis diceret & monendo, eadem ipse in omni vita facere videatur. Quisquis praeterea cognationem & universam sub eisdem penatibus generis communionem honorat & colit, hos Deos merito propitios in liberis procreandis habebit. Ami-

εὐμενὲς ἂν τις κτῶτο· μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκεί- d.
νων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ κείνοι, ἐλάττους δ' αὖ
τὰς αὐτοῦ διανοοῦμενος εἰς τοὺς Οἴλους χάριτας αὐτῶν τῶν
Οἴλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακροῦ
ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπιάσι καὶ ἀπάντων ἀγώνων πο-
λεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας
τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκῶς πάντων κάλλιπτα ἀνθρώπων
αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώ- e.
τατα ξυμβόλαια ὄντα. σχεδὸν γὰρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων
καὶ εἰς τοὺς ξένους ἀμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεῶν
ἀνηρημένα τιμωρὸν μᾶλλον. ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων
τε καὶ ξυγγενῶν, ἔλειονότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνά-
μενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον, βοηθεῖ προθυμότερον. δύναται
δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ p.
συνεπέμμενοι Διί. πολλῆς οὖν εὐλαβείας ᾧ καὶ σμικρὸν προ- 73°
μηθείας ἐνι, μηδὲν ἀμάρτημα περὶ ξένους ἀμαρτόντα ἐν τῷ a.

corum quoque & fodalium in vitae consuetudine summam benevolentiam consequetur, qui illorum in se obsequia maiora praestantioraque putabit, quam illi: sua vero in illos beneficia minora, quam ipsi, existimabit. Atqui & erga civitatem ac cives optime ille se geret, qui omni victoriae, quae in Olympicis, aliisque tam belli, quam pacis, certaminibus comparatur, illam gloriam anteponet, quam patriis legibus ministrando nanciscitur: atque in hoc ministerio ceteris omnibus per totam vitam praestare conabitur. Ad peregrinos vero sanctissima esse foedera quisque cogitet. ferme enim omnia peregrinorum contra peregrinos peccata prae illis, quae inter cives committuntur, ultori Deo curae sunt. nam cum peregrinus amicis cognatisque careat, maiorem & apud Deos, & apud homines meretur misericordiam. quare qui magis ulcisci potest, is ad ferendum auxilium est paratior. potest autem maxime hospitalis cuiusque Daemon ac Deus, hospitalem secuti Iovem. Diligenti igitur cautione cogitandum cuique, cui nonnihil est consilii, ut innocens ab iniuria in peregrinos semper vivat. Sed omnium
Plat. Oper. Vol. VIII. O

βίῳ, πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἰκέτας μέγιστον γίνεται ἀμάρτημα ἑκάστοις. μεθ' οὗ γὰρ ἰκετεύσας μάρτυρος ὁ ἰκέτης θεοῦ, ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίνεται. ὥστ' οὐκ ἂν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυ-

- h. χῶν ὧν ἔπαθε. τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὀμιλήματα. τὸ δὲ, ποιὸς τις ὧν αὐτὸς ἂν κάλλιπα διάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον τούτῳ διεξελεθεῖν. ὅσ' ἂν οὖν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους, εὐνοικοὺς μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθῆσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται ταῦτ' ἐς μετὰ τοῦτο
- c. ἡμῖν ρητέα. ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις. ἧς, ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχῆς εὐδὸς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς πλείζον χρόνου ἀληθῆς ὧν διαβιοῖ. πιστὸς γάρ ὁ δὲ ἀπιστος, ἢ φίλον ψευδὸς ἐκούσιον. ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ὄνους. ὧν οὐδέτερον ζήλωτόν. ἀφίλος γὰρ δὴ πᾶς ὄγε ἀπιστος καὶ ἀμαθής. χρόνου δὲ

tam in peregrinos, quam in cives, peccatorum maximum est, quod in supplices est commissum. Deus enim, per quem supplex foedus est consecutus, diligentissimus eius est custos. quare nullus in supplices sceleratus impunis abibit. Haecenus officia cuiusque in parentes, se ipsum, sua, patriam, amicos, cognatos, peregrinos, atque colonos paene omnia exposuimus. qualis vero quisque quoad se ipsum esse debeat, qui optime vivere velit, nunc iam exponamus: ut non lex, sed laus & vituperatio singulos docens, refrenet magis, & obtemperatiores ferendis legibus faciat. Atque haec nobis deinceps dicenda sunt. Veritas profecto tum Diis, tum hominibus dux omnium est honorum: cuius qui felix beatusque futurus est, statim ab initio particeps esse debet, ut in veritate plurimum vitam agat. Fides hic certe est: infidus autem, qui sponte mentitur; qui vero non sponte, amens, quorum neutrum optabile est. nam & infidus & amens ab amicitia admodum alie-

προϊόντος γνωσθεῖς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ
 πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου ὥστε ζώντων καὶ
 μὴ ἐταίρων καὶ παιδῶν, σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέ- d.
 σθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν ὁ δὲ μηδ' ἐπι-
 τρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος
 ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ, ἐνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἐτέρων, μη-
 γύων τῆν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν. ὁ δὲ, καὶ ξυγκο-
 λάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ
 τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω, νικηφόρος ἀρετῆ. τὸν αὐτὸν δὴ
 τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρῆ λέγειν, καὶ περὶ e.
 φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ
 μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδίδοναι. καὶ τὸν
 μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρῆ τιμᾶν τὸν δ' αὖ μὴ
 δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἔῃν δεύτερον. τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ
 ἐκόντα μηδεὶ κοινῶν διὰ Φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν,
 αὐτὸν μὲν ψέγειν τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κекτη- P.
 μένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω 731
 a.

nus: ac procedente tempore cognitus, in tantam in odiosa fe-
 necta vitaeque termino solitudinem incidit, ut, seu vivant, five
 decesserint amici ac filii, paene similiter orbam vitam misere
 agat. Honorandus certe est, qui nihil iniuriatur: qui vero nec
 alios id facere patitur, duplici honore, immo etiam magis est
 honorandus. ille enim uni, hic multis hominibus praestantior
 est, cum principibus ceterorum iniuriam nuntiet: qui autem
 una etiam cum magistratibus iniuriam, quoad potest, ulciscitur,
 is magnus perfectusque in civitate vir praeconio praedicetur.
 nam virtute cunctis excellet. Eadem quoque temperantiae &
 prudentiae laus est. Et qui aliis bonis abundat, quae in alios
 quoque transfundi possunt, si ceteros participes efficit, tan-
 quam vir summus est honorandus: qui autem id facere vellet
 quidem, sed non potest, secundo loco habendus est. invidum
 vero, qui sponte nihil boni amicitiae causa ceteris conferat,
 vituperare debemus: nec propter hominem, qui male possideat,
 rem ipsam vituperare, sed eam pro viribus adipisci. Certet

- δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνηος. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὖξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων διαβολαῖς. ὁ δὲ Φθονερός τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτὸς τε ἤττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι, τῶ
- h. ἀδίκως ψέγεσθαι καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμνασον τὴν πόλιν ὄλην εἰς ἀμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρῶτον δὲ ὡς ὅτι μάλισα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τοπαράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῶ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα. τοῦτο δὲ ἄνευ θυ-
- c. μοῦ γενναίου ψυχῆ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γινώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἀδικος, οὐχ ἑκὼν ἀδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἂν ποτε. πολὺ δ' ἤμισα, ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις. ψυχῆ δ', ὡς εἶπομεν, ἀληθεία γ'

praeterea apud nos quisque de virtute absque invidia. qui enim sic agit, civitatem suam amplificat, cum ipse quidem contendat, & alios calumniis non detineat. Invidus vero, dum ceteris derogando putat praestare, & ipse minus recte ad veram tendit virtutem, & concertatores iniusta vituperatione tardiores efficit: ideoque vehemens acquirendae virtutis studium e civitate tollens, ipsam pro virili parte gloriae amplitudine privat. Oportet praeterea unumquemque animosum esse, ac maxime mitem. nam aliorum iniurias, quae vel difficile, vel nullo modo sanari possunt, non possumus aliter effugere, quam pugna, defensione, victoria, & nullius peccati remissione: quod absque animositate facere nemo potest. In iis autem iniuriis, quae tales sunt, ut sanari possint, nosse imprimis oportet, nullum iniustum sponte iniustum esse. nemo enim unquam maximorum malorum aliquid alicubi vellet habere, multoque minus in his, quae sibi praestantissima sunt. est autem animus, ut diximus, revera in omnibus omnium praestantissimus. Quapro-

ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον. ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἐκὼν μήποτε λάβῃ, καὶ ζῆ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. ἀλλὰ ἐλευθέρως μὲν πάντως ὅγε ἄδικος, καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων d. ἐλασθῆναι δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχαρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραῦνειν, καὶ μὴ, ἀκροχολοῦντα, γυναικείως πικραίνόμενον διατελεῖν τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθῆτως πλημμελεῖ καὶ κακῶ ἐφίεναι δεῖ τὴν ὀργήν. διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾶον φάμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἐμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔστιν οὗ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώμη ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ' ἔστιν ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ e. πᾶς ἄνθρωπος οὕσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτου. τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἀμαρτημάτων, διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ Φιλίαν, αἴτιον ἐκάστῳ γίνεσθαι ἐκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ Φιλῶν. ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀλη- P. 73²
θοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυ- a.

pter in eo cum maxime fit honorandus, nemo sponte summum accipiet malum, voletque per totam vitam id possidere. Porro miserabilis omnino est iniustus omnis, & qui mali quidquam habet. misereri autem decet eorum, qui sanabiles sunt, & cohibere iram, ne adversus eos muliebri iracundiae fervore animus efferatur, duriusque insistat. Qui autem ita sunt flagitiosi, ut incurabiles sint, eis ira vehementius immittenda. Propterea diximus, animosum, id est, generosae iracundiae non expertem, ac simul mitem, bonum virum semper esse debere. Omnium vero maximum quiddam malum in multorum hominum animis est innatum: cuius quidem, cum facile sibi ignoscant, remedium nullum excogitant. Est autem hoc, quod dicere solent, quod natura sibi quisque amicus est: recteque est, ita id se habere. sed revera nimius in se ipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. obcaecatur quippe circa amatum, qui amat. quapropter qui se ipsum magis, quam veritatem, honorandum putat, quid iustum, bonum, pulchrum

- τοῦ χρητῶν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον σέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔάν τε παρ' αὐτῶ, ἔάν τε παρ' ἄλλω μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη. ἐκ ταυτοῦ δὲ ἀμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῶ δοκεῖν σοφίαν εἶναι, γέγονε πᾶσιν. ὅθεν οὐκ εἰδότες (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδὲν, οἴομεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπισάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρητῶν φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν· τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐσὶ, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦττον, χρητῶν λέγειν, ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα. ὥσπερ γὰρ τινος ἀπορρήετος, αἰεὶ δεῖ τοῦναντίον ἐπιρρῆν. ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροή.
- c. Φρονήσεως ἀπολιπούσης. διὸ δὴ γελάτων τε εἶργεσθαι χρητῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν, εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἰσαμένον

fit, male iudicat. Decet sane, eum, qui magnus vir futurus est, neque se ipsum, neque sua diligere; sed iusta semper, sive a se ipso, seu ab alio quovis gerantur. Ex hoc ipso delicto accidit omnibus, ut ignorantiam suam esse sapientiam opinentur. hinc fit, ut, quamvis nihil, ut ita dicam, sciamus, scire tamen omnia arbitremur. Cum vero nec aliis permittamus facultatem agendi, quae ipsi facere ignoramus, facientes ipsi errare compellimur. Quamobrem nimium sui ipsius amorem fugere quisque debet, & meliores se sequi, nullo rubore verecundiae impeditus. Sunt & alia nonnulla, quae & minora his sunt, & saepe dicuntur. sed cum nihilominus utilia sint, ea quoque dicenda: nam commemoratione opus est. Semper enim, quasi aliquid effluat, contra aliquid oportet influere. Recordatio vero est prudentiae deficientis influxus. profecto a risu nimio & lacrimis abstinendum, omnibusque est ab omnibus praecipendum, ut, laetitia nimia tristitiaque compressa, honesto in habitu se contineant, sive in felicitate quemquam daemone cuiusque

τοῦ δαίμονος ἐκάστου καὶ κατὰ τύχας· οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάυτη δαιμόνων ἀνθισαμένων τισὶ πράξεσιν. ἐλπίζειν δ' αἰετοῖς γε ἀγαθοῖς τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων, ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν, τῶν τ' αὖ νῦν παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς· περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἐνκυττία τούτων, αἰεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὲ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν, καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' αἰεὶ κατὰ τε παιδιὰς καὶ σπουδᾶς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἐκυτὸν σαφῶς. νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων οἷα χρὴ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου, ποῖον τινα χρεῶν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐσι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται. δεῖ δὲ ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἐσι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιχα, ἡδοναὶ καὶ λύπαι καὶ ἐπιθυμίαι. ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θυητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρτῆσθαι τε καὶ ἐκυρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις. δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατᾷ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς, ἂν τις ἐθέλῃ γυσε-

P.
733
a.

sistat, seu per fortunae casus, tanquam ad ardua difficiliaque tendentibus, operationibus quibusdam daemones averfantes insurgant. Sperare semper boni viri debent, munera, quae talibus viris dare Deus solet, sibi non defutura: ac si qui graves labores inciderint, Deum leniores eos facturum, & praesentia in melius commutaturum: bona vero contra omnia una cum bona fortuna sibi affore. Hac spe singuli vivant, & semper tam ioco, quam serio, & se, & ceteros ad frequentem horum commemorationem sedulo & accurate adhortentur. Sed iam, quae facere unusquisque debeat, & qualis esse, quo ad divina spectat officia, dictum est: humana vero nondum explanavimus. dicenda autem sunt. hominibus enim, non Diis, praecipimus. Sunt porro natura maxime humana, voluptates, dolores, cupiditatesque. ex quibus necesse est mortale animal quasi pendere, & maximo quidem cum studio. Laudanda certe honestissima vita est, non solum quia gloriae habitum superat,

- σθαι, καὶ μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δὲ ἔσαι τοῦτο σαφές, ἂν γεύηται τις ὀρθῶς, ἐτοιμῶς καὶ σφόδρα φανήσεται. ἢ δὲ ὀρθότης τις, τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρὴ λαμβάνοντα σκοπεῖν εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν, εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρὴ παρὰ βίον ἡδίω καὶ λυπηρότερον ᾧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλόμεθα εἶναι ἡμῖν, λύπην δὲ οὐθ' αἰρούμεθα, οὔτε βουλόμεθα. τὸ δὲ μῆδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα. λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος λύπης οὐ βουλόμεθα. ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἐκάτερα τούτων, οὐχ ὡς βουλόμεθα, ἔχοιμεν ἂν διασαφεῖν. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ, πλήθει καὶ μεγέθει, καὶ σφοδρότησιν, ἰσότησί τε, καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις, πρὸς βούλησιν διαφέρουτά τε καὶ μῆδὲν διαφέροντα πρὸς αἵρεσιν ἐκάστων. οὕτω δὲ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν βίῳ ἔνεσι

verum etiam quia, si quis velit gustare, nec inde statim a iuventute fugere, eo quoque superat quod omnes experimus, ut per totam vitam laetemur magis, quam doleamus. Quod vero erit ita, si quis recte gustet, facile valdeque patebit. quo autem pacto recte id fiat, ratione iam considerandum est, sive ita nobis secundum naturam inest, sive aliter praeter naturam. Vitam itaque ad vitam iucundiolem & molestiolem ita conferre oportet. Voluptatem adesse nobis volumus, dolorem vero nec eligimus, neque volumus. medium autem statum pro voluptate nequaquam volumus, doloris tamen loco accipimus. dolorem etiam minorem maiore cum voluptate volumus: voluptatem minorem cum maiore dolore nequaquam. Pari autem modo utrumque horum habere nos nolle, possumus declarare. Haec omnia multitudine, magnitudine, intensione, aequalitate, horumque contrariis, ad electionem singulorum voluntatemque, & differunt, & non differunt. Cum haec necessario sic se habeant, eam quidem vitam, in

πολλὰ ἐκάτερα, καὶ μεγάλα καὶ σφοδρὰ, ὑπερβάλλει δὲ τὰ
 τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα.
 καὶ αὐτὴ ἐν ᾧ ὀλίγα ἐκάτερα, καὶ μικρὰ, καὶ ἡρεμαῖα, ὑπερ-
 βάλλει δὲ τὰ λυπηρὰ, οὐ βουλόμεθα· ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βου-
 λόμεθα. ἐν ᾧ δ' αὐτὴ βίῳ ἰσορροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν,
 δεῖ διανοεῖσθαι τὸν ἰσορροποῦν βίον ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόν-
 των τῷ Φίλῳ ἡμῶν, βουλόμεθα, τῶν δ' αὐτὴ τοῖς ἐχθροῖς, οὐ
 βουλόμεθα. πάντας δὲ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν
 τούτοις ἐνδεδεμένοι πεφύκασι καὶ δεῖ διανοεῖσθαι ποίους Φύ-
 τει βουλόμεθα. εἰ δὲ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι,
 διὰ τινὰ ἀγνοίαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέγο-
 μεν. τίνες δὲ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν περὶ δεῖ προελόμενον, τὸ
 βουλητὸν τε καὶ ἐκούσιον, ἀβουλητὸν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντα,
 εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ Φίλον ἄμα καὶ ἡδὺ καὶ ἀρι- e.
 σόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον, ζῆν ὡς οἶόντ' ἐστὶν ἀνθρώπου
 μακκαριώτατα; λέγωμεν δὲ σώφρονα βίον ἕνα εἶναι, καὶ Φρό-
 νιμον ἕνα, καὶ ἕνα τὸν ἀνδρείον· καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα

qua cum utraque multa, magna, intensaque fiunt, voluptates tamen excedunt, volumus: eam autem, in qua contraria, nolumus. Atque eam rursus, in qua, licet utraque parva & remissa sunt, molesta tamen superant, nolumus: sed eam, in qua contraria, volumus. Si autem aequalia sunt, de aequali vita, ut diximus, cogitandum. volumus enim, quae illo excedunt, quod nos diligimus: & nolumus, quae contrario superant. Considerare oportet, quemadmodum omnes vitae nostrae in his connexae naturaliter sunt, & quas natura velimus. si quid autem praeter haec velle nos dicimus, ignorantia quadam imperitiaque vitarum id dicimus. Quenam igitur & quot vitae sunt, in quibus nosse oportet, quod nolendum, quod volendum, quod sponte fieri, quod contra soleat: hisque cognitis legem sibi ipsi praescribere: atque inde quod sibi amicium sit simul, & iucundum, & optimum, pulcherrimumque eligere, ut quis, quoad homini licet, beatissime vivat? Temperatam vitam unam esse dicamus, prudentem alteram,

- ταξώμεθα καὶ τούτοις οὐσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἀφρονα, δειλὸν, ἀκόλαστον, νοσῶδη. σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γνώσκων εἴσει πρᾶον ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίαιας μὲν
- P.** λύπας, ἡρεμαίαιας δὲ ἡδονὰς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας, καὶ ἔρω-
734
a. τας οὐκ ἐμμανεῖς παρεχόμενον. ἀκόλαστον δὲ, ὄξιν ἐπὶ πάντα καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονὰς, συτάνους δὲ καὶ οἰσρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἴοντ' ἐμμανεστάτους παρεχόμενον ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθιδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ, τὰς λύπας, τῶν ἡδονῶν, μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότησιν. ὅθεν ὁ μὲν, ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ, λυπηρότερος ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει
- b.** κατὰ φύσιν γίγνεσθαι καὶ τόν γε βουλόμενον ἡδέως ζῆν, οὐκέτι παρείκει ἐκόντα γε ἀκολάστως ζῆν. ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος. ἢ γὰρ δι' ἀμαθίαν, ἢ δι' ἀκράτειαν, ἢ δι' ἀμφοτέρα, τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεής ὢν ζῆ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταυτὰ

tertiam fortem, sanam denique quartam. & quatuor his alias contrarias quatuor statuamus, imprudentem, ignavam, intemperatam, aegrotantem. Quisquis vitam temperatam recte noverit, mitem in omnibus & moderatam dicet: quaeque dolores quietos, voluptates remissas, molles cupiditates, amores minime furiosos habeat. Intemperatam vero, in omnibus acrem, quae doloribus vehementibus & vehementibus voluptatibus, cupiditatibus ardentibus furiosisque, & insanis mirum in modum amoribus agitetur. Sed superant in vita quidem temperata voluptates, dolores autem superantur: in vita intemperata contra, voluptates a doloribus superantur magnitudine, multitudine, atque frequentia. Quo fit, ut necessario altera nobis secundum naturam vita iucundior sit, altera tristior, & volentem iucunde vivere, sponte intemperanterque vivere non permittat. constat enim, si, quod nunc dictum est, recte est dictum, quod necesse sit intemperatum omnem praeter sententiam esse talem. quippe vel per ignorantiam, vel incontinentiam, vel utramque, omnis humana turba expers temperantiae

δὲ περὶ νοσώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι
 μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν
 ὑγείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς c.
 αἰρέσεως τῶν βίων, οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλῃ ὅπου δ'
 ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδίω κενρίκαμεν. ὁ δὲ σῶ-
 φραν τοῦ ἀκολάστου, καὶ ὁ Φρόνιμος τοῦ ἀφρονος (Φαίμεν
 αὖ) καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας, ἐλάττονα καὶ σμι-
 κρότερα καὶ μανώτερα ἔχων ἀμφότερα, τῆ τῶν ἡδονῶν ἐκά-
 τερὸς ἐκότερον ὑπερβάλλων, τῆ τῆς λύπης ἐκείνων ὑπερβαλ-
 λόντων αὐτοῦς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος, τὸν δειλὸν, ὁ δὲ Φρόνιμος, τὸν d.
 ἀφρονα, νικᾷσιν. ὥστε ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σῶ-
 φρανα καὶ ἀνδρεῖον, καὶ Φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν, δειλοῦ καὶ
 ἀφρονος, καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους καὶ ξυλλήβδην, τὸν
 ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν, τοῦ τῆς
 μοχθηρίας ἐχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις
 ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ, κάλλει καὶ ὀρθότητι, καὶ ἀρετῇ καὶ
 εὐδοξίᾳ. ὥστε τὸν ἔχοντα αὐτὸν, ζῆν εὐδαιμονέστερον ἀπερ- c.
 γάζεσθαι τοῦ ἐναντίου, τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ. καὶ τὸ μὲν προί-
 μιον τῶν νόμων ἐνταῦθα λεχθεὲν τῶν λόγων, τέλος ἔχεται.

vivit. Similiter de sana & aegrotante vita est cogitandum,
 quod & dolores & voluptates habeant: sed in sanitate volu-
 ptates excedant, in aegrotatione dolores. Nostra vero volun-
 tas in deligendo genere vitae non est, ut dolor superet. ubi au-
 tem superatur, eam vitam iucundiores iudicavimus. Tempe-
 ratus igitur intemperato, prudens imprudente, fortis ignavo,
 utraque pauciora, minora, rarioraque habet: & alter volu-
 ptatibus, alter doloribus superat: ita ut fortis ignavum, pru-
 dens amentem, temperans petulantem, sanus aegrotantem vo-
 luptate superet. utque in summam redigantur, quae vita vir-
 tutis corpore aut animo particeps est, ea est iucundior im-
 prohibitatis particeps, & aliis: praeterea pulchritudine, rectitu-
 dine, potentia & gloria praestat: ita ut qui in ea constitutus
 est, felicior contrario in omnibus vivat. Verum exordium le-
 gum iam finem accipiat. Post exordium, legem sequi necesse

Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀναγκαῖόν που νόμον ἔπεσθαι μᾶλλον δὲ, τόγῃ ἀληθές, νόμους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυμφυῆν, ἢ καὶ πλέγμα ἄλλ' ὅτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἶόντ' ἐστὶ τὴν τε ξυμφυῆν καὶ τὸν σήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν σημόνων πρὸς ἀρετὴν

- P. γένος. ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις
 735 a. εἰληφός, τὸ δὲ, μαλακώτερον, καὶ ἐπιεικεία τιμὴ δικαίᾳ χρώμενον. ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαι τινὰ τρόπον ταύτῃ, καὶ τοὺς σμικρὰ παιδείᾳ βασανισθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον. ἐσὸν γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἶδη τὸ μὲν, ἀρχῶν κατὰσσις ἐκάστοις· τὸ δὲ, νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος,
 b. τροφεύς τε ἵππων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, παραλαβὼν, οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσειε θεραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήμοντα καθαροῦν καθάρῃ τῇ ξυνοικήσει διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ, καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσει διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνοσ εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε

est: immo vero leges deinceps reipublicae revera conscribendae sunt. Quemadmodum igitur quaecunque texuntur, non ex similibus omnino trama stamineque texuntur, sed staminis genus robustius atque firmitus est, tramae mollius, ut facilius cedat: ita homines, qui magistratus gesturi in civitate sunt, eodem modo discerni semper oportet, & eos, qui in leviori quadam facultate experimentum sui dederunt. Duae vero sunt in republica species: altera magistratuum, altera legum constitutio. Ante vero haec omnia ita cogitandum est: Cum pastor atque bubulcus, equorumque curator, ceterique huiusmodi, greges & armenta susceperint, non antea curant, quam singulis convenientem purgationem adhibeant. porro, sanis ab aegrotantibus, generosisque ab ignavis segregatis, altera in greges alics mittent, altera vero curabunt: non ignorantes, aliter frustra se tam pro corpore, quam pro anima, laboraturos, nempe naturae

σῶμα καὶ ψυχὰς, ἃς Φύσις καὶ ποιηρὰ τροφή διεφθαρκυῖα, προσπόλλουσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἡθῶν τε καὶ σωμάτων c. τῶν γένος ἐν ἐκάστοις τῶν κτημάτων, ἃν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. τὰ μὲν δὲ τῶν ἄλλων ζώων, ἐλάσσων τε σπουδῆ, καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνου ἄξια παραδέσθαι τῷ λόγῳ τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων, σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον ἐκάστοις, καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοῦς πόλεως ἃδ' ἔχον ἂν εἴη πολλῶν οὐ- d. σῶν τῶν διακαθάρσεων, αἱ μὲν, ῥάους εἰσὶν, αἱ δὲ, χαλεπώτεραι καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὦν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτὸς, ὅσκι χαλεπαὶ τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιερᾶς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρῶτάτου τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἐσι δ' ὁ μὲν ἄριστος, ἀλγευνός. καθάπερ ὅσα τῶν Φαρμάκων τοιοῦτότροπα, ὁ τῆ δίκῃ e. μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ Φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθεῖς. τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας,

& educationis pravitas ita corrumpit, ut, nisi quis fegreget sanorum integrorumque morum ac corporum genus, in singulis contagione interimant. Sed de ceteris quidem animalibus minor cura, & exempli causa solum eorum mentio facienda. De hominibus vero maximum studium legislator habebit, ac diligenter rimabitur omnia, ut singulis consentanea scribere queat, tum de lustratione, tum de ceteris omnibus actionibus. Sic igitur civitatis lustrationes se habent. multae enim sunt: & aliae leviores, graviores aliae. ac si quis tyrannus simul legislator fit, difficilibus & optimis lustrationibus uti poterit. Legis autem latori, absque tyrannide, qui leges novas atque rempublicam fundabit, satis erit factum, si purgationem mitissimam adhibuerit. nam exactissima purificatio, quemadmodum medicina, quae validior corporibus adhibetur, doloris plena est, & cum ultione iusta poenam infert, morte peccantem aut exilio damnans. Eos enim, qui maxima peccata patrarunt,

ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν εἶωθεν. ὁ δὲ πρῶτος ἐστὶ τῶν καθαρμῶν ὁ τοῖσδε ἡμῖν ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοιμοὺς αὐτοὺς ἐνδείκνυται παρεσκευασκότες ἐπέσθαι, τούτοις, ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι, δι' εὐφημίαν ἀπαλλαγῆς ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλισα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι, τοῦτο ἀμωσγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον. ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν. οὔτε γὰρ ἀποικίαν, οὔτ' ἐκλογὴν τινὰ καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· οἷον δὲ τινῶν ξυρρέοντων ἐκ πολλῶν, τὰ μὲν, πηγῶν, τὰ δὲ, χειμάρρων, εἰς μίαν λίμνην, ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρῶτατον ἔσαι τὸ συρρέον ὕδαρ' καὶ τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. πόνος δ', ὡς εἶοικε, καὶ κίνδυνος ἐστὶν ἐν πάσῃ κατασκευῇ πολιτικῇ. ἀλλ' ἐπεὶ περὶ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν, ἀλλ' οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράσθω τε ἡμῖν ἡ συλλογὴ, καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔσω ζυμβεβη-

si insanabiles sint, quoniam civitati maxime noceant, removere omnino solet. Mitior vero purgatio huiusmodi nobis est: Qui ob inopiam victus duces quaerunt, hisque sponte se offerunt, secuturi ex egestate adversus eos, qui non egent, hos, tanquam morbum, qui civitatem labefactet, honesto coloniae nomine benigne expedit. Haec omni legumlatore quodammodo a principio, ut diximus, facienda. nobis autem difficiliora quaedam in praesentia evenerunt. nam neque coloniam, neque delectum aliquem purgandi gratia ad praesens excogitare oportet: sed, quasi ex multis fontibus torrentibusque aqua ad lacunas eadem confluat, necesse observare, ut, qui undique confluit humor, partim exhauriendo effundendoque, partim derivando atque divertendo, quam mundissimus sit. Labor autem, ut videtur, & periculum est in omni constitutione civili. quoniam vero non re nunc, sed verbis agitur, perfectus iam nobis sit delectus, sitque, ut desideramus, facta purgatio. nam

κούα. τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν **c.**
 ὡς πολιτευσομένους ξυλιέναι, πειθοῖ πάσῃ καὶ ἰκανῶ χρόνῳ
 διαβασκυσάντες, διακωλυσωμεν ἀφικνεῖσθαι τοὺς δ' ἀγα-
 θούς, εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἰλεῶ τε προσαγάμεθα. τότε δὲ μὴ
 λαυθαλέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐτύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν
 τῆν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποικίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν
 ἀποκοπῆς καὶ νομῆς περὶ δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν ἐξέφυγε.
 ἢ νομοθετεῖσθαι ἀναγκασθεῖσθαι πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἔἴη **d.**
 οἴνυτε ἀκίνητον οὐδὲν, οὔτ' αὖ κινεῖν δυνατὸν ἐστὶν τινὰ τρόπον.
 εὐχὴ δὲ μόλιον, ὡς ἔπος εἶπεῖν, λείπεται, καὶ σμικρὰ μετά-
 βασίς εὐλαβῆς, ἐν πολλῶ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάζουσιν. ἢ
 δὲ τῶν κινούτων ἀεὶ, κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἀφθονοῦ
 ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς· ἐθε-
 λόντων δὲ τούτων πῆ τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν κοινω-
 νεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμνητέπη τῆς με- **e.**
 τρίτης ἐχομένους· καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι μὴ τὸ τὴν
 οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπλησίαν πλεῖω. σωτη-

malos, qui hanc civitatem adire gubernaturi contendunt, cum
 fatis longo tempore examinaverimus, omni persuasione acce-
 dere prohibebimus: probos autem, pro viribus benevolos pro-
 pitiosque facientes, alliciemus. Sed neque latere debet, quam
 feliciter nobiscum actum sit. quippe quemadmodum Heracli-
 darum coloniam felicem fuisse diximus, quoniam dividendo-
 rum agrorum innovandarumque tabularum gravem & pericu-
 losam contentionem effugit: quam quidem rem veterum civi-
 tas, leges ferre coacta, neque praetermittere potest omnino,
 neque inovere quodammodo: ita ferme & nobis accidisse vi-
 detur. solum ergo, ut ita dicam, restat votum, parvaque mu-
 tatio cauta, parum longo in tempore transmutantibus. est au-
 tem haec, ut in his mutationibus faciendis una cum debitori-
 bus multis, multos quoque agros cives possideant, velintque
 humaniter cum egenis communicare, partim mittendo, partim
 accipiendo, colentes mediocritatem, existimantesque pauper-
 tatem non in diminutione pecuniarum, sed in acquirendi in-

- ρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γίνεται καὶ ἐπὶ ταύτης, οἷον κρηπίδος μονίμου, ἐποικοδομεῖν δυνατὸν ὄντινα ἂν ὑπερον ἐποικοδομῆ τις κόσμον πολιτικὸν, προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει. ταύτης δὲ σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβά-
- p. σεως, οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα πολιτικῆ πρᾶξις οὐδεμία
- 737
a. γίγνοιτ' ἂν πόλει ἢν ἡμεῖς μὲν, ὡς Φαμὲν, ἐκφεύγομεν ὄρωσ δὲ, εἰρήσθαι γε ὀρθότερον, εἰ καὶ μὴ ἐκφεύγομεν ὄπη ποτ' ἂν ἐποιοῦμεθα αὐτῆς τὴν φυγὴν. εἰρήσθω δὲ νῦν ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης· ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε ξενὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῆ. καὶ τοῦτο μὲν, οἷον ἔρμα πόλεως ἡμῶν κείσθω τανῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ
- b. δεῖ τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἀμωσγέπως, ἢ μὴ προϊέναι πρότερον εἰς τοῦμπροσθεν ἔκοντα εἶναι τῆς ἀλλης κατασκευῆς, οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῆ. οἷς δὲ, ὡς ἡμῶν, νῦν θεὸς ἔδωκε καινὴν τε πόλιν οἰκίζειν, καὶ μὴ τινος ἔχθρας εἶναι πω πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ

fatiabili cupiditate consistere. hoc enim civitati maximum est salutis initium, super quo, quasi stabili fundamento, aedificare postea, quidquid civitati decorum & huic constitutioni congruum fit, facile quisque poterit. sed si fundamentum hoc debile ruinosumque fuerit, nulla civilis opera prospere deinde succedet: quam nos quidem, ut dicimus, fugimus: aut si minus fugimus, tamen verbis, quo pacto fugiendum sit, ostendentes, dicimus nullam esse aliam aut latam, aut angustam, fugiendi viam, nisi ut colamus iustitiam, neque acquirendi cupiditatem sequamur. Atque hoc iam nobis quasi quoddam civitatis sustentaculum & praesidium fit fundatum. census enim, quos sibi cives paraverint, careant quodammodo crimine oportet, vel ulterius in acquirendo progredi ultro desistant, quibus invicem vetera crimina habentur, quique vel paulum mentis compotes sint. Illi autem, quibus Deus dedit, quemadmodum & nobis, novae civitatis constitutionem, in qua nullae inimicitiae sunt, si propter habitationum agrorumque distributionem inimi-

τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκίσεων, οὐκ ἀνθρώπινος ἀν εἶη μετὰ κλήσεως πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ τρόπος ἀν εἶη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν, τὸν αὐτὸν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεῶν μετὰ δὲ τοῦτο, τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα μέρη πλήθει καὶ πηλίκῃ διαιρέσει αὐτοῖς, ἀνομολογητέον. ἐπὶ δὲ ταῦτα, τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκίσεις ὅτι μάλιξ ἴσας ἐπιμεμητέον. ὄγκος δὲ πλήθους ἰκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γίγνεται ἢ ἀν λεχθεῖς, ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις. γῆς μὲν, ὅποση πόσους σώφρονας ὄντας ἰκανῆ τρέφειν πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ. πλείους δὲ, ὅποσοι τοὺς προσχώρους ἀδικουντάς τε αὐτοὺς ἀμύνασθαι δυνατοί, καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρας δύναται ἂν. ταῦτα δ' ἰδόντες, τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὀριζόμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις. νῦν δὲ, σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαινῆται πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκις μὲν χίλιοι ἔσωσαν καὶ τεταράκοντα, ἀριθμοῦ τινος ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες τῆ νομῆ. γῆ δὲ καὶ οἰκίσεις ὡσαύτως τὰ αὐ-

citiarum sibi causas dederint, non humanae cuiusdam, sed pessimae ignorantiae crimine notabuntur. Quis erit igitur rectae distributionis modus? Primum quidem, quantum esse oporteat, numerum constituendum censeo: deinde asseverandum, per quot qualesque partes distributio sit civibus facienda: postremo agros habitationesque ipsas aequaliter quam maxime dividendum. Quanta autem multitudo sufficiens sit, non aliter recte dicitur, quam agrorum vicinarumque civitatum collatione. Ager quidem tantus sit, ut tot moderatis hominibus sufficiat, neque maiori sit opus. tot vero esse debent, ut iniuriantes vicinos possint depellere, & iisdem iniuriam patientibus auxiliari. His inspectis, & agrum & vicinos & re & verbis definiemus. Nunc vero, exempli descriptionisque causa, ut res ipsa perficiatur, ad ferendam legem fermo descendat. Quinquies mille & quadraginta sint ob commoditatem numeri huius agricolae, quique pro finibus depugnent. ager autem & ha-

- τὰ μέρη διανεμηθέντων, γενόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξὺν νομῇ. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω μετὰ δὲ ταῦτα, τρία τὸν αὐτόν. πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε, καὶ μέχρι τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμοῦ τόγχε τοσοῦτον πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοικέναι τὸν
- p.** ἀριθμὸν, καὶ τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώ-
73⁸ τatos ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλισα
a. διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτημένον. ὁ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πά-
σας τομὰς εἴληχεν· ὁ δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχι-
λίων, εἰς τε πόλεμον καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμ-
βόλαια καὶ κοινωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ
πλείους μιᾶς δεουσῶν ἐξήκοντα δύναιτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν,
- b.** ξυνεχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα. ταῦτα μὲν οὖν δὴ
καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προσ-
τάτῃ λαμβάνειν. ἔχει γὰρ οὖν οὐκ ἄλλως ἢ ταύτη. δεῖ δὲ
αὐτὰ ρηθῆναι τῶνδ' ἕνεκα κατοικίζοντι πόλιν. οὐτ' ἂν καινὴν
ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ, οὐτ' ἂν παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευά-

bitationes similiter in partes easdem distribuuntur, ut vir & portio distributione convenient. & imprimis duas in partes totius numeri partitio fiat, deinde in tres: licet & in quatuor, & in quinque, & usque ad decem deinceps. Oportet certe omnem legislatorem tantum de numeris intelligere, ut quis qualisque numerus singulis civitatibus commodissimus sit, non ignoret. dicamus autem, eum numerum aptiorem esse, qui plurimas, & praesertim deinceps ordine dispositas, in se ipso distributiones recipit. neque enim omnis numerus omnes in omnia sectiones habet. sed quinquies millium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad conventa omnia, societates, tributa, distributiones, non in plures, quam unam de sexaginta, partes incidi potest: ab una autem ad decem usque continuas. Verum per otium haec illis solide perspicenda, quibus lege res ista commissa sit. Atque haec non aliter, quam ita, se habent. dicenda haec sunt huius rei gratia illi, qui civitatem condit. nempe sive ab initio novam fundet, seu ve-

ζηται, περι θεῶν τε καὶ ἱερῶν ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάσσοις
 ἰδρύσθαι δεῖ, καὶ ὧν τινῶν ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων,
 οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων, ὅσα ἐκ Δελφῶν, ἢ Δω-
 δώνης, ἢ παρ' Ἀμμωνος, ἢ πινες ἐπείσαν παλαιοὶ λόγοι, **c.**
 ὀπιθὴ τινὰς πείσαντες, Φασμάτων γενομένων, ἢ ἐπιπνοίας
 λεχθεῖσθαι θεῶν· πείσαντες δὲ, θυσίας τελεταῖς συμμίκτους
 κατεσχέσαντο, εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους, εἴτ' οὖν Τυρρήνικας,
 εἴτε Κυπρίας, εἴτ' ἄλλοθεν ἔθεντο· καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιού-
 τοις λόγοις Οἴημας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς,
 τεμένη τε τούτων ἐκάσσοις ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτη τὸ
 μικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἐκάσσοις **d.**
 θεῶν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἦρα ἀποδοτέον. ἐν δὲ τῇ τῆς
 γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσή-
 κοντα ἀποδοτέον ὅπως ἂν ξύλλογοι ἐκάσων τῶν μερῶν κατὰ
 χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας, εἰς τε τὰς χρεῖας
 ἐκάσας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι, καὶ φιλοφρονῶνται τε
 ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν, καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν οὐ

terem dissipatamque restituat, circa Deos & sacra, quaecunque
 singulis in civitate constitui decet, & a quibuscunque Diis vel
 daemonibus nominari, nemo mentis compos innovare illa co-
 nabitur, sive ex Delphis, aut Dodone, aut Hammone accepta
 sunt, vel prisca quadam fama per visiones inspirationesque Deo-
 rum sunt asserta: quibus approbatis, veteres sacra solemnita-
 tibus mixta constituerint, sive ab indigenis orta, sive Tyr-
 rhena dicantur, sive Cypria, sive undecunque volueris, &
 his sermonibus famam traditam simulacraque consecrarint, aras
 quoque & templa, sacrosque horum singulis lucos, statuerint. In
 his singulis omnibus nec minimum quid legum conditor inno-
 vabit, sed Deum partibus singulis, vel daemonem, vel heroem
 aliquem tribuet. Et in agrorum distributione primis lucos agros-
 que eximios, & consentanea omnia, dedicabit, ut singularum
 partium coetus, statutis facti temporibus, & facultatem sui fa-
 cilis ad quoslibet usus exhibeant, & sacrificando alter alterum
 benigne accipiant: unde & domestici fiant invicem, seque

e. μείζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν, ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ Φῶς ἀλλήλοισ ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις, ἀλλὰ σκότος, οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας, οὐτ' ἀρχῶν, οὔτε δίκης ποτὲ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι. δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα, ἐν πρὸς ἓν, τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μῆτε αὐτὸς κίβδηλος ποτὲ φανεῖται ὄψωσιν, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀληθῆς ἀεὶ, μῆτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσει.

- P. ἢ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς
739
a. τῶν νόμων κατασκευῆς, ἀθήνης οὔσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα τοπρῶτον ποιήσειεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένων καὶ πειρωμένων φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκείσθαι πρὸς τὸ βέλτισον. τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδέξαιτο αὐτήν, διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτη μὴ τυραννοῦντι. τόδ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ
b. εἰπόντα αἵρεσιν ἐκάσῳ τῶ τῆς συνοικίσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ταυτὴν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώ-
την πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην τὴν δὲ αἵρεσιν Κλει-

cognoscant. quo quidem nihil civitati melius, quam videlicet ut cives invicem seque cognoscant. Ubi enim non lux inter cives est in eorum moribus, sed tenebrae, ibi nec honores pro dignitate, neque magistratus recte dabuntur, neque ius suum cuique tribui poterit. Nihil est autem, si unum uni conferas, in quo maius studium in omnibus civitatibus ponere quisque debeat, quam in hoc, ut nec ipse adulterinus esse unquam cuiquam videatur, sed simplex semper ac verus: nec alius ipsum talis fraudet. Verum iactus, qui modo sequitur in ipsa legum positione, sicut in tessera, ut proverbium habet, a sacro cum insolitus sit, forte primum mirari auditorem faciet. cogitanti tamen atque experto videbitur, secundo loco optime sic civitas institui. Fortasse quispiam ipsam non suscipiet, quia legislator more tyrannico in ferendis legibus non utatur. Recte sane agetur, si optima respublica, & secunda, & tertia proponatur, deturque optio cuique, arbitrato suo quamlibet electuro. Id nunc similiter nos agamus. & cum primam

νία τε ἀποδιδοῦμεν τανῶν, καὶ εἴ τις ἄλλος ἂν δήποτε ἐβελή-
σειεν, ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθῶν, κατὰ τὸν ἑαυ-
τοῦ τρόπον ἀπονεύμασθαι τὸν Φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ πατρί-
δος. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστὶ καὶ πολιτεία, καὶ νόμοι
ἀριστεί, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίννηται κατὰ πᾶσαν **c.**
τὴν πόλιν ὅτι μάλιξ. λέγεται δὲ ὡς οὕτως ἐστὶ κοινὰ τὰ Φί-
λων. τοῦτ' οὖν εἴτε που γῶν ἐστὶν, εἴτ' ἔξαι ποτὲ, κοινὰς μὲν
γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ δὲ χρήματα ξύμ-
παντα καὶ πάση μηχανῇ τὸ λεγόμενον ἰδίου πανταχόθεν ἐκ
τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται. μεμηχανῆται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ
τὰ Φυσεὶ ἴδια, κοινὰ ἀμηγέπη γεγονέναι ὄλον, ὄμματα καὶ
ὄτα καὶ χεῖρας, κοινὰ μὲν ὄραν δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράτ-
τειν, ἐπαινεῖν τε αὖ καὶ ψέγειν καθ' ἕν ὅτι μάλιξ ξύμπαν- **d.**
τας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, χαίροντας καὶ λυπουμένους· καὶ κατὰ
δύναμιν αἵτινες νόμοι μίαν ὅτι μάλιξ πόλιν ἀπεργάζονται,
τούτων ὑπερβολὴ πρὸς ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος,
ὀρθότερον οὐδὲ βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὲ τοιαύτη πόλις, εἴτε

virtute rempublicam, secundamque & tertiam exposuerimus,
Cliniae optionem demus, & cuique volenti, haec suo more de-
ligere, patriaeque suae, quod sibi placet, tribuere. Prima igitur
civitas est, & respublica, legesque optimaе, ubi quam maxime
per universam civitatem priscum illud proverbium locum ha-
bet, quo fertur vere, Amicorum omnia esse communia. Cer-
te in hoc praecipue virtutis erit terminus, quo nullus poni
rectior poterit, si alicubi videlicet aut fit istud, aut unquam
fiet, ut communes mulieres sint, communes & liberi, com-
munis quoque omnis pecunia; omnique studio, quod proprium
dicetur, undique e vita remotum sit: usque adeo, ut ea etiam,
quae propria singulis natura sunt, communia quodammodo
fiant: ut & oculi, & aures, & manus communem in usum cer-
nere, audire, agere videantur: laudentque & vituperent eadem
similiter omnes, eisdem rebus gaudentes, eisdemque dolentes:
ac denique pro viribus sub his legibus vivant, quae unam
quam maxime civitatem efficiunt. Talem utique civitatem sive

- που θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείονες ἑνὸς, οὕτω διαζῶντες εὐφραίνόμενοι κατοικοῦσι. διὸ δὴ παράδειγμά γε πο-
- c. λιτείας οὐκ ἄλλη χρῆ σκοπεῖν ἄλλ' ἐχομένους ταύτης, τὴν ὅτι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως, ἀθανασίας ἐγγύταται καὶ ἡ μὲν, δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, εἴαν θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανοῦμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέγομεν, καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην. νεμιάσθων μὲν δὴ πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας· καὶ μὴ κοινῇ γεωργοῦντων. ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεί-
- p. ζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσίν τε καὶ τροφήν καὶ παιδευσιν εἰρη-
- 740 a. ται. νεμέσθων δ' οὖν τοιαῦδε διανοίῃ πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην, νομίζειν μὲν κοινῇ αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπόσης· πατρίδος δὲ οὐσης τῆς χώρας, θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μητέρα παιδῶν· τῷ καὶ δέσποιναν, θεὸν αὐτὴν οὔσαν, θνητῶν ὄντων γεγονέναι. ταυτὰ δ' ἔχει διανοήματα καὶ περὶ τοὺς ἐγχωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμο-
- b. νας. ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχει, τάδε προσδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τανῦν ἡμῖν ἐξίαι

Dii alicubi, sive Deorum filii una plures habitent, ita viventes eamque servantes, omni certe referti gaudio vivunt. Quapropter reipublicae exemplar non alibi considerare oportet, sed hac inspecta, talem maxime pro viribus quaerere. Ea vero, quam hic nos aggressi fumus, si fiat, proxime quodammodo ad immortalitatem accedet: ac si non primo, saltem secundo loco erit. sed de tertia postea, si voluerit Deus, determinabimus. Nunc vero, quaenam haec sit, & quo pacto talis fiat, consideremus. Primum igitur domos agrosque fortiantur, nec agros communiter colant. nam maius hoc est, quam haec generatio, nutritioque, & educatio ferre possit. sed hac mente ita distribuant, ut putent singuli, sortem suam toti civitati esse communem. quippe cum ea regio patriae sit, magis eam colere debent, quam filii matrem. haec enim, cum Dea sit, domina mortalium est. Idem quoque de indigenis tam Diis, quam daemionibus, est censendum. Sed ut haec sic omne per tempus du-

διανεμηθεῖσαι τὸν ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μὴτέ τι πλείους γίνεσθαι μὴτέ τι ποτὲ ἐλάττους. ᾧ δ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦτον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, ὁ λαχὼν τὸν κληρὸν, καταλείπεται ἀεὶ ταύτης τῆς οἰκίσεως ἕνα μόνον κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παιδῶν, ὃν ἂν αὐτῷ μά- λιξα εἴη φίλον, διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως, τῶν τε ζώντων, καὶ ὄσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν c. τότε χρόνον ἔχη τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἕνός γίγνωνται, θηλείας τε ἐνδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθισθόμενον ἀρρένας τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπη τῶν πολιτῶν, τοῦτοις υἱεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιξα ἔαν δέ τισιν ἐλλείπωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπιγονοὶ γίγνωνται θήλειαι, ἢ τινες ἀρρένες ἐκάστων, ἢ καὶ τούναντίον ὅταν ἐλάττους ᾧσι, παιδῶν ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἦν ἂν d. θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη τί χρῆ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, ποριζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιξα, ὅπως αἱ πεντακισχίλια καὶ τετραράκοντα οἰκίσεις ἀεὶ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ πολλαί. καὶ

rent, danda opera est, ut, quot nunc foci numero distributi sunt, totidem semper futuri sint, neque plures unquam, neque pauciores. Quod ita firmiter in omni civitate fiet, si sortem nactus quisque, semper unum de filiis suis tantum, quem malit, domus ipsius heredem relinquat & successorem, cultoremque Deorum & civitatis, & generis & viventium, & defunctorum. ex reliquis autem filiis, si plures uno sibi nati sunt, feminas quidem secundum legem, quae fancietur, collocet: mares autem civibus illis, quibus filii non sunt, adoptione committat, maxime quidem per gratiam. si vero gratiae quosdam deficiant, aut si plures vel mares, vel feminae, singulis nascantur, aut contra si pauciores, cum mulieres forte foecundae non fuerint, de omnibus istis maximus praestantissimusque magistratus, quid fieri oporteat, diligenter consideret: viamque omnino inveniat, sive abundet filiorum foetura, sive deficiat, ut quinquies mille & quadraginta habitationes solummodo sem-

γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὐρους εἶη γένεσις, καὶ τοῦναντίον ἐπιμέλειαὶ καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσὶ, τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νοουθετήσῃ πρεσβυτῶν περὶ νέους

e. διὰ λόγων νοουθετητικῶν ἀπαντᾶσαι, δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν. καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος, ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα οἰκῶν γίγνηται, ἐπίχυσις δ' ὑπερβάλλουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοικοῦντων ἀλλήλοις ξυμβαίνει, καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιὸν ποῦ ὑπάρχει μηχανήμα, ὃ πολλάκις εἶπομεν, ἐκπομπὴ ἀποικιῶν φιλῆ γιγνομένη παρὰ φίλων, οἳ ἂν ἐπιτήδειον εἶναι δοκῇ. εἰάν τ' αὖ καὶ τοῦναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῦμα

p. κατακλυσμὸν φέρον νόσων, ἢ πολέμων φθορὰ, ἐλάττους δὲ
74ⁱ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένωνται, ἐκόν-
a. τας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν, νόθη παιδεία πεπαιδευμένους· ἀνάγκη δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι. ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραυεῖν, λέγοντα, ὧ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοίότητά

per maneant. Multae autem sunt viae. nam & prohiberi procreatio, quibus nimis affluit, potest: & contra, cum opus est, ut augeatur, curari: ac vel honore, vel dedecore, monitionibusque fenum ad iuvenes, licet ad eam homines adhortari. Denique hinc omnis defectus oritur & inopia, cum quinquies millium & quadraginta domorum numerus non servatur. Quod si ob nimium in procreandis liberis studium sic aucta sit civitas, ut numeri modum excedat, atque ita inopia rerum prematur, vetus illud repetatur consilium, quod saepe iam dictum est, ut colonia mittatur cara a caris, quo commodius agi posse videbitur. Si vero contra morborum lues bellorumve calamitas veluti quadam illuvione ita devastaverit civitatem, ut multo pauciores statuto numero superstites sint, sponte quidem alicubi cives, adulterina educati disciplina, suscipiendi non sunt. necessitatem autem nec Deus, ut dicitur, coget. Praesentem igitur orationem existimemus hunc in modum nostrorum auribus insonare: O virorum omnium optimi, similitudinem &

καὶ ἰσότητα, καὶ τὸ ταυτὸν καὶ ὁμολογούμενον τιμᾶντες
κατὰ φύσιν μὴ ἀνίστε κατὰ τε ἀριθμὸν καὶ πᾶσαν δύναμιν
τῆν τῶν καλῶν καὶ γαλῶν πραγμάτων. καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν **b.**
ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρη-
μένον εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τοπρῶτον
ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσγητε, τῶ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῶ
πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κληῖρον, ὢν θεός,
ὑμῖν ξύμμαχος, οὔτε ὁ νομοθέτης. νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῶ
ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦ-
σθαι τὸν ἐθέλοντα, ἢ μὴ κληροῦσθαι ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς **c.**
ἱερᾶς οὐσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν εὐ-
χὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις· καὶ
μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον, ὢν ἔλαχεν οἰκο-
πέδων ἢ γηπέδων, τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθῃ.
γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θεήσουσι κυπαριττίνας μνήμας
εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας· πρὸς τούτοις δ'
ἔτι, φυλακτῆρια τούτων ὅπως ἂν γίγνηται, καταθήσουσιν ἐν

aequalitatem, quodve idem est & consentiens, honorate se-
cundum naturam: neque id unquam transgrediamini, sive se-
cundum numerum, sive secundum potentiam bonarum rerum
atque pulchrarum. & nunc quidem inprimis per omnem vi-
tam numerum, quem praediximus, conservate. deinde census
modum, quem ab initio mediocrem sortiti estis, ne contemna-
tis, emendo invicem & vendendo. alioquin neque Deus ipse,
fortis distributor, neque legis conditor vobis favebit. Nunc
enim primum refragantibus lex praecipit, hoc praedicens, ut, si
arrideat, fortiantur, sin minus, discedant: perinde ac si regio
ipsa inprimis Diis omnibus sit sacrata, deinde sacerdotes omnes,
tam mulieres, quam viri, precaturi sint primis in sacris, se-
cundisque, & tertiis, ut & emtor & venditor domiciliorum &
praediorum, quae sortiti sunt, quae in his perpeti convenit,
patiantur. Scribent autem in sacris ad posteritatis instructionem
cupresslea monumenta: praeterea, ut ista serventur, eorum cu-
stodiam magistratui illi committent, qui acutissime videtur in-

- d. ταῦτη τῶν ἀρχῶν ἥτις ἀν' ὀξέτατον ὄραϊν δοκῆ' ἰν' αἱ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγαὶ γιγνόμεναι μὴ λαιθάνωσιν αὐτούς· ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταπτόμενον ἀγαθὸν ὃν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἐπομένην κατασκευὴν προσλαβὼν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν, οὐδεὶς εἴσεται ποτὲ, κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπεικὴς ἔθεσι γενόμενος. χρη-
- e. ματισμὸς γὰρ οὐτ' ἔνεσι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τε αὐτῇ, μὴδὲ δεῖν μὴδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μὴδενὶ μὴδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδισος λεγομένη βιανασία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μὴδὲ τοπαράπαν ἀξιούσιν ἐκ τῶν τοιούτων. ξυλλέγειν χρήματα. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἔπεται πᾶσι τούτοις, μὴδ' ἐξεῖ-
- P. ναι χρυσὸν μὴδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μὴδένα μὴδενὶ ἰδιώτῃ.
- 742 a. νόμισμα δ' ἔνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν ἦν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὀπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων, μισθοῦς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὢν ἔνεκα φαμὲν τὸ νόμισμα κτητέον, αὐτοῖς μὲν ἐν-

spicere; ne lateat eos, si qua forte praeter rationem hanc commercia fiant, sed quicumque legi ac Deo non obtemperat, puniatur. Atqui quantum bonum fit, quomodo praecipitur omnibus rebus publicis, si modo paruerint, ordinem & apparatus adducens, secundum antiquum proverbium, nullus unquam praevidus intelliget, sed expertus dumtaxat & aequis moribus praeditus. Quaestus in hac civitate non multus. neque enim oportet in ea, neque licet, illiberali quaestui quemquam incumbere, neque mechanicum illud & infame quaerere lucrum, quod mores generosos inquinat: neque existimare, ullo pacto vilibus ex rebus & turpibus pecunias cumulandas. Accedit ad haec & alia lex, quae iubet, ne quis privatus vel aurum habeat, vel argentum. Sed quia nummis opus est quotidianae commutationis gratia, quae inter artifices & huiusmodi ferme est necessaria, cum mercenariis, & servis, & colonis merces aliqua debeatur: idcirco nummos habere concedimus tales, ut apud

τιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα, ἕνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷον πρεσβειῶν, ἢ καὶ τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δ' ἂν ἄρα ποτὲ **b.** ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παραιτησάμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω νόμισμα δὲ ἂν ποτε ἔχων ξενικὸν οἷκαδὲ ἀφίκηται περιγεγόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. ἰδιούμενος δ' ἂν τι φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω, καὶ ὁ ξυνειδῶς καὶ μὴ φράζων, ἄρᾳ καὶ ὄνειδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔσω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις, μὴ ἐλάττωνι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα, μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τοπαράπαν μηδ' ἡγνισοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μὴ τις πισεύει· μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἔξοδον μὴ ἀποδιδόναι τοπαράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον. ταῦτα δ' ὅτι βέλτιλα ἐστὶ πόλει ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἂν τις σκοπῶν, ὁρθῶς ἂν αὐ-

eos quidem habeantur in pretio, a ceteris vero gentibus contemnantur. At vero cum bella saepe gerenda sint, & peregre proficiscendum, quando ad externas gentes legati nuntiique mittuntur, necesse est, ut civitas semper communem Graeciae monetam possideat. Si qua vero necessitas privatum peregre proficisci coegerit, magistratuum venia proficiscatur. reversus autem, si peregrinis nummis abundat, cum civitatis nummis eos commutet, civitatique restituat. quod si quis occultare eos, & in privatum usum convertere deprehensus fuerit, publicum fiat, quod occultabat. conscii autem, qui non accusaverunt, maledictis atque opprobriis una cum illo subiiciantur: atque etiam non minore multa puniantur, quam allatus peregre nummus fuerit. Nemini praeterea aut dare dotes, aut accipere liceat: neque pecuniam deponere apud eum, cui non fidei, neque foenerare: liceatque, si quis in foenus acceperit, nec usuram, nec fortem reddere. Haec autem civitati optima esse, sic recte quispiam iudicabit, si ad praecipuam ipsam recti le-

- d. τὰ διακρίνοι ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἰεὶ καὶ τὴν βούλησιν. ἔσι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φημὲν, οὐχ ἤνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαῖεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν ἢ νοῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅτι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀγύρια, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἀρχουσάν ὅτι πλείω προσδεῖν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονεστάτην τὸν γε ὀρθῶς νομοθετοῦν.
- e. τὰ. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔσι γίνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατὰ. τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐτ' ἂν βούλοιτο, ματαίαις βουλήσεις, οὐτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαιμόνας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίνεσθαι. τούτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἂν. πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς, ἀδύνατον οὖς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι. λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακὸς τις κέρητ' ἂν. εἰ δ' ἔσι τούτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς
- 743
a. ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίνεσθαι, μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα. ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως,

gumlatoris semper referat voluntatem. Nam viri civilis mentem habentis non ea voluntas est, ut nos asserimus, quam in legumlatore optimo esse debere multi affirmant, ut quam maximam & ditissimam esse velit civitatem, auro & argento refertam, ac terra marique plurimum dominantem. quibus addunt, ut quam optimam etiam ac felicissimam esse velit, si recte leges laturus est. Sed horum quidem alia fieri possunt, alia minime: possibilia igitur volet fundator legum, impossibilia nec volet. nam vana esset cupiditas, neque aggredietur. Felices ergo & probos esse, quae simul necessario ferme fieri solent, volet quidem. divites autem valde, simulque probos esse, impossibile. Dico autem divites, ut multi existimant, asserentes eos esse divites, qui pauci e multis pecunias plurimas possident, quas etiam posset malus quilibet possidere. Quod si ita est, nunquam ego his concedam, divitem revera esse felicem,

καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως, ἀδύνατον. τί δὴ; Φαίη τις
 ἂν ἴσως. ὅτι, Φαίμεν ἂν, ἢ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτῆσις
 πλέον ἢ διπλασια ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνου· τὰ τε ἀναλώ-
 ματα, μήτε καλῶς μήτε αἰσχροῦς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι,
 τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθέλοντων δαπανᾶσθαι διπλασίως
 ἐλάττωα. οὐκοῦν ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλασίων μὲν χρημάτων, **b.**
 ἡμίσειον δὲ ἀναλωμάτων, ὁ τὰ ἐναυτῖα τούτων πράττων,
 γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. εἰ δὲ ὁ μὲν ἀγαθός, τούτων, ὁ δὲ οὐκ
 ἀγαθός, ὅταν ἢ Φειδωλός· τότε δὲ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθός
 δὲ (ὅπερ εἶρηται τανῦν) οὐδέποτε. ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδί-
 κως λαμβάνων, καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλίσκων,
 πλούσιος, ὅταν καὶ Φειδωλός ἢ· ὁ δὲ πάγκακος, ὡσταπολλὰ
 ἂν ἄσματος, μάλα πένης. ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ, καὶ **c.**
 κτώμενος ἀπὸ τῶν δικαίων μόνου, οὐτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ
 βραδύως ἂν ποτε γένοιτο, οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος
 ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ
 ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαίμονες. ἡμῖν δὲ ἢ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐν-

nisi etiam bonus fit. fieri vero non potest, ut divitiis aliquis
 simul praestet, & probitate. Cur ita? forte quispiam dixe-
 rit. Quia, dicemus, acquisitio tam iniuste, quam iuste, facta,
 plus quam duplo eam superat, quae solummodo iuste fit: &
 impendia, quae nec honeste nec turpiter impenduntur, duplo
 minora sunt illis, quae honesta sunt, honesteque impenduntur.
 Nunquam igitur illo, qui duplo plus acquirit, & dimidio minus
 erogat, ditior is erit, qui contra facit. est autem alter istorum
 probus, alter non malus quidem, quando dumtaxat parcus
 est, nonnunquam vero malus omnino: bonus autem, ut modo
 diximus, nunquam. nam qui & iuste pariter & iniuste pecunias
 cumulat, neque iuste impendit neque iniuste, dives fit, quando
 est parcus. sed qui omnino malus, quoniam ut plurimum ne-
 pos & prodigus est, valde pauper fit. At qui honeste expen-
 dit, & iuste solum acquirit, neque facile divitiis excellet un-
 quam, neque premetur inopia. Recte itaque sermo noster as-
 ferit, valde divites, bonos viros non esse. quod si boni non

- ταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέζονται ἔσονται, καὶ ὅτι μάλις αἰλλήλοισ Φίλοι. εἶεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολῖται Φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοισ εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι,
- d. ἀλλ' ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισαι. λέγομεν δὴ μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ' αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων, μηδὲ βροσκημάτων αἰσχυρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει καὶ τούτων ὀπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν ὧν ἔνεκα πέφυκε τὰ χρήματα. ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· ἃ χάρις γυμνασικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀξία λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρῆ τελευταῖον τιμᾶν. ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἀπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἢ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σῶματος δὲ, μέση πρώτη δὲ, ἢ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἡν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δὲ τις τῶν προσταττομένων ἀυτόθι

funt, felices quoque non erunt. Nobis autem legum huc san-
ctio respicit, ut felicissimi cives sint, ac maxime inter se amici.
qui sane amici nunquam erunt, si, mutuis iniuriis vexati, plu-
rimis litigando uti cogantur iudicii: sed, si quam minima haec
sint atque paucissima. Quapropter oportere dicimus nec aurum
nec argentum esse in civitate, neque quaestum insuper mul-
tum in mechanicis operibus, cauponationibusque, & foenore,
nec ex pecoribus turpibus: sed ab his, quae agricultura offert
ac praebet: atque hoc ita, ut quaestus non cogat ea negligere,
quorum causa quaeruntur pecuniae. haec vero anima & cor-
pus sunt: quae absque gymnastica, & alia disciplina, nullius
pretii unquam erunt. Quare pecuniarum cura, ut saepius iam
dictum est, ultimum honoris teneat locum. Quippe cum tria
sint omnia, in quibus homines studium ponunt, ultimum ac
tertium est, si recte habeatur, pecuniae studium: medium cor-
poris: animi primum. Atqui haec ipsa, quam nunc condimus,
respublica, si honores ita distribuit, recte disponitur. Si qua

νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται p.
 ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγείας καὶ τοῦ σωφροεῖν, οὐκ ἔρ- 744
 ᾄδως ἀναφανεῖται τιθέμενος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαί- a.
 νεσθαι χρὴ τὸν νομοθέτην, τί τε βούλομαι, καὶ, εἴ μοι ξυμ-
 βαινει τοῦτο, ἢ καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ. καὶ οὕτω τάχ'
 ἂν ἴσως ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι, καὶ τοὺς ἄλ-
 λους ἀπαλλάττοι κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἓνα ποτέ. ὁ
 δὲ λαχὼν κερτήσῃω, φαιμέν, τὸν κληῖρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἰ-
 ρήκαμεν. ἦν μὲν δὲ καλὸν καὶ τάλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα ἓνα h.
 ἕκαστον, ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν. ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνατὸν, ἀλλ'
 ὁ μὲν τις πλείω κερτιμένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ δ' ἑλάτ-
 τονα, δεῖ δὲ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότη-
 τος ἕνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί τε καὶ εἰσ-
 φορὰ καὶ διανομαί, τὴν τῆς ἀξίας ἐκάστοις τιμῆν, μὴ κατ'
 ἀρετὴν μόνον τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ, μήτε κατὰ
 σαμᾶτων ἰσχὺν καὶ εὐμορφίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλοῦτου
 χρήσιν καὶ πενίαν, τὰς τιμὰς τε καὶ ἀρχὰς ὡς ἰσαίτατα, c.

autem, quae in ea statuitur, lex, aut temperantiae sanitatem corporis, aut sanitati & temperantiae divitias antepōnit, non recte posita esse videtur. Saepius itaque legislator protestari debet, quid ipse velit, quid, si contigerit, bene succedet. Sin minus, instituti sui spes eum frustrabitur. atque ita forsitan & ipse a ferendarum legum onere & sese, & ceteros, vindicabit: aliter nullo modo. Qui ergo partem suam fortitus est, eam, qua diximus conditione, possideat. Probe autem fieret, si cetera omnia, quae veniunt in coloniam, aequaliter possiderent. cum autem fieri id non possit, sed alius veniens plus habebit pecuniae, alius minus: multorum & aequalitatis in civitate temporum opportunitatumque causa, opus est, ut inaequales in ea census constituantur: ut magistratus, vestigalia, distributio- nesque secundum dignitatem singuli, non solum suae maiorumque virtutis, aut formae aut virium corporis, verum etiam secundum divitiarum & paupertatis usum, quoad fieri potest, aequaliter, videlicet inaequali quidem portione, sed facile coae-

- τῷ ἀνίσῳ, ἑυμέτρῳ δὲ, ἀπολαμβάνοντες, μὴ διαφέρωνται τούτων χάριν τέτταρα μεγέθη τῆς οὐσίας τιμήματα ποιῆσαι χρεῶν πρώτους καὶ δευτέρους, καὶ τρίτους καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμασιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι, καὶ ὅταν πλουσιώτατοι ἐκ πενήτων, καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι, μεταβαίνωσιν
- d. εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖς τίμημα. τὸδε δ' ἐπὶ τούτοις αὖ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθεῖν ὡς ἐπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, Φαμέν, τῆ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεβεξούση (ὃ διάσασιν ἢ εἰσὶν ὀρθότερον ἂν εἶη κεκλήσθαι) μῆτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρὰ τισι τῶν πολιτῶν, μῆτ' αὖ πλουσιον ὡς ἀμφοτέρᾳ τικτόντων ταῦτα ἀμφοτέρα. νῦν οὖν ὅρου δεῖ τούτων ἕκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔσω δὴ πενίας
- e. μὲν ὅρος, ἢ τοῦ κλήρου τιμῆ, ὃν δεῖ μένειν, καὶ ὃν ἀρχῶν οὐδεὶς οὐδενὶ ποτὲ περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων κατὰ τὰ αὐτὰ οὐδεὶς ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῆ. μέτρον δὲ αὐτῶν δέμενος ὁ νομοθέτης, διπλάσιον ἑάσει τούτου κτᾶσαι καὶ τριπλάσιον, καὶ μέχρι τετραπλασίου. πλείονα δ' ἂν

quabili, accipientes, nequaquam contendant. Horum causa quatuor magnitudine differentes honorum census fieri oportet: Primos, Secundos, Tertios, & Quartos, aut quibusvis aliis nominibus appellatos: ut alii eodem in censu permaneant, alii ditiores pauperioresve facti, in censum sibi convenientem transeant. Ad haec legis figuram, quae sequitur, ego ponam. Nempe oportere dicimus, ut in civitate, quae summi morbi expers futura sit, quod diffidium aut seditionem rectius appellarim, nec extrema in aliquibus civium inopia sit, nec ingentes divitiae. nam utraque illa ab utrisque his pariuntur. quare oportet, ut a legislatore utriusque terminus statuatur. Sit itaque paupertatis terminus, census fortis, quam stabilem esse oportet, quamve minorem alicui esse nec magistratus ullus patitur, nec alius quisquam, cui curae sit virtus. Cum legislator his mensuram suam praescripserit, duplum ad hanc & triplum & quadruplum haberi permittet, plura vero si quis ha-

τις κτῆται τούτων εὐράων, ἢ δοθέντων ποθὲν, ἢ χρηματισά-
 μενος, ἢ τιμὴ τύχη τριαύτη κτησάμενος ἄλλη, τὰ περιγιγνώ-
 μενα τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι θεοῖς ἀπο-
 νέμων, εὐδοκίμος τε καὶ ἀζήμιος ἂν εἴη ἂν δέ τις ἀπειθῆ
 τούτῳ τῷ νόμῳ, Φανεῖ μὲν ὁ βουλευόμενος, ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσι
 ὁ δὲ, ὄφλων, ἄλλο τοσοῦτον μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτή-
 σεως, τὰ δ' ἡμίσεια τῶν θεῶν. ἢ δὲ κτῆσις, χωρὶς τοῦ κλή-
 ρου, πάντων πᾶτα ἐν τῷ Φανερῷ γεγραφῶ παρὰ Οὐλαξίην
 ἄρχουσι, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ ὅπως ἂν αἱ δικαί περι-
 πάντων ἴσαι εἰς χρήματα ῥαδιαί τε ᾧσι καὶ σφόδρα σαφεῖς. **b.**
 Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἰδρύσθαι δεῖ τῆς
 χάρας ὅτι μάλισα ἐν μέσῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα πρόσφορα πόλει
 τῶν ὑπαρχόντων ἔχουτα τόπον ἐκλεξάμενον ἂ νοῆσαι τε
 καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπόν. μετὰ δὲ ταῦτα, μέρη δώδεκα δι-
 λείσθαι, θέμενον Ἐσίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν,
 ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα κύκλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώ-
 δεκα μέρη τέμνειν τὴν τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χά-
 ραν. ἴσα δὲ δεῖ γίγνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη, τῷ τὰ μὲν ἀγα- **c.**

beat five reperta, seu donata, five quaestu parta, seu quavis
 alia fortuna huiusmodi comparata: si omne, quod superest, ci-
 vitati & Diis civitatis tutoribus dederit, indemnis & laudabilis
 fit. sin autem legi non obtemperaverit, quisquis hoc detulerit,
 dimidium consequatur: ille autem aequali suorum bonorum par-
 te mulctetur: pars autem dimidia Deorum esto. Quaecunque
 vero possident ultra sortem, apud magistratum, horum custo-
 dem a lege constitutum, aperte scribantur, ut omnia de pe-
 cuniis iudicia facilia sint, & valde clara. Post haec urbs pri-
 mum in medio regionis, quoad fieri potest, condatur, in loco,
 qui cetera quoque civitatis habeat commoda: quae nec intel-
 lectu, nec dictu difficilia sunt. deinde in partes duodecim par-
 titio fiat, ut Vestae prima, Iovique, & Palladi consecretur, ea-
 que pars circulo circumducatur: a quo & universam regionem
 & urbem partes duodecim partiantur. quae quidem ita aequa-
 les fiant, ut agri foecundi minores sint, infoecundi maiores.

- Δῆς γῆς εἶναι σμικρὰ, τὰ δὲ χεῖρονος, μείζω. κλήρους δὲ
 διελεῖν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίους. τούτων τε αὖ
 δίχα τεμεῖν ἕκασον· καὶ συγκληρῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ'
 ἐγγυὲς καὶ τοῦ πόρρω μετέχοντα ἑκάτερον τὸ πρὸς τῇ πόλει
 μέρος, τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις, εἷς κλήρος· καὶ τὸ δεύτερον
 d. ἀπὸ πόλεως, τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ· καὶ τᾶλλα οὕτω πάν-
 τα. μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λε-
 γόμενον φαυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους
 τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ δεῖ
 καὶ τοὺς ἀνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα
 ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συταξάμενον, ἀπογραφῆς πάν-
 των γενομένης. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα
 κλήρους δέντας, ἐπονομάσαι καὶ καθιερῶσαι τὸ λαχόν μέρος
 e. ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι. τέμνειν δὲ αὖ
 καὶ τὰ τῆς πόλεως δώδεκα τμήματα τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ
 καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκασον οἰ-
 κήσεις, τὴν τε ἐγγυὲς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων. καὶ

Sortes vero quinquies mille & quadraginta scindantur, quarum
 bipartito quaelibet dividatur. confortiri quoque oportet portio-
 nes duas, quarum utraque remotioris & propinquioris fit par-
 ticeps: ita ut pars urbi proxima cum remotissima parte fors
 una stet: secunda quoque ab urbe, cum secunda a remotissima:
 ceteraque omnia eodem pacto. Danda etiam opera est, ut in
 geminis his partitionibus, quod modo de foecunditate regionis
 & infoecunditate diximus, peragatur: ut videlicet in eis mul-
 titudine & paucitate distributionis aequatio fiat. Quin etiam
 dividere in partes duodecim vicos oportet, quemadmodum &
 cetera bona, omnium prorsus aequalitate servata, omniaque
 describere. Deinde duodecim sortes Diis duodecim attribuere:
 & partem quamlibet fortis participem suo consecrare Deo, tri-
 bumque ipsam vocare. Sed & duodecim urbis membra, sicut
 in reliqua regione factum est, sigillatim in habitationes duas di-
 videnda sunt: unam quidem circa medium, circa extremum
 alteram. Et habitationis quidem ordo hunc habeat finem. Illud

τὴν μὲν κατοίκησιν οὕτω τέλος ἔχειν. ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιούτῳ
 ἐπὶ χρῶν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ
 ἂν ποτε εἰς τοιοῦτους καιροὺς συμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ
 λόγον οὕτω ξύμπαντα γενόμενα· ἀνδρας τε οἳ μὴ δυσχε- p.
 ρανούσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά 746
 τε ἔχοντες ταυτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς, καὶ παιδῶν a.
 γενέσεις ὡς εἰρήκαμεν ἐκάστοις, καὶ χρυσοῦ σερόμενοι, καὶ
 ἐτέρων, ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν
 νῦν εἰρημένων. ἐπὶ δὲ χώρας τε καὶ ἄσπεος, ὡς εἰρήκαμεν, με-
 σότητας τε καὶ ἐν κτήλων οἰκίσεις πάντη σχεδὸν οἷον ὄνειρατα
 λέγων, ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινα πόλιον καὶ πολίτας.
 ἔχει δὲ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινα τρόπον εἰρημένα. χρῆ δ' b.
 ἐπιναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιαῦτα πάλιν, ἄρα ἡμῶν ὁ
 νομοθετῶν φράζει τόδε, Ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι,
 μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ
 διεξέρχεται τινὰ τρόπον. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἐκάστοις τῶν μελλόν-
 των ἔσεσθαι δικαιοτάτον εἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα
 δεικνύοντα οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίγνεσθαι, μηδὲν ἀπο-

autem cogitare omnino debemus, quod ea, quae diximus, nunquam talem opportunitatem nasca, omnia ita concurrent, ut, quemadmodum descripta sunt, fiant, & viri habitationem huiusmodi non ferant moleste, sed aequo animo patientur: pecuniasque statas & mediocres habere velint per totam vitam. filiorum praeterea generationes ita singulis sint, ut diximus: ac auro & argento careant, & ceteris omnibus, quae legislator ex supra dictis dicturus esse videtur: ad haec regionis & urbis medio & in extremis, sicut ordinavimus, ubique habitationes: quae quidem omnia, quasi somnia quaedam, dicuntur, civesque per haec & civitas, quasi ex cera, formantur. Haec utique modo quodam non male dicuntur: sed ea quoque narranda, quae legislator adversus diceret. Ne ignorare me existimetis, amici, quod modo dictum est, vere quodammodo dici. sed par est, ut arbitror, in singulis, ut is, qui exemplar proponat, ad cuius similitudinem opus fieri debeat, nihil omnino praetereat, quod

- λείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων. ὧ δὲ ἀδύνατον τι
- c. ξυμβαίνειν τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίειν καὶ μὴ πράττειν ὅ, τι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατα ἐστὶ, καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται τὸν νομοθέτην δ' εἶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει. γενομένου δὲ τούτου, τότε ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν ὅ, τι τε ξυμφέροι τῶν εἰρημένων, καὶ τί πρόσαντες εἶρηται τῆς νομοθεσίας. τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δήπου πανταχῇ ἀπεργάζεσθαι καὶ τὸν τοῦ
- d. φαυλοτάτου δημιουργὸν, ἄξιον ἐσόμενον λόγου. νῦν δὲ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ, τίνα τρόπον δῆλον δὴ, τὰ δώδεκα μέρη τῶν ἐν- τὸς αὐτοῦ, πλείστας ἔχοντα διανομὰς, καὶ τὰ τούτοις ξυνε- πόμενα, καὶ ἐκ τούτων γενώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακισχιλίων ὅθεν Φατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρὸς γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγὰς, καὶ ἔτι
- e. νομίσματα, καὶ μέτρα ξηρὰ τε καὶ ὑγρὰ, καὶ σαθρὰ, πάντα ταῦτα ἔμμετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον

ad verissimam eius conveniat pulchritudinem. si quis autem ex ex his nonnulla imitando assequi nequit, quae supra vires sunt praetermittat: & quod his proximum est, eorumque, quae fieri convenit, cognatissimum, omni studio prosequatur: permittatque, legislatorem voluntati suae finem imponere. quo facto communiter cum illo consideret, quid ex dictis conferat, quidve ferendis legibus adversetur. nam opus undique sibi ipsi consentiens, artifex omnis ubique agere debet, etiam in re minima, si modo sit laudem consecuturus. Nunc iam post duodecim partium distributionem animadvertendum est, quod, cum duodecim partes hae plurimas in se portiones, portionibusque connexa, & orientia ex connexis habeant, usque ad quinque millia & quadraginta, unde & tribus & gentes & vicos habent, & ad rem bellicam ordines atque ductus, nummos praeterea & mensuras ficcorum atque humidorum, & pondera similiter, haec omnia commensurata, & consona inter se a le-

διατάττειν. πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δέισαντα τὴν δόξαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις προστάτῃ πάντα ὅπῃς ἂν σκευὴ κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔαν εἶναι καὶ κοινῶ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποικιλλονται, καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν Φθόγγοις καὶ κινήσεσι, ταῖς τε κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω Φορᾶς, καὶ τῆς κύκλω περιφορᾶς. πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα τὸν γε νομοθέτην, προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρὸς τε γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν, καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας, ἔν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδείου μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νουάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει, καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχινοῦν ἀπεργάζεται παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὲ πάντα, ἔαν μὲν ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασι ἀφαιρῆται

P.
747
a.

b.

gislatore ordinari debent. Praeterea timendum non est, ne existimemur minutiora & parva nimium considerare, si quis iubeat, ut vasa & suppellectilia civium omnia mensuram habeant suam, nullumque sine certa mensura possideatur: & communi ratione censeat, ad omnia perutiles esse numerorum partitiones varietatēque, secundum quas & ipsi inter se ipsos varii sunt, & in longitudine, & profunditate, ac vocibus varietatem accipiunt, in motibus quoque, tam recto motu ascendendo, vel descendendo, quam circuitu. Ad haec omnia ita respicere debet legislator, ut civibus omnibus praecipiat, ne ab huiusmodi numerorum ordine, quoad possunt, discedant. nulla enim alia una pueritiae disciplina, ad rei familiaris gubernationem, ad rempublicam, ad artes denique universas tantam habet vim, quantum huiusmodi numerorum cognitio. quodque maximum est, somnolentos etiam & natura rudes exsuscitat: & dociles, memores, sollertesque facit, praeter naturam suam divina arte proficientes. Quae quidem omnia, si modo legibus aliis atque of-

- τις τὴν ἀνελευθερίαν καὶ Φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν
- c. μελλόντων αὐτὰ ἰκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνεται ἂν εἰ δὲ μὴ, τὴν καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀπὸ σοφίας ἀπεργασάμενος λάβοι καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας, καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπεργασμένα γένη νῦν ἐσὶν ἰδεῖν, ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας· εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς Φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξεργάσατο τὰ τοιαῦτα, εἴτε
- d. χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα, εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γὰρ, ὡς Μέγιστος τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦδ' ἡμᾶς λαμβανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων, πρὸς τὸ γενεῶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χεῖρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετήτων. οἱ μὲν γὰρ ποὺ διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ διειλήσεις ἀλλόκοτοί τε εἰσὶ καὶ ἀναίσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ, δι' ὕδατα· οἱ δὲ, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδιδούσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χεῖρω,
- e. ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἤττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν. τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέροισιν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεῖα τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν,

ficiis illiberalitas & avaritia eorum animis exfirpata fit, qui ea sufficienter & utiliter suscepturi sint, bonae institutiones, & commodae sunt. fin minus, malitia hinc potius, quam sapientia, clam originem trahet: quod & Aegyptiis, & Phoenicibus, multisque aliis gentibus nunc videmus contingere, propter ceterarum artium facultatumque illiberalitatem: sive quis rudis legumlator id fecerit, sive fortuna infensa, sive alia huiusmodi quaedam natura. Nec enim illud, o Clippia & Megille, nos fugiat, magnam esse locorum ad ferendos meliores peioresque homines differentiam: quibus diversa, prout expedit, legibus facienda sunt. quippe alii varietate ventorum & turbine, difficiles & protervi sunt: alii propter aquas: alii propter cibos, qui ex terra non solum corporibus commodi aut incommodi oriuntur, verum animis quoque non minus. Maxime autem loca regionis differunt, in quibus inspiratio quaedam divina est,

τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἴλεω δεχόμενοι, καὶ τοῦναντίον. οἷς ἔγωγε νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἄνθρωπον οἶόντ' ἐπὶ σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρώτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινίᾳ· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλουσί γε κατοικίζειν χώραν. ΚΛ. Ἄλλ', ὦ ξένη Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοὶ τε οὕτω ποιητέον.

& quae daemones fortiti sunt, qui habitantes, propitii, vel contra suscipiunt. quibus pro humano ingenio consideratis, mentis compos legum conditor, se ad leges ferendas convertet. Quod & tibi est, o Clinia, faciendum. prius enim haec tibi animadvertenda sunt, quam habitari facias regionem. *Cli.* Egregie, o Atheniensis hospes, haec abs te dicta sunt. quare & mihi ita est faciendum.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

PLATONIS
DE LEGIBUS
SIVE
DE LEGUM INSTITUTIONE
DIALOGUS SEXTUS.

ARGUMENTUM.

Hic sextus liber, seu dialogus, agit de præstantissima politiae parte, nimirum de magistratuum creatione. Frustra enim legibus muniretur respublica, nisi legum exstaret effectio: quæ ex magistratuum providentia tota pendet. Copiose igitur & singulatim agit de omnium magistratuum creatione, summorum, mediorum, infimorum: quorum, & pace, & bello, in urbe, & in agris, operæ & officia varie versantur. Et quoniam matrimonium est fundamentum societatis humanæ, idcirco de illo hæc agit accurate, & certas etiam leges præscribit, De modis

contrahendi matrimonii, de procreatione liberorum, de jure dotium, de divitiis. Emendat autem foedam illam uxorum κοινωρίαν, qua praeclaram de republica disputationem contaminavit: qui naevus ex hoc loco emendandus est. Agit etiam quaedam de servitutibus, quae sunt maxima pars χρηματιστικῆς, ac proinde magni momenti in republica.

ΑΛΛΑ μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα, σχεδὸν P.
75^I
a.
 ἂν ἀρχῶν εἶεν σοὶ καταστάσεις τῇ πόλει. ΚΛ. Ἔχει γὰρ οὖν
 οὕτω. ΑΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνόμενα
 τυγχάνει. πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρξόντων,
 ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ, καὶ τρόπου ὄντινα καθιστημέναις·
 ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἐκάστας ἀποδοτέον,
 οὐστινας τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἷους προσήκον ἂν ἐκάστας εἴη. b.
 σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἰρέσεως, εἴπωμεν προσήκοντα
 τινὰ λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτου; ΑΘ.
 Τόνδε. παντὶ που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς νομο-
 δεσίας ὄντος ἔργου, τοῦ πόλις εὔ παρεσκευασμένην ἀρχὰς
 ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὔ κειμένοις νόμοις, οὐ μόνον οὐ-
 δὲν πλέον εὔ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλως ἂν πάμπολυς ξυμβαί-

POST omnia, quae haecenus diximus, ferme iam magistra-
 tus in civitate constituendi videntur. *Cli.* Ita certe. *Athen.* Duae
 profecto hae species in ornatu reipublicae sunt. Prima, magi-
 stratum constitutio: quot oporteat, & quo pacto constitui.
 Altera, de legibus magistratui attribuendis: quae, quot, quales-
 que sint singulis accommodae. Sed parumper, antequam ma-
 gistratus eligamus, commorati, nonnulla ad ipsorum electionem
 pertinentia declaremus. *Cli.* Quanam? *Athen.* Haec. audi
 iam. Nemini dubium est, quin, cum magna res legumlatio sit,
 si quis civitati per leges bene paratae non idoneos magistratus
 constituat, quamvis leges bene positae sint, tamen non modo
 id nihil proderit, risumque movebit, verum etiam damna &

- c. νοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶβαι πολὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίνονται ἂν ἐξ αὐτῶν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσομεν σοὶ περὶ τῆς νῦν, ᾧ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον. ὄρας γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις, βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἐκάστων ἐκ παιδῶν μέχρι τῆς αἰρέσεως εἶναι δεδωκότας· ἔπειτα αὖ, τοὺς μέλλοντας αἰρήσεσθαι, τετραφῆσαι
- d. τε ἐν ἡθέσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους, πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατούς γίνεσθαι τοὺς ἀξιούς ἑκατέρου. ταῦτα δὲ οἱ νεωσὶ ξυνηληλυθότες, ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνώτες, ἔτι δ' ἀπαιδευτοί, πῶς ἂν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι; ΚΛ. Σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε. ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ πᾶν δέχεσθαι. καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον. ἐπειτέρ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέσης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύ-
- p. μως κατοικεῖν, δέκατος αὐτὸς, ὡς Φῆς, τανῦν· ἐγὼ δ' αὖ
- 752 a. σοὶ ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τανῦν μυθολογίαν. οὐκοῦν δὴ που λέγων γὰρ ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν κα-

calamitates maximas civitatibus pariet. *Cli.* Plane. *Athen.* Hoc itaque considerandum, amice, quemadmodum in hac tua civitate republicaque contingit. Vides enim, eos, qui recte magistratus accepturi sint, oportere primo satis ab adolescentia probatos fuisse tam ipsos, quam suos, usque ad ipsam electionem: deinde eos etiam, qui suffragia laturi sunt, legitimis esse moribus educatos: ut facile queant admittendos & repellendos cognoscere, & erga utrosque pro dignitate se gerere. At vero qui nuper convenerunt, cum nec se invicem satis cognoscant, neque adhuc eruditi sint, quomodo recte unquam magistratus eligere poterunt? *Cli.* Nullo ferme unquam pacto. *Athen.* Sed enim certamen, ut aiunt, excusationes non facile suscipit. hoc autem & mihi nunc, & tibi faciendum est: postquam & tu civitatis Cretensibus instituendae officium libenti animo suscepisti, ac decimus es in hoc opere, ut ipse dicis: & ego tibi auxilium praesenti confabulatione asserere promisi.

ταλπίοιμι πλανώμενος γὰρ ἀπάντη τοιοῦτος ὦν, ἄμορφος φαίνοιο. ΚΛ. "Αρισ' εἰρηκας, ὦ ξένε. ΑΘ. Οὐ μόνου γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὔτω. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν ποιῶμεν ἤπερ καὶ λέγομεν. ΑΘ. "Ἐσαι ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ, καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τόγε τοσοῦτον. ΚΛ. 'Αλλ' εἰκὸς ἐθέλειν. ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὔν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ **b.** τὸδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρασκευιδυνημένως ἐν τῷ νῦν ἡ πόλις ἡμῶν ἔσκι κατφικισμένη. ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιχα αὐτὸ εἰρηκας ταυῶν; ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπειροῖς ἀνδράσι νομοθετοῦμεν, ὅπως δέξωνται ποτὲ τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. δῆλον δὲ τόγε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, τὸ μὴ βράδως γε αὐτοὺς μηδένα προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς. εἰ δὲ **c.** μείναιμεν πῶς τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυτραφέντες ἱκανῶς, συνήθειε τε αὐτοῖς γενόμενοι, τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν' γενομένου γε μὴν οὔ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγναιο δρθῶς, πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν ἡγοῦμαι καὶ μετὰ

Quare sermonem hunc nostrum sine capite & mutilum esse non patiar. nam si vagaretur, deformis omnibus appareret. *Cli.* Optime dixisti, hospes. *Athen.* Immo etiam sic pro viribus faciam. *Cli.* Faciamus sic prorsus, ut dicimus. *Athen.* Faciemus utique, si Deus voluerit, sic, ut etiam senectam in hac parte superemus. *Cli.* At Deum velle, credendum est. *Athen.* Credendum profecto. quare ipsum sequentes, hoc etiam dicamus. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Quam audacter simul atque periculose civitas hoc nobis tempore constituetur. *Cli.* Quorsum haec? *Athen.* Quia facile & intrepide rudibus hominibus leges damus, utque ipsas suscipiant, iubemus: cum omnibus ferme, o *Clinia*, etiam non multum sapientibus, perspicuum sit, neminem leges novas facile suscepturum. si vero tamdiu expectaremus, donec legibus instituti pueri, unaque & diu sub eisdem legibus conversati, suffragia cum universa civitate ferre possint, atque id pro viribus recte fieret, certe & tunc, & in

- τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μεῖναι τῆν παιδῶ-
- d. γωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν. ΚΛ. Ἐχει γ' οὖν λόγον. ΑΘ. Ἴδω-
 μεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἴ' πη τινὰ πόρον ἰκανὸν πορίζοιμεν ἂν
 κατὰ τάδε. Φημί γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλ-
 λων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς
 χώρας ἣν νῦν κατοικίζετε, συντόμως δ' ἐπιμελεσθῆναι τὰς πρώ-
 τας ἀρχὰς εἰς δύναμιν, ὅπως ἂν εἴσιν ὡς ἀσφαλέςατα καὶ
 ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας, καὶ βραχυτέρον ἔργον νομοφύ-
- e. λακκας δ' ἂν ἡμῖν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπάσῃ
 σπουδῇ. ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκο-
 μεν; ΑΘ. Τόνδε. Φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους,
 διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων, κοιῆν μετὰ τῶν ἀφι-
 κομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων
 αἰρεῖσθαι, τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας· ἑνὲα δὲ καὶ
 δέκα ἐκ τῶν ἐποικησόντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ.
- p. τούτους δ' οἱ Κνωσίοι τῇ πόλει σῆ δόντων, καὶ αὐτὸν σε πο-
- 753
a. λίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας, καὶ ἑνα τῶν ὀκτωκαίδεκα·
 πείσαντες, ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι. ΚΛ. Τί δῆτα;

posterum, procul ab errore sic instructa civitas permaneret.
Cl. Sic ratio monet. *Athen.* Perspiciamus ergo, si modum
 quendam ad haec commodum invenire possumus. Gnostios
 oportet, o Clinia, prae ceteris Cretensibus, non solum quasi
 libando inchoare, quam nunc rempublicam conditis: sed omni
 studio providere, ut quam tutissime atque optime primi ma-
 gistratus constituentur. In aliis quidem constituendis opera
 brevior: legum autem custodes ante alios creare summa dili-
 gentia necessarium est. *Cl.* Qua via istud rationeque faciemus?
Athen. Hac, o Cretenses, inquam. Oportet Gnostios, quando
 multarum ipsi civitatum primi sunt, communiter cum his, qui
 in eandem convenere coloniam, a se ipsis & ab illis septem &
 triginta viros eligere: decem & novem quidem ex eorum nu-
 mero, qui coloniam habitabunt, ex Gnosto ipsa reliquos. Hos
 utique Gnostii tuae dent civitati, te quoque ipsum, ut huius
 coloniae civem, & unum de octo decemque viris. haec aut per-

οὐ καὶ σὺ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ᾧ ξένη, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν
 τῆς πολιτείας; ΑΘ. Μέγα μὲν, ᾧ Κλεινία, Φρονοῦσιν αἱ
 Ἀθῆναι, μέγα μὲν καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν
 ἐκότεραι σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις
 οἰκισαῖς κατὰ ταυτὰ, ὡσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λέγομεν. ὡς μὲν b.
 οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ταυτῶν
 εἰρήσῃω προελθόντος δὲ χρόνου, καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας,
 αἵρεσις αὐτῶν ἔσω τοιαύδε τις' πάντες μὲν κοινωνούστων τῆς
 τῶν ἀρχόντων αἵρέσεως ὅποσοιπερ ἂν ὄπλα ἵππικὰ ἢ πεζικὰ
 τιθῶνται, καὶ πολέμου κοινωνήμασιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐ-
 τῶν τῆς ἡλικίας δυνάμεσι ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἶρεσιν ἐν ἱερῶ
 ὄτερ ἂν ἡ πόλις ἡγήται τιμώτατον. Φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ c.
 θεοῦ βωμῶν ἕκαστον εἰς πινακίου γράψαντα τοῦνομα πατρό-
 πεν, καὶ Κυλλῆς καὶ δήμου ἑπέθεν ἂν δημοτεύηται. παρεγγρά-
 φειν δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ κατὰ ταυτὰ οὕτως ὄνομα. τῶ βουλο-
 μένω δ' ἐξέσω, τῶν πινακίων ὅ, τι περ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ
 νοῦν αὐτῶ γεγραμμένου, ἀνελόντα, εἰς ἀγορὰν δεῖναι, μὴ

suadendo, aut vi mediocriter cogendo, faciant. *Cli.* Quid vero?
 nonne & tu, hospes, & Megillus hic rempublicam hanc nobis-
 cum participatis? *Athen.* Plurimum sibi, o Clinia, Athenien-
 ses, plurimum quoque Lacedaemonii tribuunt: & procul utri-
 que incolunt. tibi autem omnia commode se habent: & ha-
 bitatoribus aliis similiter, secundum ea, quae de te modo dicta
 sunt: & quae tibi atque illis hac tempestate convenientissime
 fieri possunt, exposita. Progressu autem temporis, & republica
 permanente, huiusmodi magistratuum designatio fiat. Quicun-
 que sive equites, sive pedites, arma ferre possunt, bellisque
 tum, cum aetas ferret, interfuerunt, suffragium ineant: co-
 mitiaque in templo habeantur, quod praestantissimum civitas
 ducat. Unusquisque autem, undecunque venerit, in ara Dei no-
 men suum, & patris, & tribus, & gentis in tabula scriptum de-
 ponat: liceatque cuique, si velit, quamcunque tabulam non re-
 ctè scriptam suspicabitur, auferre, & in loco publico ponere,
 ubi non minus, quam triginta dies, permaneat. Trecentasque

- ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν. τὰ δὲ τῶν πινάκων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τριακοσίων, δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ πόλει. τὴν δὲ πόλιν ἄσπυτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ὃν ἕκαστος βούληται τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασιν. τὸ δὲ τρίτον, φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατῶν ὁ βουλευθεὶς, ὃν ἂν βούληται, διὰ τῶν αὐτῶν πορευόμενος· ἑπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖσαι γένωνται ψήφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας. τίνες οὖν, ἢ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταπέψουσι
- e. τῶν ἀρχῶν τε περὶ καὶ τῶν δοκιμασιῶν αὐτῶν; ὄρα ἐννοοῦμεν ὡς ταῖς πρώτων οὕτω καταζευγνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινὰς, οἵτινες δὲ εἶεν ὃν πρὸς πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγυρότες οὐκ ἔσι; δεῖ μὴν ἀμωσγέπως, καὶ ταῦτα οὐ φαύλους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἀκροῦς. ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖσιν παντὸς, ἐν ταῖς παροιμίαις, ἔργου καὶ τόγε καλῶς ἀρξασθαι, πάντες ἐγκωμιάζομεν ἕκαστον· τὸ δ' ἔσι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἡμῖσιν καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκωμιάζειν ἰκανῶς. ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις. ΑΘ. Μὴ τοί-
- p.
754
a.

tabulas sic approbatas universae civitati magistratus ostendant : quae, quas velit, de illis iterum & accipiat, & reiiciat. centumque ita secundo delecti rursus omnibus ostendantur : tertio vero nominet de centum viris quilibet, quemcumque voluerit. Septem autem trigintaque viri, eos, qui pluribus delecti suffragiis sunt, magistratus declarent. Quinam igitur, o Clinia Megilleque, haec omnia de magistratibus eorumque probatione in civitate constituent? num intelligimus, in civitatibus sic ab initio conciliatis esse quosdam oportere? qui vero ex omnibus magistratibus deligantur, in eis nequaquam reperiuntur. cum tamen eos esse oporteat, non viles quosdam, sed summos viros atque praestantes. Principium enim, dimidium totius operis esse, proverbio dicitur : atque eum, qui bene coepit, omnes ubique laudamus. Mihi autem hoc plus, quam dimidium, esse videtur, rectumque principium nunquam satis ab aliquo laudatum fuisse. *Cli.* Recte loqueris. *Athen.* Quare, cum

νον γιγνώσκοντές τε παρῶμεν αὐτὸ ἀρρήτου, μηδὲν διασα-
 φήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς τινα ἔσαι τρόπον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδα-
 μῶς εὐπορῶ πλὴν γε ἐνός εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ
 συμφέροντος λόγου. ΚΛ. Τίος δὴ; ΑΘ. Φημί, ταύτη τῇ
 πόλει ἢ οἰκίζειν μέλλομεν, οἷον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι
 πλὴν τῆν κατοικίζουσαν αὐτὴν πόλιν· οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πολλὰ
 τῶν κατοικισθεῖσάν, διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις b.
 εἶναι γεγύνασί τε καὶ ἔσονται. νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι, καθά-
 περ παῖς, εἰ καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννήσασιν,
 ἐν γε τῇ παρούσῃ παιδείᾳ ἀπορία εἴργει τε καὶ εἴργεται ὑπὸ
 τῶν γεννησάντων καὶ Φεύγων αἰεὶ πρὸς τοὺς οἰκειούς, ἀναγκ-
 αίους μόνους εὐρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν Θημι Κνωσίοις
 διὰ τῆν ἐπιμέλειαν πρὸς τῆν νέαν πόλιν, καὶ τῇ νέᾳ πρὸς
 Κνωσὸν, ὑπάρχειν ἐτοίμως γεγυότα. λέγω δὲ, καθάπερ εἶ- c.
 πον νῦν δὴ (οἷς γὰρ τό γε καλῶς ῥηθὲν, οὐδὲν βλάβπει) Κνω-
 σίους δεῖν ἐπιμελεθῆναι πάντων τούτων, κοινῇ προσελομένους
 τῶν εἰς τῆν ἀποικίαν ἀφικομένων τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ
 ἀριστεροὺς εἰς δύναμιν ἔλομένους μὴ ἔλαττου ἑκατὸν ἀνδρῶν

nos id non lateat, ne silentio praetereamus: sed, quomodo fiat,
 perspicue declaremus; quamvis ego nihil in praesentia, nisi hoc
 unum, necessarium atque perutile habeam dicere. *Cli.* Quid-
 nam? *Athen.* Equidem civitatis huius, quam condituri sumus,
 neminem aut patrem, aut matrem esse aio, praeter civitatem
 illam, quae coloniam mittit. nec ignoro, fuisse multas ac fore
 colonias, a civitatibus, quae miserunt, dissidio distractas. Quem-
 admodum vero erga parentes se gerit filius, qui, quamvis ad-
 versaturus illis quandoque sit, in ipsa tamen pueritiae indigen-
 tia genitores diligit, ac vicissim diligitur, & ad suos semper re-
 fugiens, in his solis praesidium reperit: ita quoque novam ar-
 bitror civitatem erga curatores eius Gnostios, & Gnostios er-
 ga civitatem novam affici. repeto igitur, quod modo dixi. non
 enim nocet bis dicere, quod bene dicitur. Oportet, ut Gnostii
 horum omnium curam suscipiant, & de colonis viros senio-
 res atque optimos non pauciores, quam centum, deligant, de-

- καὶ αὐτῶν Κνωσίων ἔσωσαν ἑκατὸν ἕτεροι. τούτους δὲ ἐλθόν-
 τας Φημί δεῖν εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι ὅπως αἴ-
 d. τε ἀρχαὶ καταστῶσι κατὰ νόμους, καταστῶσιν τε δοκιμασθῶ-
 σι. γενομένων δὲ τούτων, τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους
 οἰκεῖν τὴν δὲ νέαν πόλιν, αὐτὴν αὐτὴν πειραῶσθαι σώζειν τε
 καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ὡς
 τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε ἡμῖν εἰρεί-
 σθωσαν· πρῶτον μὲν Φύλακες ἔσωσαν τῶν νόμων ἔπειτα τῶν
 γραμμῶν ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἀρχουσι τὸ πλῆ-
 θος τῆς αὐτῶν οὐσίας. πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων,
 e. τεττάρων μῶν ὁ δὲ τὸ δεύτερον, τριῶν ὁ δὲ τρίτος, δυοῖν
 μῶν μῶν δὲ ὁ τέταρτος. εἰ δὲ τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ
 τὰ γεγραμμένα κεντημένος, δημόσιον μὲν ἔσω τὸ τοιοῦτον
 ἅπαν πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετέναι,
 μὴ καλὴν μὴδ' εὐδύνημον, ἀλλ' αἰσχρὰν, εἰ δὲ ἀλίσκηται διὰ
 τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν. αἰσχροκερδίας οὖν αὐτὸν
 γραψάμενος ὁ βουλευθεὶς, ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομο-
 φύλαξιν. εἰ δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ

que ipfis Gnoffiis alios centum. quos in novam civitatem pro-
 fectos oportere dico operam dare, ut magistratus secundum
 leges constituentur, & statuti comprobentur. His factis, Gnos-
 sum Gnoffii redeant: nova vero civitas se ipsam servare, ac fe-
 liciter vivere conetur. qui autem in septem & triginta viro-
 rum numero computati sunt, & nunc & postea semper istas
 res curent. Primo quidem legum custodiam habeant: deinde
 etiam tabularum, ubi quisque magnitudinem sui census con-
 scripserit. Sitque maximus census minarum quatuor: secundus
 trium: duarum tertius: quartus unius. Quod si quis plus, quam
 in tabella scriptum dederit, habere deprehendatur; quod su-
 perest, publicum fiat: praeterea reus sit volentis eum tanquam
 infamem accusare, quando propter lucrum spernere leges in-
 veniatur. atque eum, quicumque voluerit, turpis lucri nomine,
 apud legum custodes accuset. & qui damnatus erit, publica-
 rum possessionum sit expers: ac si qua bonorum in civitate

μετεχέτω· διανομή δὲ ἔταν τῇ πόλει γίννηται τις, ἄμοιρος p.
 ἔσω, πλὴν γὰρ τοῦ κλήρου· γεγράφω δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ⁷⁵
 ζῆ, ὅπου πᾶς ὁ βουλευόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται· μὴ πλέον δὲ a.
 εἰκοσιν ἑτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω· Οὐδέστω δ' εἰς τὴν ἀρχὴν
 μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονῶς ἑτῶν· ἐξηκοντούτης δὲ
 ἐνεχθεῖς, δέκα μόνου ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λό-
 γον, ὅπως, ἂν τις πλέον ὑπερβᾶς ἐβδομήκοντα ζῆ, μηκέτι ἐν
 τούτοις τοῖς ἀρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξω δια- b.
 νηθήτω· τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσσω
 προστάγματα τρία· προϊόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθεν τῶν νόμων,
 ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὠντινων αὐτούς δεῖ
 πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμελεῖσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων
 ἀρχῶν αἰρέσεως περὶ λέγοιμεν ἂν· δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦ-
 τα στρατηγούς αἰρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἶον c.
 τινας ὑπερέτας, ἱππάρχους καὶ φυλάρχους, καὶ τῶν πεζῶν
 Φυλῶν κοσμητὰς τῶν τάξεων· οἷς πρόπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ
 τὸνομα μάλιχα οἶον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτούς ἐπο-
 νομάζουσι· τούτων δὲ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως

distributio fiat, nihil praeter sortem primam assequi possit :
 damnatumque ipsum esse, quamdiu vivit, ibi scribatur, ubi,
 quicumque voluerit, possit legere. Custos autem legum non
 plus, quam annos viginti, hunc habeat magistratum : nec pau-
 ciores natus, quam quinquaginta, eum gerat. Ac si sexagesimum
 aetatis annum agens magistratum hunc naetus est, solum prae-
 fit decennium : hac utique ratione, ut, qui septuagesimum an-
 num excefferit, tantum magistratum non teneat. Haec igitur
 tria de legum custodibus praecepta sint. Proficientibus vero
 legibus, quivis poterit his viris praecipere, quorum maxime
 curam praeter ea, quae modo diximus, habere eos oporteat.
 Nunc vero nos deinceps de aliorum magistratuum delectu di-
 camus. Post haec enim duces exercitus eligendi sunt, eorumque
 ministri in bello, magistri equitum, tribuni militum, peditum-
 que ordinatores, quos merito multorum more praefectos or-
 dinum nuncupabimus. Igitur ipsi custodes legum duces futuros

ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων αἰρέσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινῶνοι, γενόμενοι τε ἐν ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἐκάσποτε. εἰάν δέ τις ἄρα δοκῇ
 d. τινι τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προβληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὄντινα προβάλλεται, τοῦτ' αὐτὰ ὁμνύς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον. ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονοῦμενος, εἰς τὴν αἴρεσιν ἐγκρινέσθω. τρεῖς δὲ, οἷς ἂν ἡ πλειεῖα χειροτονία γίγνηται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητάς τῶν κατὰ πόλεμον, δοκιμασθέντων, καθάπερ οἱ νομοφύλακες. ταξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας στρατηγούς δάδεκα, ἐκάσῃ Φυλῇ τα-
 e. ξίαρχον. τὴν δ' ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι πρὶν πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ἡρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερώτατόν τε καὶ ἰκανώτατον καθίσαι· χωρὶς μὲν τοὺς ὀπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἰππέας· τρίτον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον. χειροτονοῦντων δὲ

exercitus aliquos civitatis huius cives producant: approbent vero, aut reiiciant ii omnes, qui bellis in aetate convenienti interfuerunt, aut iam interfunt. Quod si quis aliquem eorum, qui producti non sunt, productorum alicui praestare existimet, ei liceat loco illius nominare ac producere alium, si modo prius, quod ita iudicet, iureiurando confirmaverit. Et nominatus maiore suffragiorum numero deligatur. Tres autem, qui plura suffragia tulerunt, duces exercitus, bellicarumque rerum curatores, quemadmodum custodes legum, consprobentur, qui praefectos ordinum duodecim, unum cuilibet tribui nominent. Nominare autem non nōminatum, eumque nominato praeponere, ita liceat hic quoque, ut de militibus diximus. Comitia vero in praesentia, antequam creetur consilium, & praefecti consilio deligantur, custodes legum in sanctissimo commodissimoque loco habeant: ubi seorsum pedites & equites sedeant, tertioque deinceps ceteri, quicunque in armis versantur. Et in

στρατηγούς μὲν καὶ ἰππάρχους, πάντες ταξiάρχους δὲ, οἱ τὴν
 ἀσπίδα τίθήμενοι. Οὐλάρχους δὲ αὐτοῖς πᾶν τὸ ἰππικὸν p.
 αἰρεῖσθω. ψιλῶν δὲ, ἢ τοξοτῶν, ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολε- 756
 μίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. ἰππάρχων a.
 δὲ κατάστασις ἂν ἡμῖν ἔτι λοιπὴ γίγνοιτο. τούτους οὖν προ-
 βαλλέσθω μὲν οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγούς προὔβάλλοντο.
 τὴν δὲ αἴρεσιν καὶ τὴν ἀντιβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνε-
 σθαι καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. χειροτονεῖτω δὲ τὸ
 ἰππικὸν αὐτοὺς, ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν δύο δὲ οἷς ἂν b.
 πλεῖστη χειροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων
 τῶν ἰππευόντων. τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέ-
 χρι δυοῖν εἶναι τὸ δὲ τρίτον ἂν ἀμφισβητῆ τις, διαψηφίζε-
 σθαι τούτους οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἐκάστους ἐκάστων
 ἦν. βουλῆν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας ἑξήκοντα δὲ
 καὶ τριακόσιοι γίγνοιτο ἂν πρέποντες ταῖς διανομαῖς. μέρη
 δὲ διανεμάντας τέτταρα κατὰ ἐννεήκοντα τὸν ἀριθμὸν, τού-
 των ἕξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐννεήκοντα βουλευ- c.
 τὰς. πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν

eligendis quidem ductoribus & magistris equitum, omnes suf-
 fragium ineant: in praefectis ordinum, solummodo qui scuta
 ferunt: in tribunis militum, equites omnes. At levis armaturae,
 aut sagittariorum, ceterorumque huiusmodi praefectos, ipsi du-
 ces exercitus sibi constituent. Restat magistrorum equitum de-
 signatio. hos igitur illi nominent, qui ductores etiam exercitus
 nominarunt: suffragiumque feratur similiter. similiter quoque
 comparatio pro nominando fiat. Ferant vero suffragium prae-
 sentibus peditibus equites. Atque duo, qui maiori suffragiorum
 numero delecti sunt, omnibus praesint equitibus. Disceptatio-
 nes autem de suffragiis his fieri liceat. tertio, si quis dubitet,
 illi suffragia iudicent, qui comitorum modum in singulos
 statuere. Consilium triginta constet duodenariis. nam distribu-
 tio huic per sexaginta trecentosque viros convenit. Et in qua-
 tuor partes per nonaginta distribuatur, ita ut a censibus singu-
 lis consiliiarii nonaginta ferantur. & primum quidem necessario

- ἐξ ἀνάγκης ἢ ζημιῶσθαι τὸν μὴ πειθόμενον, τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ. ἐπειδὴν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κατασημῆνασθαι τῇ δὲ ὑπεραίᾳ φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων, κατὰ ταυτὰ καθάπερ τῇ πρόσθεν. τρίτη δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν βουλόμενον. ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν
- d. τιμημάτων τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον, ἐλεύθερον ἀφείσθαι τῆς ζημίας ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν. τετάρτη δὲ, φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας. ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἂν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα, ζημιῶσθαι τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου, τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας τὸν δ' ἐκ τοῦ
- e. πρώτου, τετραπλασίᾳ πέμπτη δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας, ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα, ἢ ζημιῶσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδόηκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστου τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι. τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν βουλευτάς. ἢ

ferant omnes, qui maximo censu sunt: & qui ferre superferat, pro arbitrio condemnetur. postquam vero delati sunt, conscribantur. sequenti die a secundo censu eodem pacto ferantur: tertia, a tertio feratur, quicumque velit. Necessarium vero sit hoc trium censuum viris: quartus autem minimusque census a poena fit liber, si quis eorum ferre noluerit. Quarta die ex quarto minimoque censu omnes ferant, hac conditione, ut si quis ex tertio vel quarto censu non tulerit, minime damnetur. si vero quisquam primi secundive census ferre neglexerit, condemnetur: ita ut, qui secundi census est, in triplo primi damni condemnetur; qui vero primi est, in quadruplo. Die quinta magistratus ad omnes cives descripta efferant nomina: de quibus omnes ferant. qui noluerit, primo damno condemnetur. Eorum vero, qui ex omnibus censibus electi fuerint, dimidium, hoc est, centum octoginta, forte ad annui senatus ordinem comprobetur. Sic utique magistratum creatio

μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ
 δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς αἰεὶ δεῖ μετεῦειν τὴν πολιτείαν.
 δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπότες οὐκ ἂν ποτε γένοιτο Οἰλοὶ, οὐδὲ p.
 ἐν ἴσταις τιμαῖς διαγορευόμενοι, Φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς 757
 γὰρ ἀνίσταις τὰ ἴσα ἀνίστα γίγναιτ' ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ a.
 μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα εἰσεσέων αἱ πολιτεῖαι πλη-
 ραῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης Φιλότητα
 ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς ἥτις δ'
 ἐπὶ ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα
 σαφῆς εἶναι, σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιον b1
 οὔσαν, ἐμανύμοιν μὲν, ἔργω δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν,
 τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγα-
 γεῖν, καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ εὐδαιμῶ καὶ
 ἀριθμῶ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτῆν τὴν δὲ
 ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι βῆδιδιον παντὶ ἰδεῖν.
 Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐπὶ καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν
 ἐπαρκεῖ πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις,

facta, inter unius, & populi potestatem, erit media: quarum
 medium tenere semper oportet rempublicam. servi enim &
 domini amici nunquam erunt: nec probi & improbi, si aequalibus
 afficiantur honoribus. Inaequalibus enim aequalia inaequalia
 fiunt, nisi mensuram accipiant. nam propter haec utraque
 feditionibus replentur respublicae. Verus enim priscus ille
 fermo, ab aequalitate amicitiam procreari, recte admodum &
 concinne fertur. quoniam vero non satis apertum est, quaenam
 sit aequalitas, qua id efficitur, idcirco nos valde turbamur.
 duae quippe sunt aequalitates, eodem quidem nomine appel-
 latae, sed effectu in multis paene contrariae. & alteram omnis
 civitas legumque lator forte disponendo potest in distribuendis
 honoribus adhibere, eam dico, quae numero, pondere, &
 mensura est aequalis: sed verissimam optimamque aequalita-
 tem non facile quisvis perspiciet. Iovis enim iudicium est,
 & hominibus quidem pauca semper suggeritur: quatenus au-
 tem suppetit, tam privatis, quam civitatibus, bona omnia af-

- c. πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δὲ ἐλάττωι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρω. καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζουσι μὲν πρὸς ἀρετὴν, αἰεὶ μείζουσ' τοῖς δὲ τοῦναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔσι γὰρ δὴ που καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῶν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ, καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα,
- d. ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας, τὴν νῦν φουρμένην κατοικίσειν πόλιν. ἄλλην τε ἂν ποτέ τις οἰκίσει, πρὸς ταυτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν ἄλλ' οὐ πρὸς ὀλιγους τυράννους, ἢ πρὸς ἓνα, ἢ καὶ κράτος δήμου τί, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ. τοῦτο δ' ἔσι τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίστοις ἑκάστωε δοθῆν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισι ποτὲ προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλοι εἰσεσεῶν ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ σύγγ-
- e. γναμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς, παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν, ἔσι παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου

fert. Haec fane maiori plura, minori pauciora tribuit: utriusque videlicet secundum eorum naturam moderata. Atqui & honores, virtute maioribus semper maiores; minoribus autem virtute & disciplina, minores, & utriusque secundum rationem, quod decet, impertit. Ea enim certe nobis est civilis iustitia. hanc & nos appetere debemus; atque ad hanc ipsam, o Clinia, aequalitatem respicere, dum hanc novam condimus & disponimus civitatem: & quisquis aliam instituit, eodem debet in legibus ferendis aspicere. non autem ad paucos tyrannos, vel ad unum, vel populi potestatem, sed ad iustitiam semper inspiciendum. Ea est, quam modo diximus, aequalis ipsius secundum naturam quotidie inaequalibus distributio. verumtamen necesse est, ut his duabus aequalitatibus in denominatione similibus civitas universa utatur, si tota velit procul ab omni seditione manere. aequabilitas enim illa laudabilis, & aequa diiudicatio perfecti atque exacti, cum praeter rectum iudicium fit, violatur & frangitur. Ideoque aequalitate fortis uti etiam

ἴσως ἀνάγκη προσχρήσασθαι, δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεῶν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαίῃς ἐπικαλουμένους, ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κληῖρον πρὸς τὸ δικαιοτάτον. οὕτω δὴ χρησέον ἀναγκαίως μὲν ταῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν ὡς δ' ὅτι μά-
 λιστα ἐπ' ὀλιγίσις τῇ ἐτέρᾳ, τῇ τῆς τύχης δεομένη. ταῦτα P.
758
a.
 οὕτω διὰ ταῦτα, ὧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζε-
 σθαι δρᾶν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυ-
 λακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς αἰεὶ, πόλις τε ὡσαύτως ἐν
 κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη, καὶ παντοδαπαῖσιν
 ἐπιβουλαῖς αἰεὶ κινδυνεύουσα ἀλίσκεσθαι δεῖ δὴ δι' ἡμέρας
 τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας
 ἄρχουσι, Φρουροῦντάς τε Φρουροῦσι διαδεχομένους αἰεὶ καὶ πα- b.
 ραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐ-
 δέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν. ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολ-
 λούς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔᾶν ἐπὶ τοῖς
 αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας, εὐσημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν
 οἰκίσεις· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας

neceſſe eſt, ad multorum indignationem penitus devitandam. qua in re Deum bonamque fortunam precibus invocare oportet, ut fors ad id, quod eſt iuſtiſſimum, dirigatur. Sic igitur neceſſario utriſque aequalitatibus uti debemus: ſed in rebus admodum pauciſſimis ea aequalitate, cui fortuna opus eſt. Haec ita ob hanc cauſam, o amici, neceſſe ab ea civitate, quae ſalutem ſit conſecutura, ſervari. Quemadmodum vero navis in medio pelago die nocteque cuſtodibus ſemper indiget: ita quoque civitas, in medio aliarum civitatum fluctu poſita, variis ſubiecta ſeditionibus, ac ſemper captivitatis periculo proxima, perpetua eget cuſtodia. propterea ex die in noctem, & ex nocte in diem ſuccedere ſibi invicem magiſtratus & cuſtodes oportet, ut tradentium ſuſcipientiumque cuſtodiam ſucceſſio nunquam deſinat. quorum nihil multitudo celeriter facere poteſt. Eſt autem neceſſarium, ut maxima ſenatorum pars plurimum tempus permittatur in privatarum ſuarumque rerum adminiſtratione verſari. Duodecima vero pars eius, in menſes duo-

- νείμαντας, ἐν ἑφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας ἰόντι τέ τινα*
 c. *ποθὲν ἄλλοθεν, εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως, ἐτοίμως ἐπι-*
τυχεῖν. ἂν τε ἀγγέλλειν βούληται τις, εἰάν τ' αὖ πυυθᾶνε-
σθᾶι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνε-
σθᾶι τε, καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας, ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρί-
σεις. καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα
 d. *παντοδαπῶν εἰωθότων ἀεὶ γίγνεσθαι ὅπως ἂν μάλιστα μὲν μὴ*
γίγνωνται, γενομένων δὲ, ὅτι τάχις αἰσδομένης τῆς πό-
λεως ἰαθῆ τὸ γενόμενον. διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι
τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον, καὶ διχλύσεων τῶν τε
κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦ-
τα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ
διακοσμοῦν, τὰ ἕνδεκα ἀναπαύομενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη.
κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας
φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόνιον τῆς βουλῆς ἀεὶ. καὶ
τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα, μετρίως ἂν εἴη διατε-
 e. *ταγμένα τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς*
τάξις; ἄρα οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ

decim distributione facta, alia post aliam figillatim custodiat: quae unicuique, sive civitate ipsa, sive aliunde venienti, parata sit, seu nuntiare quidquam, seu interrogare quispiam velit de his rebus, de quibus civitatem oporteat vel respondere ceteris civitatibus, vel ab eis interrogationum responsiones accipere. Novarum etiam gratia molitionum, quae saepe fieri solent, maxime quidem ne fiant, ac, si acciderint, ut quam celerissime sentiat civitas, & remedium afferat: quod per coetum civitati praesidentium fieri semper oportet, ut & quae legibus, & quae civitati repente difficultates accedunt, dissolvantur. Haec omnia curet duodecima consilii pars, quietem in menses undecim habitura. Quam quidem custodiam haec consilii pars communiter cum aliis magistratibus in civitate semper agat oportet. Atque urbana quidem probe hoc pacto ordinata erunt. Totius autem reliquae regionis quae cura, quis ordo? an cum civitas tota, & universa regio in partes duodecim sit

χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανευρέμῃται, τῆς πόλεως αὐτῆς
 ὁδῶν καὶ οἰκίσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ
 κρηνῶν, καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν, καὶ πάντων τῶν τοι-
 ούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινας ἀποδεδειγμένους εἶναι; ΚΛ. Πῶς
 γὰρ οὐ; ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ P.
759
 ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίνεσθαι. ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν καὶ
 κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικῶσι,
 καὶ τῶν ἄλλων θερίων, ἐν αὐτῶν τε τῶν τῆς πόλεως περιβόλῳ
 καὶ πραξείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα πόλεσι γίγνηται, ἐλέ-
 σθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθέν
 ἀξυνόμους ἐπιουμάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον, ἀγο-
 ρανόμους. ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύνη καὶ
 αἴς, μὴ κινεῖν. εἰ δὲ, οἷον τοπρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς b.
 γίνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις οἷς μὴ
 καθεσθῆκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας, νεωκόρους γί-
 γνεσθαι τοῖς θεοῖς. τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἰρετὰ χρῆ,

divisa, in civitate quidem ipsa viarum, habitationum, aedifi-
 cationum, portuum, fori, fontium, sacrorum locorum, tem-
 plorum, ceterorumque huiusmodi omnium, constituere cura-
 tores oportet? *Cli.* Cur non? *Athen.* Dicamus igitur, templis
 aedituos, & sacerdotes, tam viros, quam mulieres, praefici
 oportere. Ad viarum autem aedificationumque exornandarum
 curam, ne aut homines iniurientur, aut ipsae ferae noceant,
 sed ut tam in ipso urbis ambitu, quam in suburbiis, civitatibus
 consentanea quaeque gerantur, tres sunt magistratuum species
 eligendae. Et rerum modo dictarum curatores, appellentur
 aediles: qui vero fori venditionisque curam habebunt, rerum
 venalium curatores: sacrorum autem, sacerdotes. & sacerdo-
 tia quidem, quae a parentibus per successionem seu viris, five
 mulieribus tradita sunt, nequaquam movenda. Si vero aut
 nullis, aut paucis aliqua huiusmodi sunt, quod accidere par est
 illis, qui in novae civitatis habitationem conveniunt: ubi haec
 desunt, sacerdotes tam viri, quam mulieres, & aeditui consti-
 tuendi sunt. quae omnia partim electione, partim sorte fieri

- τὰ δὲ, κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι· μιγνύοντας πρὸς Φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον, ἐν ἐκάσῃ χάραξ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμοιοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν
- c. ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θεῖα τύχῃ ἀποδιδόντα. δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν, ὀλόκληρον καὶ γνήσιον· ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρουσῶν οἰκίσεων· φόνου δὲ ἀγνόν, καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἀμαρτανομένων, αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταυτὰ βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα κομισαμένους, καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητάς, τούτοις χρῆσθαι. κατ'
- d. ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱεροσύνην ἐκάσῃ. ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγενοῦς ὁ μέλλων καθ' ἱεροῦς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύειν. ταυτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔσω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητάς τρεῖς φέρεται μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας ἕκασον ἐξ αὐτῶν· τρεῖς δὲ οἷς ἂν πλείσθι γένηται ψῆφος δοκιμάσαντας τοὺς ἐν-

oportet. Atque in omni regione civitateque plebs cum illis, qui extra plebem sunt, per amicitiam coniungenda, ut maxima sit in omnibus his consensus. Et quae ad sacerdotum creationem attinent, Deo committenda sunt, ut, quemadmodum illi placet, ita divina fortuna, cui tributum id sit, fortes ferat. In eorum autem, qui sortis suffragium affecuti sunt, examinatione ille est comprobandus, qui integer fit atque legitimus, deinde a domo quam maxime munda, expers quoque caedis omniumque huiusmodi, quae adversus divinam rem committuntur: cuius & pater materque similiter vixerint. Leges autem de rebus divinis a Delphis petantur, constituanturque illarum interpretes: atque his utendum. Sacerdotium non diuturnius sit, quam annum. nec pauciores annos quam sexaginta natus sit, qui secundum sacras leges res divinas sufficienter est tractaturus. Eademque de mulieribus sacris, quae & de viris, statuta intelligantur. Interpretes autem ter quatuor ferant tribus ipsae quatuor, ex earum ordine unaquae-

νέα, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἀφελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα.
 τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι c.
 καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔξω ἐξηγηταὶ διὰ βίου. τὸν δὲ
 γε λιπόντα προαιρεῖσθωσαν αἱ τέτταρες Φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλί-
 πη. ταμίης δὲ δεῖ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἑκάστοις τοῖς ἱεροῖς
 καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίου αἰ-
 ρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα p.
 ἱερά· δύο δ' εἰς τὰ μικρότερα· πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα, ἕνα. 760
 τὴν δ' αἴρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθά- a.
 περ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερά,
 ταῦτα γινέσθω. Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔσω.
 πόλεως μὲν οὖν αἱ Φρουραὶ πέρι, ταύτη γινέσθωσαν, στρα-
 τηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ ἱππάρχων καὶ Φυλ-
 ἀρχων καὶ πρυτανέων, καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανό- b.
 μων, ὁπόταν αἰρεθέντες ἡμῖν κατασῶσι τινὲς ἱκανῶς. τὴν δὲ
 ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τὰδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν
 ἢ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται· φυλὴ δὲ μία

que tres: ac tribus probatis, qui maiori suffragio delecti sunt,
 reliquos novem Delphos mittant, ut ex quaque trinitate unus
 oraculo deligatur. Comprobatio ipsorum aetasque talis, qualis &
 sacerdotum dicta est. Hi per totam vitam interpretandi & expo-
 nendi habeant potestatem. Et in defuncti vicem quatuor tribus
 inde alium eligant, unde prior ille defecit. Quaestores & asserva-
 tores sacrae pecuniae in templis singulis, qui lucorum agrorum-
 ipsis dedicatorum, & fructuum, conductionumque & locationum
 domini sint, tres de maximis censibus pro templis maximis eli-
 gantur: duo pro minoribus: pro mediis maximaeque concinnis
 unus. qui non aliter, quam duces exercitus, eligantur & com-
 probentur. Atque haec in rebus sacris, ut diximus, parantur.
 Danda vero opera est, ut, quoad fieri potest, nihil sine custodia
 sit. Civitatem quidem exercitus duces, ordinum praefecti, magi-
 stri equitum, tribuni, consilii principes, aediles, atque rerum ve-
 nalium curatores custodiunt, postquam electi suo ordine fuerint.
 Reliqua regio ita custodiatur. Duodecim in partes, quoad fieri

- τῷ μορίῳ ἐκάσῳ ἐπικληρωθεῖσα, κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φυλάρχους. τούτοις δ' ἔσω καταλέξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς ἐκάσῳ δώδεκα τῶν πέντε, ἐκ τῶν
- c. νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλείον δὲ, ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἕκαστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπισήμονες γίνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν Φρουρὰν γίνεσθαι Φρουροῖς τε καὶ ἀρχουσιν. ὅπως δ' ἂν τοπρῶτον λάχῃσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττουσας, ἀεὶ τῶν ἐξῆς τόπων ἕκαστου
- d. μηνὸς ἡγεῖσθαι τοὺς Φρουράρχους, ἐπιδέξια κύκλῳ. τὸ δ' ἐπιδέξια γινέσθω, τὸ πρὸς ἑῷ. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλείοι τῶν Φρουρῶν μὴ μόνον ἔμπειροί τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἕκαστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γινόμενον ὡς πλείοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγεῖσθωσαν, εἰς τὸν εὐδύνημον ἀεὶ μεταβάλλουτες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον διεξέλθωσιν ἔτος. τῷ τρίτῳ
- e.

potuit, aequales regio tota divisa fuit. una itaque tribus, partí cuilibet sorte data, quinque in annum quasi agrorum curatores tribuumque principes deligat: quorum quisque sua ex tribu duodecim iuvenes habeat, non minoris aetatis, quam quinque & viginti annorum; neque maioris, quam triginta. his singulis singulae regionis partes per sortem menstruo tempore tribuantur, ut totius regionis omnes peritiam habeant. biennio autem imperandi & custodiendi curam habeant principes & custodes. Cum primum partes custodiendas sortiti sunt, per menses singulos loca permutent: ad proximum quemque locum, & ad dexteram primum, circulariter custodiae principes ducant. dexteram vero plagam appello, quae solem orientem spectat. Deinde in altero anno ad sinistram commutentur, ne regionis quoad unum anni tempus solum periti sint, sed & quid in quolibet tempore in quacunque regionis parte contingat, agnoscant. Tertio autem anno quinque alii agrorum & custodiae principes

δὲ ἄλλους ἀγροῦμους αἰρεῖσθαι καὶ Φρουράρχους, τοὺς πέν-
 τε τῶν δωδεκῶν ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῶ τό-
 πῳ ἐκάσῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάυδε τινά· πρῶτον μὲν,
 ὅπως εὐερκῆς ἢ χάρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσαι
 ταφρευόντας τε ὅσα ἂν τοῦτου δέη, καὶ ἀποσκάπτουτας,
 καὶ ἐν οἰκοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἰργόντας τοὺς ἐπιχειροῦν-
 τας ὁποῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακοურγεῖν. χωρ-
 μένους δ' ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἐκάσῳ
 πρὸς ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιτατοῦντας,
 τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους.
 δυσβάτα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι
 μάλιστα εὐβάτα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ βοσκήμα-
 σιν, ἐδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἔκασται
 γίνωνται καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κα-
 κοურγῆ, μᾶλλον δ' ὠφελῆ, βέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν
 ταῖς ἔρεσι νόπας ὅσαι κοῖλαι τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἰργόντας οἰ-
 κοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς
 ὑδάτα καταδεχόμενοι καὶ πίνουσαι, ταῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς
 τε καὶ τόποις πᾶσι νόματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς

p.
 761
 a.

b.

a primatibus tribuum deligantur, ipsorum duodecim curatores.
 Cura vero & opera singulis in locis talis fit: primum, ut quam
 maxime adversus hostium impetum regio munita fit, foveis,
 ubicunque opus sit, effossis, turribusque & claustris pro viribus
 circumductis, nocere volentes arceant. Ad haec utique facienda
 subiugalibus servisque indigenis utantur, quando minime in suis
 operibus occupantur: nonnullos ipsis praeficientes loca omnia
 ita disponant, ut per ea difficile transire inimici possint, amici
 vero homines, pecudes, iugalia, facile; quibus maxime pervia
 regio fiat. Diligenterque procurent, ut pluviales aquae non
 solum regioni non noceant, verum etiam conferant, ab alis
 montibus cavas in valles fluentes: ubi foveis parietibusque
 stagnare eas cogant, ut illic alveis pluviales aquae combibitae,
 inferioribus locis agrisque omnibus scatebras fontesque aqua-
 rum efficiant, locaque isto modo siccissima humore multo

- αὐχμικροτάτους τόπους, πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζονται: τὰ τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τε τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ἢ, κοσμοῦντες φυτεύμασι τε καὶ οἰκοδομήμασιν
- c. εὐπρεπέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάμκτα, πάντα ἀφθονα πειῶσιν ὑδρείαις τε καὶ ἐκάσας τὰς ὥρας, εἴτι που ἄλλος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀφειμένον ἢ, τὰ ρεύματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ, τὰ τῶν δεῶν ἰσρὰ κοσμῶσι. πανταχῆ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρῆ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι, γεροντικὰ λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας ὕλην παρατιθέντας αὐτῶν καὶ ξηρὰν ἀφθονου, ἐπ'
- d. ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις, καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σάματα δεχομένους εὐμαρῶς, ἰατροῦ δ' ἔξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῶ. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, κόσμος τε καὶ ἀφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν, μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῆ ἀχαρίζου. σπουδὴ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔσω τοὺς ἐξήκοντα, ἐκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν, μὴ μόνον πολεμίων ἔνεκα, ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι. γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἢν ἄλλος ἄλλον ἀδικῆ,
- e. δοῦλος ἢ ἐλευθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ

salubrique irrigent. Fontes autem & fluvios arboribus aedificationibusque exornent. lucos quin etiam iugi irrigatione, & dedicatos Diis agros aquis immixtis pinguefacere curent, & metallis humorem scatebrasque adhibeant: atque ita & abundantia omnia, & templa Deorum reddant ornatiores. Ubique autem in his gymnasia iuvenes, tam sibi commoda, quam senibus, praeparant, calidis balneis constitutis, & copiose siccis appositis lignis, ut & remedium aegrotantibus, & lenimen labore defessis agricolis benevole afferatur. quae sane curatio longe melior est, quam medici parum periti medela. Haec omnia, ceteraque huiusmodi, his locis ornamento utilitatique sunt, grato quodam cum ludo. Summatim autem circa haec studium huiusmodi fit. Sexaginta viri singuli, adscriptum sibi locum custodiant, non hostium causa solum, sed eorum etiam, qui se amicos dicunt. Et si quis inter vicinos ac cives, seu servus, sive liber, alicui in-

μὲν σμικρὰ, αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα,
 μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν, μέχρι τριῶν
 μῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἐτέρῳ ἐπικαλῆ. δικαστῆν δὲ καὶ ἄρχον-
 τα, ἀλυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ, πλὴν τῶν
 τὸ τέλος ἐπιτιθέντων, οἷον βασιλέων. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονό-
 μους τούτους, ἐὰν ὑβρίζωσι τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμελοῦνται,
 προστάξεις τε προστάττοντες ἀλίτους· καὶ ἐπιχειροῦντες λαμ- **p.**
 βάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις, μὴ πείσαντες· ⁷⁶²
 καὶ ἐὰν δέχωνται τι κολακείας ἐνεκα διδόντων, ἢ καὶ δίκας **a.**
 ἀδίκως διανέμωσι· ταῖς μὲν βωπείαις ὑπείκοντες, ὄνειδῆ φερέ-
 σθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ, τι
 ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μῶας, ἐν τοῖς κω-
 μήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἐκόντες δίκας· τῶν δὲ μει-
 ζόνων ἐκάστοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ τῶν ἐλαττόνων ἐὰν μὴ θέ-
 λωσιν ὑπέχειν, πιεσέοντες, τῷ μεδίσασθαι κατὰ μῆνας εἰς **h.**
 ἕτερον αἰεὶ τόπον, φεύγοντες ἀποφευξείσθαι, τούτων περὶ
 λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον· ἐὰν
 δ' ἔλῃ, τὴν διπλασίαν πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα, καὶ μὴ

iuriam inferat, iudicent in parvis quidem ipsi quinque principes :
 in maioribus autem, decem & septem viri una cum duodecim,
 usque ad minas tres, de quocunque alter de altero conqueritur.
 Nemo autem iudex magistratusve sit, qui gesti officii sui rationi
 reddendae non sit obnoxius : praeter eos, qui regum instar finem
 rebus imponunt. Atqui & agrorum curatores, si quid adversus
 eos, quorum habent curam, contumeliose gerant, inaequaliter
 onera inferentes, aut vi aliquid ab agricolis accipientes, aut adu-
 latorum largitionibus, quibus iudicium corrumpatur, muneribus
 quidem adulationibusque capti, opprobrio per universam urbem
 afficiantur : in aliis autem iniuriis usque ad minam sponte sua
 vicinis colonisque dent multam. quod si nolunt in maioribus
 vel minoribus iniuriis, quod debent, persolvere, quia sperent,
 cum de loco ad locum per singulos menses transeant, iudicium
 ac poenam effugere : in communi iudicio accusentur, & qui
 damnabitur, duplum reddat ei, quem iniuria oppressit. Vivant

- ἐθελήσαντα ὑποσχεῖν ἐκόντα τιμαρίαν. διατάσσων δὲ οἷτε ἀρχόντες οἷτε ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη, τοῖονδε τινα τρόπον πρῶτον μὲν δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν
- c. οἷς κοινῇ τὴν διαίταν ποιητέον ἅπασι. ὁ δὲ ἀποσυσιτήσας, καὶ ἡγνιαοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς, μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων, ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν ἀποφῆνωσιν αὐτὸν οἷ πέντε, καὶ γράφοντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουρὰν, δνειδῆ τε ἐχέτω, τὴν πολιτείαν ὡς προδιδούς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντυγχάνοντος, καὶ ἐθέλοντος κολάζειν, ἀτιμωρήτως. τῶν
- d. δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐὰν τις τί δρᾷ τοιοῦτον αὐτὸς, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιοῦτου πάντας τοὺς ἐξήκοντα χρεῶν. ὁ δὲ αἰσθόμενος τε καὶ πυθόμενος, μὴ ἐπεξιδῶν, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις, καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἡτιμάσθω πάσας. τούτων δὲ οἷ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔσωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν, ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνη. δεῖ δὲ πάντ' e. ἀνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύ-

autem tam principes, quam ceteri curatores agrorum, duos annos hoc pacto. Primum quidem omnibus communia singulis in locis habeantur convivia. qui vero uno die nocteve aut abfuerit, aut alibi ederit, cum nec principes ita ordinarint, neque necessitas ulla coegerit: si quinque viri eum damnent, scribantque in foro, deseruisse custodiam, magnis afficiant opprobriis, utpote qui, quantum in se est, rempublicam prodidit: & a quocunque obviam facto, volentique caedere, impune caedatur. Omnes autem sexaginta viri observent, ne de principibus aliquis quidquam tale committat: & qui sensit audivitque, si non accusaverit, similiter eademque lege reus fit, qua qui peccavit, ac acriori iuvenum censura punitus in omnibus iuvenum magistratibus contemnatur. Atque haec quidem omnia custodes legum diligenter animadvertant: primo quidem, ne fiant: deinde, ut facta, prout ius postulat, puniantur. Existimare autem de omnibus hominibus id quisque debet, quod, qui nunquam ser-

σας, οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου καὶ καλλωπίζε-
σθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι·
πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις (ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὔσαν δου-
λειαν) ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβηκοῦσι,
τοὺς νέους. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς
ταπεινῆς καὶ ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τῶν
τῶν ἀγρονόμων γεγονότα. ἐπειδὴ γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ
δώδεκα, ξυμβλόντες μετὰ τῶν πέντε, βουλευέσθωσαν ὡς, οἷον p.
763
a.
περ οἰκέται, οὐχ ἔξουσι αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δού-
λους, οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν, τοῖς
ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρῆσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ
μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν δια-
νοηθήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακοουσῶντες τε καὶ διακονούμενοι
ἑαυτοῖς· πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευνώμενοι
θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις, φυλακῆς τε καὶ γνω-
ρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει γὰρ οὐδενὸς h.
ἐλαττον μάλθημα εἶναι, δι' ἀκριβείας ἐπίσασθαι πάντας τὴν
αὐτῶν χώραν. οὐ δὲ χάριον κωμηγέσια καὶ τὴν ἄλλην θήραν
οὐχ ἦττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶντα, ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς

vivit, is laude dignus esse dominus nunquam poterit. ideoque
gloriarī quemque oportet magis, quod bene servierit, quam
quod bene fuerit dominatus: primum quidem legibus, (quibus
qui servit, Diis servit) deinde senioribus, qui honeste vixerunt.
Postremo totum hoc biennium custodes agrorum humillimum
senuissimumque victum usurpent. Itaque duodecim viri cum
quinque congregati inter se sic consultent, quasi servi, quique
alios ministros & servos non sint habituri. nam agricolis qui-
dem colonisque non in proprio ministerio, sed in publico solum
utantur. In ceteris sic cogitent, ut servientes sibi ipsis victuri:
aestate praeterea atque hieme semper armati regionem omnem
perlustraturi, ut custodiant diligentius, dum loca omnia nove-
rint. nulla quippe cognitione minor haec esse videtur, qua
exquisite ab omnibus regio univēsa cognoscitur. Atque huius
gratia non minus, quam voluptatis, utilitatisque alterius, adole-

- ἄμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ ἐπιτήδευμα, εἴτε τις κρυπτοῦς, εἴτε ἀγρονόμους, εἴθ' ὅ, τι καλῶν χαίρει τούτο προσαγορεύων,
- c. προθύμως πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν ἰκανῶς σῶζειν. Τὸ δὲ μετὰ τούτο, ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων πέρι καὶ ἀξυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμμενον. ἔποιοντο δ' ἂν ἀγρονόμοις τε ἀξυνόμοι τρεῖς, ἐξήκοντα εὖσι, τριχῆ δάδεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄξυ, καὶ τῶν ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταγμένων
- d. καὶ τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίνωνται πᾶσαι καὶ δὴ καὶ τῶν ὑδάτων ὅπως ἂν αὐτοῖς πέμπασι καὶ παραδιῶσιν οἱ Φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς κρήνας ἰκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα, κοσμῆ τε ἄμα καὶ ὠφελῆ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι. διὸ προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀξυνόμον ὃν ἂν βούληται διαχειροτονη-

scentes alendis canibus, & reliquae venationi dare operam debent. hos ipsos studio etiam illo uti oportet, quod ab occultando a nonnullis appellatur: sed sive sic, sive agri custodia sit nominanda, sive quomodocunque aliter quisquam velit, oportet, ut, qui civitatis suae salutem exoptant, in ea se re pro viribus diligenter exercent. Sequitur, ut de aedilium praefectorumque urbis electione dicamus. Sexaginta illos curatores agrorum tres sequuntur praefecti urbi, tripartito duodecim partes urbis complexi: qui sane illos imitantur, viarum urbis curam habent, vulgariumque itinerum, quae a regione in urbem tendunt: aedificationum quoque, ut secundum leges omnes fiant: aquarum praeterea, quas custodes deduci in urbem curant, ut in fontes quam liquidissimae sufficientesque ducantur, ac civitatem invent pariter, & exornent. Oportet hos esse tales, ut, intermissa suorum cura, otium habeant ad publica procuranda. Quapropter quisque a maximo censu, quem velit, praefectum futurum nominet: & de sex, qui suffragio ceteros supe-

δέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλεῖσαι γίνωνται, ε.
 τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων, οἷς τούτων ἐπιμελές. δοκιμα-
 σθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγο-
 ρανόμους δ' ἕξις τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ
 πρώτων τιμημάτων πέντε· τὰ δ' ἄλλα, αὐτῶν γίνεσθαι τὴν
 αἶρεσιν καθάπερ ἢ τῶν ἀτυνόμενων δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειρο-
 τονθέντας, τοὺς πέντε ἀποκληρῶσαι· καὶ δοκιμασθέντας αὐ-
 τοὺς, ἀρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονεῖτω δὲ πᾶς πάντα. ὁ δὲ
 μὴ θέλων, εἰάν εἰσαγγελθῆ πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ζημιούσθω p.
 πενήκοντα δραχμαῖς, πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' 764
 εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος· ἐπάν- a.
 αγκες δ' ἔσω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέ-
 κα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, εἰάν μὴ παρὼν ἐξετάζηται τοῖς
 ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τετάρτῳ, μὴ ἐπάναγκες·
 ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω, εἰάν μὴ τι παραγγείλωσιν οἱ ἀρχον-
 τες πᾶσιν ἐκ τινος ἀνάγκης ξυιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους b:
 τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάτ-
 τειν· καὶ ἱερῶν καὶ κρητῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν,

rabunt, tres forte deligant, quibus curae haec sint. Denique
 comprobati, magistratum secundum praescriptas sibi leges per-
 agant. Aediles deinceps, rerum venalium curatores, a primo
 secundoque censu quinque deligantur: eorumque electio eodem
 ferme modo, quo praefectorum urbi, transigatur. quippe de
 decem, qui ceteros suffragio superarint, quinque forte desi-
 gnentur, & comprobati, magistratus declarentur. Nominet au-
 tem quemlibet unusquisque. qui autem nolet, si ad principes
 accusabitur, drachmis quinquaginta damnetur, atque etiam
 iniquus existimetur. Comititia communemque coetum, quicun-
 que velit, ingrediatur: atque ad id primi secundique census
 omnes cogantur. porro qui de his abfuerit, decem damnetur
 drachmis. Tertii vero quartique census homines non cogantur.
 idcirco, qui non interfuit, indemnus sit: nisi forte principes, ur-
 gente quadam necessitate, adesse omnibus edixerint. Est au-
 tem aedilium officium, fori ordinem legibus statutum servare:

- ὅπως μηδὲν ἀδικῆ μηδεὶς. τὸν ἀδικοῦντα δὲ καλᾶζειν, πλη-
γαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον ἂν δ' ἐπιχώριος ὄν-
τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμηῆ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν
νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ δι-
c. πλασίου τούτου κοινῆ μετὰ ἀσυνόμων ζημιοῦν, δικάζοντας
τῷ ἀδικοῦντι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀσυνόμοις ἔσω ζημιώματά τε
καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μῶς αὐτοὺς
ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων. μουσικῆς
δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμνασικῆς ἀρχοντας καθίσασθαι πρέ-
πον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων τοὺς μὲν, παιδείας αὐτῆς ἕνε-
κα, τοὺς δὲ, ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νό-
μος, γυμνασίαν καὶ διδασκαλιῶν ἐπιμελητὰς κόσμον καὶ
d. παιδεύσεως ἅμα, καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας, τῶν φοιτή-
σεῶν τε περὶ καὶ οἰκίσεων ἀρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν ἄγω-
νίας δὲ, ἐν τε τοῖς γυμνασικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέ-
τας ἀθληταῖς. διττοὺς αὖ τούτους· περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέ-

fontium quoque & templorum, quae in eo loco sunt, curam habere, ut ne quis illic iniuriose quidquam agat: & si fecerit, servus quidem & peregrinus verberibus & vinculis poenas luat: civis autem ab illis drachmis centum condemnatur. maiori vero multa, usque ad huius duplam, isti, nisi praefecti urbi quoque adsint, condemnare non possint. Eadem quoque praefectis urbi in proprio magistratu multandi & puniendi conditio sit. nam usque ad minam condemnandi ipsi habeant potestatem: ad duplam vero multam censorum simul auctoritas requiratur. Post haec musicae & gymnasticae magistratus duplices utriusque facultatis constituentur: alii disciplinae, alii exercitationis causa. Qui disciplinae praesunt, gymnasiorum doctrinarumque ornatum & discendi ordinem curent: operamque dent, ut tam mares, quam feminae, in adolescentia honeste ad ista proficiantur, honeste etiam commorentur. Exercitationis curam habeant in gymnastica & musica ipsi athletae, qui munera imponunt, atque declarant athleticis, ipsis scilicet certatoribus. atque hi similiter duplices esse debent: circa musicam alii,

ρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων
 τε καὶ ἵππων, τοὺς αὐτοὺς μουσικῆς δὲ, ἑτέρους μὲν τοὺς
 περὶ μονωδίαν τε καὶ μιμητικὴν ὅσον ραψωδῶν καὶ κιθαρι-
 δῶν καὶ ἀυλιῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας ἑτέ- e.
 ρους πρόπον ἂν εἴη γίνεσθαι τῶν δὲ περὶ χορωδίαν ἄλλους.
 πρῶτον δὲ περὶ τὴν χορῶν παιδιᾶν, παιδῶν τε καὶ ἀνδρῶν
 καὶ θελειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει τῇ ἀπόσῃ γιγνο-
 μένῃ μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἰρεῖσθαι που χρεών. ἱκανὸς δὲ
 εἰς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετταράκοντα γεγονώς ἑτῶν,
 ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονωδίαν εἰς, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γε- p.
 γονώς ἑτῶν, εἰσαγωγεὺς τε εἶναι, καὶ τοῖς ἀμιλλωμένοις τὴν 763
 διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς. τὸν δὲ χορῶν ἄρχοντα καὶ δια- a.
 δετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοιούδε τινὰ τρόπον. ὅσοι μὲν φιλο-
 φρόνως ἐσχῆμασι περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἵτω-
 σαν, ἐπιζήμιοι ἂν μὴ ἴωσι τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί-
 τοῖς δ' ἄλλοις, ἂν μὴ βούλωνται, μηδὲν ἐπάναγκες ἔσω.
 καὶ τὴν προβολὴν δὲ τὸν αἰρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιη- b.
 τέου. ἐν τε τῇ δακιμασίᾳ κατηγόρημα ἐν τοῦτ' ἔσω καὶ ἀπη-

alii circa gymnasticam. & in gymnastica quidem, iidem pariter
 in hominum equorumve certaminibus: in musica vero, alii in
 monodia, id est, cantu & oratione funebri, & imitatione ipsa,
 sicut rhapsodorum, eorum scilicet, qui decantatorium componunt
 carmen, citharistarum, tibicinum, ceterorumque talium: alii
 in chori cantu. Primum igitur in chori ludo, ubi viri, pueri,
 & puellae tripudio ceterisque musicae modis exercentur, princi-
 pes eligendi. Unus autem illi sufficit princeps, non pauciores
 quam quadraginta annos natus. unum quoque in monodia
 sufficere arbitramur, qui triginta annos expleverit, qui & in-
 troducat homines in certamen, & de iisdem sufficienter co-
 gnoscat & iudicet. At vero principem ordinatoremque chori
 sic oportet eligere. Qui huic rei vacant, in concilium profi-
 ciscantur, multa imposta, nisi accesserint: cuius rei legum
 custodes iudices sint: ceteros, si nolint, nemo cogat. Designent
 etiam, qui periti sunt: unaque haec adstipulatio, seu calculura

- γόρημα· τῶν μὲν, ὡς ἄπειρος ὁ λαχῶν τῶν δ', ὡς ἔμπειρος· ὅς δ' ἂν εἷς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ δοκιμασθεῖς, τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταυτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχῶν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνου τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονωδιῶν τε καὶ συναυλιῶν, ἀρχέτω εἰς
- c. τοὺς κριτὰς ἀποδιδούς ὁ λαχῶν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα, χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἰρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν δευτέρων τιμημάτων. εἰς δὲ τὴν αἴρεσιν ἔσω μὲν ἐπάναγκες τοῖς τρισι πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔσωσαν οἱ λαχόντες· τῶν προχειροτονηθέντων μὲν, εἴκοσι λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι, τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκιμάσῃ. εἰάν δὲ τις ἀποδοκι-
- d. μασθῇ καθ' ἡγνιαοῦν ἀρχῆς λῆξι καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνδραῖρεῖσθαι κατὰ ταυτὰ, καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖσθαι. Λοιπὸς δὲ ἀρχων περὶ τὰ προειρημμένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἷς

adiiciens, sive minus, valeat, ut peritus, vel imperitus sit, qui designatur. qui vero ex designatis decem, ceteros suffragio superaverit, & deinde comprobatus fuerit, unus annuo tempore choro secundum legem praesit. Similiter etiam in monodia & tibicinio designatio fiat, electioque & comprobatio: & qui affectus fuerit, eodem modo a iudicibus confirmatus, anno praesit. Deinceps auctores declaratoresque munerum in exercitatione gymnastica, tam equorum, quam hominum, a secundo tertioque censu ita constituuntur. Comitiam ingredi trium censuum homines compellantur: minimus autem census liber sit. & de viginti, qui prae ceteris suffragio designati fuerint, tres ante alios forte electi, principes declarentur, quos comprobantium suffragium confirmaverit. In cuiuscunque autem magistratus forte atque iudicio, si quis reprobatus & repulsus fuerit, alius loco eius eodem ordine designetur, & comprobetur. Restat princeps, qui totius disciplinae in his, quae narravimus, tam feminarum, quam marium curam habeat. Unum

μὲν δὲ καὶ ὁ τούτων ἀρχῶν ἔσω κατὰ νόμους· ἐτῶν μὲν γε-
 γονῶς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα· παίδων δὲ γιγνῶσιον πατῆρ,
 μάλιστ' αὖ μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων· εἰ δὲ μὴ, θάτερα. διανοη-
 θήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὔσαν ταύ- e.
 τη τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ με-
 γίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἢ πρώτῃ βλάβῃ καλῶς ὀρμη-
 θεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως, κυριωτάτῃ τέλος ἐπι-
 θεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζῶων ἡμέ-
 ρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων. ἀνθρώπος δὲ, ὡς φαμέν, ἡμε-
 ρον ὁμῶς μὴ παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχόν καὶ φύσεως εὐτυ- p.
 χοῦς, θεϊοτάτου ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ· μὴ 766
 ἰκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφέν, ἀγριώτατον ὅπσοα φύει γῆ. a.
 ἂν ἔνεκα οὐ δευτέρον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφήν
 τὸν νομοθέτην ἔξω γίγνεσθαι. πρώτον δὲ ἀρξασθαι χρῆδων τὸν
 μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καλῶς, αἰρεθῆναι τῶν ἐν τῇ
 πόλει ὅς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ἢ τοῦτου κατὰ δύναμιν ὅτι μά-

quoque hunc secundum leges principem esse volumus, non
 pauciores natum annos quam quinquaginta, qui legitimos ha-
 beat liberos utriusque sexus maxime: si vero minus, alterius sex
 omnino. Cogitare debet & qui eligit, & qui eligitur, hunc ma-
 giftratum omnium in civitate summorum magistratuum esse
 admodum praestantissimum. In omnibus quippe viventibus pri-
 ma ipsa germina, si apte coeperint ad naturae suae virtutem,
 vim habent summam ad finem sibi debitum imponendum.
 quod & in plantis evenit, & in brutis, tum silvestribus, tum
 etiam mansuetis, & in hominibus. Hominem autem mansue-
 tum animal esse dicimus. porro si cum natura felici rectam
 quoque disciplinam fuerit affecutus, in divinissimum mansue-
 nissimumque animal solet evadere: si vero non satis, aut non
 bene, fuerit educatus, ferocissimum omnium, quae in terris na-
 scuntur, animal redditur. Quamobrem non debet legum con-
 ditor rem summopere necessariam, pueritiae educationem, post-
 ponere; sed operam dare in primis, si rem hanc diligenter
 est curaturus, ut omnium civium ad officia quaeque optimus

- b. λιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπιμελητήν. Αἱ πᾶσαι τοῖνυν ἀρχαί, πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων, εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι, φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, ὅτιν' ἂν ἕκαστος ἠγῆται κάλλισ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἀρξαι γενομένων. Ἐ δ' ἂν πλείεσσι ψῆφοι ξυμβῶσι, δεκιμασθεῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἔτη πέντε· ἔκτω δὲ κατὰ ταυτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. Ἐὰν δὲ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἀρχῶν ἀποθάνῃ, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, πλείον ἢ τριάκοντα ἐπίδομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον καθιστάναι, οἷς ἦν προσηκόντως τοῦτο μέλου. καὶ ἔὰν ὄρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρός καὶ μητρός, μέχρι ἀνεψιῶν παιδῶν, ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. ἢ ζήμιούσων ἕκαστος δραχμῆ, τῆς ἡμέρας, μέχρι περ ἂν κατασῆσωσι τὸν ἐπίτροπον. πᾶσα δὲ δῆ που πόλις ἀπολις ἂν γίγνοιτο ἐν ἧ' δικασῆρια μὴ καθεστῶται εἴη κατὰ τρόπον. ἄφρωνος δ'

vir eligatur, qui quam maxime pro viribus educandis pueris praeponeatur. Omnes igitur magistratus, praeter senatum & quaestores, in Apollinis templum profecti, suffragium clam legum custodibus ineant, deligentes singuli, quem optime puerorum disciplinae existimant praefuturum. & qui suffragio superabit, a magistratibus, qui delegerunt, exceptis videlicet legum custodibus, comprobatus, quinquennium praesit. & in sexto anno alius princeps similiter statuatur. Si quis autem, in magistratu publico constitutus, pluribus quam triginta diebus, antequam munus suum peragat, e vita decesserit, illi, quibus id curae est, alium similiter eligant. Sin autem orphanorum tutor mortem obierit, cognati atque affines ex utrisque parentibus, usque consobrinos & patruelos, qui praesentes sunt, alium intra dies decem constituent: alioquin drachma quotidie mulctentur singuli, quousque orphanis tutorem praeficiant. Sed nulla civitas revera civitas erit, nisi debito ordine iudicia fuerint constituta. Iudex autem mutus, qui nec instar arbitri aliquid

αὐτὴν δικαστῆς ἡμῖν, καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδικῶν ἐν ταῖς ἀνα-
 κρίσεσι φεγγόμενες, καθάπερ ἐν ταῖς δαιταῖς, οὐκ ἂν ποτε
 ἰκανὸς γένοιτο περὶ τῆν τῶν δικαίων κρίσιν. ὧν ἕνεκα, οὔτε
 πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὖ δικάζειν, οὔτε ὀλίγους Φαῦλους. σα-
 φές δὲ δὴ τόγε ἀμφισβητούμενον χρεῶν γίγνεσθαι παρ' ἑκα-
 τερῶν. ὃ δὲ χρόνος ἄμα καὶ τὸ βραδύ, τό, τε πολλάκις c.
 ἀνακρίνειν, πρὸς τὸ φανερὰν γίγνεσθαι τῆν ἀμφισβήτησιν
 ξύμφορον. ὧν ἕνεκα, πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς
 ἐπικλοῦντας ἀλλήλοις, καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας
 ὅτι μάλιστα τὰς ἀμφισβητούμενας πράξεις. εἰάν δ' ἄρα μὴ ἐν
 ταύταις τις ἰκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον p.
 ἴτω. τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλά- 767
 ξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δὲ τινα καὶ τῶν δικαστη- a.
 ρίων αἱ καταστάσεις, ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις. πάντα μὲν γὰρ
 ἀρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστῆν εἶναι τινῶν δικαστῆς δὲ, οὐκ
 ἀρχων, καὶ τινα τρόπον ἀρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίγνεται
 τῆν τόθ' ἡμέραν ἤπερ ἂν κρίνων τῆν δίκην ἀποτελῇ. Θέντες
 δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἀρχοντας, λέγωμεν τίνες ἂν εἶεν b.

plus, quam litigantes, dixerit, in causis discutiendis percuncta-
 tur, nunquam ad ius declarandum sufficiens erit. quapropter,
 nec si multi sint, facile unquam bene iudicant, nec si pauci
 & ignavi. oportet autem semper, ut quod quaeritur ab utrif-
 que, declaretur. Tempus autem & mora, frequensque inquisitio,
 ad aperiendam controversiam conferunt. idcirco, qui litigant,
 ad vicinos primum & amicos, & maxime rei, de qua quaeritur,
 conscios se convertant. quod si per eos non sufficienter fuerit
 iudicatum, ad aliud iudicium proficiscantur. tertium vero, si
 per duo superiora reconciliati non fuerint, finem imponat.
 Profecto iudiciorum constitutiones quodam modo magistra-
 tum electiones sunt. omnem namque magistratum necesse
 est quorundam etiam esse iudicem. non tamen iudex omnis
 necessario est magistratus & princeps: quamquam iudex ea die,
 qua iudicium peragit, quodammodo magistratus est non vilis.
 Igitur, quasi iudices ipsi magistratus aliqui sint, de his iam, qui

- πρέποντες, καὶ τίνων ἄρα δικασαί, καὶ πόσοι ἐφ' ἑκάστων. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔσω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφῆνωσιν ἑκάστοι, κοινῇ τινας ἐλόμενοι. δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔσω κριτήρια· τὸ μὲν, ὅταν τις τινὰ ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαίτιώμενος ἀδικεῖν αὐτὸν, ἄγων εἰς τὴν δίκην, βούληται διακριθῆναι· τὸ δ', ὅπῃ τὸ δημόσιον ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν ἐγγῆται τις ἀδικεῖσθαι, καὶ βουληθῆ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. λεκτέον
- c. δ' ὁποῖοί τ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὲ δικαστήριον γιγνέσθω κοινὸν ἅπασι τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους, γενόμενον τῆδέ πη. πάσας δὲ τὰς ἀρχάς, ἐπόσαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὀπόσαι πλείω χρόνον ἀρχουσιν, ἐπειδὴν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρῆτους ἀρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερόν καὶ τὸν θεὸν ὁμόσαν-
- d. τας, ὅσον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρχῆς ἓνα δικαστήν, ὅς ἂν ἐν ἀρχῇ ἑκάστη ἀριστός τε εἶναι δόξῃ, καὶ ἀριστ' ἂν καὶ δσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ αἰρεθέντων, γίγνεσθαι μὲν δοκιμα-

quarumque rerum, & quot in unaquaque re esse debeant, differamus. Augustissimum certe iudicium fit, quod sibimet aliqui praefecerunt, communi consensu iudices eligentes. Reliquarum rerum iudicia duo sunt. alterum, quando privatus iniuriam a privato pati conqueritur, eumque in iudicium trahit: alterum, quando reipublicae iniuriam a civium aliquo fieri arbitratus aliquis communibus rebus auxiliari conatur. Dicendum est igitur, quos & quales iudices esse oporteat. Primum iudicium commune omnibus privatis, qui tertio inter se litigent, ita fiat: Omnes magistratus, tam annui, quam maioris temporis, pridie Kalendas mensis illius, quo post aestivum solstitium novus incipit annus, in templum unum conveniant. ubi iureiurando interposito, ex singulis magistratibus veluti quasdam Deo primitias offerentes, unum iudicem deligant, qui optimus esse, et optime atque sanctissime iudicia illo anno redditurus civibus videatur. Ac postquam iudices designati sunt, ab eisdem, qui designarunt,

σίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις· ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῆ τις, ἕτερον ἀνδραϊρεῖσθαι κατὰ ταυτά. τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τᾶλλα δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανεράν φέρειν. ἐπὶ κότε δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν, ἐξ ἀνάγκης μὲν βουλευτὰς, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἄρχοντας e. τοὺς ἐλομένους αὐτούς· τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. ἐὰν δὲ τις ἐπαιτιᾶται τινα ἐκόντα ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νομοφύλακας ἰὼν κατηγορεῖται ὃ δὲ ὕφλων τὴν τοιαύτην δίκην, ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ τίθειν. ἐὰν δὲ μείζονος ἄξιος εἶναι δόξη ζημίας, προστιμᾶν τοὺς κρινάμενους τὴν δίκην ὅ, τι χρὴ πρὸς τούτῳ παθεῖν αὐτὸν, ἢ ἀποτίθειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως. οἱ γὰρ ἀδικοῦμενοι, πάντες εἰσὶν, ὅπ- P. 768
 ταν τις τὴν πόλιν ἀδικῆ καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν a.
 ἄμοιροι γιγνόμενοι τῶν τοιούτων διακρίσεων ἄλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρὴ τῆς τοιαύτης δίκης καὶ τελευταίην εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδόμενὴν τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρι-

linguli comprobentur. & si quis reprobatus fuerit, alius simi-
 liter eligatur. Comprobati, illis, qui per praecedentia reconciliati non sunt, iudicia reddant, & aperte suffragium ferant, audientibus spectantibusque necessario consultoribus, reliquisque magistratibus, qui eos declaraverunt. De ceteris autem interfit pro arbitrio quisque. Quod si quis aliquem iniustam sponte sententiam tulisse incuset, apud legum custodes hoc faciat: & qui damnatus fuerit, dimidiam damni partem iniuriam passo persolvat. si autem multa dignus maiore videatur, iudices ipsi, qui condemnarunt, quid aut pati, aut reddere debet vel reipublicae, vel iniuriam passo, cognoscant. In publicis autem accusationibus necesse est in primis multitudinem iudicii participem facere. nam quando adversus civitatem peccatur, omnibus infertur iniuria. ideoque merito graviter patiuntur, nisi ad iudicandum ipsi etiam admittantur. Sed & principium iudicii huius & finis deferri ad populum debet, examen au-

- σιν, ὡς ἂν ὅ, τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογήτων. ἔαν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοῖ, τὴν βουλὴν
- b. ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας. ὁ γὰρ ἀκοινωνήτος ἂν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν, ἡγεῖται τοπαράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαιῶν δικαστήρια τε γίνεσθαι, καὶ κλήρω δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφοροῦς ταῖς δεήσεσι δικάζειν τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον ὃ φαρμὲν εἰς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἴοντε ἀδιαφορώτατα παρεσκευά-
- c. σθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι, μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστήριοις ἀπαλλάττεσθαι. νῦν δὲ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φαρμὲν, οὐθ' ὡς ἀρχὰς οὐθ' ὡς μὴ ῥάδιον εἰπόντα, ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι. περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἔξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἰρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν. πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνοιτ' ἂν
- d. μακροῦ. ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν

tem & approbatio ad tres maximos magistratus, de quibus convenient litigantes. ac si convenire nequeant, consilium ipsum electionem utriusque cognoscat, & iudicet. Oportet praeterea privatorum iudiciorum omnes pro viribus participes esse. nam qui a iudicandi potestate omnino repellitur, is a civitate se profus existimat alienum. His de causis per ipsas quoque tribus necesse est iudicia fieri, iudicesque sorte statim incorrupta precibus iudicare. & demum iudicium illud cuncta definiat, quod intemeratum omnino, quoad humanis in rebus fieri potest, esse debere diximus, ad eas lites determinandas, quae nec per vicinos, neque per contribules dirimi potuerunt. Verum de iudiciis, quae magistratus esse nec affirmare, nec negare facile sine controversia quisquam poterit, haec quasi exterius circumducta descriptio nonnulla complexa est, nonnulla etiam reliquisse videtur. nam iudicialium legum exacta positio atque partitio longe rectius in calce ferendarum legum

ἡμᾶς. αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατατάξεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν. τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνὸς τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεως, οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφὲς, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δευτέρω καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβούσα, πρὸς τὸ τέλος ἀφίκηται. νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενομένης, τελευτῆ μὲν τῶν ε. ἔμπροσθεν αὐτῆ γίγνοιτο' ἂν ἰκανὴ νόμων δὲ πύσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνον οὐδὲν ἐστὶ δεομένη. ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένη, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκῶς, τὴν ἀρχὴν τελευτῆ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων βῆθῆσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἰρηκῶς Φιλίως. ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἢ πρεσβυτῶν ἔμφρων παι- P. 769
διὰ μέχρι δεῦρ' εἴη ταυῦν διαπεπαισμένη. ΚΛ. Καλὴν τὴν a.
σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν. ΑΘ. Εἰκός γε. τότε δ' ἐννοήσωμεν, εἴ σοι δοκεῖ, καθάπερ ἐμοί. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ; καὶ περὶ τίνων; ΑΘ. Οἷόςδ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέ-

locabitur. quare ad idem tempus has differamus. Ceteri autem magistratus maxima iam ex parte dispositi sunt. tota vero atque accurata civilium dispensatio, sive ad unum, sive ad omnes pertineat, non antea liquido declarari poterit, quam tractatio ipsa, principia, & sequentia, media, omnesque partes suas complexa, ad exitum usque pervenerit. quae quidem in praesentia usque ad magistratum creationem progressa, ut antecedentium finis sufficiens est, ita ferendarum legum principium: nec moram aut segnitiam amplius patitur. *Cli.* Quamvis superiora omnia ex animo meo dixeris, hospes, multo tamen gratius in praesentia mihi id contigit, quod cum dictorum exitu, dicendorum initium iunxisti. *Athen.* Belle igitur prudens seniorum ludus hucusque nobis sit perlusus. *Cli.* Pulchrum fane studium virorum significare videris. *Athen.* Consentaneum est. verum animadvertamus, si hoc tibi quoque, ut mihi, videtur. *Cli.* Quodnam? & quibus de rebus? *Athen.* An nescis, idem in hac re, quod in pictorum facultate, contin-

- ρας ἔχειν ἢ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκάστων τῶν ζῴων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅτι δὴ ποτε καλοῦσι τὸ τοι-
- b.** οὔτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκῆ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ Φανερώτερα γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα. **ΚΛ.** Σχεδὸν ἐννοῶ, ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα, ἃ λέγεις. ἐπεὶ ἐντριβῆς γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ. **ΑΘ.** Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης. χρυσώμεθά γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῶν λόγῳ τὸ τοιόνδε ὡς, εἴποτε τις ἐπινοήσῃε χράψαι τέως κάλ-
- c.** λισον ζῴων, καὶ τοῦτ' αὖ μηδέποτε ἐπὶ τὸ Φαυλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος αἰεὶ χρόνου, ξυνοεῖς ὅτι δυνατὸς ἂν, εἰ μὴ τινα καταλείψει διάδοχον τοῦ ἐπανορθοῦν τε, ἐάν τι σφάλῃται τὸ ζῴων ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην, οἴσπε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσαι Φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρὸν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμενεῖ πάμπολυς; **ΚΛ.** Ἄληθῆ.
- d.** **ΑΘ.** Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρί-

gere? illa quippe nullum in pingendis animalibus terminum habere videtur: sed semper inumbrando, & deumbrando, vel quomodocunque aliter a pictoribus id vocetur, exornare conatur, nec cessat unquam. non enim potest fieri, ut ad pulchriora expressioraque incrementum non habeatur. *Cli.* Intelligo ferme, audiens, quae dicis. nullum enim huius artis usum habeo. *Athen.* Nihil tibi id obfuit. sed hac forte nobis oblata similitudine sic utamur. Si quis pulcherrimum animal pingere voluerit, quod non ad peius, sed ad melius futuro semper tempore progrediatur, nonne vides, cum mortalis fit, nisi aliquem artis successorem reliquerit, qui, si quid vel tempore ex animali abolitum fuerit, instaurare, vel per imbecillitatem artis ab artifice praetermissum adicere possit, atque ita fulgentius in dies animal reddere, laboriosum illud opus pauco tempore duraturum? *Cli.* Prorsus. *Athen.* An non legislatoris voluntas haec tibi esse videtur? Principio quidem, ut leges sibi

βίαν κατὰ δύναμιν ἰκανῶς· ἔπειτα προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον, ἃς οἶετινὰ οὕτως ἀφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἀγνοεῖν ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινα ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῆ χειρῶν, βελτίων δὲ ἢ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος αἰετὴ γίγνηται περὶ τὴν ᾠκισμένην αὐτῷ πόλιν; ΚΛ. Εἰκόσ. πῶς ε. γὰρ οὐ βούλεσθαι πάντα ὀντινοῦν τὸ τοιοῦτον; ΑΘ. Οὐκοῦν εἴτις τινα μὴ χαλῆν ἔχει πρὸς τοῦτο ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν ὅπως χρῆ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων ἀπέποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἔλθεῖν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῶν τοῦτο; ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ἤρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὡς φαμέν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς, νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν. ΚΛ. Τί μῆν; εἴπερ οἷοί τέ γ' ἐσ-

p.
77^e
a.

suffICIENTER & exquisITE pro viribus conscribantur. deinde procedente tempore, & periculo rerum factO, putasne sic amentem legislatorem aliquem esse, ut ignoret, necessarium esse talia sibi multa relinqui, quae emendatione successoris alicuius indigeant, ne peior quidem, sed melior respublica semper ornatioque efficiatur? *Cli.* Probabile est. nam quomodo nolle id poterit? *Athen.* Quacunque igitur via poterit, tam re, quam verbis, alium sive maiorem, sive minorem docebit, quomodo conservandae & corrigendae leges sunt, nec unquam in his dicendis defatigabitur, priusquam ad finem perduxerit. *Cli.* Ita certe. *Athen.* Nonne id mihi & vobis in praesentia faciendum? *Cli.* Quid ais? *Athen.* Quoniam leges laturi sumus, & legum custodes creati sunt, nos autem ad occasum vitae appropinquamus, & custodes isti nobis iuniores sunt: oportet nos, ut diximus, leges ferre simul, atque hos tam legumlatores, quam custodes, quoad possumus, facere. *Cli.* Quidni? dummo-

- b. μὲν ἰκανῶς. ΑΘ. Ἄλλ' οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα
 ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτοὺς, ὦ φίλοι
 σωτῆρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους
 πάμπολλα παραλείφομεν. ΚΛ. Ἀνάγκη γάρ. ΑΘ. Οὐ μὲν
 ἀλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ, καὶ τὸ ὅλον, εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσο-
 μεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ. τοῦτο δὲ δεήσει συμ-
 πληροῦν ὑμᾶς τὸ περιγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε τὸ
- c. τοιοῦτον, ἀκούειν χρή. Μέγιλλος μὲν γὰρ, καὶ ἐγὼ, καὶ
 Κλεινίας, εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις, ὁμο-
 λογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς. ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα συγ-
 γνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίγνεσθαι· βλέποντας πρὸς
 ταῦτα εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύ-
 λακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἐν
 ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν
- d. ἀνθρώπῳ προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων, ἐκ τινος ἐπι-
 τηδεύματος, ἢ τινος ἡθους, ἢ ποιᾶς κτήσεως, ἢ ἐπιθυμίας,
 ἢ δόξης, ἢ μαθημάτων ποτὲ τινῶν· εἴτε ἄρῃην τίς τῶν ξυνοι-
 κούτων οὔσα ἢ φύσις, εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως

do id satis facere possimus. *Athen.* Verumtamen impensius an-
 nitamur. *Cl.* Nihil prohibet. *Athen.* Sic ergo ad eos dicamus:
 O amici, legum conservatores, permulta in singulis nos, qui
 leges ponimus, necessario relinquemus, quae tamen non par-
 va erunt: immo & rem omnem pro viribus exteriore quadam
 circumscriptioe significabimus, quam quidem impleri a vobis
 oportebit. Quo vero id facturis vobis respiciendum est, audite.
 Megillus, egoque, & Clinias haec inter nos saepenumero di-
 ximus, & probe nos dixisse convenimus. vosque rogamus, ut
 & indulgere nobis, & discipulos praestare velitis, ad ea ipsa
 respicientes, ad quae legum custodi & latori respiciendum
 concorditer nos consensimus. Huius consensionis unum est ca-
 put, ut homo bonus efficiatur, habens virtutem animi homi-
 nis propriam, studio aliquo partam, aut usu, aut certa qua-
 dam adeptioe, vel cupiditate, vel opinione, vel aliquo ge-
 nere doctrinarum, seu masculus sit, sive femina, sive iuve-

εἰς ταυτὸν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταγμένη σπουδῇ πᾶσα ἔσαι
διὰ παντὸς τοῦ βίου τῶν δ' ἄλλων ἐπὶ ἅσασιν ἐμπόδια τούτοις,
μηδὲν προτιμῶν Φανεῖται μηδ' ὅστισοῦν τελευτῶν δὲ, καὶ
πόλεως ἐὰν ἀνάσκητον ἀνάγκη φαίνηται γίνεσθαι, πρὶν ἐθέ- e.
λαιν δούλειον ὑπομείνασθαι ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ
λείπειν φυγῆ τὴν πόλιν ὡς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπο-
μενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἢ χεῖρους
ἀνθρώπους πέφυκε ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυνομο-
λογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα, ἐκάτερα βλέ-
ποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους. ψέγετε μὲν ὅσοι P.
μὴ ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθαι τε, καὶ Φί- 77^k
λοφρόνως δεχόμενοι, ζῆτε ἐν αὐτοῖς. τὰ δ' ἄλλα ἐπιτιθεύ- a.
ματτα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαί-
ρειν χρῆ προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἔσω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῶν
νόμων ἡδέ τις, ἀφ' ἱερῶν ἡργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ
πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμῶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετ-
ταράκοντα ὅσας εἶχε τε καὶ ἔχει τομάς προσφόρους, ὃ, τε

nis, seu fenex. atque ad hoc ipsum, quod dicimus, quisque
per totam vitam omni studio tendat, cetera, quae impedi-
mento huic rei sunt, negligens. Pro patria praeterea, si neces-
se est, mori paratus sit, antequam velit aut everfam videre
civitatem, iugoque servitutis subiectam a peioribus gubernari,
aut fuga ipsam deferere. quippe extrema omnia subeunda sunt
potius, quam in eam gubernationem civitas commutanda,
quae peiores solet homines facere. In his iam pridem nos con-
sensimus: & nunc vos, ad haec utraque respicientes, laudate
leges, & vituperate. eas, inquam, vituperate, quae haec asse-
qui minime possunt: eas, quae possunt, amate; libenterque
illas amplexi, in ipsis vitam agite. cetera vero studia, quae
alio tendunt, & ad vulgaria bona respiciunt, spernite. Sed ini-
tium sequentium legum hoc nobis sit a sacris exorsum. Oportet
autem primum repetere, quod numerus quinque millium &
quadraginta partitiones commodas habuit, atque habet: tum
totus ipse numerus, tum qui per tribus ipsas porrigitur, quem
Plat. Oper. Vol. VIII. T

- b. ὅλος ἄμα καὶ ὁ κατὰ Φυλάς. ὃ δὴ τοῦ πάντος ἔθεμεν δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα Φῦν. ἔχει δὲ διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῶν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς Φυλῆς. ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεῶν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἐπομένην τοῖς μησὶ καὶ τῇ τοῦ πάντος περιόδῳ. διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει μὲν τὸ ξύμφυτον, ἱεροῦν αὐτάς· ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρθότερον ἐνείμαντό τε, καὶ εὐ-
- c. τυχέστερον ἐθείωσαν τὴν διανομὴν. ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαρμὲν ὀρθότατα προηρῆσθαι τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετραράκοντα ἀριθμὸν ὃς πάσας τὰς διανομὰς ἔχει, μέχρι τῶν δώδεκα, ἀπὸ μιᾶς ἀρχαίμενος, πλὴν ἑνδεκάδος. αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἴαμα· ἐπὶ τρίτερα γὰρ ὑγιῆς γίνυται, δυοῖν ἐξίσκιν ἀπονεμθείσαιν. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιεῦσαντες δὴ τανῦν
- d. τῇ παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ, νεύωμέν τε ταύτην, καὶ ἐνάστη μοῖρα θεῶν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημήσαντες, βωμούς τε καὶ τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους ἐπ'

totius partem duodecimam posuimus, unam & viginti vigesies rectissime natam. Atque ut totus numerus duodecim constat partibus, ita tribus ipsa in duodecim scinditur. Singulas itaque partes sacrum esse Dei munus existimare debemus, cum & menses, & circuitium universi sequantur. Quapropter & civitatem omnem ducit, quod ipsis innatum est, ad eas faciendas. Alii forsan rectius, quam alii, partiti sunt, ac Diis partitiones suas feliciter dedicarunt: nos autem nunc rectissime arbitramur quinque millium & quadraginta numerum elegisse, qui omnes ab una usque ad duodecim decisiones habet, undecimo numero solum excepto, qui minimo quodam remedio redintegratur. restituitur enim, si duae ad alteram partem domus accesserint. Haec vera esse, sermo nequaquam prolixus in otio demonstraret. Credentes igitur praesenti sermoni & rationi, eam distribuamus, & unicuique parti Deum vel Deorum filium invocantes, aris ceterisque huiusmodi dedicatis, in sacrificiis conventus duos singulis mensibus faciamus, ut duo-

αὐτοῖς ποιούμεθα δύο τοῦ μῆνός δώδεκα μὲν, τῇ τῆς Φυλῆς
 διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῶ τῶ τῆς πόλεως διαμερισμῶ. Θεῶν
 μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ Θεούς δεύτερον
 δὲ, ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητος τε πέρι καὶ γνωρίσεως ἀλλήλων,
 ὡς Θαῖμεν ἂν, καὶ ἑμιλίαις ἕνεκα πάσης. πρὸς γὰρ δὴ τῆν **e.**
 τῶν γάμων κοινότητι καὶ σύμμειξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν
 ἀγνοίαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγεται, καὶ ἂ καὶ οἷς ἐκ-
 δίδωσι περὶ παντὸς ποιούμενον ὅτι μάλιστα τὸ μὴ σφάλλε-
 σθαι μηδ' αὖτε ἐν τοῖς τοιοῦτοις κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν
 τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδικὰς ποιῆσαι, χο-
 ρεουτάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ **P.**
 θεωρουτάς τε καὶ θεωρούμενους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας **77^a**
 τιτὸς ἐχούσης εἰκνίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνάς, μέ-
 χρι περ αἰδέως σάφρονος ἐκείων. τούτων δ' ἐπιμελητάς πάν-
 των καὶ κοσμητάς, τοὺς τῶν χορῶν ἀρχοντας γίγνεσθαι,
 καὶ νομοθέτας μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλεί-
 πωμεν τάττοντας. ἀναγκαῖον δὲ, ὅπερ εἶπομεν, περὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα ὅσα μικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, **b.**
 τοὺς δ' ἐμπείρους αἰεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν, ἀπὸ

decim singularum tribuum, & duodecim civitatis distribu-
 ni accommodentur. Haec Deorum primo divinorumque colen-
 dorum gratia ita fiant: deinde amicitiae quoque & cogniti-
 onis mutuae, & communis denique consuetudinis gratia, quae
 ad matrimonia conficienda summopere necessaria est: ut, sub-
 lata ignorantia, nemo in his, quoad fieri potest, decipiatur;
 sed quisque, cui collocat, & quam, & a quibus ducit, agnoscat.
 Necessarie admodum, huius rei gratia, ludi etiam chorique puel-
 lorum & puellarum simul fieri debent, nudatis corporibus, qua-
 zenus modestus pudor patitur, ut cum ratione in aetate con-
 venienti conspiciant alterutrum, atque conspiciantur. Quae qui-
 dem omnia curent, ornentque chori principes, & cum legum
 custodibus conditores, ut a nobis relicta suppleant. necesse
 namque, ut diximus, in his praesertim, quae multa parvaque
 sunt, nonnulla in prima positione legum praetermitti, quae

- τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθουμένους, κινεῖν κατ' ἐναυτὸν, ἕως ἂν ὄρος ἰκανὸς δόξῃ τῶν τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι. χρόνος μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἰκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας δεκαέτηρος, δυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα ταχθεῖς. ζῶν-
- c. τος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου, κοινῇ τέλος δὲ σχόντος, αὐτὰς ἑκάστας τὰς ἀρχὰς, εἰς τοὺς νομοφύλακας εἰσφερούσας τὸ παραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπανορθοῦσθαι, μέχριτες ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ καλῶς ἐξεργασθαι. τότε δὲ ἀκίνητα δεμένους, ἤδη χρῆσθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς αὐτοῖς νομοθέτης. ὧν περὶ κινεῖν μὲν ἐκόντας μηδέποτε μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη
- d. δόξειε ποτὲ καταλαβεῖν, πάσας μὲν τὰς ἀρχὰς χρῆ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, εἰς συμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν. ὁπόθεν τις οὖν καὶ ὀπρῆκα τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγονότων ἐτη

magistratus sequentes, usu rerum commoniti, quotannis movebunt & corrigent, donec tempus illud advenerit, quo instituta haec discussa & approbata sufficienter fuisse videantur. Tempus autem ad hoc periculum faciendum moderatum & sufficiens, decennium erit, quo ad sacra & choreas, ad omnia denique atque singula. Quae quidem per experientiam emendatio, vivente legumlatore, communiter cum illo fiat. si decesserit, singuli magistratus ad legum custodes de sui magistratus defectu referant, emendentque, donec approbationis finem suum nata singula videantur. Tunc demum ratas has leges habeant, eisque una cum aliis, quas ab initio legislator conscripsit, utantur: in quibus nihil unquam sponte movebunt. si qua autem necessitas aliquando urgere videbitur, de hoc una consultant magistratus omnes, & populus universus: & omnia Deorum petantur oracula. si horum omnium unus erit consensus, moveant: aliter vero nunquam; sed unus, qui prohibet, vincat secundum legem. Quodcumque igitur aliquis quinque & vi-

σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων, κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ
 πρέποντα εἰς παιδῶν κοινωσίαν καὶ γένεσιν ἐξευρημέναι πι-
 σεύει, γαρμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, e.
 τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἀρμόττον ὡς χρῆ ζητεῖν, πρῶτον ἐπα-
 κουςάτω. δεῖ γὰρ, ὡς Φησὶ Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νόμου
 προοίμιον οἰκεῖον ἐκάσῳ περιτιθέναι. ΚΛ. Κάλλιςα, ὦ ξένε,
 διεμνημόνευσας· ἔλαβες τε τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἔμοι
 δοκοῦντ' εἶναι σύμμετρον. ΑΘ. Εἰ λέγεις, ὦ παῖ. τοῖνον Φῶ-
 μεν, ἀγαθῶν πατέρων Οὔντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφοροισιν εὐδό- P.
 ξους γάμους χρῆ γαρμεῖν, ὅσοι παραινοῦσιν ἂν μὴ φεύγειν τὸν 773
 τῶν πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διάκειν διαφερόντως a.
 γάμου· ἀλλ' ἐὰν τάλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδέξετον ἀεὶ τιμῶντα,
 εἰς τὴν κοινωσίαν ξυιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμφορον ἂν εἴη
 ταύτῃ, ταῖς τε ξυιούσαις ἐσίαις. τὸ γὰρ ὀμαλὸν καὶ ξύμ-
 μετρον ἀκράτου μυρίῳ διαφέρει πρὸς ἀρετὴν. κοσμίῳ τε πα-
 τέρων χρῆ προθυμεῖσθαι γίγνεσθαι κηδεστὴν τὸν αὐτῷ ξυιει- b.
 δότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ θᾶπτον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας

ginti annos iam natus, alios aspiciens, ab aliisque aspectus,
 adinvenisse sibi credit convenientem animo suo, atque decen-
 tem societatem ad communionem generationemque liberorum,
 intra quinque & triginta aetatis annos uxorem ducat. quo au-
 tem pacto decorum illud & aptum quaerendum sit, in primis
 audiat. oportet enim, ut ait Clinias, ante leges proprium
 singulis exordium ponere. *Cli.* Opportune meministi, hospes,
 tempusque commodum orationi cepisti. *Athen.* Probe loqueris.
 dicamus itaque sic: O fili, qui ex bonis parentibus ortus est,
 eas nuptias contrahere debet, quas prudentes viri honestas
 ducunt. qui sane monerent, nec pauperum fugere, neque di-
 vitum affinitatem sectari praecipue oportere: sed ceteris pari-
 bus pauperiorem semper honorare, cumque ipso societatem
 inire. nam & civitati, & familiis, quae iunguntur, id conducit.
 quippe quod moderatum est & mediocre, immoderato &
 excedente mirum in modum ad virtutem praestat. Ergo qui-
 cunque ferocioris velociorisque, quam oportet, ad agendum

- τὰς πράξεις φερόμενον τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα, ἐπὶ τὰναντία χρῆ κηδεύματα πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἰς ἔσω μῦθος γάμου. τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνησεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἡδίσειν αὐτῷ. φέρεται δὲ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ἑμοιώτατον αὐτῷ. ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη γίνυται, χρήμασί τε καὶ τρόπων ἤθεσιν. ἐξ ὧν ἂ μὴ
- c. βουλόμεθα συμβαινειν ἡμῖν, καὶ μάλιξα συμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν, μὴ γαμεῖν πλούσιον πλουσίῳ, μηδὲ πολλὰ δυνάμενον πράττειν, ἄλλου τοιοῦτου θάττους δὲ ἤθεσι πρὸς βραδυτέρους, καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι, καὶ θυμὸν ἀνεγεῖραι πολλοῖς. οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δίκην κρατῆρος
- d. κεκραμένην οὐ μαινώμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ, καλῆν κοινωνίαν λαβῶν, ἀγαθὸν πόμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνώμενον ἐν τῇ τῶν παιδῶν μίξει, διορᾶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν,

animi sibi conscius est, is det operam oportet, ut quam quietissimorum parentum filiam ducat: & qui contra natura affectus est, contrariam sibi asciscat affinitatem. Sed una tandem fit communis ratio nuptiarum, ut quisque non iucundissimum sibi, sed civitati utile, ineat matrimonium. etenim singuli semper ad sibi simillimum natura feruntur. unde civitas tota & divitiis & moribus inaequalis quam maxime redditur: ex quibus, quae minime nobis evenire vellemus, maxime civitatibus plurimis accidunt. Sed si haec per rationem lege fanciremus, ne dives divitis, aut potens potentis societatem admittat: cogere musque velociores animo cum tardioribus, & tardiores contra cum velocioribus copulari: non modo ridicula nostra oratio videretur, sed & iram permultis concitaret. non enim intellectu facile est, quod civitas similis esse debeat paterae, in qua merum, quod primo infusum bullit, statim alterius Dei sobrietate castigatum, atque optime temperatum, bonus & moderatus potus efficitur. quemadmodum vero id in mixta

δυνατὸς οὐδεὶς. τούτων δὲ χάριν ἔἴη μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάδοντα δὲ, πείθειν πειρᾶσθαι, τὴν τῶν παιδῶν ὀραλότηγα αὐτῶν αὐτοῖς, τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήξου χρημάτων οὔσης περὶ πλείονος ἕκαστον ποιῆσθαι· καὶ δι' ὀνεί- ρ. δους ἀποτρέπειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπου- δακότες, ἀλλὰ μὴ γραπτῶ νόμῳ βιαζόμενον. περὶ γάμων δὲ ταῦτ' ἔξω παραμύθια λεγόμενα. καὶ δὲ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ἐγθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγεννοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῶ παιδᾶς παιδῶν καταλείποντι ἀεὶ τῶ θεῶ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τίς ἂν εἴ- ρ. ποι περὶ γάμων, ὡς χρὴ γαρμεῖν, προσημαζόμενος ὀρθῶς. ἂν 774 δ' ἄρα τίς μὴ πείθεται ἕκῃν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινώ- α. νητον ἐν τῇ πόλει ἔχη, καὶ ἄγαμος ὢν γένηται πεντεκαι- τριακοντούτης, ζημιούσῳ κατ' ἑνιαυτὸν ἕκαστον· ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος, ἕκατὸν δραχμαῖς· ὁ δὲ τὸ δεύτερον, ἑβδομήκοντα· τριτὸν δὲ, ἐξήκοντα· ὁ δὲ τὸ τέταρτον, τριά- κοντα. τοῦτο δ' ἔξω τῆς Ἡρας ἱερόν. ὁ δὲ μὴ ἐκτίων κατ' b:

filiorum procreatione fiat, nemo, ut breviter dicam, potest conspiciere. Quamobrem non lege cogendi, sed persuasione inducendi cives, ut aequalem temperatamque liberorum suorum generationem pluris faciant, quam opulentissimae affinitatis aequalitatem. Et eum, qui in connubio pecuniis inhiat, non lege scripta arcere debemus, sed opprobriis & increpationibus absterrere. Ad nuptias igitur, ut decet, celebrandas & haec exhortantur, & illa, quae in superioribus diximus, afferentes, oportere filiorum filios relinquendo, nostros videlicet in divino ministerio successores, naturam assequi sempiternam. Haec omnia, atque etiam plura, quis de nuptiis ineundis exordiendo recte diceret. Si quis autem sponte non pareat, & alienus ab hoc consortio vivat in civitate, & sine connubio quinque & triginta egerit annos, singulis annis, si de maximo censu est, drachmis centum mulctetur: si de secundo, septuaginta: si de tertio, sexaginta: si de quarto, triginta. quae quidam pecunia Deae Iunoni consecranda est. Si quis autem sin-

- ἐνιαυτὸν, δεκαπλάσιον ὀφειλέτω. πραττέσθω δὲ ὁ ταμίαις τῆς θεοῦ· μὴ ἐκπράξας δὲ, αὐτὸς ὀφειλέτω· καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιοῦτου λόγου ὑπεχέτω πᾶς. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαρμεῖν ταῦτα ζημιούσθω τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκὼν τῶν νέων. ἔὰν δὲ κολάζειν τινα ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθεῖτω καὶ ἀμυνέτω· μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος, δειλὸς τε ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. Περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὡς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐσὶ τῷ μητε λαμβάνοντι, μήτ' ἐκιδδόντι, διὰ χρημάτων ἀπορίαν, διδάσκειν τοὺς πένητας. τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντα ἐσὶ πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὕβρις δὲ ἡττων γυναιξί, καὶ δουλεία ταπεινῇ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτο ἄν. καὶ ὁ μὲν πειθόμενος, ἐν τῶν καλῶν ὄρα· τοῦτ' ἄν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, ἀλλ' ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ μὲν μυᾶς, ὁ δὲ, τριῶν ἡμιμυαίων, ὁ

gulis annis non persolverit, decuplum debeat. cuius pecuniae exactor fit Deae ipsius quaestor : ac nisi exegerit, ipse debeat : atque huius rationem referre quisque debeat. Sed pecuniis quidem, qui nolit uxorem ducere, ita mulctetur : honore autem sic. Primum honores nullos a iunioribus consequatur, nec iuvenum ullus aliqua in re sponte ipsi obtemperet. deinde, si aliquem caedere ausus fuerit, quilibet adversus ipsum insurgat, & ei auxilium ferat, qui accepit iniuriam. si quis autem praefens hoc non fecerit, timidus malusque civis a legibus habeatur. De dote vero dictum est prius, & modo rursus dicatur, aequalia pro aequalibus esse : siquidem neque qui acceperit, neque qui dederit, pecuniarum inopia confenescet. necessaria enim in hac civitate abunde omnibus sunt. Mulieribus praeterea contumeliosus fastus minor erit : minor & viris humilis illiberalisque servitus. Qui paruerit, unum sane hoc agat praecclare : qui vero non paruerit, sed aut dederit aut acceperit quod quinquaginta drachmas excedat vestimenti gratia, alius

δὲ, δυοῖν μιᾶν ὃ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος ὑφειλέτω
 μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον τὸ δὲ δοθὲν ἢ ληφθὲν, ἱερὸν
 ἔσω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός. πραττόντων δὲ οἱ ταμίαι
 τούτων τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μὴ γαμούντων πέρι, e.
 τοὺς ταμίαις ἐκπράττειν ἐκάστοτε τοὺς τῆς Ἥρας, ἢ παρ' αὐ-
 τῶν ἐκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίθειν. ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν,
 πατρὸς μὲν πρώτον, δευτέραν πάππου, τρίτην δὲ, ἀδελφῶν
 ὀμοπατρῶν. ἂν δὲ μηδὲ εἷς ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς με-
 τὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν ἀσάτυως. ἂν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης
 συμβαίη, τοὺς ἐγγύτατα γένους ἀεὶ κυρίου εἶναι μετὰ τῶν
 ἐπιτρόπων. ὅσα δὲ προτέλεια γάμων, ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ κοι-
 αῦτα ἱερουργία μελλόντων, ἢ γιγνομένων, ἢ γεγενομένων, P.
 προσήκουσα ἐπὶ τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρῆ a.
 καὶ παιθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον, ἠγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ με-
 τρίας γίγνεσθαι. Περὶ δὲ τῶν ἐσιώσεων, Φίλους μὲν χρῆ καὶ
 Φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ
 καὶ οἰκείων ἀσάτυως τοσοῦτους ἄλλους ἑκατέρων. ἀνάλωμα

minam, alius tres femiminas, alius minas duas, & qui cen-
 sum habet supremum, tantundem rursus persolvat aerario: &
 quidquid datum fuerit, vel acceptum, Iovi atque Iunoni con-
 secretur. Huius pecuniae exactores esse volumus horum Deo-
 rum quaeitores: quemadmodum modo dictum fuit, cum de
 his, qui nuptias fugiunt, loqueremur, quod ab eis debetur, esse
 a Iunonis quaeistoribus exigendum. qui si neglexerint, de suo
 persolvant. Fideiussio autem primum patris firmissima sit: avi
 deinde: tertia fratrum ex eodem patre natorum. Si nullus isto-
 rum superstes sit, tunc ex parte matris similiter fideiussio va-
 leat. sin autem insolita contigerit desolatio, propinquiore
 agnati atque gentiles una cum tutoribus fideiubeant. Si qua
 vero sacra initiatio, aut divina alia expiatio ad futura, vel
 praeterita, vel praesentia in nuptiis agenda videatur, divino-
 rum interpretes consulant: putentque, si illis paruerint, mode-
 rate singula peregisse. Ad nuptiale vero convivium non plu-
 res, quam quinque amici, & amicae quinque, ex latere paterno

- δὲ μὴ γίνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί τῷ μὲν εἰς
 χρήματα μεγίστω, μῶν τῷ δ' ἡμῖσι τοῦ τοσοῦτου τῷ δ'
 b. ἐφεξῆς, οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἐκάστω τὸ τίμημα. καὶ
 τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν χρὴ πάντας· τὸν δὲ
 ἀπειθοῦντα κτελαζόντων οἱ νομοφύλακες, ὡς ἀπειρόκαλόν τε
 ὄντα, καὶ ἀπαιδεύτου τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων.
 πίνειν δὲ εἰς μέθην, οὔτε ἄλλοθι που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ
 τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὔτ' ἀσφαλές· οὔτ' οὖν δὴ περὶ
 γάμους ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μάλισα εἶναι πρέπει
 c. νύμφην καὶ νυμφίον, μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλ-
 λάττοντας· ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅτι μάλισα ἐξ
 ἔμφρονων ἀεὶ γίγνηται. σχεδὸν γὰρ ἄδηλον ὁποῖα νύξ ἢ φῶς
 αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σαμά-
 των διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παιδουργίαν,
 ἀλλ' εὐπαγῆς, ἀπλανῆς ἡσυχαιῶν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι
 τὸ Φοβούμενον. ὁ δὲ διοικωμένος, αὐτὸς τε φέρεται πάντη καὶ
 d. φέρει, λυττῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν. σπεῖρειν οὖν παρὰ-

vocentur: ex cognatis & propinquis, totidem. Impensa non
 maior, quam secundum divitias, fiat. ditissimus minam expen-
 dat: alius femiminam: deincepsque proportionem servata, quo
 decrescit census, decrescat similiter & impensa. Qui legi pa-
 ret, laudetur ab omnibus: sed eum, qui non obtemperat, da-
 mnent custodes legum, tanquam a decoro alienum, legisque
 sponsalium Musarum profus ignarum. Bibere ad ebrietatem
 usque, neque alibi unquam decet, praeterquam in solemnita-
 tibus eius Dei, qui largitus est vinum, nec tutum est. maxime
 vero connubio coniuncti, sponsus & sponsa, tunc mentis com-
 potes esse debent, quando non parvam ineunt vitae mutatio-
 nem: praesertim, ut ex quam maxime moderatis semper ge-
 neratio fiat. ferme enim incertum est, quae nox aut dies cum
 Deo ipsam peragat. Quare ut solidus, stabilis, & quietus con-
 ceptus fiat, non oportet corporibus ebrietate diffusis, dare
 operam liberis. qui autem vino refertus est, tam animae, quam
 corporis rabie concitatus, quovis & trahit, & trahitur. Idcirco

φορος ἄμα καὶ καιρὸς ὁ μεθύων ἄστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπειρα,
καὶ οὐδὲν εὐθυπορον ἦθος οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γενυῶν
ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὄλον ἐνιαυτὸν καὶ βίου χρηί, μάλιστα
δὲ ἐπόσου ἄν γενυῶ χρόνου, εὐλαβεῖσθαι, καὶ μὴ πράττειν
μήτε ὅσα νοσώδη ἐκόντα εἶναι, μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας
ἐχόμενα. εἰς γὰρ τὰς τῶν γενναμένων ψυχὰς καὶ σώματα
ἀναγκαστὸν ἐξομοργούμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίττειν πάντα
Φαυλότερα. διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα
ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα. ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀν-
θρώποις ἰδρυμένη σώζει πάντα, τιμῆς ἕαν τῆς προσηκούσης
αὐτῇ παρ' ἐκάστου τῶν χωρέμενων λαγχάνῃ. νομίσαντα δ'
εἶναι χρηί τὸν γαμοῦντα, ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ τὴν
ἐτέραν, ὅλον νεοτῶν γέννησιν καὶ τροφήν χωρισθέντα ἀπὸ
πατρὸς καὶ μητρὸς, τὸν γάμον ἐκεῖ ποιῆσθαι καὶ τὴν οἰκη-
σιν, καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς Φι-
λίαις ἕαν μὲν πόθος ἐνῆ τις, κολλᾶ καὶ συνδεῖ πάντα ἦθη
κατακορῆς δὲ ξυνουσία, καὶ οὐκ ἰσχουσα τὸν διὰ χρόνου πό-

P.
776
a.

ebrius, tanquam mente captus, ad ferendum est inutilis. nempe verisimile est, eum foetus inaequales, instabiles, obliquos tam membrīs, quam maioribus, procreare. Quamobrem per totam quidem vitam, & maxime, quamdiu generationi vacat, abstinere quisque, cavebitque, ne faciat, vel quae suapte natura & sponte morbos inducunt, vel quae ad petulantiam iniuriamque declinant. haec enim in animos & corpora nascentium necessario translata illic imprimuntur: peioresque inde nascuntur. Sed praecipue die illo ac nocte a talibus abstinendum. principium namque & numen hominibus insitum, si convenienti sibi a singulis munere ipsius utentibus honore afficiatur, omnia servat. Oportet autem alteram ex duabus domibus, quae forte contigerunt, a parentibus separatam, quasi ad pullorum generationem educationemque, sponsum existimare, atque ibi nuptias celebrare, ubi sit cum liberis suis habiturus. nam si quoddam in amicitiiis desiderium inest, mores omnes, quasi glutino quodam, connectit & vin-

- πον, ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ, ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὦν δὲ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέν-
 τας χρῆτας αὐτῶν οἰκήσεις, οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικνουμένους
- b. αὐτοὺς, ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπούμενους οἰκεῖν
 γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα
 τὸν βίον παραδίδοντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων θεραπεύοντας ἀεὶ
 θεοὺς κατὰ νόμους. κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο, ποῖα ἂν τις
 κεντημένος, ἐμμελεσάτην οὐσίαν κέντητο. τὰ μὲν οὖν πολλὰ
 οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν, οὔτε κτήσασθαι τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκε-
 τῶν, χαλεπὰ πάντα. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ὀρθῶς πως, καὶ τινα
- c. τρόπον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν. ἐναντία γὰρ ταῖς χρείαις
 καὶ κατὰ τὰς χρείας αὖ ποιοῦμεθα περὶ δούλων τὰ λεγό-
 μενα. ΜΕΓ. Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γὰρ που μαυθά-
 νομεν, ὦ ξένε, ὅ, τι τανῦν φράζεις. ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ
 Μέγилле, εἰκότως. σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἢ Λα-
 κεδαιμονίων εἰλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔρην,

cit : consuetudo autem satuta , nec ullum habens per inter-
 missionem temporis desiderium , alterum ab altero fatietate
 disjungit. quapropter , parentibus utrisque affinisque re-
 lictis , seorsum quasi ad coloniam proficiscantur , ac vi-
 cissim se ipsos observantes habitent , liberos generando , &
 educando : & vitam , quam ab aliis acceperunt , a se quasi
 lampada aliis tradant , Deos semper secundum leges colentes.
 Post haec considerandum est , quarum rerum maxime ho-
 nesta possessio sit. in plurimis quidem seu cognoscendis ,
 sive comparandis & possidendis , nulla est difficultas. in
 servis autem id omnino difficile. Causam vero , & recte
 quodammodo , & non recte rursus de ipsis dicamus. nam
 & contra usum , & iterum secundum usum , de servis verba
 dicuntur. *Meg.* Quo pacto id dicimus ? non enim intelli-
 gimus , hospes , quid modo dicere velis. *Athen.* Non iniu-
 ria , o Megille. ferme enim illa Lacedaemoniorum ser-
 vitus , quam Hilotiam vocatis , prae ceteris Graecis maxi-
 mam dubitationem & contentionem facit , cum aliis bene ,

τοῖς μὲν, ὡς εὔ, τοῖς δ', ὡς οὐκ εὔ γεγονούτα ἐσίν. ἐλάττω δὲ ἢ τε Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαρνανδυνῶν καταδου- d.
 λώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὖ πενεσικὸν ἔθνος. εἰς
 αὐτὰ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρῆ ποιεῖν
 περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὲ παριῶν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπῶν
 καὶ σὺ με εἰκότως τί ποτε φράζομαι ἠρώτησάς. τόδ' ἐσίν ἴσμεν
 ὅτι περ πάντες εἴπομεν ἂν ὡς χρῆ δούλους ὡς εὐμενεστάτους
 ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίζους. πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ
 υἱῶν τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι, σεσώ-
 κασι δεσπότης καὶ κτήματα, τὰς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὄλας. e.
 ταῦτα γὰρ ἴσμεν περὶ δούλων λεγόμενα. ΜΕΓ. Τί μῆν;
 ΛΘ. Οὐκοῦν καὶ τούναντίον, ὡς ὑγιᾶς οὐδὲν ψυχῆς δούλης,
 οὐδὲ πιεῦσαι οὐδέποτε οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον.
 ὃ δὲ σοφάτατος ἡμῶν τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφήγατο, ὑπὲρ τοῦ
 Διὸς ἀγορευῶν, ὡς

Ἴημισυ γὰρ τε νόου [φῆσιν] ἀπαμείρεται εὐρύσοπα Ζεὺς p.

Ἄνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἡμᾶρ ἔλῃσι.

777
a.

Ταῦτα δὲ διαλαβόντες ἕνατοι τοῖς διανοήμασιν, οἱ μὲν πι-

aliis contra instituta videatur. Heraclidarum vero minorem, quam Mariandynorum, disputationem habet: postremo fervilis apud Theffalos turba est. Haec utique & huiusmodi omnia respicientibus, quid de fervorum possessione agendum est? Hoc certe mihi nunc excidit, & tu merito me interrogasti, quid dicerem. hoc autem huiusmodi est: Scimus profecto, quod fatemur omnes, fervos quam benevolentissimos atque optimos habendos esse. multi enim iam servi quibusdam meliores ad virtutem omnem, quam fratres & filii, dominos, & eorum bona, & domos universas servarunt. Haec de servis praedicari non ignoramus. Meg. Certe. Athen. Contra etiam dicitur, nihil in animo ferviente integrum inesse, nec quidquam fervorum generi esse credendum. quod & sapientissimus poetarum testatur nobis, cum de Iove sic loquitur: *Dimidium mentis Iuppiter illis auferi, qui servitutis sorti subiecti sunt.* Haec itaque adeo di-

- ρεύουσί τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θερίων φύσει κέντροις
 καὶ μάστιγι οὐ τρίς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργάζονται
 δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν οἱ δ' αὖ τάναντία δρῶσι τού-
 b. των πάντα. ΚΛ. Τί μὴν; τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν, τούτων, ὧ
 ξένε, διαφορομένων οὕτω, περὶ τῆς ἡμετέρας αὖ χώρας ἡμῶς;
 τῆς τε κτήσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι; ΑΘ.
 Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θερμίμα
 ἀνθρώπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ, δούλον τε
 ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὐ-
 χρηστον ἐθέλειν εἶναι τε καὶ γίνεσθαι φαίνεται, χαλεπὸν δὲ
 c. τὸ κτῆμα. ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσ-
 σηγιῶν συχρᾶς εἰσθυσίας ἀποσχάσεις γίνεσθαι, καὶ περὶ γε τὰς
 τῶν ἐκ μιᾶς Φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα
 κακὰ ξυμβαίνει καὶ ἔτι τῶν λεγομένων περιδίνων, τῶν περὶ
 τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων, παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ
 παθήματα. πρὸς ἃ τις ἅπαντα βλέψας, διαπορήσειε τί χρὴ
 δρᾶν περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὲ λείπεσθον μόνω
 d. μηχανά' μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας

versa de servis homines cogitantes, alii nihil generi fervorum
 credunt, sed stimulis atque verberibus, quasi ferarum natu-
 ram, non ter tantum, sed saepius ministrorum animos servi-
 les efficiunt: alii contra omnino faciunt. *Cli.* Ita est. sed cum
 tam diversa de servis homines sentiant, quid nobis, hospes,
 hac in nostra regione de possessione castigationeque fervorum
 est agendum? *Athen.* Perspicuum mihi videtur, o Clinia, quan-
 do difficile domatur homo, & ad necessariam distinctionem
 servi a libero & domino re ipsa deduci aegre patitur, diffi-
 cilem possessionem hominem esse. Quod exemplo in crebris Mes-
 seniorum rebellionibus patuit. civitates praeterea, quae multos
 eiusdem linguae servos habent, planum fecerunt, quot quanta-
 que hinc mala sequantur. piratarum quoque furta & latrocinia,
 quae maxime circa Italiam abundabant, hinc oriuntur. Quae
 omnia si quis animadvertat, quid de his faciendum sit, dubita-
 bit. Duae igitur solummodo restant viae, ut, qui facile servituri

ῥᾶν δουλευσαι, ἀσυμφώνους τε εἰς δουλίην ὅτι μάλιξ. τρέ-
 φειν ὁ αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δὲ αὐ-
 τῶν προτιμῶντας. ἢ δὲ τροφή τῶν τοιούτων, μήτε τινα ὕβριν
 ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας ἤπτον δὲ, εἰ δυνατὸν, ἀδικεῖν ἢ
 τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ Ουσαι καὶ μὴ πλεωῶς σέβων τὴν
 δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἀδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐν
 οἷς αὐτῷ ῥᾶδιον ἀδικεῖν. ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἦθη καὶ ε.
 πράξεις γιγνόμενος τις ἀμικντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ
 ἀδικου, σπειρειν εἰς ἀρετῆς ἐκφυσιν ἰκανώτατος ἂν εἴη. ταυ-
 τὸν δ' ἐς εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη
 καὶ τυράννῳ, καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι: πρὸς ἀσθενέ-
 σερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους αἰεὶ καὶ μὴ,
 δουδετοῦντας, ὡς ἐλευθέρους, θρῦπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέ-
 του πρόσρησιν χρῆ σκεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίνεσθαι, μὴ
 προσπαίζοντας μηδαμῆ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις ^{p.}
 μήτε ἄρρεσιν. ἃ δὲ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ⁷⁷⁸
 ἀνοήτως θρῦπτουντες, χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον, ^{a.}

sunt, nec eiusdem patriae sint, &, quam maxime fieri possit,
 inter se diffoni. Educenturque recte, non solum ipsorum gratia,
 sed dominorum multo magis. Est autem recta horum educatio,
 ut nulla ipsis contumelia inferatur: iniuriaque his multo minus,
 si fieri possit, quam aequalibus, inferenda. liquido enim cogno-
 scitur, qui natura, non fide, iustitiam colit, oditque revera ini-
 quitatem, cum cavet, ne iis iniuriam faciat, quibus facile potest.
 Qui ergo circa mores actionesque servorum nihil unquam
 facit impie, nihil inique, atque ita in his se servat immacu-
 latum, ad producendas virtutis fruges erit aptissimus. Idem
 quoque de domino, & tyranno, omnique potentiore adver-
 sus imbecilliores recte dici potest. Castigandi caedendique
 semper iure sunt servi: neque ita monendi, ut liberi, ne
 molliores fiant. Allocutio omnis ad servos quodammodo
 imperium fit: neque iocus ullus cum ipsis, seu feminis, sive
 masculis habeatur. quod multi stulte facientes, dum deli-
 catus eos nutriunt, difficiliorem vitam & sibi ad imperan-

- ἐκείνοις τε, ἄρχεσθαι, καὶ ἑαυτοῖς, ἄρχειν. ΚΛ. Ὅρθῶς λέ-
γεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατασκευασμένος εἰς δύ-
ναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδεϊότητι πρὸς ἐκάστας τὰς τῶν ἔργων
παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰγήσεις χρῆ διαγράφειν
b. τῷ λόγῳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε, ὡς
ἔπος εἶπεῖν, ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς περὶ τὴν γε δὴ νέαν καὶ
ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιον ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον
ἐκάστω ἔξει τούτων περὶ τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπρο-
σθεν ταῦτα, ᾧ Κλεινία νῦν δ' ἐπέιπερ λόγῳ γίγνεται, καὶ
μάλ' ἐγχωρεῖ ταῦτ' ἄλλοι γίγνεσθαι ταῦν ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνη-
ται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσαν-
c. τες, ἐκείνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις ἀποτελοῦμεν.
νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλωμεν.
ΚΛ. Πάνυ μὲν οὔν. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαι περιξ
τὴν τε ἀγορὰν χρῆ κατασκευάζειν, καὶ τὴν πόλιον ὅλην ἐν
κύκλῳ, πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερχίας τε καὶ καθα-
ρότητος χάριν. πρὸς δὲ αὐτοῖς, οἰγήσεις τε ἀρχόντων, καὶ δι-
καστηρίων, ἐν αἷς τὰς δίκας, ὡς ἱερωτάτοις οὔσι, λήψονται τε

dum, & illis ad obediendum reddunt. *Clin.* Recte loqueris. *Athen.* Hoc igitur pacto servos quisque & numero & facultate ad singula vitae ministeria aptos habeat. Verum post haec habitationes oratione describendae sunt. *Clin.* Prorsus. *Athen.* Ad novam profecto civitatem, & antea nullis hominibus habitatam, in primis aedificia procuranda sunt, & modus templorum murorumque habendus. quae sane nuptias praecedere debebant, o Clinia. sed quoniam verbis nunc agitur, ita nimirum licet ponere. quando vero rem ipsam aggrediemur, haec ante nuptias, si Deus voluerit, collocantes, reliqua deinceps omnia peragemus. Nunc autem tanquam in figura quadam haec breviter percurramus. *Clin.* Fiat. *Athen.* Urbs quidem tota in circulum in locis sublimibus deducatur, ut & munitior sit, & mundior. Tempora circa forum struantur. Iuxta haec magistratuum iudiciumque palatia, in quibus, quasi sacratissimis, iustam & accipient, & ferent sententiam.

καὶ δώσουσι τὰ μὲν, ὡς ἐσίωυ περί, τὰ δὲ, καὶ τοιούτων θεῶν
ιδρύματα. καὶ ἐν τούτοις δικασήρια, ἐν οἷς αἴτε τῶν Φόνων d.²
πρέπουσαι δίκαι γίνονται ἄν, καὶ ὅσα θανάτων ἀξία ἀδική-
ματα. περί δὲ τειχῶν, ὧ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἄν τῇ Σπάρτῃ
ξυμφεροίμην, τὸ καθεῦδειν ἔῃ ἐν τῇ γῇ κητακείμενα τὰ τεί-
χη, καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἴνεκα. καλῶς μὲν καὶ ὁ
ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ, χαλκῶ καὶ σιδηρῶ
δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γήϊνα· τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς
τούτοις γέλωτ' ἄν δικαίως πάμπολυ ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυ- c.
τὸν μὲν ἐκτέμπτειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ μὲν, σιάψον-
τας, τὰ δὲ, ταφρεύοντας, τὰ δὲ, καὶ διὰ τινῶν οἰκοδομή-
σεων εἰρξοῦντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας
οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν. τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὁ πρῶτον
μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δὲ
τινα μαλθακὴν ἔξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικοῦντων εἴωθε ποι-
εῖν, προκαλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι
τοὺς πολεμίους· μηδὲ τῷ Φρουρεῖν αἰετίνας ἐν αὐτῇ νύκτῃ p.
καὶ μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν· τείχεσι δὲ 779
καὶ πύλαις διανοεῖσθαι Φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας, a.

tiam : partim quidem tanquam de rebus sacris iudicaturi,
partim vero tanquam iudicantium Deorum ibi sint delubra.
Ibi etiam iudicaria domicilia, in quibus de homicidiis, cete-
risque capitalibus iniuriis iudicatur. De muris autem, o
Megille, Spartiatis ego consentio, murosque in solo iacere,
& non extolli, facile patiar. probe enim poeticum illud lau-
datur, quo acneos & ferreos magis muros, quam terreos,
condere admonemur. Apud nos vero id insuper valde ridi-
culum est, quod singulis annis in agrum iuvenes emittantur,
qui caveis, foveis, aedificiisque confectis, longe hostes a fi-
nibus arceant. & muros quidem circumducimus: quod pri-
mum ad sanitatem civibus nihil confert: deinde animos civium
emollire & enervare consuevit. efficiunt enim, ut facile intra
eos se recipientes, hostes minime fugent, putentque, se non
diurna nocturnaue custodia vigilantes, sed murorum septo &
Plat. Oper. Vol. VIII. V

- σωτηρίας οὕτως ἔξειν μηχανὰς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγυνοῦ-
 τας. ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν ῥαψώνην, ὡς οὕτως ἔστιν ἐκ τῶν
 πόνων· ἐκ ῥαψώνης δέ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι καὶ
 ῥαθυμίαι πεφύκασι γίνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ τεῖχος γέ τι
 b. χρεῶν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ τὰς τῶν ἰδίων
 οἰκίσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ἦ πᾶσα ἡ πό-
 λιν ἐν τεῖχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς τὰς ὁδοὺς πα-
 σῶν τῶν οἰκίσεων ἔχουσῶν εὐερκίαν. ἰδεῖν τε οὐκ ἀγνῶς, μῖσ
 οἰκίας σχῆμα ἔχουσης αὐτῆς· εἰς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥα-
 ψώνην ὄλω καὶ παντὶ πρὸς σωτηρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος.
 τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν ἦ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν
 c. μὲν μάλισα τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀσυνόμους
 ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προσαναγκάζοντας, τὸν ὀλιγωροῦντα ζη-
 μιοῦντας. καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄξυ καθαρότητός τ'
 ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως
 μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ
 καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεῶν,
 καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὀπίσσω ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη. ταυ-

vallo dormientes, salvos fore, quasi ad desidiam nati sint :
 ignorantēs, certe quietem a laboribus originem trahere, at-
 que e turpi otio & negligentia nasci labores solere. Verum
 si muris aliquibus muniendi homines sunt, sic ab initio pri-
 vatae domus quaeque condantur, ut tota urbs aequalitate &
 similitudine unus sit murus, habeantque domus omnes sic
 tutum ad vias aditum. Quae certe dispositio & intuentibus
 erit grata, cum domus unius figuram tota civitas habeat, &
 ad custodiae facilitatem & ad omnium denique conservatio-
 nem erit longe omnium commodissima. Haec ita a principio
 construi, qui habitaturi sunt, cives maxime curent. aediles
 quoque provideant, & eos, qui negligunt, multa compel-
 lant. Curentque, ut urbs quam mundissima sit: nec a privatis
 unquam patiantur aut aedificando, aut fodiendo, publicum ali-
 quid occupari. Aquarum etiam pluvialium, ut abunde & fa-
 cile defluant, curam habeant: item omnium, quaecunque vel

τα δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρείαις οἱ νομοφύλακες, ἐπινο- d.
μοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι'
ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα
καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια, καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατ-
εσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα,
πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἐξῆς
ἐχόμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῶν
ἔσπασαν γεγονότες, ὧ Κλεινίᾳ δίκαια δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ
ἐλάττω ἐνιαυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο. ἦν δὲ τίνα e.
τρόπον χρῆ ζῆν νυμφίον τε καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούση
τῶν πολλῶν ἐσομένη. τὸ δὲ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰ-
πεῖν, οὐ πάντων εὐκολώτατον ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν
ἔμπροσθεν τοιούτων, τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέ-
σερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τόγε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ
ἀληθὲς εἶναι, πάντως βῆτέον, ὧ Κλεινίᾳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν
οὖν. ΑΘ. Ὅστις διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους πῆ p.
τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρῆ ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ zδθ
a.

in civitate, vel extra, sunt habitanda. Sed haec omnia,
& cetera, quae a legibus (quia non omnibus provideri
poterat) praetermissa sunt, legum custodes usu docti ordi-
nent. Postquam vero haec, & circa forum aedificia, &
gymnasia, & theatra spectantium, & docentium discantium-
que domicilia disposita sunt, ad ea, quae nuptias sequuntur,
in ferendis legibus deinceps pergamus. *Cli.* Sic est faciendum.
Athen. De nuptiis igitur ita, ut diximus, o Clinia, res se ha-
beat: post quas vivendi regula, quae filiorum procreationem
praecedat, non brevior, quam annui temporis, sequitur. Sed
qua ratione in praestantissima civitate sponsus sponsaque con-
vivere debeant, facile dictu non est. immo vero, cum multa
in superioribus difficilia sint, quae de his dicenda sunt, diffi-
cilius cunctis vulgus accipiet. Quod tamen verum rectumque
videtur, dicendum etiam, o Clinia. *Cli.* Dicendum omnino.
Athen. Quicumque itaque publica solum atque communia
centet legibus ordinanda, propria vero etiam, quae necessaria

- ιδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ αἶεται δεῖν ἐξουσίαν δὲ ἐκόσμοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλη, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα, ἡγεῖται τάγε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἶρηται; τοῦδε. ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ
- β.** ἦττον ἐν ξυσσιτίοις τὴν διαίταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενομένου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ Σαυμασὸν ὄν ὅτε κατ' ἀρχὰς πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς αὐτὸ, ὡς γ' εἰκὸς, νομοθετήσαντος, ἢ τινος ἐτέρου τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος, ἐν ὀλιγαυθρωπίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις γευσταμένοις δὲ καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις, ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς
- γ.** σωτηρίαν τὸ νόμιμον καὶ κατέξη δὴ τρόπῳ τινὶ τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων. ΚΛ. "Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ὁ δὲ ἔλεγον, ὅτι Σαυμασὸν ὄν τοῦτο ποτὲ καὶ φοβερόν ἐπιτάξει τισι, νῦν οὐχ ὁμοίως δυσχερὲς τῷ προστάττουτι ἂν εἶη νομοθετεῖν αὐτό. τὸ δ' ἐξῆς τοῦτω, πεφυκός τε ὀρθῶς ἂν γίνεσθαι γιγνόμενον, νῦν τε οὐδαμῆ γιγνόμενον, ὀλίγου τε

funt, non curat, ac licentiam singulis quotidie vivendi, ut volunt, praebet, neque certo ordine putat omnia facienda, sed, privatis neglectis, publica & communia secundum legem gesturos homines opinatur, non recte opinatur. Quorsum haec? Nempe quoniam oportere sponfos asserimus reipublicae nostrae non minus, nec aliter aliis temporibus, quam ante nuptias, in comessatione publica vivere. mira quippe res, quando apud vos primum comessatio instituta est, visa fuit, quam vestri bello, vel alia re, quae vim eandem haberet, in hominum paucitate coacti instituerunt: cumque propter necessitatem usi fuissent, plurimumque ad salutem conferre res visa esset, legibus statuta est. *Cli.* Videtur. *Athen.* Mirum igitur id fuit, imperantique primo arduum. quod nunc, si quis ita lege sancire aggrediatur, minus certe erit difficile factu. Verum quod deinceps sequitur, & dictu, & factu arduum est: quod

ποιῶν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν, καὶ
 μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήγνυτα ποιῶντα δρᾶν, οὐ βῆθιον οὔτ'
 εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀποτελεῖν. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο, ᾧ ξένης, ἐπι- d.
 χειρῶν λέγειν, ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν; ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἂν ἵνα
 μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν
 γὰρ ὅ, τι περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνη-
 ται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κα-
 κῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὔ τεταγμένων ἄλλα
 ἕτερα. οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέσηκε περὶ τὸ λεγόμενον. Ὑμῖν γὰρ,
 ᾧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἀνδράς ξυσσίτια e.
 καλῶς, ἅμα καὶ, ὅπερ εἶπον, θαυμαστῶς κατέσηκεν, ἐκ θείας
 τινὸς ἀνάγκης· τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνο-
 μοθέτητον μεθεῖται, καὶ οὐκ εἰς τὸ Φῶς ἦκται τὸ τῆς ξυσι- p.
 τίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα. ἄλλο καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν 78x
 ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφυ τὸ θε- a.
 λυ, διὰ τὸ ἀσθενές. οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἴξαντος τοῦ νομοθέτου
 δύστακτον ἔν ἀφείθη. διὰ δὲ τοῦτου μεθειμένου πολλὰ ὑμῖν

quamvis nusquam fiat, tamen, si alicubi fieret, recte utique
 fieret: sed tale est, ut in eius descriptione legislator, sicuti lu-
 dentes, ignem dissecare, & alia quaevis impossibilia aggredi
 videatur. *Cli.* Quid istud est, hospes, quod dicere adeo for-
 midas? *Athen.* Audiatis iam, ne longiore vos mora frustra de-
 tineam. Quidquid enim in civitate legis ordinisque est parti-
 ceps, cuncta ex eo bona procedunt. quae vero ordine ca-
 rent, vel male ordinata sunt, ea etiam, quae bene sunt or-
 dinata, dissipant. quod huic quoque rei accidit. Nam vobis,
 o Megille & Clinia, praeclare, & ut dixi, mirifice, ex divina
 quadam necessitate, virorum constituta est comessatio. femi-
 narum autem comessatio, non probe relicta, in tenebris iacet.
 Quod quidem genus aliud hominum est & differens, nobis-
 que occultius & versutius natura est propter imbecillitatem:
 atque ita minus ordinari potest. idcirco cessit legislator, ne-
 que recte praetermisit. hoc enim praetermisso, multa nobis
 corrumpuntur: quae longe melius se haberent, quam nunc, si

- παραρρεῖ, πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα εἰ νόμων ἔτυχεν, ἢ ταυῶν· οὐ γὰρ ἡμισυ μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν ἂν, τὸ περὶ τὰς γυναῖ-
h. κας ἀκοσμήτως περιορώμενον· ὅσῳ δὲ ἡ δῆλεια ἡμῶν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χειρῶν τῆς τῶν ἀρρένων, τοσούτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ διπλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσασθαι, καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναῖξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύματα, βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν. νῦν δὲ οὕτως ἦνται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνηστῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ' ἐστὶ
c. τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδὲ ξυσσίτια ὑπάρχει τοπαράπαν δεδουμένα κατὰ πόλιν εἶναι. πόθεν δὲ τις γε ἔργῳ μὴ καταγελάσως ἐπιχειρήσει γυναῖκας προσβιάζεσθαι, τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν, φανεράν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἐστίν ὅ, τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείναιε τοῦτο τὸ γένος. εἰθισμένον γὰρ δεδοικὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ, πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον, πολὺ κρατήσει τοῦ νο-
d. μοθέτου. τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ἢ περ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείναιε τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα, ἄνευ πάσης βοῆς· ἐνθαδὲ δὲ ἴσως

hoc ipsum fuisset legibus ordinatum. non est enim res muliebris, si iacere inordinata relinquitur, humanarum rerum solum, ut videri posset, dimidium: sed quanto natura sua ineptior est ad virtutem, quam virilis, tanto excedit, ut plus quam duplum esse videatur. Repetendum igitur hoc & corrigendum, omniaque feminis cum viris communia ad civitatis felicitatem studia constituenda sunt. Nunc vero sic infeliciter ad hoc humanum ducitur genus, ut non sit prudentis, huius rei mentionem in aliis regionibus & civitatibus facere, ubi nunquam comestiones publicae probatae sunt. Unde igitur quisquam non ridicule ad manifestam cibi potusque assumptionem mulieres cogere posset? nihil est profecto, quod molestius laturum genus hoc videatur. nam cum timide & obscure degere consueverint, latorem legis, in lucem conantem educere, omni reluctatione repellent. hoc, inquam, genus alibi quidem, quemadmodum dixi, nec orationem ipsam recte di-

ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ, λόγου γ' ἕνεκα, μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης
 τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθόν ἐστι
 καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῶϊν ξυδοκεῖ ἀκούειν· εἰ δὲ μὴ, ἔξω.
 ΚΛ. Ἄλλ', ὦ ξένη, θαυμαστῶς τόγχε ἀκούσαι νῶϊν πάντως
 που ξυδοκεῖ. ΑΘ. Ἀκούομεν δὴ. Θαυμάσητε δὲ μηδὲν εἰάν
 ὑμῖν ἀναθεὴν ποθεὴν ἐπιχειρεῖν δόξω. σχολῆς γὰρ ἀπολαύομεν,
 καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ τὸ κατεπεῖγον, τὸ μὴ παντὶ πάντως σκο- e.
 πεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ὀρθῶς εἰρήκας. ΑΘ. Πάλιν
 τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ
 τόγχε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἀνδρα ξυνοσεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων
 γενέσεις ἢ τοπαράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν, οὐδ' ἔξει ποτέ p.
 γε τελευτήν· ἀλλ' ἦν τε αἰεὶ καὶ ἔσαι πάντως. ἢ μὴκόσ τι τῆς 782.
 ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμύχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς a.
 αὖ εἴη. ΚΛ. Τί μῆν; ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθο-
 ράς, καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας, καὶ
 βρώσεως, καὶ πομάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα
 παντοδαπὰ πάντως καὶ περὶ πάσαν τὴν γῆν ἄρ' οὐκ οἴομεθα

centis sine ingenti reclamacione audiet : hic autem forsitan
 sustinebit. Quare, si vobis quoque videtur, colloctionis gra-
 tia, ne disputatio de republica manca relinquatur, dicere volo,
 quam bona decensque res haec sit. si vobis placet, inquam :
 aliter vero dimittam. *Cli.* Mirum in modum, hospes, audire
 desideramus. *Athen.* Audiamus iam igitur. sed ne admire-
 mini, si rem altius repetere visus fuero. nam otio abunda-
 mus, neque aliud quidquam nos urget, quo minus omnia
 undique, quae ad leges spectant, consideremus. *Cli.* Recte lo-
 queris. *Athen.* Prima itaque repetamus. Scire omnes oportet,
 hominum generationem vel nullum prorsus unquam initium
 habuisse, neque terminum habituram, sed fuisse omnino sem-
 per, & fore : aut si coepit, inaeestimabili iam ante nos tem-
 poris magnitudine incepisse. *Cli.* Plane. *Athen.* Nonne per
 omnem terram urbes multas conditas arbitramur, atque de-
 structas, & diversa praecessisse hominum studia, partim cum
 ordine, partim etiam sine ordine? cibi item potusque, & ve-

- γεγονέναι, καὶ σροφὰς ἄρῶν παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μετα-
b. βάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκός; **ΚΛ.** Πῶς
 γὰρ οὐ; **ΑΘ.** Τί οὖν; πιτεύομεν ἀμπέλους τε Φανῆναί που
 ποτὲ, πρότερον οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλαιίας, καὶ τὰ
 Δήμητρος τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τε τινὰ τῶν τοι-
 αύτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ,
 μῶν οὐκ οἴομεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τῆν ἀλλήλων
 ἐδώδην τρέπεσθαι; **ΚΛ.** Τί μῆν; **ΑΘ.** Τὸ δὲ μῆν δύνει ἀν-
c. δρώπους ἀλλήλους, ἐτι καὶ νῦν παραμένον ὀρῶμεν πολλοῖς·
 καὶ τοῦναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοδὸς ἐτολμῶμεν
 γεύεσθαι δύματα τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ
 μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι, καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ δύματα.
 σαρκῶν δ' ἀπείχοντο· ὡς οὐχ ὅσιον ὄν ἐσθίειν, οὐδὲ τοὺς τῶν
 θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν. ἀλλὰ Ὀρφικοὶ τινὲς λεγόμενοι
 βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάν-
d. των, ἐμφύχων δὲ τοῦναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. **ΚΛ.** Καὶ
 σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἰρηκας καὶ πιτεύεσθαι πιθανά. **ΑΘ.**

scendi condiendique usus quam plurimos, & mutationes tem-
 porum varias, in quibus animalia diversis modis transmutata
 fuisse credendum? *Cli.* Nihil prohibet. *Athen.* Quid porro?
 vitesne putamus coepisse olim, cum non essent? similiterque
 olivas, & Cereris atque Proserpinae munera, quae Triptole-
 mus aliquis ministraverit? animalia vero tempore, quo ista
 non erant, nonne sicuti modo, alterum ab altero devoraban-
 tur? *Cli.* Procul dubio. *Athen.* At vero, quod ad sacrificia per-
 tinet, homines ab hominibus sacrificari apud multos videmus:
 contrarium etiam de aliis audimus; sicuti quando nec bovillas
 quidem carnes gustare audebamus, nec animalia Diis immo-
 labamus, sed liba & fructus melle madentes, ceteraque huius-
 modi sacrificia pura, Diis offerebantur. carnibus autem absti-
 nebant, nam vesci carnibus, & Deorum aras polluere san-
 guine, impium videbatur, ita Orphica quaedam vita tunc vi-
 gebat: inanimatis quippe omnibus vescebantur, & ab anima-
 libus omnibus abstinebant. *Cli.* Ferantur haec passim, ut di-

Πρὸς οὖν δὴ τι, εἴποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐρρήθη τὰ νῦν;
 ΚΛ. Ὁρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε. ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δύνα-
 μαι, τὰ τούτοις ἐξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν. ΚΛ.
 Λέγοις ἄν. ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς
 χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἡρτημένα· δι' ὧν ἀρετὴ τε αὐτοῖς ἀγο-
 μένοις ὀρθῶς, καὶ τούναντίον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦ- e.
 τα δ' ἐξῆς ἐδαδῆ μὲν καὶ πόσις, εὐθὺς γενομένοις, ἦν περὶ
 ἄπασαν πᾶν ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον, μεσθὸν οἴστρου τέ ἐσι
 καὶ ἀνηκουσίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν πλὴν,
 τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπλη-
 ροῦντα, λύπης τῆς ἀπάσης ἀεὶ δεῖν σφᾶς ἀπαλλάττειν. τρί-
 τη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία, καὶ ἔρωσ δ' ἐξύτατος, ὕσατος p.
 μὲν ὀρμᾶται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπερ- 783
 γάζεται πάντως ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν, ὕβρει πλείσῃ a.
 καόμενος. ἃ δὲ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντας εἰς τὸ βέλτι-
 σον, παρὰ τὸ λεγόμενον ἡδισον, τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πει-
 ρᾶσθαι κατέχειν, Φόβῳ, καὶ νόμῳ, καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ

cis, & valde credibilia sunt. *Athen.* Sed quorsum haec a nobis omnia dicta modo sint, forsitan aliquis percontabitur. *Cli.* Probe, o hospes, id coniecisti. *Athen.* Propterea, si potero, Clinia, quae sequuntur, deinceps declarare conabor. *Cli.* Dic iam. *Athen.* Trina quadam indigentia atque cupiditate omnia hominibus dependere perspicio, in quibus si recte ducantur, virtus, sin contra, vitium nascitur. Harum duae sunt in animalibus statim natis, cibi potusque cupiditates. ad quae cum omne animal innatum habeat appetitum, impetu rapitur: nec verba illius auscultat, qui monet, aliud agendum esse, quam ut horum cupiditates voluptatesque expleantur, & dolores contrarii devitentur. Tertia vero nobis indigentia ingens, & cupiditas acutissima, posterius quidem innascitur, sed ardentissimo furore & maxima petulantia homines urit & agitat, ea, quae ad propagationem generis inest. Hi tres morbi, ad id, quod iucundissimum dicitur, rapientes, ab eo ad id, quod optimum est, tribus maximis rebus vertendi sunt,

- προσχωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεν-
b. νύναι τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιβρόχην. παίδων δὴ γένεσιν μετὰ
 τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γένεσιν, τροφὴν καὶ παιδείαν.
 καὶ τάχ' ἂν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων ὁ, τε νόμος ἡμῖν ἕκα-
 στος περαίνοιτο εἰς τοῦμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια· ἵνα καὶ ἀφικό-
 μενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε
 ἀνδρῶν δεῖ μόνον γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν,
 ἴσως μᾶλλον κατοφόμεθα· τὰ τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν
 ὄντα ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ, ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα.
c. καὶ, ὅπερ ἐβρόχη νῦν δὴ, κατοφόμεθά τε αὐτὰ ἀκριβέστερον,
 μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους
 ἂν θείημεν. ΚΛ. Ὁρθότατα λέγεις. ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν
 τῆ μνήμη τὰ νῦν δὴ λεχθέντα. ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν
 πάντων ἔξομεν. ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύη; ΑΘ. Ἄ τοῖς
 τρισὶ διαυριζόμεθα ῥήμασι. βρωῶσιν μὲν ἐλέγομένον, καὶ
 δεύτερον, πόσιν· καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτοίησιν, τρίτον.
d. ΚΛ. Πάντως, ὦ ξένη, μεμνησόμεθά που ὧν ταυῦν διακε-

timore, lege, vera ratione: quibuscum Musae & Dii certa-
 torii adhibeantur, ut incrementum & affluentia hoc pacto ex-
 stinguantur. Procreationem quidem liberorum post nuptias col-
 locare debemus. post ipsam vero procreationem, educationem
 & disciplinam. Sic enim forsan, procedente oratione, lex quae-
 que in priora progressa, in comestiones denique perduce-
 tur, quando in coetus & communionem huiusmodi pervene-
 rimus: atque, utrum viris solis, an etiam mulieribus, hae com-
 munionem imperandae sint, tunc planius conspiciemus, cum
 propius accesserimus, & quae illas procedere debent, nec-
 dumque lege disposita sunt, suum digesta in ordinem, ipsis
 praeposuerimus. ita sane, ut modo dicebam, comestiones
 acutius inspicimus, convenientioresque de illis leges trade-
 mus. *Cli.* Scite loqueris. *Athen.* Teneamus itaque memoria,
 quae modo dicta sunt. forte enim usui nobis quandoque erunt.
Cli. Quae tenenda iubes? *Athen.* Ea, quae cibi, potus, ve-
 nerisque vocabulis appellavimus. *Cli.* Fiet omnino, hospes,

λέγει. ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικὰ διδάξουτες
 τε αὐτοὺς πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι,
 καὶ, ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντας τισὶ νόμοις. ΚΛ.
 Πῶς; ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίου ὡς ὅτι καλ-
 λίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πό-
 λει. πάντες δ' ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἡνίκα μὲν
 ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα e.
 καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται μὴ προσέχοντες δὲ, ἢ μὴ
 ἔχοντες νοῦν, τὰναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε
 νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν· κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ ἡ
 νύμφη, τοῦτου τὸν χρόνον διαφερόντως ὃν ἂν μήπω παῖδες
 αὐτοῖς ὡς γεγενοῦτες. ἐπίσκοποι δ' ἔξωσαν τούτων ἅς εἰλό- P.
 μεθα γυναῖκες, πλείους εἰτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὅπως a.
 ἂν δοκῇ προσταττεῖν τε, καὶ ὁπότεν, πρὸς τὸ τῆς Εἰληθυίας
 ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας συλλεγόμεναι, μέχρι τρίτου μέρους
 ἄρας. οἳ δὴ συλληχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις εἴτις τιὰ
 ὄρᾳ πρὸς ἀλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παι-

ut iubes. *Athen.* Praeclare quidem. Sed veniamus ad rem
 sponsalem, & sponsum ac sponsam, quomodo liberi pro-
 creandi sunt, doceamus: ac, nisi persuaserimus, legum qua-
 rundam positione minemur. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Co-
 gitare omnino sponsum & sponsa debent, quo pacto quam
 pulcherrimos & optimos civitati liberos poterunt procrea-
 re. Omnes autem homines, qui communiter aliquid ope-
 rantur, quandocunque & ad se invicem, & ad opus ipsum,
 intendunt animum, bene & pulchre omnia faciunt: si vero
 vel non habuerint mentem, vel non adhibuerint, contra.
 Quare sponsum ad sponsam procreationemque liberorum ani-
 mum vertat: & sponsa similiter ad sponsum: in eo tempore
 praecipue, quo adhuc non genuerunt. Harum rerum curam
 habeant mulieres, sive plures, seu pauciores, prout placuerit
 principibus, electae. quae quotidie in Lucinae templo congre-
 gentur, tertiam horae partem commoraturae: atque ibi aliis
 alicui nuntient, si quem virum mulieremve illorum, qui, matri-

- δοποιουμένων, ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις
- b. θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γεινομένων. ἢ δὲ παιδοποιῖα καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων, δεκέτις ἔσω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὐροια ἢ τῆς γενέσεως. ἂν δὲ ἄγονοι τιγὲς εἰς τοῦτον γίγνονται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκειῶν καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαζεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέροις. ἔαν δ' ἀμφισβήτησις τις γίγνηται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφῶρων, δέκα τῶν νομοφυλάκων ἐλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἶδε καὶ τάξωσι, τούτοις ἐμμένειν. εἰσιῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν, νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι, παύοντων αὐτοὺς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας. ἔαν δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων· οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖναι πῶς ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράφαντες τε καὶ ὁμόσαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν. ὁ δὲ ἀναγραφεὶς, ἄτιμος ἔσω, μὴ ἐλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράφσαντας. τῶν δὲ, μῆτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω, μῆτε εἰς τὰς τῶν παιδῶν ἐπιτελειώσεις. ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς δ
- c.
- d.

monii copula adstricti, gignendi habent facultatem, alio intendere animum videant, quam ad ea, quae in sacrificiis nuptiarum iussa fuerunt. Procreatio autem liberorum, & eorum, qui illi vacant, observatio, decennium non excedat, quando adfit generandi foecunditas. Si quae ad id tempus infoecundae perseverarint, consilio cum propinquis & mulieribus harum rerum curatricibus habito, prout commodum utrifque est, disiungantur. si qua vero de utriusque commodis acciderit altercatio, decem de legum custodibus delecti, quos ipsi voluerint, cognoscant. Sed & mulieres ipsae, iuvenum domos ingressae, partim monitis, partim minis, ab inscitia ipsos & delicto depellant. quod si nequeant, legum custodibus nuntient, atque illi id curent. qui si prohibere non potuerint, rem ad populum deferant, & scriptis errantium nominibus, iureiurando affirment, se illos meliores facere non potuisse. Et qui scripto delatus est, nisi accusatores convicerit, infamis sit: nec nu-

βουλευθεὶς ἀπὸ αὐτοῦ κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔσω νόμιμα. τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παιδῶν Φοιτήσεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῇ, καὶ μὴ ἔλη τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παιδὸς γενήσονται κατὰ νόμους, e. ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωῇ γυναικί, ἢ γυνὴ ἀνδρὶ, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔσω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ μὲν σαφρονῶν, καὶ σαφρονοῦσα, εἰς τὰ τοιαῦτα πάντα ἔσω εὐδόκιμος· ὁ δὲ τὸναντίον, ἐναντίως τιμάσῃω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσῃω. καὶ μετριαζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλείων, ἀνομοθέτητα σιγῇ κισθῶ ἀκοσμούντων δὲ, p. νομοθετηθέντα ταύτη πραττεσθῶ κατὰ τοὺς τότε τεθέντας 785 νόμους. βίου μὲν ἀρχὴ τοῦ παντὸς ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι χρεῶν ἐν ἱεροῖσι πατράοις ζωῆς ἀρχὴν α. κούρω καὶ κέρη. παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ λελευικωμένῳ

piis, procreandisque liberis, ulterius det operam. ac si id tentaverit, liceat cuilibet caedere ipsum impune. Eaedem sunt & mulierum poenae. expertes enim muliebrium degant honorum: nec ad nuptias partusque liberorum profectae recipiantur, si in iudicium arcessitae damnatae etiam fuerint. Si, postquam secundum leges filios procrearunt, alienae quisquam uxori coniungitur, vel mulier viro, illis scilicet adhuc generantibus, poenis eisdem subiaceant, quibus & dum ipsi gignebant. Sed viri & mulieres, post liberorum procreationem caste viventes, in his omnibus summopere honorentur: qui contra, vituperentur. Si contigerit, ut plures in rebus eiusmodi moderate se gerant, quae praecepimus, silentio sine scriptis legibus habeantur & fiant: sin autem plurimi se minime continebunt, legum conscriptione declarentur, & ad eorum normam de singulis huiusmodi iudicetur atque agatur. Vitae totius initium primus annus omnibus est, quem in facellis paternis, ut vivendi initium tam puero, quam puellae, scriptum esse oportet. adscribatur autem in pariete dealbato

- ἐν πάσῃ Φατρίᾳ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτε-
 σιν ἀριθμουμένω. τῆς δὲ Φατρίας αἰὶ τοὺς ζῶντας μὲν γε-
 b. γράφθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλεί-
 φειν. γάμου δὲ ὄρον εἶναι, κόρη μὲν, ἀπὸ ἐκκαίδεκα ἔτων εἰς
 εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον· κόρη δὲ, ἀπὸ
 τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. εἰς δὲ ἀρχάς,
 γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα ἔτη. πρὸς
 πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξήκοντα ἔτων· γυναι-
 κὶ δὲ, ἣν ἂν δοκῇ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι πρὸς τὰ πολεμικά,
 ἐπειδὰν παιδὰς γεννήσῃ, τὸ δυνατόν καὶ πρέπον ἐκάσταις προσ-
 τάττειν, μέχρι τῶν πεντήκοντα ἔτων.

in unaquaque tribu, ut, qui ad magistratus idonei sunt, anno-
 rum numero constet: & cuiusque tribus viventes homines
 proxime scribantur semper, & naturae cedentes similiter de-
 leantur. Nuptiarum tempus puellae fit a sextodecimo in vi-
 gesimum, idque fit longissimum tempus ad hoc institutum:
 masculo, a trigesimo ad quintum & trigessimum. Magistratus
 gerendi tempus mulieri quidem annus quadragesimus: viro
 autem, trigessimus. Belli, ab annis viginti ad sexaginta in viris:
 in mulieribus, postquam filios pepererunt, usque ad quinqu-
 gesimum aetatis annum. In quibus observandum est, ut ad
 eum belli usum potissimum, qui & possibilis eis sit, & decens,
 accipiantur.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

PLATONIS
DE LEGIBUS
SIVE
DE LEGUM INSTITUTIONE
DIALOGUS SEPTIMUS.

ARGUMENTUM.

Postquam egit de matrimonio, cuius beneficio liberi prodeunt in lucem, postulabat recta docendi ratio, ut de illorum institutione & educatione modo disputaret, quod & ad paternae caritatis officium pertinet, & interest reipublicae, ut iurventus, quae est ipsius seminarium, recte excolatur. De liberorum igitur educatione hic agit accurate, quantum & ad corpus & ad animum spectat: quibus duobus nimirum illa continetur, sicuti ex disputatione ipsa constare potest. Docet igitur, quando, quomodo, quibus artibus sint civium liberi in-

situendi. Cur autem tam sollicitè hic differat de Musica & chorea, cum de his etiam alibi egisset copiose, haec causa praecipua esse videtur, quod nimirum apud Graecos illarum usus & auctoritas maxime invaluisse, ut plane necesse esset, huius rei habere rationem, ad eamque definiendam certas leges adhiberi.

ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ δὲ παιδῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν, τροφήν μὲν πού καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν, ὀρθότατα γίγνοιθ' ἡμῖν ἦν εἶναι μὲν ἀρρήτον, πάντως ἀδύνατον λεγομένη δὲ, διδασχῆ τινὶ καὶ νουθητήσει μᾶλλον ἢ νόμοις εἰκνῖ' ἀν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥαδίως ὑπὸ τῆς ἐκάβων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας, ἕτερα παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου συμβουλάς παραγενόμενα, παντοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἀν τὰ τῶν πολιτῶν ἦθη. τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποιεῖν νόμους, ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἀσχημον. διαφθεῖρει δὲ καὶ τοὺς γραφῆ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς ἐπισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρα-

SA T I S igitur de liberis, tam masculis, quam feminis. De ipsorum educatione & disciplina post haec nobis est dicendum. quam silentio praeterire, plane impossibile est : ac si dicatur, mentioni cuidam doctrinaeque potius, quam legibus, congrua videtur. Quae enim privatim & per singulas domos tum multa, tum parva & occulta, quotidie fiunt, cum facile ex voluptate, dolore, & cupiditate singulorum, praeter legumlatoris consilium, agantur, varios & dissimiles mores civium reddunt. quae res civitatibus officit. Cum vero parva & frequentia sint, singulis multa imposita, ea legum positione vetare, non satis honestum esset atque decorum. quin etiam scriptis legibus derogaret, cum in parvis & multis ad con-

νομεῖν. ὥστε ἀπορία μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγᾶν δὲ ἢ
 ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω, δηλώσαι πειρατέον, ὅσον δείγματα
 ἐξεργάζοντα εἰς Φῶς. νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατὰ τι σκό-
 τος. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα
 καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρθὴν πάντως δεῖ τροφήν φαίνεσθαι δυνα-
 μένην ὡς κάλλιπα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς
 εἴρηται που. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιπα, οἶμαι,
 τόγχε ἀπλούστατον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθύς φύεσθαι δ.
 τῶν παιδῶν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐν-
 νοοῦμεν, ὡς ἢ πρώτη βλάβη παντὸς ζώου πολὺ μεγίστη καὶ
 πλείστη φύεται; ὥστε καὶ ἔριον πολλοῖς παρέσχημε, μὴ γίγνε-
 σθαι τόγχε ἀνθρώπινα μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἔτων, ἐν τοῖς
 λοιποῖς εἴκοσιν ἔτεσιν ἀυξανόμενα; ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Τί
 οὖν; πολλὴ αὕξη, ὅταν ἐπιρρέη πόνων χωρὶς πολλῶν καὶ
 συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν ὅτι μυρία καὶ ἐν τοῖς σώμασιν ἀπο-
 τελεῖ; ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων
 ὅταν ἢ πλείστη τροφή προσγίγνηται τοῖς σώμασι. ΚΛ. Τί

p.
789
a.

temnendas leges homines consuescerent. Quapropter & leges
 de his scribere difficile est, & filere impossibile, sed conabor,
 ostendendo quasi digito, quae dico, in lucem efferre. nunc
 enim obscurius dicta videntur. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Iam
 vero recte alias dictum est, existimandum esse, rectam edu-
 cationem posse & corpus & animum quam pulcherrima &
 optima reddere. *Cli.* Ita est. *Athen.* Corpora vero pulcher-
 rima simpliciter ea fore censeo, quae rectissima in tenera
 aetate concrefcunt. *Cli.* Certe. *Athen.* Quid illud? nonne in-
 telligimus, quam maximum atque plurimum incrementi pri-
 mi progressum in omnibus animalibus esse? adeo, ut con-
 tendendi anfas multis praebuerint, corpora humana a primis
 quinque annis in reliquis viginti in duplum non crescere. *Cli.*
 Vera narras. *Athen.* Quid ergo? quando sine multis mode-
 ratisque laboribus incrementum influit plurimum, an non
 multa hinc mala corporibus innascuntur? *Cli.* Omnino. *Athen.*
 Pluribus ergo laboribus ipsis tunc opus est, quando summo-
 Plat. Oper. Vol. VIII. X

δῆτα, ὦ ξένε, ἢ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεωτάτοις πόνους
 πλείους προστάξομεν; ΑΘ. Οὐδαμῶς γέ' ἀλλ' ἔτι καὶ πρό-
 τερον τοῖς ἐντὸς τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις. ΚΛ. Πῶς
 λέγεις, ὦ λῶξε; ἢ τοῖς κουμένοισι φράξεις; ΑΘ. Ναί. Θαυ-
 β. μασὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς τὴν τῶν τηλικούτων γυ-
 μνασικήν ἢν βουλοίμην ἂν ὑμῖν, καίπερ ἄτοπον εὔσαν, δη-
 λῶσαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἐσι ταῖνον παρ' ἡμῖν μᾶλ-
 λον τὸ τοιοῦτον κατανοεῖν, διὰ τὸ τὰς παιδιάς αὐτόθι μει-
 ζόνως τινὰς παίζειν ἢ δεῖ. τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον
 παῖδες, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροι τινές, ὄρνιθων θρέμματα, ἐπὶ
 τὰς μάχας τὰς πρὸς ἀλλήλα ἀσκοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θη-
 ρίων. πολλοῦ δὴ δέουσι ἡγεῖσθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι
 τοὺς πρὸς ἀλλήλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινῶσι γυμνά-
 ζοντες. πρὸς γὰρ τούτοις, λαβόντες ὑπὸ μάλης ἑκάστος, τοὺς
 μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγκάλην
 ἐντὸς, πορεύονται περιπατοῦντες σαδίους παμπόλλους ἕνεκα
 τῆς εὐεξίας, οὗτι τῆς τῶν αὐτῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῆς τού-
 των τῶν θρεμμάτων. καὶ τότε τοσοῦτον δηλοῦσι τῷ δυνα-

pere affluit nutrimentum. *Cli.* Quid ais, hospes? numquid
 statim natis & tenerrimis pueris labores plurimos afferemus?
Athen. Non his primis, sed prius etiam illis, qui adhuc in
 utero matris aluntur. *Cli.* Quomodo, vir optime, faciendum id
 iubes? num ii, qui adhuc in utero parentis geruntur, labora-
 bunt? *Athen.* Certe. nec sane mirum est, si vos exercitatio-
 nem tantillae aetatis ignoratis, quam vobis, licet videatur ab-
 surda, cupio aperire. *Cli.* Omnino. *Athen.* Apud nos quidem
 huiusmodi quiddam magis intelligi potest, propterea quod ibi
 nonnulli in ludis quibusdam magis, quam decet, versantur.
 nam apud nos non pueri solum, verum etiam seniores aliqui,
 avium pullos alunt, & ad mutuam inter ipsas aves pugnam
 exercent: ac longe absunt, ut labores, in quibus ipsas exer-
 centes agitant, moderatos ipsis putent; sed ad haec minores
 in manibus, maiores sub ulna capientes, non suae, sed ha-
 rum avium bonae habitudinis gratia, per multa stadia gra-

μένω καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν
 τε καὶ κινήσεων κινούμενα, ἄκοπα δύνανται πάντων, ὅσα τε d,
 ὑπὸ ἑαυτῶν, ἢ καὶ ἐν ἑώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ καὶ
 ἐφ' ἵππων ὀχουμένων, ἢ καὶ ὑπ' ἄλλων ὀπωσοῦν δὴ Φερο-
 μένων τῶν σωμάτων κινεῖται. καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων
 τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα, ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ
 τὴν ἄλλην βίωσιν ἡμῖν δυνατὰ ἐσι παραδιδόναι. τί οὖν ἂν Φαί-
 μεν, ἐχόντων οὕτω τούτων, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν;
 βούλεσθε ἅμα γέλωτι Φράζωμεν τιθέντες νόμους; τὴν μὲν e.
 κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενόμενον δὲ πλάττειν τε, οἷον κή-
 ριον, ἕως ὑγρὸν, καὶ μέχρι δυοῖν ἑτοῖν σπαραγανᾶν; καὶ δὴ
 καὶ τὰς τροφὰς ἀναγκάζωμεν, νόμῳ ζημιοῦντες, τὰ παιδίᾳ
 ἢ πρὸς ἀγροὺς, ἢ πρὸς ἱερά, ἢ πρὸς οἰκείους ἀεὶ πη φέρειν,
 μέχρι περ ἂν ἰκανῶς ἴσασθαι δυνατὰ γίγνηται; καὶ τότε διευ-
 λαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων, μὴ πη βία ἐπερειδομένων εἰ-
 ρηται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν Φερούσας, ἕως ἂν τρίετες ἀποτε-
 λησῆ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι
 χρῆων, καὶ μὴ μίαν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκάστοις, ἂν μὴ γίγνη-

P.
790
a.

diuntur. in quo sane homini intelligendi compoti significant,
 corporibus omnibus motum agitationemque non laboriosam
 prodesse, sive a se ipsis, sive in vehiculis, seu nave, sive
 equis, sive quomodocunque aliter moveantur. Et propter
 haec ciborum potusque alimentum superantia, sanitatem,
 pulchritudinem, & vires nobis praebere possunt. Quae cum
 ita se habeant, quid posthac faciendum censemus? vultifne
 cum risu verba faciamus, leges ponentes, ut praegnans deam-
 bulet, & natus, quasi cera, fingatur, quamdiu tener est, ac ad
 biennium usque fasciis adstringatur? Nutrices praeterea per
 leges, imposita multa, cogamus, ut vel ad agros, vel ad tem-
 pla, vel alio ad suos, donec per se stare possint, pueros per-
 ferant? at etiam videant, ut, cum stare coeperint, ne pon-
 deris violentia membra propter molliem distorqueantur,
 gestent adhuc, quousque triennium infantes exegerint? Sint
 autem robustae, quoad fieri potest, nutrices: nec una solum,

- ται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιούσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ῥηθὲν, γίγναιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφρονον. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὕφλειν ἡμᾶς, πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἢβη τροφῶν. ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι; ΑΘ. Τοῦδε. τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν ταῖς πόλεσιν
- b. ἢβη, τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοϊαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῶς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τίς οἶοιτο ἔξειν τιὰ βεβαιότητα δέσεως νόμων. καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥηθεῖσι χρῶτο καὶ χρώμενος εὔ, τὴν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ. ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἰρηκας. ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάντων νέων παιδῶν
- c. ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἤρημεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν. ΚΛ. Πάντων μὲν οὖν ὀρθῶς. ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦ-

sed plures. & in singulis poenam, nisi fiant, scriptis legibus imponamus? vel nullo modo sic agamus? quod enim modo diximus, abunde nobis accideret. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Risum profecto in nos ingentem provocaremus. nam mores nutrientium muliebres atque ferviles nobis obtemperare nollent. *Cli.* Cuius gratia igitur dicenda haec putavimus? *Athen.* Quia domini & liberi civium animi forsitan, cum haec audiverint, probe intelligent, quod, nisi privata recte administrantur in civitate, frustra res communes sperat quis firmitatem aliquam in legibus habituras: atque haec intelligentes, his, quae modo diximus, tanquam legibus quibusdam utentur: quorum usu, & familia & respublica bene gubernata feliciter vivent. *Cli.* Valde consentaneum est, quod dixisti. *Athen.* Ne desinamus ergo ab huiusmodi legumlatione ante, quam animorum quoque studia, quae ad teneros admodum pueros pertinent, describamus: & ita simili quoque modo, ut de corporibus inceperimus, sermonem absolvamus. *Cli.* Recte nimi-

το, οἷον φοιχεῖον ἐπ' ἀμφότερα σώματος τε καὶ ψυχῆς τῶν πάντων νέων, τὴν τιθῆναι καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅτι μάλιστα διὰ πάσης τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὡς ἐστὶ ξυμφορὸς ἅπασιν μὲν, οὐχ ἤκιστα δὲ τοῖς ἔτι νεωτάτοις καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, εἶον ἀεὶ πλέοντας. νῦν δ' ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παιδῶν θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε ὡς ἐξ ἔμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασιν καὶ ἐγνώκασιν ὃν χρῆσιμον αἴτε τροφοὶ τῶν μικρῶν, καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι. ἡνίκα γὰρ ἂν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσπνοῦντα τῶν παιδιῶν αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν, ἀλλὰ τοῦναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσιν καὶ οὐ σιγῆν, ἀλλὰ τινὰ μελωδίαν. καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παιδιῶν, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχεῖων ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἄμα χορεία καὶ μούσῃ χρώμεναι. ΚΛ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὧ ξένη, μάλισ' ἔσθ' ἡμῖν; ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκεις. ΚΛ. Πᾶς δὴ; ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστὶ που ταῦτ' ἀμ-

rum. *Athen.* Hoc igitur tanquam elementum ad utriusque, tam animi, quam corporis infantium, cultum accipiamus, perpetuam die nocteque nutritionem agitationemque adhibitam, omnibus quidem conferre, maxime vero tenerrimis: ut, si fieri possit, sic habitent, quasi perpetuo navigarent. Quoniam autem fieri nequit, quam proxime ad hoc in curandis infantibus accedendum. Quod autem fieri oporteat, coniectare hinc licet, quod experientia tam puerorum nutrices, quam quae remediis Corybantum dant operam, id esse utile cognoverunt. quandocumque enim matres cupiunt pueros ad somnum tardiores dormire, non quiete hoc, neque silentio, sed contrariis faciunt. in ulnis enim portant agitantque semper, & illos vocis modulatione, tanquam tibicinio quodam, mulcent: & quemadmodum in debacchationum furentium remediis fit, huiusmodi agitationis chorea musaque utuntur. *Cli.* Quenam horum potissimum causa nobis est, ἡσπες? *Athen.* Non valde difficilis cognitu. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Utraeque

- φότερα τὰ πάθη· καὶ ἔσι δείματα δι' ἕξιν Φαύλην τῆς ψυχῆς
 τινὰ. ὅταν οὖν ἕξωθεν τις προσφέρῃ τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι σει-
 p. σμδν, ἢ τῶν ἕξωθεν κρατεῖ κινήσις προσφερομένη τὴν ἐντὸς
 791
 a. Φοβεράν οὖσαν καὶ μανικὴν κίνησιν κρατήσασα δὲ, γαλήνην
 ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ
 τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἐκείσων πηδῆσεως. παν-
 τάπασι ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάσειν ποιεῖ, τοὺς
 δ' ἐγρηγορότας, ὄρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους, μετὰ
 θεῶν, οἷς ἂν καλλιερῶντες ἕκαστοι θύωσι, κατειργάσατο ἀν-
 b. τὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν. καὶ ταῦτα,
 ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πιθανὸν λόγον ἔχει τινά.
 ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύ-
 ναμιν ἔχει ταῦτα, ἐννοεῖν χρὴ τὸδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπαντα
 ψυχῇ δείμασι ξυνοῦσα ἐκ νέων, μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθι-
 ζοῖτο γίγνεσθαι. τοῦτο δὲ πῶς ἂν φαίη δειλίας ἀσκησιν
 ἀλλ' οὐκ ἀνδρείας γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τὸ
 δὲ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαῖμεν ἐκ νέων εὐθὺς ἐπιτήδευμα
 c. εἶναι, τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτουθ' ἡμῖν δείματά τε καὶ φόβους.

hae passiones in metuendo consistunt: sunt enim formidines quaedam, propter malum aliquem animi habitum. quando igitur ab exterioribus aliquis ad hos affectus agitationem infert, vincit exterior motus interiorem illum terribilem atque furiosum: cumque vicerit, tranquillam animo praestat quietem, saltu cordis aliquantisper sedato: atque ita aliis inducit somnum, alios vigilantes per tibiam & tripudium, cum auxilio Deorum, quibus supplices litabant, a furioso affectu ad sanae mentis habitum revocat. Atque haec, ut orationis huius brevitatis fert, rationem aliquam probabilem habent. *Cli.* Omnino. *Athen.* Si haec igitur talem aliquam vim habent, hoc praeterea cogitandum, animum omnem, ab infantia in metu nutritum, magis utique quovis ferri per formidinem consuescere. nec cuiquam dubium est, quin ad timiditatem ista, non ad fortitudinem, exercitatio fit. *Cli.* Ita profus. *Athen.* Contra vero eum ad fortitudinem exercitari dicemus, qui a tenera aetate

ΚΛ. Ὅρθως. ΑΘ. Ἐν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρε-
 τῆς, τὴν τῶν παντελῶς παιδῶν γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι,
 μέγα ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.
 Καὶ μὴν τόγε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ, καὶ τὸ δύσκολον, οὐ
 σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἐκάτερον γιγνό-
 μενον, γίγναι; ἄν. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρό-
 πον εὐθὺς ἐμφύσει' ἡμῖν ὀπότερον βουλευθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, d.
 φράζειν δὴ πειρατέον, ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.
 ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Λέγω δὴ τόγε παρ' ἡμῖν δόγμα,
 ὡς ἡ μὲν τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκρόχολα καὶ σφοδρὰ ἀπὸ
 σμικρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεσθαι· τὸ δὲ τού-
 των ἐναντίον, ἤγε σφόδρα καὶ ἀγρία δούλωσις, ταπεινοῦς
 καὶ ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα, ἀνεπιτηδείους
 ξυνοίκους ἀποτελεῖ. ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ χρὴ τὰ μήπω φωνῆς e.
 ξυτιέντα, μηδὲ παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γέυεσθαι πω,
 τρέφειν τὴν πόλιν ἅπασαν; ΑΘ. Ὡδέ πως φέγγεσθαι που
 μετὰ βοῆς εὐθὺς πᾶν εἴθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥμισυ
 τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ

metus terroresque omnes vincere consuefcit. *Cli.* Scite. *Athen.*
 Unum igitur hoc ad virtutis animi partem summopere con-
 ferre dicamus, exercitationem videlicet infantium, quae in mo-
 tibus fit. *Cli.* Maxime. *Athen.* Atqui facilitas animi vel mo-
 rofitas, non parum momenti habent ad bonitatem animi vel
 pravitatem. *Cli.* Est ita. *Athen.* Est autem a nobis pro facul-
 tate dicendum, quo pacto utrumvis horum infantium statim
 animo innascatur. *Cli.* Plane. *Athen.* Nobis profecto videntur
 deliciae, difficiles, morosos, iracundos, & levi de causa exci-
 tabundos iuvenum mores efficere: contra vero, nimia servitus
 & atrox, cum abiectos, & illiberales, & humana perosos facit,
 ad humanam consuetudinem ineptissimos reddere. *Cli.* Quo-
 modo autem civitas universa infantes, qui nondum voces intel-
 ligunt, nec disciplinam aliam gustare possunt, ut iubes, erudiet?
Athen. Sic plane. Omne animal statim natum voce & clamore
 uti solet: nec minus hominum genus, quod prae ceteris ad

- μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς
- P.** ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται. οὐ μὲν γὰρ ἂν προσφερομένου
 792 **a.** σιγᾷ, καλῶς οἴονται προσφέρειν οὐ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ
 καλῶς. τοῖς δὲ παιδίοις τὸ δῆλωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ, κλαυ-
 μοναὶ καὶ βοαὶ, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῆ. ἔστι δὲ ὁ χρόνος
 οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόνιον οὐ μικρὸν τοῦ βίου
 διαγαγεῖν χειρὸν, ἢ μὴ χειρὸν. ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις. ΑΘ. Ὁ
 δὲ δύσκολος, οὐδαμῶς τε ἴλεως, ἄρ' οὐ δοκεῖ σφῶϊν θρηνώδης
b. τε εἶναι, καὶ ὀδυρμῶν ὡς ἐπιτοπολὺ πλήρης μᾶλλον ἢ χρεῶν
 ἔστι τὸν ἀγαθόν; ΚΛ. Ἐμοιοῖ' οὖν δοκεῖ. ΑΘ. Τί οὖν; εἴτις
 πὰ τρία ἔτη πειρῶτο, πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων ὅπως τὸ
 τρεφόμενον ἡμῖν ὡς ὀλιγίστη προσχρήσεται ἀγγυδόνι, καὶ φό-
 βοις καὶ λύπη πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἄρ' οὐκ οἴομεθα εὐθυμον
 μᾶλλον τε καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι τηρικαῦτα τὴν ψυχὴν
 τοῦ τρεφόμενου; ΚΛ. Δῆλον δὲ καὶ μάλιστ' ἂν, ὧ ξένη,
c. εἴτις πολλὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι. ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ'
 ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμι' ἂν, ὧ θουμάσιε. ἔστι

clamorem addit ploratum. *Cli.* Sic est. *Athen.* Nutrices ergo, quid infantes cupiant, volentes cognoscere, quod appeti credunt, offerunt. si tacent, recte: si clamant flentque, non recte se obtulisse his signis coniciunt. Argumenta sane in infantibus, quas res ament, quas oderint, clamor fletusque sunt, signa minime fortunata. huius rei tempus triennio minus non est: quod spatium non est parva vitae particula, ad eam recte vel contra ducedam, si ipsum recte, vel contra, ducitur. *Cli.* Recte. *Athen.* Nonne videtur vobis difficilis homo, nec ullo modo tranquillus, esse etiam querulus atque gemebundus, ultra quam bonum virum deceat? *Cli.* Mihi quidem. *Athen.* Quid igitur? si quis omni ratione pro viribus conetur, ut in hoc triennio puer quam minimum dolore, metu, tristitiaque afficiatur, nonne pueri animus pacatior tranquilliorque reddetur? *Cli.* Perspicuum est, hospes, multoque etiam magis, si quis eum in multis voluptatibus educarit. *Athen.* Hoc ego

γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πράξις, διαφθορὰ μεγίστη πασῶν. ἐν
 ἀρχῇ γὰρ γίνεταί ἐκάστοτε τροφῆς. ἐρῶμεν δὲ εἴ τι λέγομεν.
 ΚΛ. Λέγε τί Φῆς. ΛΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῶϊν
 τὸν λόγον. ὄρα δὲ καὶ σὺ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὦ Μέγιλλε.
 ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὐδ' ἡδονὰς Φησὶ δεῖν διώκειν τὸν
 ὀρθὸν βίον, οὐτ' αὖ τοπαράπαν Φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐ- d.
 τὸ ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον· ὃ νῦν δὴ προσείπον, ἴλεων ὀνομά-
 σας. ἦν δὴ διάθεσιν, καὶ θεοῦ, κατὰ τινα μαυτείας Φήμην,
 εὐσόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἔξιν διώκειν
 Φημί δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον. μήτ' οὖν
 αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὄλωσ, ὡς οὐδ'
 ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἔῤυ πά-
 σχειν ταυτὸ τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλυν· ἀπκνυτων δὲ ἡμίσα
 εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ. κυριωτάτου γὰρ οὖν ἐμφύε- e.
 ται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἦθος, διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλ-
 λοιμι δόξειν παιζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς Φερούσας ἐν γα-
 στρὶ, πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιτα θεραπευεῖν ἐκεῖνον τὸν

tibi non concedam, o mirifice Clinia. nam talis educatio, cum
 in principio statim adhibeatur, omnium maxima perniciēs
 est. Videamus igitur, an quidquam dicamus. *Cli.* Dic, quid ais.
Athen. De re non parva a nobis agi nunc assero. attende &
 tu, Megille, ac sententias utriusque diiudica. Mea quidem ratio
 rectam vitam censet, nec voluptates sequi omnino, nec fugere
 omnino dolores debere, sed medium potius illum habitum
 sequi, quem & ipse modo tranquillitatem vocabam, & omnes,
 Dei proprium esse, divino quodam oraculo recte coniicentes
 fatemur. Hunc habitum sequi debet, quisquis hominum divi-
 nus est futurus, adeo, ut nec ipse ad voluptates omnino pro-
 clivis sit: alioquin procul a dolore non erit: nec alium quem-
 quam, sive senem, sive iuvenem, aut masculum, aut femi-
 nam, indulgere voluptatibus patiat, minimeque omnium
 statim natos infantes. firmissimi enim tunc omnibus mores
 omnes propter consuetudinem innascuntur. Ego vero, nisi ve-
 rerer, ne forte iocari vobis videar, dicerem utique, gravidas

ἐνιαυτὸν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἢ κυῶσα, μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἴλεων καὶ εὐμενῆς πρᾶδόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον. ΚΛ.

- p. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν πότερος ἡμῶν ὀρ-
 793
 a. ἴσότερον εἶρηκεν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς σοὶ συχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον Φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δὲ τινα τέμνειν αἰεὶ. καλῶς τοίνυν εἰρηκᾶς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα. ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὅτι ταῦτ' ἐστὶ πάντα ἕσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα καὶ οὗς πατέριους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῶν ἐπιχυθεὶς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ, οὔτε ἄρρητα ἔσθαι, εἰρηται καλῶς. δεσμοὶ γὰρ οὗτοι πάσης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κειμένων, καὶ τῶν ἔτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἷον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα ἃ καλῶς μὲν τεθέντα καὶ ἐπισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ, περικαλύ-

etiam mulieres maxime omnium illo anno ita regendas esse, ut nec ad voluptates multas furiosasque ferantur, neque doloribus agitentur: sed tranquillam, pacatamque, & mitem vitam agant. *Cli.* Non opus est, hospes, ut Megillum interrogas, uter nostrum rectius sit locutus. ego enim assentior tibi, merae voluptatis merique doloris vitam fugiendam omnibus esse, & mediam quandam semper tenendam. Quare & dixisti recte, atque audivisti. *Athen.* Recte nimium, Clinia. sed illud ad haec simul omnes tres cogitemus. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Quod quae dicuntur a nobis, ea leges non scriptae a multis appellantur: nec aliae sunt, quae leges patriae nominantur, quam huiusmodi omnia. atque quod paulo ante tetigimus, nec leges haec esse vocanda, neque silentio praetereunda, probe dictum est. haec enim totius reipublicae vincula sunt, mediumque tenent inter scriptas scribendasque leges, videlicet tanquam patriae priscaequae omnino institutiones. haec si probe

ψαυτα ἔχει τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐπιτὸς τοῦ c.
 καλοῦ βαίνῃ, πλημμυελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν
 ἐρείσματτα ἐκ μέσου ὑπορρέοντα, συμπίπτειν εἰς ταυτὸν ποιεῖ
 τὰ ξυμπαντα, κέσθαι τε ἄλλα ὑφ' ἐτέρων αὐτὰ τε καὶ τὰ
 καλῶς ὑπερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόντων.
 ἃ δὴ διάνοσσυμένους ἡμᾶς, ᾧ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν πόλιν,
 καινὴν οἶσαν, πάντῃ ξυυδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμικρὸν
 παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔθῃ τις ἢ ἐπιτηδεύ- d.
 ματτα καλεῖ. πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλις ξυυδεῖται ἄνευ
 δὲ ἀλλήλων ἐκάτερα τούτων οὐκ ἔστι νόμιμα. ὥστε οὐ χρὴ
 παυμάζειν ἂν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ δοκοῦντα εἶναι
 νόμιμα, ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιρρέοντα, μακροτέρους ποιῆ τοὺς
 νόμους. ΚΛ. Ἄλλ' ὀρθῶς σὺ γε λέγεις· ἡμεῖς τε οὕτω δια-
 νοησόμεθα. ΑΘ. Εἰς ἂν τοίνυν τὴν τοῦ τριετοῦς γεγονότος
 ἡλικίαν, κόρου καὶ κέρης, ταῦτα εἴτις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ, c.
 καὶ μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῶτο, οὐ σμικρὰ εἰς ᾠφέ-
 λειαν γίγνοιτ' ἂν ταῖς νεωσὶ τρεφομέναις· τριετῆ δὲ δὴ καὶ

posita sint, seque in eis homines recte affuefecerint, con-
 scriptas leges stabili salute tutantur. sin contra factum sit,
 contra continget: quemadmodum in aedificiis accidit, ubi, si
 aedium sustentacula subtrahata de medio fuerint, concidere
 omnia cogunt, aliaque ex aliis deiici, & quae bene super-
 structa sunt, dirutis prioribus corruunt. Atque haec quidem
 cogitantes novam hanc tuam civitatem, o Clinia, undique
 vincere debemus, nihilo prorsus relicto, quoad fieri potest,
 quod vel ad leges, vel ad mores, vel studia pertineat. his
 enim omnibus civitas neclitur. alterum vero istorum sine al-
 tero permanere non potest. Quare non est mirandum, si,
 quae nobis multa simul & parva legitime videntur instituenda,
 velat consuetudines confluentia, longiores leges efficiunt.
Cli. Recte tu quidem: & nos similiter cogitabimus. *Athen.* Si
 quis igitur ad eum, qui tres agit annos, colendum, seu mascu-
 lum, sive feminam, haec diligenter adhibeat, ac sedulo supra
 dictis utatur, non parvam afferet enutritis utilitatem. atque

- τετραετεί και πενταετεί και ἔτι ἐξετεῖ ἤβει ψυχῆς παιδίων
 δέον ἂν εἴη. τρυφῆς δ' ἤδη παραλυτέον, κολάζοντα μὴ ἀτί-
 μως. ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ μεθ'
 ὕβρεως κολάζοντας, ὄργην ἐμποιήσῃν δεῖν τοῖς κολαπτεῖσι,
 p. μὴδ' ἀκολάσους ἑαῦτας τρυφᾶν ταυτὸν δραξέον τοῦτό γε
 794 και ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικούτοις αὐτο-
 a. φυεῖς τινες· ἃς, ἐπειδὴν ξυνέλθωσιν, αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευρίσκου-
 σι. ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κόμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἤδη τὰ
 τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μίχρι ἕξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ
 τῶν κωμητῶν εἰς ταυτὸν ἕκαστα. τὰς δὲ τροφούς ἔτι τῶν τη-
 λικούτων κοσμιότητός τε και ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι. τῶν
 δὲ τροφῶν αὐτῶν και τῆς ἀγέλης ξυμπάσης, τῶν δώδεκα
 b. γυναικῶν μίαν ἐφ' ἑκάσῃ τετάχθαι, κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυ-
 τὸν τῶν προειρημένων ὅσα ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύ-
 τας δὲ αἰρεῖσθωσαν μὲν αἰ τῶν γάμων κύριαί τῆς ἐπιμελείας,
 ἕξ ἑκάσῃ τῆς φυλῆς μίαν, ἡλικίας αὐταῖς. ἡ δὲ καταστᾶσα
 ἀρχέτω, φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἑκάσῃς ἡμέρας, και κολάζουσα
 αἰετὸν ἀδικοῦντα δοῦλον μὲν και δούλην, και ξένου και ξένην,

id ingenio eorum, qui tres, & qui quatuor, & quinque, & sex
 agunt annos, conveniens erit: a quibus deliciae removendae
 sunt, & castigatio sine contemptu adhibenda. ceterum quem-
 admodum servos diximus castigare sine contumelia oportere,
 ne in iracundiam efferantur; castigare tamen omnino,
 ne nimium deliciosi reddantur: ita & liberos volumus. Ho-
 rum iudi quidam sunt, ipsis quodammodo naturales: ad quos,
 quando conveniunt, sponte feruntur. Congregandi hi pueri
 sunt a triennio ad sex usque annos, singuli in suae tribus so-
 lemmitate: quorum & adhuc tantillorum nutrices modestiam
 incontinentiamque observent. & cuique coetui nutricibusque
 una quaedam praesit de mulieribus duodecim, annuo tempore
 imperatura, prout legum custodes ordinaverint. Has deligant
 mulieres nuptiarum curatrices, ex quaque tribu unam, aetate
 ipsis aequales. Quae ad hunc magistratum assumpta est, ita se
 gerat, ut in sacrum quotidie proficiatur, semperque iniurian-

αὐτὴ διὰ τινῶν τῆς πόλεως οἰκετῶν πολίτην δὲ, ἀμφισβητοῦ-
 τα μὲν τῇ κολάσει, πρὸς τοὺς ἀξυνόμους ἐπὶ δίκην ἀγούσα· ἀν- c.
 αμφισβήτητον δὲ οὕτα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. με-
 τὰ δὲ τὸν ἐξέτη καὶ τὴν ἐξέτην, διακριέσθω μὲν ἡδὴ τὸ γένος
 ἑκατέρων κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ἀσάυτως μετ'
 ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν. πρὸς δὲ τὰ μαθήματα
 τρέπεσθαι χρεῶν ἑκατέρους· τοὺς μὲν ἄρρενας, ἐφ' ἵππων δι-
 δασκάλους, καὶ τόξων καὶ ἀκουτίων καὶ σφενδοθήσεως· ἐὰν
 δὲ πη ξυχωρῶσι μέχρι γε μαθήσεως, καὶ τὰ δῆλεα, καὶ d.
 δὴ τάγε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὀπλῶν χρεῖαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν
 καθεῶς περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀγνωεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου.
 ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἄριστερά δια-
 φέροντα ἔσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρεῖας, εἰς ἑκάστας τῶν
 πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας. ἐπεὶ τὰ γε περὶ πόδας τε καὶ
 τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόρους φαίνε-
 ται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας, ἀνοίξα τροφῶν καὶ μητέρων οἷον e.
 χαλοὶ γεγόναμεν ἑκάστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν

tem puniat: servum quidem & servam, peregrinum & peregrinam, ipsa per urbanos quosdam ministros: civem autem, cuius animadversio in controversia fit, ad aedilium trahat iudicium: de quo autem non fit controversia, eum ipsa civem puniat. Post annorum sex aetatem feminae a maribus discernantur: puerique deinceps cum aequalibus maribus, & puellae cum feminis aequalibus conversentur. Et ad discendum utrique se vertant. mares quidem ad magistrōs equorum, arcuum, telorum, & fundae: feminae quoque ad eadem, si concedatur, usque ad scientiam tantum, & maxime ad armorum usum. quo pacto autem nunc in his se res habeat, paene ab omnibus ignoratur. *Cli.* Quid ais? *Athen.* Quod videlicet dextrae a sinistris, quod ad manus pertinet, differre iam videantur in singulis operationibus natura. pedes enim inferioresque partes ad opera nihilo differre videntur. manibus autem, matrum nutricumque simul ignorantia, quasi claudi facti sumus. nam cum natura fere ad utramque partem

- μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἤβη διάφορα αὐτὰ
 πεποιήκαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν
 ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀρισερᾷ χρώμενον,
 πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, πρῶγμα οὐδὲν, καὶ ὅσα τοιαῦτα τοῦ-
 τοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ δέου, οὐ-
 π. τῶ χρῆσθαι, σχεδὸν ἄνοια. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν
 795 ἄνομος, οὐκ ἐν ἀρισερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ δίξον
 a. προσαγόμενος μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέροις ἐπ' ἀμφοτέρας
 χρώμενος. πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν
 ἡμιοχείαις τέ ἐσι καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν ὅσι μαθεῖν δυνατὸν ὅτι παρὰ
 φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀρισερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατα-
 σκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἶπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλή-
 b. κτροῖς καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα σιδηροῖς δ' εἰς
 τὸν πόλεμον ὅταν δέη χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις
 καὶ ἀκοντίοις, καὶ ἐκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον ὅταν
 ὅπλοισι δέη πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθῶν
 μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου.
 καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἡσκηκῶς, ἢ πυγμῆν, ἢ

aeque se habeat, ipsi, per consuetudinem non recte utentes, differentiam fecimus. Et certe in quibusdam parum id refert. nihil enim interest ad vitam, si lyra in sinistra sit, in dextera plectrum, in ceterisque huiusmodi similiter. quorum exemplo idem in reliquis omnibus non facere, dementia est. Haec ita esse lex Scytharum ostendit. non enim sinistra solum arcum, dextera sagittam tenent, sed utrisque similiter ad utrumque utuntur. Multa exempla huiusmodi in aurigarum, aliorumque operibus reperiuntur. ex quibus intelligere licet, eos, qui dextris sinistra imbecilliora reddunt, praeter naturam id facere. Quae res, ut diximus, in corneis plectris, instrumentisque talibus impedimento non est: sed permultum interest, quando in pugna ferro, arcu, hasta, ceterisque huiusmodi uti necesse est: plurimum autem, quando armis arma pelluntur. differt autem multum, qui didicit, ab eo, qui non didicit: Et exercitatus, ab eo, qui minime exercitatus est. nam quem-

πάλη, οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλικται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτὸν τις μεταβιβάζων ἐπὶ ἄλλοις ἀναγκάζῃ διαπονεῖν ταυτὸν δὴ **c.** τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὄπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρῆ προσδοκᾶν ὀρθόν· ἔτι τὸν διττὰ δεῖ κερτημένον οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπισῆμον ἔῃν εἶναι κατὰ δύναμιν. Γηρύονου δὲ γε εἴ τις φύσιν ἔχων, ἢ καὶ τὴν Βριάρεω, φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ρίπτειν δυνατὸν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἀρχουσι δεῖ γίγνεσθαι· ταῖς **d.** μὲν, ἐν παιδιαῖς τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις· τοῖς δὲ, περὶ τὰ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδες τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι, μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις, εἰς τὸ δυνατὸν. τὰ δὲ μαθήματά που διττὰ, ὡςγ' εἶπεῖν, χρήσασθαι συμβαίνοι ἐν τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα, γυμναστικῆς· τὰ δ' εὐψυχίας χάριν, μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ, δύο· τὸ μὲν, ὄρχησις, τὸ δὲ, πάλη. τῆς ὄρχησεως δὲ ἄλλη μὲν, Μούσης λέξι μιμουμένων, τό, τε **e.**

admodum qui aut in pugili certamine, aut lueta, aut utroque simul perfecte se exercuit, potis est congregari a sinistris, & praesto se accommodat, quando ad partem alteram transferre cogitur: id ipsum arbitror in armis ac ceteris rebus rectissimum esse. quare oportet, si duo quaedam quis possidet, quibus se defendat, & alios caedat, ut nihil horum pro viribus otiosum inexercitatumque relinquat. Et si quis Geryonis aut Briarei naturam habeat, cum centimanus sit, centum oportet ab eo iacula mitti posse. Horum omnium curam habeant principes, tam mulieres, quam viri: & mulieres quidem ludos alimentaue considerent; viri autem disciplinas: ut omnes, pedibus manibusque utrinque aequae potentes facti, per consuetudinem naturae non noceant. Disciplina vero duplici uti convenit: & corporis quidem, gymnasticam; animi, musicam vocari. Sed gymnastica rursus est duplex: saltatio & luetaio. Saltatio quoque alia Musae verba imitatur,

μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον ἄλλη δὲ, εὐεξίας, ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως ἀποδομένης ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν εὐρύθμου κινήσεως, διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν

- P. τὴν ὄρχησιν ἰκανῶς. καὶ δὴ τά γε κατὰ πάλην ἃ μὲν Ἄνταϊός ἢ Κερκυῶν ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεσήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμαῖν Ἐπειδὸς ἢ Ἄμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' αὐχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλίσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ κατασάσεως διαπονούμενα μετ' εὐσχήμονος, βώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον, ἀλλὰ προστακτέον
- b. μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐνταῦθ' ὤμειν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ, παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἔσιν αἷ μιμήματα προσήκοντα μιμεῖσθαι, παρετέον κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε, Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια κατὰ δὲ Λα-

magnificentiam ipsius libertatemque observans : alia , bonae habitudinis , levitatis , & formae , tum corporis ipsius , tum partium membrorumque eius gratia , apte flectit tenditque singula , ita ut sufficienter motus harmonicus diffundatur , con-sequaturque universum saltationis ordinem. Luctationis autem genera illa , quae Anteus & Cercyo in artificium , inutilis contentionis gratia , deduxerunt , vel Epius , vel Amycus in pugili concertatione , cum nihil ad proelium conferant , digna mentione non sunt. Quae vero in recta luctatione a collo , manibus , laterumque motu , cum victoriae studio , honestoque habitu adhibentur , & ad sanitatem viresque conducunt , cum ad omnia utilia sint , praetereunda non sunt : sed discentibus docentibusque simul praecipendum , ut , quando ad hoc in condendis legibus venerimus , alteri benevole haec largiantur , alteri gratiose suscipiant. Nec vero omnes imitationes capeffendae , quae in choreis sunt : sed hic quidem armatorum

κεδαίμονα, Διοσκόρων. ἢ δὲ αὖ που παρ' ἡμῶν κόρη καὶ δέ-
 σποινα, εὐφρανεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς χερσὶν
 οὐκ ᾤθη δεινὸν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα,
 οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν. ἃ δὲ πάντας μιμεῖσθαι πρέ- c.
 που ἂν εἴη, κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τι-
 μῶντας, πολέμου τ' ἐν χρεῖα καὶ ἐορτῶν ἕνεκα. τοῖς δὲ που
 πασίιν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μῆπω εἰς πόλεμον ἴωσι,
 πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους, μεθ' ὅπλων
 τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δεόν ἂν εἴη, θάπτους τε καὶ βρα-
 δουτέρας ἐν ὄρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς λυστείας ποιουμένους
 πρὸς θεούς τε καὶ θεῶν παῖδας. καὶ ἀγῶνας δὲ καὶ προαγῶ- d.
 νας, εἴ τιων, οὐκ ἄλλων ἢ τούτων ἕνεκα προαγωνισέον. οὗ-
 τοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἰς τε πο-
 λιτεῖαν καὶ ἰδίους οἴκους. οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιᾶι
 καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα, οὐκ ἐλευθέρων, ὧς Μέγιλλέ τε
 καὶ Κλεινία. ἦν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι
 δεοὶ διεξελεθῆν, σχεδὸν δὲ διελήλυθα ταυτῶν καὶ ἔσθ' αὐτῇ
 παντελής· εἰ δὲ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς

Curetarum ludi; in Lacedaemone Castoris atque Pollucis.
 apud nos quoque non est negligendum, quod Minerva, lu-
 dis choreae delectata, non nudis manibus ludendum censuit,
 sed armis tota ornata, saltandi officio est perfuncta. quae
 quidem adolescentulis sunt maribus & feminis imitanda,
 Deae munus ad usum belli solemnitatumque ornamentum ho-
 norantibus. Pueros vero, antequam prodire in bellum possint,
 armis equisque oportet in Deorum omnium pompis ornatos,
 modo velociores, modo tardiores in chorea & itinere ad Deos
 Deorumque filios supplicationes fundere. Ludi porro atque
 praeludia si rerum aliquarum gratia, nullarum certe, nisi ha-
 rum, sunt adhibenda. haec enim in pace & bello tam priva-
 tum, quam publice utilia sunt. Ceterae vero corporis exer-
 citationes, seu ludæ, sive serio fiant, o Clinia atque Megille,
 non sunt liberales. Eam iam gymnasticam, quam tractandam
 in primis sermionibus dixi, ferre peregi: atque haec tota &
Plat. Oper. Vol. VIII. Y

- c. κοινὸν λέγετε. ΚΛ. Οὐ ῥάδιον, ὦ ξένη, παρέντας ταῦτα, ἀλλὰ ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμνασικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν. ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἐξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὡς ἅπαντα εἰρηκόβτες, ὠρόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμνασικῆς· νῦν δ' ἐστὶ δῆλα ἅ τ' ἐστὶ, καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ρητέα. λέγωμεν τοίνυν ἐξῆς
- p. αὐτά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεπτέον. ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, ⁷⁹⁷
 a. προακηκόοτες μὲν καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὅμως δὲ τόγχε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δὲ πη θαρρήσας οὐκ ἀποσήσομαι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὦ ξένη, λέγεις; ΑΘ. Φημί, κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασι, ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονιμοῦ εἶναι τοὺς τεθέντας, ἢ μή. ταχθὲν
- b. μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχόν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις, ἔῃ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν

perfecta est. Vos autem, si meliorem habetis, in medium proferatis. *Cl.* Non est facile, hospes, his neglectis, narrare alia de gymnastica & certamine meliora. *Athen.* Reliquum est igitur, ut de Musarum Apollinisque muneribus differamus: de quibus ita fatis dictum esse putabamus, ut de gymnastica solum restare videretur: nunc autem patet, nonnulla esse relicta, quae dicenda in primis sunt. quare deinceps illa dicemus. *Cl.* Dicantur omnino. *Athen.* Audiatis igitur: audistis enim & in superioribus: quamvis & in dicendo, & audiendo, quod valde mirum est & insolens, cavere decet. equidem in praesentia nonnihil dicturus sum, quod dicere merito vereri quis debeat: dicam tamen. *Cl.* Quid illud est, hospes? *Athen.* A nemine cognosci assero, quam magnam in omnibus civitatibus ludorum genus ad legum conditarum stabilitatem & mutationem habeat potestatem. Quippe si hoc ita ordinatum fuerit, ut iisdem ludis secundum eadem, & eodem modo, iidem homines semper utantur & delectentur: leges quoque serio positas stabiles

ἡσυχῆ κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα, καὶ μηδέποτε ταυτὰ φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων, μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμένως αὐτοῖς ἀεὶ κείσθαι τό, τ' εὐσχημον καὶ ἄσχημον ἀλλὰ τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα, καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰωθότων ἕτερον **κ.** κατὰ τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ πάντα ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως τούτου πόλει λάβην οὐκ εἶναι μείζω θαῖμεν ἂν, ὀρθότατα λέγοντες. λαμβάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἤβη μελιζάντα, καὶ ποιεῖν τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον, ἐντιμον. τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε βήματος καὶ τοῦ δόγματος οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσι. ἀκούσατε δὲ ὅσον Θημὶ αὐτ' εἶναι κακόν. **ΚΛ.** Ἡ τὸ φέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς πόλεσιν; **δ.** **ΑΘ.** Πάνυ μὲν οὔν. **ΚΛ.** Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκρατάς πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν εὐμενεστάτους. **ΑΘ.** Εἰκός γ' οὔν. **ΚΛ.** Λέγε μόνον. **ΑΘ.** Ἴτε δὴ, μείζονως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐτῶν,

manere permittit. Sin autem mutetur id genus, novique ludi quotidie inducantur, semperque novis delectetur iuventus, tum figuris gestibusve corporis, tum reliquo apparatus & supellectili; ac decens & indecens in his rebus aliter in dies & aliter iudicent, atque inventores novarum rerum, colorum scilicet & figurarum, ceterorumque huiusmodi, semper honorent: pestem hac nullam civitati maiorem fore censemus, recte admodum indicantes. Mutat enim inventutis mores occulte, facitque, ut prisca quidem vilia, nova vero digna honore videantur. qua oratione & opinione nihil rursus assero perniciosius civitatibus esse. Sed audite, quantum id malum esse censeo. *Cl.* Vituperarine prisca, malum esse in civitatibus ais? *Athen.* Aio equidem valde. *Cl.* Non malos ad hanc orationem nos auditores habebis, sed, quantum fieri potest, benevolentissimos. *Athen.* Consentaneum est. *Cl.* Dic iam. *Athen.* Agite, audiamus haec diligentissime, atque ita inter nos differamus:

- καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἶπωμεν. μεταβολὴν γὰρ δὴ πάντων, πλὴν κακῶν, πολὺ σφαλερώτατον εὐρήσομεν ἐν ἡραῖς πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωματικῇ, ἐν τρόποις ψυχῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ πλὴν (ὅ, τι περ εἶπον νῦν δὴ) κακοῖς. ὥστε εἴ τις ἀποβλέψει πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς καὶ πόνοις ξυνήθη γινόμενα, καὶ τοπρώτον ταραχθέντα ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκασι φύσαντα οικείας τούτοις,
- p.** Φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα γενόμενα ἀπάση ταύτῃ τῇ ⁷⁹⁸ διαίτῃ, πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίαιαν ἄριστα διάγει. καὶ ἂν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν αὔθις ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτητῶν, τότε κατ' ἀρχὰς συνταραχθεῖς ὑπὸ νόσων, μόγις ποτὲ κατέστη. τὴν συνήθειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβῶν. ταυτὸν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις. οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις, καὶ κατὰ τινα θεῖαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι
- b.** γένωνται μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνεῖαν μηδὲ ἀκοήν τοῦ ποτε ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ

Mutationem omnibus in rebus, praeterquam malis, esse periculofissimam, in temporibus omnibus invenimus, in diaeta corporum, in moribus animorum, in omnibus simpliciter, praeterquam in malis, ut modo dicebam. corpora quidem, cum primis cibus aliquibus, & potibus, laboribusque utuntur, turbantur quodammodo: deinde ex diuturno harum rerum usu concrefcunt, pinguique redduntur, atque huiusmodi victu utpote iam consueto, familiari, & amico, delectantur admodum, & optime valent. at si ex probabili aliqua causa ad aliam cogantur transire diaetam, in morbos initio conturbata incidunt, antequam novo victui consuescant. Idem quoque in cogitationibus hominum animorumque naturis fieri cogitandum. omnes enim eas leges colunt, & innovare formidant, in quibus educati sunt, si illae divina quadam fortuna longis temporibus stabilitae fuerint, adeo ut nullus aut recordetur, aut audiverit, eas unquam se aliter, atque hoc tempore, ha-

νῦν ἔχει, σέβεται, καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τὸ τί κινεῖν
 τῶν τότε καθεστώτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν
 ἀμύθην γέ ποθεν, ὅτινα τρόπον τοῦτ' ἔσαι τῇ πόλει. τῆδ' οὖν
 ἔγωγε εὐρίσκω τὰς παιδίας πάντες διακουῦνται κινουμένας
 τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδίας ὄντως εἶναι, καὶ
 οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ βλάβην συμβαίνειν. c.
 ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέπονται ὑπέικοντες· καὶ οὐ
 λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν
 ταῖς παιδίαῖς νεωτερίζοντας, ἑτέροισι ἀνδρας τῶν ἔμπροσθεν
 γενέσθαι παίδων γενομένους δὲ ἄλλους, ἄλλον βίον ζητεῖν·
 ζητήσαντας δὲ, ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμή-
 σαι. καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἕξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου με-
 γίστου κακοῦ πόλεσιν, οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν
 ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' ἂν, ὅσα d.
 περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἡθῶν
 ἐπαίνου τε καὶ ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἴο-
 μαι, μέγιστά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη. ΚΔ.
 Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιθεύομεν,
 ἐν οἷς ἐλέγομεν ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμούς καὶ πᾶσαν μουσικὴν

huiffe. Quapropter excogitare debet legislator, qua via id
 in civitate quodammodo fiat. Hunc igitur ipse modum excogitavi: Adolescentum ludos quotidie variatos, ut supra diximus, existimant omnes nihil aliud esse, quam nugas; neque quidquam ad officia vitae habere momenti. quare cedunt, & mutationem hanc innovationemque fieri facile patiuntur: nec intelligunt, quod necesse est, pueros diversis, ac priores, ludis gaudentes, diversos differentesque a prioribus viros fieri: diversos vero effectos, diversam quoque vitam quaesituros, atque hinc nova studia legesque desideraturos. hinc nemo formidat pestem, quam dixi maximam civitati futuram. Sed cetera quidem, praesertim circa figuras mutata, minus nocent. crebra vero in laudandis vituperandisque moribus innovatio, gravissima etiam, ut arbitror, & plurimum formidanda. CII.
 Quidam? Athen. An non superioribus sermonibus credimus,

- ἐσὶ τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων; ἢ
- c. πῶς; ΚΛ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τόγε παρ' ἡμῶν δόγμα ἔχων
 ἂν εἴη. ΑΘ. Οὐκοῦν, Φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανῆν
 ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μῆτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων
 ἀπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελωδίας, μῆτε τίς αὐτοὺς
 πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς. ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.
- p. ΑΘ. Ἐχει τίς οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινὰ τέχνην
 790 a. τῆς τῶν Αἰγυπτίων; ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις; ΑΘ. Τοῦ
 καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὀρχησιν, πάντα δὲ μέλη τάξαντας
 πρῶτον μὲν τὰς ἑορτὰς, συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτὸν
 ἄστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷστισιν ἐκάσους τῶν θεῶν καὶ
 παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίγνεσθαι χρεῶν· μετὰ δὲ τοῦτο,
 ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν δύμασιν ἐκάσους ἦν ᾠδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι,
 καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν τὴν τότε θυσίαν, τάξει μὲν
- b. πρῶτον τίνας· ἃ δ' ἂν ταχθῆ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι
 θεοῖς δύσαντας, κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας
 καθιεροῦν ἐκάσας τὰς ᾠδὰς ἐκάσους τῶν θεῶν, καὶ τῶν ἄλ-
 λων. ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τίς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας

in quibus diximus, quod rhythmici & cetera musicae genera, imitationes quaedam sunt morum, tum bonorum hominum, tum malorum? vel quid dicemus? *Cli.* Nullo modo aliter sentiemus. *Athen.* Omni igitur ratione conandum, ne pueritia in cantibus & saltationibus nova unquam audeat imitari, neve ullus ad novitatem pueros voluptatum blandimentis alliciat. *Cli.* Optime dicis. *Athen.* Habetne quisquam nostrum artem ad haec Aegyptia meliorem? *Cli.* Quam illam dicis? *Athen.* Ut tripudii cantusque genera Diis omnia consecrentur: & primum quidem festi dies singuli in certis anni temporibus Diis singulis, Deorumque filiis, & daemonibus statuuntur: deinde, quae sacrificia quibus Diis offerenda sint, ordinetur: quive cantus & choreae quibus convenient sacrificiis, distinguatur. Quae postquam distincta sunt, communi cives omnes libatione tum Parcis, tum Diis aliis sacrificent, certosque cantus & choreas certis Diis, eorumve filiis, & daemonibus dedi-

προσάγη, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργουτας, ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον τὸν δὲ ἐξείργου-
 μενον, ἂν μὴ ἐκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παν-
 τὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν. ΚΛ. Ὁρβῶς. ΑΘ. Πρὸς τοῦτο c.
 δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ, πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.
 ΚΛ. Τοῦ περὶ λέγεις; ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύ-
 της, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὀτιοῦν τῶν ἐκτόπων, καὶ μηδαμῆ
 πως ξυνήθων, οὐκ ἂν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγ-
 χωρήσειεν, ἐπιδραμῶν οὕτως εὐθύς· εἰς δ' ἂν, καθάπερ ἐν
 τριῶν γενόμενος, καὶ μὴ σφόδρα κατειδῶς ὀδῶν, εἴτε μόνος,
 εἴτε μετ' ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὐτὸν καὶ
 τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὀρμήσειε, d.
 πρὶν πη βεβαιώσασαί το τὴν σκέψιν τὴν πορείας, ὅπη ποτὲ φέροι.
 καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον. ἀτόπου γὰρ
 τανῦν ἐμπεπτακτότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγκη που σκέψιν
 πᾶσαν ποιήσασθαι, καὶ μὴ ῥαδίως οὕτω περὶ τοσοῦτων τηλι-
 κούτους ἄντας φάναι, διίσχυριζομένους ἐν τῷ παρὰ χρῆμα τὸ
 σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκ-

cent. at si quis aliter, quam constitutum fit, hymnis choreif-
 que in Deorum sacris utatur, sacerdotes, tam viri, quam mu-
 lieres, una cum legum custodibus, eum sancte & legitime ar-
 ceant: & qui repulsus erit, nisi libenter obtemperaverit, per
 totam vitam volenti cuique poenas impietatis persolvat. *Cli.*
Probe. Athen. Verum quoniam huc oratione devenimus, ut
 nos decet, afficiamur. *Cli.* Quorsum haec? *Athen.* Omnis,
 non senex tantum, verum etiam juvenis, quoties mirum quid,
 & insolens viderit, vel audiverit, non utique accurrat illico,
 quodque dubium est concedat: sed, quasi ad trivium, sive solus
 sive cum aliis venerit, ignoretque viam, perquirat sane, nec
 ulterius progrediatur, antequam certior fuerit, quo iter ferat.
 Similiter nobis in praesentia faciendum. nam cum in sermo-
 nem de legibus mirum & insolitum inciderimus, diligentissime
 considerare debemus. non enim decet subito tantos viros de
 re tanta ferre sententiam, &, quasi planam, protinus affirmare.

- e. οὖν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτὸ ὁπόταν σκεψώμεθα ἱκανῶς. ἵνα δὲ μὴ τὴν ἐπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, καὶ ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος, ἱκανῶς ἂν μὴύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον. ΚΛ. "Ἄρισ', ὦ ξέγε, λέγεις' καὶ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἴρηκας. ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δὴ, φημὲν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγυῆναι, καὶ καθάπερ οἱ πάλαιοι τότε περὶ κιθαρωδῶν οὕτω πως, ὡς
- Ρ. εἰοικεν, ἀνόμασαν. ὥστε τάχ' ἂν εὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεσῶτες εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου. καθ' ὕπνον δὲ οἷόν ποῦ τις ἢ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορῶς ἀνείρωξε μαντευόμενος αὐτό. τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔσω. παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ, καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν, μηδεὶς μᾶλλον ἢ παρ' ὄντινοῦν ἄλλου τῶν νόμων φθεγγέσθω, μηδ' ἐν ὀρχήσει κινείσθω. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος, ἀζήμιος ἀπάλλαττέσθω τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, νομο-

Ρ.
800
a.

Cli. Vera loqueris. *Athen.* Ergo tempus ad hoc assumamus, tunc demum affirmaturi, cum satis fuerit consideratum. Verum, ne frustra consequentem legum praesentium ordinem relinquamus, ad finem propositorum festinemus. forte namque, si Deus voluerit, finem suum haec tractatio consecuta, plane, quod modo dubitatur, aperiet. *Cli.* Praeclare loqueris, hospes. quare sic faciamus. *Athen.* Decreto igitur mirum hoc & insolens, ut dicimus, affirmetur, quo nobis odae cantusque consistare legibus videantur, sicuti prisca de citharoedia dicebant: ut illi quoque non longe a nostro absint proposito, sed tanquam in somno, aut etiam in vigilia, vel somniaverint, vel vaticinati hoc sint. Hoc igitur ita decernatur. Nemo audeat praeter publicos sacrosque cantus aliquid canere, & praeter constitutam iuventutis choream moveri tripudio: quemadmodum neque contra leges alias quidquam facere licet. qui paret, indemnus abeat: eum vero, qui non obtemperaverit, quemadmodum paulo ante dictum, legum custodes sacerdotisque,

φύλακές τε καὶ ἱέρεια καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν b.
 ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ. ΚΛ. Κείσθω. ΑΘ. Τίνα δὲ τρόπον
 αὐτὰ νομοθετῶν τις, μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ'
 ἂν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτὰ ἀσφαλέςατον, καθά-
 περ ἐκμαγεῖ' ἄττ' αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ. λέ-
 γω δὲ ἐν μὲν τῶν ἐκμαγειῶν εἶναι τοιόνδε τι, δυσίας γενο-
 μένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴπω τις, Φαμὲν,
 ἰδία παραξὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφὸς,
 βλασφημοῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἅρ' οὐκ ἂν, φαῖμεν, ἀθυ- c.
 μίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλ-
 λοις ἂν οικείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς; ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Ἐν
 τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστὶ ταῖς πόλεσι γιγνώ-
 μενον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σχεδὸν ὀλίγου πάσαις. δημοσίᾳ γάρ
 τινα δυσίαν ὅταν ἀρχὴ τις δύση, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ
 εἷς, ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἕκει καὶ πάντες οὐ πόρρω τῶν βω-
 μῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε, πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν d.
 καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς καὶ γουδεστάταις ἀρμο-
 νίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκρωμένων ψυχὰς· καὶ ὅς ἂν
 δακρῦσαι μάλιτα τὴν δύσασαν παραχρήμα ποιήσῃ πόλιν,

tam mulieres, quam viri, puniant. Sed haec quidem ita se ha-
 beant. *Cli.* Ita profus. *Athen.* Quomodo autem legibus haec
 quispiam ita fanciet, ut ridiculus non videatur? atqui ita
 consideremus. Tutissimus ad haec mihi modus videtur, ut
 imagines quasdam oratione fingamus: quarum unam hanc
 esse dico, Sacrificiis factis, & victimis ex lege perustis, si ac-
 cedat privatim quispiam ad aram sacraque, filius aut frater,
 qui miserabilem profus & noxiam orationem fundat, nonne
 dicemus, hunc patri & suis male ominatum fuisse? *Cli.* Di-
 cemus sane. *Athen.* In nostris civitatibus ferme omnibus, ut
 breviter dicam, hoc ita fit. nam posteaquam magistratus
 quispiam publice sacra fecit, non unus, sed multi solent chori
 convenire, qui, cum prope aras steterint, miserandis vocibus
 sacram rem temerant. quippe verbis, numerisque, & concen-
 tibus flebilibus audientium inficiunt animos: & qui civitatem,

- οὗτος τὰ νικητήρια φέρει. τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἄρ' οὐκ ἀποψιφίζόμεθα; καὶ εἴ ποτ' ἄρα δεῖ τοιούτων οἰκτων γίνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπικρούς, ὅποτεν ἡμέραι μὴ καθαραὶ τινες ἀλλὰ ἀσφράδες ᾖσι, τόθ' ἔκειν δέον ἂν εἴη μᾶλλον χοροὺς
- e. τινὰς ἐξωθεν μεμισθωμένους ᾠδοῦς; οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι, Καρικῆ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας, τοιοῦτόν τι πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοιαύτας ᾠδὰς γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ σοφὴ γέ πού ταῖς ἐπικηδείαις ᾠδαῖς, οὐ σέφανοι πρέποιεν ἂν, οὐδ' ἐπίχρυσοι κόσμοι πᾶν δὲ τούναντιον, ἵν' ὅτι τάχιζα περὶ αὐτῶν λέγων ἀπαλλάττωμαι. τὸ δὲ τοσοῦτον ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπανερωτῶ πάλλιν, τῶν ἐκμαγειῶν ταῖς ᾠδαῖς εἰ πρῶτον ἐν τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΛΘ. Εὐφημία. καὶ δὴ καὶ τὸ
- p. τῆς ᾠδῆς γένος εὐφημον ἡμῖν πάντη πάντως ὑπαρχέτω. ἢ
- 801
a. μὴδὲν ἐπανερωτῶ, τιθῶ δὲ τοῦτο οὕτω; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν τιθεῖ. νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος. ΛΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος μουσικῆς;

sacrificiis peractis, ad lacrimas vehementius commovet, victoriae praemia refert. Hanc nos legem nonne abrogabimus? & si querulam orationem audiri a civibus quandoque oporteat, non fastis divinarum solemnitatum diebus, sed nefastis potius, convenire dicemus? tunc eant, si placet, praemio conducti chori, externique cantores, quemadmodum in funeribus fieri videmus, ubi quidam, mercede conducti, Caricae gentis instar misere defunctum ipsum deplorant. hoc certe huiusmodi cantibus convenire videtur: eosque, cum flebiles moestique sint, lugubris quoque vestis, ut breviter dicam, non coronae, neque ornatus aurei, decent. Igitur a vobis ipsis hoc rursus exquiro, utrum primam hanc imaginem placeat cantibus adhiberi. *Cli.* Quam? *Athen.* Bonum, inquam, omen, ipsumque cantuum genus, semper in benedicendo & feliciter ominando versetur. an forte nihil interrogandum, sed id potius fanciendum? *Cli.* Immo vero fanciendum prorsus. cunctis enim haec lex digna suffragiis. *Athen.* Quenam igitur

ἄρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς οἷς θύομεν ἐκάστοτε; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γινώσκας, δεῖ τοὺς ποιητὰς ὡς εὐχαί, παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἶσι, δεῖ δὲ τὸν οὖν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν μὴ ποτε λάθωσι κακὸν ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι. γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ' ἂν b. γίγνοιτο, εὐχῆς τοιαύτης γεννημένης. ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἔμπροσθεν μικρὸν τῷ λόγῳ ἐπίειπθμεν ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἰδρυμένον ἐνοικεῖν; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τίνος οὖν ποτε παράδειγμα εἰρησθῆαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἄρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἰκανόν ἐστι γινώσκειν σφόδρα τά γε ἀγαθὰ καὶ μὴ; ποιήσας οὖν δὴ που τις ποιητῆς ῥήμασιν, ἢ c. καὶ κατὰ μέλος, τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθὰς ἡμῶν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὐχεσθῆαι τὰναντία ποιήσει. καίτοι τούτου, κατὰ πᾶν ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρήσομεν μειζω. θῶμεν δὲ καὶ τοῦτον τῶν περὶ Μοῦσαν νόμων καὶ τύπων ἕνα. ΚΛ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῶν.

rur post benedictionem, laudes, bonumque omen, musicae secunda lex erit? nonne ut preces Diis, quibus libamus, effundantur? *Cli.* Certe. *Athen.* Tertia vero, ut arbitror, erit lex, ut, cum poëtae preces ipsas, petitiones hominum a Diis esse, non ignorent, diligenter animadvertant, ne mala, quasi bona, postulent. ridicula nimirum illius conditio, qui ita precatur. *Cli.* Procul dubio. *Athen.* Nonne supra concessimus, non oportere in civitate aureas & argenteas divitias esse? *Cli.* Omnino. *Athen.* Cuius igitur exemplar sermonem hunc esse dicemus? nonne huius? quod videlicet poëtarum genus non omne, quae bona sunt, quae non, satis cognoscere potest. Quare, si quisquam poëtarum verbis, aut cantu, praeter ipsam rationem preces non rectas nobis tradiderit, is contraria in rebus maximis petere civis faciet. quo quidem errore, sicut diximus, non multos maiores reperiemus. Unam igitur hanc quoque in musica legem formamque ponamus. *Cli.* Quam? dic apertius. *Athen.* Nemo poëta, praeter civi-

- ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια, ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ, μηδὲν ποιεῖν ἄλλο. τὰ δὲ ποιηθέντα μὴ
- d. ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῆ καὶ ἀρέσῃ. σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν οὗς εἰλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ, καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητὴν. τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος, ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο; ἢ πῶς δοκεῖ;
- ΚΛ. Κείσθω. τί μὲν; ΑΘ. Μετὰ γε μὴν ταῦτα ὕμνοι
- e. θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ἄδοιτ' ἂν ὀρθότατα καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιτ' ἂν, τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Μετὰ γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθύς γίγνοιτ' ἂν ὅδε. τῶν πολιτῶν ὅποσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου, κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξεργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα, καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;
- p. ΑΘ. Τοὺς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν
802
a. οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντὰ τίς τὸν βίον διαδραμῶν, τέ-

tatis leges, & iusta, vel honesta, vel bona, fingere quidquam audeat: nec liceat, quae composuerit, ulli privatorum ostendere, antequam constituti hac de re iudices legumque custodes & viderint, & approbaverint. Qui vero musicae & disciplinae praefideant, ferme ostensum est. Numquid ergo, quod saepe iam quaero, lex ista nobis, formaque, & imago tertia fanciatur? an aliter? *Cli.* Sanciatur omnino. *Athen.* Post haec restissimum erit, ut hymni laudesque Deorum precibus mixtae canantur: deinde, daemonum heroumque similiter, cum laudibus preces idoneae. *Cli.* Nil prohibet. *Athen.* Ad haec sequitur confestim haec sine invidia lex: Decens est, eos cives laudibus exornare, qui cefferunt e vita, si corporis vel animi viribus res arduas praeclarasque gesserint, & legibus libenter paruerint. *Cli.* Quidni? *Athen.* Viventes autem adhuc laudibus hymnisque honorare tutum non est, priusquam vita

λος ἐπισησεται καλόν. ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔσω κοινὰ ἀνδράσι καὶ γυναιξίν, ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γινόμενοις. τὰς δὲ ψῆδὰς τε καὶ ὀρχήσεις οὕτως χρῆ καθεξέσθαι πολλά ἐσι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως ὧν οὐδεὶς ψῆδός ἐκλέξασθαι τῇ καθιεραμένη πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἀρμόττον. δοκιμασὰς δὲ τούτων ἐλομένους, τὴν ἐκλογὴν ποι- b. εἶσθαι, μὴ νεωτέρους πευτήκοντα ἔτων. καὶ ὅ, τι μὲν ἂν ἰσχυρὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων ἐγκρίνειν ὅ, τι δ' ἂν ἐνδεὲς, ἢ τοπαράπαι ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασιν τὸ δ' ἐπανερομένους, ἐπιβρύθμιζεν, ποιητικοὺς ἄμικ καὶ μουσικοὺς ἀνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως. ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας, ἀλλ' ἢ τισιν ὀλίγοις. ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ c. νομοθέτου βουλήματα ὅτι μάλισα, ὀρχησίν τε καὶ ψῆδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτος γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μουσικῆς διατριβῆς, καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μουσικῆς, ἀμείνων μυρίῳ τὸ δ'

functus quispiam finem vivendi praeclarum fecerit. Haec omnia viris mulieribusque virtute insignibus communia sunt. Cantus autem & tripudia ita constituentur. Multa praeclarorum sunt circa musicam antiqua poemata, & saltationis genera: de quibus decentia & commoda constitutae civitati deligere, nulla invidia est. quorum electores, non pauciores, quam quinquaginta, sunt annos nati. hi, quae sufficienter in veteribus poematis dicta esse videantur, eligant: quae vero improbe dicta, omnino reiiciant: & quae minus sufficienter, poetis viris musicisque adhibitis, corrigant & absolvant: atque virtute ipsorum poetica, non voluptatibus, neque cupiditatibus, nisi in paucis quibusdam, utantur, ita ut, legislatoris exposita voluntate, saltationem, cantumque, & omnem choream prudenter ad eam dirigant. Omnis profecto ordinata Musa, quamvis suavis Musa non adiungatur, longe melior est, quam cum est sine ordine. suavis autem atque iucunditas Musis omni-

- ἡδὺν, κοινὸν πάσαις. ἐν ἣ γὰρ ἂν ἐκ παίδων τις μέχρι τῆς ἑξηκταίας τε καὶ ἑμφρονος ἡλικίας διαβιῶ, σώφρονι μὲν μούσῃ καὶ διατεταγμένῃ, ἀκούων δὲ τῆς ἐναντίας, μισεῖ καὶ ἀνελεύ-
- d. Φερὸν αὐτὴν προσαγορεύει τραφεῖς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκεῖα, ψυχρὰν καὶ ἀγῆν τὴν ταύτη ἐναντίαν εἶναι Φησὶν. ὥστε, ὅπερ ἐβρίθη νῦν δὴ, τότε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀγῆας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλεονέκτηκεν ἐκ περιττοῦ δὲ, ἢ μὲν βελτίους, ἢ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἐκάσποτε παρέχεται.
- ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας. ΑΘ. Ἔτι δὲ δηλείαις τε πρεπούσαις ὧδὰς ἀρρεσί τε χωρίσαι που δεόν ἂν εἴη, τύπῳ τινὶ διορισά-
- e. μενον καὶ ἀρμονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρμόττειν ἀναγκαῖον. δεῖν γὰρ ὅλην γε τῇ ἀρμονίᾳ ἀπάδειν, ἢ ῥυθμῶ ἀρῥυθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἐκάσποις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔσι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφότερα ἀνάγκη κατεχόμενα ἀποδιδόναι. τὰ δὲ τῶν δηλειῶν, αὐτῶ τῶ τῆς φύσεως ἐκατέρου διαφέρουσι, τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὲ μεγαλο-

bus est communis. nam in quacunq̄ue a primis annis, ad aetatem usq̄ue maturam, versatus aliquis fuerit, eam iucundam arbitratur. quippe si in Musa temperata atq̄ue ordinata fuerit educatus, contrariam cum audit, odit, illiberalemq̄ue appellat: sin vulgarem incultamq̄ue semper audire consueverit, huius contrariam, frigidam & asperam esse ducit. Quapropter, ut modo dicebam, iucunditatis & molestiae in utraq̄ue pro consuetudine nostra par ratio est: sed emolumenti & detrimenti ratio impar. nempe altera meliores, altera deteriores facit utentes. *Cli.* Praeclare. *Athen.* Praeterea cantus, qui viris convenient, & qui feminis, forma quadam distinguere debemus, & concentibus numerisque accommodare. absurdum est enim, concentui universo vel numero dissonare, & his singulis non idonea reddere. Horum igitur formae necessario legibus statuendae sunt, & utrisque convenienter attribuendae: & quid virum, quidve mulierem deceat, ex ipsa utriusque naturae differentia declarare. Porro, quod magnifi-

πρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον, ἀρρεναπὸν Οα-
 τέον εἶναι τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀπο-
 κλίῃον, δηλυγενέστερον ὡς ἔν, παραδοτέον ἔν τε τῷ νόμῳ καὶ
 λόγῳ. τάξις μὲν δὴ τις αὐτῆ. τούτων δὲ αὐτῶν διδασκαλία ^{p.}
 καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο, τίνα τρόπον χρῆ καὶ ¹⁰³
 οἷσι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐτῶν. οἷον δὴ τις ναυπη-
 γός, τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος, τὰ τρο-
 πῖδια ὑπογράφεται τῶν πλοίων σχήματα, ταυτὸν δὲ μοι
 κἀγὼ φαίνομαι ἑμαυτῷ ὁρᾶν, τὰ τῶν βίων πειρώμενος σχή-
 ματα διασησασθαι κατὰ τρόπους τοὺς τῶν ψυχῶν, ὅντως
 αὐτῶν τὰ τροπῖδια καταβάλλεσθαι, ποῖα μηχανῆ καὶ τίσι
 ποτὲ τρόποις ξυνόντες, τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου ^{b.}
 τῆς ζωῆς διακομισθῆσόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὁρθῶς. ἔσι δὲ τοί-
 κων τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ
 ἄξια, ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές.
 ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἐσμεν, εἴπως διὰ προσήκοντος τινὸς αὐτὸ
 πράττομεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω δὲ δὴ τί
 ποτε; ἴσως μὲντ' ἂν τις μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολαβὼν, ὁρθῶς
 ὑπολάβοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Φημί χρῆναι τὸ μὲν ^{c.}

cum est, & ad fortitudinem tendit, virile dicendum. venu-
 stum autem modestumque magis, feminis esse accommoda-
 tius, & disputatione asseverandum, & legibus fanciendum. At-
 que ordo quidem hic sit. deinceps declaremus, quo modo
 haec, & quibus tradenda aperiendaque sint, & quando agen-
 da. Quemadmodum vero navium faber carinulas primum ad
 navis formam supponit, sic ego mihi facere videor. nam
 dum vitae conor figuras distinguere, secundum animorum na-
 turales formulas quasdam quasi carinulas iacio, ut, qua via
 & ratione, huius vitae navem per haec maria ducturi simus,
 recte conspiciatur. Humanae quidem res magno studio di-
 gnae non sunt. studere tamen necesse est: quod infortunatum
 dixerim. postquam vero hic sumus, si modo quodam conve-
 nienti id fecerimus, satis forsan nobis erit factum. Sed quid
 dicam, recte fortassis aliquis quaeret. *Clī.* Recte admodum.

- σπουδαῖον σπουδάζειν· τὸ δὲ μὴ σπουδαῖον, μὴ. φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν, πάσης μακαρίου σπουδῆς ἄξιον· ἀνθρώπου δὲ, ὅπερ εἶπομεν ἔμπροσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον. καὶ οὕτως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγόνεσθαι. τούτῳ δὲ δεῖν τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον, καὶ παίζοντα ὅτι καλίστας παιδιὰς πάντ' ἀνδρά καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοῦναντίον ἢ νῦν
- d. *διανοηθέντας.* ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Νῦν μὲν που τὰς σπουδὰς οἶονται δεῖν ἕνεκα τῶν παιδιῶν γίνεσθαι. τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦνται, σπουδαῖα ὄντα, τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι. τόδ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὔτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα, οὔτ' αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὔσα οὔτε ἔσομένη. τὸ δὲ φαμὲν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον, δεῖ δὲ τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστον τε καὶ ἄριστον διεξελεῖν.
- e. τίς οὖν ὀρθότης παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον, τίνας δὲ παιδιὰς θύοντα καὶ ἄδοντα καὶ ὀρχούμενον, ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἴλεως αὐτῷ παρασκευάζει δυνατόν εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι, καὶ νικᾶν μαχόμενον· ὅποια δὲ ἄδων ἂν τις καὶ

Athen. Oportet igitur, aio, quod studio dignum est, studiose sectari: non digna vero nequaquam. Ac Deum quidem natura omni beato studio dignum, hominem vero, sicut etiam supra diximus, Dei ludo esse fictum, atque id vere ipsius optimum esse. Ita igitur affectos homines consequenter & mares & feminas versari in ludis quam pulcherrimis oportere, contra quam modo cogitantes. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Nunc certe studia ludorum gratia sequenda esse ducunt. nam rem bellicam putant studio dignam pacis gratia bene disponendam esse, cum in bello nec ludus inesse soleat, neque disciplina oratione digna fuerit unquam, nec sit modo, neque futura sit. Nos autem eam disciplinam studio dignissimam arbitramur, qua homines instituti, quam longissime atque optime in pace vitam agant. Quae autem ludendi in vita recta sit ratio, & quales ludi in sacrificiis canendo saltandoque adhibendi sint, ut & Dii nobis reddantur propitii, & hostes fundantur in pugna, & quas potissimum res cantu & saltatione imitati,

δραχόμενος, ἀμφότερα ταῦτα πράττοι τὸ μὲν τῶν τύπων εἶρηται, καὶ καθάπερ ὄδοι τέτμηται, καθ' ἃς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ λέγειν τὸ,

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νοήσεις,

"Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. οὐ γὰρ οἶω

Οὐ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

Ταυτὸν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοηθέντας, τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχράντως νομίζειν εἰρήσθαι τὰ δὲ καὶ τὸν δαίμονα τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι θυσιῶν τε πέρι καὶ χορείων ὥς τίσι τε καὶ ὅποτε ἕκαστα ἕκαστοις προσπαί- b.
ζοιτές τε καὶ ἰλεούμενοι κατὰ τὸν τρόπον τῆς Ούσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τοπολὺ, σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἄπτα μετέχοντες. ΜΕΓ. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ ξέε, διαφασκίσεις. ΑΘ. Μὴ θαυμάσης, εἰ Μέγιλ- λε, ἀλλὰ ξύη γυνάβι μοι. πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδῶν, καὶ πα- θῶν, εἶπεν ὅπερ εἶρηκα νῦν. ἔγω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν, μὴ Οαῦλον, εἰ σοι Φίλον, σπουδῆς δὲ τινὸς ἄξιον. τὸ δ' ἔξῃς c.
τούτοις, οἰκοδομίαι μὲν εἶρηται γυμνασίων ἅμα καὶ διδα-

p.
304
a.

haec utraque consequi valeamus, quibusdam quasi formulis praesignatum est, & viae, per quas eundem, constratae sunt. qua sane in re credendum est, poëtam bene cecinisse, cum ait : *Telemache, alia quidem tu mente versabis, alia tibi daemon suggeret. non enim te puto sine numine Divium genitum & nutritum.* Hoc ipsum alumnos quoque nostros cogitare oportet, & superiora quidem sufficienter dicta existimare : & si qua defunt, Daemonem Deumque sperare sibi suggesturum, quibus scilicet sacrificiis choreisque, & quando, & quae numina ludendo placare debeant, secundum modum naturae viventes : cum ipsi res quaedam mirae sint, ut plurimum veritatis parum participes. *Meg.* Genus hominum, hospes, penitus parvi facis. *Athen.* Non mireris, sed ignosce, o Megille. nam cum ad Deum respexerim, commotusque fuerim, haec dixi. Genus ergo nostrum, si tibi sic placet, non vile, sed aliquo dignum studio sit. Post haec gymnasiorum, doctrinarumque

- σκαλείων κοινῶν τριχῆ κατὰ μέσῃ τὴν πόλιν ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῆ περὶ τὸ ἄστυ, γυμνάσιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθησεώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν, νῦν εἰρήσῃω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι, διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμένους μι-
- d. σποῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμον ἐστὶ μαθήματα τοὺς φοιτῶντας, ὅσα τε πρὸς μουσικὴν. οὐχ ὅν μὲν ἂν ὁ πατήρ βούληται, φοιτῶντα δ' ἂν μὴ, ἐῶντα τὰς παιδείας· ἀλλὰ, τὸ λεγόμενον, πάντ' ἀνδράκα καὶ παῖδα, κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα ὅσα περ καὶ
- e. περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν. καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον, οὔτε ἵππικῆς, οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναίξει δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλακίους πέπεισμαι. τὰ δὲ νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἶδα ὅτι μυριάδες ἀναριθμητοὶ γυ-

publica aedificia tripartito in media urbe locata sunt. foris quoque equorum gymnasia in suburbis similiter tripartito, loca insuper ampla ordinata, ubi iuventus ad arcum & telorum iactum instruat exerceaturque. Quod si in superioribus non sufficienter de his est dictum, nunc & sermone dictum sit, & lege sancitum : illorumque omnium peregrini magistri pretio conducendi, qui, illic habitantes, & ad rem militarem, & ad musicam, venientes instituant. Ac non illos tantum, quos parentes voluerint, oportet discere ; quos vero noluerint, disciplinas missas facere : sed, ut dicitur, viri omnes, quoad fieri potest, & pueri, utpote qui civitatis magis, quam parentum liberi sint, necessario discant. Eadem quoque de feminis, quae & de masculis, lex mea sanciet. eadem enim ab utriusque volumus exerceri. neque verebor dicere, equestrem disciplinam atque gymnasticam ita mulieribus, ut viris, honestam esse. hoc enim ex veteribus audivi fabulis, fidemque adhibeo.

καικῶν εἰσι τῶν περὶ τὸν Πόντον, ὡς Σαυρομάτιδας καλοῦ-
 σιν, αἷς οὐχ ἰππων μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν καὶ τῶν ἄλλων p.
805
 ἄλλων κοινῶν καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη, ἵσως a.
 ἀσκεῖται. λογισμὸν δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοῖδ' οὐδὲ τινα
 ἔχω. Οὐκί, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατὰ, πάν-
 των ἀνοητότατα ταυῶν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίνεσθαι,
 τὸ μὴ πάση βίῳμῃ πάντας ἑμοδυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἀνδρας
 γυναιξὶ ταυτά. σχεδὸν γὰρ ὀλιγοῦ πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀν-
 τί διπλασίας οὕτως ἐστὶ τε καὶ γίνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελευτῶν b.
 καὶ πόλεων. καίτοι θραυματὸν ἂν ἀμάρτημα νομοθέτη τοῦτ'
 αὐτὸ γίνοιτο. ΚΑ. Ἐοικέ γε. ἐστὶ μέντοι πάμπολλα ἡμῖν,
 ὧ ξένη, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.
 ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ, εἶπον, τὸν μὲν λόγον ἔῃσαι διεξελεῖν εὔ,
 διελεῖν δὲ, οὕτω τὸ δοκοῦν αἰρεῖσθαι δεῖ. ΚΑ. Μάλα εἴ-
 πες τε ἐμμελῶς, πεποιήκας τε μὲ ταυῶν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπι-
 πλήττειν ὅτι ταῦτα εἶρηκα, λέγε οὖν τὸ μετὰ ταῦτα ὅ, τι c.
 σοὶ κεχαρισμένον ἐστίν. ΑΘ. Τὸ δὲ ἔμοιγε, ὧ Κλεινία, ὃ καὶ
 πρόσθεν εἶπον ὡς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἰκανῶς ἔργοις ἔλη-

Nostris etiam temporibus, non ignoro, esse circa Pontum in-
 numera mulierum millia, Sauromatidasque vocari, quibus
 non equorum modo, verum etiam arcuum ceterorumque
 armorum, aequalis cura cum viris & exercitatio sit instituta.
 Sed rationem quoque ad haec hanc habeo. Aio equidem, si
 haec ita fieri possunt, stultissimum hoc in nostris regionibus
 esse, ut non iisdem studiis mulieres ac viri omni conatu con-
 sensuque dent operam. ferme enim civitas omnis hoc modo
 pro dupla, dimidia fit, ex eisdem laboribus atque tributis,
 qui sane legislatoris error est mirus. *Cli.* Sic apparet. verum
 multa nobis, hospes, praeter rerumpublicarum consuetudinem
 dicta sunt. *Athen.* Totam primo disputationem decet percur-
 rere: deinde, quod potissimum videtur, eligere. *Cli.* Scite ad-
 modum modo dixisti, fecistisque, ut me ipsum reprehendam,
 quod illa dixerim. quare deinceps, ut lubet, dicas. *Athen.*
 Hoc ipsum mihi placet, *Clinia*, quod modo dicebam. nam si

λεγόμενα ὅτι δυνατὰ ἐσι γίνεσθαι, τάχα ἦν ἂν τι καὶ ἀν-
 ειπεῖν τῷ λόγῳ· νῦν δὲ ἄλλό τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦ-
 του τὸν νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ. τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευ-
 σμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται, τὸ μὴ οὐ λέγειν ὡς δεῖ παι-
 δεῖας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θεῖον γένος
 δ. ἡμῖν τῷ τῶν ἀρρένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὕτωςί πως δεῖ περὶ
 αὐτοῦ διανοηθῆναι. Φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν
 κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα
 τάξιν ἑτέραν αὐταῖς; ΚΛ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΑΘ. Τίνα οὖν
 ἐμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας
 ταύτης, ἦν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἦν Θρα-
 κες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται, καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν
 ε. τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαίνειν, καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφε-
 ρόντως τῶν δούλων; ἦ, καθάπερ ἡμεῖς, ἅπαντές τε οἱ περὶ
 τὸν τόπον ἐκείνον. νῦν γὰρ δὴ τότε παρ' ἡμῖν ὧδὲ ἐσι περὶ
 τούτων γιγνόμενον· εἰς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες,
 τὸ λεγόμενον, πάντα χρήματα, παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ
 διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἦ
 τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὦ Μέγιλλε, τὸ Λακωνι-

re ipsa non satis pateret, fieri haec posse, contradici forsan
 nonnihil posset. nunc vero, si quis legem hanc aspernatur,
 aliud certe quaerat oportet. praeceptum vero nostrum non
 cessabit asserere, quod oporteat doctrinae ceterorumque
 quam maxime mulieres cum viris participes fieri. sic enim
 de his considerare oportet. Dic, age, si mulieres cum viris in
 omni vita participes non sint, an non necesse erit ipsis alium
 quendam ordinem assignare? *Cli.* Necesse. *Athen.* Quem
 alium eorum, qui nunc sunt, potius, quam nostrae communio-
 nis, ordinem assignabimus? utrum, sicut Thraces, multaeque
 aliae gentes, agriculturan, bubulcorum pastorumque officia,
 & reliqua opera, nihilo a servorum ministeriis differentia, mu-
 lieribus tribuemus? an, quemadmodum nos, vicinique omnes
 nostri, reconditis in unam domum rebus, ut dicitur, omni-
 bus, feminis penus custodiam, radios, lanificium, & similia

κόν; κόρας μὲν γυμνασίων μετόχους οὐσας ἄραι καὶ μουσι- p.
 κῆς δεῖν ζῆν; γυναῖκας δὲ, ἀργούσας μὲν ταλασίας, ἀσκητι- 806
 κόν δὲ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς Οὐλύον οὐδ' εὐτελῆ διαπλέ- a.
 κειν; Ψεραπείας δὲ καὶ ταμειίας αὖ καὶ παιδοτροφίας εἰς τι
 μέσον ἀφικνεῖσθαι; τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας,
 ὥστ' οὐδ' εἴτις ποτὲ διαμάχεσθαι περὶ πόλεως τε καὶ παιδῶν
 ἀναγκαστῆρα τύχη γίγνοιτο, οὐτ' ἂν τόξων, ὡς τινες Ἀμα-
 ζόνες, οὐτ' ἄλλης κοινωνῆσαι ποτὲ βολῆς μετὰ τέχνης δυνά- b.
 μεναι, οὐδὲ, ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι, μιμῆσασθαι τὴν Ψεδν,
 ὡς πορψουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος, γενναίως ἀντιτάσσας,
 φόβον γε, εἰ μηδὲν μείζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρασχεῖν
 ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ' ἂν τοπα-
 ράπαν πολμήσειαν μιμῆσασθαι, τοῦτου τὸν τρόπον διαβιοῦ-
 σαι παρὰ γυναῖκας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἰ ἐκείνων γυναῖκες
 φανείεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος c.
 ἐπαινέειν, ἐπαινέτω τὸ δ' ἐμὸν οὐκ ἄλλως ἂν λεχθεῖη. τέλειον
 γὰρ καὶ οὐδ' ἡμῖσιν δεῖν τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ πῆλυ μὲν
 ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀναλίσκειν, διαίταις ἀτάκτως χρώ-

committemus? vel Laconicum, o Megille, quasi medium, eli-
 gemus? ut virgines quidem gymnasis & musicae vacent: mu-
 lieres autem in otio quidem lanificium curent; vitam tamen
 non abiectam & tenuem, sed follertiores quandam agant.
 quin etiam domestici cultus, custodiendi penus, educandorum-
 que liberorum mediam quandam curam suscipiant. nec bel-
 lis interfint: ut, si patriam Iberosque tueri necesse sit, nec
 sagittas emittere, ut Amazones, nec cum reliquis civibus ia-
 culationem scite obire queant, nec, scuto hastaque sumpta,
 imitari Deam, ac pro patria obsessa generose resistere, ut, si
 nihil aliud maius, terrorem saltem, in acie visae, hostibus ipsis
 incutiant. Quippe si ita vixerint, Sauromatas imitari nun-
 quam audebunt: sed apud ipsas mulieres, mulieres illorum
 videbuntur viri. In his itaque vestrarum legum latores pro-
 bet, qui velit: ego profecto aliter nunquam dicam. perfectum
 namque officium, non medium, a legumlatore requiro, qui

- μενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπιμεληθέντα τελείως, σχεδὸν εὐδαίμονος ἡμισυ βίου καταλείπειν ἀπὲρ διπλασίου τῆ πόλει. ΜΕΓ. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν τὴν Σπάρτην
- d. οὕτω καταδραμεῖν; ΚΛ. Ναί. δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρρησίας, ἐατέον, ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντῃ ἰκανῶς τοὺς νόμους. ΜΕΓ. Ὅρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἔμὸν πειρᾶσθαι φράζειν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνεται ἂν τοῦ βίου, οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ τῶν τεχνῶν, ἄλλοις παραδεδομένα; γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέναι δούλοις, ἀπαρ-
- c. χῆν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἰκανὴν ἀνθρώποις ζωῆσι κοσμίως· ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα εἴη, χωρὶς μὲν, τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγυς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θελειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐταῖς· ἀρχουσί τε καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα λύειν ταῦτα ἐκάστῃς τὰ ξυσσίτια, πάντα καθ' ἐκάστην ἡμέραν, θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν ξυσσιτίων. μετὰ δὲ ταῦτα, σπείσαντας τὸν τε ἀρχοντα καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνῃ

P.
§ 07

a.

non finat diffluere deliciis mulieres, nec maribus folis attendat : ne pro felicitate civitatis duplici, simplicem solum efficiat. *Meg.* Quid hic agemus, o Clinia? an patiemur, ut Spartam sic hospes invadat? *Cli.* Certe. nam cum dicendi libertas ei concessa sit, quousque satis de legibus tractatum non fuerit, inturbatus non est. *Meg.* Probe dicis. *Athen.* Meum igitur est, quae sequuntur, explanare. *Cli.* Procul dubio. *Athen.* Quis igitur vitae modus erit, quibus necessaria mediocriter sint praeparata? artes vero aliis relictas, agricultura servis commendata, qui fructus ex agris reddant, qui satis sint hominibus modeste viventibus, quibus praeterea convivia publica sint instituta: virorum quidem seorsum, & proxime propinquorum, filiarumque una atque matrum: hisque convivii principes quidam & viri & mulieres praepositi sint, qui in eis observent quotidie animadvertantque singula, deinde coetus ipsos dissolvant, & postquam tam principes,

θεοῖς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα
 οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι. τοῖς δὲ ταύτη κεκοσμημένοις ἄρα
 οὐδὲν λειπόμενον εἶναι ἀναγκαῖόν τε ἔργον καὶ παντάπασι
 προσήκον; ἀλλ' ἐν τρόπῳ βροσκήματος ἕκαστον πλαινόμενον αὐ-
 τῶν δεῖ ζῆν; οὐκ οὐ γέγε δίκαιον Φαμέν, οὐδὲ καλόν οὐδ'
 οἶόν τε τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχήσει τοῦ προσήκοντος· προσή-
 κει δὲ ἀργῶ καὶ ῥαῖστος καταπεπεσμένῳ ζῶντι, σχεδὸν ὑπ' b.
 ἄλλου διαρπασθῆναι ζῶντος τῶν σφόδρα τετραμμένων μετὰ ἀν-
 δρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας
 ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἀν, ἴσως οὐκ ἀν ποτε γένοι-
 το, μέχρι περ ἀν γυναῖκας τε καὶ παῖδες οἰκήσεις τε ἴδιαι
 καὶ ἰδίως ἅπαντ' ἢ τὰ τοιαῦτα ἕκάστῳ ἡμῶν κατεσκευασ-
 μένα. τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὖ δεύτερα ταῦν λεγόμενα εἰ γί-
 γνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἀν καὶ μάλα μετρίως. ἔργον δὲ δὴ
 τοῖς οὕτω ζῶσι Φαμέν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ Φαυλότα- c.
 του λείπεσθαι· μέγιστον δὲ πάντων εἶναι προστεταγμένον ὑπὸ
 δικαίου νόμου. τοῦ γὰρ πάσαν τῶν ἄλλων πάντων ἔργων βίου
 ἀσχολίαν παρασκευάζοντος τοῦ Πυθιάδας τε καὶ Ὀλυμπιά-

quam ceteri, Diis ipsis, quibus dies illa vel nox dicata est,
 libaverint, domum proficiscantur. His igitur hominibus sic
 institutis nullumne erit reliquum opus necessarium, ipsisque
 conveniens, sed dediti ventri, more pecorum vivent? At vero
 nec iustum, nec honestum id ducimus: neque possibile est,
 ita viventem hominem in id tandem, quod sibi convenit, non
 incurrere. convenit autem desidi obesoque per inertiam ani-
 mali, ut ab alio laboribus exercitato & quasi extenuato for-
 tique raptum dilanietur. Haec utique si sufficienter exacteque,
 ut modo videmur, perquiramus, forte nunquam fierent,
 donec mulieres, & liberi, & domus, & reliqua propria cuique
 essent. si tamen, quae secunda ad ea sunt, & modo tractan-
 tur, fierent, mediocriter certe fierent. Opus igitur ita viven-
 tibus non parvum neque vile restare dicimus, sed maximum
 omnium a iusta lege mandatum. nam cum singuli vivendi
 modi a ceteris omnibus operibus distrahant, ut, si quis Pythia

- δος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῶ πλέονος ἀσχολίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος ἡρημένος ὀρθότατα. πάρεργον
- d. γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων ἔργων διακάλυμα γίνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσκόντων εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὖ ψυχῆ μαθημάτων τε καὶ ἔθων. πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἐστὶν ἰκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττουσι, τὸ τέλοςν τε καὶ ἰκανὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν. οὕτω δὲ τούτων πεφυκότων, τάξιν δεῖ γίνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἑω,
- e. μέχρι τῆς ἑτέρας ἀεὶ ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἂν τις νομοθέτης, ἀσχήμεων φαινοίτο, περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην δικτελεῖν ἡντιοῦν νύκτα εὔδοντα καὶ δυτιοῦν τῶν πολιτῶν,
- P.
808
a. καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι, καὶ οὐκ ἐλευθέρου εἶτ' οὖν νόμον, εἶτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦ-

vel Olympia vincere studeat, is aliis rebus vacare nequeat: duplici, immo vero multiplici adhuc cura, vita illius plena est, qui recte animi corporisque virtuti vacat. nihil enim exercitationis corporeae, nihil doctrinarum animi morumque, propter alia negotia negligendum est. ferme enim tota dies totaque nox ista diligenter curanti vix fatis est, ut ea profus affequatur. Cum igitur haec ita se habeant, ordo totius temporis liberis hominibus ab ortu solis perpetuus ad alterum solis ortum est habendus. Ridiculus fortasse legislator habebitur, si multa, frequentiaque, & minima quaeque de familiari administratione narraverit, cum in aliis, tum etiam in nocturna vigilia, quam necesse est, ut conservaturi civitatem exhibeant. Nam sive lex, sive officium id appellandum sit, quod modo praecipimus, certe omnibus turpe illud & illiberale videri debet, ut civium aliquis per totam dormiat no-

του καλεῖν ἐστὶ χρεῖων. καὶ δὴ καὶ δεσποῖναι ἐν οἰκίᾳ ἐπὶ
 δεραπαινίδων ἐγείρεσθαι τιῶν, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγεί-
 ρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρῆ πρὸς αὐτοὺς, δοῦλόν τε
 καὶ δούλην καὶ παῖδα, καὶ, εἰπὼς ἦν οἴοντε, ὅλην καὶ πᾶσαν
 τὴν οἰκίαν. ἐγείρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πάντα πράττειν τῶν
 τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν ἀρχοντας μὲν, **b.**
 κατὰ πόλιν, δεσποῖνας δὲ καὶ δεσπότας, ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος
 γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ'
 αὐ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ
 φύσιν. κατ'εὐδαν γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἀξίος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ
 μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μά-
 λις ἐστὶ κηδεμῶν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς
 ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἐστὶ δ' οὐ πολὺ, **c.**
 καλῶς εἰς ἔσος ἰόν. ἐγρηγορότερες δὲ ἀρχοντες ἐν πόλεσι νύκ-
 τωρ, ὀβηροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις,
 ἀγαθοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν ὠφέλιμοι
 δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει. νύξ μὲν δὴ διαγομένη
 τριαύτη τις, πρὸς πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, ἀνδρείαν ἔν τινα

etiam, nec primus excitetur & surgat, ita ut hoc toti fami-
 liae pateat. Quin etiam ut domina ab ancillis, non ancillae ab
 ipsa primum excitentur, turpe dicendum apud servos, &
 ancillas, pueros, & domum denique, si possibile fit, univer-
 sam. Nocte igitur exsurgant: & magistratus publicum aliquid,
 patres vero matresque familiae in domibus propriis rem suam
 curent. Somnus enim multus, nec corporibus, nec animis,
 neque rebus gerendis, natura conducit. nemo quidem, dum
 dormit, alicuius pretii est, non magis, quam si non viveret.
 quare quicumque vivere & sapere cupit maxime, quam lon-
 gissimo tempore vigilet, sola sanitatis commoditate servata.
 ad hanc vero non multo opus est somno, si quidem bene affue-
 veris. Magistratus profecto nocte in urbibus vigilantes malis
 hominibus, tum hostibus, tum civibus, terrori sunt, amandi ho-
 norandique iustis & temperatis, sibi & civitati utiles univer-
 sae. Sed nox quidem ita peracta, ad ea, quae diximus, fortitu-

- προσπαρέχαιτο ταῖς ψυχαῖς ἐνάσων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.
- d. ἡμέρας δὲ ὄρθρου τε ἐπανιόντων, παιῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους που τρέπεσθαι χρεῶν. ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτε ἄλλο οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παιῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγωγῶν, οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς, πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατος. ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ ὀριμὸν καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται. διὸ δὴ πολλοῖς αὐτὸ οἶον
- c. χαλινοῖς τισι δεῖ δεσμεύειν· πρῶτον μὲν, τροφῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς, παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν· ἐτι δ' αὖ, τοῖς διδάσκουσι καὶ ὀτιοῦν καὶ μαθήμασιν, ὡς ἐλευθέρων. ὡς δ' αὖ δοῦλον, πᾶς ὁ προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, κολαζέτω τὸν τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκαλον, ἐὰν ἐξαμαρτόνῃ τις τὶ τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγχάνων τις μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, βυεῖδει μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον τῷ μεγίστῳ· ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παιδῶν ἀρχὴν ἡρημένος ἐπισκοπεῖτω τούτων

P.
809

a.

dinem quoque in animis civium creat. Sole vero surgente, pueri ad magistros proficiscantur. Quoniam vero nec pecudes, nec alia prorsus ulla, sine pastore vivere debent, nec pueri etiam sine paedagogis sint, neque absque dominis servi. Est autem puer omni bestia intractabilior. nam cum prudentiae fontem nondum perfectum habeat, insidiosissimus est, acerrimusque, & petulantissimus omnium bestiarum: ideo multis quasi frenis vincendus est. & cum primum a matribus nutricibusque seiungitur, paedagogis eum ad puerilem lasciviam regendam commendare oportet: deinde, ut liberum quidem, doctrinarum potissimum gratia, praeceptoribus: ut autem servum, castiget, quicumque ex liberis forte deprehenderit, puerum ipsum & paedagogum, & praeceptorem, si qua in re delinquere eos conspexerit. si vero praesens quis iure non castigaverit, maximo subiiciatur opprobrio. Rem hanc ille, qui de custodibus legum ad principatum puerorum electus fuerit, cognoscat: sive ille, qui eos deprehendit, non castigaverit, cum

τὸν ἐντυγχάνοντα οἷς λέγομεν, καὶ μὴ κολάζοντα, δεῖν κολάζειν ἢ κολάζοντα μὴ κατὰ τρόπον. Βλέπων δὲ ἡμῖν θεῷ, καὶ διαφερόντως ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παιδῶν τροφῆς, κατευσυνέτω τὰς φύσεις αὐτῶν, αἰεὶ τρέπων πρὸς τὰ γενεῶν κατὰ νόμους. τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἀν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύσειεν ἰκανῶς; οὐ μὲν γὰρ δὴ εἰρήκεν οὐδὲν πω σαφέως οὐδὲ ἰκανῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐ. δεῖ δὲ, εἰς δύναμιν **b.** μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηγεύειν ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μὴνυτῆς τε ἅμα καὶ τροφῆς γίγνηται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως ἐρρήθη τίνας τύπον ἔχοντα, ἐκλεκτέα τε ἐσι καὶ ἐπανορθωτέα καὶ καθιερωτέα τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν οὐτα, ἀνευ δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσει τρόπον, ᾧ ἄριζε τῶν παιδῶν ἐπιμελητὰ, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομένους, οὐκ εἰρήκαμεν. **c.** καίτοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον ἃ δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ τὰ δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δεῦτερον λύρας πέρι καὶ λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσατε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονομίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν

oporteret; siue non more castigaverit. Acute autem videat hic oportet, diligentissimeque educationem puerorum curet, naturas eorum secundum leges ac bonum ipsum dirigens semper, & convertens. Quomodo autem hunc ipsum nobis lex sufficienter erudiet? non enim satis, nec aperte adhuc dictum est: sed alia tacta, alia praetermissa. oportet autem pro viribus nihil relinquere, sed rationem omnem exponere, ut interpres hic aliis & educator sit. De choreae quidem, cantus, & saltationis forma dictum est: quae eligenda, corrigenda, dedicanda sit. De scriptis autem oratione soluta nondum diximus, quatenam horum, & quo ordine, o optime pueritiae cultor, alumnis tradenda sint: quamvis quae in re bellica discenda exercendaque ipsis sunt, iam habeas. etenim quod percipienda sint, quae ad literas pertinent primum, deinde, quae ad lyram, a legislatore dictum est: praeterea, quae ad computationem numerorum spectant, quibus opus esse diximus:

- διοίκησιν χρῆναι ἐκάστους λαβεῖν· καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιόδοις τῶν θεῶν, ἄσρων τε περὶ καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ
- d. ταῦτα πάσῃ πόλει. τίνων δὴ πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους, καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν ἵνα ὦραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορταί, τὰ προσήκοντα ἀπολαμβάνουσαι ἑαυταῖς ἕκασται, τῷ κατὰ φύσιν ἀγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐγρηγορουῖαν παρεχόμεναι θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἔμφρονας ἀπεργάζωνται. ταῦτα οὕτω σοὶ πάντα ἱκανῶς, ὦ Φίλε, παρὰ τοῦ
- e. νομοθέτου διήρηται. πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ρηθῆσεσθαι. γραμμάτων εἶπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι, τοπρῶτον ἐπικαλοῦντες τὴν λέξιν τὴνδε, ὡς οὐπω διείρημέ σοι πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον, ἢ τοπαράπαν οὐδὲ προσοισέον. ὡς δ' αὐτως καὶ περὶ λύρας. προσοισέον μὲν τοίνυν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα, παιδὶ δεκέται, σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρίς· λύρας δὲ ἄψασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγενοῦσιν ἄρχεσθαι, μέτριος ὁ χρόνος· ἐμμεῖναι δὲ, ἕτερα τρία. καὶ
- p.
810
a.

& omnino, quaecunque ad bellum ac rem familiarem publicamque conducunt. item, quae ad divinorum, astrorum, solis lunaeque circuitum perquirendum: ut universa civitas non ignoret ordinem dierum in mensem, mensiumque in annum: atque ita tempora, solemnitates, sacrificia, ut decet, disposita naturali quodam ductu, vivam civitatem vigilantemque reddant, & Diis honorem tribuant, & homines ad haec prudentiores efficiant. Haec tibi sic, o amice, a legislatore sufficienter distincta sunt: sed, quae sequuntur, animadvertite. nam de literis nondum satis distinctum fuisse dicimus: quoniam, quatenus his vacandum sit, non est declaratum: utrum videlicet exacte eas comprehendere debeant, qui mediocres futuri sunt cives; an nihil omnino. similiter quoque de lyra. Ad literas ergo decennes pueri proficiantur, triennioque insistant. & qui tres ac decem egerunt annos, lyrae similiter

μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω πατρὶ, μήτ' αὐτῷ φιλο-
μαδοῦντι, μηδὲ μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέσω μείζω ἢ καὶ
ἐλάττω διατριβὴν ποιῆσθαι παράνομον. ὁ δὲ μὴ πειδόμενος,
ἄτιμος τῶν παιδίων ἔσω τιμῶν, ὡς ὀλίγον ὑπερον ῥητέου.
μανθάνειν δὲ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς
νέους καὶ διδάσκειν αὐτοὺς διδασκάλους, τοῦτο αὐτὸ πρῶ-
τον μάνθανε. γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γρά- **b.**
ψαι τε καὶ ἀναγνώσθαι δυνατὸν εἶναι διαπονεῖν. πρὸς τάχος
δὲ ἢ κάλλος ἀπηκριβῶσθαι τισὶν οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν
τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἔστω. πρὸς δὲ δὴ, μαθήματα
ἄλυρα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν, μετὰ μέ-
τρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν τιμημάτων ἃ δὴ συγγράμματα
κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητάμενα ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμο-
νίας, σφαλερὰ γράμμαθ' ἡμῖν ἐστὶ, παρὰ τινῶν τῶν πολλῶν
τσιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα οἷς, ὧ πάντων βέλτι- **c.**
σοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποτ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης
χρησθαι προστάξας, ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν
αὐτὸν προσδοκῶ. ΚΛ. Τί ποτε τοῦτο, ὧ ξέγε, φαίνη πρὸς

tres annos incumbant. nec liceat aut patri plus vel minus in
his liberos detinere; aut liberis, sive taedio affectis, citra id
tempus, sive desiderio compulsis ultra, his rebus, contemta
lege, vacare. Si quis non paruerit, honores, qui disciplina
praeditis debentur, quos postea narrabimus, non consequatur.
Sed quid in his annis docere magistri, adolescentisque
discere debeant, audi. Literas, donec legere scribereque pos-
sint, perdiscant. velociter autem aut perpulchre faciant,
necne, nisi natura in hoc temporis spatio iuverit, non est
curandum. Monumenta vero poetarum, in quibus lyra non
utuntur, partim metricè scripta, partim sine metro, quae
quidem rhythmò harmoniaque carentia, fallacia scripta sunt,
nobis a nonnullis huiusmodi hominibus tradita, qua ratione
usui dabitur, o omnium optimi custodes legum? legum quo-
que latorem, qualem istorum usum vobis recte tradat, dubi-
taturum arbitror. *Cli.* Quid, hospes, tecum ita dubitasti? *Athen.*

- σαυτὸν ὄντως ἠπορηκὸς λέγειν; ΑΘ. Ὁρθῶς ὑπέλαβες, ἂν Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων, ἀνάγκη τό, τε φαινόμενον εὐπορον καὶ τὸ μὴ, φράζειν. ΚΛ.
- d. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπονηδὸς λέγεις; ΑΘ. Ἐρῶ δὴ. εἴμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις λέγειν ἐναντία εὐδαμῶς εὐπορον. ΚΛ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγα δοκεῖ σοι τὰ ἐμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων, κεῖσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπεναντία; ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθές τοῦτό γε λέγεις, κελεύεις γὰρ δὴ με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθροδοποῦ γεγονυίας πολλοῖς; ἴσως δ' οὐκ ἐλάττωσιν ἑτέροις
- c. προσφιλοῦς' εἰ δὲ ἐλάττωσιν, οὐκ οὖν χείροσί γε μεθ' ὧν διακελεύη με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαρρόυντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρόντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύεσθαι, μηδὲν ἀνιέντα. ΚΛ. Τί μὲν; ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀλίγημι. λέγω μὲν ὅτι ποιηταὶ τε ἡμῖν εἰσὶ τινὲς ἐπῶν ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέτρων· οἱ μὲν, ἐπὶ σπουδῆν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ἀρμηκότες· ἐν οἷς φασὶ δεινοὶ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυη-

Recte tu, Clinias: sed ad vos, qui de legibus communiter mecum consideratis, necesse est, ut, & quae certa, & quae dubia mihi videntur, aperiam. *Cli.* Quid ergo de his modo dicis? quid te movit? *Athen.* Dicam equidem. profecto innumeris hominibus non est facile contradicere. *Cli.* Numquid parva & pauca de legibus iam dicta putas multis contraria? *Athen.* Vere profus id dicis. iubere namque videris, ut, quamvis multis hoc iter arduum odiosumque sit, peragam tamen confidenter, perque legum semitam, praesentibus sermonibus patefactam, nihilo praetermissio progrediar: cum iter huiusmodi forsitan non paucioribus, & si paucioribus, non deterioribus placeat. *Cli.* Certe. *Athen.* Nihil igitur praetermittam. Dico, equidem, poetas multos hexametro carmine, multos trimetro, aliisque generibus metrorum scripsisse: ac alios seria, alios iocosa fuisse complexos. quae cuncta multi facultatis huiusmodi professores asserunt recte educandis iuvenibus ediscenda,

νόμους τ' ἐν ταῖς ἀναγκάσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ^{p.}
 παικτὰς ἐκμανθάνοντας. οἱ δὲ, ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέ- ⁸¹¹
 ξαντες, καὶ τινὰς ὅλας ῥήσεις εἰς ταυτὸ ξυναγαγόντες, ἐκ- ^{a.}
 μαιδάνειν φασὶ δεῖν, εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις
 ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθείας γενέ-
 σθαι. τούτοις δὲ σὺ κελεύεις ἐμὲ ταυτῶν παρρησιαζόμενον ἀπο-
 φαίνεσθαι τί τε καλιῶς λέγουσι καὶ τί μῆ; ΚΛ. Πῶς γὰρ
 οὐ; ΑΘ. Τί δὲ τοτ' ἂν οὖν περὶ ἀπάντων τούτων ἐνὶ λόγῳ
 ὀράζων, εἶπομι' ἂν ἰκανόν; εἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε σχεδὸν, ὃ ^{b.}
 καὶ πᾶς ἂν μοι συγχαρήσειε· πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρη-
 κέναι καλιῶς, πολλὰ δὲ καὶ τούναντίον. εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἔχει,
 κίνδυνον φημί εἶναι φέρουσαν τοῖς πικισὶ τὴν πολυμαθεῖαν.
 ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινούς ἂν τῷ νομοφύλακι; ΑΘ.
 Τοῦ πέρι λέγεις; ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμα ποτὲ ἀπο-
 βλέψας ἂν, τὸ μὲν ἐφ' ἅπαντας μαιδάνειν τοὺς νέους, τὸ δ'
 ἀποκωλύσει. λέγε, καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων. ΑΘ. ὦ γὰρ ^{c.}
 Κλεινία, κίνδυνεὺς κατὰ γε τινὰ τρόπον εὐτυχηκέμαι. ΚΛ.
 Τοῦ δὲ πέρι; ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπο-

ut ex variorum poetarum peritia facundi reddantur. alii ca-
 pita quaedam ex omnibus electa, & in idem conducta, me-
 moriae commendanda contendunt: si modo quis nostrum ex
 multorum peritia atque notitia probus vir & sapiens sit fu-
 turus. Tu vero, quid ab his recte dicatur, quid contra, li-
 bere a me nunc explicari iubes? *Cli.* Quidni? *Athen.* Ego
 igitur quid potissime de his omnibus uno verbo sufficienter
 dicam? hoc equidem arbitror, quod mihi ab omnibus conce-
 detur, Multa a poetis probe, multa etiam contra esse dicta.
 quod si ita habet, multorum ediscendorum studium iuveni-
 bus periculosum esse assero. *Cli.* Quomodo ergo, & quid
 custodi legum praecipis? *Athen.* Qua de re dicis? *Cli.* Quo-
 nam sit respiciendum, quasi ad exemplar quoddam, ut alia
 perdiscenda iuvenibus, alia ne attingenda quidem iubeat. ne
 dicere id graveris, obsecro. *Athen.* O bone vir Clinia, videor
 quodammodo fortunatus. *Cli.* Qua in re maxime? *Athen.*

- ρεῖν. οὐ γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἔξ ἑοῦ μέχρι δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ Φαινόμεθα, οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν ἔδοξαν δ' οὖν μοὶ παντάπασι ποιῆσαι τιτὶ προσομοίως εἰρήσθαι. καὶ μοι ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν
- d. πάθος, λόγους οἰκείους ὅσον ἀπύρους ἐπιβλέψαντι, μάλα ἡσθῆναι. τῶν γὰρ πλείστων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χυδῆν οὕτως εἰρημένους μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοὶ μετριώτατοί γε εἶναι κατεφάνησαν, καὶ προσήκοντες τὰ μάλιχα ἀκούειν νέοις. τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε διδάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας, τὰ τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα που περι-
- e. τυγχάνῃ ποιητῶν τε ποιήματα διεξιῶν, καὶ γεγραμμένα καταλογάδην, ἢ καὶ ψιλῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφά που τούτων τῶν νόμων, μὴ μεδίεναι τρόπῳ μηδενί, γράφεσθαι δέ. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγκάζειν μαυδάνειν καὶ ἐπαινεῖν. οὓς δ' ἂν μὴ ἀρέσκῃ τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τούτοις συνεργοῖς· οὓς δ' ἂν

Quod penitus exemplo non caream. nempe cum ea, quae ab aurora ad hanc horam non sine quadam Deorum inspiratione, ut mihi videmur, narravimus, animadverto: poëfi quodammodo similia mihi videntur. nec mirum est, si proprios sermones, quasi simul omnes collectos, respiciens, sic afficior, ut admodum laeter. omnino enim, quae poëtice ac soluta oratione dicta didici & audiivi, moderatissima haec mihi, instruendisque iuvenibus idonea maxime videntur. Quamobrem quod melius exemplum legum custodi atque doctori proponam, non habeo, quam ut magistros cogant pueris haec exponere, & quaecunque alia his similia, sive poëtice sive soluta oratione scripta sint, sive simpliciter dicta quidem, & huic disputationi consentanea: quae nullo modo praetermittat oportet, sed operam det, ut scribantur. ac primum praeceptores ipsos compellat discere haec, atque probare: & eos, qui non probent, repellat: iis vero, qui probant, erudiendos in-

ἢ ἐπὶ κίθαρῳ συμψήφους ἔχη, τοῦτοις χράμενον, τοὺς νέους
 αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν. οὗτός μοι μῦ- p.
 θος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γραμματικῶν τε εἰ- 812
 ρημένους ἅμα καὶ γραμμάτων. ΚΛ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθε- a.
 σιν, ὡς ἔειπε, ἔμοιγε οὐ Φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποθε-
 δέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν, ἢ μὴ, χαλεπὸν ἴσως
 διασχυρίζεσθαι. ΑΘ. Τότε γὰρ, ὦ Κλεινίη, τοῦτό γ' αὐτὸ
 ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἶκός, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν,
 ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων. ΚΛ.
 Ὅρθως. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ μετὰ τὴν γραμματικὴν ὁ κιθαρῳ- h.
 γῆς ἡμῖν προσητέος; ΚΛ. Τί μὴν; ΑΘ. Τοῖς κιθαρῳαῖς
 μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ, τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέν-
 τας, τὸ προσῆμον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πόσης
 τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδείσεως. ΚΛ. Ποίων δὴ πέρι λέγεις;
 ΑΘ. Ἐφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἐξηκοντού-
 τεις ᾠδοὺς, διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν γεγονέναι περὶ τε
 τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις· ἵνα τὴν τῶν c.
 μελῶν κίνησιν τὴν εὐ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην, ἐν τοῖς
 παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τὰ τε τῆς ἀρχαῆς ὁμοιώ-
 ματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατός ὢν τις, τὰ

flituendosque adolescentes committat. Sed de literis, earumque
 magistris, iam satis. *Cli.* A proposito quidem, hospes, ut
 mihi videtur, non aberravimus: sed utrum recte totam rem,
 an contra, agamus, forsan difficile dictu. *Athen.* Tunc de-
 mum, Clinia, id quoque patebit, ut decens est, quando, si-
 cut saepenumero diximus, legum tractatio finem accipiet. *Cli.*
 Recte. *Athen.* Verum post literarum magistrum nonne de
 citharista dicendum? *Cli.* Cur non? *Athen.* Si superiorum
 memores erimus verborum, citharistis congruum & docendi,
 & educandi, quantum ad sua spectat, ut reor, officium da-
 bimus. *Cli.* De quibus dicis? *Athen.* Oportere diximus Dio-
 nyssiacos cantores sexaginta annos natos, rhythmorum naturas
 harmoniarumque constitutiones acute sentire: ut in cantibus,
 affectus animi imitantibus, prohi animi imitationes, ab imi-

μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον, ὑμῆ καὶ ἐπάδη
ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἐκάστους εἰς ἀρετῆς
ἐπεσθαι κτῆσιν, συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων. ΚΛ.

- d. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς
Φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν
χορδῶν, τὸν τε κιθαρῖσθον καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόν-
τας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι τὴν δ' ἑτερο-
φωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορ-
δῶν ἰσιῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελωδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ
καὶ δὴ καὶ πυκνότητι μαυότητι, καὶ τάχος βραδυτήτι, καὶ
δξύτητα βαρύτητι, σύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους,
e. καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρ-
μόττουσας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας πάντα οὖν τὰ τοιαῦ-
τα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσι ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μου-
σικῆς χρήσιμον ἐκλήψασθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλ-
ληλα ταραττόντα δυσμαδίαν παρέχει. δεῖ δὲ ὅτι μάλισα εὐ-
μαθεῖς εἶναι τοὺς νέους. τὰ γὰρ ἀναγκαῖα, οὐ σμικρὰ οὐδ'
ὀλίγα αὐτοῖς ἐσι προστεταγμένα μαθήματα. δείξει δὲ αὐτὰ

tationibus improbi discernere possint : & has quidem reiiciant ,
illas in medium deductas adolescentum auribus concinant ,
trahantque eorum animos, imitatione quadam perductos, ad
virtutis ipsius possessionem. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Qua-
propter citharistam discipulumque eius oportet lyrae vocibus
uti eius expressionis gratia, quae ex canoris fidibus provenit,
& vocibus voces consonas reddere. diversitatem vero varie-
tatemque lyrae, cum alios fides modulos reddant, alios
poëta cantus ipsius auctor, ut spissitudinem praeterea raritati,
velocitatem tarditati, acumen gravitati, & omnino conso-
num simul & dissonum praestet, rhythmorumque universa
varietas lyrae vocibus accommodetur, afferre illis non licet,
qui triennio utilitatem musicae sunt facile percepturi. con-
traria enim cum se invicem confundant, difficile discuntur.
Oportet autem, ut facile iuvenes discant. nam nec parva, nec
pauca sunt, quae necessario illis perdiscenda mandamus. haec

κροῖων ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ
 τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτῆς ἐπιμελείσθω. τὰ δὲ μελῶν
 αὐτῶν αὖ καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χοροδιδασκάλους καὶ ἅ
 δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάν- P.
813
a.
 τα. ἅ δὲ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἀρ-
 μόττουτα, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν.
 ΚΛ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας. ΑΘ. Ἀληθῆστα τοίνυν
 καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβῶν ὁ περὶ τὴν μουσικὴν ἀρχῶν αἰρε-
 σθεὶς, ἐπιμελείσθω μετὰ τύχης εὐμενοῦς. ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς
 τε πέρι καὶ ὄλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμνασικῆς, πρὸς τοῖς
 ἔμπροσθεν εἰρημέμοις, ἀποδῶμεν' καθάπερ μουσικῆς τὸ δι- b.
 ὀσκαλικὸν ὑπόλοιπον ὃν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ
 γυμνασικῆς. τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι
 δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μακρᾶνειν. ἢ γὰρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ.
 Ταῖς μὲν τοίνυν παισίν, ὀρχησαί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν,
 πρὸς τὸ διαπνεεῖν οὐκ ἀνεπιτηδείότερον. ΚΛ. Ἔσω δὲ ταῦτη.
 ΑΘ. Πάλιν δὲ τὸν τὰ πλείστα ἔξοντα πράγματα καλῶμεν
 τὸν τῶν παιδῶν ἐπιμελητὴν, ὃς τῶν τε περὶ μουσικῆν τῶν τε c.

autem oratio progrediens cum tempore simul ostendet. Haec
 de musica doctores procurent. quae vero verba cantufve
 chorearum magistri docere debeant, ea nobis in superioribus
 distincta sunt, quae dedicanda commode solemnitatibus dixi-
 mus, ut una cum felici oblectamento utilitatem quoque civi-
 tatibus praebeant. *Cli.* Vere haec etiam distinxisti. *Athen.*
 Haec itaque vere distincta electus ad Musam magistratus sus-
 cipiat, curetque feliciter. Nos vero, sicut musicae docendi
 modum, qui restabat, adiecimus, ita nunc saltationi & uni-
 versae corporis gymnasticae, cum idem reliquum sit, idem
 quoque adiciamus. pueros etenim puellasque oportet tripu-
 dium & gymnasticam discere. nonne? *Cli.* Sic oportet. *Athen.*
 Saltandi igitur magistri pueris, ac puellis magistrae dentur,
 ut his apte exercentur. *Cli.* Dentur profus. *Athen.* Rursus
 virum illum plurima negotia subiturum, vocemus pueritiae
 curatorem: qui, cum & musicae & gymnasticae curam ha-

περὶ γυμνασικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν ἔξει σχολήν. ΚΛ.
 Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσαι, πρεσβύτερος ἂν, τοσούτων ἐπιμελεῖ-
 σθαι; ΑΘ. Ῥαδίως, ὦ Φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ
 δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολι-
 τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ. γνώσεται δὲ οὓς
 δεῖ, καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα, αἰδούμενος
 d. ἐμφρόνως καὶ γιγνώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος λογισμῶ
 τε ξυνῶν, ὡς εὔ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων,
 πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ· μὴ δὲ, οὔτ' εἰπεῖν ἄξιον, οὔδ'
 ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλομαντευτάς
 σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ τούτων εἰρηται τῶν
 περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνη-
 σιν. γυμνάσια γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαν-
 τα τοῖς σώμασι διαπονήματα, τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως,
 e. καὶ πελτασικῆς καὶ πάσης ὀπλομαχίας, καὶ διεξόδων τακτι-
 κῶν, καὶ ἀπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων,
 καὶ ὅσα εἰς ἵππικὴν μαδῆματα ἐπιτείνει. πάντων γὰρ τού-
 των διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινοὺς, ἀρνημένους μισθὸν

beat, nunquam otio abundabit. *Cli.* At quo pacto tantam, cum senior sit, curam sufferre poterit? *Athen.* Facile, o amice. lex enim ipsi concessit, concedetque, ut ad eam curam, quos velit civium, & virorum, & mulierum, accipiat socios. ille autem, qui deligendi sint, cognoscet, voletque socios probos deligere, cum magistratus ipsius magnitudinem prudenter & cognoscat & vereatur, nec ignoret, quod si pueritia recte educata sit, educeturque, omnis in vita recta sit navigatio. fin contra, quid sequatur, nec dictu dignum est, neque nos dicimus, perniciosum in civitatem novam omen fugientes. Multa iam de saltatione, deque omni motu gymnastico diximus. Gymnasia enim omnes etiam exercitationes bellicas appellamus, ut sagittandi, iaculandi: peltasticen quoque, & omnes armatorum dimicationes, acierum ordinationes, ductiones exercitus, castrorum positiones, & quaecunque ad equestrem pertinent disciplinam. quorum omnium publicos oportet esse

παρὰ τῆς πόλεως καὶ τούτων μαθητὰς, τοὺς ἐν τῇ πόλει
 παῖδάς τε καὶ ἀνδρας καὶ κόρας καὶ γυναῖκας, πάντων
 τούτων ἐπιτήμονας. κόρας μὲν οὖσας ἔτι, πᾶσαν τὴν ἐν
 ὄπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας· γυναῖκας δὲ,
 διεξέδωκεν καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὄπλων ἡ- p.
 μένας εἰ μηδενὸς ἔνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσειε πανδημεί πείσῃ 814
 τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς a.
 φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι
 τότε τοσοῦτον. ἢ καὶ τοῦναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξω-
 θεὺν πολεμίους εἰσπεσόντας βίωμῃ τινὶ μεγάλη καὶ βία, βαρ-
 βάρους εἴτε Ἑλλήνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς
 πόλεως τὴν διαμάχην γίνεσθαι, πολλή που κακία πολι-
 τείας, οὕτως αἰσχυρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τετραμμένας, ὡς b.
 μὴδ' ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὀτιοῦν τῶν
 ἰσχυροτάτων θηρίων, θέλει ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κιν-
 δύνους κινδυνεύειν· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας, πάντας
 βωμοὺς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ τῶν ἀνδρώ-
 πων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλότατον φύσει θηρίων

magistros a civitate conductos, qui pueros & puellas, viros
 & mulieres doceant, ut omnes, qui in civitate sunt, haec
 omnia sciant. & puellae quidem saltare pugnareque cum armis
 consuefcant: mulieres autem castra movere, ordines struere,
 & arma sumere atque deponere: si nullius rei alterius gratia,
 attamen si res cogat, ut in militiam viri omnes proficiscantur,
 possint ipsae interim, si quid adversi acciderit, civitatem de-
 fendere: vel si tanta hostium, sive Graecorum, sive barbaro-
 rum multitudo agros invaserit, ut necesse sit mulieres quo-
 que pro civitate arma capere: quorum nihil est, quod non
 facile evenire possit. Magno certe reipublicae vitio dandum
 est, ita ignave mulieres educari, ut nec veluti aves quidem
 pro filiis contra feroces audeant bestias pugnare, morique
 potius velint, cunctaque subire pericula, quam statim ad aras
 templaque confugere, opinionemque de genere hominum da-
 re, omnium ignavissimum animalium esse. *Cli.* Per Iovem,

- ἐσί. ΚΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένη, οὐδαμῶς εὐσχημον γί-
 c. γνοιτ' ἄν, τοῦ κακοῦ χωρίς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο.
 ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον μέχρι γε τοσοῦτου,
 μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναιξὶ δεῖν, ἐπιμελεῖ-
 σθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας. ΚΛ. Ἐγώγ'
 οὔν συγχωρῶ. ΑΘ. Πάλῃς τοίνυν τὰ μὲν εἶπομεν ὃ δ' ἐσὶ
 μέγιστον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν οὐδ' ἐσὶ ῥάδιον,
 ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν.
 d. τοῦτ' οὔν τότε κρινοῦμεν ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας,
 μνηύσει τί σαφὲς τῶν τε ἄλλων ὧν εἶρηκε πέρι, καὶ ὅτι τῇ
 πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐσὶ ξυγγενὴς πολὺ
 μάλισθ' ἡμῖν ἢ τοιαύτη πάλη· καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἐκεί-
 νης χάριν ἐπιτηδεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα μαν-
 θάνειν. ΚΛ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν
 περὶ παλαιστραν δυνάμεως τὸ μέχρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω. περὶ
 δὲ τῆς ἄλλης κινήσεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον
 e. μέρος ὄρησις τινὰ τίς ἄν προσαγορεύων, ὀρθῶς ἄν φθέγγ-
 οίτο, δύο μὲν αὐτῆς εἶδη χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν μὲν, τῶν
 καλλιόνων σωμάτων, ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην· τὴν δὲ, τῶν

hospes, & dedecori hoc, & detrimento est civitati. *Athen.*
 Legem igitur hanc fanciamus, ut rem bellicam mulieres non
 negligant : sed cives omnes, tam mulieres, quam viri, illi dent
 operam. *Cli.* Sanciamus. *Athen.* De luctatione quidem partim
 nobis est dictum. quod vero, ut arbitror, maximum est,
 non diximus, nec facile dictu est, nisi quis verborum decla-
 rationi corporis gestus adiungat. hoc ergo tunc indicabimus,
 quando verba rebus coniuncta apertius aliquid etiam de ce-
 teris significabunt, & luctationem maxime omnium motuum
 proelio affinem esse, & oportere non proelio huius causa,
 sed huic gratia proelii operam dare. *Cli.* Probe id quidem.
Athen. Sed de luctandi quidem facultate hactenus sit dictum.
 ceteros vero corporis totius motus, quorum plurimi saltationis
 nomine recte appellari possunt, in duas species distri-
 buimus. nam alius quidem motus decentioribus gestibus cor-

αἰσχρόνων, ἐπὶ τὸ φαῦλον. καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο,
 καὶ τοῦ σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὲ σπουδαίου, τὴν μὲν κα-
 τὰ πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις, σωμάτων
 μὲν καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς τὴν δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὐσης
 ψυχῆς σώφρονος, ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις, εἰρηνικὴν ἂν τις,
 λέγων κατὰ φύσιν, τὴν τριαύτην ὄρχησιν λέγοι τὴν πολεμι-
 κὴν δὲ τούτων, ἄλλην οὖσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυρρῆχην ἂν τις p.
815
 ὀρθῶς προσαγορεύοι. τὰς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ a.
 βολῶν ἐκκεύσεσι καὶ ὑπεῖξει πάση καὶ ἐκπηδήσεσιν ἐν ὕψει
 καὶ ξυὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας,
 τὰς ἐπὶ τὰ δρασιακὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἐν τε ταῖς τῶν
 τόξων βολαῖς καὶ ἀκουτίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα
 ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι. τό, τε ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὐ-
 τονον τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν, ὁπόταν γίγνηται b.
 μίμημα εὐδουφερὲς, ὥσποπολὺ τῶν τοῦ σώματος μελῶν γι-
 γνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις ἐναντίον, οὐκ

poris, honestum dignumque aliquid imitatur: alius contra in-
 decentioribus, ad vile aliquid imitando deducit. Et utriusque
 rursus duae sunt species. honestus enim digniorque motus alius
 est, cum in bello violentisque laboribus egregio corpore for-
 tique animo implicamur: alius, dum animus in rebus secun-
 dis moderate laetatur. Hunc si quis pacificum appellet motum,
 secundum naturam appellare videbitur. Illum vero a pacifico
 diversum Pyrrhichen recte quisque vocabit, qui imitatur fle-
 xus corporum, quibus tela plagaeque vitantur, declinando,
 retrocedendo, exiliendo in altum, humique se submittendo:
 contrarios item gestus, qui conducunt ad corporis motus,
 agilitati parandae idoneos, qui tum in arcuum iaculationibus,
 tum in hastilium missionibus, denique in omnium plagarum
 impetitionibus simulacra pugnae student imitari: simulque re-
 citudinem, interim & robur bonorum corporum atque ani-
 morum, quoties fit imitatio, quae adhibita plerumque con-
 fert ad corporis membrorum firmitatem: rectum quidem hoc;
 quod autem his contrarium, non ut rectum approbatur. Sed

- ὄρθον, ἀποδεχόμενον. τὴν δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν τῆδ' αὖ θεω-
 ρήτεον ἐκάστων, εἴτε ὄρθως εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς
 ὄρχήσεως ἀντιλαμβάνομενος, ἐν χορείαις πρεπόντως εὐνό-
 μων ἀνδρῶν διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητούμενην ὄρχησιν
 δεῖ πρῶτον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὖ-
 c. τη, καὶ πῆ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ'
 ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ἃς ὑμφας τε καὶ πάντας καὶ
 σειληνοὺς καὶ σατύρους ἐπονομάζοντες, ὡς Φασί, μιμοῦνται
 κατοινωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινὰς ἀπο-
 τελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὄρχήσεως τὸ γένος, οὐδ' ὡς
 εἰρηνικὸν, οὐδ' ὡς πολεμικὸν, οὐδ' ὅ, τι ποτὲ βούλεται, ῥά-
 διον ἀφορίσασθαι. διορίσασθαι μὴν μοι ταύτη δοκεῖ σχεδόν
 d. ὄρθότατον αὐτὸ εἶναι· χωρὶς μὲν, πολεμικοῦ, χωρὶς δὲ, εἰ-
 ρηνικοῦ θέντας, εἰπεῖν ὡς οὐκ ἔστι πολιτικὸν τοῦτο τῆς ὄρχή-
 σεως τὸ γένος. ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἔασαντας κείσθαι, ὅν
 ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηνικὸν, ὡς ἀναμφισβητήτως
 ἡμέτερον ὄν, ἐπανίεναι. τὸ δὲ δὴ τῆς ἀπολέμου μούσης, ἐν
 ὄρχήσεσι δὲ τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν παῖδας τιμῶν

& paci convenientem saltationem hoc pacto in singulis con-
 sideremus, utrum recte, necne, pro natura honestae saltationis
 decenter quis in choreis optima lege eruditorum virorum ver-
 setur. Primum vero ambigua, quae in controversiam cadit, sal-
 tatio, a non ambigua distinguenda est. Quenam igitur haec?
 & quo pacto utraque distinguenda est? Ambiguam arbitra-
 mur, quae Bacchida, Bacchumque sequentium est: quas
 Nymphas, Panes, Silenos ac Satyros vocant: quae quidem,
 ut aiunt, vinolentos imitatur, lustrationes & sacra facientes.
 Totum hoc saltationis genus, neque quod bello conveniat,
 neque quod paci, neque quid sibi velit, facile determinari
 potest. Rectissimum igitur mihi videtur, id ita distinguere, ut
 seorsum etiam a pacis saltatione id ponamus: negantesque hoc
 esse civile, atque ideo relinquentes, ad belli pacisque, quae
 sine controversia est, saltationem ad nos pertinentem iam
 revertamur. Genus autem illud Musae, quo in pace & pro-

των, ἐν μὲν ξύμπαν γίνεται ἂν γένος ἐν δόξῃ τοῦ πράττειν
 εὔ γιγνώμενον. τοῦτο δὲ διχῆ διαιροῖμεν ἂν τὸ μὲν, ἐκ πόνων
 τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγῶτων εἰς ἀγαθὰ, μείζους e.
 ἡδονὰς ἔχον· τὸ δὲ, τῶν ἐμπροσθεν ἀγαθῶν σωτηρίας οὐσης
 καὶ ἐπαύξεως, προσητέρας τὰς ἡδονὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν
 δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις που πᾶς ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώ-
 ματος, μείζονων μὲν τῶν ἡδονῶν οὐσῶν, μείζους, ἐλαττόνων
 δὲ, ἐλάττους κινεῖται. καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀν-
 δρείαν μᾶλλον γεγυμνασμένος, ἐλάττους αὖ δειλὸς δὲ καὶ p.
 ἀγύμναστος γεγονώς πρὸς τὸ σωφρονεῖν, μείζους καὶ σφοδρο- 316
 τέρας παρέχεται μεταβολὰς τῆς κινήσεως. ἕλως δὲ φθι- a.
 γόμενος, εἴτ' ἐν ᾧδ᾽ αἰς εἴτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνα-
 τὸς τῷ σώματι παρέχεσθαι πᾶς. διὸ μίμησις τῶν λεγομένων
 στήμασι γενομένη τὴν ὀρχησικὴν ἐξεργάσατο τέχνην ἀπα-
 σαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τούτοις
 πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν
 ὀνομάτων ὡς εὔ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα, δεῖ διανοοῦμενον b.
 ἔπαινεῖν. τούτων δὲ ἐν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὔ

spiritatis opinione utimur, Deos Deorumque filios honorantes,
 bipartito distinguitur. Alterum enim, cum pericula laboreſque
 evaſimus, & bona adepti ſumus, adhibetur, quod maiores
 continet voluptates: alterum prioribus bonis fervatis auſtiſ-
 que agi ſolet, in quo remiſſior eſt voluptas. In huiuſmodi
 vero rebus, ex maiori voluptate concitatus, ex minore re-
 miſſius quiſque movetur. modeſtior etiam quilibet, & ad for-
 titudinem exercitior, pacatius movetur. ignavus contra, &
 ad temperantiam minime exercitatus, maiores vehementio-
 reſque movendi permutationes agit. Communiter autem, ſeu
 cantu, ſive aliter quiſ loquatur, quieto id corpore facere ne-
 quit. Quapropter verborum imitatio, corporis figuris expreſſa,
 artem omnem faltatricem peperit: qua concinne nonnulli,
 alii inconcinne moventur. Cumque in aliis multis nominibus
 bene, & ſecundum naturam poſitis, laudanda antiquitas ſit, in
 hoc quoque probanda eſt, quod faltationes cunctas modera-

- πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅστις ποτ' ἦν καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θεμένος ὄνομα ξυμπάσαις, ἐμμελείας ἐπωνόμασε. καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἶδη κατεσχῆσαστο τὸ μὲν πολεμικὸν, πυρρῆιχην τὸ δὲ εἰρηνικὸν, ἐμμελείαν.
- c. ἐκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἀρμόττον ἐπιθεῖς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξηγεῖσθαι τύποις τὸν δὲ νομοφύλακα, ζητεῖν τε, καὶ ἀνερευνησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὀρχησιν συνθέντα, καὶ νείμαντα ἐπὶ πάσας ἐορτὰς τῶν θυσιῶν ἐκάσῃ τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει, τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ᾠδῆς ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ πολίτας διάγοντας, ὁμοίους
- d. εἰς δύναμιν ὄντας, ζῆν εὖ τε καὶ εὐδαιμόνως. τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἷας εἴρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, διαπεπέρανται τὰ δὲ τῶν αἰσχρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων, καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμωδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ ᾠδὴν καὶ κατὰ ὀρχησιν, καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μι-

torum hominum, in rebus secundis temperate gaudentium, recte admodum musiceque, & secundum rationem, concinnitates, quisquis ille fuerit, nominavit: duasque honestae saltationis constituit species: & belli quidem Pyrrhichen, pacis commode concinnitatem vocavit. Haec debet legislator figuris quibusdam exponere: custos autem quaerere, & inventa cum alia musica coniungere, atque in solemnibus sacrificiis distributa, singula singulis dedicare, & ita ordinata stabilire, ut nihil eorum postea nec in saltu, nec in cantu, aliter fiat, sed in eisdem voluptatibus civitas eadem perseverans, civesque iidem similes semper pro viribus permanentes, bene beateque vivant. Sed iam de honestis pulchrorum corporum generosorumque animorum choreis diximus. deformium vero corporum cogitationumque motus, qui ad risum & comoediam, verbis, cantu, saltatione, omnibusque huiusmodi imitationi-

μήματα κεκωμωδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ γνω-
ριζειν ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα, καὶ πάντων τῶν ἐναν-
τίων τὰ ἐναντία, μαθεῖν μὲν οὐ δυνατὸν, εἰ μέλλει τις φρό- e.
νιμος ἔσεσθαι ποιῆν δὲ οὐκ ἂν δυνατὸν ἀμφοτέρα, εἴ τις αὖ
μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μετέξειν. ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τού-
των καὶ μαυδάνει αὐτὰ δεῖ, τοῦ μὴ ποτε δι' ἀγνοίαν δρᾶν
ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα, μηδὲν δέον δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ
ξένοις ἐμμίσθοις προσάττειν μιμείσθαι. σπουδῆν δὲ περὶ αὐ-
τὰ εἶναι μηδέποτε μηδ' ἠγτινοῦν, μηδέ τινα μαυδάνοντα
αὐτὰ γίνεσθαι φανερόν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα,
μήτε ἄνδρα κινῶν δὲ αἰεὶ τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμη-
μάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτα ἐστὶ παίγνια, ἃ δὴ κωμω-
δίαν πάντες λέγομεν, οὕτω τῶ λόγῳ καὶ νόμῳ κείσθω. τῶν p.
δὲ σπουδαίων, ὡς φασὶ, τῶν περὶ τραγωδίαν ἡμῖν ποιητῶν, 817
ἔάν ποτε τινὲς αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὕτωςί a.
πως, ὦ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ
χώραν, ἢ μὴ; καὶ τὴν ποιήσιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν; ἢ
πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δρᾶν; Τί οὖν ἂν πρὸς

bus spectant, considerare & cognoscere necesse est. nam fe-
ria sine ridiculis, & omnino sine contrariis contraria, cogno-
scere quidem impossibile est, si quis prudens est futurus: fieri
autem ambo minime possunt, si quo pacto virtutis participes
evasuri sumus, sed haec huius gratia cognoscenda sunt, ne
propter ignorantiam ridiculum aliquid agatur, aut dicatur, cum
minime oporteat. Servi igitur & peregrini pretio conducti ta-
lia imitentur: studium vero ipsis nullum adhibeatur. Nec
adeo liber sit civis, seu vir, sive mulier, qui discere ista cerna-
tur, sed nova semper in his appareat imitatio. Atque ita ad
risum spectantes ludi, qui comoediae vocabulo appellantur, ra-
tione ac lege dispositi sint. Tragoediae vero poëtae, qui res,
ut aiunt, serias narrant, si nos sic interrogent: Licetne, o
amici, in regionem civitatemque vestram nobis venire, poë-
mataque nostra ad vos perferre? an aliter vobis de re tra-
gica visum est? quid ad haec divinis viris recte nos respon-

- ταῦτα ὁρθῶς ἀποκρινάμεθα τοῖς θεοῖς ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν
- b. γὰρ δοκεῖ τάδε, ὦ ἄριστοι, Φάναι, τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης. πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου. ὃ δὲ φημὲν ἡμεῖς γε οὕτως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοὶ τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος. ὃ δὲ νόμος ἀληθῆς μόνος ἀποτελεῖν
- c. πέφυκεν, ὡς παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς. μὴ δὲ δόξετε ἡμᾶς ὀφθαλμῶν γε οὕτως ὑμᾶς ποτε παρ' ἡμῖν ἑάσειν σκιηᾶς τε πῆξαντας κατ' ἀγορᾶν, καὶ καλλιφώνους ὑποκριτᾶς εἰσαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν διμηγορεῖν πρὸς παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων περὶ μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὥστοπολὺ καὶ ἐναντία τὰ πλεῖστα. σχεδὸν γὰρ τοὶ κἄν μαινοίμεθα τε-
- d. λέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπαντα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δρᾶν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχὰς εἴτε ρητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον, εἴτε μὴ. νῦν οὖν, ὦ παῖδες μαλακῶν μουσῶν ἔργοιοι, ἐπιδείξαντες τοῖς ἄρ-

debimus? Nam mihi quidem ita videtur: Nos vero, o viri optimi, tragoediae quam pulcherrimae & optimae, quoad fieri potest, sumus poëtae. nempe universa respublica nostra pulcherrimae optimaeque vitae imitatio est: quam rem nos certe tragoediam verissimam arbitramur. poëtae ergo vos estis: poëtae quoque eiusdem poëmatis ipsi sumus, & quasi aemuli ad opus pulcherrimum tragoediae contendimus: quod sola lex vera, ut speramus, potest perficere. verum nolite credere, facile a nobis admitti, ut scenas in foro constituatis, & clamorosos conducatis histriones, qui altius, quam nos, exclament, atque ita ad liberos nostros, ad uxores, ad turbam urbis omnem, de eisdem rebus non eadem, quae nos, sed contraria saepe concionemini. insaniremus enim & nos omnino, & civitas omnis, si, antequam magistratus viderint, quae composuistis, & dicenda ad populum iudicaverint, admitteremini. Nunc

χοῦσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας ᾠδὰς, ἂν
 μὲν τὰ αὐτὰ γέη καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνηται λεγό-
 μενα, δάσσομεν ὑμῖν χορόν· εἰ δὲ μὴ, ὦ φίλοι, οὐκ ἂν ποτε
 δυναίμεθα. ταῦτ' οὖν ἔσω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθησιν e.
 τούτων περὶ συντεταγμένα νόμοις ἔδη χωρὶς μὲν, τὰ τῶν
 δούλων χωρὶς δὲ, τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυδοκεῖ. ΚΛ. Πῶς
 δ' οὐ ξυδοκεῖ νῦν γε οὕτως; ΑΘ. Ἐπι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευ-
 θέροις ἐστὶ τρία μᾶθήματα. λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθ-
 μούς, ἐν μᾶθημα· μετρικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βρά-
 βους, ὡς ἐν αὐτῷ δεύτερον τρίτον δὲ, τῆς τῶν ἄστρον περιόδου
 πρὸς ἀλλήλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι. ταῦτα δὲ ξύμπαντα, p.
 οὐχ ὡς ἀκριβεῖς ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς, ἀλ- 818
 λὰ τινας ἐλίγους· οὗς δὲ, προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσσομεν.
 οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη. τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα,
 καὶ πῶς ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς
 αἰσχρὸν, δι' ἀκριβεῖς δὲ ζητεῖν πάντα, οὔτε βᾶδιον, οὔτε
 τσπαράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἴοντες ἀπο-
 βᾶλλειν. ἀλλ' ἔσικεν ὁ τὸν δεῖν πρῶτον παροϊμισσάμενος, εἰς h.

igitur, o viri optimi, mollium Musarum filii, istos cantus ve-
 stros cum nostris apud principes comparabimus: & si, quae
 dicuntur, eadem aut meliora nostris esse videbuntur, chorum
 vobis dabimus. sin vero aliter, o amici, nunquam dare po-
 terimus. Haec ita de omni chorea eiusque doctrina legibus &
 moribus constituta sint: & fervorum quidem seorsum a do-
 minorum officiis, si vobis quoque videtur. *Cli.* Videtur certe.
Athen. Sed liberis tres adhuc restant doctrinae. una, compu-
 tatio numerorum: altera, longitudinis, latitudinis, profundita-
 tisque mensura: tertia, circuitus astrorum notitia. quae omnia
 non exacte multi perdiscent, sed pauci, quos ad finem pro-
 gressi significabimus. sic enim decet. Multitudini vero quae ne-
 cessaria sunt, rectissimeque dicuntur, turpe est nescire. sed ex-
 quisite cuncta perquirere, nec facile est, nec omnino possibile.
 quod tamen ex ipsis necessarium est, reiici non potest. immo
 vero ad hoc ipsum respexisse videtur, qui proverbio primus

- ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη μήποτε Φανῆ
μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἶμαι, τῶν τε ἀναγκαίων εἰσίν.
ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι
τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηδέστατός ἐστι μακρῶ.
ΚΛ. Τίνας οὖν, ὦ ξέने, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθη-
μάτων, θεῖαι δέ; ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ἅς μὴ τις πράξας μηδὲ
c. αὐτῶν τοπαράπαν, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεός,
οὐδὲ δαίμων, οὐδὲ ἥρωσ, οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν
σὺν σπουδῇ ποιῆσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἀνθρώπος γε
θεῖος γενέσθαι, μήτε ἓν, μήτε δύο, μήτε τρία, μήδ' ὅλως
ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν το-
παράπαν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι δυ-
νατὸς ὂν σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον περι-
d. φορᾶς ἀπέιρας ἔχων. ταῦτ' οὖν δὴ πάντα, ὡς μὲν οὐκ ἀνα-
γκαῖά ἐστι μαθημάτων τῶ μέλλοντι σχεδὸν ὅτιοῦν τῶν καλ-
λίστων μαθημάτων εἰσεσθαι, πολλὴ ἢ μαρῖα τοῦ διανοήματος
ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων, καὶ πόσα καὶ πότε μαθητέον, καὶ τί
μετὰ τίνος, καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσαν τὴν τού-

ita de Deo est locutus, quod nec Deus unquam cum necessitate pugnabit. Quod equidem de divinis necessitatibus intelligendum arbitror. nam si hoc de humanis necessitatibus dicatur, ad quas multi respicientes tale quid aiunt, longe omnium stultissima erit oratio. *Cli.* Quenam igitur, hospes, non humanae, sed divinae doctrinarum necessitates sunt? *Athen.* Illas arbitror, quas qui non discit ullo modo, nec experitur, nunquam hominibus Deus fit, nec daemōn, nec heros, ut curam hominum studiose habere possit. longe etiam aberit, ut homo divinus fiat, si nec unum, nec duo, nec tria, nec paria omnino atque imparia potest cognoscere, si nec numerare novit, nec dies & noctes dinumerare, nec solis ac lunae ceterorumque astrorum circumlationes accepit. quae si quis necessaria neget homini, pulcherrimarum doctrinarum quamlibet percepturo, stultissime cogitabit. Sed qualia horum singula sint, & quot, & quando discenda, & quid cum

των κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα ὀρθῶς πρῶτα, ἐπὶ
 τᾶλλα ἴοντα τούτων ἡγουμένων τῶν μαθημάτων, μανθάν-
 νειν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατείληφεν, ἣ φαμέν οὐδένα
 θεῶν οὔτε μάχεσθαι ταυῦν, οὔτε μαχεῖσθαι ποτέ. ΚΛ. ε.
 Ἐοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα, ὀρθῶς εἰρησθαι
 κατὰ φύσιν ἃ λέγεις. ΑΘ. Ἐχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλει-
 νία. χαλεπὸν δὲ, αὐτὰ προσταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νο-
 μοθετεῖν· ἀλλ' εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν
 νομοθετησαίμεθα. ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ
 τῆς ἡμετέρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἕδος. οὐκοῦν ὀρθῶς
 φοβῆῃ πειρῶ δὲ λέγεις, μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἕνεκα τούτων.
 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα ἃ σὺ νῦν λέγεις· μᾶλλον δ' ^{P.}
 ἐτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημά- ⁸¹⁹
 των, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δειδὸν οὐδὲ σφοδρὸν ^{a.}
 ἀπειρία τῶν πάντων, οὐδὲ μέγιστον κακὸν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία
 καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίγνεται πολὺ τούτων
 μείζων ζημία. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἔκα-

alio, & quid sine aliis solum, & quae fit universa istorum
 mixtura, recte ante omnia est discendum. deinde de his do-
 ctrinis ducibus ad alias gradiendum. sic enim natura necessi-
 tas ipsa obtinuit, qua Deorum nullum dicimus aut pugnare
 nunc, aut unquam pugnaturum. *Cli.* Recte, hospes, ac se-
 cundum naturam, quae dicis, ita dici videntur. *Athen.* Sic se
 res habet, o Clinia: sed difficile est, de his hoc ordine pro-
 positis leges ferre. quare in aliud tempus, si videtur, dilata di-
 ligentius haec legibus fanciemus. *Cli.* Videris, hospes, no-
 stram de his rebus imperitiam formidare. neque id iniuria.
 verumtamen exponere coneris, nihil hac de causa veritus.
Athen. Formido equidem, quod dicis: sed multo magis eos
 perhorresco, qui has doctrinas gustarunt quidem, sed male
 gustarunt. non enim grave admodum quiddam est & durum,
 rerum omnium imperitia, nec summum malum: sed multo
 perniciosius est, male comparata multarum rerum peritia at-
 que notitia. *Cli.* Vera loqueris. *Athen.* Oportet igitur liberos

- σα χρη φάναι μανθάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμ-
 h. πολὺς ἐν Αἰγύπτῳ παιδῶν ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει.
 πρῶτον μὲν γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα
 μαθήματα, μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν μήλων
 τε τινῶν διανομαὶ καὶ σεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν,
 ἀρμοττόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαισιῶν
 ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει, καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς πε-
 ρύκασι γίγνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, Φιάλας ἅμα χρυσοῦ
 c. καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων κεραι-
 νύντες· οἱ δὲ καὶ ὅλας πῶς διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον, εἰς παι-
 διᾶν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν χρήσεις,
 ὠφελουσί τοὺς μανθάνοντας εἰς τε τὰς τῶν στρατοπέδων τά-
 ξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας, καὶ εἰς οἰκονομίας αὐτῶν καὶ
 πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὐτοῖς καὶ ἐργηγορότας μᾶλ-
 λον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς
 μετρήσεσιν ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ βᾶδι, περὶ ἅπαν-
 d. τα ταῦτα ἐνοῦσαν τινὰ φύσει γελοῖαν τε καὶ αἰσχρὰν ἄνοιαν
 ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης ἀπαλλάττουσι. ΚΛ. Ποῖαν
 δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην; ΑΘ. Ὡ φίλε Κλεινία, παντά-

homines ea discere, quae una cum literatura magna puero-
 rum turba in Aegypto perdiscit. primum enim computatio-
 nis doctrina sic est pro ingenio puerili excogitata, ut cum
 ludo & voluptate percipiatur. Pomorum coronarumque plu-
 ribus paucioribusve distributio fit, iisdem competentibus nu-
 meris. pugilum quoque & luctatorum confessus, & confortii
 alternus & consequens ordo, ut fieri solet, digeritur. phialas
 autem aureas, aeneas & argenteas, similesque alias ludendo
 immiscentes, vel totas alter alteri tradentes, necessarios, ut
 dixi, ludis numeros aptant: atque ita utilitatem praebent dif-
 centibus ad exercitus ducendos, castrorum ordines, ad oeco-
 nomiam, & ad reliqua omnia, vigilantioresque ipsos reddunt.
 deinde, cum natura ignoratio turpis atque ridenda de mensura
 longitudinis, latitudinis, & profunditatis, omnes homines te-
 neat, hac eos procul abducunt. Cti. Quam igitur & qualem

κασί γε μὴν καὶ αὐτὸς ἀκούσας ὄψε ποτε τὸ περὶ ταῦτα
 ἡμῶν πάθος ἐθαύμασαι καὶ ἔδοξε μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον,
 ἀλλὰ ὑγνῶν τινῶν εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων. ἤσχυνδην τε
 οὐχ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν Ἑλ-
 λήνων. ΚΛ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ, τι καὶ Φῆς, ὃ ξένε. ΑΘ. Λέ- e.
 γω δὴ. μᾶλλον δ' ἐρωτῶν σοι δείξω. καὶ μοι σμικρὸν ἀπόκρι-
 ναι. γιγνώσκεις που μῆκος; ΚΛ. Τί μῆν; ΑΘ. Τί δὲ πλά-
 τος; ΚΛ. Πάντως. ΑΘ. Ἡ καὶ ταῦτα ὅτι δὴ ἐσόν, καὶ
 τρίτον τούτων βᾶθος; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ
 δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρητὰ πρὸς ἀλλήλα; ΚΛ.
 Ναί. ΑΘ. Μῆκος τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς
 πλάτος, καὶ βᾶθος ἰσάκτως δυνατὸν εἶναι μετρεῖν φύσει.
 ΚΛ. Σφόδρα γε. ΑΘ. Εἰ δ' ἔσι μήτε σφόδρα μήτε ἡρέμα p.
 δυνατὰ εἶναι, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή' σὺ δὲ πάντα ἡγῆ' πῶς 82a
 οἶε πρὸς ταῦτα διακείσθαι; ΚΛ. Δῆλον ὅτι φαύλως. ΑΘ.
 Τί δ' αὖ; μῆκος τε καὶ πλάτος πρὸς βᾶθος, ἢ πλάτος τε καὶ

ignorantiam dicis? *Athen.* O amice Clinia, ego etiam, cum
 aliquando audivissem, fero tandem hanc nostram ignorantiam
 miratus sum, nec hominum, sed suum pecorumque, confide-
 ranti mihi visa est. ideoque non mea solammodo, verum
 etiam Graecorum omnium causa, vehementer etubui. *Cli.*
 Dic planius, hospes, quid hoc est. *Athen.* Dicam equidem:
 immo vero interrogando aperiam. Responde, quaeso. longi-
 tudinem nosti? *Cli.* Quidni? *Athen.* Quid, latitudinem? *Cli.*
 Certe. *Athen.* An, quod haec duo sunt, & profunditas
 tertium? *Cli.* Et hoc. *Athen.* Videntur tibi haec omnia in-
 vicem posse commensurari? *Cli.* Sane. *Athen.* Longitudinem,
 inquam, ad longitudinem, & latitudinem ad latitudinem, &
 profunditatem similiter commensurari posse natura. *Cli.* Vehementem
 quidem. *Athen.* Quod si aliqua neque vehementer,
 neque remisse id possunt, sed alia possunt quidem, alia mi-
 nime, tu autem putas omnia posse: quomodo ad haec es
 affectus? *Cli.* Male. *Athen.* Quid rursus? longitudinem, latitu-
 dinemque, & profunditatem, vel latitudinem longitudinemque

- μήκος πρὸς ἄλληλα, ἀρ' οὐ διανοούμεθα περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνας πάντες, ὡς δυνατὰ ἐστὶ μετρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα
- b. ἀμωσγέπως; ΚΛ. Παντάπασιν μὲν οὖν. ΑΘ. Εἰ δ' ἐστὶν αὐτῶν μηδαμῆ μηδαμῶς δυνατὰ, πάντες δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνας διανοούμεθα ὡς δυνατὰ μῶν οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυρόντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς, ὦ βέλτεροι τῶν Ἑλλήνων, ἐν ἐκείνων τοῦτ' ἐστὶν ὧν ἔφαμεν, αἰσχυρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίσασθαι τὸ δ' ἐπίσασθαι ἀναγκαῖα, οὐδὲν πάνυ καλόν. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἐστὶ τούτων ξυγγενῆ, ἐν οἷς αὐτῶν πολλὰ ἀμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῶν ἐγγίγνεται τῶν ἀμαρτημάτων. ΚΛ. Ποῖα δὴ; ΑΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα, ἧτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώσκειν ἀναγκαῖον, ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον προβάλλοντά τε ἀλλήλοις ἀεὶ, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριεζέραν πρεσβυτῶν διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τούτων ἀξίαισι σχολαῖς.
- d. ΚΛ. Ἴσως. ἔοικε γοῦν ἢ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλήλων τὰ μαθήματα οὐ πάμπόλυ κενωρίσθαι. ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ

invicem, nonne Graeci omnes opinantur quodammodo posse commensurari? *Cli.* Omnino. *Athen.* Quod si nullo pacto possunt, omnes autem Graeci, ut dicebam, posse existimant: nonne par est, nos omnium causa rubore commotos ad eos dicere, Hoc unum de illis est, o Graecorum optimi, quae ignorare quidem turpe esse dicebamus: nosse autem necessaria, non admodum praeclarum. *Cli.* Cur non? *Athen.* Praeterea alia quaedam sunt his affinia, in quibus plerumque similiter erramus. *Cli.* Quaenam? *Athen.* Qua natura factum sit, ut alia invicem commensurari possint quidem, alia vero non possint. haec sane cognoscere necessarium est, vel omnino inutilem esse illum, qui ignorat. in his ergo animi causa trahere moram oportet. senilis enim hic ludus multo iucundior erit, quam talorum & tesserae, liberoque homine dignior. *Cli.* Fortasse. multum enim tesserae haeque doctrinae inter se distare videntur. *Athen.* Haec ipse, o Clinia, discenda iunior-

μὲν, ὦ Κλεινία, Οἰμὶ τοὺς νέους δεῖν μαυρᾶναι. καὶ γὰρ οὐ-
 τε βλαβερά, οὔτε χαλεπά ἐστὶ μετὰ δὲ παιδιᾷς ὄμμα μαυ-
 ραζόμενα, ὠφελήσῃ μὲν, βλάψῃ δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν.
 εἰ δὲ τις ἄλλως λέγει, ἀκουσέον. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ; ΑΘ. Ἄλ-
 λά μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φανῆται, δῆλον ὡς ἐγκρινοῦ-
 μεν αὐτά· μὴ ταύτη δὲ φαινόμενα ἔχειν, ἀποκριθήσεται.
 ΚΛ. Δῆλον. τί μὴν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένη, κείσῃω ταῦτα ὡς εἶ
 οὗτα τῶν δεόντων μαθημάτων ἵνα μὴ διάκενα ἡμῖν ἢ τὰ
 τῶν νόμων. ΑΘ. Κείσῃω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ
 τῆς ἄλλης πολιτείας, εἰάν ἢ τοὺς δεύτας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς δε-
 μένους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῆται. ΚΛ. Δικαίαν λέγεις
 τὴν θέσιν. ΑΘ. Ἄσπρον δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὄρα τὴν μάθησιν
 τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκη λεχθεῖσα, ἢ καὶ τοῦναντίον.
 ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Καὶ μὴν θαυμά γε περὶ ταῦτα ἐστὶ
 μέγα, καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῆ ἀνεκτόν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ; P.
S21
a.
 ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαιμὲν οὔτε ζη-
 τεῖν δεῖν, οὔτε πολυπραγμονεῖν, τὰς αἰτίας ἐρευνῶντας. οὐ
 γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι. τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου τοῦναντίον γι-

ribus censeo. nam nec noxia, neque difficilia sunt: & luden-
 do percepta, proderunt civitati, oberunt autem nunquam.
 Attendendum est autem, si quis aliter dicat. *Cli.* Quidni?
Athen. Si haec ita habere se videbuntur, probabimus utique:
 sin aliter, reprobabimus. *Cli.* Ita certe. Nonne igitur, hospes,
 hae nobis, tanquam necessariae doctrinae, modo fanciendae
 sunt, ne inanis sit nobis legum tractatio? *Athen.* Sanciantur
 quidem, sed ea conditione, ut solvi a reliquo disciplinae ci-
 vilis ordine possint, si forte nullo modo vel ponentibus no-
 bis, vel vobis, quibus posita fuerint, probabuntur. *Cli.* Iusta
 haec est constitutio. *Athen.* Sed advertamus nunc, utrum stel-
 larum nobis doctrina placeat. *Cli.* Dic modo. *Athen.* Mirum
 quid in his accidit, quod tolerari minime potest. *Cli.* Quid
 illud? *Athen.* Maximum Deum, totumque mundum dicimus
 inquirendum non esse, nec rerum causas multo studio inda-
 gandas: nec pium id ducimus, cum tamen contrarium vi-

- γινόμενον, ὁρᾷως ἂν γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς εἶπες; ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν πρεσβύταις τις οἰηθεῖη πρέπειν τόδε, ἐπειδὴν τις τι καλόν τε οἰηθῆ καὶ ἀληθὲς μά-
- b. θημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρον, καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὴ τρόπῳ δυνατὸν εἶναι ἔτι μὴ φράζειν. ΚΛ. Εἰκότα λέγεις. ἀλλ' ἄσρων πέρι μάθημά τι τοιοῦτον ἀνευρήσομεν; ΑΘ. Ὡ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἑλληγες πάντες μεγάλων θεῶν, Ἡελίου τε ἄμα καὶ Σελήνης. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις ψευδός; ΑΘ. Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι, καὶ ἀλλ' ἄττα ἄσρα μετὰ
- c. τούτων, ἐπονομάζοντες πλανητὰ αὐτά. ΚΛ. Νῆ τὸν Δία, ὦ ξέγε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις. ἐν γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἐώρακα καὶ αὐτὸς τὸν τε ἑωσφόρον καὶ τὸν ἔσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντη πλανωμένους τὸν δὲ Ἡλιόν που καὶ Σελήνην δρῶντας ταῦθ' ἃ αἰεὶ πάντες ξυνεπισάμεθα. ΑΘ. Ταῦτ' ἔσι τοίνυν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, νῦν, ἃ δὴ φημί δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τοὺς γε ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς
- d. νέους τὸ μέχρι τοσούτου μαθεῖν περὶ ἀπάντων τούτων, μέχρι

deatur recte fieri posse. *Cli.* Quo pacto dicis? *Athen.* Nempe haec aliena quidem a senioribus doctrina videbitur: sed cum probam, veram, civitatique utilem, ac Deo ipsi amicam putem, filere non possum. *Cli.* Consentanea loqueris, sed numquid circa stellas doctrinam talem reperiemus? *Athen.* Mentimur, nunc, o boni viri, de magnis Diis, sole dico ac luna, ut breviter dicam, Graeci omnes. *Cli.* Qua ratione mentimur? *Athen.* Solem ac lunam nunquam iter idem facere opinamur, & alias quasdam cum his stellas errare dicimus, quas planetas vocamus. *Cli.* Per Iovem, hospes, verum est, quod dicis. saepe namque ipse oculis vidi, Luciferum & Hesperum & alias quasdam nunquam eundem facere cursum, sed omnino errare: solem autem ac lunam errare semper, omnes cognovimus. *Athen.* Haec, o Megille & Clinia, sunt, quae junioribus civibusque nostris de Diis coelestibus usque adeo

τοῦ μὴ βλασφημεῖν περὶ αὐτά· εὐφημεῖν δὲ αἰεὶ θύοντας τε
καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχομένους εὐσεβῶς. ΚΛ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν,
εἶγε πρῶτον μὲν δυνατὸν ἐσιν ὁ λέγεις μαθεῖν· εἴτα, εἰ μὴ λέ-
γομέν τι περὶ αὐτῶν ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγ-
χωρῶ καὶ γὰρ τότε τοσαῦτον καὶ τοιοῦτον ὄν μαθητέον εἶναι.
ταῦτ' οὖν ὡς ἔχοντα ἔσθ' οὕτω, πειρῶ συ μὲν ἐξηγεῖσθαι
πάντας· ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαι σοι μαθάνοντες. ΑΘ. Ἄλλ' ε.
ἐσι μὲν οὐ βράδιον ὁ λέγω μαθεῖν, οὐδ' αὖ πάλιν παντάπασι
χαλεπὸν οὐδέ γε τινὸς χρόνου παμπόλλου. τεκμήριον δέ· ἐγὼ
τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκήκοα σφῶν, ἃ νῦν οὐκ ἐν
πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην. καίτοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ
ἂν ποτε εἴδαστ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὔσι τηλικούτος. ΚΛ.
Ἄληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ Φῆς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυ-
μαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις; οὐ γι-
γνώσκεις δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τὰ γε τοσοῦτον φρά-
ζειν ὡς σαφέστατα. ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γὰρ ἐσι τοῦτο, ὃ ἄρι-
στοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλ-

P.
822
a.

discenda censeo, ut in eos profanum nihil loquantur, sed
sacrificando pieque votendo laudibus semper honorent. *Cli.*
Rectum quidem hoc, si modo possibile primum est, quod di-
cis, perdiscere: deinde, etiamsi minus recte de his nunc lo-
quimur, postquam vero didicerimus, recte loquemur. si, in-
quam, ita est, ego quoque talem doctrinam eatenus discen-
dam esse concedo. Haec igitur ita se habere, conare tu qui-
dem diligenter exponere: nos vero audiemus, atque discemus.
Athen. Non est facile, quod dico, percipere, nec rursus
omnino difficile: nec longo, ut discutiatur, indiget tempore,
cuius signum est, quod ipse nec nuper, nec iam olim audi-
vi, & nunc brevi tempore significare vobis possum. quae
tamen si difficilia penitus essent, nec ego declarare, nec vos
percipere hac aetate possētis. *Cli.* Vera dicis, sed quaenam
haec est doctrina, quam mirabilem esse dicis, & iunioribus
necessariam, nobisque ignotam? conare apertissime istud osten-
dere. *Athen.* Conabor equidem. Non est, o viri optimi, vera

- λων ἄσρων, ὡς ἄρα πλανᾶται ποτέ πᾶν δὲ τοῦναντίον ἔχει
τούτου. τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ἑδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς ἀλ-
λὰ μίαν αἰὲ κύκλῳ διεξέρχεται. φαίνεται δὲ πολλὰς φερό-
μενον. τὸ δὲ τάχισον αὐτῶν ἦν, βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ
b. δοξάζεται τὸ δ' ἐναντίον, ἐναντίως. ταῦτ' οὖν εἰ πέφυκε μὲν
οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτη δόξομεν, εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόν-
των οὕτως ἵππων ἢ δολιχοδρόμων ἀνδρῶν διανοούμεθα πέρι,
καὶ προσηγορούμεν τὸν τάχισον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ
βραδύτατον, ὡς τάχισον, ἐγκώμια τε ποιῶντες, ἤδομεν τὸν
ἠττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλέως
τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνδρώποισι
c. οὔσι. νῦν δὲ δὴ περὶ θεοῦ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων
ἡμῶν, ἄρ' οὐκ οἰόμεθα γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθόν, ἐκεῖ γιγνώ-
μενον ἦν ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τούτοις γίγνεσθαι,
ΚΛ. Γελοῖον μὲν οὐδαμῶς. **ΑΘ.** Οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλέες γε,
ψευδῆ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνούστων. **ΚΛ.** Ἀληθέστα-
τα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐσὶν. **ΑΘ.** Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν
οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα
πάντα μὴ δειχθέντων δὲ, ἑατέον. καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω

haec de sole & luna ceterisque stellis opinio, quod unquam
pererrent: sed contra se res habet. Eandem enim quodvis il-
lorum viam, non multas, circumeundo peragit: quamvis vi-
deatur per multas ferri. Quod vero in eis velocissimum est,
non recte tardissimum, & contra contrarium iudicamus. Quae
cum ita sint, nos quidem aliter existimemus. nam si in Olym-
pico ludo, cursu certantes spectaremus, & velocissimum tar-
dissime, tardissimum velocissime currere praedicaremus, lau-
dibusque vicisse victum caneremus, non placerent, ut arbi-
tror, laudes nostrae cursoribus. Nunc vero cum de Diis si-
militer peccemus, nonne ridiculi sumus, similiturque aberra-
mus a recto? *Cli.* Ridiculi quidem. *Athen.* Nulloque pacto
accepti Diis, cum falsa de ipsis canimus. *Cli.* Si haec ita se
habent, vera dicis. *Athen.* Atqui si ita habere se ostenderi-
mus, dicenda usque eo haec omnia; sin minime, dimitten-

ξυγκρίσσω. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἰδὴ τοίνυν χρὴ φά-
 ναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας μαθημάτων περὶ νόμιμα.
 Περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ, καὶ περὶ ἀπάντων
 ἐπόσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττό-
 μενον ἐπὶ μείζον εἶναι, τοῦ νόμου θέντα ἀπῆλλάχθαι. ἔτε-
 ρον δὲ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξὺ τι νομισθεσέως τε πε-
 φυκὸς ἄμικ καὶ νόμου ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς
 λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παιδῶν τροφήν. οὐ ε.
 γὰρ ῥητὰ φασὲν εἶναι λέγοντές τε αὐτὰ, ὡς νόμους οἶσθαι
 τιθεμένους εἶναι. πολλῆς ἀνοσίας γεμῆν γεγραμμένων δὴ ταύ-
 τη τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας, οὐ τέλος ὁ τοῦ δια-
 φέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν
 τις φῆ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα, καὶ πειθόμενον
 μάλιστα, τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθὸν τελειώτερον δὲ ὧδε εἰρη-
 μένον, ὡς ἄρα δεῖ ἂν τοῖς τοῦ νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦν-
 τος καὶ ψέγοντος πειθόμενος γράμματα, διεξέλθῃ τὸν βίου p.
823
 ἀκρατου. οὗτος ὁ, τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου a.
 τὸν τε νομοθέτην οὕτως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους,

da: nobisque ita de his concessum fit. *Cli.* Prorsus. *Athen.*
 Sed instituta iam de doctrinarum disciplina finem habeant. De
 venatu autem similiter iudicandum, ac de huiusmodi omni-
 bus. Videtur enim legumlatoris officium non solum hoc esse,
 ut leges conscribat, sed etiam ut medio utatur illo, quod in-
 ter admonitionem est & leges, quo & nos saepius usi sumus,
 praesertim cum de educatione infantium loqueremur. nam in
 hac re multa esse diximus, quae non ita dici possunt, ut le-
 ges de ipsis ponantur: idque tentare, dementis esse. Ita vero
 conscriptis legibus & republica constituta, non est praestantis
 virtute civis perfecta laus, qua dicitur, eum bonum esse ci-
 vem, qui legibus quam optime ministravit & quam maxime
 paruit: sed perfectior illa est, eum esse talem, qui legumla-
 toris, leges ferentis, & laudantis vituperantisque, scriptis omnino
 per totam vitam paruit. Haec civis praecipua laus est. Nempe
 oportet, ut legis conditor leges non solum conscribat, sed

- πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι, νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν. τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἤττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τανῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγό-
- b. μεθαῖ δημοῖ μὲν ἂν ὁ βουλόμεθα μᾶλλον. θῆρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμα ἐστὶ, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνὶ πολλῇ μὲν γὰρ ἢ τῶν ἐνύδρων, πολλῇ δὲ ἢ τῶν πτηνῶν· πάμπλου δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ περὶ θηρεύματα οὐ μόνον θηρίων ἀλλὰ καὶ τῆν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θῆραν, τὴν τε κατὰ πρόλεμον· πολλῇ δὲ καὶ ἢ κατὰ φιλίαν θηρεύεσθαι ἢ μὲν ἔπαινον, ἢ δὲ φόγον ἔχει. καὶ κλωπεῖαι καὶ λησῶν καὶ στρατοπέδων
- c. στρατοπέδοις θῆραι. θῆρας δὲ περὶ τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους, οὔτε μὴ δηλοῦν ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα, ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν νομοθέτην ἐπαινεῖσαι καὶ ψέξαι χρεῶν τὰ περὶ θῆρας, πρὸς τοὺς τῶν νέων πόρους τε καὶ ἐπιτηδεύματα. τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα, πείθεσθαι καὶ

etiam declarationem quandam his adiungat, qua, quae honesta turpiave sibi videntur, significet. Civem quoque summum oportet non minus haec, quam quae multa imposita a legibus mandata fuerint, observare. Ad hoc vero rem, qua de agitur, quasi testem adducimus, magis enim, quod volumus, aperit. Venatus enim res latior est, nomine uno comprehensa: alius aquaticorum, alius volatilium, alius pedestrium: nec ferarum solum, verum etiam hominum: horumque non bellicus tantummodo, verum etiam qui per amicitiam: & alius quidem laudem, alius vituperationem habet, rapinae quoque latronum castrorumque venatus sunt. Quamobrem qui de venatu leges est conditurus, nec ista praeterire potest, neque singulis ordine certo atque multa, minaces leges imponere. Quid ergo de his faciendum est? Oportet, ut legislator, quae in venatione laudanda sunt, laudet: quae contra, vituperet, ad iuventutis exercitationem. iuvenes autem, cum audiverint, ita parere debent, ut nec labore, nec voluptate revocati, aliter faciant,

μήθ' ἡδονὴν μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν. τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων, τὰ μετ' ἐπαινοῦ ρηθέντα μᾶλλον τιμᾶν, καὶ προσταχθέντα ἀποτελεῖν. **d.** τούτων δὲ πρόρρηθέντων, ἐξῆς ἂν γίνοιτο ἔμμετρος ἐπαινος θήρας καὶ ψόγος· ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων, ἐπαινοῦντος· ψέγοντος δὲ ἢ τάναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους, ὦ φίλοι, εἴθ' ὑμᾶς μήτε τις ἐπιθυμία μήτ' ἔρωσ τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι, μηδὲ ἀγκισφρείας· μηδ' ὄλωσ τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μήτε ἐγρηγορόσι μήτε εὐδοοσι **e.** κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονουμένοις. μηδ' αὖ ἄγρας ἀνδρῶπων κατὰ θάλατταν, ληθείας τε ἴμερος ἐπελθῶν ὑμῖν, θηρευτὰς ὤμους καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ. κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἄψασθαι. μηδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἰμύλος ἔρωσ οὐ σφόδρα ἐλευθέρως ἐπέλθοι τινὰ νέων. πεζῶν δὲ μόνον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπῇ τοῖς παρ' **P.** **824** ἡμῖν ἀθληταῖς. ἂν ἢ μὲν τῶν εὐδόντων αὖ κατὰ μέρη, νυ- **a.** κτερεία κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαινῶν· οὐδ' ἢ

quam legislator consuluit. immo vero magis honorent, quae cum laude dicta & exhortando proposita sunt, quam quae minaci & vindice lege firmata. His ita propositis, congrua deinceps laus & vituperatio venationis conscribi potest: ut, quae meliores animos iuvenum facit, laudetur; quae contra, vituperetur. Dicamus igitur deinceps ad eos sic, precibus interpositis: Utinam vos, o carissimi, nunquam marinae venationis hamiq̄ cupiditas capiat, nec omnino aquaticorum animalium, die, sive etiam nocte, per otiosam venationem fagina capiendorum: nec piraticae amor, per maria venatores hominum iniques atque atroces vos faciat. Furti vero latrociniiq̄ cupiditas in urbe, vel regione committendi, ne in mentem quidem veniat vestram: nec volatilium iucunda venatio servilis magis, quam libera. Pedestrium ergo venatio vobis sola relinquitur. Sed nec dormientium, quae vicibus quibusdam interpositis fit, nocturnaue vocatur, & otiosorum

- τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ἄρκυσι τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκη χειρουμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων βόμην. μόνη δὲ πᾶσι λοιπῇ καὶ ἀρίστη ἢ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα σάμασιν ἄν' ἀπάντων
- b. κρατοῦσι δρόμοις καὶ πλιγαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὲ πάντων ἔπαινος μὲν περί και ψόγος, ὁ διηρημένος ἂν εἴη λόγος. νόμος δὲ ὅδε· τούτους μηδεὶς ἱεροῦς ὄντως θηρευτὰς κωλύτω, ὅπου καὶ ὅπηπερ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν. νυκτερευτὴν δὲ κυσὶ καὶ πλέκταις πῖσθ' ἢ μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι. τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀγροῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλύτω, ἐν
- c. ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀγίοις, ἐξεργέτω ὁ προστυγχάνων. ἐνυγραθηρευτὴν δὲ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἔλασι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ, ἐξέσω θηρεύειν, μὴ χράμενον ὅπῃ ἀναβολῶσει μόνον. νῦν οὖν ἤδη πάντα χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τάγε παιδείας περί νόμιμα. ΚΑ. Καλῶς ἂν λέγοις.

hominum est, laude digna habetur: neque etiam, quae in laboris remissione fit, & retibus laqueisque, non constantis animi viribus, ferarum domat atrocitatem. Sola ergo quadrupedum venatio illa restat omnibus optima, quae equis, canibus, corporis viribus agitur. nam quibuscunque divina curae est fortitudo, ii quadrupedes omnes, cursu, vulneribus, telisque manu propria venando vincere debent. Sed laus vituperatioque venandi ista distincta fit. Lex autem ista: Sacros quidem hos venatores, ubicunque venari velint, nemo prohibeat. Venatorem nocturnum, retibus & canibus suis fidentem, nemo usquam sinat venari. Auceps per incultos agros montesque vagari permittatur: a cultis locis, sacrisque incultis a quocunque pellatur. Piscator nec in portubus, nec sacris fluviiis, paludibus, stagnisque venetur: in aliis liceat, dummodo succorum non utatur permixtione. Sed iam institutiones de disciplina finem habeant. *Cli.* Praeclare loqueris.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΩΟΣ.

PLATONIS

DE LEGIBUS

SIVE

DE LEGUM INSTITUTIONE

DIALOGUS OCTAVUS.

ARGUMENTUM.

Agit hoc libro de Religione, cuius primo loco solemnes quosdam festorum ludorumque ritus commemorat, ex sui nimirum temporis superstitione. Ludorum etiam istorum ad bellicas exercitationes usum, quatenus & pueri & puellae in his debeant institui, prolixè docet. Et quoniam durum & insolens videbatur, quod mulieres ad bellicae rei exercitationem ascisceret, explicat, quorsum & quatenus id mandet: ut videlicet ad omnes necessitates & in extremis reipublicae temporibus, cum pro aris & focis, pro patria & liberis dimicandum est, ita sint insti-

vitae mulieres, ne vecordi consternatione viros ab officio revocent, sed potius ipsis in carissimarum communiumque rerum defensione communem operam praestent. Ludis explicatis, accedit ad potissimam vim Religionis, quae nimirum est potentissima illa conscientiae lex: quam quidem ait esse ἀγραφον, sed cuius tamen vis & efficacia omnem animum domet, & cum metu omnino cogat parere positis legibus. Illam & nobiscum nasci docet, & in omni vitae curriculo versari, & per omnes omnium hominum ordines illius auctoritatem pervadere. Inde ad bellum cupiditatibus indicendum homines hortatur, & praeclaram victoriam consecuturam ait. Inprimis autem damnatae adulteria, scortationes; & ante omnia venerem masculam, ut horribile monstrum & praeter naturam, detestatur.

- T**ΟΥΤΩΝ μὴν ἐχόμενά ἐσι, τάξασθαι μὲν καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτάς μετὰ τῶν ἐν Δελφῶν μαντείων αἰτίνας θυσίαι καὶ θεοῖς ὅστισιν ἀμεινον καὶ λῶον θυούση τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν. πότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμὸν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἐνιά γ' αὐτῶν εἴη. ΚΛ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμὸν. ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον. ἔσωσαν γὰρ
- h.** τῶν μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θυῆ θεῶν ἢ δαιμόνων τιναῖ αἰ, ὑπὲρ πόλεως τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς, ἱερεῖαί τε καὶ μάντις μετὰ

S E Q U I T U R deinceps, ut leges de solemnitatibus per Delphica oracula fanciamus, quae sacra quibusque Diis sacrificare feliciter civitas debeat. At quando, & quot numero sacra facere oporteat, forte nostrum est nonnihil lege sancire. *Cli.* Fortasse numerum. *Athen.* De numero igitur primo dicamus. Quem ego trecentorum & sexaginta quinque esse oportere cenfeo: ut unus aliquis semper ex magistratibus Deorum alicui, aut Daemonum pro civitate, pro se ipsis, pro rebus suis sacrificet. Interpretes vero & sacerdotes, tam viri, quam

νομοφυλάκων, ταξάντων ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομο-
 δέτῃ. καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρὴ γίνεσθαι ἐπιγνώμονας
 τοῦ παραλειπομένου τούτους τοὺς αὐτοὺς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νό-
 μος ἐρεῖ δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα θεοῖς, ὧν ἂν
 ἢ Φυλὴ ἐκάσῃ ἐπώνυμος ἦ, δύοντας τούτων ἐκάστοις ἔμμηνα **c.**
 ἱερὰ, χοροὺς τε καὶ ἀγῶνας μουσικούς. τοὺς δὲ γυμνικούς
 κατὰ τὸ πρέπον προσνέμοντας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἄμχ καὶ
 ταῖς ὥραις ἐκάσταις γυναικείας τε ἑορτὰς, ὅσαις χωρὶς ἀν-
 θρώων προσήκει καὶ ὅσαις μὴ, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν
 χθονίων, καὶ ὅσους αὖ θεοὺς οὐρανόους ἐπονομαστέον, καὶ
 τὸ τῶν τούτοις ἐπομένων, οὐ ξυμμικτέον· ἀλλὰ χωριστέον
 ἐν τῷ τοῦ Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ, κατὰ τὸν νόμον **d.**
 ἀποδιδόντας. καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνδράποισ
 τὸν τοιοῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον, ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν
 ἀνδράπων γένει ἄριστον. κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ σώματι,
 θιαλύσεως οὐκ ἔστιν ἢ κρεῖττον, ὡς ἐγὼ Φαίην ἂν, σπουδῆ
 λέγων. πρὸς τούτοις δὲ, διάνοιαν χρὴ σχεῖν τοὺς διαιρήσου-

mulieres, vatesque una cum legum custodibus congregati,
 ea ordinent, quae in his legumlator necessario omiserit. nam
 omissorum cognitores istos esse oportet. Lex ergo videbit,
 ut duodecim solemnitates Diis duodecim, quibus singulae tri-
 bus cognominantur, cives peragant, Diisque ipsis sacra per
 singulos menses faciant: choros praeterea ludosque musicos,
 & certamina gymnica, prout Diis singulis & temporibus con-
 venit. Erunt autem solemnitates distinctae, ut constet, quas
 sine viris, & quas non, agi oporteat. Terrestrium quoque
 coelestiumque Deorum, ceterorumque, qui hos sequuntur, so-
 lemmitates miscendae non sunt, sed separandae in duodecimo
 mense, qui Plutoni dicatus est, ut legitime celebrentur. Non
 enim abiiciendus bellicosus hominibus is Deus est, sed colen-
 dus, tanquam generi hominum semper optimus. nam ani-
 mae corporisque coniunctio nullo modo melior est, quam so-
 lutio, ut ego serio loquens affirmo. Praeterea, quicumque suffi-
 cienter haec distincturi sunt, illud cogitare omnino debent,

- τας ἰκανῶς ταῦτα τοιάυδε, ὡς ἔσθ' ἡμῶν ἢ πόλις οἴαν οὐκ
 ἂν τις ἑτέραν εὐροι τῶν νῦν, περὶ χρόνου σχολῆς καὶ τῶν
 p. ἀναγκαιῶν ἐξουσίας. δεῖ δὲ αὐτὴν, καθάπερ ἓνα ἄνθρωπον,
 §²⁹ ζῆν εὖ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶ-
 a. του, τὸ μῆτε αὐτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους, μῆτε ὑφ' ἑτέρων
 αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοις δὲ τὸ μὲν, οὐ πάνυ χαλεπὸν
 τοῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν, παγχάλεπον.
 καὶ οὐκ ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως, ἢ τελέως γενό-
 μενον ἀγαθόν. ταυτὸν δὲ τοῦτο ἐστὶ καὶ πόλει ὑπάρχειν. γενο-
 μένη μὲν ἀγαθῇ, βίος εἰρηνικός· πολεμικός δὲ ἔξωθεν τε καὶ
 ἔνδοθεν, ἂν ᾖ κακῇ. τούτων δὲ ταύτη σχεδὸν ἐχόντων, οὐκ
 b. ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἐκάσους γυμνασέον, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς
 εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἐκάστου μηνὸς νοῦν κερκτημένην
 στρατεύεσθαι μὴ ἔλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλείους δὲ, ὡς ἂν καὶ
 τοῖς ἄρχουσι ξυνοδικῇ μηδὲν χειμῶνας ἢ καύματα διευλα-
 βουμένους· αὐτοὺς τε ἅμα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅταν
 ὡς πανδημίαν ἐξάγειν δόξη τοῖς ἄρχουσι, τότε δὲ καὶ κατὰ

nostram hanc civitatem, quod ad vacationem temporis & possessionem rerum necessariorum attinet, talem esse, qualis hoc seculo nulla reperiri possit. verum oportet ipsam, perinde atque hominem unum, bene vivere. Feliciter autem viventibus hoc necessario inesse imprimis oportet, ut nec ipsi aliis, nec alii ipsis iniuriam inferant. quorum alterum non est admodum difficile. alterum vero, ut nulla possis iniuria laedi, difficillimum: nec perfecte id quisquam aliter assequi potest, quam ut perfecte bonus efficiatur. Idem est & in civitate. nam si bona erit, in pace vitam aget: sin autem prava, & intestinis seditionibus, & externis bellis assidue infestabitur. Cum haec ita ferme se habeant, non belli tempus exspectandum, sed in pace cives ad rem bellicam exercendi. Ergo civitas prudentia praedita singulis mensibus bellicas vires experietur, non minus uno die, sed pluribus etiam, prout magistratibus ipsis videbitur, viri simul, & mulieres, & pueri, nec hieme nec aestivitate, ut parati sint omnes, quandocunque universum quo-

μέρη καὶ τινὰς ἀεὶ παιδίας μηχανᾶσθαι καλὰς ἄμα δυ-
 σίαις, ὅπως ἂν γίγνωνται μάχαι τινὲς ἑρταστικαί, μιμού-
 μεναι τὰς πολεμικὰς ὅτι μάλιστα ἑναργῶς μάχας. νικητήρια α.
 δὲ καὶ ἀριστεῖα ἐκάστοις τούτων δεῖ διανέμειν ἐγκώμιά τε καὶ
 φόβους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὅποῖός τις ἂν ἕκαστος γίγνηται κα-
 τὰ τε τοὺς ἀγῶνας, ἐν παντί τε αὐτῷ βίῳ τὸν τε ἀριζον
 δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας, καὶ τὸν μὴ, ψέγοντας. ποιητῆς
 δὲ ἔσω τῶν τοιούτων μὴ ἅπασ' ἀλλὰ γεγωνὸς πρῶτον μὲν
 μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἔτων μὴδ' αὐτῶν ὁπόσοι ποιήσιν μὲν
 καὶ μοῦσαν ἰκανῶς κερτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσι, καλὸν δὲ ἔργον
 καὶ ἐπιφανὲς μὴδὲν δρᾶσαντες πώποτε ὅσοι δὲ ἀγαθοὶ τε αὐ- d.
 τοὶ καὶ τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν,
 τὰ τῶν τοιούτων ἀδέστω ποιήματα, ἔαν μὴ καὶ μουσικὰ πε-
 φύκη. κρίσις δὲ αὐτῶν ἔσω παρὰ τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς
 ἄλλοις νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρ-
 ῥησίαν ἐν μουσαῖς εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξ-
 ουσίαν γίγνεσθαι μὴδὲ τινὰ τολμᾶν ἄδειν ἀδίκιμον μοῦ-

dammodo educere populum magistratibus visum fuerit : ad
 idque ludi etiam convenientes una cum sacrificiis excogitan-
 di, ut pugnae quaedam solemnes festivaeque fiant, bellicas pu-
 gnas quam maxime imitantes. & victoribus praemia, laudes ;
 victis contra, vituperationes fiant, prout singuli in certamini-
 bus, & in omni vita se gesserunt. sic optimus quisque lau-
 dibus efferatur, & vituperatione contrarius deprimatur. Nec
 omnes harum rerum poëtae sint : sed primum, qui non pau-
 ciores quam quinquaginta annos natus sit : deinde, qui non
 solum poëticam Musam sufficienter possideant, verum etiam
 praeclarum & insigne aliquid fecerint. eorum ergo, qui boni
 viri, honoreque digni sunt in civitate, & res praeclaras ges-
 serunt, poëmata, etiamsi minus musica sunt, decantentur.
 Cuius rei iudicium, puerili doctrinae praepositus, ceterique
 custodes rei habeant legum. hi probis viris honorem hunc tri-
 buant, ut solis libertatem in Musis praestent : ceteros vero
 prohibeant. Nemo igitur audeat Musam, horum iudicio non

- σαν, μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μηδ' ἂν ἡδίων ἢ τῶν
- e. Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων ἄλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς, καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν φέγοντα ἢ ἐπαινοῦντα τινας, ἐκριβη μετρίως δρᾶν τὸ τοιοῦτον. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε περὶ καὶ τῆς ἐν ποιήσεσι παρρησίας, γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γίγνεσθαι δεῖν. χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ φέρε, τίνα ποτὲ τρέφω, τὴν πόλιν ὅλην παρασκευάσας;
- p. 30
a. ἄρ' οὐκ ἀδλητὰς τῶν μεγίστων ἀγῶνων, οἷς ἀνταγωνισαὶ μύριοι ὑπάρχουσι; Καὶ πάνυ γε, φαίη τις ἂν, ὁρθῶς λέγων. Τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγκρατιασὰς ἐτρέφομεν, ἢ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνισμάτων ἀδλοῦντας, ἄρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προσμαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες, παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἐμπροσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμαυθάνομεν τε ἂν μάχεσθαι
- b. καὶ διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα ὁπόσοις ἐμέλλομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι; καὶ ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἴοντες, ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν

probatam canere, etiamfi Thamyrae Orpheiue sit suavior. Sed canantur poëmata sacra, quae iudicio approbata, Diisque dicata sunt: virorum quoque bonorum poëmata, quibus laudantur vituperanturque aliqui, & quae moderate id facere iudicata sunt. Haec eadem de militia & de libertate poëtica iudicio mulieribus & viris similiter facienda. Sed oportet, legislatorem secum ita pleraque loqui: Cedo, in civitate instituenda quales cives educare studeo? an non certaminum maximorum athletas, quibus innumeri sunt adversarii? Prorsus: ita recte quilibet respondebit. Si ergo pugiles, aut pancratiaistas, aut alios similes educaremus, itane in ipsum certamen educeremus, ut cum nullo antea unquam pugnaverint? Vel, si pugiles essemus, nonne pluribus ante diebus pugnare didicissemus, omnia facientes, quibus in vero certamine, ubi ad victoriam contenditur, uti oporteat? & quam proximè ad id, quod simile est, accedentes, pro loris caestuum orbibus ferreis in-

περιεδούμεθα, ὅπως αἱ πληγαὶ τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐλάβειαι διεμελετῶντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς; εἴτε τις ἡμῖν συνέβαινε συγγυμνασῶν ἀπορία πλείων, ἢ ἂν, δεισαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα, οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρεμαννύντες εἶδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ ἔτι πάντων τῶν τε ἐμφύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορήσαντες ποτὲ, ἐρημίᾳ c. συγγυμνασῶν ἄρα γε οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἂν τις Φαίη γεγενῆσθαι; ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτὸ ὃ σὺ νῦν ἐφθεγγῆσαι. ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χειρῶν τι παρασκευασάμενον τῶν τοιοῦτων ἀγωνισῶν, εἰς τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων ἐκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμαχόμενον περὶ ψυχῆς τε καὶ παιδῶν καὶ χρημάτων καὶ ὅλης τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ d. Οσβηθεῖς αὐτῶν ὁ νομοθέτης τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ Φαίνηται τισὶ γελοῖα, οὐκ ἄρα νομοθετήσῃ ἐρατεύεσθαι, προστάττων μάλιστα μὲν ἐκάστης ἡμέρας τά γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὅπλων, χορούς τε εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμνασικῆν

dueremur, ut vulnera & inferre, & vitare praemeditatione disceremus? Quod si nulli, quibuscum exerceri possemus, focii nobis darentur, numquid stultorum veriti risum nos contineremus, quin inanime simulacrum ex adverso, ad quod exercitatio fieret, suspenderemus? ac, si nec animati, nec anima carentis adversarii copia nobis esset, nonne ipsi soli ad umbram propriam pugnaremus? An ad aliud quidquam, manuum huc & illuc flexus, & praeparatio huiusmodi excogitata est? *Cli.* Ad nihil aliud ferme, quam ad hoc ipsum, quod nunc dixisti. *Athen.* Quid igitur civitatis pars, quae militiae studet? an peius, quam certatores huiusmodi, praeparata audebit ad certamen maximum devenire, pro vita, pro liberis, pro rebus suis, pro patria pugnatura? Non ergo verebitur legislator, ne gymnasia haec invicem aliquibus ridicula videantur: sed lege statuet, ut res militaris agatur maxime quidem minori exercitatione sine armis, choros omnemque gy-

Plat. Oper. Vol. VIII. C e

- πᾶσαν ξυυτείνων; τὰς δὲ οἷον τινὰς μείζους τε καὶ ἐλάττους
 γυμνασίας μὴ ἐλάττωσιν ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προσ-
 τάξει, ἀμίλλας τε πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ πᾶσαν
 c. τὴν χώραν, ἐπὶ κατάληψιν χωρίων ἀμιλλωμένους καὶ ἐνέ-
 δρας· καὶ πᾶσαν μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως, σφαιρο-
 μαχεῖν τε καὶ βολαῖς, ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χραμένους
 ὑποκινδύνοισ βέλεσιν; ὅπως μὴ παντάπασι ἄφοβος ἢ πρὸς
 ἀλλήλους γίγνηται παιδιὰ, δειμάτα δὲ παρέχη, καὶ τινα
 τρόπον δηλοῖ τὸν τε εὐψυχον καὶ τὸν μὴ· καὶ τοῖς μὲν τιμὰς,
 p. τοῖς δὲ καὶ ἀτιμίας διανεμῶν ὀρθῶς, τὴν πόλιν ὅλην εἰς τὸν
 871
 a. ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρασκευάζη χρησίμην. καὶ δὴ καὶ
 τινος ἀποθανόντος, οὕτως ὡς ἀκουσίου τοῦ Φόβου γενομένου,
 τιθῆ, τὸν ἀποκτείναντα, κατὰ νόμον καθαρθέντα, καθαρὸν
 εἶναι χεῖρας ἡγούμενος, ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων μὴ
 πολλῶν, ἐτέρους πάλιν οὐ χεῖρους φύσεσθαι· φόβου δὲ οἷον
 τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις, βάσανον οὐχ εὐρήσειν
 τᾶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρόνων· οὐ σμικρῶ πόλει μείζον κα-
 b. κὸν ἐκείνου. **ΚΛ.** Εὐμφαίμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ τοι-

mnasticam ad haec inducens & concitans: maiorem vero non rarius, quam semel in mense, ut certent singuli ad capienda vel retinenda loca, & infidias omnemque rem bellicam imitentur, & pila se exercent, undique se vertentes, ac telis utantur, ad vera & periculosa tela quam proxime accedentibus, ne omnino absque timore ludus huiusmodi inter cives agatur, sed formidinem inferat: atque ita, qui magno sunt animo, ignavosque ostendat, ut his honores, illis opprobria, ut convenit, tribuantur: & hac ratione civitas omnis per totam vitam ad verum certamen viriliter praeparetur. Si quis autem caede involuntaria in his certaminibus morietur; qui interfecit, secundum legem expiatus, mundus sit in posterum. putare enim debet legislator, paucis ita mortuis hominibus, ceteros non deteriores futuros: timore vero in omnibus his extincto, nihil amplius se inventurum, quo a deterioribus meliores discernat. quod ni fiat, multo maius ci-

αὐτὰ δὲν καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

ΑΘ. Ἐρ' οὖν γινώσκουμεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν διότι ποτὲ
νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν
οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐσιν, εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά; ἢ Φῶμεν δι'
ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους;

ΚΛ. Τάχ' ἄν. ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία. δύο δὲ
χρῆ θάνατι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλ' ἰκανάς. ΚΛ. **c.**

Ποίας; ΑΘ. Τὴν μὲν, ἐπ' ἔρωτος πλούτου, πάντα χρόνου
ἄσχολον ποιοῦντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι, πλὴν τῶν ἰδίων
κτιμάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου παντὸς
οὐκ ἂν ποτε δύναίτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἴσχειν, πλὴν τοῦ
καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅ, τι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μόνημα
ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μαυθάνειν τε καὶ ἄσκειν ἐτοιμό-
τατός ἐστι τῶν δὲ ἄλλων καταγελαῖ. τοῦτο μὲν, ἐν, καὶ ταύ-
την μίαν αἰτίαν χρῆ θάνατι τοῦ μήτε τοῦτο μήτ' ἄλλο μηδὲν **d.**
καλὸν καὶ γαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα πόλιν σπουδάζειν, ἀλλὰ
διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀπλησίαν, πᾶσαν μὲν
τέχνην καὶ μηχανὴν, καλλίω τε καὶ ἀσχημονεσέραν ἐθέλειν

vitati malum est, quam illud. *Cli.* Concedimus, hospes, ita
haec esse lege fancienda, & universae civitati agenda. *Athen.*
Numquid causam nunc omnes cognoscimus, ob quam modo
in civitatibus chorea talis atque certamen nusquam ferme, nisi
raro admodum, fiant? An propter multitudinis legumque la-
torum ignorantiam ita fieri affirmabimus? *Cli.* Forte. *Athen.*
Nequaquam, o beate Clinia. sed duae huius rei sufficientes
causae sunt. *Cli.* Quanam? *Athen.* Una quidem, quod di-
vitiarum cupiditate, ceteris omnibus in omne tempus negle-
ctis, solummodo rem privatam curamus: ad idque incum-
bens civium animus, nulli prorsus, nisi pecuniis quotidie cu-
mulandis, dare operam potest. Nam artes & studia, quae ad
lucrum conducunt, libentissime complectuntur omnes, cetera
spernunt. Haec igitur una causa est, ne cives id, aut aliud
quidquam honestum bonumque officium curent, sed insatia-
bili auri & argenti cupiditate, & honesta pariter & inhonesta

ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρά-
 ξιν πράττειν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον, καὶ πάντως αἰσχροῦ,
 μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἔαν μόνου ἔχη δύναμιν καθάπερ Θηρίω
 e. τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ καὶ πιεῖν ὡσαύτως, καὶ ἀφροδισίων
 πᾶσαν πάντως παρασχεῖν πλησμονήν. ΚΛ. Ὁρθῶς. ΑΘ.
 Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία,
 τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν, μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἰκανῶς
 ἔῶσα ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους
 καὶ διακόνοους πάντως τοὺς Φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων
 ἀπεργαζομένη τοὺς δὲ ἀνδρείους, λησὰς καὶ τοιχωρύχους
 p. καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα
 832 καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφυεῖς ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μὴν.
 a. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς αὐ λέγοιμ'
 ἂν τοπαράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι
 τὴν ψυχὴν αἰεὶ τὴν αὐτῶν διεξελεθεῖν; ΚΛ. Αὕτη μὲν τοί-
 νυν μία τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ᾧ ξένης;
 ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας. ΚΛ. Αὕτη μὲν δὴ, φῆς σὺ, μία
 διὰ βίου ἀπλησος ζήτησις, παρέχουσα ἀσχολοῦν ἕκασον, ἐμ-

artificia complectantur, & quidvis agant, seu fas five nefas
 id habeatur, ut pecunias cumulent, quibus subministrantibus,
 veluti pecora, ventri ac veneri serviant. *Cli.* Recte dicis.
Athen. Haec igitur, quam dico, una fit causa, qua fit, ut nec
 aliud quidquam praeclare, neque rem bellicam sufficienter ci-
 ves exerceant: sed, qui natura modesti sunt, ad mercaturam,
 navigationem, viliaque ministeria convertantur; qui viriles
 & generosi, ad furra, latrocinia, sacrilegia, infidias, scele-
 raque tyrannica: qui, cum bene a natura constituti fuerint,
 infelices tamen hac consuetudine evaserunt. *Cli.* Quomodo
 istud ais? *Athen.* Immo cur non eos omnino infelices appel-
 lem, qui fame coguntur per omnem vitam suam animam cru-
 ciare? *Cli.* Haec utique una causa est. alteram vero causam,
 hospes, quam dicis? *Athen.* Recte commonuisti. *Cli.* Ergo,
 ut ais, haec est una, perpetua & inexplebilis divitiarum cu-
 piditas: qua occupati singuli, prohibentur rem bellicam, ut

πόλιος γίγνεται τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἢ ἐκείτους. ἔσω τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε. ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν; ΚΛ. Οὐκ ἀλλὰ οἶον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν τὸ τοιοῦτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέοντος, τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ. ΑΘ. Κάλλις, ὦ ξένοι, ἐπέπληξατε καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούσιτ' ἂν, ὡς ἔοικε. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναι Φημί ἅς πολλάκις εἴρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν, καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν, c. οὐδεμία, φασικωτεῖαι δὲ πᾶσαι λέγοντ' ἂν ὀρθότατα. ἐκόντων γὰρ ἐκούσα οὐδεμία, ἀλλ' ἐκόντων ἐκούσα ἄρχει σὺν αἰέτινι βίᾳ. φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον, οὔτε καλὸν οὔτε πλούσιον, οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον, οὔτε τοπαράπαν πολεμικὸν ἐκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν ἐστὶ τὰ δύο, πάντων μὲν μικροῦ διαφερόντως αἴτια, τούτων δ' οὖν ὄντως διαφέρει. τὰ δὲ τῆς νῦν πολιτείας ἢ νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφευγεν ἀμφότερα. σχολήν τε γὰρ ἄγει που μεγίστην, d.

deceat, curare. Sed alteram iam expone. *Athen.* Num vobis videor, quia ad alteram desit facultas, in hac inivm immorari? *Cl.* Non ita: sed odio percitus, videris hos mores hominum, ad quos sermo hic incidit, magis, quam deceat, infectari. *Athen.* Optime, o hospites, me nunc increpatis. quare, quod sequitur, audiatis. *Cl.* Dic tantum. *Athen.* Causam equidem esse assero gubernationum genera illa, de quibus saepe iam diximus, popularem gubernationem, paucorum potentiam, & tyrannidem. nulla certe potestas huiusmodi, respublica est: sed seditiones appellari omnes rectissime possunt. nulla enim volentibus volens, sed volens nolentibus semper vi aliqua dominatur. In quibus cum princeps subditos timeat, nec bonos, nec divites, nec robustos, nec fortes, nec omnino bellicosos sponte unquam fieri patietur. Hae duae omnium quidem quodammodo, horum certe praecipuae causae sunt. Quas utraque respublicas haec, cui nunc leges damus, effugisse videtur. nam & in otio maximo est,

ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσί. Φιλοχρήματοι δὲ ἤμισ' ἄν, οἵ-
μαι, γίνονται' ἄν ἐκ τούτων τῶν νόμων. ὥστ' εἰκότως ἅμα
καὶ κατὰ λόγον ἢ τοιαύτη κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ'
ἄν τῶν νῦν τὴν διαπερανθειῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν
πολεμικὴν ἀποτελεσεθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ. ΚΛ. Καλῶς.

ΑΘ. Ἐρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐσι, μνηστῆραι ποτὲ περὶ
e. ἀπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν; ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν πρὸς
πόλεμον ἐστὶν ἀγωνίσματα ἐπιτηδεύτεον, καὶ δετέον ὄθλα νι-
κητήρια' ὅσα δὲ μὴ, χαίρειν ἑατέον; ἃ δ' ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς,
ἀμεινον ρηθῆναι τε καὶ νομοθετηθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν τὰ
περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅπως ἄρ' οὐ δετέον; ΚΛ. Θετέον.

ΑΘ. Ἐσι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἢ σώματος ὀξύτης
πάντως ἢ μὲν, ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἢ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

p. Φυγεῖν μὲν καὶ ἐλεῖν, ἢ τῶν ποδῶν ἢ δ' ἐν ταῖς συμπλοκαῖς
s³³ μάχῃ καὶ σύσασσι, ἰσχύος καὶ βώμης δεομένη. ΚΛ. Τί μῆν;

a. ΑΘ. Οὐ μῆν χωρὶς γε ὀπλων οὐδετέρα τῆν μεγίστην ἔχει
χρείαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Στασιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ
κῆρυξ ἡμῖν, καθόπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ

& penitus libera : & ex his legibus homines pecuniarum cu-
pidi minime fiunt. Ideo verisimile est, ut haec sola omnium,
quae nunc sunt, rerumpublicarum disciplinam bellicam, lu-
dumque simul, de quibus recte differuimus, suscipere possit.
Cli. Probe. *Athen.* Deinceps de omnibus gymniciis possumus
certaminibus dicere, ut his praemia ponantur, quae ad bel-
lum conducant, cetera dimittantur. Sed quae ista sint, a
principio recensenda sunt, & legibus fancienda : & primo, quae
ad cursum velocitatemque pertinent. nonne? *Cli.* Omnino
faciendum. *Athen.* Omnium igitur maxime agilitas corporis,
altera pedum, altera manuum, ad bellum conducit : ad fu-
giendum quidem insequendumque, pedum, in pugnando au-
tem luctandoque, manuum robore indigens. *Cli.* Certe. *Athen.*
Neutra tamen absque armis magno usui est. *Cli.* Vere. *Athen.*
Stadium ergo cursurum, quemadmodum nunc in certamini-
bus fit, praeco primum vocet : ille vero cum armis ingredia-

ἔττεισιν ὄπλα ἔχων. φιλῶ δὲ δόλαι οὐ θήσομεν ἀγωνιστῆ. πρῶ-
 τος δὲ εἴττεισιν ὃ τὸ σταδίον ἀμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὄπλοις·
 δεύτερος δὲ, ὃ τὸν δίαυλον καὶ τρίτος, ὃ τὸν ἐφίππιον καὶ δὴ β.
 καὶ τέταρτος, ὃ τὸν δόλιχον καὶ πέμπτος δὲ, ὃν ἀφήσομεν
 πρῶτον ἀπλισμένον, ἐξήκοντα μὲν σταδίων μήκος, πρὸς ἱερὸν
 Ἄρεώς τι καὶ πάλιν βαρύτερον ὀπλίτην ἐπονομάζοντες, λειο-
 τέρας δι' ὁδοῦ διαμιλλώμενον τὸν δὲ ἄλλον τοξότην πᾶσαν
 τοξικὴν ἔχοντα σολήν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός
 τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, τῆν δὲ ἱερῶν τε καὶ παντοίας χώρας
 ἀμιλλώμενον. καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα, μενοῦμεν τούτους, c.
 ἕως ἂν ἔλθωσιν καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἐκά-
 στων. ΠΑ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Τριπλᾶ δὴ ταῦτα ἀθλήματα δια-
 νοηθῶμεν· ἐν μὲν, παιδικῶν· ἐν δὲ, ἀγευείων· ἐν δὲ, ἀνδρῶν,
 καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγευείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ
 δρόμου θήσομεν τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα, τοξόταις
 τε καὶ ὀπλίταις ἀμιλλαμένοις. γυναιξὶ δὲ, κόραις μὲν ἀνήβοις

tur. nam nudo absque armis certatori praemia nos minime
 ponimus. Primus igitur stadium cursurus, armatus ingredia-
 tur: deinde, qui δίαυλον, id est, qui stadium cursurus est,
 & recursurus: tertius, qui equis: quartus, qui δόλιχον, id
 est, quatuor stadia cursurus est: quintus, qui levio-
 re armatus armatura, brevius ac planius spatium cursurus.
 alius sagittarius, omni arcuum ornatu munitus, centum stadia
 per montes variamque regionis naturam ad Apollinis Dia-
 naeque templum certans perveniat. Certamine igitur consti-
 tuto, quousque veniant, expectabimus, & victoribus singulis
 praemia dabimus. *Cli. Recte. Athen.* Tripartito haec certami-
 na distinguamus: unum, puerorum: alterum, imberbium: vi-
 rorum tertium. Et imberbibus quidem duas cursus de tribus
 partes ponemus: pueris harum dimidias. hi cum sagittariis,
 ceterisque armatis concertent. Feminis vero, puellis quidem
 nondum pubescentibus nudis stadium ponemus, & δίαυλον,

- γυμναῖς, σάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ἐφιππίον καὶ δόλιχον, ἐν
 d. αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις ταῖς δὲ τριακαίδεκάεσσιν,
 μέχρι γάμου μὲν οὔσαις κοινωσίας, μὴ μακρότερον εἰκοσιν
 ἔτων, μηδ' ἔλαττον οὐτωκαίδεκα πρεπούση δὲ σολῆ ταύτας
 ἐσαλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν τούτων τῶν δρόμων.
 καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτα ἔσω.
 Τὰ δὲ κατ' ἰσχὺν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων τανῦν
 ὅσα βαρέα, τὴν ἐν ταῖς ὅπλοις μάχην, ἕνα τε πρὸς ἕνα δια-
 e. μαχομένους, καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ μέχρι δέκα πρὸς δέκα δια-
 μιλλωμένους ἀλλήλοις. ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα ἢ μὴ ποιήσαντα
 δεῖ νικᾶν, καὶ εἰς ὅποσα καθάπερ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διανομο-
 δετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην αὐτὴν, τί τοῦ καλῶς παλαιού-
 τος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταυτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὀπλομα-
 χίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους συννομοθετεῖν κε-
 λεύειν, τίς νικᾶν ἄρα δίκαιος περὶ ταύτας αὐτὰς μάχας,
 p. ὅ, τι μὴ παθῶν ἢ δράσας· καὶ τὸν ἡττώμενον ὡσαύτως ἥτις
 834 διακρίνει τάξις. ταυτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔσω νομοθε-
 a. τούμενα τῶν μέχρι γάμου. πελτασικὴν δὲ ὄλην ἀντισησαν-

& equestrem, & δολιχὸν, quae in ipso cursu concertent: ultra vero tertium ac decimum aetatis annum, donec nupserint, non longius vigesimo, nec brevius decimo atque octavo anno, ad certamen cursus descendant. quae quidem congruo utantur vestitu. Haec de cursu & virorum & mulierum dicta sint. Ad robur vero augendum, luctationis similibusque loco, quae nunc habentur, graviora cupiantur. & unius ad unum, duorum ad duos, & usque decem ad decem pugna fiat. Quae vero quotque facere, aut non pati, victorem oporteat, sicut modo in palaestra determinatum est a praefectis luctationum, quid sit bene aut non bene luctantis opus: ita & in his armorum certaminibus periti inducendi sunt, ut lege fanciant, quid aliquis non patiens, aut quid faciens, vincat; & victum similiter quisnam ordo discernat. Eadem haec de feminis quoque, ad aetatem usque nubilem, lege fancita intelligantur. Peltaistica vero universa pugnae pancratiacae op-

τας δεῖ τῆ τοῦ πεγυρατίου μάχη, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκουτίοις, καὶ λίθων βολῇ, ἐκ χειρὸς τε καὶ σφενδόνας ἀμιλλωμένων διαθεμένους αὖ περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιξαι ἀποδιδόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανέμειν. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ἵππων δὲ περὶ ἀγῶνος γίγναιτο ἐξῆς ἂν νομοθετούμενα. ἵππων δὲ ἡμῶν χρῆα μὲν οὔτε τις ἡ πολλῶν, οὔτε πολλῇ, κατὰ γε δὴ Κρήτην. ὥστε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίνεσθαι τὰς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ ἀγωνίῳ αὐτῶν. ἄρματος μὲν οὖν καὶ τοπαράπαι οὔτε τις τροφῆς ἡμῶν ἐστίν, οὔτε τις φιλοτιμία πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγναιτο ἂν, λόγον ἔχουσα. ὥστε τούτου μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔστι τιθέντας, νοῦν μῆτε ἔχειν μῆτε δοκεῖν κεκτῆσθαι. μονίπποις δὲ ἄλλα τιθέντας, πάλοισ τε ἀβόλοισ καὶ τελείων τε καὶ ἀβέλων τοῖς μέσοις, καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλοσ ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἵππικὴν παιδείαν ἀποδιδῶμεν. ἐξω δὲ τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἀμιλλά τε καὶ φιλονεικία, φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἀπάντων τῶν τε δρόμων αὐτῶν, καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ' ὅπλων. ψιλοῖς δὲ ὅπλων, οὔτ' ἐν τοῖς

ponatur : certeturque arcu , pelta , lanceis , lapidumque manu & funda proiectione. & qui se optime in his quoque gesserit, huic lege honores victoriae tribuantur. Nunc de equorum certaminibus videamus. Equorum usus in Creta magnus non est. quare necesse est, studium in nutriendis equis, certandoque cum eis, minori curae Cretenfibus esse. nam currus quidem nemo vestrum tenet : neque in hoc operam ponere praeclarum esse ducitis. Cum igitur consuetum id non fit , certatores huiusmodi lege statuere, dementis esse videtur. Singulis autem equis , iisque, qui pullinos dentes nondum iecerint , pullis , & horum mediis , perfectisque , equestrem ludum pro regionis natura tribuere licet. Huiusmodi ergo certamen secundum legem fit : in eoque iudicium magistris equitum & tribunis, tam de omni cursu equorum, quam de his, qui cum armis descendunt, communiter tribuatur. Non armatis vero,

- γυμνικοῖς, οὐτ' ἐνταῦθα τιθέντες ἀγωνίας, ὀρθῶς ἂν νομοθε-
 d. τοῖμεν. τοξότης δὲ ἀφ' ἵππων Κρής οὐκ ἀχρηστος, οὐδ' ἀκου-
 τισῆς. ὥστε ἔσω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία.
 θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεις οὐκ ἀξια-
 βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐμπροσθεν
 παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἢ φύσις ἐνδέχεται καὶ μὴ δυ-
 σχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἔστω, καὶ μὴ ψέγειν.
 ἀγωνία δὲ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς, ὅσα τε ἐν ἀγῶσι
 e. καὶ ὅσα καθ' ἡμέραν διδασκάλων ἐμπονούμεθα, πάντως ἤδη
 πέρας ἔχει καὶ δὴ καὶ μουσικῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως δια-
 πεπέρανται. τὰ δὲ ῥαψωδῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων, καὶ
 ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἄμιλλαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίνεσθαι, τα-
 χθέωνται τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μνηῶν καὶ ἡμερῶν
 καὶ ἐνιαυτῶν, κοσμηθήσονται τότε, εἴτε τριητηρίδες, εἴτε αὖ
 καὶ διὰ πέμπτων ἔτων εἰθ' ὅπη καὶ ὅπως ἐννοίαν διδόντων
 τῶν θεῶν τάξεως πέρι, διακεμηθῶσι. τότε καὶ τοὺς μουσικῆς
 ἰ. ἀγῶνας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι, ταχθέων-
 § 35 a.

neque in gymnasticis ludis, neque hic, certamen praemium-
 que imponimus. Sed non est Cretae inutilis, qui fagittam aut
 iaculum ex equo immittit. quapropter in hoc etiam, ludendi
 gratia, contentio concertatioque habeatur. Ad haec autem le-
 gibus feminae cogendae non sunt: verum, si priori disciplina
 consuetudineque puellas virginesque natura concitat ad haec,
 facitque ne abhorreant, admittendae sunt. Sed de exercita-
 tione disciplinaque gymnastica, sive quae in certaminibus exse-
 quimur, seu quae sub magistris quotidie exercemus, satis iam
 diximus: de musica etiam maiori ex parte. At vero de rhapso-
 dis, id est, carminum cantoribus, deque his, qui eos sequuntur,
 & de contentione chororum, quotcunque necessario so-
 lemnitatibus Diis Daemonibusque constituuntur statutis diebus
 mensibusque, & annis; haec omnia, quomodo disponenda sint,
 & si per tres, aut etiam per quinque annos fieri debeant,
 consilio Deorum intelligentur, agenturque. Tunc vero certa-
 mina musicae vicissim fient, prout athletae ipsi praemiorum

τας ὑπὸ τε ἀλλοθροτων καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων, καὶ τῶν νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συναλλόντων καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἀπάντων χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ κατὰ λόγον καὶ κατ' ᾠδὰς καὶ καθ' ἀρμονίας ῥυθμοῖς κραθείσας καὶ ἑρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νομοθέτῃ καθ' ἃ τοὺς **b.** δευτέρους δεῖ μεταδικάκοντας νομοθετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἕκαστοις θύμασιν ἐν χρόνοις προσήκουσι νεύμαντας, ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πόλει ἑορτάζειν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τσαῦτα οὕτε χαλεπὸν γινῶναι τίνα τρόπον χρὴ τάξεως ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἔνδα ἢ ἔνδα, μέγα τῇ πόλει κέρδος ἢ ζημίαν ἂν φέρει. ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει, πείθειν τε χαλεπὸν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἴ πως **c.** οἷόντε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίγνεσθαι νῦν δὲ ἀνθρώπου τυλμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαι τινός, ὃς παρήρησαν διαφερόντως τιμῶν, ἔρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ

declaratores, & doctor iuvenum, legumque custodes, qui in his ferendarum legum auctoritatem habent, una congregati, haec ordinaverint. hi namque & quando, & qui, & quibuscum singula certamina in omnibus choris choreisque exercere debeant, ordinabunt. qualia vero singula haec, quoad orationem, vel harmonias numeris saltationibusque mixtas, esse debeant, saepenumero a primo legumlatore est dictum: quem posteriores sequentes, ut singulis sacris temporibusque conveniet, ita certamina quaeque distribuent, festosque dies statuent civitati. Haec quidem, & cetera talia, nec intellectu difficilia sunt, quo pacto sint legibus ordinanda: neque, si hoc vel illo modo commutentur, multum profunt civitati, vel obsunt. Sunt autem nonnulla plurimi facienda, quae persuadere ita difficile est, ut Dei maxime opus hoc esse videatur, si ab illo possent constitui. Nunc autem audacis alicuius hominis opera indigent, qui, libertate dicendi maxime fretus, quae civitati civibusque optima fore censet, ita statuat, ut

πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἐπόμενον
 πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισι
 ἐπιθυμίαις· καὶ οὐκ ἔχων βοήθην ἀνθρώπων οὐδένα, λόγῳ ἐπόμενος
 μόνος μόνῳ. ΚΛ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξέने, λόγον λέγομεν;
 οὐ γὰρ που μανθάνομεν. ΑΘ. Εὐλότως γε. ἀλλὰ δὴ
 πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι τι σαφέστερον. ὡς γὰρ εἰς
 παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας
 φιλοφρόνως ἀλλήλοις. εἰσῆλθε δέ με, οἷον εἰκὸς, φοβηθῆναι,
 ξυνοησάντά τι, τίς χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ἣ δὴ
 νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσι, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευ-
 ε. θέρων, οἳ μάλιστα ἔβριον σβεννύασιν, ἀργαῖ· θυσιαι δὲ καὶ ἔορ-
 ται καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου. τίνα δὴ ποτε τρόπον ἐν
 ταύτῃ τῇ πόλει ἀφῆξονται τῶν πολλοῦς δὴ καὶ πολλὰς ἐπι-
 θυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προστάτῃ
 ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι. καὶ τῶν μὲν πολ-
 λῶν οὐ θυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρόσθεν νόμιμα
 ταχθέντα. τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως,

P.
 836
 a.

corruptos civium animos ad decentem habitum legumque ob-
 servationem revocet, dum ardentissimis eorum cupiditatibus
 adverfetur, omnique etiam auxilio carens, folam folus ratio-
 nem fecutus non vereatur. *Cli.* Quidnam dicis, hospes? hoc
 enim non intelligimus. *Athen.* Verifimile est. verum cona-
 bor planius dicere. nam cum disciplinam ipsam vitae animad-
 verterem, videremque, adolescentes & adolescentulas invicem
 humaniter conversari: timui, ut par est, confiderans, qua in
 re quispiam ea civitate utatur, ubi adolescentulae adolescentu-
 lique delicati sint, qui non magnis durissimisque laboribus,
 quibus libido petulantiaque exstinguitur, domiti sint, sed festis
 diebus sacrificiisque & choris omnes plurimum vacent. quo-
 modo igitur in hac civitate ab illis cupiditatibus abstinebunt,
 quae multos in extremum duxerunt, ita ut ratio, quae absti-
 nere imperet, lex efficiatur? Profecto, si leges superiores mul-
 tas a nobis pellunt cupiditates, nihil mirum est. nam institu-
 tio illa, qua nimiae divitiae prohibentur, non parum ad ten-

ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρὸν· καὶ πᾶσα ἡ παιδεία με-
 τρίουσ πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἴληφε νόμους. καὶ πρὸς τούτοις, ἢ τῶν
 ἀρχόντων ὄψις, διηραγκασμένη μὴ βλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν
 δὲ ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας,
 ὅσα γε ἀνθρώπινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παι-
 δων τε ἀρρένων καὶ θηλειῶν, καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀν-
 δρῶν γυναικῶν (ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδίᾳ καὶ b.
 ὄλαις πόλεις κακὰ) πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ' ἄν, καὶ τί τε-
 μῶν Φάρμακον τούτοις ἐκάσει, τοῦ τοιοῦτου κινδύνου δια-
 φυγὴν εὐρήσει; πάντως οὐ βῆδιον, ᾧ Κλεινία. καὶ γὰρ οὖν
 πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἢ Κρήτη τε ἡμῶν ὅλη καὶ ἢ Λακε-
 δαικίαν βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται, τιθεῖσι
 νόμους ἄλλοίους τῶν πολλῶν τρέπων· περὶ δὲ τῶν ἐρώτων
 (αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν) ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ γὰρ τις ἀκο-
 λουθῶν τῇ φύσει θῆσει τὸν πρὸ Λαῖου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς c.
 εἶχε τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν, καθάπερ θη-
 λειῶν, πρὸς μίξιν ἀφροδισίων, μάρτυρα παραγόμενος τὴν
 τῶν θηρίων φύσιν, καὶ δεικνὺς πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἀπίτ-

perantiam confert : & disciplina illa omnis supra a nobis ex-
 posita, leges ad haec commodas habet. Praeterea & principum
 oculi, coacti non alio intueri, sed semper adolescentiam ob-
 servare, ceteris quidem humanis cupiditatibus modum adhi-
 bent : sed adolescentulorum adolescentularumque contra na-
 turam amores, & virorum pro feminis, & mulierum pro vi-
 ris abusus, unde innumera hominibus & privatim & publice
 mala secuta sunt, quomodo aliquis evitabit, & quod in sin-
 gulorum periculis remedium inveniet? omnino difficile id est,
 o Clinia. Nam in ceteris quidem multis universa Creta La-
 cedaemoniaque nobis ad leges ponendas, a multorum moribus
 alienas, valde opitulatur : sed quod ad amores pertinet, ad-
 versantur dissentiantque omnino. Quoniam, si quis naturam fe-
 cutus illam, quae fuit ante Laii tempora, legem posuerit, non
 permittens maribus pro feminis abuti, testemque bestiarum
 naturam citaverit, in quibus mares inter se Veneri operam

- μενον ἄρρενα ἄρρενος, διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν
 χρῆτο πιθανῶ λόγῳ, καὶ ταῖς ὑμετέραις πλέσιν οὐδαμῶς
 ξυμφωνοῖ. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντὸς φημὲν δεῖν τὸν νο-
- d. μοθέτην διατηρεῖν, τοῦτο ἐν ταῦτοις οὐχ ὁμολογεῖ. Ζητοῦμεν
 γὰρ αἰεὶ τί δὴ τῶν τιθεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει, καὶ τί μὴ
 φέρε δὴ, τοῦτο ἐὰν συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχροῦ
 νομοθετεῖσθαι τανῦν, τί μέρος ξυμβάλοισ' ἂν πρὸς ἀρετὴν;
 πότερον ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσετα
 τὸ τῆς ἀνδρείας ἦθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος, τὸ τῆς σώ-
 φρονος ἰδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθεῖη ποτὲ
 μᾶλλον δὲ ἅπαν τοῦτου τοῦ δυναγτίου, τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς
- c. ὑπέικοντος καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλα-
 κίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θύλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνοιο
 ὁμοιότητα ἄρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὄν τοι-
 οὔτου νομοθετήσει; σχεδὸν οὐδεὶς, ἔχων γε ἐν τῷ νῷ νόμοιο
 ἀληθῆ. πᾶς οὖν φημὲν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι, τὴν τῆς φιλίας
- P. τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων φύσιν ἰδεῖν

§37

a.

non dent, quia secundum naturam id minime fit, verisimil
 forsan ratione utetur, vestrisque civitatibus non consonabit
 Accedit ad haec, quod minime id assequetur, quod a legisla-
 tore semper est observandum. semper enim observari oportet,
 quid ad virtutem conducat, quod lege sancitur, & quic non.
 Age vero, si id honestum, aut non turpe, nunc lege statur
 tui assentimur, quidnam ad virtutem proderit? utrum in eius
 qui persuasus est, ut rem in se turpem admitteret, animo fortitudinis
 habitum, an in eius, qui persuasit, temperantiae speciem generabit?
 vel haec quidem nullus unquam, sed potius horum contrarium,
 credet? quippe voluptatibus servientis quidque molli-
 tiem vituperabit. In eo vero, qui feminas imitatur nonne muliebrem
 ipsam imaginem quilibet improbabit? Qui igitur hominum hoc,
 cum tale sit, legibus sanciet? Ferme nullus, qui veram in mente
 legem habuerit. Quomodo ergo verum hoc esse dicimus? Amicitiae
 utique, cupiditatis, amorumque naturam considerare necesse est,
 si quis haec recte

ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοηθῆσεσθαι; δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ, καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτου ἄλλο εἶδος ἐν ὀνομα περιλαβόν, πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον ἀπεργάζεται. ΚΛ. Πᾶς; ΑΘ. Φίλον μὲν που καλοῦμεν ὁμοίον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν, καὶ ἴσον ἴσῳ. Οἶλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον, τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίου ὃν τῷ γένει. ὅταν δὲ ἐκάτερον γίγνηται σφοδρὸν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν. ΚΛ. Ὅρθῶς. ΑΘ. Φιλία b. τοίνυν, ἢ μὲν ἀπὸ ἐναντίας, δεινὴ καὶ ἀγρία, καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν ἢ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων, ἡμερὸς τε καὶ κοινὴ διὰ βίου. μικτὴ δὲ ἐκ τούτων γενομένη, πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ βραδία τίποτε βούλει' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτα τίς ἔχων τούτων' ἔπειτα εἰς τοῦναντίον ἐπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενος ἀπορεῖ, τοῦ μὲν, κελεύοντος τῆς ὄρας ἀπτεσθαι, τοῦ δὲ, ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἔρων, καὶ τῆς ὄρας, καθάπερ ὀπώρας, πεινῶν, ἐμπλησθῆναι c. παρακελεύεται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος

perspecturus. nam cum ipsa duo sint, & tertia ex ambobus species, uno comprehensa nomine, dubitationem omnem & tenebras faciunt. *Cli.* Quomodo? *Athen.* Amicum enim simile simili virtute, & aequale aequali asserimus. amicium rursus egenum diviti, quamvis genere contrarium sit. quando vero utrumque vehementius fuerit, amorem nuncupamus. *Cli.* Recte. *Athen.* Amicitia igitur, quae a contrariis proficiscitur, dura est & aspera, & saepe vicissitudinem in nobis non habet. quae vero a similibus, placida, communisque per vitam. Ubi vero ex utrisque componitur benevolentia, primo non facile cognoscitur, quid sibi velit, qui tertio hoc amat amore: deinde, ab utrisque in contraria tractus, & ipse, quid faciat, dubitat, cum ab altero, aetatis uti flore iubeatur, ab altero prohibeatur. nam qui corpus amat, eiusque formam, quasi fructum quendam, esuriens petit, is satiari dumtaxat quaerit, nullumque animo amati praebet honorem. sed qui minus de corpore curat, & animo considerat potius, quam deside-

- ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρᾶν δὲ μᾶλλον ἢ ἔρῶν τῇ ψυχῇ, δεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκῶς, ὕβριν ἡγήται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν· τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδοῦμενος ἅμα καὶ σεβόμενος,
- d. ἀγνεύειν αἰεὶ μεθ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοισι' ἄν. ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως, οὗτος ἔσθ' ὃν νῦν διεληγύδαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσοῦτων, πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπειργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν; ἢ δῆλον ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνεσθαι, βουλοίμεθ' ἄν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει εἶναι, τοὺς δὲ δύο, εἰ δυνατὸν εἶη, κωλύομεν ἄν; ἢ πῶς λέγωμεν, ὦ φίλε Μέγилλε; ΜΕΓ. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε,
- e. περὶ αὐτῶν τούτων εἰρηκας τανῦν. ΑΘ. Ἐοικά γε ὅπερ καὶ ἐτόπαζον τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνοδίας. τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ, τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινία δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαῦθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπάδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῶϊν, ἴτω καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους. ΜΕΓ. Ὅρθότατα λέγεις. ΑΘ. Τέχνην

rat, cum ipsum, ut decet, animum diligit, corporis usum petulantiam & contumeliam arbitratur: cumque temperantiam, fortitudinem, magnificentiam, & prudentiam vereatur & colat, cum casto amico castus vivere volet. amor autem ex utrisque his compositus, ipse est, quem modo loco tertio ponebamus. Cum ergo tres sint amores, utrum omnes lege pellendi sunt? an videlicet eum in civitate suscipiemus, qui virtutem respiciat, & adolescentem fieri quam optimum cupiat: duos autem alios, si fieri poterit, repellemus? Numquid aliter tibi, o amice Megille, videtur? Meg. Probe admodum de his modo dixisti, hospes. Athen. Non frustra, o amice, coniciebam, te mihi adstipulaturum. non oportet autem, me nunc, quid de his vestra lex sentit, inquirere; sed, quod admittis, accipere. Cliniae vero postea id persuadere conabor. verum quod a vobis datum est, modo accipiatur, legesque dili-

ὅτι τιν' αὖ τούτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι, p. 839
a.
 τὴν μὲν, βραδύαν ἔχω, τὴν δ' αὖ, τινὰ τρόπον παντάπασι
 ὡς οἶόντε χαλεπωτάτην. ΜΕΓ. Πῶς δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἵσμεν
 που καὶ ταῦν τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανό-
 μους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴρονται τῆς τῶν καλῶν
 συνουσίας, οὐκ ἀκούτες, ὡς οἶόντε δὲ μάλιστα ἐκόντες. ΜΕΓ.
 Πότε λέγεις; ΑΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφοί τῷ γένωνται
 καλοί. καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἀγραφὸς ὢν
 ὡς οἶόντε ἱκανώτατα φυλάττει, μήτε φανερώς μήτε λάθρᾳ ἢ
 συγκαθεύδοντα, ἢ πως ἄλλως ἀσπαζόμενον ἀπτεσθαι τού-
 των' ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τοπαράπαν
 εἰσέρχεται τοὺς πολλούς. ΜΕΓ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Οὐκ
 οὔν μικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς.
 ΜΕΓ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μη-
 δαμῶς ὅσια, θεομισῆ δὲ, καὶ αἰσχρῶν αἰσχίσα. τὸ δ' αἴτιον
 εἶρ' οὐ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτὰ, ἀλλ' εὐθύς
 γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον, ἀκούειν τε λεγόντων αἰεὶ καὶ παν-
 ταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα, ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τρα-

gener confideremus. Meg. Rectissime loqueris. Athen. Artem
 in hac lege ferenda quandam habeo, partim quidem facilem,
 partim omnino difficilem. Meg. Quomodo istud? Athen.
 Constat nunc quoque, plurimos hominum, quamvis iniqui sint,
 bene, & diligenter, & non ingratiis, sed admodum sponte, a
 pulchrorum coniunctione sese abstinere. Meg. Quando id fit?
 Athen. Quando frater aut soror eximia pulchritudine alicui
 sit. a filio quoque filiaque lex eadem, quamvis scripta non
 fit, sufficienter repellit, prohibetque & manifestum & furti-
 vum istorum concubitum: immo vero facit, ut ne cupiditas
 quidem ulla rei huius vulgus aggrediatur. Meg. Vera narras.
 Athen. Unum ergo verbum atque brevissimum omnes huius-
 modi voluptates extinxit. Meg. Quid illud? Athen. Quod
 fas nihil horum esse dicitur, sed apud Deum odio haberi, &
 turpium omnium esse turpissima. Causa autem nonne haec
 est? quia nemo aliter praedicat, sed statim ab ineunte aetate,
 Plat. Oper. Vol. VIII. D d

- γικῆ λεγομένη πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέσας, ἢ τινὰς Οἰδίπο-
 δας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας
 λαθραίως, ὄφθέντας δὲ, ἐτοίμως θάνατον ἑαυτοῖς ἐπιτιθέν-
 τας δίκην τῆς ἁμαρτίας. ΜΕΓ. Ὅρθότατα λέγεις τόγε
 τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς Φήμης θαυμασὴν τινα δύναμιν εἵληχεν,
 δ. ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ
 τὸν νόμον. ΑΘ. Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ρηθὲν, ὅτι νομοθέτη
 βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως
 τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων, ῥάδιον γυνῶναί γε ὄντινα τρό-
 πον χειρώσαιτ' ἂν ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν Φήμην παρὰ
 πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, καὶ παισὶ καὶ γυναιξί, καὶ
 ὅλη τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ, οὕτω τὸ βεβαϊότατον ἀπειρ-
 ε. γασμένος ἔσαι περὶ τοῦτον τὸν νόμον. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν.
 ὅπως δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλοντας λέγειν πάντα δυνατὸν
 ἔσαι ποτὲ παρασχεῖν. ΑΘ. Καλῶς ὑπέλαβες. αὐτὸ γὰρ τοῦ-
 το ἦν τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθὲν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν
 νόμον ἔχοιμι, τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας

& ioco simul, & serio dicta, & saepius in tragoediis haec ead-
 dem audiuntur, quando vel Thyestes, vel Oedipodas, vel
 Macareos quosdam, qui rem cum sororibus furtim habuerant,
 conspectos continuo mortem sibi, debitam sceleris poenam,
 conscivisse narrant. Meg. Recte istud dictum est. miram enim
 famae potentiam novimus, quando nemo aliter, quam iubeat
 lex, ne respirare quidem audeat. Athen. An non recte di-
 ctum est a nobis, quod volenti legislatori cupiditatem ali-
 quam earum, quae vehementer sibi subigunt homines, rationi
 subiicere, facilis cognitu modus est? Quippe si famam huius-
 modi, apud omnes servos & liberos, masculosque & femi-
 nas, & universam civitatem, quasi sacrum quiddam dicaverit,
 firmissimam hanc legem efficiet. Meg. Ita prorsus. qua
 vero ratione id assequi poterit, ut libenter idem omnes prae-
 dicent? Athen. Probe obiecisti. ideo enim a me dictum est,
 artem me ad hanc legem habere, ut secundum naturam ad
 procreationem Venere homines utantur. Abstinentum igitur

ευνουσίῃ τοῦ μὲν ἀρρένος ἀπεχομένους, μὴ κτεινοτάς τε
 καὶ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ
 λίθους σπείροντας, οὐ μὴ ποτε φύσιν τῆν αὐτοῦ ρίζαν ἔν
 ψεται γόνιμον ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ἧ ^{p.}
 μὴ βούλοιο ἂν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὲ νόμος οὗτος, ⁸³⁹
 δηρικῆς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν περὶ ^{a.}
 τὰς τῶν γονέων συμμιξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας
 νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ πρῶ-
 του κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ μοιχειῶν
 πασῶν καὶ πομάτων καὶ σιτικῶν εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων
 πάντων γυναιξί τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους. ἀλλὰ τε ^{b.}
 πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἂν, εἰ τοῦ νόμου τις τούτου δύ-
 ναιτο ἐγκρατῆς εἶναι. τάχα δ' ὂν ἡμῖν τις παρασῆς ἀνῆρ
 σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος μεσῶς, ἀκούων τιθεμένου
 τοῦ νόμου, λοιδορήσειεν ἂν, ὡς ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων
 νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε. πρὸς δὲ καὶ βλέψας
 ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὡς τινα τέχνην κεκτῆμην, τῆ
 μὲν, ῥάξην ἀπασῶν, τῆ δὲ, χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον ^{c.}
 τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νόμον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾶξον ὡς δυ-

a maribus iubeo. nam qui istis utuntur, genus hominum de-
 dita opera interficiunt, in lapidem feminantes, ubi radices
 agere, quod feritur, nunquam poterit. Abstinentum quoque &
 ab agro illo feminino, ubi semen germina nolit producere.
 Haec lex si perpetuo in aliis, sicut in concubitu parentum, con-
 servabitur, innumerorum erit bonorum causa. Nam primo se-
 cundum naturam statuta erit: deinde ab omni amorum rabie
 atque furore, adulteriis, potusque & cibi nimio luxu repel-
 let. Uxoribus quoque viros conciliabit, & alia plurima pariet
 bona, si apud quemque fuerit stabilita. Sed forsan, si vehe-
 mens aliquis, iuvenis, multo sormate plenus, hanc legem ferri
 audierit, improbabit protinus, & alta voce clamabit, impos-
 sibilia stultaque a nobis lege sanciri. Quod quidem cum con-
 siderarem, dixi, artem me habere quodammodo facillimam,
 quodammodo etiam difficillimam, ad legem hanc observan-

- κατὸν τὲ ἐσι καὶ ὄπη. Φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι, καὶ παντάπασι μετὰ φόβου ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθειῖσι νόμοις. ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προέβηκε νῦν ὥστ' οὐδ' ἂν ποτε γενέσθαι δοκῆ' κατὰ-περ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιεῖται, μὴ δυνατὸν
- α. εἶναι δύνασθαι διὰ βίου πόλιν ὅλην ζῆν πράττουσαν τοῦτο· ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἔτι τόγε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτη δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην εἴρηκα ἀμφότερα εἶναι ταῦτα παγχάλεπα μεῖναι κατὰ νόμον.
- ΜΕΓ'. Ὅρθῶς γε σὺ λέγῳν. ΑΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἐσιν ὑπὲρ ἀνθρώπου, οἷόντε δὲ γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινα λόγον ἐχόμενον πιθανότιτος εἰπεῖν τινος; ΚΛ. Πῶς γὰρ
- ε. οὐ; ΑΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥῶνον ἂν ἀπέχοιτο, καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὔ τὸ σῶμα ἔχων, καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ Φαύλως; ΚΛ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴικον

dam. Facile namque intellectu est, quomodo id possibile est. nam cum apud omnes legitima haec sententia dedicata fuerit, animos omnes domabit, efficietque, ut metu latis legibus pareant. Sed eo iam res pervenit, ut nunquam effici posse videatur: sicut nec convivii quidem studium credebatur ab universa civitate perpetuo posse observari: & tamen apud vos re ipsa fieri videtur, quod inter mulieres, nec in civitatibus quidem vestris fieri posse putatur. Hac equidem ratione propter huius incredulitatis vim difficillimum esse dixi, haec utraque lege servari. *Meg.* Et recte quidem. *Athen.* Quod autem supra vires humanas non sunt, sed fieri possunt, vultis, ut verisimilem quandam rationem vobis exponam? *Cl.* Cur non? *Athen.* Utrum facilius quispiam a veneris abstinebit, voletque ordinem his impositum moderate servare, cum bene ex prudenti aliqua diligentia corpus affectum fuerit; an cum contra? *Cl.* Multo magis cum bene atque ex arte. *Athen.* Num igitur de Tarentino Icco non audivimus, qui propter Olympica alia-

ἀκοῆ, διὰ τὸν Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς τε ἄλλους, ἃν p.
 διὰ Φιλονεικίαν καὶ τέχνην, καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀν- 847
 δρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεντημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινας πώποτε a.
 γυναικὸς ἤψατο, οὐδ' αὖ παιδὸς, ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκήσεως
 ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσσανα καὶ Ἀστυλλον καὶ Διόπομπον,
 καὶ ἄλλους παμπόλλους, ὃ αὐτὸς που λόγος ἔχει. καίτοι τῶν
 γ' ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὧ Κλεινία, πολὺ κάκιον ἦσαν πε-
 παιδευμένοι τὰς ψυχὰς, τὰ δὲ σώματα πολὺ μᾶλλον σφρι-
 γῶντες. ΚΛ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ἃ σφόδρα ὑπὸ τῶν πα- b.
 λαιῶν ἔστιν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν, ὡς ὕτως πο-
 τὲ γινόμενα. ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ
 δρόμων καὶ τῶν τοιούτων, ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου
 πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος· οἱ δὲ ἡμέτεροι παῖ-
 δες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν, πολὺ καλλίονος ἕνεκα νίκης, ἣν
 ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παιδῶν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ἐν μύθοις
 τε καὶ ἐν ῥήμασι καὶ ἐν μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς εἰκὸς, κηλήσ- c.
 μεν; ΚΛ. Ποίας; ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς
 ὄντας ἀν ζῆν εὐδαιμόνως ἠττωμένους δὲ, τοῦναντίον ἅπαν.

que certamina, artificioso circa haec studio temperantiam si-
 mul & fortitudinem animi consecutus, nullam unquam in toto
 exercitationis suae tempore Venerem cognovit? Idem quo-
 que de Cryffone, Astyllo, & Diopompo, aliisque quam plu-
 rimis fertur. quamquam, o Clinia, multo peius animos ho-
 nis artibus excoluerant, quam tui meique cives: corporibus
 certe multo magis vigeabant. *Cli.* Vera narras, quod a priscis
 ista ab athletic facta fuisse praedicantur. *Athen.* Illi igitur, ut
 luctando & currendo, ceterisque huiusmodi vincerent alios,
 ab ea voluptate, quae beata vulgo existimatur, abstinere vo-
 luerunt: nostri adolescentes, victoriae causa longe praestan-
 tioris, non poterunt? quam nos carminibus fabulisque, & so-
 luta oratione, & cantibus esse optimam pueris statim a teneris
 occinemus, & ut verisimile est, oblectando persuadebimus. *Cli.*
 Quam victoriam dicis? *Athen.* Ut voluptate, inquam, victa fe-
 liciter vivant: victi autem, contra. Praeterea metus ille, ne,

πρὸς δὲ τούτοις, ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄσιν αὐτὸ εἶναι, δύναμιν ἡμῶν οὐκ ἄρα ἔξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κερρατήμασι, τούτων ὄντες χεῖρονες; ΚΛ. Εἰκός γ' οὔν. ΑΘ.
 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐταῦθα ἐσμὲν τούτου τοῦ νόμου πέρι, διὰ
 α. κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, Φημί τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι, λέγων ὡς οὐ δεῖ χεῖρονες ἡμῶν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ θηρίων ἄλλων πολλῶν· οἱ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γενηθέντες, μέχρι μὲν παιδογονίας ἡῖθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἀγνοοὶ ζῶσιν ὅταν δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσιν, συνδυασθέντες ἄβρην θηλεία κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄβρην, τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς
 β. πρώταις τῆς Φιλίας ὁμολογίαις. δεῖν δὲ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὔν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείων διαφθεῖρωνται, τὴν λεγομένην ἀτακτου ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὀρῶντες τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας

quod minime fas est, committatur, nonne ad idem potissimum conferet, ut ea videlicet superent, quae alii, quamvis deteriores, superasse dicuntur? *Cl.* Consentaneum id quidem. *Athen.* Postquam huc in lege hac ferenda devenimus, & propter multorum pravitatem in dubitationem incidimus, audacter iam manifesteque dicamus, non oportere, ut cives nostri avibus multisque belluis sint peiores. permultos enim greges ipsarum videmus integre atque caste, antequam procreandi tempus advenerit, vivere: sed cum hanc aetatem attigerint, mas feminae & femina mari coniunctae, iuste sancteque in prima perseverantes amicitia, reliquam peragunt vitam. Oportet igitur, esse eos bestiis meliores. quod si a ceteris Graecis barbarisque plurimis corrumpantur, nec possint se continere, cum videant audiantque inordinatam apud eos Venerem plurimum posse: alteram praeterea legem custodes legum, ad ferendas leges auctoritatem nacti, excogitent.

νομοθέτας γενομένου. ΚΛ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τί-
 θεσθαι νόμον, ἐὰν ὁ νόμιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγη; ΑΘ. Δῆλον
 ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία. ΚΛ. Τίνα λέ-⁸⁴¹
 γεις; ΑΘ. Ἀγύμναστον ὅτι μάλιστα ποιεῖν τῆν τῶν ἡδονῶν βίω-^{a.}
 μιν, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφήν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλασσε τρέπου-
 τα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναιδεια μὴ ἐνεῖη τῇ τῶν
 ἀφροδισίων χρήσει. σπανίω γὰρ αὐτῷ τοιοῦτῳ δι' αἰσχύνην
 χρώμεναι, ἀπθηνεζέραν ἢ αὐτὴν δέσποιναν κτῶντο, ὀλιγά-^{b.}
 κισ χρώμενοι. τὸ δὲ λαμβάνειν τούτων δρῶντά τι, καλὸν παρ'
 αὐτοῖς ἔσω νόμιμον, ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ τὸ δὲ
 μὴ λαμβάνειν, αἰσχροῦν. ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν οὕτω,
 τοῦτο αἰσχροῦν αὐτῷ. καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενό-
 μενον κείτο, δρθότητα ἔχον δευτέραν καὶ τοὺς τὰς φύσεις
 διεφθαρμένους, οὓς ἤττους αὐτῶν προσαγορεύοιμεν, ἐν γένος
 ὄν, περιλαβὸν τὰ τρία γένη, βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν. ΚΛ. ^{c.}
 Ποῖα δὴ; ΑΘ. Τό, τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον, καὶ τὸ
 μὴ τῶν σαμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν
 γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὲ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ τανῦν
 λεγόμεν' εἰν εὐχαί πολύ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ γίγνοιτο ἐν

Cli. Quam modo ferre legem consulis, si hanc non susceperint? *Athen.* Quae hanc, o Clinia, sequitur. *Cli.* Quenam illa est? *Athen.* Ut quam maxime laboribus corporis Veneris robur infringant, & alio vires suas convertant. Quod erit, si non impudenter ipsa utentur. nam si rarius propter ruborem id fiat, imbecillior erit domina. Clam ergo consuetudo & lex non scripta haec fieri suadeat: contra autem fieri, velut turpe dissuadeat: turpeque sic omnino agere. Sic enim & fecundo servabimus honestum loco: & genus unum hominum, tria genera continens, homines depravatae naturae, quos sui dominos esse negamus, coget utique, ne leges contemnant. *Cli.* Quae tria genera? *Athen.* Cultores, inquam, Deorum, honoris amatores, & qui non corporum, sed animi morum pulchritudinem diligunt. haec quasi per fabulam dicta, votoque similia: multum tamen civitatibus omnibus, si ea servare

- πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ θεὸς ἐθέλοι, καὶ ἄν
- d. δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἔρωτικῶν ἢ μηδένα τολμᾶν
μηδενὸς ἄπτεισθαι τῶν γενναίων ἄμα καὶ ἐλευθέρων, πλὴν
γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἄθυστα δὲ παλλακῶν σπέρματα
καὶ νόθα μὴ σπείρειν, μηδὲ ἄγρονα ἀρρένων παρὰ φύσιν ἢ τὸ
μὲν τῶν ἀρρένων πάμπαν ἀφελοίμεθ' ἄν τὸ δὲ γυναικῶν, εἴ
τις συγγίγνοιτο τινί, πλὴν ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων
ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν, ὠνηταῖς, εἴτε ἄλλω ἑτφοῦν τρόπῳ
- e. κτηταῖς, μὴ λαμβάνων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσας τάχ' ἄν
ἄτιμον αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπαίων νομοθετοῦντες, ὀρ-
θῶς ἄν δόξαιμεν νομοθετεῖν, ὡς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος
δὲ νόμος, εἴτε εἷς, εἴτε δύο αὐτοὺς χρὴ προσαγορεύειν, κεί-
σθω περὶ ἀφροδισίων καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς
- P. ἀλλήλους διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὀμιλοῦντες, ὀρθῶς τε
842 καὶ οὐκ ὀρθῶς πράττομεν. ΜΕΓ. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένη, ἐγὼ
a. μὲν σοι σφόδρα δεχοίμην ἄν τοῦτον τὸν νόμον· ὅδε δὲ Κλει-
νίας, αὐτὸς φραζέτω τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται. ΚΛ.
Ἔσαι ταῦτα, ὦ Μέγилле, ὁπόταν γε δὴ μοι δόξη τις παρα-
πεπτωκέναί καιρός· νῦν μὴν ἐῷμεν τὸν ξένον ἔτι εἰς τὸ πρό-

potuerint, collatura. Fortasse autem, si Deus voluerit, duorum alterum in amatoriis assequemur: vel ut nemo generosas liberaeque mulieres, praeter uxorem, audeat tangere; nec ullus notus ex concubina fuscipiat; nec infoecundos marium agros praeter naturam ferat: vel alterum quidem omnino tollemus, ne quis cum maribus congregiatur. Si quis autem aliis mulieribus commisceatur, quam cum his, quae cum Diis sacrisque nuptiis domum venerunt, emtis videlicet, vel alio quocunque modo acquisitis: nisi viros simul mulieresque omnes lateat, infamis lege, omnibusque civitatis honoribus, ceu peregrinus aliquis, privatus sit. Haec lex, sive simplex, sive duplex sit, de rebus venereis amatoriisque omnibus, quas inter nos propter huiusmodi affectus recte, vel non recte agimus, lata sit. Meg. Ego equidem hanc legem valde probo. Clinia vero hic, quid sibi videtur, nobis aperiat. Cli. Faciam, o Megille,

οἶον προΐεναι τῶν νόμων. ΜΕΓ. Ὁρθῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴ
 νῦν γε προΐοντες ἤδη, σχεδὸν ἐσμὲν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι b.
 μὲν ξυσσιτία. ὃ φαμὲν ἄλλοθι μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν
 Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπολάβοι δεῖν γίγνεσθαι. τὸ δὲ
 τίνα τρόπον, πότερον ὡς ἐνθαδε, ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαιμόνι,
 ἢ παρὰ ταῦτα ἐστὶ τι τρίτον εἶδος ξυσσιτικῶν ἀμφοῖν τούτων
 ἀμεινον ἂν ἔχον, τοῦτο οὐτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι
 δοκεῖ, μέγα τε ἀγαθὸν εὐρηθὲν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι. καὶ γὰρ
 νῦν ἐμμελῶς ἔχει κατεσκευασμένα. Τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλου- c.
 θον, ἢ τοῦ βίου κατασκευὴ τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἐποίτο. βίος
 δὲ ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπὸς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη
 μάλιξ δὲ ἐκ διπλάσιων ἢ τούτοις. ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ θαλάτ-
 τῆς τοῖς πλείοσι τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευασμένα τὰ περὶ
 τὴν τροφήν· τούτοις δὲ, μόνον ἐκ γῆς. τῷ μὲν οὖν νομοθέτῃ
 τοῦτο ῥᾶον. οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὐτὸ γίνονται νόμοι μέ-
 τριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἐλευθέροις ἀνθρώποις μᾶλλον d.
 πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ καὶ ἐμπορικῶν, καὶ καπη-

cum occasio dabitur. nunc autem finamus hospitem ulterius
 in ferendis legibus progredi. Meg. Probe. Athen. Sed adeo
 iam progressi sumus, ut ad convivia devenerimus. quam
 quidem rem alibi difficilem esse diximus: in Creta autem ne-
 mo frustra existimabit fieri oportere. Quomodo autem? utrum
 ut hic, aut quemadmodum apud Lacedaemonios, an tertius
 quidam modus utrisque his melior inveniatur, nec inventu dif-
 ficile id mihi videtur, nec, inventum cum fuerit, maxime pro-
 futurum. enimvero concinne & nunc constituta videntur. Se-
 quitur nunc, ut, victus quomodo haberi possit, dicamus. Vi-
 ctus in aliis civitatibus multiplex, variisque ex locis, maxime
 vero duplici ex loco in ceteris comparatur. nam ex mari ac
 terra plurimis Graecorum civitatibus advehitur, cum istis
 terra solummodo advehatur. quae res legumlatori facilior.
 multo enim minor, quam dimidia pars legum sufficiet. prae-
 terea convenientiores liberis hominibus leges ponentur. nava-
 lium enim & mercatorum, cauponum, diversorii, publicano-

λευτικῶν καὶ πανδοκείσεων καὶ τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν, καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων τόκων, καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται, χαίρειν αὐτοῖς εἰπὼν, ὃ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης· γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὄρ-
 e. γάνων νομοθετήσῃ, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκώς περὶ γά-
 μους ἅμα καὶ γενέσεις παιδῶν καὶ τροφᾶς, ἐτι δὲ καὶ παι-
 δείας, ἀρχῶν τε κατασάσεις ἐν τῇ πόλει. νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν
 τροφήν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν, ἀναγκ-
 αῖον νομοθετοῦντα ἐστὶ τρέπεσθαι. Πρῶτον δὴ νόμοι ἔσωσαν
 λεγόμενοι τούνομα γεωργικοὶ Διὸς ὀρίου μὲν πρῶτος ὄδε νό-
 μος εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὄρια μηδεὶς, μήτε οἰκείου πολί-
 του γείτονος, μήτε ὁμοτέρμονος, ἐπ' ἔσχατιᾶς κερκτημένος.
 p. ἄλλω ξένω γειτοῶν νομίσας τὸ τᾶκνῆτα κινεῖν ἀληθῶς.
 §43 a. τοῦτο εἶναι βουλέσθω δὲ πᾶς πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν
 μέγιστον ἄλλον, πλὴν ὄρον μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον, ὀρίζοντα
 Φιλίαν καὶ ἔχθραν ἑνορικὸν παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ, ὁμόφυ-
 λος Ζεὺς μάρτυς· τοῦ δὲ, ξένιος· οἱ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθρί-

rum, permutationum, fodinarumque metallicarum, & mutui, & foenoris, ac mille huiusmodi leges, ferre non admodum cogitur. Quare in civitate hac nostra legum conditor, his ommissis, dumtaxat agricolis, pastoribus, apum curatoribus, taliumque custodibus, atque ministris, leges dabit: cum de nuptiis, liberorumque procreatione, educatione, disciplina, magistratuumque designatione, maxima ex parte tractaverit. Nunc ergo ad leges de victu, deque iis, qui labore suo ipsum parant, venire necesse est. Et agriculturae leges primo ponantur. primaque terminalis Iovis haec: Nemo fines atque terminos agri moveat, nec civis vicini, nec finitimi peregrini, si agri extrema possideat: sed putet id esse verum, quod dici solet, Hic immobilia movet: malitque unusquisque saxum ingens movere, quam parvum lapidem, iureiurando a Diis firmatum, quo amicitiae & inimicitiae terminentur. alterius enim Iuppiter contribulis, alterius hospitalis, est testis, qui hostili proelio

σαν ἐγείρονται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ, ἀναίσθητος τῶν
 ἀπ' αὐτοῦ κακῶν γίγνοιτ' ἂν καταφρονήσας δὲ, διτταῖς δι-
 καιαῖς ἔνοχος ἔστω μίᾳ μὲν, παρὰ θεῶν, καὶ πρώτη· δευτέρα
 δὲ, ὑπὸ νόμου. μηδεὶς γὰρ ἐκῶν κινεῖτω γῆς ὄρια γειτόνων **b.**
 ὅς δ' ἂν κινήσῃ, μηρυέτω μὲν ὁ βουλούμενος τοῖς γεωμόροις,
 οἱ δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἀγόντων. ἦν δὲ τις ὄφλη τὴν τοιαύτην
 δίκην, ὡς ἀνάδασον γῆν λάθρα καὶ βία ποιοῦντος τοῦ ὄφλου-
 τος, τιμᾶτω τὸ δικαστήριον ὅ, τι ἂν δέῃ πάσχειν ἢ ἀποτινεῖν
 τὸν ἠττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, βλάβαι πολλαὶ καὶ σμι-
 κραὶ γειτόνων γιγνόμεναι, διὰ τὸ θαμίζειν, ἔχθρας ὄγκον
 μέγαν ἐντίκτουςαι, χαλεπὴν καὶ σφόδρα πικρὰν γειτονίαν **c.**
 ἀπεργάζονται. διὸ χρὴ πάντως εὐλαβεῖσθαι, γείτονα γείτονα
 μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλλων πέρι, καὶ δὴ καὶ ἐπερ-
 γασίας ξυμπάσης, σφόδρα αἰεὶ διευλαβούμενον. τὸ μὲν γὰρ
 βλάπτει, οὐδὲν χαλεπὸν, ἀλλ' ἀνθρώπου παντός· τὸ δ' ἐπω-
 φελεῖν, οὐδαμῆ ἀπαντος. ὅς δ' ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γεί-
 τονος, ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω τῆς
 δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος, δι-
 πλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι. τούτων **d.**

semper insurgunt. Qui legi obtemperat, indemnus utique fit :
 qui eam despexerit, duplices poenas luat : primo quidem, Deo
 vindice ; deinde lege, quae iubet, ut nemo sponte vicini agri
 terminos moveat, cum vero, qui moverit, quicumque volue-
 rit, ad agricolas deferat, agricolae ad iudicium ducant : a
 quo damnatus, utpote terminorum clam vique turbator, red-
 dat, patiaturque, prout iudices iudicaverint. Multa deinde
 parvaeque damna, in vicinia saepius ac saepius facta, magnas
 inimicitias pariunt, & vicinitatem difficilem & amaram reddunt.
 Propterea caveat vicinus, ne vicino noceat, cum in aliis, tum
 vel maxime in agris colendis, nocere namque non difficile,
 sed cuiuslibet hominis est : prodesse vero, non cuiuslibet. Qui-
 cunque vero fines egressus, vicini coluerit agros, damnatum
 restituat, & impudentiae atque illiberalitatis poenas luat : du-
 plumque loco mulctae ipsi deponat, cuius agrum coluit. Co-

- δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονες τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ γιγνέσθων ἀγρονόμοι τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν ταῖς πρόσθεν εἴρηται, πᾶσαι ἢ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις τῶν ἐλαττόνων δὲ, οἱ Φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐὰν τις βροσκήματα ἐπινέμη, τὰς βλάβας ὀρώντες, κρινόντων, καὶ τιμώντων. καὶ ἐὰν ἐσμούς ἀλλοτρίους σφετερίζῃ τις, τῇ τῶν
- c. μελιττῶν ἡδονῇ ξυνεπόμενος, καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶνται, τινέτω τὴν βλάβην. καὶ ἐὰν πυρεύων τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν τοῖς ἀρχουσι ζημιούσθω. καὶ ἐὰν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ πολλοῖς νομοθέταις ἰκανῶς. ὣν τοῖς νόμοις χρὴ προσχρῆσθαι, καὶ μὴ πάντα ἀξιῶν πολλὰ καὶ σμικρὰ, καὶ τοῦ ἐπιτυχόντος νομοθέτου
- p. γιγνόμενα, τὸν μείζω πόλεως κοσμητὴν νομοθετεῖν. ἐπεὶ καὶ
- 844 τῶν ὑδάτων περὶ γεωργούσι παλαιὰ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι, οὐκ ἄξιοι παροχρετεύειν λόγοις. ἀλλ' ὁ βουλευθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ, ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑποτέμνων πηγὰς Φανερὰς ἰδιώτου μη-

gnitores vero & iudices censoresque huius rei, agrorum curatores sint: in maioribus quidem, ut supra dictum est, universus duodecimae partis ordo; in minoribus vero, qui custodiis praesunt. Si quis pascuis noceat, illi, consideratis damnis, iudicent atque condemnent. Si aliena examina quis persequitur, atque aera pulsans delectatione apes ad se trahit, damnum restituat. Si quis ignem in materiam sic immiserit, ut vicino non caverit, prout magistratibus videbitur, condemnentur. Similiter, qui in plantando mensuram vicini agri non reliquit, ita plectatur, ut a plerisque legumlatoribus sufficienter id dictum. quorum legibus uti debemus, nec putare, multa & minima, quae cuiuslibet legumlatoris sunt, a maiori civitatis conditore esse fancienda. nam & de aquis priscae leges & bonae agricolis constitutae sunt, quae profecto recitatione derivandae non sunt. Sed qui aquam ad sua voluerit ducere, a publicis fontibus ita deducat, ut nullius privati manife-

θεός. ἢ δ' ἂν βούληται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων, ἀγέτω, μὴ βλάπτων, πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταιγωγίας. αὔδρια δὲ εἴτισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα ἀποσέγει νόματα, καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων b. πομάτων, ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ, μέχρι τῆς κερამίτιδος γῆς· ἐὰν δ' ἐν τοῦτῳ τῷ βάλθῃ μηδαμῶς ὕδατι προστυγχάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω, μέχρι τοῦ ἀναγκαίου πόματος ἐκάστοις τῶν οἰκετῶν. ἐὰν δὲ δι' ἀκριβείας ἢ καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἐκάστης κομιζόμενος, οὕτω κοινωκεῖτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος. ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα γιγνόμενα, c. τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰκοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάβη τις, μὴ δίδου ἐκροῆν, ἢ τοῦναντίου ὁ ἐπάνω, μεθίεις εἰκὴ τὰ ρεύματα, βλάβη τὸν κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωεῖν ἀλλήλοις, ἐν ἄξει μὲν, ἀπειρόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον ἐπάγων ὁ βουλόμενος, ταξάσθω τί ἔχρῃ ποιεῖν ἐκάτερον. ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει, Θεόνου δ' ἅμα καὶ δυσκόλου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην

flum fontem perturbet. deducat autem, qua velit, praeterquam per domos, aut sepulcra, aut loca Diis consecrata: nec aliud damnum inferat, nisi quod ab ipso rivulo efficitur. Quod si aquae inopia, solo insita in locis aliquibus, aquas ab Iove prodeuntes non retinet, cum necessitate quispiam opprimatur, in loco suo ad cretam usque defodiat: & si hac in profunditate nihil aquae invenerit, tantum a vicinis aquetur, quantum necessitas postulat. Sed si vicinis quoque pauca sit, aquandi modus, quo utatur quotidie, ab agri curatoribus statuatur. Si vero aquae pluviales abundant, & qui inferiores partes habitant, aut colunt, defluxum ita prohibeant, ut superioribus noceant: aut contra, si superior, inconsiderate fluere aquas permittens, inferiori noceat, & convenire inter se nequeant: in urbe quidem aedilis, in agris vero, qui agris praeest, modum imponat. quem si quis non servaverit, invidiae & perversitatis poenas persolvat: & vicino damnum in du-

- d. καὶ ὄφλων, διπλάσιον τὸ βλάβος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐβελήσας τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. Ὀπώρας δὲ χρὴ κοινω-
νίας ποιῆσθαι πάντας τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἡ
θεὸς ἔχει χάριτος αὐτῇ τὴν μὲν, παιδείαν Διονυσιάδα
ἀθησαύριστον τὴν δ', εἰς ἀπέθειν γενομένην κατὰ φύσιν.
ἔσω δὲ περὶ ὄπώρας ὅδε νόμος ταχθεῖς. ὅς ἂν ἀγροῖκου ὄπώ-
ρας γεύσῃται βοτρυῶν, εἴτε καὶ σύκων, πρὶν ἔλθειν τὴν ὥραν
- e. τὴν τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρω ξύλδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ
χωρίοις, εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱεράς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτα
τῷ Διούσῳ δραχμαῖς, εἰάν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπη· εἰάν δ' ἐκ τῶν
γειτόνων, μναῖν· εἰάν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μναῖς. ὅς δ'
ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σαφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα σῦ-
κα ἐπονομαζόμενα ὄπωριζέιν βούληται, εἰάν μὲν τῶν οἰκείων
λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὀπόταν βούληται δρεπέσθω·
εἰάν δ' ἐξ ἄλλων, μὴ πείσας, ἐπόμενος τῷ νόμῳ τῷ μὴ κινεῖν
- P. ὅ, τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως ἀεὶ ζημιούσθω· εἰάν δὲ δὴ δοῦλος
845 μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἀπτηταί του τῶν τοιού-
a. των, κατὰ ῥᾶγα βοτρυῶν καὶ σύκων συκῆς ἰσαριθμούς πλη-
γὰς τούτοις μασιγούσθω. μέτοικος δὲ, ἠνούμενος τὴν γεν-

plo restituat. Autumni autem fructuum communis huiusmodi participatio fit. Bina nobis gratiae dona hic Deus largitur: unum Dionysiacum, quod recondi non potest: alterum vero, quod reponi aptum est. Haec igitur lex de fructibus fanciatur: Qui uvas aut ficus de rusticis fructibus ante vindemiae tempus gustaverit, quod cum arcturo concurret, quinquaginta drachmas, si de suo agro collegerit, Dionysio dedicandas persolvat: sin a vicinis acceperit, minam: sin ab aliis, duas minae partes. uvas autem ficusque, quos generosos nominavimus, neque commode recondi possunt, quomodo & quando velit, si sua haec sunt, colligat: sin vero aliena, nisi impetraverit, quoniam lex est, ut nemo moveat, quae non deposuit, qui accepit, mulctetur. Quod si servus quispiam, non persuaso agri domino, eas acceperit, pro singulis ficibus uvarumque acinis aequalia numero verbera patiatur. Inquili-

καίαν ὀπώραν, ὀπωρίζετω, ἐὰν βούληται· ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδη-
 μήσας, ὀπώρας ἐπιθυμῆ Φαγεῖν, διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς,
 τῆς μὲν γενναίας ἀπτεσθῶ, ἐὰν βούληται, μεθ' ἑνὸς ἀκο-
 λούτου, χωρὶς τιμῆς, ξένια δεχόμενος· τῆς δὲ ἀγροίκου λε-
 γομένης καὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν
 ἡμῖν τοὺς ξένους. ἐὰν δὲ τις αἴτωρ ὦν, αὐτὸς ἢ δοῦλος ἀφίη-
 ται, τὸν μὲν δοῦλον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀπο-
 πέμπειν, νοθετήσαντα, καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας
 ἀπτεσθαι, τῆς εἰς ἀπόθεσιν ἀσαφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύ-
 κων ἀνεπιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι, καὶ μήλων καὶ
 ῥοῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχροὺς μὲν μηδὲν ἔσω
 λάθρα λαμβάνειν· ὁ δὲ ληψθεῖς, ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γε-
 γονῶς, τυπτεσθῶ καὶ ἀμυνέσθω, ἄνευ τραυμάτων· δίκην δ'
 εἶναι ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν. ξένῳ δὲ, καθά-
 περ ὀπώρας, ἐξέσω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι. ἐὰν
 δὲ πρεσβύτερος ὦν ἀπτηται τούτων, Φαγῶν αὐτοῦ, καὶ ὑπο-
 φέρων μηδὲν, καθάπερ ὁ ξένος, ταύτη κοινωνεῖτω τῶν τοι-

nus, fructibus emtis, siquidem condi non possunt, si cupit,
 vescatur: peregrinus autem in ipso itinere, si transeat solus,
 aut cum uno tantummodo, fructus non reponendos, si ve-
 lit, hospitali cum venia gustet. alios autem gustare, quos ru-
 sticos dicimus, peregrinos quoque lex prohibeat. Sin vero
 qui condi possunt inscius tetigerit, servus quidem plectatur:
 liber autem dimittatur, admonitus, ficus uvasque solummodo,
 quae condi non valent, gustare licere; eas vero, ex quibus
 passae uvae, & vinum, & caricae fiunt, minime. Pyra vero &
 mala tum alia, tum punica, ceteraque huiusmodi, clam au-
 ferre, turpe non sit. si quis vero deprehensus fuerit, paucio-
 res annos quam triginta natus, sine vulneribus verberetur, at-
 que puniatur; nec poena ulla propter huiusmodi verbera li-
 bero sit. advenae quoque de his fructibus perinde, ac de iis,
 quos superius diximus, qui non conduntur, carpere liceat. Si
 senior quispiam comederit, nec asportaverit, ut advenae per-
 missum est, & ipse quoque omnium huiusmodi fructuum par-

- οὔτων ἀπάντων μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ, κινδυνεύει
 d. ἀναγώνιστος γίνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἔαν εἰς τότε τὰ τοιαῦτα
 περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τις ἀναμιμνήσκῃ. ὕδωρ δὲ πάν-
 των μὲν τὸ περὶ τὰς κηψείας διαφερόντως τρόφιμον, εὐ-
 διάφθαρτον δέ. οὔτε γὰρ γῆν, οὔτε ἥλιον, οὔτε πνεύματα,
 τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς ἀναβλαστανόντων, ῥάδιον
 φθεῖρειν Φαρμακεύσεσιν, ἢ ἀποτροπαῖς, ἢ καὶ κλοπαῖς· περὶ
 δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γί-
 e. νεσθαι. διὸ δὲ βοηθοῦ δεῖται νόμου. ἔσω τοίνυν ὅδε περὶ αὐ-
 τοῦ ἂν τις διαφθεῖρῃ ἐκῶν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον
 εἴτε καὶ συναγυρτὸν, Φαρμακείαις, ἢ σκάμμασιν, ἢ κλο-
 παῖς, ὃ βλαπτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀτυνόμεους, τὴν
 ἀξίαν τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος. ἂν δὲ τις ὄφλη Φαρμα-
 κείαις τιτὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηρότα τὰς πη-
 γὰς, ἢ τὰ γγείον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν
 νόμοι ἀφηγῶνται δεῖν γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἐκάστοτε καὶ
 ἐκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὠραίων ἀπάντων, ἐξέσω τῷ
 P. βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου κομίζεσθαι, ὅπῃ περ
 246 a. ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ, ἢ τριπλάσιον αὐτὸς κέρδος τῆς

ticeps fit. quod si legi non paruerit, ad virtutis certamen im-
 potens habeatur, si iudicibus huic rei praesidentibus tunc re-
 latum hoc fuerit. Aqua nutriendis hortis maxime omnium
 confert: sed facile corrumpi potest. terra vero, & sol, & aer,
 quae cum aqua simul ea nutriunt, quae terra nascuntur, non
 facile veneno, vel diversione, vel ablatione corrumpi pos-
 sunt. his autem modis facile aquae damnum infertur. propte-
 rea legis auxilio indiget. De hac igitur haec lex sanciat: Si
 quis sponte alienam aquam, sive scaturientem e fontibus,
 sive collectam, veneno, aut foveis, aut ablatione corruerit, ad
 aediles deferatur. ubi, si deliquisse convincitur, damnum re-
 stituat: & fontes, aut aquarum vas, ut interpretes singulis
 semper faciendam purgationem iudicant, ita purget. In ad-
 ventione autem omnium, quae ab agris colliguntur, liceat cui-
 que, res suas, qua velit, advehere, modo aut nulli damno sit;

τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνει. τούτων δὲ ἐπιγνώμονας τοὺς ἀρχοντας γίνεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅσα τις ἂν ἐκὰν ἄκουσα βλάβη βίᾳ ἢ λάθρα, αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι, διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα τὰ τοιαῦτα τοῖς ἀρχουσι ἐπιδικεῖν, τιμωρεῖσθαι μέχρι τριῶν μῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ' ἐγκλημα τῷ μείζον ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίγνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέρων τὴν δίκην, τιμωρεῖσθαι τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δὲ τις τῶν ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδικοῦ γνώμης κρίνει τὰς ζημίας, τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι. τὰ δὲ αὐτῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανάγειν τὸν βουλλόμενον ἐκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίνεσθαι, λήξεων τε περὶ δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ δυοῖν εἴτ' ἐφ' ὀπόσων δεῖ καλεῖσθαι καὶ πάντα ὑπόσα τοιαῦτά ἐστιν, οὐτ' ἀνομοθέτητα οἷόντ' εἶναι, γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι, πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι, σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν

aut sibi triplum proveniat lucrum eius damni, quod vicino infertur. Horum cognitores, magistratus sint, & ceterorum omnium, quae per iniuriam sponte quis, aut vi, aut clam, vel per se, vel per illa, quae possidentur ab eo, in personam, aut in rem intulerit. Haec, inquam, ad magistratus omnia deferantur, si tres damnus minas non excedit: sin vero maius sit, ad constituta publice iudicia causa deferatur, & qui iniuriam intulit, puniatur. Quod si magistratum aliquis iniuste de damno alicuius sententiam tulerit, duplum ei, qui passus est iniuriam, debeat: & omnino si quid per iniuriam fecerint magistratus, causa ipsa a quolibet volente in publico iudicio agitetur. Infinita paene parva restant instituta, quibus corrigantur errores in iudicii termino, in citationibus, citatoribusque, sive inter duos, sive inter multos citatio fit, & ceteris huiuscemodi, quae nec a legibus praeteriri possunt, nec tamen seniore legumlatore digna videntur. ea igitur omnia iuniores, priscas

- χρείας ἐμπείρως ἰσχύοντες, μέχρι περ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ
κειῖσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι, ζώντων τούτοις ἤδη
χρώμενοι μέτριον ἔχουσι. τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποι-
e. εἴν χρῆ κατὰ τάδε· πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔσω τῶν
περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούτων, μηδὲ οἰκέτης
ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα
καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ, τὸν
κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος οὐκ ἐν παρέρ-
γῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχναις
ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι, σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀν-
e. ἔρωπίνων οὐδ' αὖ τῆν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τῆν δὲ ἄλ-
λον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ
πρῶτον γίγνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ'
αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον
ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης· πρόφασιν ἔχων ὡς πολλῶν οἰκετῶν
ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούτων, εἰκότως μᾶλλον ἐπι-
μελεῖται ἐκείνων, διὰ τὸ τῆν πρόσοδον ἐκείθεν αὐτῷ πλείω γί-

leges imitati, & parva ex magnis intelligentes, necessariumque usum experientia cognoscentes, legibus, donec sufficienter se habeant, ordinent. deinde, sufficienter positis, immobiliter his utantur. De ceteris autem opificibus leges ita constituantur. Primo nullus civis opificio ullo detineatur, sed nec fervus quidem civis alicuius. arte enim magna, quae longa exercitatione, multisque doctrinis indiget, occupatus est civis, cum communem civitatis ornatum procuret: quae res non levi quadam opera contenta est, sed praecipuum studium exigit. Duas vero artes aut studia duo diligenter exercere humana natura non potest. nemo etiam satis potest arti quidem uni vacare, & alterius artis opifici praesidere. Hoc igitur in civitate statutum sit, ut nemo acrius simul & lignarius faber sit, nec lignarius faber fabris acriis magis, quam opificio suo, praesideat; speciosam causam hinc forte nactus, quod, cum multos habeat ministros & operarios, & ob eam causam maiorem ex arte sua proventum quaestumque percipiat, melius

γνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης· ἀλλὰ μίαν ἑκάστος τέχνην ἐν πό-
 λει κερτιμένος, ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦ-
 του δὲ τὸν νόμον ἀτυνόμοι διαποιούμενοι σωζόντων. καὶ τὸν
 μὲν ἐπιχώριον, ἐὰν εἰς τινα τέχνην ἀποκλίη μάλλον ἢ τὴν
 τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ἐνδεσί τε καὶ ἀτιμίαις,
 μέχρι περ ἂν κατεβύβωσι εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον ξένων δὲ
 ἂν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖσί τε καὶ χρημάτων ζη-
 μίας καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες, ἀναγαζόν-
 των ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς πέρι
 καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἐὰν τις αὐτοὺς ἕτερος
 ἢ κῆνοι τινὰ ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πεντήκοντα
 ἀτυνόμοι διαδικαζόντων τὸ δὲ πλεον τοῦτου τὰ κοινὰ δικα-
 σήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. Τέλος δὲ ἐν τῇ πόλει μηδὲν
 μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημάτων μήτε εἰσαγο-
 μένων λιβανωτῶν δὲ, καὶ ὅσα περὶ θεοῦ τὰ τοιαῦτα ἐστὶ
 ξενικὰ θυριάματα, καὶ πορφύραν, καὶ ὅσα βαπτὰ χρώμα-
 τα μὴ σφερούσης τῆς χώρας, ἢ περὶ τινα ἄλλην τέχνην δεο-
 μένην ξενικῶν τιῶν εἰσαγωγίμων, μηδενὸς ἀναγκαίου χάρι-

artem suam exercent: sed singuli opifices singulis artibus vacent, & ab eis victum acquirant. Hanc legem aediles ita observari procurant, ut, si quis civem ad artem aliquam magis, quam ad virtutis curam, declinaverit, opprobrio atque infamia notatum ad cursum suum convertant. Sin autem peregrinorum aliquis duabus artibus vacet, vinculis, multa, expulsione, unam tantum complecti cogatur. De mercede autem opificum, de operis ipsorum approbatione, aut improbatione, de iniuria etiam, quam vel patiuntur, vel inferunt, aediles usque ad drachmas quinquaginta cognoscant, maiora vero, ad publica iudicia delata, secundum legem iudicentur. Vestigal autem importandarum exportandarumque rerum, nullum penitus sit. Tus vero, ceteraque huiusmodi, quae Diis incenduntur, peregrinaeque sunt, purpuram similiter, & colores alios, qui a regione non producuntur, omnia denique peregrina, nisi necessaria sint, nemo adducat: nec rursus aliquid, quod

- μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμ-
μένειν, ἐξαγέτω. τούτων δ' αὖ πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι
καὶ ἐπιμελητάς, τῶν νομοφυλάκων πέντε, ἀφαιρεθέντων τῶν
πρεσβυτέρων, τοὺς ἐξῆς δώδεκα. Περὶ δὲ ὄπλων, καὶ ὅσα περὶ
d. τὸν πόλεμον ἅπαντα ὄργανα, ἕαν τις ἢ τέχνης εἰσαγωγί-
μου δέη γίνεσθαι, ἢ φυτοῦ, ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος, ἢ
δεσμευτικοῦ, ἢ ζῶων τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρ-
χοι καὶ στρατηγοὶ τούτων ἔσωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ
ἐξαγωγῆς, διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως. νό-
μους δὲ περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἰκα-
νοὺς θήσουσι. καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν, μήτε οὖν
τούτου μήτε ἄλλου οὐδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὄλη καὶ πόλει ἡμῶν
e. γίνεσθαι. τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας, ἐγ-
γυς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἂν τις γιγνομένη,
κατὰ τρόπον γίνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα
ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρῶν πάντα, ἢ περ καὶ
ἀναλωτέα. τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον οἷον πυρῶν καὶ κρι-
θῶν, οἷσι δὲ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθεῖτω τὰ ἄλλα ἑραῖα νε-

regioni necessarium fit, exportet. Haec omnia legum custo-
des duodecim, qui reliqui sunt, exceptis quinque senioribus,
procurent atque cognoscant. Arma vero & instrumenta bel-
lica, si advestita arte est opus, convehantur. similiter quae ad
haec idonea sunt, plantae, aenea instrumenta, funes, anima-
lia, quae ad bellum conferunt. Quorum magistri equitum &
ductores exercitus curam habeant, ut civitas invehendi eve-
hendique simul, cum opus sit, facultate non privetur. de qui-
bus legum custodes sufficientes decentesque leges ferent. Nulla
vero in re, pecuniae colligendae gratia, vel in civitate, vel in
universa regione cauponatio fiat. Annonae autem, quae ex
agris percipitur, distributio, recte iuxta Cretensium legem con-
stituetur. nam quae a regione producuntur, in duodecim par-
tes ab omnibus distribuenda sunt, & similiter consumenda.
duodecima vero pars quaeque, ut tritici, hordei, cetera-
rumque frugum & fructuum, venalium quoque omnium ani-

ῥόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμα ἐν ἐκάστοις ἤ, τρι- P.
848
 χῆ δικαίρῃσιν κατὰ λόγον· ἐν μὲν μέρος, τοῖς ἐλευθέροις· ἐν a.
 δὲ, τοῖς τούτων οἰκέταις· τὸ δὲ τρίτον, δημιουργοῖς τε καὶ
 πάντως τοῖς ξένοις· οἷτέ τινες ἂν τῶν μετοικούντων ὡς ξυνοι-
 κοῦντες, τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρεῖα τινὶ
 πόλεως ἢ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἐκάστω πάντων τῶν
 ἀναγκαίων ἀπονεμηθὲν τρίτον μέρος, ὧνιον ἐξ ἀνάγκης ἔσω
 τοῦτο μόνον τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναιγες ἔσω πωλεῖν.
 πῶς οὖν δὴ ταῦτα ἐρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δήλου b.
 ὅτι τῇ μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν. ΚΛ. Πῶς λέγεις;
 ΑΘ. Χεῖρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ
 ἐκτρέφειν τὴν γῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ΑΘ. Ἐγὼ μὲν τοίνυν
 τοιοῦτω τῶν μερῶν τριῶν ὄντων, μηδὲν πλεον ἐχέτω ἢ τοῖς
 δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων· ἀλλὰ
 τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἢ νομῆ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐ-
 τήν. λαβῶν δ' ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη, κύριος ἔσω c.
 τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὅπόσ' ἂν καὶ ὁποῖα βού-
 ληται διανέμειν. τὸ δὲ πλεον τούτων μέτροις καὶ ἀριθμῶ τῆδε

malium, tripartito & competenti ratione distribuatur: & pars
 una liberis, altera servis, tertia opificibus, ac omnino advenis,
 tribuatur; sive aliunde venerint aliquamdiu urbem habitaturi,
 & necessariis egeant, sive propter publicam, vel privatam ci-
 vis alicuius utilitatem accesserint. haec igitur tertia omnium
 necessariorum pars, venalis semper ac necessario tantummodo
 fit: de duabus vero partibus nihil necessario vendatur. Quo-
 modo igitur haec recte distribuuntur? Patet autem, inprimis
 recte id fieri posse, si partim aequaliter, partim inaequaliter
 distributio fiat. *Cli.* Quo pacto? *Athen.* Meliora utique vel
 deteriora istorum singula, necesse est terram producere atque
 augere. *Cli.* Quidni? *Athen.* Cum tres partes sint, quod huc
 attinet, nemo plus habeat, nec dominus, nec servus, nec ad-
 vena; sed aequalis eademque similiter sit omnis distributio.
 Quilibet autem civis, cum duas partes acceperit, servis &
 liberis, quot & qualia velit, suo arbitrato distribuatur. quod

- χρῆ διανέμεσθαι λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων οἷς ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφήν δεῖ γίνεσθαι, διανέμειν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκῆσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι. τάξις δὲ ἤδη πρέπει τοῖς τοιοῦτοῖς· δώδεκα κόμας εἶναι χρῆ, κατὰ
- d. μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκασον, μίαν. ἐν τῇ κόμῃ δὲ ἕκαστη πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξηγήσασθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἐπομένων θεοῖς δαιμόνων· εἴτε τινὲς ἐντοποὶ Μαγνητῶν, εἴτ' ἄλλων ἰδρύματα παλαιῶν, μνήμη διασσωσμένων, εἰσὶ, τοῦτοιοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἐστίας τε καὶ Διὸς, Ἀθηνᾶς τε, καὶ ὃς ἂν ἀρχηγὸς ἦ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἕκαστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἰδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπη ἂν ὁ τόπος
- e. ὑψηλότετος ἦ, τοῖς Φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅτι μάλισα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν, δημιουργῶν τριακαίδεκα μέρη διελομένους· καὶ τὸ μὲν ἐν ἄξει κατοικίσειν, διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἀπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας· ἐν τῇ κόμῃ δὲ ἕκαστη τὰ πρόσφορα γεωργοῖς γένη τῶν δημιουργῶν συνοικί-

vero plus istis est, mensura & numero sic dispartendum est; ut, cum omnium animalium, quibus a terra victus praebetur, numerus habeatur, ita demum fiat partitio. Habitationes postea seorsum ordinandae sunt. ordo autem talis maxime decet. Duodecim vicos per media in singulis duodecim partibus unum esse oportet: & in unoquoque venalium rerum loca, Deorumque templa, & Deos sequentium Daemonum, esse constructa, sive indigetum Magnesium, sive aliorum, quorum statuae antiquissima memoria consecratae sint. atque his praeceptorum virorum honores reddendi sunt. Vestae quoque, Iovis, Minervae, singulorumque aliorum, singulis duodecim partibus praesidentium, templa: & in altissimis locis aedes custodum sint undique munificentissimae. Reliqua deinde regio opificibus in tredecim partes distribuatur. Et pars una in urbe habitet, per duodecim urbis partes divisa: aliae exteriorem undique teneant locum: atque in singulis vicis opifices ad agriculturam

ζειν. τοὺς δ' ἐπιμελητάς εἶναι τούτων πάντων, τοὺς τῶν ἀγορανόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ἀντιῶν ὁ τόπος ἑκάστος δεῖται καὶ ὅπου κατοικοῦντες, ἀλυπτότατοί τε καὶ ἀφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἄξει κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀγορανόμων ἀρχήν. τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγοράν που δεῖ ἑκάστα μέλειν. ἢ δ' ἐπιμέλεια, μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν, τῶν κατ' ἀγοράν μὴ τις ἀδικῆ τι τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας· τὸ δὲ δεύτερον αὖ εἶη, σαφροσύνης τε καὶ ὑβρεως ἐπισκόπους ὄντας, κελάζειν τὸν δεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς ἀγοῖς, σκοπεῖν εἰ γίγνεται κατὰ τὸν νόμον ἑκάστα. νόμος δὲ ἔστω, μηδὲς τῆς νέας, ἢν δεῖ προ-
 ἴσθαι, τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀγοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημέριον πρῶτον τοῦ σίτου τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν μῆνα ἀνεῖσθαι σίτου μὲν καὶ ὅσα περὶ σίτου, ἀγορᾶ τῆς πρώτης· δωδεκάτη δὲ τοῦ μηδὲς, τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρῶσι, οἱ δὲ ὠνήν ποιήσασσαν δι' ὅλου τοῦ μηδὲς ἰκανήν. τρίτη δὲ καὶ εἰκάδι, τῶν

p.
 849
 a.

b.

commoditatem idonei habitare compellantur. Horum omnium curam magistratus, qui agris praesunt, habeant, praevideantque, quot quibusve singuli opificibus egent, & ubi habitantes impedimento agricolis non sint, sed magnam ipsis utilitatem conferant. Urbanorum quoque similiter opificum curam aediles habeant. Res autem venales curae praefectis urbi sint: qui primo rem sacram curent: deinde, ne quis vendendo emendove iniuriam faciat, vehementer provideant: & immoderatos, contumeliososque omnes compefcant. Hi considerent, numquid cives peregrinis res singulas convenienter, atque ut lege cautum est, vendant. Lex autem esto: Primo die mensis, eorum, quae vendi oportet, partem peregrinis curatores exhibeant, scilicet cives eorumque ministri duodecimam tritici partem: emantque peregrini pro mensis totius tempore triticum, & similia, quae primo foro venduntur: decimo vero die humidiorum venditio emtioque mensi sufficiens statuatur: vigesimo

- c. ζώων ἔσω πράσις, ὅσα πρατέα ἐκάστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεο-
 μένοις καὶ ὀπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς μὲν πράσις,
 οἶον δερμάτων, ἢ καὶ πάσης ἐσθῆτος, ἢ πλοκῆς ἢ πιλῆσεως,
 ἢ τιῶν ἄλλων τοιούτων· ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ'
 ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων, ἢ πυρῶν ἢ κριθῶν
 εἰς ἀλφίτα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν,
 ἀποῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μὴτέ τις πωλείτω, μὴτε ὠνεῖ-
 σθω παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός· ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων
- d. ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δού-
 λοις, οἴνου μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πράσιν· ὃ δὴ καπηλείαν
 ἐπονομάζουσιν οἱ πλείστοι. καὶ ζώων διαμερισθέντων, μάγειροι
 διατιθέσθω ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς, καὶ τούτων οἰκέταις.
 πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ἡσήμεραι ξένος ὃ βουλευθεὶς ὠνεῖσθω
 μὲν ἀθροῖα παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ
 αὐτὸς τοῖς ξένοις, καὶ ὅσον ἂν βούληται, καὶ ὀπόταν βούλη-
- e. ται. τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων πάντων καὶ σκευῶν ὀπόσων ἐκά-
 στοισι χρεῖα, πωλεῖν, εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν
 τόπον ἐκάστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ'
 ἀτυνόμενων τεκμηράμενοι ἐδρας πρεπούσας, ὄρους δεῶν τῶν

tertio animalium venditio, quibus homines egent, supellesti-
 liumque, ut corii, vestiumque, ac similibus fiat. necesse autem
 est, peregrinos omnia a possidentibus emere, ne cauponatio in
 tritico & hordeo, circa farinam, ac cetera alimenta, ulla fiat.
 Nec civibus, nec servis eorum, cauponari omnino liceat. In pe-
 regrinorum tamen foro liceat peregrino, opificibus, eorumque
 servis, vinum cibumque commutare ac vendere, carnesque co-
 ectas similiter: quae res a plurimis cauponatio nominatur. Ma-
 teriam vero ignis universam quotidie peregrinus ab iis, qui
 in agris id curant, emere possit, ceterisque peregrinis, prout
 velit, & quando velit, revendere. Ceterarum omnium rerum
 & supellestium, quibus utimur, in communi foro venditio
 fiat in locis determinatis: ubi legum custodes, praefectique
 urbis, una cum aedilibus locum designarint, & pretia venali-
 bus imposuerint. hic nummi commutentur rebus, ac res num-

ἄνθρωπον ἐν τούτοις ἀλλοτρίεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων, καὶ
 χρήματα νομίματος, μὴ προϊέμενον ἄλλου ἑτέρῳ τὴν ἀλ-
 λαγήν. ὁ δὲ πρέμενος ὡς πιεσύων, ἕαν τε κομισῆται καὶ ἂν
 μὴ, σεργέτω, ὡς οὐκέτι δίκης οὐσης τῶν τοιούτων περί συναλ-
 λάξεων. τὸ δὲ ἀνήθεν ἢ πραθὲν, ὅσω πλέον ἂν ᾖ, καὶ πλέονος p.
850
a.
 ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἶρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπο-
 γενομένου δεῖ μὴδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφέτω τότ' ἤδη
 παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλέον, ἐξαλειφέσθω δὲ τὸ ἐναντίον.
 τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔσω τῆς ἀναγραφῆς περί τῆς
 οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν, ἐπὶ ῥη-
 τοῖς, ὡς οἰκήσεως οὐσης τῶν ξένων τῶ βουλομένῳ καὶ δυνα-
 μένῳ μετοικεῖν, τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι, μὴ πλέον b.
 ἑπτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράφηται, μετοίκιον μὴδὲ σμικρὸν
 τελοῦντι, πλὴν τοῦ σφραγεῖν, μὴδὲ ἄλλο αὐτὸ τέλος ἐνεκα
 τινὸς ἀνῆς ἢ καὶ πράσεως. ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν
 αὐτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπίεναί. ἂν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις
 αὐτῷ συμβῆ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγο-
 νέναι τιὰ ἰκανὴν, καὶ πιεσύη πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν,

mis. commutet autem unusquisque per se ipsum, nemini com-
 mittens. Quod si commiserit, sive receperit, sive non, quie-
 scat oportet. nullum enim commutationum talium iudicium
 est. Si quid vero venditum emtumque pluris minorisve est,
 quam lex iusserit, qua rerum venalium mensurae & pretia
 constituta sunt, apud legum custodes plus illud conscribatur,
 & contrarium deleatur. Eadem ipsa de conscriptione bono-
 rum, quae ab incolis peregrinisque possidentur, fiant: liceat-
 que cuivis certa conditione ad urbem migrare, & hoc ita, ut
 artem aliquam exerceat, nec plures quam annos viginti a die
 conscriptionis permaneat. quo in tempore incolendi vestigal
 solvere nullum cogatur, nisi frugalitatis exeniplum; nec em-
 tionis venditionisque gratia aerario quidquam debeat. cum
 autem viginti anni exacti fuerint, accipiat rem suam, & abeat.
 Quod si magnum aliquod beneficium intra vinginti annos ci-
 vitati contulerit, velitque plus temporis, aut etiam per vitam

c. ἢ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικίσεως ἀξιῶν αὐτῷ γίνεσθαι κυρίως, ἢ καὶ τοπαράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελθῶν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ὅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γίνεσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὔσι καὶ γενομένοις ἔτων πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος, ὃ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος· ἐπὶ ταῦτοις δὲ εἴκοσιν ἔτη μείνατω ὅπη αὐτῷ φίλον μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας. ὃ δὲ ἀπιῶν, ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφὰς, αἴτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἀρχουσι γεγραμμένοι πρότερον ᾖσιν.

in civitate manere, fiat ipsi, quod petierit, ratumque habeatur, si modo concilio concionique persuaserit. Incolarum autem filiis; si ipsi quoque opifices sint, post quintum decimum aetatis annum ita coloniae tempus incipiat, ut viginti postea maneant annos: deinde, quo velint, proficiantur; & si manere voluerint, maneant, postquam similiter persuaserint. qui autem recedit, deleta descriptione, quae sibi apud magistratus erat conscripta, sic abeat.

125031

B
353
1781

Plato - Opera Omnia
(ed. Stephani)

Vol. VIII

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

4852 .

